First Published : 1871 – 1911

ISBN : 81-85320-11-X (Set)

Published by :
SHARADA PRAKASHAN
E-239, Shastri Nagar,
DELHI - 110052, Ph: 7231820

Printed at :
NEW GIAN OFFSET PRINTERS
495, D.D.A. Complex, Shahzada Bagh,
Inderlok, DELHI - 110035

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1723. सत्योपाख्यानं ।

Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,551 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád. Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Satyopákhyána.—The history of Ráma illustrated with a variety of anecdotes and stories not to be met with in the Rámáyaṇa. It professes to have been originally imparted by Válmíki to Márkaṇḍeya, who related it to Vyása, and Vyása to Súta, who recounts it to the Ṛishis assembled at the Naimiha forest. This account shows that the work is a part of some Puráṇa or other; but which Puráṇa it is cannot be identified. The codex under notice contains chapters 1 to 49 of the work. A second volume, purchased for the Government of India, (*ante* II, No. 714, p. 129), contains chapters 50 to 79; but as that stops with the arrival of Ráma at the capital of Guhaka, it is probable there are at least a hundred chapters yet to be found out to complete the work.

Beginning. श्रीमते भगवते निम्बार्काय नमः ।

दूरस्वत्तरामं येन+पादिष्टपणमविषयसमकादैः पूज्यमानं यदेव ।
इदि इदि सतपासं रामनामास्वादेषं ममचमविलपेषं सर्वं+ +मंतोऽस्मि ॥
सूतं धर्मपुराणज्ञं धर्मशास्त्रार्थकोविदं ।
नमस्कृत्याभ्युपगम्य सर्वे पप्रच्छुः शौनकादयः ॥
ऋषय ऊचुः । सूत सूत महाबुद्धे धर्मशास्त्रविशारद ।
श्रीरामस्य कथां दिव्यां कथयस्व प्रसादतः ॥
सूत उवाच । निशम्यतां मुनयः श्रीरामस्य कथां शुभां ।
वाल्मीक कथितां पूर्वं मार्कण्डं कथयामि वः ॥

चित्रकूटं महापुण्यं पर्व्वतानां हि सुन्दरं।
वाल्मीकिश्च महातेजा न्यवसद्यत्र तत्परः॥
दर्शनार्थं मुनेस्तस्य मार्कण्डेयो महामुनिः।
आजगाम चिरायुर्हि चित्रकूटालयं मुनिं॥

End. किं मया बहुधा वाच्यं सर्व्वपुण्यफलन्त्विदं।
व्यासप्रसादाज्जानामि श्रीरामकृपया तथा॥
इतः परं महारम्यं विवाहचरितं शुभं।
वर्णयामि महापुण्यं श्रोतॄणामघमोचनं॥

Colophon. इति श्रीमत्योपाख्याने सूतशौनकसंवादे एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः।
समाप्तञ्चेदं पूर्व्वार्द्धं।

विषयः। १–१० अध्याये,—सूतेन सह शौनकादीनां संवादकथनं। वाल्मीकिसन्दर्शनार्थं मार्कण्डेयस्य चित्रकूटगमनविवरणं। तत्पुरतो वाल्मीकिना रामचरित्रवर्णनं। रामस्य बाललीलावर्णनव्याजेन सपुत्राभिः कौशल्यादिभिः अन्तःपुरागतस्य वसिष्ठस्य सपर्य्या-विधानादिकथनं। श्रीरामलक्ष्मणादीनां विश्वरूपादिरूपेण कौशल्यादिभिः सन्द-र्शनघटनाकीर्त्तनञ्च। एकदा कौशल्याधिष्ठितायाः कैकेयीमन्दिरगतस्य दशरथस्य समीपे रामागमनघटनाकीर्त्तनं। कैकेय्या रामाभिनन्दनादिप्रकारकथनञ्च। मन्थ-रया सह कैकेय्याः संवादकथनं। तत्र विस्तरेण कैकेय्या विवाहघटनाकथनं। दश-रथस्य सत्यपि अन्तःपुरवर्गे तस्यां नितरामनुरागकारणकथनञ्च। नारदेन सह दश-रथस्य संवादकथनं।

११–२१ अध्याये,—योगिन्या सह केकयराजमहिष्याः संवादकथनं। मन्त्रेण सह दशरथस्य संवादकीर्त्तनं। तत्र अजातपुत्रेण दशरथेन कैकेय्या यत् पुत्रो भविष्यति तस्मै राज्यं दास्यामीति प्रतिज्ञाकरणघटनाकथनं। ब्रह्मादिभिः कन्दुकेन ताडि-तायाः मन्थरायाः अभियोगार्थं दशरथसमीपगमने रघुवंशवर्णनादिकं। तामसान्ध-मन्थराचरितकीर्त्तनं। तस्याः पूर्व्वजन्मनि विरोचनाभिधानस्य दैत्यराजस्य कन्यात्व-कथनादिकं। तथा विप्रक्षतानां ऋतुभुजां दुरवस्थादिवर्णनञ्च। पराशरस्य वाल्मी-कितो रामचरितपाठकथनं। दशरथाद्दर्शितस्य रामस्य विस्तरतो रूपवर्णनं। तीर्थदर्शनार्थं सर्व्वेषां देवानां भारतभूमावागमनघटनाकीर्त्तनं। तत्र पौलोम्याः पुरतः पुरन्दरेण तद्घटनाकथनञ्च।

२२–२७ अध्याये,—सावित्र्याः पुरतो विधातुरयोध्यादिमाहात्म्यकथनं। तत्र तत्र घटनाकथनञ्च। विशेषेण अयोध्यायाः शोभादिवर्णनं। श्रीरामसन्दर्शनार्थं ब्रह्मादीनां दशरथपुरप्रवेशघटनाकीर्त्तनं। रामस्य विविधबाल्यक्रीडादिवर्णनं। रामचन्द्रात्

भ्रुकुटीमाकर्षयतो मूकघनामकस्य काकस्य हत्याकीर्त्तनं । मूकघनकृतरामबोध-
कीर्त्तनं । दशरथस्य अन्तःपुरे चित्रावसुनामकस्य गन्धर्वराजस्य सङ्गीतालापेन
मोहितानां रामचन्द्रादीनां चेष्टादिवर्णनं । कैकेय्या आदेशेन भरतस्यागमपूर्वकं
दशरथेन रत्नसद्मनि चित्रावसुचेष्टितप्रकाशकपत्रेण सह चापनिक्षेपादिविवरणं ।
गन्धर्वकृतमोहनादिना दशरथादीनां भ्रान्तिवर्णनं ।

१८–४९ अध्याये,—रत्नकलाया हत्याकीर्त्तनं । रत्नकलावीरसिंहयोः वशिष्ठाश्रम-
प्रवेशविवरणकथनं । वशिष्ठस्योपदेशेन तयोः कात्यायनामकपावनसमानन्तरं तप
तपस्यादिवर्णनं । तयोः यशोदानन्दरूपेण गोकुले जन्म भावीति कथनञ्च । राम-
नवमीव्रतमाहात्म्यकीर्त्तनं । अगस्त्याश्रमवर्णनं । तस्य तपस्यानुष्ठानप्रकारकथनञ्च ।
अगस्त्योक्तरामनवमीव्रतानुष्ठानप्रकारकीर्त्तनं । तत्र सवकाश्मीरदेशस्थानां पापापि-
नामुपाख्यानकथनं । विस्तरतः रामस्य पौगण्डलीलावर्णनं । दशरथकृतमहोत्-
सवकीर्त्तनं । दशरथस्य पुनः भरथा निजजन्मवृत्तान्तकथनं । रामचन्द्र-मधुमाल-
सुकण्ठ-विजयप्रभृतिरामचन्द्रवयस्यकथनं । रामचन्द्रादीनां कन्दुकक्रीडादिवर्णनं ।
तेषां धनुर्विद्यादिशिक्षाकथनं । कैशोरलीलावर्णनञ्च । गाधिकस्य प्रार्थनया रामा-
दीनां मखरक्षणार्थं प्रगाढवृत्तान्तकथनं । त्यक्तमार्गिवरूपस्य विश्वाभिधानस्य
गन्धर्वराजस्य रामलोचकीर्त्तनं । एकदा मृगयार्थं अरण्यमध्ये पतितस्य रामस्य
करस्पर्शमात्रेण वल्मीकदेहं परित्यज्य डिण्डिरनामकस्य किरातस्य आत्मवृत्तान्तकथन-
मुखेन सह रामस्य सखित्वसंस्थापनादिविवरणकथनं । वसन्तभावर्णनं । रामचन्द्र-
स्येन विदूषकेण वसन्तवर्णनकीर्त्तनं । रामचन्द्रादिकृतवसन्तोत्सववर्णनं । भरतकृत-
सिंहदमनवृत्तान्तकथनं । सिंहस्य पूर्ववृत्तान्तकीर्त्तनं । अयोध्यावासिगणसमनविवरण-
कीर्त्तनञ्च ।

No. 1724. तैत्तिरीयश्रुतिवार्त्तिकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Extent, 1,057 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Verse. Correct.

Taittiríya-s'ruti várttika.—A dissertation on the theology and philosophy of the Taittiriya Upanishad. By Sures'a Achárya. The work belongs to the Vedánta School of Philosophy. The author's name is incorrectly given in the codex; it should be Sures'vara Áchárya.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सत्यं ज्ञानमनन्तमेकममलं ध्वान्तान्धकारं परं
निर्द्वैतं हृदि यत्नशोधितमलं निःशेषधीसाक्षिणं ।
वेदान्तोपनिषद्विवेकविषयं प्रयत्नेन योगिनां
नत्वा तं प्रणिपत्य वेदशिरसो वक्ष्यामि सद्वार्त्तिकं ॥
यस्येयं सकलामरेन्द्रशिरसां मौलिप्रभोद्भासि-
तांघ्रि यत्र कृपासुधा-परमयत्ने स्थितं दुःखिनां ।
यद्वाणीकुहिरायतनतया येनुर्दिशं सर्वतःकिंका
नत्वा पूज्यतमं प्रयत्न नमतं तत्पादयोर्यते ॥
तैत्तिरीयकशाखस्य मयःभाष्यप्रसादतः ।
विस्तरार्थं यतीनां हि वार्त्तिकं सम्प्रणीयते ॥ इत्यादि ।

End. तैत्तिरीयकशाखस्य वार्त्तिकामृतमुत्तमं ।
शङ्करेन्द्रप्रणीतस्य भाष्यस्यैतद्विवेचनं ॥
गुरुशुश्रूषयावाप्त भवनामष्टतो यतेः ।
श्रियःप्रकार तल्लब्ध्वा सुरेश्वराख्यो यथार्थवित् ॥

Colophon. इति श्रीसुरेश्वराचार्यविरचितं तैत्तिरीयकश्रुतिवार्त्तिकं समाप्तं ।

विषयः । पद्येन तैत्तिरीयकोपनिषदो व्याख्यानं ।

No. 1725. प्रपन्नदिनचर्या ।

Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 111 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct

Prapannadina-charyá—A manual of the daily religious duties of the *Vaishṇavas of the* Rámánuja School. Anonymous.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीमत्पारकृपापात्रप्रपन्नजनभक्तता ।
दिनचर्यां विशेषेणपर्मात्मा विरच्यते ॥

अथास्यां क्रीडाविभूतौ प्रपन्नो वैष्णवो निरन्तरायार्थाभिमानविरतः वैकुण्ठं-
गतानिरथेन अपरवाले अनुनाय गुरुपरम्परापूर्वकमित्यादि ।

End. अथ तत्त्वोनाथसमारब्धमित्युक्तशेषः एव प्रमाणीक्रियते । इति ।

Colophon. इति प्रपन्नदिनचर्या समाप्ता ।

विषयः । रामानुजसम्प्रदायवैष्णवानां दैनिकोपासनादिप्रकारकथनं ।

No. 1726. त्रिकाण्डचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 13¼ × 5 inches. Folia, 250. Lines, 10 on a page. Extent, 8,092 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1742. Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, new. Prose. Correct.

Trikáṇḍa-chintámaṇi.—Annotations on the *Trikáṇḍa-sésha* lexicon of Amara Siñha. By Raghunátha Chakravartí, of the village of S'rímantasára.

Beginning. नत्वा त्रिदीशचरणाम्बुजमाकलय्य तन्त्राणि तत्त्वविदुषां रघुनाथनामा ।
श्रीकृष्णचन्द्रजयानिलयवियोगाश्रीरचयतीति त्रिकाण्डामरकोषटीकां ॥
यावे त्रिकाण्ड विषयं कृतिनोऽप्यमेनदुष्टं मया यदिह ग्रामविवरणम् ।
चावोक्त सम्मतमथानपरैः कृतञ्चैर्माध्यमेव कृपया परिशोधमेव ॥
ग्रन्थारम्भे निखिलविघ्नविघाताय अभिमतदेवतानमस्कारेण धर्मानुत्पादयन् शैव-
वैष्णवयोस्तान् प्रवर्तयितुं त्रिपथगिनाये पादौ नियमाति । यथेति ।

End. अथमेव काम इत्यादिप्रयोगाच । पुंस्त्वमित्यादिकमूह्यं ।
मतं गुरूणां प्रविचार्य्य यत्नादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।
कृता मुदे श्रीरघुनाथशर्म्मा त्रिकाण्डचिन्तामणिनामतन्त्र ॥

Colophon. इति श्रीमन्तसारग्रामनिवासिश्रीरघुनाथचक्रवर्त्तिकृतत्रिकाण्डचिन्तामण्याख्यामर-
कोषटीकायां त्रिकाण्डिकृष्णचन्द्रविवरणं । समाप्तमिदं पुस्तकं । शकाब्दाः १७४२ ।

विषयः । अमरकोषव्याख्यानं । तत्र निखिलकोषशास्त्रसंवादेन अपूर्वेयं निर्म्मिता टीका ।

No. 1727. सोमकर्मप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 7 on a page. Extent, 2,509 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Somakarma-pradípiká.—A guide to the performance of sacrifices with the Soma beverage. By Ráma.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । यज्ञोऽग्निचितो मत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।
रामः प्रतनुते सोमकर्मप्रदीपिकाम् ॥
तत्र दर्शपौर्णमासाविष्ट्वा वसन्ते सोमेन यजेत । अथ सोमकामसोमो द्विपुरुष-सोमपीथी, आधानसमनन्तरमेव सोमेन यजेत । अद्विपुरुषसोमपीथी अनुप-कृतसोमो वा आधाय दर्शपौर्णमासपूर्वकं यजेत । इत्यादि ।

End. स प्रैषं वाचयति नमो ब्रह्मणे पाद इति प्रथमं सूत्रावधया प्राप्तत् ++++ तिष्ठतामे + सर्वेषां । अवश्येष्या तिष्ठन्त्वदन् + + त्यावत्तायनवचनात् । तत्र आर्षपत्यं स्यापदंदिति क्रम् । ग्रन्थसंख्याः २८०० ।

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ।

No. 1728. एकाहानां पद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent, 1,168 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Ekáhánám Paddhati.—A manual for the performance of ephemeral or Ekáha rites. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथैकाहानां पद्धतिर्लिख्यते । तत्र उदगयने पूर्वपक्षे पुण्याहे प्रतिपदि वा सोमके नक्षत्रे अनुकूले चन्द्रे वा एकाहा दीक्षा भवन्ति । तेषा-मनादेशे एका दीक्षा तिस्रो वा चतस्रो वा द्वादश वा अपरिमिता वा दीक्षा भवन्ति तिस्र उपसदः । इत्यादि ।

End. राजपुरोहितौ सायुज्यकामौ यजेयातां। पुरोधाः कामो वा ब्राह्मण इति। इतीन्द्राग्न्योः स्तोमः॥ इतः खण्डितं। परिशेषे द्वे पत्रे न स्तः।

विषयः। तत्र प्रथमतः, भूर्नामकस्य एकाहयागस्य सङ्क्षेपेण प्रयोगकथनं। एवं ज्योतिः। गौः। आयुः। अभिजित्। विश्वजित्। सर्व्वजित्। ज्योतिः। सर्व्वज्योतिः। विश्वज्योतिः। विराजसम्राजः। अनुक्तिः। विश्वजिच्छिल्पः। अंशः। एकत्रिकः। चतुःषोडशी। षट्षोडशी। द्विषोडशी। ऊर्द्धस्तोमः। अग्निष्टुत्। इन्द्रस्तुत्। सूर्य्यस्तुत्। वैश्वदेवस्तुत्। इषुयज्ञः। इन्द्राग्नितिसवः। इषुः। सर्व्वस्वारः। सर्व्वस्तोमः। चतुश्चत्वारिंशत्स्तोमः। षट्चत्वारिंशत्स्तोमः। गायस्तोमः। त्रिवृत्। पञ्चदशः। सप्तदशः। एकविंशः। त्रिणवः। त्रयस्त्रिंशः। वैश्वदेवोऽग्निष्टोमः। वरुणप्रघासः। अग्निष्टोमः। साकमेधः। अतिरात्रः। ज्योतिःष्टोमः। अतिसर्व्वस्तोमाः। अग्न्याधेयस्तोमः। पुनराधेयस्तोमः। अग्निचयः। इन्द्राग्न्योस्तोमः। इतः खण्डितं।

No. 1720. सूर्य्यानुवादिनी।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 6 on a page. Extent, 845 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashipura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Prose. Correct.

Súryánuvádiní.—A commentary on Mayura Bhaṭṭa's hymn to Súrya in a hundred stanzas. By Vallabha.

Beginning. नत्वा वाग्देवतीं देवीं बालानां बोधसिद्धये।
सूर्य्यानुवादिनी टीका वल्लभेन विरच्यते॥
जम्भारातीति। भूयासुः। भवेयुः। के किरणाः। कस्मै विभूत्यै। इत्यादि।

End. इदंगुणविशिष्टः स निर्दीयते। कैरपि पण्डितैरपि स दृष्टताभीपुरर्च्चितं। दिशतु। इति।

Colophon. इति श्रीपण्डितवल्लभेन विरचिता सूर्य्यानुवादिनी सूर्य्यशतकटीका समाप्ता।

विषयः। मयूरभट्टकृतसूर्य्यशतकस्य व्याख्यानं।

No. 1730. बुधरञ्जनी ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 5 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 841 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Budharañjaní.—Annotations on the difficult passages in the 10th book of the Bhágavata Puráṇa. By Vasudeva. The work is not commonly known.

Beginning. नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं वासुदेवेन धीमता ।
क्रियते दशमस्कन्धटीकेयं बुधरञ्जनी ॥
कृष्णावतारचरितमत्यद्भुतविचित्रितम् ।
श्रद्धानुवादेनोक्तमाज्ञात्वा इच्छति तत् बुधः ॥
यद्यपि नवमस्कन्धे सूर्यवंशचन्द्रवंशानन्तरं सोमवंशवर्णनं, तथापि सोमवंशे श्रीकृष्णावतारात् तस्य प्राधान्यात् प्रथमत उपन्यासः । चन्द्रवंशत्वात् प्राधान्यो वेति । उभयवंश्यानामिति पाठे सूर्यवंश्याः पूर्वोक्तः सोमवंश्याश्च उभयतः । तथा च सूर्यवंश्यानां श्रीरामावतारादीनां चरितं कथितं सोमवंश्यानां कथयेति । यदोः धर्मशीलस्य यदोश्च धर्मशीलस्य इति पाठः । तदंशेनावतीर्णस्य विष्णोः वीर्याणि शंसनः । ननु कृष्णस्तु भगवान् स्वयमित्युक्तत्वात् कथमंशेनेति उच्यते । अत्र स्वामी, प्रतीत्यभिप्रायेणेति । केचित्तु प्रतीतिः ख्यातिः । पुराणान्तरेषु अंशावतारकथनात् । परीक्षितः प्रतीत्यभिप्रायेणेत्यर्थः । तथा च शौनकं प्रति सूतस्य वचनं । कृष्णस्तु भगवान् स्वयं । न तु परीक्षितं प्रति शुकस्य वचनं । तत्र । प्रथमस्कन्धेऽपि शुकमुखात् परीक्षितश्रवणात् । अत्र गुरवः । ये अंशेन प्रथम इति शुकधर्मोपायं । इत्यादि ।

End. स्वामी तु व्यक्तमेव चक्रुः । महाबलः पौलस्त्यः । तथा च अध्यात्मे श्रीकृष्णेन पीतमिति भावः । तथा च वामनपुराणे । आचापि. वामनं सूत्रं पर्यङ्के कल्पितं । इति भगवान् ।

Colophon. इति एकाशीतितमोऽध्यायः ।

विषयः । श्रीमद्भागवतदशमस्कन्धस्य विषमस्थलीयव्याख्यानं ।

No. 1731. प्रपन्नामृतं वा रामानुजचरितं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 290. Lines, 7 on a page. Extent, 5,752 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1861. Place of deposit, Jápharagañja Baḍa Ákhḍá, Zíla Murshidábád, Gopáladása Mahanta. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

***Prapannámṛita* alias *Rámánuja-charitra*. A legendary life of Rámánuja, the great Bhakta reformer, and founder of the dualistic school of the Vedantists. The name of the author of the work is not apparent, nor have I any means of making a guess as to his age. The work extends to 90 chapters. It opens with a scene in Vaikuṇṭha where Hari, anxious to promote the translation of mankind to his favourite region, desires Phanirája or Ananta to descend on earth as a saviour. The scene then changes to the village of Bhútapuri in the district of Toṇḍila, three Yojanas to the west of the eastern sea. There lived a pious man of the name of Kes'ava of the Hárita family. He once celebrated a rite during a lunar eclipse, praying for a son. The prayer was granted. Ananta informed him in a dream that he would himself become the son of the devotee, and assume the name of Rámánuja. In due course the son was born, and named Lakshmaṇa Árya with the alternative name or title of Rámánuja. On his 16th year, the boy was married to a maiden named Rakshákámbá. Soon after this marriage he lost his father, and repaired to Kánchipur, where he placed himself under the tutelage of one Yádava, a renowned scholar.**

While he was at Kánchipur, the daughter of the king was possessed by a Bráhman devil, whom none could drive away. Yádava, with his pupils, went to see her, and on her being touched by the feet of Rámánuja, the devil departed. This pleased the king greatly, and he loaded the youth with rich presents. Soon after, his uncle (mother's sister's husband), Govinda came to the place to carry on a polemical disputation with Yádava. The uncle and the nephew took one side of the question mooted, and the teacher the other, and the result was a breach between them. The teacher also coveted the wealth of the pupil, and so the latter, by the advice of his uncle, went away to Prayága. In the way, when passing through the Goṇḍa forest, he was very much overpowered by fear, when Hari, the lord of Hastigiri, and his consort Lakshmí, assumed the form of wild hunters, and advised him to go back to

Kánchipur. On his return he was reconciled to his teacher; but after a time he was induced to become the pupil of a Sannyásí named Yamuná A'rya, who then dwelt at S'ríranga, and there he also contracted a friendship with one Purṇa A'chárya.

On the death of Yamuná A'rya, he returned to Kánchipur, and compiled his great work the *S'ribháshya*, a commentary on the Vedánta Sútras of Vyása. Here, on one occasion, his wife Rakshakámbá quarrelled with the wife of Purṇáchárya, and Rámánuja, taking the side of his friend, sent his own wife away to her father's house. At the same time he himself became a Sannyásí of the Tridaṇḍí sect, and established a monastery (maṭha) at Kánchipur, and there he consecrated an image of Hastinátha. The people now gave him the title of 'Yatirája,' and his reputation spread far and wide.

On one occasion his former tutor Yádava came to see him, and, in the course of a long disputation, was so completely overcome, that he became a pupil of his pupil, and, forsaking the world, became a Tridaṇḍí under the name of Govindadása.

From this time forward Rámánuja was engaged principally in disputations with learned paṇḍits of Southern India who came to him for the purpose, and in making disciples. Among his antagonists there were a few Buddhists, but the bulk of them were S'ivites. The Chola king of S'ríranga was one of those whom he converted, and made one of his ardent supporters.

He devoted also much time to travelling, and the following are the places he is said to have visited, *viz.*, Dvárká, Mathurá, S'álagráma, S'áketa, Vadarikás'rama, the Naimisha forest, Vrindáván, Sáradapíṭha, Jagannátha, Chitrakúṭa and Delhi, (whence a Delhi princess is said to have gone away with him as his disciple, and in love with a pupil of his) and most of the leading towns of Southern India.

Rámánuja is said to have established 72 principal maṭhs, dedicating in each the image of his tutelary deity. Among these, the image established on the Yádava Hill, was the consequence of a dream, in which Vishṇu inspired him to put up a figure of Náráyaṇa. This image was consecrated on the 14th of the waxing moon in the month of Chaitra, of the S'aka year 1012 = 1090 A. D.

He lived to the age of 120 years, and died on the 10th of the waxing moon of Mágha. Most vexatiously however, the year of death, is not given.

The following are the works he is said to have written (1) *S'ríbháshya*, a commentary on the Vedánta Sútras; (2), *Vedántadípa*, the essence of the Vedánta; (3), *Vedántasára*, the elements of the Vedánta; (4), *Vedártha-saṇgraha* or the true meaning of the Vedas; (5), *Gítá-bháshya*, a commentary on the Bhagavad Gítá; all these works are still in existence.

The concluding sections (76 to 90) of the work give brief notices of the immediate successors of the reformer, from which it would seem that the work was not written until 150 years after his death. The followers of Rámánuja are known by the name of 'S'ri Sampradáyís,' and their number is very large in the south.

It is to be regretted that the work, though very detailed, does not give the year of the pious Yati's birth or death; but the fact of his establishing an image of Náráyaṇa in S'aka 1012, = A. D. 1090, about the close of his life, would suggest the idea that he lived all through the eleventh century. On this subject I quote the following from Wilson's account of the Vaishṇava.

"The *Smriti Kála Taranga* places the date of Rámánuja's appearance in S'aka—1049 or A. D. 1127. A note by Colonel Mackenzie on an inscription, given in the Asiatic Researches IX, 270, places the birth of Rámánuja in A. D. 1008: various accounts, collected by Dr. Buchanan, make it 1010 and 1025 (Buchanan's Mysore 2, 80) and 1019 (ibid 3, 413). Inscriptions make him alive in 1128, (ibid) which would give him a life of more than a century: according to Col. Wilks, indeed (History of Mysore 1, 41, note and appendix), he was alive in 1183. The weight of authority seems to be in favour of the more recent date, and we may conclude that he was born about the end of the eleventh century, and that the first half of the twelfth century, was the period at which his fame, as a teacher, was established."

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीरङ्गराजपदपङ्कजराजहंसं रामानुजार्य्यपदपङ्कजभक्तराजं ।
श्रीशैलवंशकलशाम्बुधिपूर्णचन्द्रं श्रीरङ्गनाथगुरुमन्वहमाश्रयाम ॥
मिथ्यावादिमदान्धसिन्धुरघटासंघातकुम्भस्थली-
निर्भेदाग्रपटुप्रविनोदकलनः सुश्रीकनाथाश्रयी ।
वन्दे स्फुरद्गुणमणाकरो वेदान्तभावितः
श्रीरामानुजकेसरी विजयते मोहद्विपाविष्कृतं ॥

कालिकाम्बुदसम्भूतं काषायाम्बरधारिणं ।
यतिराजाख्यतनयं रामानुजगुरुं भजे ॥
काञ्चीतापि च भावापि न कृतं गुरुपूजनं ।
यस्यापि कृपया विष्णोरनुग्रहकृत्तु देहिनः ॥
इन्दिरारमणं देवमनन्तशेषशायिनं ।
चिदचिल्लोकिविख्यातं देवराजवरं भजे ॥
यस्य वैकुण्ठनगरं सर्वलोकेषु विश्रुतं । इत्यादि ।

End. श्रीरङ्गाधिपरङ्गनाथानुजादिविदिदेवाचार्यपादुकावलीचतुरस्याके ।
सर्वं जगत् यस्य कलिदोषयुतं काञ्चीनगरकलितस्य सततं रक्ष ॥
आद्याचरितं शुभदहितदं सकलकल्मषपूर्णपापं ।
शृण्वन्ति ये भक्तियुताः पठन्ति सर्वत्र्याके सततं भवेयुः ॥

Colophon. इति श्रीप्रपन्नामृते रामानुजचरिते महाचार्यवेदान्तिपादे श्रीमदनन्तसेवककृते
नाम नवतितमोऽध्यायः । इति प्रपन्नामृतं समाप्तं । संवत् १८२१ ।

विषयः । १ अध्याये,—एकदा वैकुण्ठसदने लक्ष्म्या अनुपालनाय "केनोपायेन वैकुण्ठ-लोकाद् अमून् प्रापयामीति" चिन्तयतो हरेः पुरतः समुपस्थितं शेषराजं समुद्दिश्य पुरा किल लोकसंरक्षणाय मया बहुशः प्रादुर्भावानि विधायाद्यत्व प्रेरिताः, तद्युगे भवानपि भूमावपतीर्य लोकान् रक्षितुमर्हतीति भगवदादेशादि-कथनं ।

२ये अध्याये,—पूर्वसागरस्य पश्चिमतीरे योजनपञ्चके स्थिते तोण्डीरमण्डले भूत-पुरीति नाम्ना प्रसिद्धा पुरी आसीत् । तत्र हारीतान्वयः केशवनामकः कश्चिद् ब्राह्मणोत्तमोऽनपत्यतया नितरां निर्विण्णमानसः प्रतिवसति स्म । अथैकदा पुत्रा-र्थोऽसौ यज्ञस्थलकाले भगवन्तमुद्दिश्य इष्टिं चकार । भगवानपि तस्यैव प्रसादमनुपमयन् "अहं ते पुत्रो भविष्यामीति" स्वप्ने समेत्यवादीत् । अथ शेषोऽपि चैत्रशुक्लपञ्चम्यां तत्पुत्रतामापन्नोऽभूत् रामानुज इति ख्यातिमविन्दत । ततो यज्ञकार्यापरनामधेयस्य रामानुजस्य यज्ञोपवीतसंस्कारानन्तरं षोडशे वर्षे रक्षा-म्बया सह विवाहकथनं । अथ पितुर्मरणोत्तरं तस्य काञ्चीपुरगमनपूर्वकं यादव-नामकस्य विदुषस्य समीपे शास्त्राध्ययनकथनं ।

३ये अध्याये,—अथ काञ्चीपुरे राजकुमारीं ब्रह्मराक्षसोपद्रुतामनुपलक्ष्य तद्गुरुयादवाम्बयं यादवस्य तत्र निष्फलत्वेन ब्रह्मराक्षसोऽपि च । अथ रामानुजस्य स्वरूपदर्श-नेनैव पलायितोऽयं ब्रह्मराक्षस इति विज्ञाय राजा तस्मै स्वर्णराशिं प्रददौ । तस्मिन् समये रामानुजस्य मातृष्वसेयो गोविन्दाभिधानः काञ्चीपुरे तेन सह नि-

विषयः। स्थित्वा यादवस्य समीपे शास्त्रार्थं शिक्षयन् तस्थौ। अथैकदा यादवेन सत्यज्ञाना-दिश्रुतिवाक्यानि यथार्थतया व्याख्यातानीत्यवगम्य तेन रामानुजस्य विवादः समभवत्।

४–६ष्ठे अध्याये,—अथासौ यादवः शान्तिकलमानसोऽपि रामानुजस्य बुद्धेरुत्कर्ष-मवलोकयन्नसहिष्णुतया भूय एव तं मधुरावचनेन गङ्गायां काशीयात्राविषये शिष्यैः परिवृतश्च प्रयाणमुद्दिश्य प्रचचाल। तत्र गोण्डारण्ये गोविन्दस्य उपदेशेन सः पलायितवानपि तत्र पथभ्रान्ततया सर्वं भीतस्य व्याधव्याध्योः सकाशात् हस्तिगिरि-मार्गे कूपात् जलपानमिषेण तत्र आविर्बभूव। सोऽपि तदनुमत्येव पुनः काञ्चीपुरं प्रत्याययौ। अस्मिन्नेव समये यामुनाचार्याभिधेयः कश्चित् वैष्णवो रङ्गनगरे निवासमकरोत्। स हि धर्मेकनिष्ठवत्तं साक्षात्कर्तुं प्राकृतान् सर्वेषु देशेषु शिष्यान् प्रेरयामास। अथ ते रामानुजस्य प्रतिभाश्लाघ्यं तत् सर्वं गुरवे निवे-दयन्। अत्रान्तरे गोविन्दोऽपि प्रयागात् प्रत्यागच्छन् कालहस्तिनगरे शिवलिङ्गं प्रतिष्ठाप्य तत्र उवास। अथ काञ्चीपुरं प्रत्यागतोऽसौ यादवो रामानुजप्रभावाद् भीत इव शिष्यमुखेन पुनरेव रामानुजेन सह सख्यं चकार।

७–९मे अध्याये,—अथ यामुनाचार्यः रामानुजदिदृक्षया श्रीरङ्गात् काञ्चीपुरं प्रति प्रययौ। ततः कियद्दूरं गत्वा हस्तिगिरिं ददर्श। तत्र स्थित्वैव काञ्चीपूर्णेन सह मिलित्वा ततो निश्चक्राम। अत्रान्तरे हस्तिगिरिनाथं वरदाभिधानं प्रणन्तुं यादवो रामानुजादिभिः शिष्यैः सह तत्र समाययौ। काञ्चीपूर्णस्तु तद्दर्शनेन यामुनमासाद्य यामुनाय तेषां परिचयमदात्। अथ सोऽपि रामानुजसौन्दर्या-मृतं निपीय भूय एव श्रीरङ्गनगरं प्राप। एकदा रामानुजः तेनैव यादवस्य पाद-मर्दनं कुर्वन्नेव तत्कृतं 'कप्यास'मिति श्रुतेरर्थं निरस्य नितरां सन्तापमजनयच्च विचारपराजितेन तेन ततो बहिष्कारितो हस्तिगिरिं जगाम। तत्र च काञ्ची-पूर्णस्योपदेशवशात् कैङ्कर्येण वरदार्चनायां निरतो बभूव। अथ रामानुजगुणमुपश्रुत्य यामुनाचार्यः निजनिर्मितां स्तोत्रावलीं समर्प्य आत्मनः शिष्यं पूर्णाचार्यं तत्र प्रेरयामास। तत्रैकदा वरदस्य पुरतः पठ्यमानं तत्स्तोत्रमपूर्वमिति मत्वा तुष्टिम-निदं केनेति जिज्ञासुः रामानुजः पूर्णाचार्येण तथा परिचितः तत्रैव महापूर्णेन च सह यामुनाचार्यदिदृक्षया रङ्गनगरमुद्दिश्य प्रचचाल। अथ यामुनाचार्योऽपि तत्-प्रत्युद्गमनाय कावेरीतीरपर्यन्तमागत्य तत्र देहत्यागेन सद्यः मोक्षलक्ष्मीं निमन्त्रयाञ्चकार। अत्रावसरे रामानुजोऽपि तत्रोपस्थाय मृतमपि तं यामुनदेहं पश्यन्नेव तस्य तदानीमाकुञ्चिताङ्गुलित्रयस्य कारणं तदर्थं निरूप्य श्रीभाष्यरचनादिकं प्रतिज्ञाय तद्देहोत्थमापाद्य च पुनः काञ्चीपुरं प्रत्याजगाम।

विषयः। १०–१२ अध्याये,—रामानुजस्यैव काञ्चीपूर्णस्य भोजनादिवृत्तान्तवर्णनं। तदुपदेशेन रामानुजस्य पूर्णाचार्य्यदर्शनार्थं पुनरेव रङ्गनगरगमनं। अथ पूर्णाचार्य्येण पञ्चसंस्कारदीक्षितो रामानुजः सस्त्रीकेण तेन सह स्वगृहं प्राप्य ततो द्रविडाम्नायादीन् अधीतवान्। एकदा कूपात् जलोत्तोलनकाले पूर्णाचार्य्यभार्य्यया सह रक्षकाम्बायाः कलहः समजायत। अत एव कारणात् भार्य्यासहायः पूर्णाचार्य्यः भूय एव रङ्गनगरं प्रतिययौ। रामानुजोऽपि रक्षकाम्बायां वीतरागो बभूव। अथैकदा हस्तिगिरिनाथमभ्यर्चयन्तं रामानुजमभ्युपेत्य कश्चिद् ब्राह्मणो बुभुक्षाक्रान्तो विज्ञापयत् "भक्ष्यं मह्यतामिति" तेनानुज्ञातः तत्र गत्वा च रक्षकाम्बया तिरस्कृतोऽसौ पुनरेव तत्समीपमाजगाम। अथ विदितवृत्तान्तेन रामानुजेन "भो विप्र त्वमिदं रोचनारञ्जितं वसनं श्वश्रवादाय भूय एव तत्पुरतो गत्वा, कथयस्व चैवं तव पितृगृहे विवाहमहोत्सवो भविष्यतीति" कथितो विप्रस्तथा चकार। रामानुजपत्नी तु तत् श्रुत्वा अत्यर्थमानन्दिता यत्नेन तं भोजयामास। अथान्तरे रामानुजोऽपि स्वगृहमागतः किमप्यजानन्निव पत्नीमुखात् सर्वं विज्ञाय तदुपायेन तां पितृवेश्मनि प्रेरयाञ्चकार।

१३–१५ अध्याये,—अथ रामानुजो विरक्ततया स्वभवनादिकं सर्वं विहाय हस्तिगिरिनाथस्य प्रसादमुपलभ्य च त्रिदण्डादिग्रहणेन सन्न्यासं चकार। अत एव काञ्चीपूर्णेन सादरं स्वीकृतोऽसौ 'यतिराज' इति समाख्यान्तरमधिगम्य तत्र मठस्वामी बभूव। समयेऽस्मिन् रामानुजस्य भागिनेयो दाशरथिस्तथा आन्ध्रभट्टतनयः कूरनाथश्च हस्तिगिरिमागत्य यतिराजस्य अन्तेवासिनौ बभूवतुः। अथैकदा यादवाचार्य्यः हस्तिगिरिनाथदर्शनार्थं रामानुजाश्रमं जगाम। तत्र हि शङ्खचक्राङ्कितं रामानुजकलेवरं दृष्ट्वा तं प्रोवाच। भोः किमिदमवैदिकमनुतिष्ठसि कुतश्च त्वया निर्गुणं ब्रह्म सगुणतया स्थापितमित्यभिहितो यतिराजस्तदुत्तरदानाय कूरेशमादिदेश। सोऽपि श्रुत्यादिप्रमाणैः स्वपक्षं समर्थ्य यादवं पराजिग्ये। ततश्च काञ्चीपूर्णस्य उपदेशात् यादवाचार्य्यः सरलेन रामानुजं संश्रितवान्। स च तस्मै सन्न्यासं दत्वा गोविन्ददास इति नाम्ना आजुहाव। अथ गोविन्ददासो यतिवराज्ञया यतिधर्म्ममनुचर्य्याल्पं पर्व्वं निर्व्वाह्य वैष्णवं लोकं प्रययौ।

१६–२० अध्याये,—अथ यामुनाचार्य्यपुत्रो वररङ्गो रामानुजानयनार्थं हस्तिगिरिं प्रजगाम। तत्र चाभिनयप्रदर्शनादिना सन्तोषिताद् वरदेवादभीष्टप्राप्तिपूर्व्वकं रामानुजं स्वीकृत्य रङ्गनगरं प्रत्यागत्य च रङ्गेशाय तमुपढौकयाञ्चकार। अथ रङ्गनाथादिमूर्त्तिदर्शनपूर्व्वकं यतिराजस्तत्र अवस्थितवान्। अथावसरे रामानुजमातुलपुत्रस्य शैवधर्म्मरतस्य गोविन्दस्य वेङ्कटाद्रिवासिना श्रीशैलपूर्णनामधेयेन वैष्णव-

विषयः। यतिना सार्द्धं शास्त्रार्थोऽभूत्। तत्र पराजितस्य गोविन्दस्य सन्न्यासग्रहणपूर्व्वकं श्रीशैलपूर्णचरणाश्रयकथनं। अथ पूर्णाचार्य्योपदेशेन यतिराजस्य रहस्यतत्त्वजिज्ञासया गोष्ठीपुरमहाद्वयगमनः तत्रापि गोष्ठीपूर्णाचार्य्यादभीष्टमलब्ध्वा परितापस्य च तस्य गोष्ठीपूर्णादेशेन पुनस्तत्र गमनपूर्व्वकं मन्त्रार्थप्राप्तिकथनं।

२१–२२ अध्याये,—यथा गोष्ठीपूर्णेन निषिद्धोऽपि रामानुजः वैष्णवेभ्यो मन्त्रं कथयामास। स श्रुतिहिमाय तमाहूय च प्रोवाच। भोः कथय गुरुद्रोहकरस्य किं फलं? रामानुजः प्राह नरकगमनमिति। गोष्ठीपूर्णः पुनराह एवं ज्ञात्वा कथं त्वया तदनुष्ठितं। यतिराजेनोक्तं,——

'पतिष्ये एक एवाहं नरके गुरुपातकात्। सर्व्वे गच्छन्तु भवतां कृपया परमं पदम्'॥

इति। निशम्यैतत् गोष्ठीपूर्णो नितरां प्रीतिमावहन् सर्व्वमते 'मन्नाथ' इति तस्य नामान्तरं विधाय व्याजहार,—अद्यारभ्य लोकेऽस्मिन् वैष्णवदर्शनमिदं रामानुजार्य्यसिद्धान्तमिति ख्यातं भविष्यतीति। अथ दाशरथिः यतिवरस्यादेशेन पूर्णाचार्य्यसुतायाः गृहकर्म्मकरणार्थं तस्याः श्वशुरालयेऽवस्थानञ्चकार। तत्रैकदा केनचित् मतिविरुद्धार्थकारिणा वैष्णवेन सह विचारे लब्धजयश्रीरसौ भूय एव रामानुजस्य चरणावभ्युपेत्य वैष्णवदास इति नामान्तरं प्राप। अथ रामानुजपुत्रस्य सुन्दरबाहोः मालाधरादीनाञ्च परिचयकथनं। तत्र मालाधरप्रमुखात् रामानुजेन शठकोपाचार्य्यकृतग्रन्थगीतेर्व्याख्यानश्रवणञ्च।

२४–२७ अध्याये,—रामानुजस्य मठघटनाकथनं। अथ रङ्गनाथसेवाद्यधिकारकाणां वञ्चनशीलानां रामानुजनिधनार्थं तस्मै विषप्रदानं, तस्य च ततः परित्राणादिकथनञ्च। अथैकदा यज्ञमूर्त्तिरिति ख्यातः कश्चिन्मायावादी कृतसर्व्वशास्त्रोऽपि दिग्विजयार्थं प्रवर्त्तमानः श्रीरामानुजेन शास्त्रार्थं कर्त्तुमनाः रङ्गनगरमाजगाम। स हि सप्तदशदिनानि यावत् शास्त्रार्थं कृत्वा रामानुजप्रभावेण विमुग्धोऽसौ तच्छिष्यतां स्वीचकार। रामानुजोऽपि मन्त्रनिर्मुक्तमायावादनिरसनमद्वैतवादादिविपक्षखण्डनोपदेशं तं भूय एव त्रिदण्डग्रहणादिकं ग्राहयामास। अपि च तस्मै देवराज—देवमन्नाथ-मन्नाथेति नाम चर्य्यं प्रदाय मठेऽन्यस्मिन् तं स्वामिनं चकार। अथ तत्र पुण्यक्षेत्रवरात् वैष्णवानामनन्ताचार्य्यादीनामागमनकथनं। ततो रामानुजाज्ञया देवराजो द्राविड़भाषया ज्ञानसारप्रमेयसारेत्यभिधानं ग्रन्थद्वयं चकार। तथा तदाज्ञया अनन्ताचार्य्यो वेङ्कटगिरिगमनपूर्व्वकं तत्र वृन्दावनं विधाय वेङ्कटेशस्य रामानुज इति नामान्तरञ्च कृत्वा तत्र वासमकरोत्।

२८–३० अध्याय,—अथ रामानुजः वेङ्कटाद्रिगमनपुरःसरं वेङ्कटेशं समभ्यर्च्च्य दिग्भुक्तां अनुकामतत्र पश्चिमस्थितां देहलीनगरीं प्राप्य विविक्रममवन्दत।

विषयः। ततोऽसौ यादवप्रकाशं ग्रामं प्राप्य वरदाचार्यवंशेऽवतारितो यतिर्यो निश्चिन्त-मना चकार। अथ यतिराजः श्रेयानपराधेन यज्ञेशमुखवन्दनं विधाय वरदस्य मठं प्रययौ। तत्र अनुपस्थितेऽपि तस्मिन् तद्दुहितुः भक्तिमत्याः दर्शनेन सन्तुष्टैः तस्योपवासयन्तोऽस्यै भोजनादिकं ददात्। तदनन्तरं ततो यादवगिरिं प्राप्य काञ्ची-पूर्णादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय च कापिलतीर्थं दृष्ट्वा प्रययौ। तत्र योगस्थितोऽसौ कपिलाश्रमवाप। अथ तद्देशाधिपतिः विट्ठलदेवो रामानुजस्य शिष्यत्वमुपगम्य तस्मै तोण्डीरमण्डलादिग्रामानुपजहार। ततश्च यतिवरस्य हस्ता-चल-रङ्गनगरादिष्वागमनकीर्तनं।

२१-२२ अध्याये,—अथ यदा रामानुजेन यज्ञमूर्त्यनुयायोऽपि तस्यानुरूपो गोविन्दो मार्गेऽप्य वाभ्यनन्दत, तदा तस्य धर्माचारमयदर्शन इत्यादिकथनं। अथ कूरेशनामधेयस्य रामानुजस्य शारदापीठगमनानन्तरं तत्रस्थान् पण्डितान् विजित्य ततो बौधायनकृतब्रह्मसूत्रवृत्तिपुस्तकमादाय स्वनगरं प्रत्यागच्छतस्तस्य अनुगामिनः शारदापीठीयपण्डिताः बलादेव तत्पुस्तकं गृहीत्वा शारदापीठमगमन्। तद्दर्शनात् विषादमापन्नस्य रामानुजस्य पुरतः कूरेशेनोक्तं, भगवन्! मया वस्तु रात्रिकालेषु तत् पुस्तकं समस्तं दृष्टं, अपत्रपया तत् सर्वमद्यापि हृदये स्थितमस्तीति। एतच्छ्रुत्वा रामानुजो बौधायनमतसिद्धिविवरणाय तमादिदेश। तदनन्तरं रामानुजो बौधायनमतानुसारेण श्रीभाष्यं, वेदान्तदीपं, वेदान्तसारं, वेदार्थसङ्ग्रहं, गीताभाष्यं रचयाञ्चकार। अथ यज्ञमूर्तिः शिष्यैः परिवृतस्य तस्य भाष्यार्थेन दिग्विजयार्थं प्रयाणवर्णनं। तत्र चोलमण्डल-पाण्ड्यमण्डल-कुरुका-नगरादिस्थितानां पण्डितमण्डलीनां विचारपराजितानां रामानुजपक्षीयानां वैष्णवधर्मोपदेशकथनं। ततो रामानुजस्य कुरङ्गनगराधिपतिं दीक्षितं विधाय केरलदेशगमनकीर्तनं।

२४–२५ अध्याये,—अथ रामानुजस्य द्वारका मथुरा-शालग्राम-साकेतनगर-बदरि-कानन-नैमिषारण्य-वृन्दावनादिगमनकथनं। अथासौ पुनरेव शारदापीठमाजगाम। तत्र वाग्देवी आविर्भूय 'कप्यासमुतिसाम्यर्थीं वदेति' स्वयमेव तं पप्रच्छ। अथ तत्कृतार्थवर्णनेन प्रसादमापन्ना देवी श्रीभाष्यं शिरसि संस्थाप्य बहुधा च पठित्वा तस्याभिधानं भाष्यकार इति तन्नामकरणं विदधे। तत्र भाष्यकारात् तपतानां पण्डितानां पराजयादिकथनं। अनन्तरं पुरुषोत्तमक्षेत्र-गमनस्य तस्य प्रत्यागमनानन्तरं रामानुजस्य मठं निर्माय तत्र वसतिकथनं। अथ स पाञ्चरात्रानुसारेण जगन्नाथस्य नित्यपूजादिकं कारयितुमनाः तद्वंशजानाहूय तथा चादिदेश। तेऽपि तथानपत्रपाः इत्यादिना अवश्यमापाय

विषयः। निवेदयामासुः। अथ भगवान् रामानुजेन पुनः तथा सम्प्रार्थितोऽपि तं यतो निवर्त्तनाय अनुरोध। यदा खलु विरचनिर्बन्धोऽसौ सर्व्वथापान् न निवृत्तो बभूव। तदा निशायां निद्रितं तं योगमायया पुत्रोत्सङ्गात् कूर्मक्षेत्रं प्रेरयाञ्चकार। अथ प्रभातकाले विबुद्धोऽसौ कूर्मक्षेत्रमिदमिति विज्ञाय विस्मयाविष्टः श्रीकूर्मनाथं समाराध्य तत्र कतिचित् दिनानि तस्थौ। ततश्च सिंहाचलादौ गमनं तत्र तत्र स्थापनादिगमनकथनं। अथ तेन पुनरेव वेङ्कटाचलगमनपूर्व्वकं ततः शैवानां निर्भर्त्सनकरणकथनं।

२०—२९ अध्याये,—कूरेशस्य सर्व्वस्वपरित्यागानन्तरं भार्य्यासहितस्य श्रीरङ्गनगरे नित्यवासकथनं। अथ तत्र रङ्गेशप्रसादात् पराशरव्यासयोरंशेन कूरेशस्य यमलौ पुत्रावजायेतां। प्रथममिमावुपलभ्य रामानुजस्तदूर्द्ध्वं तस्य प्रथमस्य पराशर इति द्वितीयस्य च श्रीरामदेशिकः व्यास इति तयोः नाम चक्रे। अनावरे गोविन्दस्यापि पुत्रो अजायत, रामानुजस्तु पराङ्कुश इति तन्नामकरणं विदधे। अथ रङ्गेशेन अपत्यनिर्विशेषतया प्रतिपालितस्य पराशरस्य विवाहादिकथनञ्च।

४०—५२ अध्याये,—अथ रामानुजस्य कृपया मधुरान्तकवासिनः धनुर्दासस्य सह भार्य्यया वैष्णवत्वसिद्धिवर्णनं। एकदा रङ्गेश्वरस्य प्रीत्यर्थं महान् उत्सव आसीत्। तत्र यतीश्वरः स्वयमेव धनुर्दासद्वारमागम्य स्वयमेव तदाभरणं प्रदत्तं च पुनरागमनसमये तत्र एव स्वमन्दिरं प्रविवेश। अथ कुतोऽयं धनुर्दासः यतिपतिनैवं सम्मानित इति अज्ञानां वैष्णवानां पुरतो यतिपतिना तस्य तत्पत्न्याः हेमाभरणापहरणाय गुणकृतोत्कर्षप्रकटनकथनं। अथ गोष्ठीपूर्णः मूकाय निजमन्त्रविषयं प्रदर्श्य तस्मै मोक्षोपायं कथयामासेति इतिहासकीर्त्तनं। चोलदेशाधिपतेः क्रिमिकण्ठस्य उत्पत्त्यादिकथनञ्च।

५४—५८ अध्याये,—क्रिमिकण्ठस्य चिदम्बरराज्यशासनकथनं। शैवधर्म्मपक्षपातेन तत्रत्यवैष्णवप्रचारादिकथनं। अथ क्रिमिकण्ठस्य प्रार्थनया तद्राज्यमुदीच्य पश्चिमाभिमुखं प्रचलितस्य रामानुजस्य आचार्य्यनाथमाश्रित्य चेलाञ्चलाम्बायाः गृहगमनकथनं। तदनुग्रहेण च चेलाञ्चलाम्बाभर्त्तुः पञ्चसंस्कारप्राप्तिवर्णनं। रामानुजात् बौद्धानां पराजयवर्णनं। अथ तदनन्तरं सार्द्धं शिष्यवर्गेण निवसतस्तस्य स्वप्नदर्शनानन्तरं भगवन्मूर्त्तिदर्शनार्थं यादवाचलगमनकथनं। १०१२ शकाब्दे चैत्रशुक्लचतुर्द्दश्यां रामानुजस्तत्र नारायणप्रतिमां प्रतिष्ठापितवान्। अथ रामप्रियनामकस्य नारायणबिम्बस्य दिल्लीभवने अवस्थितिकथनं। अथ दिल्लीशतनयायां रामानुजो दिल्लीमभ्युपेत्य तदनुमोदनेन रामप्रियस्य 'सम्पत्सुत' इति नामान्तरं ददौ। अनन्तरं दिल्लीशदुहितुः रामप्रियस्य च गमनकाले दिल्लीशतनयापि राम-

निधनः। शिवविद्वेषसमेता तेन सह यादवाचलमागमनम्। अथ तत्र रामप्रियेतीव
मतायाञ्चा सर्वरूपेण सदस्यानादिकथनं। तदान्तरे हस्तानामिनतमुं निजस्य
कबीरनामकस्य कस्यचित् यवनसाधोः तत्र समागमनं पुनर्मोक्षोपायस्य च पृच्छो-
पगमनेऽवमतमागमनं कुरुरङ्गपथस्य भगवतः प्रसादभाजनात् मुक्तिप्राप्तिकथनञ्च।
अधुना यादवाचलस्य 'यतिशैल' इति नामकरणकथनं।

४८–४९ अध्याये,—अथ कूरेशकृतवैकुण्ठस्तवनिर्माणविवरणकथनं। निगमोविन्द-
राजप्रतिष्ठाविवरणं। अथ चक्षुर्हीनस्य कूरेशस्य रामानुजोपदेशात् भगवत्स्तवनेन
पुनश्चक्षुःप्राप्तिकथनं। विष्णुचित्तसुतायाः गोदायाः रामानुजादभीष्टप्राप्तिकथनं।
श्रीरङ्गपत्तने निवसतो रामानुजस्य चतुःसप्ततिसङ्ख्यकानां प्रधानशिष्याणां विवरण-
कथनं। रामानुजाष्टोत्तरशतनामसङ्कीर्त्तनकथनं। रामानुजशिष्यस्य आन्ध्रपूर्णस्य
माहात्म्यादिकथनं। तदनन्तरा अनन्तार्यस्य दयापालावस्थितिकथनं। कूरेशस्य
स्वपदगमनकीर्त्तनं, रङ्गेशकृपया परमपदप्राप्तिकथनञ्च। अथ रङ्गेश-वेङ्कटेश-वरद-
सुन्दर-वकुलाभरण-नाथमुनि-यामुनाचार्य्य-वररङ्गप्रभृतिप्रकाशितरामानुजवैभव-
वर्णनं। शठकोपाचार्य्यस्य अष्टादिग्गजसङ्कीर्त्तनं। पूर्णाचार्य्यकृतरामानुजमाहात्म्य-
वर्णनञ्च।

५०–५१ अध्याये,—हस्तिग्रामाधिपस्य याज्ञस्वामिनः विवरणं। अथैकदा कावेरी-
तीरे वैष्णवानां महती गोष्ठी बभूव। तत्र मोक्षमार्गोपदेशप्रसङ्गेन रामानुज-
माहात्म्यवर्णनं। नारायणपुरवासिनो 'नामभट्ट' इति विश्रुतस्य वैष्णवस्य विव-
रणकथनं। यथा मनुष्यातीतेष्वपि भगवदवतारेषु नृसिंह-राम-कृष्णानां प्राधान्यं,
तथा अष्टोत्तरशतेष्वपि दिव्यदेशेषु श्रीरङ्गम्, वेङ्कटगिरिः, हस्तिगिरिः, यादव-
गिरिश्चेति चत्वारो मुख्याः बभूवुरिति वचनमाकर्ण्य नृसिंहादीनां प्राधान्ये कारण-
जिज्ञासूनां पुरतो रामानुजेन तत्प्रदानकथनं। एवं व्यास-पराशर-शुक-
शौनकादीनां प्राधान्ये कारणनिरूपणं। तथा वेदान्तमर्थानाहृत्य शठकोपाचार्य्यैः
द्राविडभाषया ग्रन्थांशकारेतिसङ्कीर्त्तनं।

५२–५३ अध्याये,—सर्व्वैः आचार्य्यैः रामानुजस्य प्राधान्यकीर्त्तनं। आचार्य्य-
ऽस्तनिर्व्वचनादिकं। प्रपन्नसाधनीकथनादिकं। रामानुजस्य १२० विंशत्युत्तरशत-
वर्षजीवितकालनिरूपणं। अथ रामानुजः स्वजनान् चिरविरहविधुरान् कर्त्तु-
मनाः तानाहूय भगवत्कैङ्कर्य्यमेव मोक्षोपाय इति उपदिदेश। आदिदेश च तेषां
कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिर्ण्णयपुरःसरं सम्यगनुष्ठानं। अथ ते तदनुज्ञया भूतलमध्ये मठाद्या-
प्रतिष्ठां विदधिरे। अथ रामानुजः रङ्गेशदासमाचार्य्ये पराशरमभिषिच्य सात्-
प्रकृदराद्यां परमं पदं प्राप। अतः परं दाशरथिः पूर्णाचार्य्यो गोविन्दः कुरुक-

विषयः। चेति चत्वारः प्रधानकल्पा श्रासन्। गोविन्दस्य परलोककथनं। पराशरकृतमाया-
वादिपराजयकथनं। माधवदासस्य इत्यात्मकथनं। स हि मत्स्यप्रतामसभायां विष्णु-
पूजाक्रमं, षट्पदीकीं, गीतवृत्तिं, रत्नकोषइति ग्रन्थचतुष्कं कृतवान्। पूर्वाचार्याणां
इतिवृत्तभाषया ग्रन्थरचनाकारणकथनं। तत्र भगवद्विश्वकर्मणोरंशान्तं प्रापद्दान-
इत्यात्मकीर्त्तनं। श्रीचैतन्यस्य इतिवृत्तविषयकथनमात्रकथनं। सङ्क्षेपेण पूर्वा-
चार्याणां चरितकीर्त्तनमुखेन लक्ष्याः इतिवृत्ते गोदासरूपेण दूतनारकथनं।
७१-९० अध्याये,—अथ कामारादीनां जन्मकथनं। तेषां देवकीनन्दने भगव-
द्दर्शनदत्तात्मकथनं। भक्तिसारस्य जन्मादिकथनं। फणिरत्नस्य जन्मादिकथनं।
भक्तिसारस्य इतिवृत्तभाषया ग्रन्थप्रणयनकथनं। तत्र भगवता भक्तिसाराय मत्स्यात्म-
तत्त्वोपदेशदानकथनं। भक्तिसारात् रुद्रस्य पराजयकथनं। भक्तिवैभवातिशय-
वर्णनं। कुलशेखरस्य जन्मादिकथनं। तत्र तत्कृतनदीरामग्रन्थस्वीकरणादिवृत्तान्त-
कीर्त्तनं। भट्टनाथस्य जन्मादिकथनं। पद्मराजस्य जन्मादिविवरणकथनमुखेन
तत्सभायां विष्णुतत्त्वनिरूपणवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च॥

No. 1732. आनन्दलहरीटीका।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 73. Lines, 8 on a page. Extent, 1,463 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1836. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálicharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Ánandalahari-ṭíká. A commentary on S'aṅkara Áchárya's hymn to S'iva. By Narasiṁha. The great peculiarity of this commentary is, that it explains the text in two different ways; in one way proving that it is a hymn in praise of Bhavání, and in another way making Vishṇu the subject of its praise. Ordinarily the text is understood to have been written in honour of S'iva.

Beginning. वारंवारमुदारमस्मितमुखः श्रीकृष्णपरिस्थापितं
वारं वारमुकूलके परिमितो चैतन्यमीनं स्फुटम्।
कायस्थीं पुनता विलोक्य जगतीनाटस्य यदि कते
भावं भावमिव प्रकाशितमयं पायात् सतां योगिकः॥

कर्णारोपणकैरवानुवदन++व्यवस्थरी:
कोदण्डं करपङ्कजेन दधती पुष्पेषु++स्रुवं ।
श्रीवर्णाङ्कुशपाशपाशविलसत्पाणारविन्दाद्भुता-
मानामाम्बुजसंस्थितां त्रिनयनां वन्दार्यपूज्यां भजे ॥
प्रथम महदाचार्यवरणानुवदनं ।
आनन्दलहरीखोकं विष्णुपक्षेऽपि कथयेत् ॥
अथ भवानीपक्षे,—ननु चरिचरविरिञ्च्यादिदेवानन्दमपास्य किमिति मात्या पत्नी-
कृतेत्याचरत्वमिति जिज्ञासुहामपनिनीषुराह । शिवः शक्तेति ।

End. जननीति सम्बोधनं वा । १०१ ।

कथामहीयमवलोक्य ततोऽपि धन्यधर्मात्परं समधिगम्य न विस्मृतेतत् ।
चक्रलमूर्त्तमतरे पथि सञ्चरन्त: खाया भवन्ति कवयः पुरतः प्रयाताः ॥
भेदो न ते जननि चास्ति जनार्दनेन वैकुण्ठनाथपरतापि तथाच तेन ।
नानर्थबाधि करवाणि ततोऽत्र काकुं माकुण्ठितोऽस्तु मयि ते करुणाकटाक्षः ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहविरचिता आनन्दलहरीटीका समाप्ता । श्रीरस्तु ।
संवत् १८३६ । फाल्गुने ।

विषयः । महदाचार्यकृतानन्दलहर्य्या भवानीपक्षे विष्णुपक्षे च व्याख्यानं ।

No. 1733. पदार्थादर्शः ।

Substance, country-made paper, 12¼ × 4 inches. Folia, 142. Lines, 8 on a page. Extent, 5,781 *s'lokas*. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Teghora, Post Lalgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trevedi. Appearance, old. Prose. Correct.

Padárthádars'a. A commentary on the Sarádá-tilaka,—a Tantra. By Rághava Bhatta. The Tantra is in great repute in the North-Western Provinces, and appealed to as an authority of great weight, though it forms not one of the 64 original Tantras.

Beginning. श्रीकान्तं निजनाभ्यवत्सकमलान्निर्गतमसौदर्यं
पद्माननः कृतुक्रतुमत्रियतया सद्मानमार्य मुहुः ।
मन्दान्द्रविकसनदुग्धसिन्धुलहरीलीलासमं श्रीधरं
प्राज्ञाश्रीकनमामलो++ + भूतिं भवान्ताः स्रुवं ॥

ध्यैतन्नीलकण्ठिभिः सनकादिमुनीन्द्रैर्यामैरभ्यर्चितमरमादिमूर्तं ।
संसारदुःखविशदसारविचारसारं गौरं मनो मनसि मे मुहुरादधातु ॥
सदाय भवतां भूम्नां भारती भक्तिभाविता ।
कृतेयद्भूतले यस्या वाग्विलासोऽतिदुर्लभः ॥
शारदातिलके तन्त्रे गूढार्थानुपदेशतः ।
पदार्थादर्शटीकेयं राघवेण विरच्यते ॥
सम्प्रदायागतं किञ्चिद् भणितागमसम्मतं ।
यदुक्तमत्र तत् सन्तो विचारयितुमर्हथ ॥
यद्येवरः सर्वा अपि श्रुतीः अवयाप्रवक्तारं स्मर्त्ता श्रुतये च समुपदिश्यन्ति स्म ।
अन्येषां स्मृतिशास्त्रादीनां तन्मूलकत्वेन तदर्थप्रतिपादकत्वेन च प्रामाण्यमिति
सुप्रसिद्धतरं ॥ इत्यादि ।

End. मन्त्रादीनि मन्त्रतन्थानि मन्त्रात्मानि च शास्त्रार्थं प्रथमे वीरपुरुषकाणि भवन्ति वायुमनुपवकानि चेति भगवत्पतञ्जलिवचनात् । सद्धनीयां तिरं पुञ्ज-मां॥८' तिरम् ।

Colophon. इति श्रीराघवभट्टविरचिता पदार्थादर्शटीका सम्पूर्णा । शुभम् ।

विषयः । लक्ष्मणदेशिकेन्द्रकृतशारदातिलकव्याख्यानं ।

No. 1734. तीर्थकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 4,244 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teghora, Post Lálgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trivedí. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Tírtha-kaumudí. A dissertation on sacred places of pilgrimage. By S'rísiddhántavágís'a Bhaṭṭáchárya. The work opens with a thesis on tírthas or sacred pools, how they attain their sanctity, and the reasons why they should be visited. Then follows a disquisition on the question, Who derives the benefit of visiting tírthas? Rules are then given regarding the duties to be observed when starting on a pilgrimage, what should be done, and what avoided in the way, the religious duties to be gone through at sacred pools, the importance of s'ráddha and tarpaṇa on such occasions, and what should be par-

ticularly avoided. Then come detailed notes on all the leading places of Hindu pilgrimage in India.

Beginning. गौरी हगाल्लोकमर्वोमलङ्गं मङ्गलनामाविश्वभावजातं ।
वन्दे विरोधमूर्तिभूतभीत्या पञ्चाननं पञ्चमरप्रपञ्चं ।
भक्तिप्रनयामि सततं कमनीयमूर्त्तिं कान्ताः कथाः श्रुतिपथं मम ते विशन्तु ।
रम्यं +++ बहु नाम मदीयमौलेः मानसंवानि करवाणि पदारविन्दे ॥
पुराणस्मृतितन्त्राणि विलोक्य बहुयत्नतः ।
नत्वा महेशं वागीशस्तनुते तीर्थकौमुदीं ॥
अथ तीर्थानि । मावड़ । सूत उवाच । सर्वतीर्थानि वक्ष्यामि सर्वा तीर्थान्त-
र्गमं । इत्यादि ।

End. अत्र त्यजन्ति ये प्राणान् ब्रह्माग्निजलगोचरे ।
तेऽपि स्वर्गमयाप्यादौ +++ चिरमवंति ॥
सन्मानं विविधं धनञ्च लभते यः कामरूपे नरात्
यः स्नाने +++ नितान्तमनघे नारायणं कारणं ।
यस्योर्म्मीकविता निसर्गमधुरा सत्कंसभा गिरो-
वागीशस्य मनोरमा कृतिरियं तस्यास्तु मत्प्रीतये ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायभट्टाचार्य्यश्रीविद्यावागीशविरचिता तीर्थकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । तीर्थनिरूपणं । तीर्थफलभागिनिरूपणं । तीर्थेषु वर्ज्जनीयकथनं । गङ्गामर्ज्जनिरूपणं । विशेषयात्राफलकीर्त्तनं । तीर्थयात्राविधिकथनं । यात्रादिने नान्दीश्राद्धविधानं । तद्दिने पार्व्वणश्राद्धं कर्त्तव्यमिति व्यवस्थापकानां मतेश्वरमिश्रवाचस्पत्युपाध्यायवाचस्पतिमिश्राणां मतदूषणञ्च । तीर्थयात्रायां कर्त्तव्यानि । तत्र निषिद्धानि च । तीर्थस्नानविधिकथनं । तर्पणनिरूपणं । तत्र तिथिविशेषे पर्व्वणादौ च स्नानादिदानविधानकथनं । प्रयागादिकथनञ्च । सर्व्वाद्यादियोगकथनं । तीर्थीरक्षादिद्रव्यपरित्यागकर्त्तव्यताविधानं । तीर्थश्राद्धविधानं । तीर्थे उपवासविधिकथनं । मुण्डनविधानकथनञ्च । तीर्थयात्रोत्तरं तत्र प्रवेशविधिकथनं । साधारणतः सकलतीर्थविधिकथनं । व्रजरूपतीर्थमाहात्म्यकथनं । कामरूपनिर्णयः । तत्र यात्राप्रयोगकथनञ्च । कामरूपयात्रयभागतीर्थविधिः । एवं नैमितोगरादिमागस्थतीर्थविधानकीर्त्तनं । तत्र तत्र गयादितीर्थविधानकथनञ्च ।

No. 1735. प्रायश्चित्तेन्दुशेखरः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 92. Lines, 8 on a page. Extent, 1,876 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábad. Kálicharana Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Práyas'chittendú s'ekhara. An epitome of all the offences for which expiations have been ordained in the Smṛitis, and the nature and mode of performance of those expiations. By Nágojí Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa by Satí Deví. The author was a distinguished grammarian, and author of a great number of works on grammar and law, besides several commentaries. The offences noticed are all domestic and civil, and not religious arising from omission or flaws in the performance of Vedic rites. The work is one of a series of texts on the Smṛiti.

Beginning. नत्वा गणेशं शिवं कृष्णं भारतीं पितरौ तथा ।
नागोजीः कुरुते रम्यं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ॥
तत्र प्रायश्चित्तलक्षणं । यद् यथाविध्यनुष्ठितं तदुपचितमघ्नं नाशयत्येव तत् प्रायश्चित्तं ।

End. महाज्ञानविष्णुस्मरण-तन्नामजपादिकं सर्व्वपापप्रायश्चित्तमिति सर्व्वेषविदः ।

Colophon. इति शिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखरः समाप्तः ।
संवत् १८३८ ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपविचारः । संवत्सरं प्रायश्चित्ताकरणे ब्रह्महत्याकथनं । प्रायश्चित्तं यथोक्तमेव कार्यं लोभलोभादिना अनुपचरणे प्रत्यवाय इति निरूपणादिकं । कामतः प्रायश्चित्तादिभेदकथनं । जातिभ्रंशकरपापनिरूपणं । महापातकोपपातकादिनिरूपणं । सुरापानतुल्यपातित्यजनकक्रियानिरूपणं । एवं स्वर्णस्तेयादितुल्यपातकादिनिरूपणञ्च । प्रागुक्तब्रह्महत्यादिकर्म्मविपाककीर्त्तनं । कृच्छ्रादिलक्षणं । इन्द्रियनियमकीर्त्तनं । प्रायश्चित्तपूर्व्वाङ्गकृत्यं । अनुतापादिविधानं । सर्व्वपापप्रायश्चित्तकथनं । अभावे प्रायश्चित्तविधिकीर्त्तनं । गोवधप्रायश्चित्तकथनं । बीजीरक्षितवचनधारणादौ प्रायश्चित्तं । रजस्वलादिस्पर्शे दिनभेदेन प्रायश्चित्तभेदनिरूपणं । गर्भाधानादिचूडाकरणान्तसंस्कारे दिगन्तरमनग्नीदर्शनादौ प्रायश्चित्तकथनं । विविधकालेन इन्ताधाने प्रायश्चित्तकथनं, मृतीतस्य प्रमादादिना वधे प्रायश्चित्तकथनं । विप्रस्य शूद्रादिहस्तगृहे पचनाश्रये प्रायश्चित्तं । शूद्रस्य द्विजान्न-

विषयः। वधबन्धने प्रायश्चित्तं। देवाचारविरहादिना बलवधकरणे प्रायश्चित्तं। निषिद्धदिने दन्तधावने प्रायश्चित्तं। विवाहात् पूर्वं कन्याया रजोदर्शने प्रायश्चित्तं। सुराप्राय- सुरापानादौ प्रायश्चित्तं। नित्यस्नानमकृत्वा भोजनादौ प्रायश्चित्तं। भार्य्यया भोदरा- दिना वा सार्द्धं भोजने प्रायश्चित्तं। पूर्व्वदिनभुक्ता य वमने प्रायश्चित्तं। भोजनादि- भक्षणे प्रायश्चित्तं। पलाण्डुभक्षणादौ प्रायश्चित्तं। भोजनानन्तरं विड्स्पर्शादौ प्राय- श्चित्तं। रजकचर्म्मकारादीनामुच्छिष्टस्पर्शे प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टभोजनादौ प्रायश्चित्तं। कुक्कुटनखादिदूषितान्नभोजने प्रायश्चित्तं। यज्ञोपवीतच्छेदनादौ प्रायश्चित्तं। काष्ठ- वस्त्रादिना नीचशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं। चण्डालादिदर्शनप्रायश्चित्तं। चण्डालगृह- प्रवेशे प्रायश्चित्तं। चण्डालादिभाण्डसंस्पृष्टाम्बुपानादौ प्रायश्चित्तं। मक्षिका-केशादि- दूषितान्नभोजने प्रायश्चित्तं। विडाल-काकाद्युच्छिष्टभोजने प्रायश्चित्तं। काकादि विष्ठया स्पृष्टभोजने प्रायश्चित्तं। विष्णुनिवेदितभक्षणे प्रायश्चित्तं। शूद्रकन्यानु- गमनादौ प्रायश्चित्तं। चाण्डालातकपुत्रेण प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यमिति कथनं। उच्छिष्ट- विप्रस्य चतुर्विधशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टस्य मूत्राद्युत्सर्गे प्रायश्चित्तं। उच्छिष्ट-तैलाभ्यक्तादीनां मलत्यागे प्रायश्चित्तं। रजस्वलास्पर्शविधानं। जातिभ्रंश- करपापानुष्ठाने प्रायश्चित्तं। दुष्टाचार कन्यादानप्रायश्चित्तं। गोवधादिप्रायश्चित्तं। रोधादिप्रायश्चित्तकथनञ्च। गोवधापवादः। व्रात्यलक्षणं। तत्र प्रायश्चित्तविधाना- दिकं। स्तेयप्रायश्चित्तं। ऋणानपाकरणप्रायश्चित्तं। परिवेदनप्रायश्चित्तं। भृतकाध्या- पनप्रायश्चित्तं। परदारकरणे प्रायश्चित्तं। मनुष्यादिवधप्रायश्चित्तं। स्त्र्यादिवधप्राय- श्चित्तं। वृक्षच्छेदनप्रायश्चित्तं। कुक्कुरादिदंशने प्रायश्चित्तकथनं। व्रतभङ्गादिप्रायश्चित्तं मिथ्याभिशंसने प्रायश्चित्तकथनं। पर्व्वविक्रयप्रायश्चित्तं। अयाज्ययाजनप्रायश्चित्तं। मातापित्रादिपरित्यागे प्रायश्चित्तं। स्वाध्यायपरित्यागप्रायश्चित्तं। निषिद्धान्नभोजनादौ प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टाभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं। अशुचिद्रव्यस्पर्शे प्रायश्चित्तं। यवनादिगृह- भोजनप्रायश्चित्तं। श्राद्धभोजनप्रायश्चित्तादिकथनं। जननमरणाशौचान्नभोजनप्राय- श्चित्तं। वशीकरणाभिचारादौ प्रायश्चित्तं। ब्रह्महत्यासुरापानादिमहापातकप्राय- श्चित्तं। संसर्गप्रायश्चित्तकथनञ्च।

No. 1736. शुद्धिविवेकः।

Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 786 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1859. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálicharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-viveka. A treatise on impurity of the person arising from birth or death in one's family, or from causes confined to one's person. A Smṛiti compilation. By Rudradhara. The author wrote several other treatises under the generic nature of Viveka.

Beginning. यस्तु दुरितजातं वेदवक्त्रैकवाक्यैर्विपुलमतिविधाम्नः केचिनः सम्यविद्धः ।
बहुपवनविनाश प्राप्तिनु सम्प्रदानः कुवलयदलनीलः पद्मवीर्यो भुजङ्गः ॥
चिरन्तनार्थकनिबन्धनिवहः सुगम्यदायानुगतः स्फुटार्थः ।
मया हरिं रुद्रधरेण सम्यक् वितन्यते शुद्धिविवेक एषः ॥
सन्त्येव रत्नाकरपारिजातमिताक्षरादाप्तकृतादयोऽन्ये ।
तथापि तथाजनतामनामां भवेत् प्रमोदाय मम प्रयासः ॥
शुद्धिकामवर्णिवलविहितकर्मादिकारापादको धर्मविशेषः । इत्यादि ।

End. अत्र च समस्ते एव प्रकरणे तत्तत्कार्य्यविशेषे एव आशौचाभावः, न सर्व्वकार्य्ये आशौचाभाव इत्यवधातव्यम् ।

Colophon. इति रुद्रधरकृतौ शुद्धिविवेके जननमरणयोः शुद्धिपरिच्छेदः । इति शुद्धिविवेकः सम्पूर्णः । संवत् १८५९ ।

विषयः । शुद्धिपदार्थनिरूपणं । अशौचसङ्कपनिरूपणं । मातामहतदानुवंशस्य अशौचनिरूपणं । जननाशौचविधिः । पक्षिणीशौचकथनं । बालाद्याशौचविधानं । स्त्र्यशौचविधिः । गर्भस्रावाद्याशौचविधिः । मन्तुविशेषाशौचविधानं । सद्यःशौचविधिः । सपिण्डाद्याशौचविधिः । निर्हाराद्याशौचविधिः । आशौचाभावकथनं । व्रतशौचिनः ।

No. 1737. मार्त्तण्डवल्लभा ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 2,842 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1847. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád, Paṇḍit Kálicharana Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mártaṇḍa-vallabhá. A commentary on his astronomical treatise called Muhúrta-mártaṇḍa. By Náráyaṇa, son of Ananta Agnihotri, grandson of Hari, great-grandson of S'rikṛishṇa, and great-great-grandson of Ananta of the Kaus'ika gotra, and an inhabitant of the town of Sárasanan, modern Sáran. The work was completed in the S'aka year 1484—A. D. 1549.

Beginning. मार्त्तण्डोऽवतु वाचं नः पादैर्जाड्यतमोहरः ।

स्मरदहनतनुः सेव्योऽभीष्टदो विश्वलोचनः ॥

अर्धेन्दुपवाची । तत्र प्रथमं सूर्य्यपक्षे । मार्त्तण्डः श्रीसूर्य्यः नोऽस्माकं वाचमवतु

रक्षतु । किं लक्षणो मार्त्तण्डः । स्मरदहनतनुः । स्मरो मण्डले यथा तनुः येन स

तथा । तथा च कृतो इत्यादि ।

End. अथैतद्ग्रन्थमतीकरणार्थं बुधप्रार्थना । पूर्व्ववाक्यार्थमिति । सुगमं ।

आसीत् भारमणीरमासमसरे श्रीकेशिकस्यान्वये-

ऽनन्तो राजसभेऽपि पूज्यचरणो माध्यन्दिनग्रामणीः ।

श्रीलक्ष्मणतनयः श्रुतिस्मृतिविद्यामयेभ्यरेभ्यो हरि-

स्तत्पुत्रः श्रुतिवित् तदात्मजवरोऽनन्ताग्निहोत्री सुधः ॥

तत्पुत्रात्तनुयादभिषको नारायणो +पर-

पादे शिष्यगणेच्छया निजकृतग्रन्थस्य टीकां स्फुटां ।

चक्रे + कृपया परोपकृतये शोध्यं दुरुक्तं बुधै-

+द्दृश्यं विलोक्य धःष्टांमपि ते कुर्व्वन्ति मां सज्जनाः ॥

मुनिनिधिपृथ्वार्थ्यानमाभिः समाभिः

१५८४ परिमितशककाले ज्ञानमार्त्तण्डटीकां ।

लिखति पठति विप्रः सोऽत्र भूत्वा धरित्र्यां

मुनिनिधिपृथ्वार्थस्यःसमानामकारात् ॥

Colophon. इति श्रीमदनन्ताख्यचातुर्मास्ययाजिपुत्रनारायणविरचिते मुहूर्त्तमार्त्तण्डे स्वकृत

टीका मार्त्तण्डवल्लभा समाप्ता । संवत् १८५७ ।

विषयः । निजकृतमुहूर्त्तमार्त्तण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1738. श्राद्धकाशिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 80. Lines, 7 on a page. Extent, 1,520 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád, Paṇḍit Kálicharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-kás'iká. A dissertation on the rite of S'ráddha according to the rules of Kátyáyana. By Kṛishṇa Mis'ra, son of Vishṇu Mis'ra, grandson of Atisukha, and great-grandson of Nityánanda. The several ancestors named were great Smṛiti scholars and authors.

Beginning. यस्य प्रसादपयसा प्रतुपादपाद्यं कात्यायनं मुनिवरं शिरसाऽभिवन्दे ।
भिन्नाः फलन्ति यजुषामिह याजकानां स्वर्गाङ्कुराणि विविधानि फलान्यजस्रं ॥
कर्कोपाध्याय+ +गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्मादभू-
दुर्बोधञ्च ततो हलायुध इति व्याख्यां तथाप्यस्फुटां ।
भूयोऽपि प्रतिबोधकारिवचनैः श्राद्धीयया काशिका
सूत्रस्यापरिसंशयोघतिमिरध्वंसाय संतन्यते ॥
सूत्रार्थस्य प्रकाशार्थं विशेषोक्तिप्रकाशनात् ।
श्राद्धाभ्यार्थमिदं नाम ग्रन्थस्य श्राद्धकाशिका ॥
नित्यानन्द इतीह याजकवरो जातस्तदीयः सुतः
स्मार्ते श्रौते विदितक्रियोऽतिसुभग इत्याख्यो जगत्यद्भुतः ।
तत्पुत्रोऽप्यभवत् स्मृतौ सुचतुरः साङ्ख्यनीतिः श्रुतौ
विष्णुर्मिश्र इमं निबन्धमकरोत् कृष्णः कृती तत्सुतः ॥
अथ पूर्वां पौर्णमासीमुपरतामुपवसेदित्यादिना श्रौतकर्माण्युपदिश्य । अथातो
गृह्यस्थालीपाकानामित्यादिना स्मार्तान्याख्याय अथेदं श्राद्धकर्म कर्तव्यमिति
सूत्रमारभते । अपरपक्षे श्राद्धं कुर्वीत ।

End. प्रत्याब्दिकं निहते तु पत्याग्नित्यं सदा चरेत् ।
अनयोर्भिन्नतन्त्रत्वात् स्थालीपाकाग्निहोत्रवदिति ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णमिश्रविरचितायां श्राद्धकाशिकायां सूत्रवृत्तौ एकोद्दिष्टश्राद्धं समाप्तं ।
संवत् १८९८ ।

विषयः । कात्यायनप्रणीतस्य श्राद्धसूत्रीयश्राद्धप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 1739. हनूमन्नाटकं, वा महानाटकं ।

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 12 on a page. Extent, 1,775 *s*lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1844. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidabád, Paṇḍit Kálícharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Hanumannáṭaka alias *Mahánáṭaka*. A drama on the exploits of Ráma. It is said that this work was originally composed by Hanumán, the monkey general of Ráma, and inscribed on slabs of stone; but Válmíka, happening to read it, thought it too exquisite for human perusal, and, not without some apprehension lest it should supersede his own epos on the subject, caused the stones to be thrown into the sea. Thus the

work was lost for a long time. The stones, however, were recovered during the reign of Bhoja Rájá of Dhárá, and decyphered and restored by one of his court paṇḍits named Damodara Mis'ra. Its original name was not found out, and so it was called after its author's name. On account of its great excellence it was also called *Mahá-náṭaka*, 'the Great Drama'. According to popular tradition, Kálidása of Bhoja's court was the restorer; but this is contradicted by the commentator. Some Bengali paṇḍits believe the restorer to have been one Madhusúdana Mis'ra; two MSS., however, contradict that opinion.

Beginning. कल्याणानां निधानं कलिमलमथनं पावनं पावनानां
पाथेयं यन्मुमुक्षोः सपदि परपदप्राप्तये प्रस्थितस्य ।
विश्रामस्थानमेकं कविवरवचसां जीवनं सज्जनानां
बीजं धर्मद्रुमस्य प्रभवतु भवतां भूतये रामनाम ॥
पातु [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
यं शैवाः समुपासते शिव इति ब्रह्मेति वेदान्तिनो
बौद्धा बुद्ध इति प्रमाणपटवः कर्तेति नैयायिकाः ।
अर्हन्नित्यथ जैनशासनरताः कर्मेति मीमांसकाः
सोऽयं वो विदधातु वाञ्छितफलं त्रैलोक्यनाथो हरिः ॥
आसीदुद्भटभूमि[illegible]
भूपः पङ्क्तिरथो विभावसुकुलप्रख्यातकेतुर्बली ।
कन्यां [illegible] पुत्रकां
यस्याः [illegible] पूर्णचतुर्धा विभुः ॥ इत्यादि ।

End. चतुर्दश[illegible] चतुर्दश ।
श्रीमन्नाटकं [illegible] ।
[illegible] वाल्मीकिना [illegible] श्रीहनुमन्नाटकं यत् ।
[illegible] मिश्रदामोदरेण ॥

Colophon. इति श्रीमद्धनुमद्विरचिते महानाटके श्रीरामविजयो नाम चतुर्दशोऽङ्कः ।
संवत् १८२४ ।

विषयः । रामचरित्रवर्णनं । (चतुर्दशमे तु मधुसूदनमिश्रसङ्कलितं नाटकमिदं परं प्रच-

इति । अनयोः प्रतिपाद्यार्थे एकत्वेऽपि पाठान्तराणि दृश्यन्ते उपक्रमणे, उपक्रमणे च विभिन्नग्रन्थयो अत्र श्लोकाः । इति सुधीभिर्विवेचनम् ॥)

No. 1740. हनूमन्नाटकदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 6 on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1844. Place of deposit, Lálgolá, Zila Murshidabád, Paṇḍit Kálicharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Hanumannáṭaka-dípiká. A commentary on the Hanumannáṭaka, the work described under the last preceding No. By Mohanadása Mis'ra.

Beginning. हृदये यत्प्रेरणया समुद्यतोऽयं विमूढतरबुद्धिः ।
तत्पदकमलं वन्दे गोकुलनाथस्य वेदाद्यैः ॥
हनुमन्नाटकमागरमन्दाग्रतां ++चलं ।
नेतुं क्षममामत्तां मम सुधियः ++ भवन्तु ॥
तावत् श्रीरामचन्द्रगुणवर्णनलक्षणेच्छुः कविः स्वाभीष्टदेवतानामाशीर्भिः पूर्णां नान्दीमवतारयति,—कल्याणानामिति द्वादशपदैः । तदुक्तं नाटकावतारे,—
अष्टाभिर्दशभिर्वापि नान्दी द्वादशभिः पदैः ।
आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्देशो वापि तत्कृतामिति ॥

End. अनेयं कथा पूर्वमेवेदं ङ्क्षैर्गिरिशिलासु लिखितं, तत्तु वाल्मीकिना दृष्टं । तदेतस्य अतिमधुरत्वमाकलय्य ++प्रचारभयात् त्वया हनुम++++ तं समुद्रे निक्षिप्य । तदेतत् तेनाब्धेः प्रापितं । ++भयेन भोजेन बल++रुद्धृतमिति ॥
मागधकुलसम्भूतिः मिश्रचतुर्भिर्दविख्यातः ।
तत्पुत्रेण मयाभीः मोहनदासेन तत्त्वा विलिखितः ॥
* * * * * * * * * * *

Colophon. इति श्रीमिश्रमोहनदासविरचितायां श्रीहनूमन्नाटकदीपिकायां चतुर्दशोऽङ्कः । शुभमस्तु । संवत १८४४ ।

विषयः । दामोदरमिश्रसङ्कलित महानाटकापराभिधानस्य हनूमन्नाटकस्य व्याख्यानं ।

No. 1741. स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहिताया दक्षकाण्डं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zila Murshidabád. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'añkara Sañhitá. An episode of the Skanda Puráṇa, giving an account of the history of S'añkara. The codex is limited to that portion of the work which refers to the dispute between S'añkara and his father-in-law Daksha, and its consequences. No complete codex of the S'añkara Sañhitá has yet been met with, nor is it referred to in the Index to the Skanda Puráṇa given in the Nárada Puráṇa.

Beginning. ओं गणेशाय नमः । ऋषय ऊचुः ।

त्वया व्याख्यातया प्रोक्ताः [illegible] तदेषत ।
अस्मादिन्द्रपदाय समासेन त्वन्मतिः ॥
प्रोक्तवानसि तं भूयो विस्तराद्वक्तुमर्हसि ।
तद्वेन [illegible] कर्णं कृत्वा प्राह सदीश्वरः ॥
शृण्वन्तु ब्राह्मणाः [illegible] भवन्तो ब्रह्मवित्तमाः ।
सत्यलोके पुरा ब्रह्मा [illegible] वैरूपेश्वरैः ।
ऋषिभिर्देवभिः पूर्वैः प्रजापतिभि+++ ।
दक्षोऽयं प्रथमजन्य पुत्रोऽयं ब्रह्मणोत्तमः ।
प्रणम्य पितरं मूर्ध्ना पप्रच्छ जगतां प्रभुं ।
भोः पितः सर्वशास्त्रार्थ सर्ववेदार्थकोविद ॥
को वा सर्वे त्रिमूर्त्तीनां वरिष्ठो जगतां प्रभुः
परिपूर्णः परं ज्योतिः सर्वव्यापी सनातनः ।
कर्त्ता सर्वस्य जगतः पालको [illegible] ।
सर्वजीवेषु सर्वत्र सात्त्विकेन संस्थितः ।
इति तस्य वचः श्रुत्वा ब्रह्मा ध्यात्वा + – हृदि ।
स्कन्दपुराणीये शङ्करसंहितायां [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible]राजन् सहदेव्या [illegible] मुनिसत्तमः ।
[illegible] कृतार्थत्वं [illegible] ॥
[illegible]
[illegible]

Colophon. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे शङ्करसंहितायां दक्षकाण्डे चत्वारिंशोऽध्यायः ।

दक्षकाण्डं समाप्तं ।

विषयः । १–४ अध्याये.—ब्रह्मणा सह दक्षस्य संवादेन जगत्कारणं शम्भुरेवेति कथनं । तस्य सर्व्वव्यापित्वादिनिरूपणं । जगतो ब्रह्मात्मकत्वकथनं । शिवस्य पतित्वकथनपूर्व्वकं ब्रह्मादीनां सर्व्वेषां जीवानां पशुत्वकथनं । दक्षस्य मानससरसि शिवाराधनार्थं गमनादिकथनं । शिवाज्ञावरेण दक्षेण पुरीनिर्म्माणादिवृत्तान्तकथनं । दक्षस्योपदेशेन तत्पुत्राणां बहुत्वमाप्तुमिच्छया मानससरोवरे तपस्यतां तत्र नारदसमागमेन विवेकोदयात् संसाराभिलाषादिविवरणकथनं । तच्छ्रुत्वा दक्षेण पुनः शतपुत्रसृष्टिकरणादिवृत्तान्तकीर्त्तनं । अथ भूयोऽपि नारदोपदेशेन तेषु मुमुक्षुषु तपश्चरत्सु क्रुद्धेन दक्षेण पुत्रसृष्टिं विहाय चतुर्विंशतिकन्यासृष्टिविवरणकथनं । वसिष्ठादिप्रमुखेभ्यः तासां सम्प्रदानकथनं । पुनः सप्तविंशतिकन्यकासर्ज्जनपूर्व्वकं चन्द्रमसे सम्प्रदानकथनं । अथ रोहिण्यां नितरामनुरक्ततया 'क्षयरोगी भवेति' दक्षशापग्रस्तस्य चन्द्रस्य शिवाराधनादिवृत्तान्तकथनञ्च ।

५–९ अध्याये.—शिवाशिवयोः संवादेन जगत्कारणादिकथनं । देवानां प्रार्थनया शिवस्योपदेशेन च देव्याः कन्यारूपायाः पद्मवने अवस्थानकथनं । दक्षेण कन्यात्वेन तद्ग्रहणादिविवरणकथनञ्च । पशुपतिं पतित्वेन प्राप्तुं दक्षगृहे स्थिता तपश्चरन्त्याः गौर्य्याः पुरतः वृद्धब्राह्मणरूपेण शिवस्य गमनरहस्यवर्णनादिकं । शिवाशिवयोः विवाहोत्सववर्णनं । अकस्मादन्तर्हिते अन्धकरिपौ देव्याः पुनस्तपस्यादिकथनं । शिवसमागमवर्णनञ्च । एकदा दुहितृजामातरौ द्रष्टुकामेन दक्षेण कैलासगिरिं समुपेत्य अन्तर्गृहप्रवेशकाले द्वारस्थैर्वार्य्यमाणेन शिवनिन्दनादिवृत्तान्तकथनं । ब्रह्मणो यज्ञानुष्ठानविवरणकथनं । तत्र नन्दिना सार्द्धं दक्षस्य विवादादिवर्णनञ्च ।

१०–१४ अध्याये. दक्षकृतयज्ञवर्णनं । तत्र शिवभक्तानामनागमनमालक्ष्य दक्षस्य चिन्तादिकथनं । शिवनिन्दाकारिणा दक्षेण सार्द्धं दधीचेः संवादकथनं । तत्र शिवस्य परब्रह्मत्वादिकीर्त्तनं । रुद्रनामनिर्व्वचनविवरणकथनं । दक्षेण शिवस्याशिवोद्देशपुरःसरं तत्र तत्र दोषारोपणादिकं । महादेवः कथं दिगम्बर इति कारणं । पुरा किल दारुकवने तपस्यतां तपोधनानां मोहनाय मोहिनीवेशधारिणा श्रीविष्णुना सार्द्धमभ्यर्थितो महादेवो भस्मरूषणादिधारणेन विचित्रं योगिवेशमास्थाय तत्र प्रविवेश । अथ भिक्षां दातुं तत्रागतास्तपोधनकामिन्यः कामबाणस्य अर्पितहृदयास्तस्मिन् तत्संसर्गात् सद्य तरसा पुत्रानजीजनन् । तदा तत्प्रवृत्तिमुपलभ्य जातक्रोधैस्तपस्विभिः शम्भुं हन्तुं महातेजाः शार्दूलः सृष्टो

विषयः। स वामन एव भगवता शिवालिङ्गार्चनात्मकेन सम्पदैश्वर्यादिविकासान्। अथ ते सूर्योऽपि परशुरामादीन् सम्मान्य तद्विष्णुं प्रेरयामासुः। अथ तत्रापि सूर्यादि नाम् करते इत्यादि विवरणकथनम्।

१९–२० अध्याये,—शिवाज्ञयाऽवतरेण भगवद्रूपेण विश्रान्तानां देवानां पुरस्कारवर्णनं। विरूपाक्षेण तं शिवाय तपःश्रेष्ठत्वादिहेतुकथनं। विष्णुना परशुरूपेण शिरच्छेदं विधाय तदुपरि पावको चक्रं दग्धेन चराचरमिदं हन्तुकामेन यथार्थे। अथ ब्रह्मादिभिः सम्पर्कितो महादेवः तां दंष्ट्रामुत्पाट्य करे धारयामासेति हेतुकथनं। शिवेन मनुष्यस्थानशाले मन्दराचलेन पर्वतस्य कूर्मरूपस्य पृष्ठाधिष्ठानादिविवरणकथनं। तत्र विष्णोरिन्द्रस्य विष्णोः कुण्डलकथनं। शिवपातकथनं। देवमण्डलमीलकपत्नीचकथनं। शिवस्य भिक्षाटनाद्यश्वमनकारणकथनं। तत्र 'चक्रेण भगवन्निति' विवदमानयोः पद्मनाभ-पद्मभवयोः पुरतः शिवस्य चाविर्भावादिकथनं। कालभैरवस्य उत्पत्तिकथनं। ततस्तस्य शिरश्छेदनं। विष्ण्वादीनां रुधिरपानादिहेतुकथनम्।

२१–२५ अध्याये,—इन्द्रकपालिनो हरितो परतापनमहाशिवविवरणकथनं। शिवस्य कपालभस्मधारणादिविवरणकथनं। वामदेवर्षिणिश्चिन्तेन परमेश्वरत्वेन नानाभरणस्य उत्पत्त्यादिकथनं। तदुपस्थितानां केशवादीनां प्रार्थनया महादेवेन तद्भस्मनाशकथनं। इन्द्राभिधानां अनुग्रहकामिनीं कामयमानस्य विष्णोः केनाप्युपायेन चक्रनाशस्य अमृतरीचमन्मथारं प्रविश्य तथा चक्र मद्योगादिवर्णनं। इन्द्राणीसेन मन्त्रवाचनः स्मरणोपरभूमिषु तुलस्या चाधिकादिविवरणकथनम्। पार्वत्याः कल्पलतानिर्देशनिरीक्षण गाथा उत्पत्त्यादिविवरणकथनम्।

२६–२९ अध्याये,—शुक्राचार्योपदिष्टस्य मन्मथस्य चाद्येन विमूर्तिमालिकायाः चतुर्वाभिन्याः मायाशक्त्याभिभवमोचनाय भैरवदंष्ट्रमहनादिविवरणकथनं। कलिकोपया तया सार्द्धं कदिरूपधारिणो मायस्य विवादादिवर्णनं। तत्र मन्मथस्य दैत्यस्य जन्मादिकथनं। पार्वतीपरमेश्वरयोः अक्षक्रीडायां मायिरूपेण विष्णोरक्षमानविवरणकथनं। पार्वत्याः शापेन विष्णोरजगररूपेण वटद्वीपे चावस्थानकथनं। अन्धकेन तत्र मन्मथसिंहस्य मन्मथस्य युद्धवर्णनं। मन्मथाय-ित्तस्य मन्मथस्य मृषिकरूपपरलकथनं। अन्धकेन वाचनमन नदारोहणादिवर्णनं। शुक्राचार्यमन्मथयोः पक्षिरूपेण ततः पलायनादिविवरणं। अन्धकदर्शनेन चन्द्रमरूपस्य चरं जलदर्शनकथनम्।

२९–५० अध्याये,—शिवस्तोत्रापवर्णनादि यदा इन्द्रस्य दुर्गतिर्जाता, तदा दधीचेः ततः प्रश्नानकथनं। तत्पदमुखात् पितामहं पद्मानुष्ठानं कृत्वा शिवस्या-

शिवकः । [illegible] । [illegible] विवाना-
[illegible] देवा पुनः [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] डाकिनी-शाकिनी-
[illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] । [illegible] ।

No. 1742. भविष्यपुराणं ।

Substance, country paper, 14 × 5 inches. Folia, 148. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,497 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábád, Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhavishya Puráṇa. One of the 18 great Puráṇas. The codex comprises the third book or *Madhya Tantra.* The following is Professor Wilson's account of the work.

"'The Puráṇa in which Brahmá, having described the greatness of the sun, explained to Manu the existence of the world, and the characters of all created things, in the course of the Aghora Kalpa, that is called the Bhavishya; the stories being, for the most part, the events of a future period. It contains fourteen thousand five hundred stanzas.' This Puráṇa, as the name implies, should be a book of prophecies, foretelling what will be (bhavishyati), as the Matsya Puráṇa intimates. Whether such a work exists, is doubtful. The copies, which appear to be entire, and of which there are three in the library of the East India Company, agreeing, in their contents, with two in my possession, contain about seven thousand stanzas. There is another work, entitled the 'Bhavishyottara,' as if it was a continuation or supplement of the former, containing, also, about seven thousand verses: but the subjects of both these works are but to a very imperfect degree analogous to those to which the Matsya alludes.

"The Bhavishya Puráṇa, as I have it, is a work in a hundred and twenty-six short chapters, repeated by Sumantu to S'atánika, a king of the Páṇḍu family. He notices, however, its having originated with Svayambhu or Brahmá, and describes it as consisting of five parts; four dedicated, it should seem, to as many deities, as they are termed, Bráhma, Vaishṇava, S'aiva, and Tvashtrá; whilst the fifth is the Pratisarga or repeated creation. Possibly, the first part only may have come into my hands; although it does not so appear by the manuscript."

The codex under notice comprises the *Madhya Tantra* or the 3rd, literally the middle, book. It extends to 3,500 verses, divided into 3 parts; the first of which contains 25 chapters, the second 17, and the third 11. The first, after the usual preliminaries, describes some of the higher regions. The duties and characteristics of householders, the qualifications of teachers, and the teaching of the Vedas take up several chapters. Consecrations of tanks and religious gifts are also dwelt upon at length. The second part refers to religious duties, the times meet for performing them, and fasts and feasts on particular lunar days. The third dilates on dedications of alms-houses, tanks, wells, trees, &c., in the usual Puráṇic style. Nowhere is anything said of future events.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । त्वङ्गच्चन्द्रावदातं करिकरमकरक्षोभसञ्जातफेनं
ब्रह्मोद्भूतं प्रसक्तैर्व्रतनियमपरैः सेवितं विप्रमुख्यैः ।
ॐकाराकण्ठितेन त्रिभुवनगुरुणा ब्रह्मणा दृष्टपूतं
सम्भोगाभोगरम्यं जलमशुभहरं पौष्करं वः पुनातु ॥
जयति भुवनदीपो भास्करो लोककर्त्ता जयति च शितिदेहः शार्ङ्गधन्वा मुरारिः ।
जयति च शशिमौलिर्रुद्रनामाभिधेयो जयति भुवनमौलिर्भानुमांश्चित्रभानुः ॥
नमस्कृत्याप्रमेयाय भास्कराय ब्रह्मरूपिणे ।
पुराणं सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ब्रह्मयोनिना ॥
पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छ रोमहर्षणं ।
ऋषय ऊचुः । बहुमतोऽसि लोकानां पुराणार्थविशारद ।
मुनीनां वचनं श्रुत्वा सूतः पौराणिकोत्तमः ॥
प्रणम्य मनसा प्राह गुरुं सत्यवतीसुतं ।
सूत उवाच । नमस्कृत्य जगद्योनिं ब्रह्मपदचरं शिवं ।
वक्ष्ये पौराणिकीं दिव्यां कथां च पापनाशिनीं ॥

End. चित्रचन्द्रभानवे चैवमादित्याय नमो नमः ।
भास्कराय तथा दयालवे धनञ्जयाय च ॥
षट्पादिकास्तवं नवश्लोकसमोद्भवं ।
इति मध्यमतन्त्रेण सम्पूर्णं स्यात्तु विस्तरं ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे तृतीयभागे एकादशोऽध्यायः ।
श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

विषयः । एतत्तन्त्रे प्रथमविभागे १, २ अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन जगद्विभाग-प्रतिज्ञादिकथनं । मार्कण्डेयादिप्रशंसाकीर्त्तनं । धर्म्ममाहात्म्यकथनं । प्रवृत्तिनिवृत्ति-भेदात् द्विविधकर्म्मनिरूपणं । नित्यप्रशंसा । यमदमादिभेदेनाष्टविधगुणनिरूपणं । ब्राह्मणादीनां गुणनिरूपणं । तद्वत् जगत्सृष्टिप्रक्रियाकथनं । तत्र विशेषेण ईश्वरसाङ्ख्यमतोपपादनञ्च । तदनु ब्रह्माण्डोत्पत्तिकथनादिकं । युगमन्वन्तर-कालादिनिरूपणं ।

३, ४ अध्याये,—महर्लोकतपोलोकादीनां संस्थानादिनिरूपणं । तत्र तत्र अधि-वासिकथनञ्च । ब्रह्मलोकादिवर्णनं । रुद्रलोकवर्णनं । सप्तपातालवर्णनं । जम्बू-प्लक्षादिसप्तद्वीपवर्णनं । जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं । तत्र वर्षपर्व्वतादिस्थाननि-र्देशः । ज्योतिश्चक्रनिरूपणं । तत्र सूर्य्यसोमादीनां सौम्यासितादिनिरूपणं । तथामुच्चनीचत्वादिकथनञ्च ।

५ अध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसाकथनं । ब्राह्मणमुखेन देवपितृलोकप्रभृतीनां सन्तृप्ति-कथनं । ब्राह्मणं दृष्ट्वा चानभिवादनादौ प्रत्यवायकथनं । मनुष्येषु त्रिविधाधम-लक्षणकथनं । द्विविधविषमलक्षणं । चतुर्व्विधपशुलक्षणं । त्रिविधपिशुनलक्षणं । त्रिविधपापिष्ठलक्षणं । सप्तविधशठलक्षणं । पञ्चविधलक्षणं । द्विविधदुष्टलक्षणं । षड्विधदुष्टलक्षणं । द्विविधपुष्टलक्षणं । चतुर्विधक्लिष्टलक्षणं । द्विविधानन्दलक्षणं । द्विविधकामलक्षणं । खरलक्षणं । निकृष्टलक्षणं । चपल–चपल–मलीमस–चतु-रादीनां लक्षणं । दम्भ–पाप–क्रूर–लोभ–वाचाल–कदर्य्यप्रभृतीनां लक्षणकथन-संक्षेपसाकल्यभेदनिरूपणञ्च ।

६, ७ अध्याये,—गुरुनिरूपणं । द्वादशामावास्यादिषु दानविधानं । अपरञ्च तर्पणविधिः । तत्र पितृस्तोत्रकथनं । ज्येष्ठस्य भ्रातुः पितृतुल्यत्वकथनं । पुराण-श्रवणफलकथनं । तत्र क्रमकथनं । धर्म्मशास्त्रागम–तन्त्र–यामल–डामर–पुरा-णादीनामधिकारभेदेनाकथनं । मधुक्षीरयवक्षीरादिपरिभाषाकथनं । अध्याये वासुदेवगुणकीर्त्तन फलकथनं । दुर्गापि नक्तव्रते दोषकथनं । पुस्तकादिहरणे दोषकीर्त्तनं । पुराणादिलेखननियमादिकथनं । यथाशुद्धेन लिखितस्य पुस्तकस्य

विषयः। चित्रलक्षणकथनं। लिपिकरणे हिङ्गुलनिरूपणं। लिप्यादिलक्षणं। लिपिकरण
वेतनवचनादौ प्रतदानकथनं। पुस्तकपरिमाणादिनिरूपणं। तालिकापुस्तकं-
धनादिविधानं। पुराणपाठे वराहदिविधिकीर्त्तनं। पुस्तक पर्यङ्काकादिदान-
प्रतिषेधः। पुराणवाचकस्य वाचोपाधिकथनं।

८–११ अध्याये,—भवनस्थापनकालनिरूपणं। वास्तुकथनं। वास्तुयागप्रकारकथनं।
वंशोपाकादिपरिवारतप्रमाणकथनं। कष्टौ नियम–योनिप–वेदादीनां
वसुध्ये दोषकथनं। भवनैर्द्वारचिह्नैर्निरूपणं। देवस्थपनिर्माणादिविधि-
कथनं। पुष्करिणीदीर्घिकादिपरिमाणकथनं। प्रासादपुष्करिण्यादिप्रतिष्ठाया
अकरणे दोषकीर्त्तनं। पतितदेवस्थानादिसंस्करणे फलकथनं। जलाशयदानादि-
माहात्म्यकीर्त्तनं। त्रिपथिकूपतडागादिनिर्माणकथनं। पुष्करिणीकरणयोग्यस्थान-
निरूपणादिकं। जलाशयप्रतिष्ठायां यूपादिनिरूपणं। भूमिशोधनादिविधिकीर्त्तनं।
गुड़-माष-धान्य-तिल-श्यामाक-मसूर-कषायकपणभ्यादिकथनं। जलाशयस्थापना-
रम्भे वास्तुबलिदानादिविधिकथनं। हस्तिरोपणादिविधिकथनं। नदीतीरे-श्मशाने-
ऽश्वत्थ दक्षिणस्यां दिशि च तुलसीहरोपणे दोषकीर्त्तनं। पञ्चवृक्षोत्कादिद्रव-
रोपणफलकथनं। हस्तिदन्ते दोषकथनं। उद्यानविधानकथनं। तत्र दक्षिणां
दोषदानादिनिरूपणञ्च।

१२–२० अध्याये,—कूपादिप्रतिष्ठाविधिः। प्रतिमालक्षणकथनं। तत्र पाषाणदारा-
दिपरिमाणकथनपूर्वकं निर्माणप्रकारकीर्त्तनं। कुम्भनिर्माणप्रकारकथनं। तत्र
योगविशेषे योगभङ्गनिरूपणं। कुण्डसंस्कारविधिकथनं। यागविधिकथनं। वह्नि-
जिह्वाकथनं। योगावसाने पूर्णाहुतिविधानं। तत्र पे.कुम्भोपचारसमापनकथनं। यागभेदे
वह्निनामभेदकीर्त्तनं। योगद्रव्यपरिमाणकथनं। विघ्नविनाशनार्थेन योगकरणे
दोषकथनञ्च।

२१–२ अध्याये,—प्रतिष्ठायां हस्तादिनिरूपणं। कुकुटादिनिर्माणप्रकारकथनं।
योगमध्याकरणे महाशान्तिकाभ्युदयिकादिविधानं। तत्र यागादिनिरूपणं। देव-
तभेदे मण्डलनिर्माणप्रकारकीर्त्तनं। वेदिनिर्माणप्रकारकथनं। मण्डपनिर्माण-
प्रकारकथनं। तत्र द्वारादिकरणविधिकथनं। पताकादिनिर्माणप्रकारकथनं। तोरण-
प्रासादनिर्माणप्रकारकीर्त्तनं। प्रासादे मयूर-वृषभ-सिंहादिमूर्त्तिनिर्माणे फलनिरू-
पणं। मञ्चोपरि अष्टमङ्गलादिनिर्माणप्रकारकथनं। राजहंसप्रभृतिकीर्त्तनं।
यज्ञादौ वर्णदक्षिणादिमानकथनं। दक्षिणादानस्य आवश्यकत्वकथनं। पुराणपा-
ठादौ दक्षिणानिरूपणञ्च।

मध्यमके द्वितीयभागे १–४ अध्याये,—प्रासादमहादानादौ दक्षिणाकथनं। पूर्व-

विषयः । पाकपरिमाणादिकथनं । कुण्डादिनिर्माणखननादिनिरूपणं । पुष्करिण्यादिख मध्ये यष्टिरोपण-खननादिनिरूपणं । एवं क्षत्रियादीनां खननकथनं । सरोवरादौ खननादिनिरूपणं । प्राणिवधादिनिरूपणं । तत्र पञ्चदशगवादिदानाधिकरण-दिकथनं । वरुणस्थापनादिविधिकीर्त्तनं । वास्तुदेवादिपञ्चविंशत्ताक्षरपञ्चकथनं । तत्र कर्मविशेषेषु नामविशेषनियमनं । तडागे प्रेतशिलाविधानकथनं । तत्र दक्षिणादिविधिकीर्त्तनञ्च । मूलस्य चक्रोदयादौ कालाप्रशस्तादिकथनं । हिर-पाद्यादिनिरूपणञ्च ।

१-१० अध्याये,—पूर्वोक्ते दैवकार्य्यकर्त्तव्यता । सन्ध्याकाले एकोद्दिष्टादिकर्त्तव्यता-विधानञ्च । कर्त्ता-हर्त्ता-भिन्नभेदात् विविधनिषिद्धकालादिकीर्त्तनं । मुख्यकल्पाः निषिद्धकालःकथनं । युगादितिथिप्रशस्ताकथनं । निष्कृत्यामन्वन्तरादिनिरूपणं । अन्नुपठनार्थविधिः । अपूर्व्वादिपर्व्वाप्तविषयस्य भार्य्यापुत्रविषयस्य च श्राद्धानुष्ठानादौ नाधिकार इति कथनं । कार्त्तिकमासादौ स्नानदानादौ फलश्रुतिकीर्त्तनं । चतुर्म्मासव्रतनियमं । माघपञ्चम्यां सरस्वतीपूजाविधानं । भाद्रमासे षष्ठीपूजाविधिकथनं । अनन्तचतुर्दशीव्रतादिनिरूपणं । दशहराकथनं । एकादश्युपवासनिरूपणादिकं । वित्तपूज्यद्वादशीनिरूपणं । सावित्रीव्रतविधिकथनं । रटन्तीचतुर्दशी । शिवचतुर्दशी । चैत्रादिपूर्णिमादौ स्नानदानादिफलकीर्त्तनञ्च ।

११-१७ अध्याये,—काश्यप-गौतम-गोकुल-शाण्डिल्यप्रभृतीनां गोत्राणां प्रवरकीर्त्तनं । वास्तुयागविधानकथनं । तत्र मण्डलनिर्म्माणादिकथनं । वास्तुयागे ग्रहयज्ञे च देवानां ध्यानादिकथनं । तत्र पूजाविधिकथनं । पञ्चदानविधानं । अग्न्यग्निविधिकीर्त्तनं । होमविधानकथनं । दक्षिणादीनां ध्यानकथनं । देवादिप्रतिष्ठायाः पूर्व्वदिने अधिवासनविधिकथनं । पीठ-पाद्यार्घ्यादिचरुविधिकीर्त्तनं । सर्व्वत्र यज्ञादौ सङ्कल्पस्य आवश्यकतानिरूपणं । सङ्कल्पविधिकथनं । प्रतिष्ठादौ मण्डलस्थिरावस्थादिनिरूपणं । मण्डपवेद्यादिनिर्म्माणप्रकारकथनं । चक्राभ्यप्रतिष्ठादौ हविर्भागवर्णनादिकीर्त्तनं । ग्रहाग्निप्रतिष्ठाविधानकथनञ्च ।

मध्यमे तृतीये विभागे १-११ अध्याये,—आरामादिप्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनं । गोप्रचारविधानकथनं । वनाश्वत्थवटदानविधिकथनं । प्रपादानविधिकथनं । कुडारामप्रतिष्ठाविधिकथनं । वनस्पतिप्रतिष्ठाविधिकथनं । पुष्करिणीप्रतिष्ठाप्रयोगकथनं । वटवृक्षार्च्चाविधिकथनं । बिल्वप्रतिष्ठाविधिकथनं । शिलाधारमण्डपादिकक्षपप्रतिष्ठाविधिः । पुष्पारामप्रतिष्ठाविधिकथनं । तुलसीप्रतिष्ठाविधिकथनं । सेतुप्रतिष्ठाविधिकथनं । भूमिदानविधिकथनं । सामान्यतः अधिवासनविधिकथनं । दुर्भिक्षनिरूपणं । तथा शान्तिकरणञ्च । इति भविष्यपुराणे उत्तरविभागस्य विषयः ।

No. 1743. काल्यूर्द्धाम्नायतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, 13¼ × 3 inches. Folia, 40. Lines, 4—5 on a page. Extent, 488 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naspura, Zilá Murshidábád, Rájá Rámachandra Siñha. Appearance, old, first part destroyed by worms. Verse. Correct.

Kályurdhvámnáya Tantra. One of the Tantras, attributed to Siva. It is devoted principally to S'akta rituals and dissertations on mantras and mystic doctrines. It is commonly known under the name of *Urdhvámnáya Tantra* and two extracts from it have been noticed under No. 376.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । सर्व्वानन्दमयीं विद्यां सर्व्वाम्नायसमन्वितां ।
सर्व्वसिद्धिप्रदां देवीं नमाम्यर्द्धस्वरूपिणीं ॥
श्रीदेव्युवाच । देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।
प्रसीद गुह्यं मे ज्ञानं वदस्व त्रिदशेश्वर ॥
नाथ सर्व्वेषु तन्त्रेषु गुह्यं यदुक्तवान ।
तत् प्रकाशय सम्यक् मे यद्यहं तव वल्लभा ।
श्रीशिव उवाच । कथ्यते कथयिष्यामि गुह्यं शृणु कुलाम्बिके ।
स्नेहभावाद् जानामि तत्त्वज्ञानं सुदुर्लभं । इत्यादि ।

End. सतःकल्पितमूर्त्तिर्हि तेजोरूपा परात्परा ।
परमात्मैव सा देवी सर्व्वविश्वात्मिका शिवा ॥
निरञ्जनस्वरूपेयं कुलरूपा च तारिणी ।
स्वात्मप्रकाशिनी नित्या नित्यानन्दस्वरूपिणी ॥

Colophon. इति काल्यूर्द्धाम्नाये पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १ प्रथमपटले—शिवाशिवयोः संवादेन ऊर्द्धाम्नायतन्त्रमाहात्म्यकथनं । देवता-गुरुमन्त्राणामेकभावेन भावनायाः आवश्यकत्वकीर्त्तनं, कलौ निरूपणं । विश्वप्रपञ्चात्मकत्वकथनं । निर्गुणात् निर्विकारात् परमात्मनः कथं जगत्सृष्टिः तत्समाधानं । प्रकृतितो महातत्त्वादीनामुत्पत्तिकथनं । परा-पश्यन्ती-वैखरीभेदेन त्रिविधशक्तिनिरूपणादिकं । कर्म्मेन्द्रियादीनामधिष्ठातृनिरूपणं । क्रियाशक्ति-ज्ञानशक्तिप्रभृतिनिरूपणञ्च ।

२ये पटले,—पञ्चीकरणप्रक्रियाकथनं । शरीरस्य पञ्चभौतिकत्वकथनं । सर्व्व-स्थूलसूक्ष्मादीनां ब्रह्मविष्ण्वाद्यात्मकत्वकथनं । दक्षिणाचिरमस्य कालस्य राम-कृष्णनारायणाद्यात्मकत्वनिरूपणं । अजपायाः देवीत्वकथनपूर्व्वकं तत्स्वरूपनि-

र्णनं । इषिकादीनां गुणनिरूपणं । पिङ्गलाःस्थिमज्जादीनां नाडीनां मांसपर्श्वा-
दीनामपि उत्पत्तिकथनं । नाडीनिश्चिनाडीनां मस्तुगदिकथनं । शरीरस्थ
भावयवविशेषं मर्मसंस्थितिनयनानामवस्थानिर्देशः, एवं पञ्चदशतिथीनामवस्थि-
तिनिरूपणं । शरीरस्थगतिविषयनिरूपणं । षट्चक्रनिरूपणं । देहे चतुर्दश-
लोकावस्थानस्थानादिनिरूपणञ्च ॥

५ये पटले,—जीवस्थाननिरूपणमुखेन कास्था नन्दग्रहे हृतनं सुन्दर्याः राधिका-
नामित्यादिपूर्वेश्वर्यादिनिरूपणं । पञ्चानां इन्द्रावननकथनं । तत्र कृष्णादीना-
मवस्थानादिनिरूपणं । तत्स्थाननिरूपणं । तत्स्थानगतनप्रतिमायाकथनं ।
छायाभिन्निप्रकारकथनं । योगमायाप्रकारकीर्तनञ्च ।

६, ७मे पटले,—यांजाहारादिकथनं । हैविकस्थानभेदेन अमृत मगोदक-
परामृत-देवरथकादिनामभेदकथनं । कालीनामनिर्वचनं । योगिनां मानसो-
पूजाप्रकारनिरूपणं । वीराचारमनयंजनप्रकारकथनं । श्यामात्मकचक्रसंस्थानादि-
निरूपणं । सगुणनिर्गुणभेदेन विविधप्रा?चक्रनिरूपणञ्च ।

No. 1744. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे बदरीमाहात्म्यविभागः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent, 2,091 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zila Murshidábad, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Badariká-máhátmya.—A dissertation on the sacred pools and temples of a place of great sanctity called Badarikás'rama, or 'the hermitage of plum trees.' The place is situated on the west bank of the Alakanandá river in the province of S'ríuagar; its modern name being Badrináth, the famous place of pilgrimage on the Himálaya; its presiding divinity is Mahádeva. The work professes to be a part of the 7th book of the Skanda Puráṇa. It comprises 23 chapters, several of which are devoted to stories in praise of S'iva and Párvati; nowhere, however, is Vaishṇavism reviled in it. Like most other Máhátmyas, it is of modern date. The Index given in the Nárada Puráṇa does not name a Sahyádri-khaṇḍa for the Skanda Puráṇa, but there is a brief note in the Vaishṇava-khaṇḍa on the Badarikás'rama.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । यस्यांशदंशसम्भूतो वेदव्यासः पराशरात्मजः ।
ब्रह्मकृष्णो गोपकन्या मधुसूदनपादपो जयति ॥

नैमिषे च महाक्षेत्रे स्थिता ये शौनकादयः ।
निर्देशाद् ब्रह्मणस्तत्र सूतं प्रोचुः तपस्विनः ॥
शौनक उवाच । सूत सूत महाभाग सर्वधर्मार्थतत्त्ववित् ।
सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञ पुराणे परिनिष्ठितः ॥
यास्ताः पतन्तीत्युक्तः भगवान् विष्णुरव्ययः ।
तस्मिन्वः सन् पुराणं हि संविवेद न कश्चन ॥
प्राप्ते कलियुगे घोरे सर्वधर्मविवर्जिते
सदा++नवर्णाश्च सर्वधर्मविवर्जिताः ॥
शूद्राश्च शूद्रप्रायाः ++पाषण्डनमःस्थिताः ।
स्वधर्मविरताः सर्वे वेदमार्गविवर्जिताः ॥
तीर्थोऽटनतपोदानव्रतनियमविवर्जिताः ।
परनिन्दारताः सर्वे परद्रोहपरायणाः ॥
मानवैरात्मरहिता अधमाचारवर्जिताः । इत्यादि ।

End. पुरा सप्तर्षिभिः प्राप्तं ज्ञानं प्रब्रवत् शिवालये ।
तत्रुक्तं पार्षदाये तु पुरतो शिवरूपिणः ॥
यावन् मद्भक्तराः सर्वं यावन्तोऽपि मदर्थयः ।
यावन्तः प्रमथाः शिवाज्ञानि त्रिवारार्थे ।
इदन्तु शिवालयरत्नसमाप्ताः ये पठन्ति हि ।
नित्यं स्मरन्ति शृण्वन्ति तेषां पुण्यफलं ध्रुवे ॥
सर्वेषामपि तीर्थानां फलं तेषामसंशयम् ।
समस्तानां प्रतापाच्च यत् फलं परिपूर्णतः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सप्तसहित्ये वदरीमाहात्म्ये शिव:कुमार:संवादे पञ्चविंशतितमोऽध्यायः ।

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह शौनकादीनां संवादेन कलौ जीवानां नरकोपयोगितीर्थादिनिरूपणं । शिवस्कन्दयोः संवादेन नदीषु गङ्गा-गोदावरी-रेवा-यमुना-सिप्रा-सरस्वती-गोमती-कौशिकी-कावेरी-ताम्रपर्णी-चन्द्रभागा-मन्दाकिनी-अलकनन्दाप्रभृतीनां कलौ मुक्तिमुक्तिदातृत्वकथनं । पुरीषु च अयोध्या-द्वारका-काशी-मथुराऽवन्तिका-कुरुक्षेत्र-पुष्करप्रभृतीनां मोक्षदायकत्वकथनं । वदरिकाश्रमस्य विशेषतो माहात्म्यकीर्तनञ्च ।
२—४ अध्याये,—वदरिकाया यमादिमहत्त्वकथनं । विविधतया तत्र तीर्थादिनिरूपणं । केदारक्षेत्रमाहात्म्यकीर्तनं । सर्वसङ्गमतीर्थवर्णनं,

विषयः । षष्ठेः बदरिकाश्रममाहात्म्यकीर्त्तनं । अग्नितीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र वह्निशिला-
विवरणकथनञ्च । नारदकुण्डविष्णुशोभाकीर्त्तनं । विष्णुप्रीत्यर्थं नारदेन तपस्या-
दिवर्णनं । तत्कृत तपश्चावर्णनं । मार्कण्डेयमाहात्म्यकथनं । [illegible]-
शोभाकीर्त्तनं ।

१–९ अध्याये,—विशालाभिधानायां पुर्य्यां भगवन्नारायणा वीरोद्भवतपश्चरण-
पूर्वकं [illegible] नारायणेन संवादकथनं । ततो भगवतो बदरी-
[illegible] इति कथनं । विष्णुनैवेद्यभोजनमाहात्म्यकथनं । विष्णु
पादोदकमाहात्म्यकथनं । कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । तत्र पितॄणां
पिण्डदाने महतोऽपि फलाधिक्यनिरूपणं । ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यकथनं । तथैकदा
मधुकैटभाभ्यां वेदापहरणकीर्त्तनं । [illegible] विष्णुना मधुकैटभनाशकथनं । [illegible]तीर्थमाहात्म्यकथनं । ऐन्द्रतीर्थ-
माहात्म्यकथनं । [illegible]तीर्थमाहात्म्यं । [illegible] । वसुधारातीर्थमा-
हात्म्यकथनं ।

१०–१६ अध्याये,—पञ्चधारातीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र [illegible]-
न्यायार्थं [illegible] कठोरतपश्चावर्णनं । सोमकुण्डतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । द्वादशादित्य-
तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । सत्यपदतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । [illegible]तीर्थमाहात्म्यकथनं ।
तत्र धर्मकुमारयोः नरनारायणयोः तपश्चाकथनं, [illegible] कथनञ्च । तद्-
ध्यानमे विष्णुना [illegible]कथनं । तत्र नरस्वरूपेण नारायणस्य [illegible]-
कथनं । लोकपालतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । [illegible]तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । गङ्गायाः
स्नानविशेषे [illegible]कथनञ्च ।

१६–२० अध्याये,—प्रसङ्गेन शिवालयतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र [illegible]विशेषे तत्-
परिमाणादिनिरूपणं । [illegible]वर्णनं । [illegible]माहात्म्यकीर्त्तनं । एकदा कैलासे
शिवाशिवयोरक्षक्रीड़ावर्णनं । द्यूते पराजितायाः देव्याः शिवदासागुहा[illegible]-
कथनं । पार्व्वत्या सह पशुपतेः [illegible]कीर्त्तनं । देव्याः [illegible]
तपश्चावर्णनं । [illegible]माहात्म्यकीर्त्तनं । [illegible]विवरणकथनं ।
[illegible] देव्याः [illegible]कथनं ।

२१–२२ अध्याये,—[illegible]कीर्त्तनं । पार्व्वत्या तप-
[illegible] गङ्गायाः [illegible]कथनं । [illegible]-
कीर्त्तनं । [illegible] । [illegible] देवता, [illegible] इति
निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible] राज्ञः
[illegible]विवरणकथनं । [illegible] कथनं । [illegible]

6

विषयः। पुष्करप्राप्तिकथनं। सोमकुण्ड-चक्रकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं। मङ्गलेश्वरतीर्थमा-हात्म्यकथनं। शिवस्य कुण्डपाठमाप्राप्तिकथनं। चक्रहासमोदनादिपञ्चलिङ्ग-कथनं। शिलीकुण्डविवरणमाहात्म्यादिकथनं। ऐरावतीवर्णनं। ऐरावतविनायक-क्षेत्रकीर्त्तनं। श्रीमद्धेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। सभार्य्यस्य दक्षस्य गौरीवनप्रवेश-कथनं। कुम्भेश्वरमाहात्म्यकथनं। विपुलयोः शिवाशिवयोः पुनः संयोगकथनं। महाकालतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। पौष्करवनतीर्थमाहात्म्यकथनं।

●

No. 1745. स्कन्दपुराणीयरेवाखण्डः।

Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 324. Lines, 9 on a page. Extent, 9,147 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1867. Place of deposit, Naśipura, Zilá Murshidábád. Rájá Rámachandra Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Revá Khanda of the Skanda Purána.—A part of the Avanti Khanda of the Skanda Purána—(see *ante*, p. 220) In it Śiva recounts to Skanda *alias* Kártika, the religious merits of the sacred pools and temples along the banks of the Narmadá River, which is otherwise called Revá. The sacred places of Puri are also included in it. There are a great many stories recited to illustrate the origin and religious merits of the different places noticed; but they are all of a legendary character, designed to throw a halo of antiquity on temples and localities which are obviously of mediæval origin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीनर्मदायै नमः। ॐ नमो हरिहरहिरण्यगर्भेभ्यो नमो व्यासवाल्मीकिपराशरेभ्यो नमो ब्राह्मणेभ्यो नमः।

मज्जन्मातङ्गगण्डच्युतमदमदिरामोदमत्तालिमालं

स्नानैः सिद्धाङ्गनानां कुचयुगविगलत्कुङ्कुमासङ्गपिङ्गम्।

सायंप्रातर्मुनीनां कुशकुसुमचयच्छन्नतीरस्थनीरं

पायाद्वो नर्मदाम्भः करिमकरकराक्रान्तरंहस्तरङ्गम्॥

मार्कण्डेय उवाच। हिमवच्छिखरे रम्ये सिद्धगन्धर्वसेविते।

यक्षविद्याधराकीर्णे नानामुनिसमन्विते॥

ब्रह्मविष्णुसुराः सर्वे स्कन्दनन्दिगणेश्वराः।

चन्द्रादित्यौ ग्रहैः सार्द्धं सबन्धुगणसंस्थले॥

वायुश्च वरुणश्चैव कुबेरोऽथ यमस्तथा ।
इन्द्राद्या देवताः सर्व्वा गणगन्धर्व्व एव च ॥
गङ्गाद्या मातरश्चैव ऋषयश्च तपोधनाः ।
मूर्त्तिमन्ति च तीर्थानि चण्डभृङ्गिमहाबलाः ॥
दानवासुरदैत्याश्च पिशाचा भूतराक्षसाः ।
सूर्य्यकोटिसमप्रख्यं मणिनानाविधशोभितं ॥ इत्यादि ।

End. तीर्थे तीर्थे च कथितं यत् पुण्यं पाण्डुनन्दन ।
श्रुत्वा माहात्म्यफलदं तदानेनैव पाण्डव ॥
तस्मात् कारणाद्दानं श्रुत्वा दानं हि कारयेत् ।
तच्छ्रुत्वा राजशार्दूल मार्कण्डेयस्य भाषितं ॥
धर्म्मं दत्वा यथा न्यायं पूज गत्वा तपोनिदा ।
धर्म्मजेय + + लेय ऋषिभिः सह धर्म्मराट् ॥
तीर्थयात्रां चकाराशु नर्म्मदायां युधिष्ठिरः ।
उत्तरे दक्षिणे तीरे नर्म्मदाया महामनाः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे युधिष्ठिरमार्कण्डेयसंवादे रेवाचरितं समाप्तं ।
शुभमस्तु संवत् १८६१ । माघवदि ।
(अत्र अध्यायसङ्ख्यानिर्द्देशो नास्ति ।)

विषयः । शिवेन सह स्कन्दस्य संवादकथनं । तत्र स्कन्देन शिवलोककीर्त्तनं । महेशेन च तेन स्कन्दाय वरदानावसरे उत्तरस्यां दिशि स्थितानां हेमवर्णानां वृत्तान्तकथनं । तत्र गङ्गासागरवाराणसीकुरुक्षेत्रादिस्थानेषु त्यक्तजीवितानां जीवानामवस्थानकथनञ्च । एवं पूर्व्वस्यां दिशि स्थितेषु वैभवस्थेषु नर्म्मदारेवादिस्थानानां जनानामवस्थितिकथनं । मार्कण्डेयाश्रमवर्णनं । तं द्रष्टुं तत्तीर्थप्रयातस्य सपरिवारस्य युधिष्ठिरस्य तत्र आगमनादिविवरणकथनं । मार्कण्डेयेन स्कन्दपुराणकीर्त्तनं । तत्र "षट्सहस्राणि मासानि शिवलोके समाप्यते । तदर्द्धं वैष्णवे लोके तदर्द्धं ब्रह्मणः पुरे । चतुरशीतिसहस्राणि मर्त्यलोके च गीयते" ॥ इति स्कन्दपुराणपरिमाणकीर्त्तनं ।

देवानामभ्यर्थनया शिवस्य आज्ञया नर्म्मदायाः पृथिव्यामवतरणकथनं । तत्र तद्वेगधारणे असमर्थेषु सर्व्वेषु पर्व्वतेषु ऋक्षवता गिरिणा धारणसामर्थ्यकथनञ्च । नर्म्मदायाः पुनः स्वर्गलोकगमनकथनं । शिवप्रसाददृप्तेन हिरण्यकशिपुना विप्रहंसानां मनुजानां दुर्द्दशादिवर्णनं । नर्म्मदायाः पृथिव्यामवतारणार्थं पुरूरवस्तपस्यादिविवरणकथनं । विन्ध्यगिरिकुमारस्य पर्य्यङ्कस्य शिरसि नर्म्मदावतरणाख्यकथनं ।

विषयः। सङ्क्षेपेण ब्रह्माण्डस्य विस्तरकथनं । नर्मदामाहात्म्यकथनं । सूर्यवंशकथने मर्यादा विश्वामित्रेणाभिधायेन सोमवंशजेन राज्ञा सह विदुषां संवादकथनादिकं । एकदा कदाचनापि प्रलये नर्मदाया वर्णनकथनं । नर्मदायाश्चतुर्दशनामकथनं । तत्र इक्ष्वाकुवंशजस्य पुरुकुत्सस्याख्यानकीर्तनम् ।

त्रिपुरेश-वैष्णव-अमरकण्टकतीर्थादिमाहात्म्यकथनं । कपिलातीर्थमाहात्म्यकथनं । वाणासुरवधकथनं । महापुण्यतीर्थ-ऋषितीर्थ [illegible] तीर्थमाहात्म्यादिकथनं । त्रिपुरीतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र चण्डपिङ्गलस्य मरणोद्धाराख्यानकथनम् । [illegible] प्रजापालस्य पत्न्याः [illegible] नर्मदातटमरणकथनपूर्वकं सद्गतिकथनं । [illegible] पुनः पूर्वजन्मकथाकीर्तनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । तत्र दुर्वासःशापादिना सोमनाथाभिधानस्य [illegible] उपाख्यानकीर्तनम् ।

सोमनाथमाहात्म्यकथनं । एवं [illegible]-माहात्म्य-[illegible]-नर्मदा-[illegible] तीर्थानां माहात्म्यकथनं । [illegible] माहात्म्यकथनप्रसङ्गेन [illegible] उपाख्यानकीर्तनं । [illegible] तीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र [illegible] उपाख्यानकथनं । [illegible] तीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन [illegible] उपाख्यानकथनं । [illegible] उपाख्यानकथनं । तेन सार्द्धं [illegible] माहात्म्यकथनम् । [illegible] कथनं । तत्र [illegible] उपाख्यानकथनम् । [illegible] उपाख्यानकथनं । अथ [illegible] सह [illegible] संवादकथनादिकम् ।

[illegible] तीर्थमाहात्म्यादिकथनं । एवं [illegible]-तीर्थ-[illegible]-तीर्थादीनां माहात्म्यादिकथनं । रेवाया उभयोः दिशि स्थितानां तीर्थानां वर्णनं । [illegible] मुनीनां समागमकथनं । [illegible] कीर्तनं । [illegible] उपाख्यानकथनं । [illegible] उपाख्यानकीर्तनं । [illegible] माहात्म्यादिकथनं । तत्र [illegible] कथनं । [illegible] माहात्म्यकथनं । तत्र [illegible] उपाख्यानकथनं । [illegible] कीर्तनं । तत्र [illegible] कथनं । [illegible] माहात्म्यकथनम् । [illegible] कथनं । तत्र [illegible] कथनादिकं । [illegible] तीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र [illegible] सह संवादकीर्तनम् ।

विषयः । कन्याख्यदर्शनफलानुकीर्तनं । गौतमेश्वर-मार्कण्डेश्वर-वसिष्ठेश्वर-मातलेश्वरादीनां माहात्म्यकथनं । चक्रस्वामिनिर्वचनकथनं । पुष्करस्येन्द्राधिपतेः यशोपाख्यान-कथनं । विकटेश्वरमाहात्म्यादिवर्णनं । सुवर्णाभिषेकविधिकीर्तनं । कावेरीमाहात्म्य-कथनं । शाण्डिल्यस्याभिगमी कामिनीं [illegible] नरकस्याख्यानकीर्तनं । चण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनम् ।

भद्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन भद्रकालीभिधानयोः सम्बन्धोपाख्यानकथनं । लिङ्गनामकथनपतेः पक्षियोनौ जन्मादिकथनं । जितिपत्न्याः चन्द्रमत्याः शापेन चक्रवर्तिनः चतुर्योन्यादिविवरणकीर्तनम् । एरण्डीसङ्गममाहात्म्यादिकथनं । पिङ्ग-तीर्थस्य उत्पत्त्यादिकथनं । मध्यमाहात्म्यकथनमुखेन भरतखण्डवर्षधर्माद्यनुष्ठान-कथनं । भृगुपत्न्यादिना प्राणत्यागमाहात्म्यकथनं । पुत्राणां मध्यमदक्षादिनिरूपणं । कलिस्वभावकथनं । ॐकारमाहात्म्यादिकथनं । चर्मण्वत्याधिपतेः पुण्यारण्य-ख्यानकथनं । पुष्पकुण्डकुण्डलयात्रासंवादाख्यानकथनम् ।

विस्तरतो नरकवर्णनं । धर्माधर्मकर्मफलवैचित्र्यकीर्तनं । गोदानमाहात्म्यकथन-मुखेन परिचर्योपाख्यानकथनं । मातृमाहात्म्यकथनं । तत्र मातृकायाः देव्याः उपाख्यानकथनम् । मत्स्यादिमाहात्म्यकथनं । तत्र मातृस्य उपाख्यानकथनम् । ब्रह्माण्डसंस्थानकथनं । तत्र विश्वरूप त्रिलोककथनं । शैवधर्मकथनं । शिव-माहात्म्यकथनम् । वैष्णवधर्मकीर्तनं । तत्र आयातिपुत्रेण वानरविग्रहेण कदम्बेन सह युद्धस्य संवादकथनम् ।

रविदेवस्य आख्यानकथनं । इन्द्रप्रमुखैर्देवैः सार्धं दधीचिमुनेः संवादादि-कथनं । पञ्चाशत्तीर्थानां मङ्गलं फलकथनं । कुशमाहात्म्यकथनं । विश्वामित्रस्यकीर्तनं । मार्कण्डेयवर्णनं । यथास्थितमाहात्म्यकथनं । दीप्तिके-श्वरमाहात्म्यकथनं । मधूकोपकीर्तनं । पञ्चतीर्थपरिक्रमामहिमयात्रानुष्ठानविवरण-कथनं । तत्र विष्णुपरवसात्मकोपकथनम् । मयदानवतुर्धा सार्धं रावणस्य परिक्रमविवरणकथनं । तत्र रावणादस्य जन्मकथनं । तत्राभिषेचनं । मर्कटा-जस्रम मयादेवदर्शनफलकीर्तनम् ।

दानवःसंभाव्यमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन मयूरं दानं प्रति मातरिश्वा आपदानविवरण-कथनं । दन्तीशमाहात्म्यकथनं । तत्र मध्यासुरविप्रहनन. मातृणां पूजनवर्णनं । एकदा वयस्याः जलक्रीडार्थं नर्मदायाम् मध्ये देवस्य त्रिपुरमदादिपापकथनं । तत्र मर्कटेश्वरमाहात्म्यकथनम् । कामेश्वरमाहात्म्यकथनं । अथ दण्डकुमारस्य कल्पस्य जन्मादिविवरणकथनं । कुण्डेश्वरमाहात्म्यकथनं । पिप्पलेश्वरमाहात्म्य-कथनमुखेन पाण्डवानाम् पिप्पलादस्य आख्यानकथनं । विमलेश्वरमाहात्म्य-

विषयः । कथनं । दानधर्मकीर्त्तनं । तत्र दानविधिकथनञ्च । गुप्ततीर्थविवरणादिकथनं । पिप्पलपतिलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र नारदिकाया उपाख्यानकथनं । पङ्गुतीर्थमहिमा । चक्रपाणेश्वरमहिमा । तत्र मयूरकुक्कुटयोरुपाख्यानकथनञ्च । हंसेश्वर-हरिकेश्वर-कुम्भेश्वर-धनुषेश्वर-वाणेश्वरप्रभृतीनां माहात्म्यादिकथनं । चम्पकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र चम्पकवधविवरणं, तस्मै वरप्रदानघटनाकथनञ्च । ग्रहणेश्वोत्पत्तिकथनं । श्राद्धे पाचकस्य योग्यायोग्यलक्षणकथनं । कन्यादानफलकीर्त्तनं । श्राद्धकालादिनिरूपणं । वाराहतीर्थस्य पिप्पलेशस्य उपाख्यानकथनं । तत्र दीर्घतपाख्यानकथनञ्च । ब्रह्मचर्मारोहणविवरणकथनं । भानुमत्याः स्वर्गारोहणघटनाकीर्त्तनञ्च ।

अर्कतीर्थमहिमा । तत्र हयवा सह याज्ञवल्क्य-भरद्वाज-शाण्डिल्य-विश्वामित्र-जामदग्न्यप्रभृतीनामृषीणां संवादकथनं । आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र प्रद्युम्नवध्रिण्यासलापोचकथनं । अगस्त्यतीर्थवर्णनं । तत्र इन्द्रस्य पुरतो भगवता दैत्यभारनिपीड़िताया पृथिव्या दुरवस्थादिवर्णनं । अगस्त्यकृतविन्ध्यगिरिरोधनविवरणकीर्त्तनञ्च । अन्धकासुरवधविवरणकथनं । नन्दिनामतीर्थवर्णनं । शुक्लतीर्थमाहात्म्यकथनं । कोपारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । एवं पाराशरेश्वरादितीर्थमाहात्म्यकथनं । दधिस्कन्द-मधुस्कन्दादितीर्थपञ्चकविवरणकथनं । हनूमन्तेश्वरमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन ऋषिगणेन समीपे तपस्यया कृतादित्य पूर्वं अग्न्याघटनाकीर्त्तनं । सोमनाथतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र दक्षशापेन चन्द्रस्य क्षयप्राप्तिविवरणकथनं । पिङ्गलेश्वर-कपिलेश्वरयोर्माहात्म्यकथनं । तत्र कटंजसा यज्ञस्य यक्षतीर्थवर्णनं । यमतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन नीलकण्ठवृषभादिनिपातनघटनाकीर्त्तनं । आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र अमृतहस्तसूर्य्योपासनघटनाकीर्त्तनं । दशवामतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन नर्मदातीरे एककमेकं पश्चात् पाण्डुराजस्य बाल्यकरणादिघटनाकथनं । दीपेश्वरव्यासतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र योजनगन्धया सह पराशरस्य संवादकथनं । व्यासजन्मादिविवरणकीर्त्तनञ्च । प्रभासतीर्थकथनं । भैरवरूपमास्थाय व्यासतो मत्स्योदरस्य सेहनिषितं सलिलं पिबन्तं वासुकिमुद्दिश्य 'नपचो भवेति' मन्दाकिन्या शापदानादिघटनाकीर्त्तनं । एरण्डतीर्थमहिमा । तत्र कद्रुसुपर्णा साद्धं हरिहरब्रह्मादीनां संवादकथनादिकं । करणेश्वरमाहात्म्यकथनं । सौभाग्यतीर्थवर्णनं । ब्रह्मादिकृतनर्मदापूजनविवरणकथनं । नर्मदासागरयोः संवादकथनं । तत्सङ्गममाहात्म्यकीर्त्तनञ्च । इति शम् । (इति रेवाखण्डस्य विवरणं) ।

No. 1746. स्कन्दपुराणीयसूतसंहिता ।

Substance, country-made paper, 13½ × 6 inches. Folia, 54. Lines, 7 on a page. Extent, 1,031 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1835. Place of deposit, Nasipura, Zilá Murshidábad. Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Suura Sañhitá.— A part of the Kás'í-khaṇḍa of the Skanda Puráṇa. The codex comprises 16 chapters, but as the last chapter breaks off abruptly, the work is obviously incomplete. Contents: Puráṇas. Upa-Puránas. Vyása's adoration of S'iva. His compilation of the Vedas, and teaching thereof to Jaimini and others. His teachings on the attributes of the Deity. The character of the gods and characteristics of Dharma and the Puráṇas. Adoration of Súrya as the Divinity. Creation. Planets, their extent and motion. Adoration of Sadás'iva. The theory of illusion. Condemnation of Bauddha, Arhata, Pancha-pátra, Vináyaka, and other systems of philosophy. Sectarial marks. Destruction of sin. Praise of A'vimúkta, Benares, Ganges and other sacred places. Metaphysical disquisitions on the power of the soul and its relation to the Divinity. Ignorance and knowledge. The three essential qualities. Various philosophical theories and their value. Emancipation. Pre-eminence of the S'ruti. Yajńávalkya's hymn to Súrya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमोऽस्तु परमार्थाय नमद्‌भेदैकरूपिणे ।
मायकाय नमस्तस्मै भवाय भवहारिणे ।
नमः शान्ताय सर्वाय सर्वविज्ञानदायिने ।
सन्निहितचिदानन्द-स्वात्मरूपाय साक्षिणे ।
समस्तजगदुत्पत्तिस्थितिनाशैककारणे ।
ब्रह्मविष्णुशिवेन्द्रादिस्वरूपाय नमो नमः ॥
प्रमाणागमगम्याय सर्वं ज्ञानाय केवलं । इत्यादि ।

End. इत्युक्त्वा भगवान् सूतः सर्वेषां शृण्वतामिदं ।
ध्यात्वा ++ सदा भक्त्या स्वयं शिवमो ++ ।
पदार्थं पूजयामासुः सूतं मुनयः शिवम् ।

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सौरसंहितायां षोडशोऽध्यायः । शुभमस्तु । संवत् १८२५

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन ब्रह्माण्डपुराणप्रस्तावकीर्त्तनं । उपपुराणकथनं । व्यासकृतविभागावतारविवरणकथनं । तत्तद्वेदविभागकथनं तत्र ऋग्वेदस्य एकविंशतिशाखा, यजुर्वेदस्य शतैकशाखा, सामवेदस्य च सहस्रशाखेति कथनं । विभागपूर्व्वकं जैमिन्यादिभ्यो वेददानविवरणकथनं । मुनीनां पुरतः कृष्णद्वैपायनेन परब्रह्मस्वरूपकथनं । तत्र शिव-शम्भु-महादेवादिनामकथनञ्च । धर्म्मस्य चोदनालक्षणकथनं । चोदनाप्रामाण्यनिरूपणं । पुराणलक्षणकथनञ्च ।

२–५ अध्याये, याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्योपासनाविवरणकथनं । तस्मै सूर्य्येण तत्त्वज्ञानोपदेशदानकथनं । अभेदवादकथनं । जगत्सृष्टिकथनं । चित्स्वरूपात्मोपाधिभेद-[illegible] स्वरूपकथनं । एवं वर्णानां संख्यानादिकथनञ्च । वर्णादिस्थाननिर्द्देशपूर्व्वकं जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं । एवं ग्रहादीनां निरूपणं । आवहप्रवहादि-सप्तवायुनेमिनिरूपणं । नक्षत्रमण्डल-सप्तर्षिमण्डल-ध्रुवमण्डलादीनां दूरत्वादि-कथनं । सूर्य्य-चन्द्र-मङ्गलप्रभृतीनां मण्डलविस्तारादिपरिमाणकथनं । महाशिव-लोकसंस्थानकथनपूर्व्वकं विस्तरतः महाशिवस्वरूपवर्णनं । जगत्कारणनिरूपणप्रसङ्गेन मायावादनिरूपणं । वेदान्तप्रशंसा । तत्र [illegible]वादस्य [illegible]कथनं । चार्व्वाक-बौद्ध-पाशुपत-वैनायकादितन्त्राणां निन्दाकीर्त्तनं ।

९–१० अध्याये,—भक्तिपुण्ड्रादिधारणमाहात्म्यकथनं । पापक्षयोपायकथनं । अवि-मुक्तमाहात्म्यकथनं । विश्वेश्वरमहिमा । वाराणसीवर्णनं । शिवभक्तमाहात्म्यकथनं । गङ्गादिनानातीर्थमाहात्म्यकथनं । अध्यारोपादिस्वरूपनिरूपणं । ब्रह्मानन्दत्वा-दिकथनं । आत्मस्वरूपादिकथनं । परमात्मजीवात्मनोरौपाधिको भेद इति निरू-पणं । विज्ञानमाहात्म्यकथनं । तदुपायकीर्त्तनं । तत्स्वरूपकथनञ्च । ज्ञानकारण-निरूपणञ्च ।

११–१६ अध्याये,—चराचरात्मकगुणानां प्रकृतिनिरूपणं । जीवस्वरूपविवेचनं । निर्गुणस्य आत्मनो बन्धहेतुनिरूपणं । तत्र आत्मनो देह-इन्द्रिय-मनः-प्राण-विज्ञान-शून्यत्वाद्यात्मकत्वादिकथनादिकं । मोक्षोपायकथनं । मोक्षस्वरूपनिरूपणञ्च । प्रत्य-गादिभ्यः मुक्तेर्वैलक्षण्यकथनं । श्रुतिकल्पनायोग्यविषयनिरूपणं । श्रुतिसारकथनं याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्यस्तोत्रकीर्त्तनञ्च ॥

No. 1747. स्कन्दपुराणीयसूतसंहितायां शिवमाहात्म्यखण्डः ।

Substance, country-made paper, 17 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 750 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zillah Murshidábád. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

***S'iva-máhátmya Khaṇḍa* of the *Skanda Puráṇa*. The Skanda Puráṇa includes seven parts, of which the Súta Sañhitá forms a part of the 5th or Nágara Khaṇḍa. According to the introduction, the Sañhitá comprises four books or khaṇḍas, of which the codex under notice, which is known under the name given, contains only the first. It is divided into thirteen chapters, and devoted to the glory of S'iva. The first chapter gives a summary of the Puráṇas and of the Vedas with their several S'ákhás. Then follow four chapters on the glory of S'iva, the necessity and propriety of worshipping him, and the rituals appropriate for the purpose. The next three chapters are devoted to the adoration and glorification of S'ákta divinities, and their relation to S'iva. The last five chapters dwell upon Vishṇu as subordinate to S'iva.**

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
ईश्वरं परमं सत्यमादिमध्यान्तवर्जितं ।
आधारं सर्वलोकानामनाधारमविक्रियं ॥
अनन्तानन्दबोधाम्बुनिधिमद्भुतविक्रमं ।
अम्बिकापतिमीशानमनिशं प्रणमाम्यहं ॥
कृपावशात् मुनयो विप्रकृष्टा वचनम् ।
नैमिषीया महाभागमायान्तं रोमहर्षणं ॥
दृष्ट्वा यथार्हं सम्पूज्य सर्वेन्द्रियसमाश्रयाः ।
पप्रच्छुः संहितां पुण्यां सूतं पौराणिकीं मुदा ॥
एवं पृष्टः पुनर्नैमिषेयैः सूतः सर्वसंदर्शिनं ।
सतः देवं महात्मानं ध्यात्वा व्यासं प्रणम्य सः ॥
प्रसन्नः स्मितवक्त्रो भूत्वा विनीतान् मुनिसत्तमान् ।
यथावत्प्राह सूतः संहितां मुनिसत्तमाः ॥ इत्यादि ।

End. आत्मा वृषध्वजो भक्त्या सर्वेन्द्रियविनायकः ।
स्कन्द इत्यब्रवीत् प्रोक्तं मयाद्यं सनन्दनं ॥
वेदव्यासश्च संसारसमुद्रतरणं ।
शिवाय मुनिशार्दूलाः कैलासशिखरं गतः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां शिवमाहात्म्यखण्डे चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः प्रथमः खण्डः समाप्तः ॥

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन अष्टादशपुराणनामकथनपूर्वकं तेषां चतुर्लक्षश्लोकपरिमाणकथनं । एकमष्टादशोपपुराणनामकथनप्रसङ्गेन तेषां श्लोकपरिमाणसङ्कीर्तनञ्च । स्कन्दपुराणस्य सनत्कुमार-सूत-शाङ्कर-वैष्णव-ब्राह्म-सौरभेदात् षड्विधसंहिताकथनं । ताभ्यः एषां पञ्चाशत्सहस्रपरिमितश्लोकसङ्ख्याकथनं । तथा प्रत्येकं श्लोकसङ्ख्याकीर्तनं । सूतसंहितायाः शिवमाहात्म्य-ज्ञानयोग-मुक्ति-यज्ञवैभवभेदेन चतुःखण्डकथनं । तत्र प्रत्येकं अध्यायश्लोकसङ्ख्यादिनिरूपणं । वेदादीनां प्रामाण्यादिकथनं ।

२–५ अध्याये,—विष्णुब्रह्मणोः विवादेन ब्रह्मादीनां शिवलिङ्गमहिमावगमकथनं । तेषां कल्पोत्पत्तिः, तत्र शिवस्य सर्वेश्वररूपेण आविर्भावादिसङ्कीर्तनं । भगवत ऐश्वर्यवर्णनञ्च । एकदा 'अहमेव जगत्कर्ता मय्येवेदं स्थितं जगत् । मत्तस्ता-धिकवान् नास्ति सर्वेष सर्वदा ॥' इत्यहङ्कारसंयुतस्य विष्णोः शिवेन दत्तिः तापवर्णनकथनं । अन्येषां सुराणां पुरतो शम्भुना शिवमाहात्म्यकथन । तदा तत्र शिवस्य आविर्भावदर्शनेन देवैस्तत्स्तोत्रकथनं । शिवपूजाविधिसङ्कीर्तनं । तत्र ब्रह्मादीनां लीलया विरचितलिङ्गादिकं । शिवपूजामाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन गाणपत्यकुरुधानकस्य कस्यचित् पुरुषस्य उपाख्यानकथनेन ।

६–८ अध्याये,—शिवपूजाविधिकथनं । तत्र आधार-निराधारभेदात् द्विविधपूजा-निरूपणं । तिग्मभक्त्या शिवपूजादिकथनं । तत्र नारदादीनं शिवमाहात्म्य वैभवस्य आख्यानकथनं । विश्वामित्रेण रामायणस्तोत्रसङ्कीर्तनञ्च । महर्षीणाञ्च हरेः ध्यानेन तत्र शिवलोकगमनमहात्म्यकथनं । तत्र तेषां प्रश्नतया शिवेन तत्प्रश्नस्य समर्थितकथनं । तत्प्रसङ्गे द्विजातीनां शुद्धाशिकारकथनं । शौचादीनां स्नानोपायकथनं । मुक्तिभेदनिरूपणं । कालनिर्णयनिरूपणं । तत्र कलाकाष्ठादि-परिमाणकथनं । माघ-वसिष्ठ-अत्रि-कश्यपादिब्रह्मर्षीणां प्रश्नानिरूपणञ्च । ऋषिवरसङ्घादीनां त्रिगुणात्मकत्वादिकथनञ्च ।

९–११ अध्याये,—नारायणसन्दर्शनकथनं । शिवाज्ञया ब्रह्मकर्पणादिभिः विष्णुना सावरणेषु शिवप्रासादः इत्यादि अवतारादिविस्तरकथनं । सनकादिकृतपराशरोप-

कथनं। गिरिशिखरतटिविवरवर्णनं। नव चतुर्वेदनवादिवर्णनिरूपणं। चि-रन्तनार्थे-कूपाम्र-प्रवनितलरूपनिरूपणं। जातिनिर्णयः। बहुरत्नानीवायुनिरू-पणं। नारायणादितीर्थमाहात्म्यकथनं। त्रिदमाहात्म्यकथनवरादिवर्णनस्तुति-कीर्तनञ्च।

No. 1748. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डः। उत्तरविभागः।

Substance, country-made paper, 14¼ × 7 inches. Folia, 225. Lines, 8—9 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Nágara. Date, SM. 1836. Place of deposit, Nasipura, Zillah Murshidábad. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sahyádri Khaṇḍa of the *Skanda Puráṇa*. This work is devoted to the sacred places of pilgrimage in western India on the Western Ghauts and along the Godávarí river from its source to its mouth; the sacred places noticed most in detail being those which exist on the Sahyádri Hill, whence its name.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय। युधिष्ठिर उवाच।

कथितानि मुनिश्रेष्ठ तीर्थानि भवता मम।
क्षेत्राणि चैव मुख्यानि गङ्गा+ वनवासिनां॥
नद्यर्णवादीनि स्थानानि नैमिषं पुष्करं तथा।
सह्याद्रिखण्डमाहात्म्यं वद सुव्रत॥
मार्कण्डेय उवाच। शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि सह्याद्रिखण्डकं वने।
देवदेवः स्वयं यत्र सदा तिष्ठति दैत्यहा॥
दत्तात्रेयो मुनिर्यत्र यत्र देवी च रेणुका।
रामस्तु सर्वदा यत्र संस्थितो भगवान् स्वयं॥
यस्मिन् क्षेत्रे महाराज हिमप्रतिचतुर्मुखाः।
मुक्तिं प्राप्तास्तथा सर्वे सिद्धाः सनकादयः॥
कृष्णभागीरथी यत्र हरिस्तिष्ठति नर्मदा।
यत्र दक्षश्च देवाश्च शिवश्च परमेश्वरः॥ इत्यादि।

End. पुस्तकं धर्मशास्त्रस्य यो ददाति ++.द्विज।
शतमन्वन्तरान् पितॄन् तारयेन्नरकादपि॥
वेदविद्यां नरो दत्त्वा स्वर्गे कल्पशतं वसेत्।
शास्त्रविद्याश्च यो दद्यात्तस्य सङ्ख्या न विद्यते॥

सर्वपापं नरो मुक्त्वा यं कश्चिच्छ्रावयेत् ।
तस्य दत्त्वा दशगुणं पुण्यं प्राप्तो च जायते ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे ब्रह्मखण्डे अशीतितमोऽध्यायः ।
समाप्तोऽयमुत्तरविभागः । संवत् १८२९ ।

विषयः । १, २ अध्याये,—मार्कण्डेयेन सह युधिष्ठिरस्य संवादेन दत्तात्रेयस्य सुकेशमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र दत्तमुनिः सार्द्धं गतस्य माण्डव्यस्य शूलारोपणविवरणकथनं। अथ निशीथे निविडान्धकारतया पथानं व्रातुमसमर्थायाः कस्याश्चित् पतिव्रतायाः शिरःस्पर्शेन शिशुभितक्षोभेन माण्डव्येन तामुद्दिश्य ‘सूर्योदये त्वं विधवा भविष्यसीति’ शापः प्रदत्तः। तस्याः प्रभावेनैव दिवाकरो देवमानेन दशवर्षाणि नोदेति-इति वृत्तान्तकथनं। पतिव्रता-दम्पत्योः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। ततः हरिहरादिभिरभ्यर्थितया अनसूयया संयुतायाः भर्त्तुरजामरत्वलाभेन प्रीतिमापन्नायाः तस्याः अनुमत्या पुनः सूर्योदयादिकथनञ्च।

३—७ अध्याये,—‘पुत्रत्वं मे भवन्तिति’ देवानां पुरतोऽनसूयायाः प्रार्थनादिकथनं। ब्रह्मादीनां दत्तकारणे अत्रेराश्रमगमनभावर्णनं। अनसूयागर्भे विष्णोरंशावतरणकथनं। तस्य दत्तात्रेयसमाख्याकथनञ्च। तथा शिवपितामहयोः तद्गर्भे जन्मग्रहणकथनं। तयोः यथाक्रमेण दुर्व्वासःसोमेति नामप्राप्तिकथनञ्च। सूतोक्तसंख्यानकीर्त्तनं। दत्तात्रेयस्य आश्रमे कन्यामलकवनतले चतुर्भुजस्य विष्णोरवस्थानकथनं। कन्यामलकवनस्य उद्भवादिकथनं। तत्रैव ब्रह्मणा कृतं विष्णुस्तवं। तत्र तत्कालविष्णुप्रतिमाप्रतिष्ठाकथनं। भावद्दर्शनलाभेन दुर्व्वाससः सोमलोकगमनादिविवरणकीर्त्तनं। दत्तात्रेयस्य पुरतः परशुरामेण कार्त्तवीर्य्यार्जुनस्य दुर्व्वृत्ततादिकथनं। तत्र जमदग्निरेणुकयोरन्त्येष्टिक्रियाकर्म्मादिकथनञ्च।

८—११ अध्याये,—ब्रह्मादीनां सर्व्वेषां तीर्थानामवस्थानकथनं। भानुतीर्थकथनं। तत्र भानुना निजकन्याहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। गौतमतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। अगस्त्यतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं। एकदा द्वादशवार्षिक्या अनावृष्ट्या पीडितानामृषीणां वैश्वदर्शनेन सन्तप्तहृदयेन गौतमेन तपोबलेन ओषधीन् समुत्पाद्य तेभ्यो भोजनदानवृत्तान्तकीर्त्तनं। पद्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। तत्र ब्रह्मपुराधीशस्य वसुधारस्य नृपतेरुपाख्यानकथनं। गदातीर्थमाहात्म्यकथनं। सोमतीर्थकथनं। पुष्करतीर्थकथनं। लक्ष्मीतीर्थकथनं। वायुतीर्थकथनं। इन्द्रतीर्थकथनं। चक्रतीर्थकथनं। गयातीर्थे रामचन्द्रेण वनवासगतेन दशरथमुद्दिश्य पिण्डदानवृत्तान्तकथनं। चन्द्रेण तारावरणविवरणकथनं। गयातीर्थादीनामुत्पत्तिकथनञ्च।

No. 2028. वृत्तदर्पणम्। Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛitta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Sanskrit poetry. By Bhishma Miśra.

Beginning. स जयति धवलं विरुजलतं वाचरुचिवरहचिर।
शोभोमदरचरुचितो वजविमुचिव मद्यमदरजिरः॥
गौरीवदनचरेचा चिरचि प्रतिविम्बितेव चन्द्रकला।
यस्य विभाति स देवः प्रणवं वायचनविहम्॥
चमि वस्यचनेकानि छन्दांसानि श्रुतौ।
तदाचवितरो याच समर्जिवरो भवान्॥
यदि वहुमतानि प्राकृताचाच्चवि सूचम्।
भीष्मोचमितचरितं यन्न वृत्तदर्पणम्॥

अथ गणाः। मगणे यगणे रगणः सगणचरणो जगणो भगणो नगणः। इत्यादि।

End. द्वौ वांगदचे चतस्र वर्णाः षेवौ प्रवेशदंडका नदेवम॥

Colophon. इति भीष्मोचमितविरचिते वृत्तदर्पणे वर्णवृत्तनिरूपणं नाम द्वितीयप्रकाशः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। (छन्दःशिक्षा वेदाङ्गत्वं छन्दोज्ञानप्रशंसा)। तत्र प्रथमप्रकाशे मात्रिकवृत्तनिरूपणं। गणदेवतानिरूपणं। विषमवृत्तनिरूपणं। प्रस्तारः। गीतिः। उपगीतिः। आर्या। विदिग्मी। चामरं। रेखा। ललितं। देशा। चौपैया। चन्द्रिका। लम्बा। मधुपदं। चण्डतिका। वालिका। पादाकुलकं। षट्पदं। पञ्चाननी। कुण्डलिका। दोहा। सरमाछन्दं। द्विपदं। गन्धं। वसितवाला। शेरठा। मधुभारं। चाकलिका। वरहरं। चामीरवं। कुण्डलिका। वर्त्तिरा। दोधकं। सिंहावलोकितं। मदरूपा। लीलावती। चर्च्चरीतं। त्रिभङ्गी। गीतवं। जलधरनं। मदनहरा। मरवहाटक। एतानि मात्रिकवृत्तानि।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्णवृत्तवर्णनं। तत्र श्रीः। कामः। मधु। मही। सार। तालो। प्रिया। शशी। रमणः। मन्दरा। कमलं। तीर्णा। धारि। नगणिका। वापी। पंक्तिः। यमकं। शेषा। तिलका। विजोहा। चतुरंशा। सम्मानं। मधुभारी। कुमारललिता। मदलेखं। चित्रपदा। वसमवं। सारवति। तोमरं। विद्युन्माला। मल्लिका। प्रमाणिका। तुङ्गा। कमलं। माणवकाक्रीडं। चम्पकमाला। सारवती। सुषमा। अमृतगति। चलिता। बन्धवर्णं। वितानं। शीलमरा। रुपामाली। चण्डिका। चम्पकमाला। सारवती। सुषमा। अमृतगति। बन्धु। सुमुखी। दोधकं। शालिनी।

मध्यमं । वैमिका । मालती । इन्द्रवज्रा । उपेन्द्रवज्रा । उपजाति । रथोद्धता । स्वागता । भुजङ्ग प्रयातं । द्रुतविलम्बितं । वंशस्थं । तोटकं । मौक्तिकदाम । मोदकवृत्तं । मालिनी । नर्कुटकवती । सुन्दरी । प्रमिताक्षरा । विद्युन्माला । मानवकं । मालतं । वसन्ततिलकं । पुष्पिताग्रा । वसन्ततिल- का । चामरं । शालिनी । चामरः । मालिनी । पञ्चचामरिका । मणिदीपः । रत्नः । निशिपालः । मारावं । शीतवर्णं । पथ्या । मत्त । हरिणी । मालाधरः । शिखरिणी । मन्दाक्रान्ता । पृथ्वी । नर्कुटं । चर्चरी । क्रौञ्चपदा । शार्दूलविक्रीडितं । सुवदना । सदृशं । स्रग्धरा । मदिरा । मत्तकी । चम्पका । राजहंसवदा । रामानन्दः । एकनी । कौमारिका । सुन्दरिका । कुसुमितलता । किरीटं । पीतपुष्पं । अवाङ्मनोभी । दण्डकम् । अनङ्गशेखर । अशोकपुष्पमञ्जरी । अशोकमञ्जरी- रवीभंगं । अथ मात्राप्रकारः । वर्णप्रकारः । मात्रोद्दिष्टकथनं । वर्णोद्दिष्टकथनं । मात्रानष्टं । वर्ण- नष्टं । मात्रामेरुकथनं । वर्णमेरुकथनं । मात्रापताका । वर्णपताका । मात्रामर्कटी । वर्णमर्कटी । मात्राचेषीकथनम् ।

No. 2029. व्रताचारः । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 3,638 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratáchára. Disquisition and rules regarding the optional fasts called Vratas. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sanjíveśvara S'armá. Several works of this author have been noticed under Nos. 2016 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. सुराद्दीनामन्तःकरणकरणो मधुमधुरं
पदं कविकामभवनवनपावनमनः ।
स्वच्छं प्रज्ञार्थं चिन्तयति यद्मर्जनमनो
यदाजन्मे कमोदर मन पदापोत्सवपुलकम् ॥
कर्षौ माला कला वा कविकलुपकरी + + कम्पा कलादो
कालाशी कालराधिः कविमलमदना कामदा कल्पमेषा
कल्पतुः कोमलाक्षी कमलकुलवरीकमलामाकुचोला
काली काली कराली कलयतु कुशलं कालिका कालिका मे ॥
कलयन्ताक्षमया जिपिवीवोऽसूक्ष्मपर्णिन्ममाला ।
परिचरिणविलर्धारणो विनो ममता मनोहारः ॥
मद्देशो दामिन कर्णीला मे रहणिपोऽपदुपचेता: ।
वर्णाचमानी कमनीतिमानी वैद्यानविद्यामलवीनकालः ॥
समुपे पदविलय: पीनाम् परेचरणिन वहिलपक: ।

चिन्तयति यस्य चरितं सततं वदति यथा चरितः ॥
श्यामां तस्य निधाय मस्तकततः श्रीवर्द्धनाचारकम्
श्रीदुर्गाभक्तिपरायणविमलस्वान्ताश्रये द्विजम् ।
विद्वद्वृन्दसभाकलापतरवः श्रीरत्नपाणिः कृती
कुर्वन्तं मदनद्रुमं बुधहृदं श्रीवेदमन्त्राश्रमः ॥
प्रामाण्यमेतेषु मया कृतेषु सदाचाराणां स्मृतिमानपूर्व्याः ।
वस्तुक्रमेणैव ततोऽभिमानं यस्मात् समेति न मनुष्येऽयं ॥
भास्करा ये च विद्वांसो धर्म्माधर्म्मविवेचकाः ।
पश्यन्तु ते सदाचारा समाचारसमाश्रयाः ॥
उक्तस्वैरर्थेषु कथा अनभिज्ञस्थिता ।
दीनवत्स तमो नेव हृष्यन्ते कौतुका ।

अथादौ व्रतप्रशंसाविचारः । यं निर्विवाद—इत्यादि ।

End. सदिने तिथिद्वयं तिथ्यन्तराद कार्य्यमिति ।

Colophon. इति श्रीरत्नपाणिशर्म्मविरचितं श्रीमद्वर्द्धमानपुरस्थ श्रीरत्नपाणिकृतौ सदाचारः ।
समाप्तः ।

विषयः । व्रतकालनिरूपणं । तत्र प्रतिपदादितिथिविवेचनम् । व्रतसामान्यधर्म्मकथनं । व्रताधि-
कारिकथनं । व्रतिनो नियमादिकथनं । अथ विविधव्रतकथनं । मङ्गलवाराद्यनुष्ठानं । व्रतप्र-
ताप्रकथनं । प्रतिनिधिविधिः । सङ्कल्पनिरूपणं । पारणनिरूपणं । नक्षत्रनिरूपणं ।
नित्योपवासादिनिरूपणं । देवपूजाविधिः । मासादिविवेचनं । तिथ्यादिविवेचनं । पूर्णा-
न्तादिविवेचनं । प्रतिपदादिषु पर्व्वसु तिथिषु व्रतकथनं । तत्र विनायकचतुर्थीव्रतकथनं ।
अथ रामनवमीव्रतं । जन्माष्टमीव्रतं । जन्माष्टमीनिर्णयः । एकादशीव्रतं । वामनद्वादशीव्रतं । दुर्गोत्सवो-
व्रतकथनञ्च । नरसिंहचतुर्दशीव्रतं । एकादशीव्रतनिरूपणं । तत्र विविधव्रतकथनं । चान्द्रायणकथनञ्च ।
पारणविवेचनं । वटसावित्र्यादिनिरूपणं । हरितालिकाव्रतनिरूपणं । महालयश्राद्धादिनिरूपणं ।
महालक्ष्मीव्रतादिनिरूपणं । महानिशानिरूपणं । रासयात्रादिनिरूपणं । अक्षयतृतीयाविवेचनं ।
चातुर्मास्यादिविधिः । अनन्तव्रतविधिः । दशहरागङ्गास्नानविधिः । शिवरात्रिविधिः । कोजागरादि-
पूर्णिमाविधिः । कार्त्तिकस्नानविधिः । सावित्र्यादिविवेचनं । एकादश्यादिपारणकथनं । माघ-
स्नानादिविधिः । श्रावणपौषमासादिव्रतविधानं । गोष्ठाष्टमीकथनं । भाद्रमासविवेचनादिकं ।
श्राद्धं पञ्चाङ्गपूजाविधिकथनं । सामान्यतः माघस्नानादिनिरूपणं । वसन्तपञ्चम्यादिविधिः । षष्ठी-
विधिः । अथ विविधव्रतकथनं । प्रत्येकं चैत्रादिद्वादशमासव्रतनिरूपणं विधानञ्च । अथ दमनक-
विधिः । पवित्रारोपणविधिः । चातुर्मास्यविधिः । नागपञ्चमीविधिः । अक्षयतृतीयादिविधिकीर्त्तनञ्च ।
विविधदानविधिकथनं देवपूजादिविधिकीर्त्तनञ्च । अथ सर्व्वव्रतोद्यापनविधिश्चेत्यम् ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारे व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,608 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvámṛita-sároddhára. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Vyavahárakosha*. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. चारोवाः दे क्षोदंसमाचारमावमुक्तया ।

उद्धायुता यथेदानीं व्यवहारोऽभिधीयते ।

तत्र मनुः । साक्षं प्राप्ते च संस्कारं चरितेन यथाविधि ।

सर्वेषाम्न यथान्यायं कर्तव्यं परिरक्षणं ।

साक्षं न सुखेन ज्ञानमभिषेककरणं चरितेनेति भूपतिमायोपकरणं : इत्यादि ।

End. व्यवहाभिदं धर्मविवेके बेधयकरणे प्रपत्तिमते न विलक्ष्यते । इति व्यवहारावृत्तौ विवादपदकोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारे चतुर्थो व्यवहारकोषः ।

इमं यथोयतः द्विभवतुर्थकामकृतम् ।

भावा चतुर्थो वेदेभ्योऽमापवेदो यथोकृतः ।

+ + + + + कर्णाकमेव भावे चतुर्थि-

चदपि इयमतीर्था भामतेऽपो निबन्धः ।

कुरति पि कुलमानां केशवे वोज्जितानां

सुघटितघनमुद्रापद्मोतिनानैव कश्चीः ।

हैमन्दिमनापारं पातं मुखिं विवादपदं ।

प्रायः सत्यमेतत् प्राज्ञो जिज्ञासवे सर्वैः ।

तत्त्वाचतुर्भिरेभिः कुसुमैरिव गुम्फितो गुणोपचितैः ।

नागेषैष निबन्धो राजपतेः कण्ठभूषणं भवतु ।

चक्षुषैः शोधनां वोऽस्वमस्योवयवीचनात् ।

पुरुषैर्वुधानां कार्य कलावैरनुग्रहणात् ।

माद्यवति गुणसम्यात् मेऽहितये दोषसम्यात् ।

यदिदितगुणदोषोऽपि परज्ञितिरितेव पुरुषो भवति ।

इति वर्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

विषयः । राज्ञा प्रजाभ्यः करग्रहणविधिः । प्रजारक्षणविधिः । व्यवहारदर्शनविधिः । दूताय भूमिदानविधिः । प्राड्विवाकनिरूपणं । सभ्योपवेशनकथनं । दण्डविधिविशेषोक्तं । व्यवहारदर्शने दोषनिरूपणं । दण्डभेदकथनं । क्वचित् धनाधिविधिनिरूपणं । दण्डव्यवस्थाकथनं । अष्टादशकदण्डकथनं । दण्डापकर्षकथनं । दण्डाभावविधिः । दण्डपरिमाणकथनं । दण्डकालनियमकथनं । दण्डग्रहणनिर्णयः । एकस्य द्वयोः दण्डान्तरकथनं । चतुष्पाद्व्यवहारनिर्णयः । व्यवहारव्यवहारनिरूपणं । भाषादोषविधिविकथनं । प्रत्युत्तरादिविचारः । उत्तरविधिनिरूपणं । उत्तराभासादिनिरूपणं । साक्षिनिरूपणं । क्रियानिरूपणं । शपथविधिः । साक्ष्यविषयादिविशेषोक्तं । विविधलेख्यनिरूपणं । पुनर्न्यायविलेख्यस्य प्रामाण्यकथनं । आगमपादादीनां लक्षणकथनं । दिव्यानुमानप्रमाणनिरूपणं । शास्त्रप्रमाणनिरूपणं । योगनिरूपणं । प्रत्ययनिरूपणं । दण्डापराधादिनिरूपणं । शास्त्रविधानिरूपणं । उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकथनं । चतुर्विधनिर्णयनिरूपणं । व्यवहारव्यवहारसिद्धकथनं । निर्णयेषु बलाबलनिरूपणं । निर्णीतन्यायनिरूपणं । तत्र मिथ्याभियोगादौ दण्डकथनम् । पुनर्न्यायविधिः । व्यवहारव्यवहारपदनिरूपणं । तत्र ऋणादानविधिः । योगक्षेमनिरूपणं । वृद्ध्यादिनिरूपणं । धनप्रयोगप्रकारकथनं । निक्षेपविधिः । ऋणाधिनिर्णयविधिः । सम्भूयसमुत्थानविधिः । दत्ताप्रदानिकनिरूपणं । तत्र देयनिरूपणं । तत्र दत्तविषयव्यवस्थादिकं । अदेयदत्तनिरूपणवीर्णनं । अदत्तनिर्णयः । अभ्युपेत्याशुश्रूषादिकथनं । भृतिविधिकथनं । तत्र दासकर्मादिनिरूपणं । दासानधिकारकथनं । दासमोक्षणविधिः । तत्प्रकारादिकथनम् । दासीनिरूपणादिकं । वेतनस्यानपाकर्मनिरूपणं । पशुस्वामिविधिः । स्वामिपालविवादनिरूपणं । अस्वामिविक्रयनिरूपणं । क्रयविक्रयानुशयः । सीमाविवादः । वाक्पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिकथनं । तत्र द्विपदापहारदण्डकथनं । चतुष्पादापहारादौ दण्डः । धान्यापहारे दण्डकथनम् । ग्रामाग्निदापहारदण्डः । साहसदण्डकथनं । तत्र क्षेत्रादिदण्डकथनम् । स्त्रीसंग्रहणदण्डकथनं । तत्र गोवधादिहत्ये विशेषकथनं । कन्यादूषणदण्डकथनं । वर्णाश्रमविरुद्धदण्डकथनं । स्त्रीपुंधर्मनिरूपणं । दायभागनिरूपणं । तत्र संसृष्टिविभागः । पत्नीकृतविभागः । पितृमातृमरणविभागः । विभक्तविभागः । अपुत्रादिधनविभागः । दायादानां धनाधिकारादिनिरूपणं । स्त्रीधनाधिकारादिः । विभागनिर्णयः । विभक्तस्वनिरूपणम् । द्यूतसमाह्वयविधिः । तत्र द्यूतादिनिरूपणम् ।

No. 2031. धर्मकोषः । Substance, country-made pâper, 9 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artizans, dancers &c., sale

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्रीमन्नारायणजीवो गुरु मिश्रः श्रीमान् त्रिलोचनः ।
विवादपदसंख्यानां व्यवस्थामकरोत् स्फुटाम् ॥
ऋणादानम् । तत्र नारदः ।
स्वं देयमदेयं वा येन यत्र यथा च यत् ।
दानग्रहणधर्मश्च ऋणादानमिति स्मृतम् । इत्यादि ।

End. यदोऽन्यथा निर्णीतेषु दत्तानिवर्त्तनात् । अन्यथा तत्र न तथा ३+ विभागमते गृहिणा प्रापितव्यं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रत्रिलोचनव्यवस्थापितधर्मांशोपपूर्वं समाप्तम् ।

विषयः । ऋणादानादिविधिः । निक्षेपविधिः । तत्र वणिक्प्रभृतीनां वृद्धिकथनं । दृष्टिनियमा-दिकथनं । पुत्रदेयादेयनिरूपणं । तत्र पितृकृतदाने समयादिकथनं । स्त्रीणां देयादेयनिरूपणं । साक्षिविधिकथनं । शपथविधिकथनं । निक्षेपप्रकारकथनं । अस्वामिविक्रयविधिः । सम्भूय-समुत्थानविधिकथनं । तत्र ऋत्विजां वेतनकथनं । दत्तविधिकथनं । वेतनदानादानविधा-निर्णयः । स्वामिपालविधिः । संविद्व्यतिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीतानुशयवि-धिः । सीमाविवादनिरूपणं । प्रकारादिविधिः । द्यूतसमाह्वयविधिः । दायभागविधिकथनं । तत्र स्त्रीधनादिविभागकथनं । सर्वजनस्य विभागकथनं । अनुपमाधिकारिनिरूपणं । संसृष्टविभा-गकथनञ्च ।

No. 2032. महादानवाक्यावली । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,240 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahádána-vákyávalí. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gángolí Sanjíves'vara S'armá.

Beginning. श्रीगणेशं दुरवगाहगुणाम्बुराशिं विश्वेश्वरं शिवम्
आप्ता नानाजनौघे भवभयकलितमप्यानन्दम् ।
श्रीपञ्चवक्त्रमिव दानपद्धतिरियं यस्य प्रेरिताये
श्रीदेवानामनन्तश्रीविश्वजिता विदुषां रचिता ॥
इति वाक्यावली,—

तपः कृते प्रशंसन्ति त्रेतायां ज्ञानमेव च ।

द्वापरे यज्ञमेवाहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] विष्णुदैवतमित्यादि इतिवाक्यसंग्रहः ।

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीनरसिंहदेवमहादेवीश्रीधीरमतिविरचिता दानवाक्यावली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानफलकथनं । सत्पात्रनिरूपणं । [illegible] । पूर्त्तकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । अतः परं दानेषु प्रयोगकथनं । अथ नानापुराणोक्तमहादानविधिकथनं । [illegible] दानविधिः । पुराणपुरुषदानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । पुराणपुरुषदानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । पुराणपुरुषदानविधिः । अथ [illegible] कथनं । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । पूर्वोक्त [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । भूमिदानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिकथनं । [illegible] दानविधिः । [illegible] दानविधिश्चेत्येवं ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehat, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarśana.

Beginning. नत्वा श्रीमत्पतिं रामं [illegible] ।

[illegible] लिख्यते तिथिनिर्णयः ॥

अथ विशेषतिथीनां निर्णयो लिख्यते । चैत्रशुक्लप्रतिपदि सर्वारम्भः । सैव वत्सरादिनी ग्राह्या । तत्र ब्रह्मपुराणवचनं । चैत्रे मासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि । इत्यादि ।

End. सर्वैः संक्रान्तिः प्रातःकाले चार्द्धरात्रे वा स्यात् तदा पुण्यकालः पूर्वेद्युर्भवति इति संक्रान्तिनिर्णयः ।

Colophon. इति दुर्गासंभवतो तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । प्रतिपदादितिथिनिरूपणं । अथ नैयायिकमते द्विपक्षीयं । गौरावनवमी-निरूपणं । रामनवमीनिरूपणं । अक्षयतृतीयानिरूपणं । नृसिंहचतुर्दशीकथनं । दशहराकथनं । पवित्रारोपणकथनं । नागपञ्चमीकथनं । उपाकर्मकथनं । जन्माष्टमीनिर्णयः हरितालिकानिरू-पणं । अनन्तचतुर्दशीकथनं । आश्विनशुक्लपक्षे पीठपूजादिविधिकथनं । नवरात्रविधिः । विजया-दशमीनिर्णयः । दीपान्विताकथनं । भ्रातृद्वितीयाकथनं । कार्त्तिकव्रतनिरूपणं । नरकचतुर्दशी-कथनं । गोपाष्टमीकथनं । माघस्नानविधिः । श्रीपञ्चमी । शिवरात्रिः । तिलदानविधिः । होलिका-विधिः । इति विशेषतिथिनिरूपणानन्तरं सामान्यतः प्रतिपदादितिथ्यादिनिरूपणं । संक्रान्तिपुण्यकालविवेचनं । इति ।

No. 2034 **हयशीर्षपञ्चरात्रं ।** Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhankarapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit, Śrinátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayaśírsha-paṇcharátra. A Vaishṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Paṇcharátra,* and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayaśírsha the sage Márkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Vishṇu appear in the form of Hayas'irsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmá from the navel of Vishṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmá. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayas'irsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayaśirsha-paṇcharátra* was first thereof. Other Paṇcharátras, such as

Trailokyamohana, Vaibhava, Paushkara, Nárada, Prahláda, Gárgeya, Gálava, S'riprasna, S'ásya &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chárváka, Nagna, Kapila, Akshapáda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajna of Pátála. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmí, Garuḍa, Kes'ava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Vis'varúpa, the nine planets, the Mátris, Indra and other Lokapálas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanárí, Gaurí, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of S'rí and Vishṇu, and Gaurí and S'iva.

Beginning. मार्कण्डेय उवाच । अथ हयशिरा विष्णुः शार्ङ्गभृत् पुरा विभुः ।
किं किमिच्छ दैवेन हुतास वर्णितं प्रभुः ॥
हयशीर्षं जगन्नाथं पुरा नारायणः प्रभुः ।
भगवानीश ब्रह्मा बहुधां परमेष्ठिना ॥
यार्थं यत् पञ्चरात्राणां मन्त्रमार्गस्य पूर्वतः ।
ब्रह्मोवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि पञ्चरात्रं पुरातनम् ॥ इत्यादि ।

End. कुम्भात्तदा जला सरार्णी पूर्वेनद्वर्जान् ।
सर्वैव प्रजदानवर्ति दधुर्देवादिभिः ॥
वैष्णवं वाचकं दशादिर्मावोजुद्रे ॥

Colophon. इति (हयशीर्षपञ्चरात्रे) प्रतिष्ठाकाण्डं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । १मपटले,—ब्रह्मा च मार्कण्डेय संवादरूपेण नारायणस्य मानिवयाद् प्रश्नस्य सम्पन्निरूपणं । वेदाणां विनोपदेशनं । वेदानामरक्षा प्रश्नः वेदविन्दुः मधुकैटभ-वीरसम्पिनरूपणं । मात्रा वेदपरत्वकथनं । हयशीर्षश्रीविष्णुवरकथनम् ।

२—यपटले,—पूर्वपूर्वकल्पोत्पन्नपञ्चविंशतिनामकानां नामकथनं । तत्र हयशीर्षपञ्चरात्रस्य प्राधान्यकथनं । एवं क्रमेण त्रैलोक्यमोहन-वैभव-पौष्कर-नारद-प्राह्लाद-गार्ग्य-गालव-श्रीप्रश्न-शा-ण्डिल्यप्रधानानामुद्देशकीर्तनं । आचार्यकथनं । गुरुलक्षणादिकथनम् ।

८—अध्याये—जैमिनि-सुमन्तु-वाल्मीक-अश्व-कपिलादयस्त्वानां देवादिनां नामानुसारेण वर्णानानां मत्स्यकूर्मादिकथनं। देवतास्थापनादिकृत्यनिरूपणादिकथनं। भूमिपरीक्षाविधिकथनं। भूमेरायुर्निर्णयनिरूपणं। यथ श्वेता, रक्तिका पूर्णा, पीता वैश्य। मानवादिवर्णभेदेन क्षत्रिया-दीनां शुभाशुभनिरूपणं। मानपरिमाणाकीर्णनं। मनुष्यलक्षणादिकथनं। वास्तुनिरूपणप्रसङ्गेन देवमण्डपारम्भकथनं।

९—१४अध्याये,—भूम्यादिपरिग्रहणविधिः। मण्डपारम्भकथनं। रत्नादिकथनं। ब्रह्मावलि-निरूपणञ्च। शिलादिविचारविधिः। नानाभ्यासविधिकथनं। प्रासादकथनं। ब्रह्मावलिविधिकथन-ञ्च। प्रासादमानादिप्रासादविशेषे वासुदेवप्रासादादिमूर्तिस्थापनादिकथनं।

१५—१८अध्याये,—प्रतिमाघटनार्थं शिलादिलक्षणकथनं। प्रस्तरग्रहणार्थं वनगमनविशेषनि-रूपणं। प्रतिमानिर्माणे शिल्पिलक्षणादिनिरूपणं। तालविधानञ्च। घटनाविधिकथनं। तथ परिमाणादिकथनञ्च। दिक्पालनिरूपणं। प्रतिमालक्षणकथनञ्च।

(अतः परं पञ्चपञ्चाशाध्यायीति ग्रंथे। पिण्डिकालक्षणकथनं। लक्ष्मीलक्षणं। गरुडलक्षणं। केशवादिप्रतिमालक्षणं। दशावतारप्रतिमालक्षणं। वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नादिचतुर्व्यूहप्रतिमालक्ष-णं। विश्वरूपादिप्रतिमालक्षणं। नवग्रहप्रतिमालक्षणं। मातृणां प्रतिमालक्षणं। इन्द्रादिलो-कपालप्रतिमालक्षणं। रुद्रादिदेवप्रतिमालक्षणं। अर्द्धनारीश्वरलक्षणञ्च।

गौरीप्रतिमालक्षणं। शिवलिङ्गलक्षणं। सामान्यतः पिण्डिकालक्षणं। प्रतिष्ठाकालनिरूपणं। दिक्पालपूजाविधिः। कलशाधिवासनविधिः। प्रथमप्रतिष्ठायां यजनादिविधिः। अधिवासन-विधिः। स्नानविधिः। प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनञ्च।

सप्तस्नानविधिः। बलिदानविधिः। द्वारप्रतिष्ठाविधिः। कुम्भप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारो-पणविधिः। लक्ष्मीप्रतिष्ठाविधिः। गरुडस्थापनविधिः। ब्रह्मस्थापनविधिः। देवप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्मूर्त्तिस्थापनविधिः। नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः। वराहप्रतिष्ठाविधिः। पुरुषोत्तमप्रतिष्ठाविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः। लक्ष्मीशप्रतिष्ठाविधिः। अनिरुद्धप्रतिष्ठाविधिः। मत्स्यादिप्रतिष्ठा-विधिः। मत्स्यादिदशावतारस्थापनविधिः। वामनप्रतिष्ठाविधिः। विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः। शि-वलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः। ब्रह्ममूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। अर्द्धनारीश्वरप्रतिष्ठाविधिः। हरिहरप्रतिष्ठा-विधिः मातृणां प्रतिष्ठाविधिः। भैरवप्रतिष्ठाविधिकथनञ्च।

सूर्य्यप्रतिष्ठाविधिः गणेशप्रतिष्ठाविधिः। गौरीप्रतिष्ठाविधिः। नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्विंशमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः। चलाचलप्रतिष्ठाविधिः। शिवादिप्रतिष्ठाविधिः। पुस्तक-प्रतिष्ठादिविधिः। कूप-वापी-तडागादिप्रतिष्ठाविधिः। सभाप्रतिष्ठाविधिः। सामान्यतः सर्वदेवा-दिप्रतिष्ठाकथनं। जीर्णोद्धारविधिकथनं। गणेशार्च्चनविधिकथनं। ग्रहयज्ञविधिकथनं। जीवि-कार्थविधिकथनं। गौरीविवाहविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 2035. कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम्। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Ujána, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayáśvíya. A drama. By Kṛishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayáśva falling in love with a maiden named Madálasá. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Káśí and restored to her lover.

Beginning. आलयमलभाविवैनयमतीविशेषवैषाःवर-
आत्मावर्तितवैःरमेश्वयपदःपेनैकवेषेव या।
सा गौरी विकले पुनः पुरदिपोः प्रेमप्रदीपे रसं
दत्तुं प्रतिपपादितेव कलिता चाम्बी वया पातु वः॥
अपि च। युवा हृदःहृतोर्द प्रियकपूमनिवसपा मध एव
त्वमे मत्वा सदैवे प्रभुरपि न वधूं कौवकाणपरां यः।
मात्रेव प्राप्य भूयो मनअमनभिनाभवं मारीचरेःभूत्
स प्रेमाद्वैतवादो कलयतु भवनाधविमर्वैन्दुमौलिः।

नान्द्यन्ते सूत्रधारः। चक्रमतिविलोक्य। पुरोऽवलोक्य। कथमयमुदित एव मधुमयविम-
मयुदितमदनमापवकामिनीकापालपकलकेमकलमनीयमपकः कलककुम्भममालयवदिवर-
माला चचलमालब्धलाकरः चविलासमदारमन्दमन्दपपन्दमंममधुदीयमानमवमधुचेव। च-
प्रचयमधुरिह वद्यामवयन।
कलयदपि मलमा: कलाः सुधानां निचिनमपि मौक्तिमपरुरोपि प्रयोः।
प्रमयमपि अमतामतीव मायं मम तुलनाम् कुतस + विमयो॥
— — — — — — — — मूला। — — — — —
कल्यदन इति मैथिक कविवंशमभात्यनुभवान् कृष्णदत्तात्।
नाटकं पदभिनवमामतोऽन् कोऽव मम्यति नृपानुपवः॥
महनुपवःदेव मर्म मापुमयमुम्यते। — — — — चादि।
किनाम कीदृशं ननु? सूत्र। कुवलयाश्वीयं नाम नाटकं। इत्यादि।

End. तथापीदमस्तु। कालं कालं नदिवनमनकमधौ इहिनिवा विपणा
उष्मी मत्यारम्भा भवतु, विकलिता पाश्मं कं नरेन्द्राः।
मुखं: मधंप नत्वकविमनुभवतो विमनु प्रेमभक्ति

नदिमेते दृशाडै भवतु पतिः सम्भवैः श्रुतिरम्यम् ॥

मदालसा । एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

Colophon. कुवलयाश्वपातालाभिषेकमहोत्सवो नाम सप्तमोऽङ्कः ॥ समाप्तमिदं कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काशीराजपत्नीपात्रयोरभिनयेन प्रस्तावना नेपथ्यवर्णनं । पश्चात् मदालसाया स्वप्नदर्शनार्थं वीणाप्रसङ्गः प्रावेशिकी ध्रुवा । ततश्चैकेन शिष्येण कुवलयाश्वमाता- पितृसमक्षमनुरञ्जनाय गालवमुनेरागमनं च दानवलाघवकथनस्य सवर्णनं । ततश्च प्रवेशेन पातालाधिपति- पिता पातालकेतोरुपद्रवप्रदर्शनं । अथ मुनिना कुवलयाश्वेति कृतनामधेयः काशीराज- कुमार ऋतध्वजः वाहनमश्वमिममारुह्य तमनुससार ।

द्वितीयाङ्के,—चमिदाकरनाम विद्युन्माली दुष्टमीनस्य प्रासादिकतपोवनस्थलीयतो पर्यटतो यात् प्राप्नेन सह संलापेन विद्याधरयोर्गन्धर्वराजस्य पुत्र्याः कुमारीनाम्ना मदालसा समानीता पातालपुरे पातालकेतुनेति सूचनं । कुण्डलकरामनयोः प्रवेशेन कुमारप्रभाववर्णनं, स श्रावण- वर्णनं । अथ कुण्डलावेन चन्द्रगतद्विपक्षीमनुप्रदर्शनपालेन तपोवनप्राकारेण समानीतोऽपि कुमारः पाश्वमैत्र्यर्थं दर्शनसुधामनुभवन्नेव सूकरवपेण समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य नि- ष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्दारिका-इन्द्राणिकयोः संवादेन मदालसायाः कामदशादिवर्णनं । मदाल- सायाः प्रतिकृतिसम्बन्धेनुं पातालमुद्दिश्य प्रवर्तितायाः कुण्डलायाः कुवलयाश्वेन सह संलापवर्णनं । कुमारमेत्र्यर्थमपि निर्दोष दृष्ट्वानुरक्ताया मदालसाया वैचित्र्यवर्णनं । अथ गन्धर्वतुम्बुरोरनु- यायिनः प्रवेशेन तयोः परिणयवर्णनम् ।

चतुर्थाङ्के,—पुण्यमीलस्य प्रावेशिकी ध्रुवा । तदनन्तरे सपरिजनस्य काशीराजस्य कुमारकृ- तपातालकेतुविजयादिश्रवणानन्दवर्णनोत्सवः । कुमारस्य यौवराज्याभिषेकवर्णनम् ।

पञ्चमाङ्के,—देवमानुषकार्पटिकयोरभिनयेन प्रियासखायस्य युवराजस्य वल्लभार्थं विच- रणस्य मन्दिरप्रवेशसूचनं । अथ मिथुनामुपागतयोर्नागकुमारयोः सख्यं विधाय निमन्त्र- परिजनस्य तस्य प्रियार्थे चित्रमेयुप्रदर्शनार्थं चित्रशालिकाप्रवेशः । पश्चात् मदालसाया चन्द्रप्राप्तिः । तदनन्तरं कञ्चुकिप्रवेशेन मुनिमहसद्भावविषयं विधानकं तोषपर्यन्तं कुमा- रेणोक्त सूचना ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुभ्रातुः तालकेतोर्मुनिवेशेन प्रवेशः । कालिन्दी- परिसरं परिभ्रमता युवराजेन सह कपटतापसस्य संवादः । अथ तापसच्छद्मना प्रविष्टस्य तालकेतोः प्रमुखात् युवराजपादसानिध्यमवाप्तमूलमथ जीवनत्यागेन मदालसायाः मदालसायाः अदृश्यत्वेन चन्द्रविम्बे प्रवेशवर्णनं ।

समाप्तेः—मायकुमारचोदितनिबन्धेन शिवाविरचितपुस्तक कुलकमागत परिशेषमादिदी-
र्घम् । बहुदेवमादिभ्यां नाम्नां तच तस्य मातुलेनावनसमपना । तच पितामपितामह मते म.स-
राजक मानावदानपावश्चैवं । मातरामप्रमादात् तस्य प्रजनमदानपापचेतनं । तच मातो-
मुद्रित चकितस्य कुलमागत शिवाये विविधमनपदप्रबन्धं । तस्य राज्याभिषेकमचोनम-
ववंशम ।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 x 5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,756 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅśamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-ratnákara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chaṇḍes'vara Ṭhakkura, son of Vis'ves'vara Ṭhakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. ओं नमो गणेशाय नमः ।

व्यासाद्यैर्बहुधा विवादविषयं व्याख्यातमीक्षावताद्-
यो व्यावहारिकमार्गमत्र बहुधा धर्मैकसंसेवना ।
स श्रीमान् व्यवहाररत्नममलं चण्डेश्वरो मन्त्रिणा-
मग्र्यः कीर्तिपुरःसराय च्छलपरं प्रणौति रत्नाकरम् ॥
[illegible]न्मान् व्यवहाररत्नानां पुण्यानि [illegible]
[illegible] मन्त्रिसमाजमौलि[illegible] श्रीवाग्विलासोऽपि यः ।
[illegible] च [illegible] [illegible]
[illegible] भुवनेश तस्य सततं देवो न रत्नाकरः ॥
प्रथमं मामद्वेषानां व्यवहारनिरूपणम् ।
प्राड्विवाकसमाः सभ्याः [illegible] ततः क्रमात् ॥ इत्यादि ।

End. विमर्शेन [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] ॥

Colophon. इति [illegible]विरचिते व्यवहाररत्नाकरे निर्णयादिकरः ।

निर्णयव्यवहाररत्नाकरस्य यः प्राड्विवाकः [illegible]
+ + + + विचारयोग्यविषयो धर्मो [illegible] ।

देवार्यं गुरुमभिविधवपुर्दां चीरेश्वरश्रीमिता
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा विरचितः शास्त्रेषु रत्नाकरः ।
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहारस्वरूपनिरूपणं । देशाचारादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राड्विवाकादिस्वरूपकथनं । चतुर्विधसभानिरूपणं । सभ्यापदेशकीर्त्तनं । विचारविधिकथनं । भाषाविधिकथनं । तत्र चतुर्विधपूर्वपक्षनिरूपणादिकं । उत्तरविधिकथनं । तत्र कालादिकल्पापनं । उत्तरं विशेषकथनञ्च । प्रतिनिधिविधिकथनं । प्रत्याकलितनिरूपणं । सभ्यविधिकथनं । क्रियादाननिरूपणं । क्रियानिरूपणं । तत्र साक्ष्यादिस्वरूपकथनं । साक्षिणः । साक्षिप्रत्युच्चारविधिः । साक्षिदूषणविधिः साक्षिप्रश्नविधिः । तत्र शपथविधिकीर्त्तनञ्च । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डनिरूपणं । तत्र सत्यापवादनिरूपणं । साक्षिसम्भावनानिरूपणं । साक्षिनिगदकथनं । लिखितनिरूपणं । तत्र लौकिकलेख्यस्य सप्तविधत्वनिरूपणं । राजशासनलेख्यस्य विविधत्वकथनञ्च । शासनलक्षणादिकथनं । दुष्टलेख्यनिरूपणं । लेख्यदोषनिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र अनुपभोगेन हानिकथनं । विच्छिन्नभोगनिर्णयः । युक्तिकथनं । दिव्यनिरूपणं । प्रथमं घटादितो दिव्यविशेषकथनं । तत्र घटाग्निजलादिपरीक्षाविधिकथनञ्च । समयवर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । दिव्यदेशविध्यादिनिरूपणञ्च । धर्मजयविधिकथनं । जयपत्रविधिः । बहुविधनिर्णयः । निर्णयबलाबलनिरूपणं । निर्णीतस्यान्यथात्वनिरूपणं । अथ प्रतिपत्तिकथनं । पुनर्न्यायविधिकथनं । छलनिरासविधिकथनं । स्वतन्त्रान्यतन्त्रनिरूपणञ्च ।

No 2037 विभागसारः । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 585 Slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Madhepura, Darbhángá, Pandit Vañsamani Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhágasára. A summary of the Law of inheritence. By Vidyápati Mahámahopádhyáya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. अथ मेऽमी समापि शा++ कथयतो वैद्यनीति प्रथिते:
विज्ञाय्य मेऽखि भीमः स तु भवतु तथा मेदभाजः प्रमाणम् ।

[illegible]

[illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

अथ विरामः । [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] ।

विषयः । [illegible]

No. 2038 वृत्तदर्पणः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅśamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vritta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavindra, son of Ramánánda.

Beginning. [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] + [illegible] + + + + [illegible]

[illegible] ।

तनुजः कीर्त्तिधाराधवलितदिङ्भागविख्यातनामा
रामानन्दो मुनीन्द्रः कविकुलकुमुदश्रेणिसुधांशुबिम्बः ॥
तत्पुत्रस्तथा + + गुणवतां श्रीजानकीनन्दन-
श्चक्रं यं किल शैलवारणधरश्रीकान्तः कवीन्द्राभिधम् ।
सोऽयं वक्ति वृत्तदर्पणमनुं विज्ञानुमोदेतरां
सन्तः सन्तु मदीयुक्ताः सुकवितः केषां न मेऽदो ह्विरः ॥
रामानन्दतनूजन्मा कवीन्द्रपदभूषितः ।
कुरुते जानकीनन्दः कृत्वे वृत्तदर्पणम् ॥
सानुस्वारो विसर्गान्तो दीर्घः संयुक्तपूर्व्वकः । इत्यादि ।

End. अथ दोषाः । निर्म्मात्री विरतिभ्रंशो स्थानभङ्गं कलाहतिः ।
दीर्घकं च + चित्यं नित्यदोषाः प्रकीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतौ वृत्तदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । छन्दसां लक्षणोदाहरणकथनं । तत्र गणभेदः । गणदेवता । गणमित्रादिकथनञ्च । प्रस्तारकथनं । तत्र नष्टोद्दिष्टं । वर्णोद्दिष्टं । मात्रानष्टं । वर्णनष्टं । वर्णमेरुः । मात्रामेरुः । वर्णपताका । मात्रापताका । आर्य्यालक्षणं । गीतिः । (गाथा, उद्गाथा) । गाहूः । विगाथा । गाहिनी । परिगीतिः । सिंहिनी । चतुर्विधस्कन्धकादिकथनञ्च । वैतालीयप्रकरणं । दोहा । सोरठी । पादाकुलकं । शिखा । पज्झटिका । अडिल्ला । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । मदनगृहं । हाकलिः । चौपैया । पद्मावती । दण्डकलं । त्रिभङ्गी । लीलावती । जलहरणं । दिक्पाली । कुण्डलिका । मदनहरा । मरहट्टा । हरिगीतिका । वीरकं । मत्तं । गगना । रोला । सिंहावलोकनं । चौबोला । द्विपदं । झूलना । खञ्जा । घत्तानन्दं । चापाई । मत्ता । रसमाला । अथ-च्छप्पकं । षट्पदी । द्विपद । मुक्तशिखा । रसिका । मात्रा । कन्दा । शिखा । मल्लिनकं । उद्दलिनकं । (अथ वैतुकाद्यादुदाहरणमुद्धृतम् ।) मालामल्लिनकं । मन्थानकं । नवपदं । चारुसेना इति मात्रावृत्तकथनपूर्व्वकमेकाक्षरादिषड्विंशत्यक्षरपर्य्यन्तं वर्णवृत्तानां लक्षणोदाहरणकथनं । अथ अर्द्धसमादिवृत्तकथनं । तत्र सुन्दरी । वेगवती । केतुमती । विपरीतपूर्व्वा । सुमदा हरिणप्लुता । शिखिलीला । पुष्पिताग्रा । दोधकं । उद्गतादिविषमभेदकथनञ्च । अथ मुदितागुरभेदचक्र।नष्टोद्दिष्टादिमात्रा।प्रश्नोत्तरनिरूपणं । अथ गणभेदनिरूपणं । तत्र मुक्तकलक्षणादिकथनं । चूर्णकलिकाप्रायं । चूर्णं । कलिका । मादिका । मैत्रीवादः । चन्द्रावलिकादिकथनं । हरिणप्लुतादिविविधगणभेदकथनं । अथ विरुदलक्षणादिकं । षट्पदानि । त्रिभङ्गं । अथ एकाक्षरविषमभेदनिरूपणञ्च । छन्दोदोषकथनञ्च ।

No 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 134. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Puṇya-chandrodaya Puráṇa. A Jain version of the Rámáyaṇa, prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahávira, on the Vaibhára Hill, at the request of Śreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Śreṇika, king of Magadha, and of his wife Chilini who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhára Hill to pay his respects to Mahávira, and requests the sage to relate to him the Puráṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvípa, Bháratavarsha, the town of Champá, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarases, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit [illegible] his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisuvrata-nátha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nirváṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yaśodhara, king of Mathurá, by Anantanátha, the 14th Jina, the installation of Harisheṇa as an emperor, and the attainment by him of his [illegible] (15). Birth and family of Ṛishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bháratas and the Sagaras. (16). Account of Śrutá. Ditto Vasu [illegible], his sojourn and [illegible] on the Nárada Hill. Fruits of cruelty and benevolence. (17—18). Dilípa's reign in Báráṇasí. Origin of the Raghus. Account of Ráma and Lakshmaṇa, the metropolis of Daśaratha. Naradeva of Nágapura, Sahasragríva, king of Meghakúṭa; expelled by his nephew Śitakaṇṭha, who established dominion in Laṅká. His descendants. (19). Births of Rávaṇa, Báli, Sugríva &c. Sítá born as a daughter of Rávaṇa by Mandodarí, made over to Janaka. Marriage of Ráma with Sítá. Ráma appointed viceking, and deputed to govern Váráṇásí; Nárada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Ráma, in course of which Sítá is abducted by Rávaṇa. Ráma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sítá. Hanumán assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávaṇa. Vibhíshaṇa sides with Ráma, Lakshmaṇa kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Lañká. His victory over Rávaṇa. The conquest by Ráma and Lakshmaṇa of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmaṇa Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyaṇa account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्रार्चितमत्यद्भुतपङ्कजं प्रणमाम्यहम् ।
आदीश्वरं जगन्नाथं कलिकर्मकरं भुवि ॥
कनकच्छूरमच्छाय वृषभाङ्कं वृषाम्बरम् ।
वृषभं जगतां भाषाच्छर्मण्यनन्तामहये ॥
युग्मम् ।
अजितं जितकर्माणमनन्तसदृशं जिनम् ।
गजाङ्कं द्यंक-पं-पं-मपारविक्रमम् ॥
चतुष्पदमहाच्छायं जातं श्रीवृषभान्तरे ।
पञ्चाशत्कोटिवार्धीनां भज कं (?) भुवनेश्वरम् ॥
युग्मम् ।
अश्वाङ्कं शं भवं चा ये (?) नमज्जन्मोद्दलिपम् ।
सुरासुरैर्नमस्कारपरैः सततपूजितम् ॥
त्रिंशन्महादिकोटीनामम्बुधीनां तदन्तरे ।
प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरदंशुमिवापरम् ॥
युग्मम् ।
अभिनन्दनमानानां मनानामभिनन्दनम् ।
प्लवगाङ्कमहानामं महानामं प्लवगाङ्कम् ॥
दशलक्षप्रकोटीनामब्धीनामन्तरे भवम् ।
जितताप्याप्य संभारसमर्थानिवारये ॥
— — — — — — — ।
शिवाम् साधूंस्तथा नत्वा पुष्पदेवैः करोम्यहम् ।
पुष्पचन्द्रोदयं नाम पुराणं जैनिसम्मतम् ॥ इत्यादि ।

End. रसवस्वङ्कचन्द्रमितेऽत्र वर्षे (१६८९) श्रीकार्त्तिकाख्ये धवले च पक्षे
श्रीवे पवित्रे सद्गुरुवासरे लग्नेन सो ग्रन्थ विनिर्मितोऽयम् ॥
श्रीपद्मनन्दिगणधरेभ्यो यथं दद्यादि समर्थः ।
तद्गुरुः कविनिधिः श्रमणो यानि श्रेयसमवेऽदरलक्ष्यः ॥
श्रीमद्वस्त्रीनगरे अरिष्टे श्रीमत्पार्श्वजिनालये एव ग्रन्थः ।
कल्याणकप्रमुखितपूरणः प्रवर्धमानो विरचितः ॥
चतुर्विंशतिसंपूर्णं भरतखण्डगुणमम् ।
श्लोकसंख्येति निर्दिष्टा ग्रन्थेन कविवेधसा ॥

Colophon. इति पञ्चकल्याणके मुनिसुव्रतपुराणे श्रीपद्मनन्दि[illegible]श्रीरिकादेवमङ्गल-
[illegible] रामदेवविरचिते [illegible] नाम चतुर्विंशतितमः
सर्गः समाप्तः । संवत् । १८५० ।

विषयः । १म सर्गे,—दुर्जननिन्दा-सज्जनस्तुतिवर्णनं, कवेः स्वात्मसामर्थ्यनिरूपणं. मङ्गलाचरणं । श्रुतवर्णनं । एतस्य ग्रन्थस्य[illegible]वर्णनं

२ये सर्गे,—मगधविषये राजगृहनगरे श्रेणिकाभिधानो नरपतिरासीत् । जैनधर्मधुरन्धरस्य तस्य चेलिनी नाम महिषी रूपनिधानमन्यन्न पुत्रान् सुषुवे । कदाचित् वैभारगिरिशिखरे समागतं महावीराभिधानं जिनेन्द्रं श्रुत्वा सोऽसौ राजा तत्र गत्वा नत्वा च पृष्टवानिदं विस्तरेण ग्रन्थं प्रारम्भयामास ।

३ये सर्गे,—जम्बूद्वीपवर्णनं । भारतवर्षवर्णनं । चम्पानगरीवर्णनं । तन्नगराधिपस्य हरिवंशेशस्य हत्यावर्णनं ।

४र्थे,—सर्गे,—चम्पानगराधिपतेः श्रीमतः हत्यावर्णनं । तस्य भावपूर्णमपूर्वं भावनाभिनीददर्शनादिविवरणवर्णनं । तत्र पुत्रादिवर्णनं । कैलासगिरिस्थानावतीर्णस्य विवरणवर्णनं । तेन च विदेहाधिपतेः महावेगस्य हत्यावर्णनं । तत्र रत्नदेवाधिपतनयाय विधिवाराय तस्य कन्याप्रदानादिविवरणवर्णनं ।

५—६ सर्गे,—चम्पानगरीपुरन्दरस्य हरिवंशेशः मातङ्गता तत्र समागमवर्णनं । तत्र हरिवंशोऽनन्तवीर्यौऽभिधावजितघातीन्द्रान् उपदेशप्राप्तिवर्णनं । तत्र तद्धर्मादिचतुराश्रमधर्मवर्णनं । ततश्च तद्धर्मश्रवणेन आत्मनिर्वेदोऽसौ राजा स्वसुते राज्यं समर्प्य मुनिव्रतं गृहीत्वा तपश्चचार इति विवरणवर्णनं ।

७—८ सर्गे,—हरिवंशेशे धातकखण्डवर्णनं । तत्र अर्धमतस्य तस्य वैभववर्णनं । चाष्टोत्तराणिविभवैः श्रेणावाहृतो भावस्य विवरणवर्णनं । हरिवंशस्य राज्ञो हत्यावर्णनं, तद्भूते समवशरणे रत्नराशिप्रतनविवरणवर्णनं ।

९—१० सर्गे,—जिनदेवस्य हरिवंशपुत्रेण जन्मवर्णनं । तस्य मुनिसुव्रतनामेति नामक-

रणकथनं। तत्र अभिषेकसमये इन्द्रादिदेवकृतमहोत्सववर्णनं। बालक्रीडावर्णनं। राज्यप्राप्तिवर्णनं। महाबलनामकस्य पूर्वजन्मनि मालपुरे नरपतित्वमासीदिति विवरणकथनं। मात्स्यवंशकथनं।

११—१२ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य दीक्षाग्रहणकथनं। केवलोत्पत्तिकथनं। धर्म्मदेशनाप्रमुख वर्णनञ्च। मथुराधिपतेः महाबलस्य भूपतेः विवरणकथनं। मथीनगराधिपतेर्हेत्वाख्यानकथनं। मथीपतिं प्रति मुनिसुव्रतस्य उपदेशकथनं। तत्र प्रसंगेन जैनधर्म्मस्य माहात्म्यकथनं। धर्म्मदर्शनायाः अन्यादिकीर्त्तनं। चतुर्थाश्रमधर्म्मकीर्त्तनञ्च।

१३—१४ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य निर्वाणप्राप्तिविवरणकथनं। मथुरानामकस्य राजोधरस्य अनन्तनाथनामकचतुर्दशजिनादीनादिप्राप्तिवर्णनं। हरिषेणस्य चक्रवर्त्तित्वप्राप्तिवर्णनं। सर्व्वार्थसिद्धिप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

१५—सर्गे,—कालपरिमाणसङ्ख्यादिकथनं। कुलकराणां विवरणकथनं। तद्वंशे ऋषभदेवस्य आदिजिनस्य जन्मकथनं। तत्पुत्रादीनां भरतादीनां इत्याख्यानकीर्त्तनं। क्रमेण सगरादीनां वंशवर्णनं। सुयोधनपतिकुमार्य्याः स्वयम्बरे सगरस्य प्रसङ्गाख्यानकथनं।

१६ सर्गे,—सुतनामकस्य मुनेरुपाख्यानं। वसुराजस्य उपाख्यानकथनं। नारदपर्वताभिधानयोस्तापसयोः मतिनृपादिकारणाद्यर्थं यज्ञीयवनप्रवेशपूर्व्वकं मन्त्रसङ्ख्याभिः श्रौतिः अथ समस्तं मयूरमेकं पश्यतोः विवरणकथनं। सगरानुष्ठितपशुयागे केवलं पर्व्वतस्य मुनेराशिष्य-प्रश्नविवरणकथनं। हिंसाया दोषावहत्वकथनं। अहिंसायाः परमधर्म्मत्वकथनं।

१७—१८ सर्गे,—वाराणस्यां द्वितीयस्य राज्यकरणविवरणं। रघोरुत्पत्तिकथनपूर्व्वकं रघुवं-शवर्णनं। रामलक्ष्मणादीनामुत्पत्तिकथनं। पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राजधानीस्थापनविव-रणकथनं। नागपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरणकथनं। मेघकूटाधिपतेः अश्वग्रीवस्य नृपतेः विवरणकथनं। तद्भ्रातुष्पुत्रेण मितकण्ठेन युद्धे पराजितस्य अश्वग्रीवस्य निर्व्वासनवृत्तान्तकथनं। अथ मितकण्ठस्य लङ्कायां राजधानीकरणविवरणं। क्रमेण तत्पुत्रपौत्रादीनां शतकण्ठ-पञ्चाशत् कण्ठपुलस्त्यादीनां इत्याख्यानकथनं।

१९—सर्गे,—मेघनीलभंजातस्य पुलस्त्यपुत्रस्य रावणेति नामकथनं। वालिसुग्रीवादीनां जन्मकथनं। वालिनः समीपात् मन्त्रतः रावणस्य पराजयप्राप्तिकथनं। अथ वायुचारणेन तस्य दृष्टकल्पसंप्राप्तिकथनं। रावणकृतनन्दीश्वरयात्रावृत्तान्तकथनं। अथ मन्दोदरी-मनोवेगा-सुलक्ष्मी-श्री-मञ्जूघोषाप्रभृतीनां रावणमहिषीणां विवरणं। मन्दोदरीगर्भे सीतायाः जन्मवृत्तान्तकथनं। भूमिखननकाले जनकेन मञ्जूषास्थितकन्याप्राप्तिविवरणं। रामस्य सीतापरिणयादिकथनं। अथ दशरथाज्ञया यौवराज्याभिषिक्तस्य रामस्य सह सीतया लक्ष्मणेन च वाराणसीगमनपूर्व्वक तत्राधिष्ठानविवरणकथनं। रावणसभायां नारदस्य आगमनवृत्तान्तवर्णनञ्च।

२०—२१—सर्गे, —एकदा वसन्तकाले वाराणसीस्थचित्रकूटोद्याने स्त्रीभिः सार्द्धं रामलक्ष्म-णयोः वसन्तोत्सवकरणविवरणं। नारदवाक्येन सूर्पणखामारीचप्रभृतीनां रावणस्य सीताहरण-

हनुमत्कथनं । सीतापहरणवार्त्तां श्रुत्वा जनक-भरत-शत्रुघ्नानां रामलक्ष्मणवियोगदुःखं । तथा-गते वानराधिप-सुग्रीवयोः सख्यमेव रामाभिषेकासनकथनं । वानरानुचरस्य हनुमानिति नाम-कारणकथनं । हनुमतो सीतान्वेषणार्थं लङ्कागमनेन लङ्काप्रवेशवर्णनं । मन्दोदरीसीतासंवा-दवर्णनं ।

११—१९—सर्गे,—रावणस्य हनुमता सह संवादकथनं । विभीषणस्य रामपक्षाभिगम-नं । लक्ष्मणेन निशिचारिणा सह युद्धे शक्तिनो लक्ष्मणपतनकथनम् । वानरसैन्य सह लङ्कां प्रविश्य रामस्य रावणवधादिकथनकथनं । रामलक्ष्मणयोर्दिग्विजयवर्णनं । पुनरयो-ध्यायां गमनकथनं । दशरथसुतरामराज्याभिषेकवर्णनं । कालिकराजस्य दमोपायो जिनपूजावि-धिकथनं । रामस्य जिनमन्दिरे पूजादिकरणकथनं । सीताया गर्भो जात आसीत् । तेषु लवाङ्कु-शकाय पौरराज्यं दत्वा रामस्य ... जिनदीक्षा समीपे गत्वा केवल-ज्ञानादिप्राप्तकथनं । लवाङ्कुशयोर्जिनपूजाविधिकथनं रामस्य निर्वाणकथनम् ।

No. 2040 हरिवंशः । Substance, country-made paper, 9 × 3¼ inches. Folia, 188. Lines, 9–10 on a page. Extent, 9,344 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivañsa Puráṇa. An imitation of the Hindu Harivañsa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Pandus and the Yadavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinasena Áchárya.

Contents. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kundapura, in the Videha country. He is named Vardhamána. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rájagriha. There, seated on a throne, he sojourns with Indra and other gods and Kaundinya and other sages with their disciples. Chandaná, a princess, approaches him. Nágas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. *(Dharma-chakra-pravarttana.)*

III. The religion spread over Kási, Kánchí, Dravida, Mahárásh-tra, Gándhára and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Mágádhi language. His glorious career at Panchaśaila *alias* Rájagriha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumára, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṅśa to S'renika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ákáśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atomosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Rishabha, in the above named dynasty. He was son of Nábhi by Maru Deví. Maru's dream of Rishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was S'aketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumeru, leaving another child in his place. Gods named the babe Rishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamí then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Rishabha. He marries Nandá and Sunandá, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatríya, Vaiśya and S'údra to keep them duly employed. Rishabha's retirement from home. At Prayága he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Púrva-tálapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Ṛishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastinápura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers (*gaṇigaṇa*). He goes with his followers to Kailása, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirvána. Somajasah, son of Báhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirvána. His sixty thousand sons destroyed by a Nága king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanátha and his descendants represent the Iksháku race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kausámbí, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Malágiri and his descendants formed the Hari race. (*Harivaṁśa*).

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Mágha when the moon was in the constellation Śravaṇá, Jinendra in Kuśágárapura *alias* Rájagṛiha. Devas come to worship the child. They place him on Airávata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilá was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manohari, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadá, and established a town named Máhishmati. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Puloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurá had two sons Súra and Suvíra.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kaliṅgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilaśruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at Śrávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eni, and then marries Rohiṇi at a Sayambara. Balaráma born of Rohiṇí.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kaṅsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devakí to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṅsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishṭanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devakí gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṅsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṅsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vṛindávana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Purana). Kṛishṇa and Balaráma return to Mathurá, destroy various demons, and then Kaṅsa, instal Ugrasena as king, and marry Revati and Satyabhámá, the two daughters of Suketa, king of Rajatádri. Jarásandha avenges the murder of his relative Kaṅsa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishṭanemi, (details similar to what have been given about the birth of Ṛishabha and other Jinas). The flight of the Yadavas from Mathurá they are chased by Jarásandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yádavas build Dvárká and settle there. Account of Nárada, his power of travelling in the sky. Kṛishṇa marries Rukmiṇi, Satyabhámá and others. Balarama's marriage with Revati, Sitá, Varudhavatí, Rajivanetrá and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Páṇḍavas as in the Mahábhárata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Sámba's birth. Account of the descendants of Balaráma and Kṛishṇa in great detail. Jarásandha assails Kṛishṇa. A great war follows, in which Jarásandha is killed by Kṛishṇa. Account of Durgá and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karṇa to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛishṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadi by Padmanátha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balaráma and Kṛishṇa.

LV.—VI. Marriage of Aniruddha with Ushá. Kṛishṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemi. His adoration by Indra and other gods. His departure for Giriraja for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Varadatta and other Yádavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yádavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Víhára of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhámá, Rukmiṇí and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinas both past and future, their birth, career and nirváṇa. The destruction of the Yádava race by the curse of Dvaipáyana. The Yádavas and Dvárká burnt down. Jarasuna, a Yádava, retires from Dvárká to the south. Balaráma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurá. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasunu *alias* Jarakumára. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirváṇa. The nirváṇa of Nemí.

Beginning. सिद्धं ध्रौव्यव्ययोत्पादलक्षणं द्रव्यसाधनं ।
जैनं द्रव्याद्यपेक्षातः साद्यनाद्यथशासनं ॥
प्रज्ञानप्रकाशाय लोकालोकैकभानवे ।
नमः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेशिने ।
नमः सर्वविदे सर्वव्यवस्थानां विधायिने ।
कृतादिधर्मतीर्थाय वृषभाय स्वयम्भुवे ॥
येन तीर्थमभिव्यक्तं द्वितीयमजितार्थितं ।
अजिताय नमस्तस्मै जितेशाय जितद्विषे ॥
— — — — — — — — — ॥
इत्थं साधुचरायेऽस्मन्मानसमनुव्रतं ।
देवं कामसर्वं लोके करोमि चिरमात्मनः ॥
चतुर्मूर्तं भुवि ख्यात बहुशाखाविभूषितं ।
शुद्धमफलं पूतं कल्पवृक्षमं परं ॥
चरित्रनेमिनाथस्य चरित्रेणोद्धलीकृतं ।
पुराणं हरिवंशाख्यं ख्यापयामि मनोहरं ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

यथा हि [illegible] तीर्थंकरः [illegible] ([illegible]) ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

Colophon. इत्यरिष्टनेमिपुराणसंग्रहे हरिवंशे जिनसेनाचार्यस्य कृतौ [illegible] नाम षट्षष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥ इति श्रीहरिवंशपुराणं समाप्तं । संवत् १८०१ । [illegible] ।

विषयः । १—० सर्ग,—[illegible] । [illegible] ।

कथनं। अथ षष्ठेऽब्दे मातापित्रोः जिनाभिषेककरणविवरणं। जिनस्य वर्द्धमान इति नामकथनं। त्रिंशद्वर्षे वर्त्तमानस्य पितृमातृस्वर्गगमनपुरःसरं ज्ञातृवर्गेभ्योऽपि चाऽनु तपस्तो चारित्र-ग्रहणविशालतमानन्तरं केवलज्ञानप्राप्तिकथनं। अथ चतुर्थाहद्दिवसात् गौतमस्यागमनेन निस्तारणस्य राजगृहस्थसमवसरणकीर्त्तनं। ततोऽन्यत्रनिर्वाणमहोपदेशस्य जिनेन्द्रस्य समवात् इन्द्रादीनां देवानां कौ-णिकादीनां पण्डितानां चक्रिणां द्विजमहाराजानां संयमपूर्व्वकमवस्थितिकथनं। चंदना चन्दनाभि-धाना चेटकराजकुमार्य्यपि धौतैकाम्बरसंवीता भगवतः पुरःसरी बभूव। अथान्तरे, साधूनां, अमरलोकस्थितदेवानां, नागकुमाराणां, विद्याधरप्रभृतीनाञ्च तत्र समागमवर्णनं। अथ गौत-मनाम्ना कश्चिद् भगवन्तं तीर्थार्थप्रकाशनाय अनुरुरोध। भगवानपि जिनधर्म्मार्थमुदाजहार। तदोद्देशेन यथा, स्थानाख्या, समवायाख्या, आचाराङ्गसूत्रार्थः, सूत्रकृतसूत्रार्थः, प्रज्ञप्ति-सूत्रं, ज्ञातधर्म्मकथा, उपासकाध्ययनार्थः, अन्तकृद्दशोत्तरः, अनुत्तरदशार्थः, प्रश्नव्याकरणं, विपाकसूत्रार्थः। दृष्टिवादार्थं चेत्यादि। ततः सर्व्वेषां जिनोक्त धर्म्मश्रवणपुरःसरं संघस्थापन-कथनं। समवेषु जिनसूत्रावलीनिबद्धादिकीर्त्तनं। धर्म्मतीर्थप्रवर्त्तनञ्च।

इत्थं चैवं,—काशी-काञ्ची-द्रविड़-महाराष्ट्र-आभीरादिषु सर्व्वेषु देशेषु जैनधर्म्मप्रचारकथनं। जिनमुखोद्भूतां मागधीभाषां कर्णपुटेन पिबतां लोकानां शान्तिवर्णनं। पावाख्यपुरापरनामधेये राजगृहे जिनस्य जिनस्य ऐश्वर्य्यादिवर्णनं। अथैकदा सुरनरतिर्य्यक्प्रभृतीनां धर्म्मशुश्रूषया परितो भगवन्तमुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्म्मसमाख्यानकीर्त्तनं। तत्र सिद्धासिद्धभेदेन जीवस्य द्विविधत्वकथनं। ततः ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य चैव, दर्शनावरणस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टा-विंशतिविधस्य मोहनीयस्य नाशात्, चतुर्व्विधस्य आयुषः शेषक्षयेण, चत्वारिंशतो नामधेयस्य गोत्रद्वयस्य च नाशेन, पञ्चविधस्य अन्तरायकर्म्मणः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धत्वं भवति। अपि च सिद्धानां सम्यक्त्व-परमानन्द-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिकचतुर्विधसुखकथनादिकं। अथ मोहस्य उदय-क्षयोपशमक्षयोपशमादिभेदेन असिद्धोऽपि त्रिविध इतिनिरूपणं। असिद्धस्य च मिथ्यादृष्टि-सास्वादन-सम्यक्मिथ्यादृष्टि-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपशान्तकषाय-सू-क्ष्मवृत्ति-क्षीणकषायादिकचतुर्दशगुणस्थाननिरूपणं। तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारणकथनञ्च। पुनः भव्याभव्यभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनं। कुदृष्टिमायालोभप्रभृतीनां फलकथनं। मधुमांसादिव-र्ज्जनेन शुभानुभवप्राप्तिकथा शुभकर्म्मभिः शुभानुभवप्राप्यत्वंतिनिरूपणं। इन्द्रियनिग्रहफलकथनं। कन्दर्पसक्तानां कर्म्मबन्धनानां देवानां आभियोग्यकाम्यत्वादिकथनं। सम्यग्दर्शनस्य शुद्धे-र्भावकथनपूर्व्वकं तद्भाव एव संसारसागरनिमज्जनकारणमितिनिरूपणं। पूर्व्वोक्तसम्यक्त्व-परमान-न्दादीनां कारणादिकथनं। संक्षेपेण सनत्कुमार-माहेन्द्र-ब्रह्म-महाशुक्रादिकल्पविवरणकीर्त्तनं। तत्र दिक्कुमाराणां सत्वादिकथनं। केषाञ्चित् पूर्व्वजन्मान्तरप्रभवोद्भवकारणानां तीर्थङ्करां जिन-माहात्म्यानुष्ठानेन निर्व्वाणप्राप्तिकथनञ्च। अथ जितशत्रुनामकस्य मेधिकराजस्य पुरतो गौतमस्य चरित्रप्रतिपादनकीर्त्तनं।

४—६ सर्गे,—अलोकाकाशसम्बन्धिवर्णनं यथा,—"न लोक्यते यत्र किल जीवाजीवादयः परं"। तत्र जीवपुद्गलयोरगमनाभाववर्णनं। एवं धर्माधर्मास्तिकायादीनां तत्र नास्तित्वा-भाववर्णनञ्च। अथ अलोकाकाशमध्ये लोकस्य स्थितिवर्णनं। लोकसम्बन्धिवर्णनञ्च। लोकस्य वेत्रासन-मल्लरीमृदङ्गाकारसंस्थानवर्णनं। तत्र चतुर्दशरज्जुप्रमाणादिवर्णनं। लोकस्य घन-वातादित्रिविधवायुपरिवेष्टितत्वनिरूपणं। वायूनां परिमाणादिवर्णनं। त्रिलोकमध्ये प्रथमतः अधोलोकसंस्थानवर्णनं। तत्र नरकादिस्थानवर्णनञ्च। तिर्यक्लोकवर्णनप्रसङ्गेन द्वीपसागरादेरा-दिनिरूपणं तेषां संस्थानपरिमाणादिकीर्तनञ्च। ऊर्ध्वलोकवर्णनं। तत्र भवनलोकस्य तदिन्तर-ज्योतिष्काकाश स्वर्गलोकात् दूरत्वादिनिरूपणं। सिद्धानां जीवानां सिद्धशिलादिवर्णनञ्च।

७मे सर्गे,—वर्तनालक्षणः काल इति कालस्वरूपवर्णनं। मुख्यगौणभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। अथ समयादीनां वैविध्यात् तथाविधस्य कालस्य विविधत्वनिरूपणं। निमेषोच्छ्वास-प्राणस्तोक-लवादीनां लक्षणवर्णनं। परमाणुलक्षणवर्णनं तथाहि,—आदिमध्या-न्तहीनं निरवयवं अतीन्द्रियं मूर्तमपि अप्रदेशं परमाणुं जानीयादिति। अस्याकाशस्य बहुभिरेतैरनन्तैः तस्य षड्भेदवर्णनं तथा वर्ण-गन्ध-रस-स्पर्शैः पूरणं गलनञ्च कुर्वन्तीति परमाणूनां पुद्गलाभिधानवर्णनञ्च। ततः अंशा-त्रुटि-रेणु-वालाग्र-यूका-यव-अङ्गुलादिमानल-क्षणवर्णनं। एवं पल्योपमसागरोपमादीनां लक्षणादिवर्णनं। अथ क्रमेण वस्तूनां अपचीयमानत्वात् सा अवसर्पिणी, तदन्यथा तु उत्सर्पिणीत्यनयोः लक्षणकथनपूर्वकं तत्र प्रत्येकं षट्कालसमय-निरूपणं। तत्र अवसर्पिण्यामनुक्रमेण षट्समयनिरूपणं, यथा,—सुषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, दुःषमा, अतिदुःषमा चेति। एतद्विलोमेन च उत्सर्पिण्यामू-हनीयं। अथ प्रथमेषु त्रिषु सुषमसुषमादिषु कालेषु भारतभूमेः कल्पवृक्षफलसम्भूतत्वादि भोगभूमित्वा-दिवर्णनञ्च। ततोऽतीते सुषमारके कालद्वये तृतीयस्यान्तिमे द्विपञ्चाशते कुलकराणामुत्प-त्तिवर्णनं। तत्र प्रथमतः प्रतिश्रुतिनामधेयस्य कुलकरस्य राज्यशासनविवरणवर्णनं। ततश्च सन्मतिनामकस्य कुलकरस्य विवरणवर्णनं। एवं क्रमेण क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहन-चक्षुष्मत्-यशस्वि-अभिचन्द्र-चन्द्राभ-मरुदेव-प्रसेनजिन्नाभिनामकानां चतुर्दशकुलकराणामुत्पत्त्या-दिवर्णनं।

८ सर्गे,—ऋषभस्य जन्मादिवर्णनं। तत्र, पुरा किल दक्षिणभरते नाभिनामा नरपतिरा-सीत्। तस्य हि मरुदेवीति नाम्ना सुलक्षणा धर्मपत्नी बभूव। कदाचित् सर्वे भगवान् ऋषभदेवो अमितगति तदनु वैमानिकैः भवनीभिरितिशक्रामरप्रमुखेन चीरचीरचतुर्भिः सुरसुन्द-रीभिः सादरं वैभवात्मा मरुदेवी 'भगवान् जिनदेवो इत्यर्थं तदुदरे भूयसा प्रविशेति' शुभस्वप्नदर्शनेन जिनमाताभूदिता प्राप्ते काले जिनदेवं प्रसुषुवे। अथ सुरासुरनरकिन्नरप्रमु-खादयः सर्वे समागत्य तीर्थंकरजन्मोत्सवमनुष्ठातुमारब्धवन्तः। अतो हि प्रायेण सुरासुरादि-कृतजन्मोत्सवं नाकर्णितं तत्र तत आरभ्य तद्रूपं श्रावकाणामिति तस्मात्सा प्राप। अथ भगवतादर्शेन पुर-

न्द्रसुन्दरी देवमायया सूतिकागारं प्रविश्य शिशुमन्यं तत्र मुक्त्वा जिनाय च ततो जिनदेवं सुमेरुशिखरदेशं निन्ये। सुरपतिरपि सार्धं सुरासुरनिकरैः तत्र भगवतो जन्माभिषेकं विधाय मङ्गलविधिना कर्णयोः रत्नं सन्धाय च रत्नकुण्डलाभ्यामलञ्चकार। अथ भगवन्तं ऋषभेति नाम्ना-ऽभिधाय तस्य हिरण्यगर्भ-प्रजापति-स्वयम्भू-प्रभृतिभगवन्नामनिर्वचनमुखेन तं तुष्टुवुः। तदनन्तरञ्च पौलोमी कोमलविग्रहशरीरां बालकमारोप्य जिनदेवं पुनरेव अयोध्यानगरीमानीय च तस्य एव शिशुप्रदानेन तत्पितरौ निरतिशयानन्दसन्दोहे निमज्जयाञ्चकार।

९ सर्ग.—अथ भगवान् क्रमेण कराङ्गुष्ठे निहितं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो सह समवयस्कैः बाल्यक्रीडारसमनुबभूव। तदनन्तरञ्च उद्भिन्नयौवनकुसुमोऽसौ नन्दा-सुनन्दाभिधानयोः कन्यायुगलयोः पाणिपीडनमकरोत्। अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि ब्राह्मीनामिकां युगपदसूत। असूत च सुनन्दापि महाबलं सुतं सुतामपि सौन्दर्यसुन्दरीं। अथ नन्दायाम् अष्टनवतिसंख्यामिताः पुत्रा वृषभसेनादयः क्रमेणाजायन्त। ततो नाभेयस्य भगवतः प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन जातकरुणस्य पशुपालेन, वाणिज्येन, शिल्पादिकर्मभेदेन च क्रमेण क्षत्रिय-वैश्य-शूद्ररूपत्रिविधवर्णविभागकरणवर्णनं। अथैकदा नृत्यन्तीं नीलाञ्जनाभिधा-नामप्सरसं पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पत्त्यनन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य भरतादिपुत्रवि-भक्तया श्रियार्पणमनन्तरकथनं। ततः प्रव्रज्याग्रहणपूर्वकं केशोत्पाटनकरणवर्णनं। अथ ध्यानस्थं जिनदेवं परितः स्थितानां क्षत्रियाणां क्षुत्पिपासार्दितया भगवदभिप्रायमजानतामेव तपसां दैवाधीनत्वेन कुश-चीवरवल्कलधारणोपाख्यानकथनं। अथ षण्मासान् यावद्-अनाहारस्य तपस्य जिनदेवस्य पर्याप्तिमवधानात्मकथनं। अनन्तरमेकदा राज्ञः सोमप्रभस्य गृहे सत्पात्रदानाय जिनाय तेन राज्ञा इक्षुरसपूर्णः कलशो दत्त इत्यनेन दानतीर्थकरोत्पत्तिकथनं। अथ प्रतिग्रहः, उच्चस्थापनं, पादप्रक्षालनं, पूजनं, प्रणतिः, मनःशुद्धिः, वाक्शुद्धिः, कायशुद्धिः, एषणाशुद्धिश्चेति दानविधेः नवविधत्वकथनं। अथ एकदा प्रलम्बजटाभारो जिनदेवः पूर्वतालपुराधिपतेः वृषभसेनस्य शकटास्याभिधानके महोद्याने न्यग्रोधवृक्षस्याधः ध्यानयोग-मास्थाय केवलज्ञानं समुत्पादितवानित्याख्यानकथनं। तत्र इन्द्रादिभिरुपगम्य समागतानां भरतादीनां जिनस्य चारित्रैश्वर्यमवलोकयतां धर्मादिप्रश्नविवरणकथनम्।

१० सर्ग—जिनस्य धर्मोपदेशमाहात्म्यकीर्तनं। तत्र दया, सत्यं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्यं, अपरिग्रहता, एतेनापि सकलतया यतिधर्मं इति देशतया च गृहस्थधर्मं इति निरूपणं। उभयविधधर्मानु-ष्ठानेन च मोक्षो भवति। एतद्धर्मो धर्मश्च श्रुतज्ञानात् जायते श्रुतज्ञानञ्च द्वादशाङ्गमिति-निरूपणं। तत्र अङ्गानि यथा,—पर्याय-अक्षर-पद-संघात-प्रतिपत्ति-अनुयोग-प्राभृतप्राभृत-प्राभृत-वस्तु-पूर्वाणि इत्यनेन श्रुतज्ञानविकल्पनिरूपणं। अथ सर्वपदार्थस्वरूपभेदप्रवर्णनम्। अथ पर्यायार्थे,—दृष्टिवादप्रदर्शनं। तत्र क्रियावादिवादः तथापि,—नियति-स्वभाव-काल-देव-पौरुषैः षड्भिः स्व-परनित्यानित्यैः योगे प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदार्थस्य भेदाः विंशतिः। यथा,—

यथा स्वतो जीवो नियतितः, अस्ति परतो जीवो नियतितः, अस्ति नित्यो जीवो नियतितः, अस्ति अनित्यो जीवो नियतितः, अस्ति स्वतो जीवः स्वभावतः, अस्ति परतो जीवः स्वभावत इत्यादिना। एवमजीवाद्यष्टपदार्थेषु ज्ञेयं। अनेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति। एवं स्वतः-परद्वाभ्यां नियत्यादिपञ्चकैः ज्ञेये जीवादीनि सप्तस्थानानि ७० अक्रियावादिनामानि भवन्ति। पुनः स्वतः-नियतिकालाभ्यां मुक्तानि तथापि १४ चतुर्दश। इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति। यतो नास्तिद्वाभ्यां पूर्वचतुर्भिः ८४ भेदाः। यथा,—नास्ति स्वतो जीवो नियतितः, नास्ति परतो जीवो नियतित इत्यादीनि। एवं अजीवादिषु षट्सु तत्त्वेष्वपि ज्ञेयं। इत्यनेन क्रियावाद-दर्शितदर्शनपूर्वकं विपरीतविपरीतक्रियावाददर्शितनिरूपणं। तथाहि,—सदस्ति जीवः, असदस्ति जीव इत्यादिसप्तभङ्गैः नवजीवा नवपदार्थाः ६३। अथ अज्ञानिकदर्शिवादस्य विपरीतभेदकथनं। तथाहि,—सज्जीवभाववित्, असज्जीवभाववित्, सदसज्जीवभाववित्। अवक्तव्यजीववित्, सद-वक्तव्यजीववित्, असदवक्तव्यजीववित्, सदसदवक्तव्यजीववित्-इति। एवमजीवादिषु ज्ञेयं। विनयदर्शिवादस्य ३२ द्वात्रिंशद्भेदा भवन्ति यथा,—मनो-वचन-काय-दानरूपैश्चतुर्भिः प्रकारैः सुर-नृपति-देव-यति-ज्ञाति-स्थविर-अधम-मातापितृषु विनयः कार्य इति। तथा परिकर्म, सूत्रं, अनुयोगः, पूर्वगतं, चूलिका चेति परिकर्मादिभेदकथनपूर्वकं चन्द्र-सूर्य-जम्बूद्वीप-द्वीपसागर-व्याख्याप्रज्ञप्तिनिरूपणञ्च। एवं पूर्व-पदादिनिरूपणं। सर्वेषां भेदानां चाप-कर्षदोषकथनञ्च।

११—१२ सर्गे,—जिनपदस्य भरतस्य दिग्विजयवर्णनं। तत्र महासागरदेव-दक्षिणा-त्य-सिन्धुदेव-विजयार्ध-हिमवद्गिरि-वृषभाद्रिविजयादिकथनं। ततो भरतस्य अयो-ध्याप्रवेशादिकथनं। अथ भरतस्य चक्रेण तदुपरुद्धानां भ्रातॄणामवज्ञया प्रव्रजितवृत्तान्त-कथनं तेषां दीक्षादिप्रपञ्चकथनं। भरतस्य चक्रवर्तिपदवर्णनञ्च। भरतनिवासस्य चक्रिसम्पत्तिवर्णनैः सर्वानिधानस्य रत्नादेश्च पूर्णप्रमाणादिविवरणकथनं। अथ नवनिधीनां तथा जिनस्तु-त्यवसरानन्तरं प्रश्नोत्तरकथनं। एवमग्र-इन्द्रभ-कृष्ण-मधुसूदन-देवकी-अम्बर-बलदेव-वासुदेवप्रभृतीनां चतुरशीतिसंख्यकानां भविष्यत्तीर्थानां नामकथनं। तेषामेव एकाधरनामधेयो भग-वान् जिनदेव इति कथनं। अथैकदा भविष्यद्वेदितस्य भगवतो जिनस्य कैलासगिरिसमागमपू-र्वकं परिनिर्वाणं शोकसागरनिमग्नं विधाय निर्वाणमहामहोत्सवकथनं। तत्र हि देवनायकः सर्वं समग्रपुण्यवद्भिः भगवदेवं पूजयामासेति विवरणकथनञ्च। अथ भरतः समुत्पादित-वैराग्यं राज्यपदं परित्यज्य जैनदीक्षां अवाप्येति विवरणकथनं। तत आदित्ययशाः समग्रं यशः-पूर्तिं राज्यपदमभिषिक्तं विधाय जैनशासनानुष्ठानेन निर्वाणमधिगमामेति कथनं। एवं क्रमेण बल-सुबल-महाबल-अतिबल-अमृतबलप्रभृतीनामादित्यवंशीयानां पुनश्चक्रवर्तिनां चतु-र्देशसहस्राणां निर्वाणप्राप्तिकथनं। अथ मरुदेवनामकस्य जितशत्रोः सोमयशा नाम पुत्र आसीत्। स च सोमवंशस्य प्रवर्तको बभूव इति कथनं। तत सोमवंशजः पुत्रो महाबलः

ततः सुयशाः, ततो मुनियशः। एवमाद्याः पञ्चाशत्कोटिलक्षसंख्यकाः सोमवंशीया निर्वाणं प्रापु-रिति कथनं। तथैव कुमाद्यादीनां वीराणां निर्वाणप्राप्तिकथनं। एवं नाभेयवंशीयवंशोद्भवदश-रथ-रामभरतप्रभृतीनां निर्वाणप्राप्तिकीर्तनं। अथ सगराभिधानस्य चक्रिणः षष्टिसहस्राणि पुत्राः समभवन्। ते चतु दण्डेन क्षितिं भिन्दानाः कुपितेन नागराजेन भस्मीकृता इति निशम्य सगरस्य जैनदीक्षया मोक्षप्राप्तिकथनं। सगरस्य अपरः पुत्रः सम्भवनाथो नाम, तत्पुत्रः अभिन-न्दनः, ततः सुमतिनाथः, ततः पद्मप्रभः, ततः सुपार्श्वो नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष्प-दन्तः, ततः शीतलः इत्यनेन इक्ष्वाकुवंशवर्णनं।

१४ सर्गे,—मध्यदेशे कौशाम्बी नाम नगरी आसीत्। तत्र सुमुखो नाम नरपतिर्बभूव। अथैकदा वसन्तसमयेऽसौ वीरकनामस्य कालिन्दीपुलिनोद्यानं प्रविवेश। तत्र हि वसन्तोत्सवे कामिनीभिः सर्वांगसुन्दरीं निरीक्ष्य अपरोऽधमकुलेऽपि सोऽयं तया विना हृदयेन शून्य इवाभूत्। अथ विहितवसन्तोत्सवेन मन्त्रिणा वनमालाभिधानया तया सह राज्ञः समागमः कारित इति विवरणकथनं। तयोः हरिरितिसमाख्यातः पुत्रो बभूव तस्य च महागिरिर्नाम पुत्रोऽभूत्। ततो हिमगिरिः, ततः सुमन्तः, इत्यादिना हरिवंशोत्पत्तिवर्णनञ्च।

१५—१७ सर्गे,—हरिवंशीयवसुमित्रसमाख्यातस्य राज्ञो महिष्याः पद्मावत्याः शुभस्वप्नदर्श-महास्वप्नकीर्तनं। अथ तद्गर्भे (माघशुक्लद्वादश्यां श्रवणनक्षत्रे) जिनेन्द्रस्य जन्मकथनं। अथ पुरन्दरप्रमुखैः इन्द्रादिभिः कृताप्युरावतनामधेयं राजपुत्रं परीत्य जिनदेवं प्रणम्य च सुरसुन्दरीभिः तं कुमारमैरावत्यां समारोप्य गिरिराजाधित्यकायां सिंहासने स्नानाभिषेकं पुनरेव जननीसमीपमानीय च मुनिसुव्रतेति नाम्ना विभूषितवान् इति विवरणकथनं। अथ कुमारः सुरकुमारसन्निकर्षे संसेव्यमानः सुकुमारके कैशोरे वयसि वर्धमानोऽसौ प्रभावतीनाम कन्ययो-ऽथैकदा नगरे समुदितं अश्वमेधयज्ञोक्तं निगदितमानन्दसमधिगम्य प्रचण्डनरगोपाल-देवेन विलोकमानं तमापक्षेपितमपिनयत्। अथो अश्वरोऽसौ काचकर्षितानां लोकानां प्रतीत्यादीनां जिनधर्मात् प्रदर्शय उपदिश्यैव तामेवं कथनमधिगच्छतीति। अथैवं निर्विण्णमानोऽसौ सुव्रतनामकं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निस्पृहतया सम्यक् सर्वार्थो विरतो बभूव। अथैकदा षष्ठदिनादि यावत् तपोऽनुपालनोऽसौ भिक्षायै परिभ्रमाय। अथ राज-गृहनिवासी वृषभदत्तनामा वणिक् तस्मै भिक्षां प्रददौ। अचिरेण तस्य पुष्पवृष्ट्यादिरूपपञ्च-आश्चर्यवर्णनं। मुनिसुव्रतस्य देशनाकथनञ्च। अथ सुव्रतसु दक्षनामानं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निर्वाणं प्राप। अथ दक्षः कमलमालिनीनाम्न्यां ऐलेयाख्यं पुत्रं मनोहरीनाम्नीं तनयां च अजीजनत्। अथान्यदैकदा दक्षः प्रजापतिः तनयां मनोहरीं वीक्ष्य विषयविह्वलतया तामुपयेमे। इत्यादि दृष्टवैलेयो मातृवचनेन ऐलेयेन सह दुर्गप्रदेशाभिमुखं प्रययाव। अथ ऐलेयेन नर्मदातीरे माहेश्वरीं नाम्ना नगरीं निर्माय कुणिमनामानं पुत्रं राज्यपदे प्रतिष्ठाप्य तपस्यायै वनं विवेश। अथ कुणिमोऽपि वरदातीरे कुण्डिनाख्यं पुरं संस्थाप्य पुलोमनामके सूनौ.

राज्यभारं निधाय तपश्चर्यार्थं वनवासी बभूव। अथ तत्पुत्रयोः पौलोम-चरकाख्ययोः देवानीते रत्नपुरसंज्ञापनवर्णनं। पौराणामुपवेश सर्वोदयेन कुशपुरसंज्ञापनवर्णनं। ततः क्रमेण सन्ध्या-च-न्द्रोदय-मास-वर्ष-देवदत्तानां वर्णनवर्णनं। देवदत्तपुत्रस्य निमित्तानामवस्य विदेशाधिपत्यवर्णनं। ततो निर्वंशानामपुत्रादीनां परिदेवन-सह अभिनन्दादीनां विवरणवर्णनं। अथ अभिनन्दस्य वसुमाता पुत्रो बभूव। तत्पुत्राणां दयदत्त-महावसुप्रभृतीनां तृणवद्गुणा विवरणवर्णनं। वीरच-न्द्रनामकस्य वेदविदुषः वसु-नारद-पर्वताभिधानाः त्रयः शिष्या अभवन्। तेषु पर्वतोऽपि वीरचन्द्रस्य पुत्र आसीत्। कदाचित् वसुराजसभायां नारदपर्वतयोः शास्त्रार्थे संशयः, तत्र नारदेन कर्पकाण्डोदवेदभागस्य निन्दितार्थे समर्थिते पराजयं प्रापिते च पर्वते वसुराजस्य पर्वतपक्षपातित्वेन तत्रक्षणमेवाधःपतनवर्णनमकीर्तनञ्च।

१८, १९ सर्गे,—अथ मथुराधिपस्य यदोर्वंशप्रादिवर्णनं। ततः सूरस्य सुवीरस्य च उत्पत्तिवर्णनं। अथ सूरात् अन्धकवृष्ण्यादीनामुद्भववर्णनं। सुवीराच भोजकवृष्ण्यादीनामुत्पत्ति-वर्णनं। अन्धकवृष्णेः समुद्रविजय-वसुदेवादिदशपुत्रवर्णनं। कुन्तीमद्र्योश्च तत्कन्याद्वयस्य वर्णनञ्च। भोजकवृष्णेः उग्रसेन-महासेनप्रभृतयः पुत्रा बभूवुरिति वर्णनं। अथ सुप्रतिष्ठस्य तदागमस्य वर्णनं। तत्पुत्राणां कालकवनादीनां अवतरणादिकं। अथ सुप्रतिष्ठनामकेन मुनीश्वरेण राजसदस्युपस्थितानां देवानां धर्मोपदेशः अधिमान्यितपर्वद्वयमाकथनं। तथाहि,—अहिं-सा, सत्यमार्दवं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्यं निष्कांक्षा चेति पञ्चधा मानुषं कर्तव्यमिति। वादिदादिभे-देन विविधमुक्तिवर्णनं। धर्माधर्मप्रत्याख्यानकथनमितिवर्णनं। दंशतो हिंसादिनिवृत्तिरूपा-चरणवर्णनं। द्विजदेशानन्यदर्शनो निवृत्तिदमुपनतवर्णनं। अतिथिपूजादिकथनवर्णनं। मांस-मद्य-मधु-दूत-वेश्यादिप्रत्याख्यानवर्णनं। सतादीन्येतानि सर्वेषामभ्युदयावस्थानी-तिविरूपणञ्च। तथा धनवन्तो जीवाः कर्मवशात् कुयोन्यादिषु जायन्त इति वर्णनं। अथ पृथिवीजलादिषु जीवनिकायसंख्यादिनिरूपणं। एकेन्द्रियादिपञ्चेन्द्रियपर्यन्त जीवानां शरी-राकृतिमानादिवर्णनं। अन्धकवृष्णेः पूर्वभवस्मरणवर्णनं। वसुदेवादीनां पूर्वभववर्णनं। ततः अन्धकवृष्णिः समुद्रविजयाय राज्याभिषेकं वसुदेवञ्च तस्मै समर्प्य सुप्रतिष्ठस्य समीपे वनवासी बभूव। तथा-भोजकवृष्णिरपि मथुरायामुग्रसेनमभिषिच्य निधाय निर्ग्रन्थस्य सकाशे निधिवरणवर्णनं। अथै-कदा वसुदेवः समुद्रविजयस्य आदेशेन रजनीयोद्यानं ययौ ततोऽत्र निर्ग्रन्थसंयमिनाम्नो मथानवां समागमनश्चात् कुमारेण सह शीघ्र जगाम। अथ 'कुमारश्चरितेनैवैतदेव मे सम-मायात्यवहारं प्राप्नोतीति' नागरिकैर्व्यक्तं कुमारः अभ्युत्थितौ अवगमनात्तो निधाय सर्वं प्रति वी-तराग्यतया तस्मात् निष्क्रम्य श्मशाने वनस्थलेऽथ निवासिन्हरेण्यकूप च चितानले तं निक्षिप्य-ति जनयाथ 'शार्दूलासनको राजा पौराः सुखं जीवन्तु पदमत्र श्मशानं प्रविशामीति'। कथयित्वा अन्तर्वनप्रदेशार्थं यदर्थं ततो निःशब्दवेदनाकं पुरं प्रययौ। तत्र च स अनन्तविजयप्रतीतस्य सुग्री-वैश्विकायपञ्चेन्द्रस्य कदाचित् अचिरस्य कन्ययोः सोमा-विजयसेनाभिधानयोः पाणिग्रहणं तथा

विजयसेनायामक्रूरनामानं पुत्रं जनयित्वा च ततो कस्याञ्चित् महाटव्यां प्रविवेश । तत्रासौ विद्याधरकुमारयुगलप्रयत्नेन ततः कुञ्जरावर्त्तनामधेयं विद्याधरनगरमगमत् । तत्र च स श्यामा-भिधानां विद्याधरकुमारीमुपयम्य कदाचित् तया समाक्रीडितोऽसौ अङ्गारकनामकेन केनचित् विद्याधरशत्रुणा हृतोऽपि आकाशमार्गात् भूमौ निपतन्नेव यक्षकुमारीभ्यां चम्पा-नगरीं निन्ये । तत्रैव चारुदत्ताभिधानेन केनचित् सत्कारितोऽसौ गान्धर्वविद्यापरीक्षोद्घा-टनेन गन्धर्वसेनानामधेयायाः राजकुमार्याः पाणिपीडनमकरोत् ।

१०, ११ सर्गे,—उज्जयिनीनाथस्य श्रीधर्मराजस्य बलिः, बृहस्पतिः, नमुचिः, प्रह्लादश्चेति चत्वारो मन्त्रिण आसन् । अथासौ राजा सार्द्धं सचिवचतुष्केन आकम्पनादीन् जैनमुनीन् द्रष्टुमना नगरबहिरुद्यानमाययौ । तत्र च तेषां संसर्गेण निर्वेदमापन्नः पद्मनामकं स्वतनयं राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जग्राह । ततस्तमेकदा राज-सिंहासनमधिष्ठितस्य पद्मस्य विनानुवर्त्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'सप्ताहं यावत् त्वं राज्येश्वरो भवेति' वचये वरदानपूर्वकमेकान्तस्थितस्य तस्य पुरतो बलिविप्रकृतैराकम्पनाचार्य्यादिभिः संप्रार्थितो विष्णुकुमार आजगाम । आगत्य च स बलिविप्रकृतं तस्मै निवेदयन् तस्यैवादेशेन बलिं सभाजयितुं हस्तिनापुरं प्रति प्रचचाल । तत्र च स बटुकोऽभ्यर्थनया मुनीनामवस्थानाय बलेः सकाशात् पादत्रयमितां भूमिं लब्ध्वा 'पाप पश्य मे पादत्रयं' इति व्याहरन्नेव महाकायतया ज्योतिश्चक्रमाक्रमन् पादेनैकेन मेरुं द्वितीयेन च मानुषोत्तरप्रदेशमाक्रम्य तृतीयस्यावकाशा-भावात् प्रभावेनायं क्षुभित इव बभौ । अथ सुरासुरप्रकृतिभिः सादरं प्रसाद्यमानोऽसौ क्रमेणैव महाकायं संहृत्य प्रकृतिमापेदे । अपि च तदनुज्ञया देवादयो बलिं बद्ध्वा निर्विषयं च दुरात्मानं तं देशान्निर्वासयामासुः । इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विस्तरेण वसुदेवचरित्रकथनं । तत्र गणिकाकलिङ्गसेनादुहितुः वसन्तसेनाया विवरणादिकथनम् ।

१२—१४ सर्गे,—अथैकदा फाल्गुनोत्सवे गन्धर्वसेनया सह वसुदेवस्य पार्श्वजिनेन्द्रप्रतिमा-पूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले वर्त्तन्तीं कामपि नीलोत्पलदलश्यामां कन्यां पश्यतो दृशोर्विकार-दर्शनेन ईर्ष्याकलुषितहृदया गन्धर्वसेना त्वरितं द्वारान्तरेण तं जिनेन्द्रसन्निधिं नीत्वा तेन सह कोपावस्था भवनं जगाम । अथ स्वयमागत्य पादपतनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निकटे काचित् वृद्धा स्त्री, निशि आजगाम । सा च दत्ताशीर्वादा क्षमापणपरिचया सती तमेवमाह राजन् भूपते चैत्यमागच्छता यत् पुरा किल ऋषभेश्वरो निजतनये भरते विन्यस्तराज्यभारः प्रव्रज्यां जग्राह । तदा खलु उपनीताखिलाः सर्वे राजकुमाराः तपसि निरता आसन् । तेषु नमि विनमि नामानावुभौ भ्रातरौ जिनभक्त्या पादयोः निरतावभूतां तेन च धरणेन्द्रः प्रसा-दमभ्युपगच्छन् जिनभक्तोऽसौ दित्यदित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषं ददौ । तत्र मनु-मानव-कौशिक-गौरिक-गान्धार-भूमितुण्ड-आदित्य-खेचर-मातङ्गप्रभृतयो विद्याधराख्या इतिक-थनं । किञ्च, गौरी-प्रज्ञप्ती-रोहिणी-वज्रादिनी महागौरी-महाश्वेता-मायूरी-कालमुखीप्रभृतीनां

विद्यायां लाभकथनं । यथा,—दैव पवन-मानसादिभेदेन षष्ठी। विद्याधराः कथिताः, तत्र विद्यानां नामा तेषां नामकथनेन इति कथनं । तथापि गौरीणां गौरिक,कौशिकानां कौशिक इत्यादिना लब्धमूल्य तत्र वितनिकुञ्जनिलयस्य मानसाभिधानस्य विद्याधरपतेः सोमश्रीर्व चित्ररथनी नाम । पार्श्वस्थितेन्द्रदेवस्य पूजावसरे या कन्यायुगला चक्रोत्किलपूर्वा नीलयशा नाम यशस्वी, या हि मदकृत्संचितैः तस्याः प्रीतिमें निमन्त्रयति । यथैवं भवदर्शनादारभ्य पूर्वेण हृदयेन परिम-प्रयायान्ता ततस्तेन पुरतः स्वरूपं मायेव पालकी मदर्थमानिभूमिं नीता । तदनुया दर्शनदा-नेन भवतैव हृत्यर्थं कर्तव्यासौ अत इत्युक्ता चित्ररथनी गते निवृत्ता । यथैकदा निशायां वेतालवत्या अपहारितोऽसौ वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं गौतमं नाम शिखरं प्राप्य तत्र नीलयशसः पाणिग्रहणं विधाय च वैतालमनुभूतान् तस्य अर्थादिविवरणं शुश्राव । अथ नीलकण्ठप्रभृतिभ्यो विद्याधरेभ्यः नीलयशः-पराहरणाख्यानं । द्वीपवर्तेन वसुदेवस्य दर्शनमकथनं । अथ सोमश्रीनिवासिकया कयाचित् कन्यया सह वसुदेवस्य विवाहकथनप्रसङ्गेन मदनपूरितनिवासमानुषिकः आगमविवरणकथन, तत्र विवादेन सताणां युधायुद्धपरावर्तनिकपथ । अथ वसुदेवस्य निजवपुरवमतपूर्वकं रावणवधासमरं पञ्चम-कन्यापाणिग्रहणाख्यानं । ततश्च वेदसामपुरमवपुर-मरं व्यांपत्रपुरिताभसं राजानं जितानन्त तनूकन्यायाः कपिलायाः पाणिग्रहणवर्णनं । तथाच तस्य कपिलाभिधानपुत्र-जननकथन । अथ वसुदेवस्य शालगुप्ती-अश्वपुर अरिष्टपुर-इलावर्धनपुरगमनपूर्वकं तत्र-त्याभिः राजकुमारीभिः सह विवाहवर्णनम् ।

२१—२८, सर्गे,—अथ इलावर्धनपुरपुरन्दरे रुधिरशर्मन सह वसुदेवस्य संवादेन कौरवा-न्वयमहत्त्व कार्तवीर्यस्य कामधेनुनिमित्तं जमदग्निविधातनं, तथा परशुरामेण कार्तवीर्यसंहा-रणादिविवरणकथनं, अथ परशुरामः (महामुनिः) निःक्षत्रियां पृथिवीमकरोदिति कथनम् । यथावसरे कार्तवीर्यार्जुनमहिषी गर्भवती आसीत् । सा हि जामदग्न्यभयेन पलायिता कौशिकस्य तपोवने सुभौमनामकं पुत्रं सुषुवे । यथासौ सुभौमः जामदग्न्यं निहत्य पुनः क्ष-त्रियोत्पादनात् ब्राह्मणा पृथिवीं चकार इति कथनम् । तदनन्तरं तत्र वसुदेवस्य विवाह-वर्णनं । तथा तत्र चमत्कारःमकपुत्राद्भुतकथनं । अथ तदनन्तरं कनकपुरिस्थः प्रधानः वसुदेवस्य रूपसौन्दर्यगुणकथनं, ततो कन्यायाः तस्य परिचारिकामाश्रमं कन्यापुरगमन-पूर्वकं वेगवत्यभिधानया विद्याधरकुमार्या सह विवाहवर्णनम् । अथ तत्र नानाप्रकारस्य विद्यु-द्दंष्ट्रस्य इत्याख्यानं । विद्याधरसंवादेन मन्त्रमनसमर्पणं । पुरा किल पावकाग्नि-जीवनविधानः चोरोपविवरम् । तस्य हि प्रियदर्शनाभिधाना सुलक्षणा कुमारी बभूव । अथ वसुदेवस्यास्याः पाणिग्रहणमथ तन्मार्गात् आश्रमं चकार । तत्र हि तस्य केनचित् विप्रेण सह संवादेन वसुदेवस्य सत्यभामाधर्मपालनवर्णनम्, वसुदेवस्य पुत्रपौत्रादि-वर्ण इतिवृत्तान्तकथनं नानाविधाख्यानादिना विवरणकथनम् ।

१९—२१, सर्गाः,—नायका कामदेवगृहस्थापिता प्रविश्य जैनमन्दिरस्य नामकारणकथन-मुखेन कामदेवनामकश्रेष्ठिना प्रतिष्ठापितजिनप्रतिमाप्रशंसाकथनं । तत्र कामदेवाभिधानस्य कामदेवनामकश्रेष्ठिनः अपूर्वपूर्णचन्द्रमुखी बन्धुमती नाम कन्यका आसीत् । वसुदेवोऽपि प्रत्यहं कामदेवगृहं प्रविश्य जिनेन्द्रमभ्यर्च्य स्तुतिं रतिवल्लभमपूपुजत् । तत्र सन्तुष्टेन कामदेवेन तस्मै बन्धुमती समर्पितेति वार्ता राज्ञ एणीपुत्रस्य पुरी निवासस्य वसुदेवसौन्दर्यवार्तां निशम्य च जिन-दासमुखात् सर्वं श्रुत्वा वसुदेवाय प्रदत्तेति विवरणकथनं । एणीपुत्रस्य जन्मादिवृत्तान्तकीर्तनञ्च । प्रभञ्जनमहाराजस्य [illegible] प्रभावत्या सार्धं वसुदेवस्य विवाहवर्णनं । अथ तस्य [illegible]राजसु-तायाः जरायाः पाणिग्रहणपूर्वकं तस्यां जरत्कुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं । अथ अरिष्टपुरपुरन्द-रस्य रुधिरस्य तनयाया रोहिण्याः स्वयंवरमण्डपे समुद्रविजयजरासन्धादयो बहवो राजानः समाजग्मुः । तत्र वसुदेवोऽपि आनकवादकवेषेणागतो । अथ रोहिणी तस्यैव कण्ठे वरमालां प्रददौ । अथ सकलैः राजन्यैः सार्धं समुद्रविजयेन च सह तस्य युद्धे जयलाभकथनं । ततो विजयो 'वसुदेवोऽयमिति' प्रत्यभिज्ञाय भ्रातरं तं समालिलिङ्गेति विवरणकथनं । अथ रोहि-ण्याः चन्द्रनिभमुखः सुतः समजायत, स च सुन्दराभिरामतया राम इति समाख्यामाप । अथ वसुदेवस्य परिणीताभिः पत्नीभिः सार्धं साकेतनपुरीप्रत्यागमनसमयोत्सववर्णनञ्च ।

२२—२४, सर्गाः,—अथैकदा धनुर्वेदविशारदैः शिष्यैः कंसादिभिः सह वसुदेवो जरासन्ध-दिदृक्षया राजगृहं जगाम । तत्र च यो हि सिंहपुराधिपं सिंहरथं जीवन्तं गृहीत्वा मां दर्शयिष्यति तस्मै जीवयशसा सार्धं देशेन सुतां मे दास्यामीति, घोषणां श्रुत्वा वसुदेवः कंसेन वीर-पताकामधारयत् । कंसोऽपि गुरुवचनादेव सिंहरथं बद्ध्वा जरासन्धस्य पुरत उपहारीचकार । अथ कंसस्य जन्मवृत्तान्तकथनं । तत्र कौशाम्बीवासिन्या मद्यकारिण्या कयाचित् यमुनाप्रवाहे मञ्जूषामध्येऽयं प्राप्तः सुतनिर्विशेषेण प्रतिपालितश्चेति कथनं । अथ जरासन्धः मञ्जूषां तात्कालिक-तत्पेटिकागतलिपिपाठेन पद्मावत्युग्रसेनयोः पुत्रोऽयमिति सम्यगवगम्य तस्मै कन्यां जीवद्यशसं प्रददौ । अथ कंसोऽपि मथुरामभ्येत्य पितरमुग्रसेनं कारागारे निक्षिप्य च राजपदप्रतिष्ठितो-ऽसौ वसुदेवमानीय स्वसारं देवकीं गुरुदक्षिणात्वेन तस्मै प्रायच्छत् । अथैकदा जरासन्धकुमारी जीवद्यशाः कंसमेव प्राह यथा अतिमुक्तकमुनेः श्रुतवान् पुनः देवक्या गर्भे यो हि भविता स पत्युः पितुश्च ते मृत्युरिति । अथ निशम्यैतत् कंसेन वसुदेवं प्रार्थ्य प्रसूतिसमये यावत् देवक्या सद्मन्येव स्थितिरिति वरः प्रार्थितः सोऽपि अविज्ञातरहस्येन तस्मै वरं प्रददौ । अथ देवकीवसुदेवाभ्यां कंसप्रोक्तस्य अतिमुक्तकमुनेरागमनपूर्वकं तद्वचनाभिवेदनं । तत्र उग्रसेनकंसादीनां जन्मादि विवरणकथनं । देवकीसमाश्वासनञ्च । तत्र देवक्याः गर्भे अयं [illegible] अवतरन् विधाय कंसादीन् निहत्य च पित्रोः चिरात् मोक्षयितेति कथनं । देवक्याः कृष्णस्य यथा पुत्रस्य रामस्य च पूर्वजन्मकीर्तनं । तत्र अपराजित-देवसेन-अनीकदत्त-अनीकपाल-शत्रुघ्न-जित शत्रुनामकदेवकीपुत्राणां भद्रिलपुरे सुलसागृहे वर्धनकथनं । अथ [illegible] परिवेषितचरित्रकथनादि

भद्रोत्तरतपोविधिकथनं। अत्र सर्वतोभद्रमहाभद्रतपोविधिविवरणं। अत्र हि उपवासाः ७५ + पारणक २५एवं दिनानि मिलित्वा १००शतसंख्यकानि भवन्तीति ज्ञेयं। अत्र महासर्वतोभद्रतपोविधिकथनं। अत्र हि उपवासाः १९६, पारणानि ४९। एवं दिनानि मिलित्वा २४५ पञ्चचत्वारिंशदुत्तरशतद्वयसंख्यकानीति। अत्र भद्रोत्तरतपोविधिकथनं। अत्र उपवासाः १०, पारणानि ११, एवं दिनानि मिलित्वा २१ एकविंशतिसंख्यकानीति। एवं क्रमेण यवमध्यतपोविधिकथनं। वज्रमध्यतपोविधिकथनं। मुरजमध्यतपोविधिकथनं। एकावलीतपोविधिः। द्विकावलीतपोविधिः। मुक्तावलीतपोविधिकथनं। रत्नावलीतपोविधिः। कनकावलीतपोविधिः। सिंहनिष्क्रीडिततपोविधानं। मेरुपङ्क्तिविधिः। विमानपङ्क्तिविधिः। (आ) आचाम्लविधिकथनं। वर्द्धमानतपोविधिः। यथा,—चतुर्थ-षष्ठाष्टम-द्वादशचतुर्दशादिषाण्मासिकान्ततपोविधानानां विधानकथनं। अत्र एकमास-द्विमास-चतुर्विंशतिमासादिपर्यायाणां [illegible] विधिकथनं। अत्र [illegible] प्रतिमानां [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधिः। अथ [illegible] चन्द्रप्रतिमाविधिकथनं। एवं कुमारश्रमण-सुकुमार-[illegible] विधिकथनं। यथा,—[illegible] यथा [illegible] एकदृष्ट्यादिप्रभृतिना च तीर्थङ्करस्येव प्रतिमासंस्थानस्य कथनं। [illegible] च [illegible] यथा श्रीकृष्णवासुदेवस्य [illegible], [illegible]। यथा [illegible] श्रीकृष्ण [illegible] कथनं। इत्यनेन प्रकारेण [illegible]-[illegible]-[illegible]-समाधि-[illegible]-[illegible] कथनम्।

१४—२०.सू.,—अत्र देवक्या द्वारवत्यां देवानां षड् अनगाराणां [illegible] पूर्वकं [illegible] कथनं। [illegible] तिस्रः [illegible] कथनं। एवं वारत्रयं देवक्याः षडनगाराणां दर्शनं, [illegible] कथनं। अत्र देवक्याः [illegible] पूर्वकं [illegible] कथनं। [illegible] देवकीपुत्रेण [illegible] कथनं। अत्र कृष्णेन [illegible] देवक्या [illegible]। [illegible] यथा [illegible] च [illegible] पूर्वकं [illegible] संस्थाप्य [illegible] कथनम्। अत्र [illegible] देवक्याः [illegible] 'अहं [illegible] पश्चात् [illegible]'इति [illegible] कथनं। अत्र [illegible] गजसुकुमाल-[illegible]-[illegible] कथनं। [illegible] देवक्या [illegible] पूर्वकं [illegible] कथनं। अत्र [illegible] सोमिल-ब्राह्मण-[illegible] कथनं। अत्र [illegible] कथनं। [illegible] कृष्णस्य [illegible] देवकीसमीपागमनं। अत्र

[illegible]

जितेन्द्रसमीपगमनपूर्वकं तत्कृपात् मधुकैटभयोर्वधप्रद्युम्नाभ्यामकृतेव अनन्तरं प्राप्तविजि विप-रथं कृत्वा तद्द्वारैवैव सेवकृतशतपुरःसरं प्रद्युम्नद्वारकादिदर्शनाख्यानं। तत्रश्चानन्तरं द्वा सायोजनकथनं। अथ नारदकोपदेशेन अप्रतापितप्रश्नाकर्णनाश्चर्यं आश्चर्यं नाना कृत्वा तद्गत्वा विश्वकर्मणा च पौत्रस्य द्वारकायां प्रत्यागमनकथनं। अथ तस्यैव निवसे-ऽरुन्धितेः कलापायाः पाणिग्रहणविवरणकथनं। अथ पौत्रस्य वैराग्यप्रगमनपूर्वकं ममुषि विघ्न तत्क्षितिः सुशीलायाः पाणिग्रहणकीर्तनं। एवं क्रमेण पौत्रस्य गौरी-पद्मावती-गान्धा-रीप्रभृतीनां पाणिग्रहणाख्यानकीर्तनं। पश्चिमतु रेवती-रुक्मवती-सीता-राजीवनेत्राभी पाणिग्र-हणकथनं।

३१—४९, सर्गे,—युधिष्ठिरादीनां जन्मकथनपूर्वेण कुरूणां वंशावलीकथनं। तत्र नाभेय-वंशजातीययोः पाञ्चालपुराधिपयोः चेदिःसोमप्रभयोः जन्माख्यानं। तत्र सोमप्रभवीरस्य कुरोः कुरुवंशप्रतिष्ठाकथनं। ततः क्रमेण तद्वंशीयानां कुरुचन्द्र-धृतिकर-धृतिमित्र-धृतिर्दिङ्ग-धरर-देव-धरिदेव-सूर्यदेव-प्रसुविजय-अपराजित-सनत्कुमार-सुकुमार-नारायण-नरपति-शान्तिच-न्द्र-सुदर्शन-सुपाल-पाल-पद्मनाभ-वासुकि-वसु-वामन-इन्द्रवीर्य-विचित्रवीर्य-चित्रवीर्य-पाराशर-शान्तनु-धृतराष्ट्रादीनां नामादिकथनं। अथ धृतपुत्रस्य धृतराष्ट्रस्य चन्द्राऽऽपातिकाम्बिकेति-प्रभृतिभिः स्त्रीभिः पाणिग्रहणकथनं। तासु धृतराष्ट्र-पाण्डु-विदुराणां जन्मकथनं। दुर्यो-धनयुधिष्ठिरभीमादीनां जन्मादिकथनं। अथ निर्भर्त्सितानां दुर्योधनकृतानां पाण्डवानां देशपरित्यागपूर्वकं कौशिकपुरी ह्यागमनवसुभराग्नादिप्रसङ्गविवरणकथनं। तत्र युधिष्ठिरस्य कमलसुन्दरीनाम्नाऽङ्गनया सङ्गमः। अथ भीमसेनस्य तत्र वसन्तपुरगमनपूर्वकं प्रभा-सुप्रभा-वसु-दीनां राजकुमारीणां पाणिग्रहणाख्यानकथनं। चित्राङ्गदादिसंवादकथनं। ततः पार्थानां द्रुपद-राजसभायामुपगतं द्रौपदीलाभविवरणकीर्तनं। द्यूते पराजितानां पाण्डवानां वनवासादिवर्णना-कथनं। अथ तेषां नानाविधविक्रमानन्तरं दाननवलप्रतिज्ञितनैमित्तिकवादिप्रसङ्गविवरणकथनं। ततो विराटनगरस्थितानां तेषां देशपरित्यागादिवर्णनाख्यानं। द्रौपदीकृतस्य कीचकस्य नाशात् परित्राणानन्तरं तपश्चर्यया निर्वाणकथनं। द्रौपदीकीचकयोः पूर्वजन्मवृत्तान्त-कीर्तनञ्च।

५०—६९। सर्गे,—प्रद्युम्नचरितकीर्तनं। तत्र विविधाख्यान-कुसुमवाण-कुसुमायुधादि-नामविवरणकथनं। मदनदिनवरकथनं। तद्ग्रहविनायाः पूर्वोपनद्धविनुः कनकमालायाः कथा-कथनं। प्रद्युम्नस्य कनकमालापूर्वकं नारदोपदेशेन द्वारकामुद्दिश्य प्रयाणतः राजकन्याभ्यां पूजयनं। ततः नारदप्रमुखात् कृष्णपरिचयस्य तत्र द्वारकापुरीप्रवेशनयोग्यतादिवर्णनं। वा-लस्य जन्मादिविवरणकथनं। अक्रूरादीनां पौत्रपुत्राणां नामादिकथनं। तथा यदुकुमारकुमा-राणां पाणायन पर्यन्तं नामकथनं। तेषाञ्च पार्थैः पर्येटितसंज्ञाकथनं। कौशाम्बापुरस्य वंशविस्तरं नाथाः पुण्याः पूर्वजन्मादिविवरणकथनं। निर्वाणाय तत्र निर्वाणमाहात्म्य

तत। अथ कृष्णाभिषेकोचितं नगरस्य जरासन्धस्य द्वारकागमनवृत्तान्तकथनं। यादवजरासन्धयोः युद्धे पतितानां मनुष्यवृषभादीनां सर्वेषां नामादिकथनं। तत्र महायुद्धवर्णनं। कृष्णेन जरासन्धवधवर्णनञ्च। अथ जरासन्धस्य निधनानन्तरं श्रीकृष्णोत्थमहत्त्वपदादीनां निवेदना-पन्नानां चिह्नरत्नीयात् सेनदीनादिप्रभवकथनं। कंसस्य वध दुर्दमनेषाणे कंसपत्न्यं विलाप दुःसहनमानीयान् सेनदीनां अपाय, तन्मुखात् कंससुतसंहारस्य सुविस्तृतमिति कथनं।

५३—५४, सर्गे.—जरासन्धप्रवृत्तीनां यादवानामानन्दगणनामनन्दपुरमित्याख्यं सेनमन्दि-रमुन्दरं स्नानमिति कथनं। अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिदिग्विजयवर्णनं। तेन च भरतेशाय चतु-र्वर्णीय राजग्रहपुरम्, उपसेनसुताय माथुरं, पाण्डवेभ्यः हास्तिनपुरं, धनञ्जयाय कोशल-पुरञ्च दत्तमिति कथनं। अथैकदा नारदमुनेः पदेशेन धातकीखण्डभरतान्तर्गतामरकङ्काभिधान-पुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्रौपदीहरणकथनं। तदनन्तरं विदितवृत्तान्तानां पाण्डवानां सार्द्धं वासुदेवादिभिर्यदुवंशैश्च देवदत्तसहायेन लवणाब्धिमुत्तीर्य्य तत्पुरं समुपस्थितानां तेषां द्रौपदीपुनरुद्धारविवरणकथनं। अथ भूय एव तेनोपायेन सागरमुत्तीर्य्य तेषां समागतानां सकुटुम्बश्रीमाधवकोपेन दूरस्थितानां तेषां तत्र मथुराभिधानपुरीनिर्माणपूर्वकमवस्थानादि-विवरणकथनं।

५५—५६, सर्गे.—वासुदेवस्य उभयाः सह प्रद्युम्नतनयस्य अनिरुद्धस्य विवाहादिवर्णनं। श्रीकृष्णस्य रुक्मिण्यादिभिः सह रैवतकविहारवर्णनं। नेमिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवरण-कथनं। इन्द्रादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानवृत्तान्तकथनं। अथ वसुदेवादिभिर्विवि-धमायेऽपि जिननेमिस्तपश्चरणार्थं गिरिराजं अवाप्नोतीति विवरणकथनं। तत्र जिनस्य ध्यानानु-ष्ठानकथनप्रसङ्गेन ध्यानस्वरूपकथनं। तत्र चित्तस्य समस्ता चिन्तानिरोधेन एकाग्रचिन्तायाः ध्याननिरोधो ध्यानमिति निरूपणं। तत्र दुःखविघाताय अनुष्ठेयं। ध्यानञ्चार्त्तं रौद्रञ्चेति द्विविधं। तत्र आद्यमार्त्तध्यानमिति तद्द्विविधं। आद्यञ्च आक्रन्दनादिकं। आर्त्तञ्च चतुर्भेदं यथा, अमनोज्ञस्य विषयस्य सम्प्रयोगे तत्सम्प्रयोगाय तस्य वियोगापेक्षा, तथा मनोज्ञवस्तुविप्रयोगस्यानुसन्धि-चिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्वियोगस्य अनुचिन्ता चेति। तत्र अनुपादेयदुःखस्य साधनं चेतनादि-कमिति ज्ञेयं। तत्र बाह्यविषयस्यादिकम्। आध्यात्मिकं वातादिप्रकोपजं। शारीरं इन्द्रियादि-निबन्धनं। मानसञ्च शोकदौर्मनस्यादिकमिति चतुर्विधं। एषामन्यस्य अमनोज्ञस्य सम्पर्कः-दिनिबिन्नाग्रहस्य आर्त्तध्यानमिति ज्ञेयं। एतत्तु मनोविज्ञानमिति समाख्यातं। संकल्पाध्यवसायरूपं द्वितीयन्तु उत्पन्नस्यामनोज्ञस्यास्य कथमभावः स्यादिति। अथ मनोज्ञस्य पुत्रकलत्रधनधान्यादेः सुखसाधनस्य बाह्यमिति ज्ञेयं। आध्यात्मिकञ्च तत्प्रियतादिसाम्येन आरोग्यादिकं। मानसं वस्तु सौमनस्यादिकमिति। अथ ऐहिकामुष्मिकस्य मनोज्ञस्य वस्तुनो विप्रयोगो माभूदिति संकल्पचिन्ती-समाधानं तृतीयं विज्ञानं। अथ पूर्वोत्पन्नस्य मनोज्ञविप्रयोगस्य अभावे अप्राप्तस्य चतुर्थमार्त्त-ध्यानमिति। अथ रौद्रस्य ध्यानस्य हिंसा-अनृत-स्तेय-विषयानन्दभेदेन चातुर्विध्यकथनं। तथ

चित्रादिषु कलाकलापनिरूपितः चित्राधिकारादय इति ज्ञेयं। अथ सूत्रकृतः परिचय आर्य-देशे हे वाचनाभ्यां आवश्यकनियमेन योगभ्यासं धर्माचरणं कुर्यादिति। धर्मश्च वाङ्मनःकायाना-माचरणे व्याख्यात इति तथा धर्मादनर्थाद् ध्यानं धर्मध्यानमिति च ज्ञेयं। तच वाङ्मनःकायभेदेन त्रिविधं। तत्र कुत्सितवाक्यसंगोपनादिव्यवहारनिरता वाक्। कायाऽपि वनादिविचरणादिभेदेन बहुविधं। तत्र संसारहेतूनां मनसां कथं वशीकरणमिति चिन्ता प्रथमध्यानः धर्मविचयं नाम प्रथमं। दुःखानां प्रतीकारोपायचिन्तनं [illegible] अपायविचयं नाम द्वितीयं। जीवानामनादिनिधनत्वादि-[illegible]-विचारणं जीवविचयं नाम तृतीयं। तथा व्यवहारनिश्चयनयाभ्यां तत्त्वार्थचिन्तनं संस्थानविचयमिति क्रमेण आज्ञाविचय-विपाकविचय-विरागविचय-भवविचय-संस्थानविचय-आज्ञाविच-यानां [illegible]। अथ शुक्लध्यानं शुक्लं, परमशुक्लमिति द्विविधं। तत्र प्रथमं तावत् पृथ-क्त्वादिषु वितर्कस्य एकत्वेन भीचाराऽपि नश्यति। वीचारस्तु अर्थव्यञ्जनयोगानां क्रमेण संक्रमः। तथाऽर्थो ध्येयो वस्तु शब्दः योगश्च कायादिव्यापार इति निरूपणं। तद्ध्येन ध्यानेन [illegible] मुनिः मोहनीयकर्म क्षपयन् [illegible] भवति। द्वितीयन्तु यत् वीचाररहितेषु एकत्वेन वितर्केऽपि नश्यति। तद्ध्येन परमशुक्ल-ध्यानेन योगी [illegible] भावैः कर्मक्षयेण अनन्तज्ञानादि मोक्षं प्राप्नो-तीति निरूपणं। अथ [illegible] तावत् [illegible] शुक्लध्याना-न्विता [illegible] इत्यादि विवरणीयं।

१० मं,—जिनानां [illegible] तत्र प्रतिनिरूपणं। [illegible]-निरूपणं। तत्र [illegible] जिनदेवस्य [illegible] विवरणं। तत्र भगवतो वाणी एका द्विक [illegible] बभूव। तथा हि,—एकाङ्गबन्धनात् [illegible] एककथा। एवं द्विबन्धनात् द्विकथा। [illegible] त्रिकथा। चतुःकषायनाशनात् चतुष्कथा। पञ्च-[illegible] पञ्चकथा। [illegible] षट्कथा। [illegible] सप्तकथा [illegible] अष्टकथा। [illegible] नवकथा चेति। अथ [illegible]। [illegible]। [illegible]। [illegible] चित्रादिकार्येषु [illegible] चित्रादिषु [illegible] इति [illegible]। [illegible]। [illegible]। [illegible]। [illegible]। तथा [illegible]। अथ [illegible] संसारवधः, [illegible] निरूपणं। किञ्च [illegible] वेन [illegible]। जीव-अजीव-आस्रव-बन्ध-संवर-निर्जरा-मोक्षस्वरूपनिरूपणं। अथ [illegible]। अथ [illegible] जीवः तथा [illegible]—

इति चैव शरीरस्य चैतन्यवत्त्विचारित्वादिलक्षणेन चार्वाकमतखण्डनं । नापि सर्वविद् आप्तमात्रा-
भवा हि—अभिज्ञानमपि सर्वविदो प्रत्यभिज्ञानवलाद्विशेषतः ज्ञायते इति सर्वज्ञसिद्धान्तवाद-
खण्डनं । तथाप्यात्मा माधुमात्री नापि अङ्गुष्ठादिपरिमाणकः, तथा च तस्मैः प्रदेशैः तत्र
घटुलादिवत् न च्छेदं प्रतिपद्येत । तथात्मा विभुरपि नहि नास्तीति ; तस्मात्ते तथात्मा
ज्ञानत्वार्थं दूरनिकटादिव्यवहाराय सम्यग्निर्दिष्टमं । अत एव देहमात्रपरिमाणोऽयमात्मेति
युक्तं । किञ्च समस्तपदार्थेषु संक्षेपतो जीवाजीवात्मकौ द्वे तत्त्वे तत्र बोधात्मको जीवः, अबोधा-
त्मकस्त्वजीवः । तत्र अजीवस्य आकाशधर्माधर्मपुद्गलकालास्तिकायभेदेन पञ्चविधत्वं । अस्ति-
कायत्व,—पञ्चसु तत्त्वेषु कालवर्जमस्तितया अस्तिकायत्वेन, शरीरवदनेकप्रदेशत्वेन कायवत्-
त्वेन इति । अथ जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च । संसारिणोऽपि द्विविधाः समनस्का अमन-
स्काश्च । तत्र शिक्षाक्रियालापग्रहणक्षमसंज्ञा येषामस्ति ते संज्ञिनः समनस्काः, तद्विपरीता अम-
नस्काः । तत्र नयादिभिरुपायैः प्रतिपन्नोऽयं जीवः । अथ अनेकान्तमपि द्रव्यं नियमैकान्त-
रूपेण नय इत्युच्यते । अयं हि द्रव्यपर्यायार्थिकभेदेन द्विविधः । तत्रैव नैगम-सङ्ग्रह-
व्यवहार-ऋजुसूत्र-शब्द-समभिरूढैवम्भूता षड्विधत्वं निरूपणं । अथ पूरयन्ति गलन्तीति पुद्गलास्ते
च द्विविधाः अणवः स्कन्धाश्च । अथ कायवाङ्मनसां कर्मयोग आस्रव इति कथ्यते, तथा हि—
यथा, सलिलावगाहद्वारं नद्याः स्रवणकारणत्वादास्रव इति निगद्यते तथा योगप्रणालिकया कर्म
आस्रवतीति स योग आस्रवः । स च शुभाशुभभेदेन द्विधा । तत्र कर्माणि शिवस्थितं प्रत्यार्थं
कुशलिप्रायश्चादिनिरूपणाः । अथ सकषायत्वात् जीवः कर्मभावयोग्यपुद्गलानादत्ते—इत्यतः
कर्मबन्धयोग्यानां ग्रहणं बन्धोऽस्तीति ततः बन्ध इति निगद्यते । अथ पुनरपि शुभाशुभभेदा-
दास्रवो द्विविधः, तत्र अहिंसादिः शुभकाययोगः सत्यभाषणादिः शुभवाग्योग इत्यादिकं । अथ
आस्रवति पुण्यं मिथ्यादर्शनादिभिरेतत्प्रमादचतुष्टयेन इति चोच्यते । तत्र च साम्परायिकी-कायिकी-
आधिकरणिकी-प्रात्ययिकी-नैसर्गिकीभेदेन पञ्चविंशतिक्रियानुप्रवेशकथनं । अथ ताः क्रियः अपि-
प्रत्येकं पञ्चविधा इति विविधाः पञ्चविंशतिप्रकारक्रियासङ्कलनकीर्तनं । इति सामान्येन कर्मास्र-
वाणां भेदप्रभेदपूर्वकं प्रत्येकं विशेषकार्यनिरूपणं । अथ पुनरपि अहिंसाणुव्रतादि-सम्यक्त्वाद्य-
दिपञ्चकस्य सदाचारसंज्ञाकथनं । अथ संसारकारणादात्मनो मोक्षमुक्तिः । सा च धिया कःस्वारूढ़-
मतो बन्धभेदात् । शुद्धाशुद्धात्मतत्त्वलाभेन मिथ्यादर्शनविरतिप्रमादकषायाणां बन्धहेतूनां
निर्जरणकारणं गतौ इत्युच्यते । अथासौ सागार-अनागारभेदेन द्विविधः । अथ अहिंसाद्यणुव्रतस्य
प्रत्येकं भावनापञ्चकपूर्वकं व्रतस्य सम्यग्दर्शनादिनिरूपणं । अथ सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राणां
रत्नत्रयाणां प्राधान्यकथनं । तत्र जीवादीनां तत्त्वानां श्रद्धानं सम्यग्दर्शनं प्रतिपादितत्वेन चक्ष्यमाणं
सम्यग्ज्ञानं । एतज्ज्ञानं पञ्चविधं मति-श्रुत-अवधि-मनःपर्याय-केवलभेदात् । संसारकारणनिवृत्तिं
प्रत्युद्यतस्य श्रद्दधानस्य ज्ञानवतः पापगमनकारणक्रियानिवृत्तिः सम्यक्चारित्रं । तत्र अहिंसादिभेदेन
पञ्चधा । येन रूपेण जीवाद्यर्थो व्यवस्थितस्तेन रूपेण सर्वज्ञप्रतिपादिते,ऽर्थे यथार्थं सम्यग्दर्शन-

स्थिति। अत्र कषायविशिष्टतया प्रकृतिनिरूपणं। सा च बहुविधा यथा,—ज्ञानावरण-दर्शना-वरण-वेदनीय-मोहनीय-आयुः-नाम-गोत्र-अन्तरायभेदेन। एतेषां स्वरूपकथनपूर्वकमवान्तरभे-दादिनिरूपणं। अत्र प्रतिभेदनिरूपणं। मिथ्यादर्शनादिभेदनिरूपणं। अत्र-ज्ञानावरणभेदेन [illegible] द्विविधं तत्र [illegible] द्विविधाः [illegible]। [illegible] वराः। एवं आतप-उद्योत-उच्छ्वास-शरीर-सुभग-दुर्भग-सुस्वर-दुःस्वर शुभ-अशुभ [illegible]-कथनं। अत्र पुण्यापुण्यप्रकृतीनां शुभाशुभानुभवनिरूपणादिकं। अत्र [illegible] कर्मणामनुभवात् तपआदिभिर्निर्जरणं निर्जरा। सा द्विविधा विपाकजा, अविपाकजा च। तत्र [illegible]-पाकात् क्रमेण प्रारब्धफलकर्मनिर्जरणं प्रथमा। तदितरा तु द्वितीया। अत्र [illegible] [illegible] इति क्रमः। [illegible] भावद्रव्यभेदेन द्विविधः। [illegible] कर्मणां निर्जरणं भावमोक्षः। [illegible] द्रव्यमोक्षः। अत्र [illegible] [illegible] समितिः। सा च पञ्चधा ईर्या-भाषा-एषणा-आदान-निक्षेपभेदेन। [illegible] [illegible] निरूपणं। अत्र कर्मणां निर्जरातो बन्धहेतूनामभावात् [illegible] दुःख-निवृत्तिरूपत्वं इति निरूपणं। [illegible] [illegible] [illegible] इति [illegible] [illegible] पूर्वकं [illegible] [illegible]।

१९-२१. मंत्रं,—अत्र नैमित्तिकस्य [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] पूर्वकं [illegible]। [illegible] नैमित्तिकविद्या [illegible]। नैमित्तिकस्य [illegible] [illegible] पूर्वकं [illegible]। [illegible] नैमित्तिकस्य [illegible] [illegible]-कथनं। तथापि, ऋषभनाथ-अजित-[illegible]-सुमति-पद्मप्रभ-सुपार्श्वनाथप्रभृतीनां नाम। तथा [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] द्वितीयस्य। यथा प्रथमस्य ऋषभनाथजिनस्य निर्देशः, [illegible] अस्य पिता नाभिराज, माता च मरुदेवी तथा [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] इति। [illegible] जिनेन्द्राणां [illegible]। अत्र जिनानां प्रत्येकं दीक्षाकाल[illegible]। तत्र [illegible] जिनस्य (ऋषभस्य) [illegible] तदितरेषां [illegible], तथा, ऋषभस्य दीक्षाकालः [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible] परमायुःप्रमाणकथनं। अपि जिनानां [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]। तत्र [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] पूर्वकं [illegible]। तथा [illegible] [illegible]। तत्र [illegible] [illegible] [illegible] नाम [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]।

तत्र रामकृष्णाख्यानकादेव कर्मणां यादवानां पुरस्थितानां द्वारकया सार्द्धं वह्निद्वारेण विनाश-
निरूपणं । पुरा किल नेमिजिनेन्द्रः कृष्णादिभिरपृष्टोऽपि स्वकाय द्वैपायनमुनेः कोपेन सार्द्धं
द्वारकया यदूनां दाहनं, तथा कृष्णस्यैव भ्राता जरत्कुमारा कृष्णस्य मरणं भविष्यतीति ।
तदेतत् श्रुत्वा जिनदत्तं निर्विण्णः जरत्कुमारः द्वारकापरित्यागपूर्वकं दक्षिणप्रदेशगमनकथनं ।
अथ यादवानां विनाशेन सार्द्धं लोकमङ्गलयोः रामकृष्णयोः दक्षिणपूर्वाभिमुख प्रयाणकथनं ।
तत्र वनमध्ये सरस्तीरात् प्रयागस्य कृष्णस्य जरत्कुमारशरविद्धस्य मरणेन भ्रात्रादिकथनं ।
बलदेवविलापवर्णनं । जरत्कुमारस्य पाण्डवानां पाण्डवानां बलदेवसमीपगमनपूर्वकं कृष्ण-
शरीरदाहविकल्पादनं । बलदेवस्य तपश्चरणं । पाण्डवादीनां प्रव्रज्याग्रहणकथनं । तेषां निर्वाण-
प्राप्तिकथनम् । नेमिनिर्वाणकीर्त्तनम् ।

No. 2041. त्रिलोकसारः वा तिलोयसारो, सटीकः । Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 5,143 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sára ALIAS **Tiloya-sáro**. A description of the three regions of the Universe. The work is in Mágadhí verse, and extends to one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary by Mádhavachandra Traividya, who says he has followed the opinion of Nemichandra Siddhántadeva, but it is not clearly stated whether this Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator. CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavanas, Vyantara, Jyotih, Vimána, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature. Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of impermanence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds. Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a rajju. Various kinds of measures. Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity, expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisons &c. Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe, their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyántara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Asoka, Champaka, Nágakesara, Tumbura, Vata, Asvattha, Tulasí and Kadamba. Jambudvipa stands to the east of the Vyantara region.

Description of Jyotir loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvipa, Ghátaki-khanda-dvipa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercallary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vimána loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

यस्याद्वितनुधाना विश्वपदार्थान्मूर्तप्रतिबिंब यस्य ।
तच्चानन्तचतुष्टयात्मकं वन्दे तिमिरनिचयमहः ॥

श्रीमदप्रतिहतप्रतिभाप्रतिपत्तिः सकलभगवन्नेमिचन्द्रसैद्धान्तदेवश्चतुरनुयोगचतुरुदधिपार-गस्तदनुप्रश्नप्रतिबोधनव्याजेनाशेषविनेयजनप्रतिबोधनार्थं त्रिलोकसारनामानं ग्रन्थमारचयन् तदादौ निर्विघ्नतः शास्त्रपरिसमाप्त्यादिकं फलं कुलमवलोक्य विशिष्टेष्टदेवतानमस्करोति । 'बलगोविंद' इति । अस्यार्थः कथ्यते । नमस्यामि नमस्करोमि । कं, विमलतरनेमि-चंद्रं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति णेमिचंदमुणिणा अप्पसुदेणभयणंदिवच्छेण ।
रइयो तिलोयसारो खमंतु तं बहुसुदाइरिया ॥ १००९ ॥

टीकायाः । गुरुणेमिचंदसम्मदकदिवयगाहा तहिं तहिं रइदा ।
माहवचंदतिविज्जेणियमणुसरणिज्जमज्जेहिं ॥

स्वकीयगुरुनेमिचन्द्रसिद्धान्तचक्रिणां सम्मताः । अथ वा ग्रन्थकर्तॄणां नेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवा-नामभिप्रायानुसारिण्यः कतिपयगाथाः । माधवचन्द्रत्रैविद्येनापि तत्र तत्र रचिताः । इदम-प्यार्याचार्यवर्यैरनुसरणीयं । स्वमतमलहृतः रत्नत्रयमगाढं कुर्वन्नभीष्टमंगलं करोति ।

अरहंतसिद्धआइरियउवज्झायसाहुपंचपरमेट्ठी ।
इयपंचणमोकारो भवे भवे मम सुहं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणा माधवचन्द्रत्रैविद्येन-रचिता त्रैलोक्यसारटीका समाप्ता ।

विषयः । द्रव्यस्य भवनव्यन्तर-ज्योतिः-विमान-नरतिर्यग्लोक-जिनभवनरूपपञ्चाधिका-रकथनं । लोकस्य अनादित्वादिकथनं । तत्र शून्यवादनिराकरणं । ईश्वरकर्तृत्वनिराकरणं । स्वभावनिर्वृत्तत्वकथनं । परमाणुपरमतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । क्षणिकमतनिरासः लोकस्य (भुवनस्य) मृदङ्गसन्निभत्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयत्वकथनं । अनन्तप्रदेशाः सप्तमो भागो रज्जुरिति लक्षणकथनं । रज्ज्वङ्गुलादीनां मानानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रक्रियाकथनं । तत्र लौकिकलोकोत्तरभेदेन द्विविधमानकथनं । तत्र मानोन्मानावमानगणिमानप्रतिमानतत्प्र-तिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधत्वकथनं । द्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्विध-त्वकथनं । तत्र द्रव्यादीनां क्रमेण जघन्योत्कृष्टत्वकथनं । संख्याप्रमाणोपमाप्रमाण-भेदेन द्रव्यस्य द्वैविध्यकथनं । संख्येयमसंख्येयमनन्तमिति संख्यापि त्रिविधा । तत्र असंख्येयमनन्तञ्च प्रत्येकं त्रि-विधं तयोर्न युक्तं द्विकवारमिति । अथ संख्येयज्ञाननिमित्तं, अनवस्था, शलाका, प्रतिशलाका, महाशलाकेति चत्वारि कुण्डानि कल्पितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुण्डानां व्यासादिपरिमाणकथनं क्षेत्रफलप्रमाणोपायकथनं । तत्र क्षेत्रसंख्यानादिकीर्तनञ्च । कुण्डानां व्यासविष्कम्भादिपरिमाणादि-प्रकारकथनं । क्रमेणानेन धाराभेदासंख्येयानन्तयोः स्वरूपकथनं । एषां विस्तरस्य समीक्षणं । तत्र

सर्वधारानिरूपणं। समधाराकथनं। विषमधाराकथनं। एतयोः स्थानानयनादिप्रकारकथनं। एवं सर्वत्र ज्ञेयं। तथा कृतिधाराकथनं। अकृतिधाराकथनं। घनधाराकथनं। घनमातृकधाराकथनं। अघनमातृकधारा। द्विरूपवर्गधाराकथनं। क्रमेणानेन चतुर्दशविधधारानिरूपणं। संख्याप्रमाणस्वरूपस्य इतश्चिज्ञेयं। अधुना पूर्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अष्टविधत्वनिरूपणं। यथा,—पल्यं, सागरः, सूच्यङ्गुलं, प्रतराङ्गुलं घनाङ्गुलं, जगच्छ्रेणिः, जगत्प्रतरः, घनलोकश्चेति। तत्र व्यवहारोद्धाराद्धापल्यानीतिपल्यत्रयेण क्रमेण संख्याद्वीपसमुद्राः कर्मस्थित्यादयश्च वर्णिताः। पल्यप्रमाणोपायकथनं। अथ क्षेत्रसंख्यानादिकथनं। एवं सागरोपमसूच्यङ्गुलोपमादीनां स्वरूपनिरूपणं। पूर्वोक्तचतुर्दशरज्ज्वायामं लोकस्य आयामकथनं। रज्ज्वादिनिरूपणं। अधोलोकेक्षेत्रफलानयनाय तस्य अष्टधाप्रभेदकथनं। यथा,—सामान्यं, ऊर्ध्वायतं, तिर्यगायतं, यवमुरजं यवमध्यं, मन्दरं, दूष्यं, गिरिकटकञ्च। क्रमेणैषां क्षेत्रफलादिनिरूपणं। लोकशिखरे वातवलयकथनं। वातक्षेत्रफलादिकथनं। एवं सार इव लोकमध्ये त्रसनाडीस्वरूपकथनं। घम्माद्यधःस्थभूमिभेदकथनं। तत्र नरकादौ सप्तभूमयः, यथा,—रत्नशर्करा, वालुकाः, पङ्क, धूमः, तमः, महातमः, प्रभा चेति। तत्र पृथिव्यादीनां भेदादिनिरूपणं। शीतोष्णादिविभागकथनञ्च। बिलविभागकथनं। नरकादिसंख्यादिनिरूपणं। विस्तरेण नरकवर्णनं। वैतरणीनदीवर्णनं। नरकाग्निः पततः जीवस्य उत्पत्तिनियमकथनं तत्र प्रथमं तिर्यग्योनौ उत्पत्तिकथनं। नरकं गच्छतां जीवानां पृथिवीं प्रति नियमकथनं। अथ पूर्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिद्वासप्ततिलक्षसंख्यकानि जिनभवनानि सन्तीतिकथनं। भवनवासिनां कुलभेदकथनं। तत्र असुरादिगणकथनं। भूतानन्दादिगणकथनं। वरिवैरोचनादिगणकथनं। क्रमेणासुरादीनां चिह्नकथनं। यथा,—चूडामणि-फणि-गरुड़-गज-मकरवर्धमान-वज्र-सिंह-कलश-अश्व-च। अश्वत्थ-सप्तच्छद-शाल्मली-जम्बू-वेतस-कदम्ब-प्रियङ्गु-शिरीष-पलाश-राजद्रुमरूपचैत्यतरुकथनं। चैत्यतरूणां मूलदेशे प्रतिमास्थापनार्थं चतुर्दिग्निर्माणप्रकारकथनं। इन्द्रादीनां भवनसंख्यादिकथनं। अनीकभेदकथनं। तत्र अन्यानीकादिसंख्याकथनं। तत्र भवनेषु असुरादिदेवीनां संख्याकथनं। तथाहि,—महादेव्यः ५, परिवारदेव्यः ८,१९९९८, वल्लभिकाः, १६०००, चर्म्मांशयाः ५६०००, पिकुर्म्माणादेव्यः एवमेव ४०० ००। तथा अनीकपालनादिसंख्यादिकथनञ्च।

एवं भवनलोकनिरूपणानन्तरं व्यन्तरलोककथनं। तत्र,—जिनगेहसंख्यादिकथनञ्च। व्यन्तराणां कुलभेदनिरूपणं। तत्र किन्नर-किंपुरुष-महोरग-गन्धर्व-यक्ष-राक्षस-भूत-पिशाचरूपाष्टविधव्यन्तरदेवनामकथनं। तेषां वर्णादिनिरूपणञ्च। चैत्यतरुभेदकथनं। यथा,—अशोक-चम्पक-नागकेसर-तुम्बुरु-वट-कण्टक-वृक्षतरु-तुलसी-कदम्बतरु-च। अथ एतन्मूलेषु जिनप्रतिमाव्यवस्थापनार्थं चतुर्दिग्निर्माणविधिकथनं। किन्नरादीनां (द्विधा) स्वजातिकानिरूपणं। तेषां गणाधिपतिनिरूपणञ्च। व्यन्तरलोकस्य पूर्वस्यां दिशि जम्बूद्वीपतुल्यानि पञ्चपञ्चसहस्राणि सन्तीति कथनपूर्वकं तदुपरि नगरानिरूपणकथनं। नगरगोपुरप्रासादवर्णनादिकं। गणिकादिवर्णनञ्च।

अथ ज्योतिर्लोकस्वरूपनिरूपणं। तत्र निवासभेदकथनादिकथनं। चन्द्र-आदित्य-ग्रह-नक्षत्र-प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधज्योतिष्कभेदकथनं। एतत्कथनप्रसङ्गेन षोडशद्वीपनिरूपणं यथा,—जम्बूद्वीपः, धातकीखण्डद्वीपः, पुष्करवरः, वारुणिवरः, क्षीरवरः, घृतवरः, क्षौद्रवरः, नन्दीश्वरवरः, अरुणवरः, अरुणाभासवरः, कुण्डलवरः, शङ्खवरः, रुचकवरः, भुजगवरः, कुशवरः, क्रौञ्चवरश्चेति।

अन्त्यविभागे षोडशद्वीपकथनं यथा,—मनःशिलाद्वीपः, हरितालद्वीपः, सिन्दूरवरः, श्यामवरः, अञ्जनकवरः, हिङ्गुलिकवरः, रूप्यवरः, सुवर्णवरः, वज्रवरः, वैडूर्य्यवरः, नागवरः, भूतवरः, यक्षवरः, देववरः, अहीन्द्रवरः, स्वयम्भूरमणश्चेति। तत्र लवणाम्बुधिः, कालोदकाम्बुधिश्चेति कथन-पूर्व्वकं पूर्वोक्तद्वीपनामभिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनञ्च। जम्बूद्वीपादीनां प्रत्येकं विस्तारसंख्या-दिकथनं। समुद्रेषु प्रत्येकं रसविशेषकथनं। तत्र लवणसमुद्रे, कालोदकसमुद्रे, स्वयम्भूरमणस-मुद्रे च जलचराः सन्ति नान्यत्रेति कथनं। मनुष्यक्षेत्रविभागस्य कर्म्मभूमिविभागस्य च पर्य्यन्तपर्य्यन्तद्वयनिरूपणं। ताराणां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। चन्द्रादीनां स्थितिस्थानादि-निरूपणं। ज्योतिर्विमानस्वरूपकथनं। ग्रहादीनां वर्णादिनिरूपणं। तेषां किरणप्रमाणनि-रूपणं। चन्द्रादीनां विमानवाहकानां रूपादिकथनं। तेषां विम्बगतानां द्विविभागकथनं। चन्द्राचलनगमननिरूपणं। ग्रहाणामवस्थानक्रमकथनं। विमानगमनप्रकारकथनं। पूर्वोक्तक्षे-त्रप्रमाणादिकथनं। अयनक्लृप्तिप्रक्रियाकथनं। ज्योतिर्विम्बसंख्याद्यानयनादिप्रकारकथनं। चन्द्रस्य परिवारकथनं। अष्टाशीतिग्रहाणां नामानि यथा,—काल-विकाल-लोहित-कनक-कनकसंस्थान-अन्तरद-दुन्दुभि-रत्ननिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः। सूर्य्याचन्द्रयोरन्तरस्थाने चारकथनं। तयोः वीथीनिरूपणादिकं। चन्द्रादीनां परिध्यानयनप्रक्रियाकथनं। दिनरात्रिहेतुकथनं। तयोः छायादिप्रकारकथनं। अयनाद्यानयनप्रकारकथनं। सूर्य्याचन्द्रयोः गमनप्रकारकथनं। अस्तोदयानयनप्रकारकथनं। छायानयनप्रक्रियाकथनं। समुद्रचारक्षेत्रनिरूपणञ्च। वेदिकाक्षेत्र-फलादिकथनं। द्वीपचारकथनं। चन्द्रादित्यवासप्रमाणादिकथनं। सूर्य्यतापस्य क्षेत्रविभाग-प्रक्रियाकथनं। चन्द्रादित्ययोः परिधिसंख्यानयनप्रकारकथनं। चन्द्रादित्ययोर्नक्षत्र-भुक्तिकालानयनप्रकारकथनं। राहोः नक्षत्रभुक्तिनिरूपणं। मलमासप्रकारप्रतिपादनं। दक्षि-णायनोत्तरायणप्रारम्भे नक्षत्रानयनप्रकारकथनं। विषुवे पर्व्वतिथ्यादीनामानयनप्रकारकथनं। तारा-णामाकारविशेषकथनं। कृत्तिकादीनां परिवारताराकथनं। तत्संख्या तु एकादशोत्तरशताधिक-सहस्र (११११) मितिकथनञ्च।

अथ विमानलोकनिरूपणं। तत्र च त्रयोविंशत्यधिकचतुरशीतिलक्षसप्तनवतिसहस्रसंख्या-मितजिनभवनकथनं। द्वादशकल्पानां नामकथनं। तत्र नामानि यथा,—सौधर्म्मैशान-सन-त्कुमार-माहेन्द्रप्रभृतीनि। कल्पातीतविमानसंख्याकथनं। इन्द्रकसंख्याकथनं। अर्चिरर्चिर्मा-लिनी-वैरा-वैरोचनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्गतानि, सोमरूपाङ्कस्फटिकाख्यानि चत्वारि

चैत्यानि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं। विमानानां स्थाननिरूपणं। प्रत्येकमिन्द्रकसंख्याकथनञ्च। तत्र नामानि यथा,—ऋतु-विमल-चन्द्र-वल्गु-वीर-अरुण-नन्दन-नलिन-काञ्चन-रोहितप्रभृतीनि। इन्द्रकाणां विस्तारादिकथनं। विमानानां वर्णकथनं। अथ सौधर्मादिद्वादशकल्पेषु देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-मृग-महिष-मत्स्य-कूर्म-दर्दुर-तुरग-कुञ्जरप्रभृतीनि। इन्द्रकविमानावस्थानादिकं। तत्र देवानामुत्पत्तिनिरूपणं। परिषत्संख्यानिरूपणं नगरप्राकारोत्सेधादिकथनं। तत्र सुरपुरात् बहिः पूर्वादिषु दिक्षु अशोकसप्तच्छद-चम्पकादिवनचतुष्ककथनञ्च तद्वनमध्यस्थचैत्यवृक्षरूपादिकथनं। लोकपालानां नगरनिरूपणं। सौधर्मादिस्वर्गस्थितानां पद्मगन्धा-अनन्तरूपाप्रभृतीनां गणिकानां नामादिकथनं। अथ देवीनां तत्परिवारदेवीनाञ्च संख्यादिनिरूपणं। देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-शिवा-श्यामा-कालिन्दी सुलसाप्रभृतीनि। तत्र षट्पञ्चाशद्देवीनां निक्रियाभ्यन्तरादिदेवीसंख्यादिकथनं। इन्द्रस्य प्रासादादिस्वरूपकथनं विशेषेण सुधर्मासभावर्णनं। तत्र वरजिनभवने सुराणां तीर्थंकरभूषणपूजादिकथनं। वैमानिकदेवानां जननमरणान्तरकथनं। अथ लौकान्तिकानामवस्थाननिरूपणमुखेन ब्रह्मलोककल्पान्ते अष्टकुला लौकान्तिकाः सुरा नियमकीर्तिनिरूपणं। साधा-न्तरे देवानां शरीरोत्सेधोच्छ्वासाहारकालादिनिरूपणं। मिथ्यादृष्टिसम्यग्दृष्ट्योः फलकथनं। एकदण्डित्रिदण्डिप्रभृतीनां परिव्राजकानां गत्यादिनिरूपणं देवानामुत्पत्तिस्वरूपकथनादिकं। तेषां जिनपूजारूपमङ्गलनिरूपणं। अथ अष्टमभूमिस्थितसिद्धक्षेत्रस्वरूपकथनञ्च।

अथ नरलोके द्विहीनचतुःशतजिनालयकथनं। तिर्यग्लोके च द्वापञ्चाशत्सङ्ख्यकजिनभवनकीर्तनं। मन्दर-कुलपर्वत-मानुषोत्तरप्रभृतिस्थानेषु जिनालयसंस्थानकथनं। जम्बूद्वीपे थालाकार-मन्दरपर्वतस्वरूपादिकथनं। तत्र हैमवत-हरि-विदेह-रम्यक-हैरण्यवत-ऐरावतरूपवर्षकथनं। तथा हिमवान्, महाहिमवान्, निषधः, नीलः, रुक्मी, शिखरी चेति षट्कुलपर्वता इति निरूपणञ्च। पर्वतानां प्रत्येकं वर्णकथनं। हिमवदादिषु स्थितानां ह्रदानां नामानि यथा,—पद्म, महापद्मः, तिगिञ्छः, केसरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकश्चेति। तत्र जातकमलानां विशेषरूपकथनं। तथाहि,—मध्यमोद्दिष्टकमलं वैडूर्यनालं, एकादशोत्सेधदलं, पृथ्वीसाररूपं कमलमिति। तस्य कमलस्य विस्तारपरिमाणादिकथनं। तत्कमलकर्णिकामध्ये श्रीदेवतायाः रत्नमयगृहकथनं। तन्निवासिनीनां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, ह्रीः, धृतिः, कीर्तिः बुद्धिः, लक्ष्मीश्चेति। अथ परिवारकमलस्थितश्रीदेवतापरिवारसंख्यादिकथनं। [illegible]जातनदीनां नामानि यथा,—गङ्गा, सिन्धु, रोहिता, सीता, सीतोदा, नारी नरकान्ता, सुवर्णकूला, रूप्यकूला, रक्ता, रक्तोदा चेति। तत्र गङ्गायाः समस्तमार्ग-निरूपणादिकं गोमुखीनामकारवर्णनं। एवं सिन्धु-रोहितादीनां नदीनां समस्तमार्गनिरूपणमुखेन वाहनाकथनं। भारतादिवर्षाणां विस्तारादिनिरूपणं। भद्रशालादिवनपरिमाणकथनं। भूशालाशालमयनादिप्रकारकथनं। भेदनिरूपणं। मन्दरादिषु गिरिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं। तत्र सोम-यम-

यक्ष-कुबेराणां भवनाधिपत्यकथनञ्च । सीतादीनामायुरादिनिरूपणं । नन्दन-मन्दर-निषध-हिमवत्-रजत-रुचक-सागर-वज्राख्यगिरिकूटानां नामधेयकथनं । नन्दनगिरिस्थवापीस्वरूपादिकथनं । तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनं । मेरुशिखरस्थितानां शिलानां नाम-स्थानादिकीर्तनं । तत्र जिनस्य भद्रासनादिनिरूपणं । अथ उत्तरकुरुप्रदेशे नीलगिरेः समीपे सीतानद्याः पूर्वतटे मन्दराचलस्य ऐशान्यां दिशि शतयोजनव्यासा जम्बूवृक्षस्थली तिष्ठतीति निरूपणं । तत्र जम्ब्वां चतुर्वेदिका द्वादश तिष्ठन्तीति कथनं । परिवारवृक्षादिकथनं । विशेषेण जम्बूवृक्षवर्णनं । अथ सीतोदापरतीरे निषधगिरिसमीपे देवकुरुक्षेत्रे मनोहरकष्ठस्थले शाल्मलिवृक्षस्तिष्ठतीति-सवर्णनं । भोगभूमिकर्मभूम्योर्विभागकथनं, यथा,—देवकुरूत्तरक्षेत्रे द्वे उत्तमभोगभूमी, हरिरम्यकक्षेत्रे द्वे मध्यमभोगभूमी, हैमवत-हैरण्यवतक्षेत्रे द्वे जघन्यभोगभूमी स्यातामिति शिष्टानि सर्वाणि कर्मभूमयश्चेति निरूपणं । अथ यमकगिरिस्वरूपकथनं । मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां ह्रदानां परिमाणादिकथनं । चित्रगिरिकुलपर्वतादिवर्णनं । चतुर्दिग्गजपर्वतवर्णनं । गजदन्तपर्वतानां नामादिकथनं । विदेहदेशविभागादिकथनं तत्र वक्षारपर्वतारण्यादिनिरूपणं । ग्राम-नगर-खेट-कर्वट-मडम्ब-पत्तन-द्रोण-संवाह-दुर्गादिसंख्याकथनं । तदन्तःस्थसागरस्थितद्वीपादिवर्णनञ्च । विदेहदेशे ऋतूनां यथाकालोदयेन निरीतिभावत्वकथनं ।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं । तत्र सेनापतिगणकरति-वणिक्पति-अमात्य-पुरोहिताद्यष्टादशश्रेणीनामधिपो राजा, पञ्चशतराजस्वामी चाधिराजः, सहस्रराजस्वामी महाराज इत्यभिधीयते — इत्यादिनिरूपणं । तीर्थंकरलक्षणं । वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्मा-सुपद्मा गन्धा-गन्धिल्यादिविदेहस्थदेशानां नामकथनं । तत्रस्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं । अथ विदेहस्य प्रथमविजयार्द्धे पञ्चपञ्चाशन्नगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं । ततो विजयार्द्धस्तत्र षट्खण्डमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनं । तत्रत्यनगरादिवर्णनञ्च । अथ नाभिगिरीणामवस्थितस्थानादिनिरूपणं । हिमाचलादीनां कूटगिरिसंख्यानामादिकथनं । अथ भरतैरावतप्रभृतिहरिरम्यकक्षेत्रपर्यन्तं सर्वासां नदीनां संख्या लक्षत्रयं द्विनवतिसहस्राणि द्वादश च (३९२०१२) स्यातामितिनिरूपणं मेर्वादीनां व्यासानयनप्रकारकथनं कुलक्षेत्रादिविशेषाणां विष्कम्भायामानयनप्रकारकथनं ।

अथ भरतेषु ऐरावतेषु च सर्वेषु अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी चेति कालद्वयं वर्तते । नान्यत्र तत्रस्थजीवानां यथासंख्यं हानिवृद्धी भवत इति कथनं । तत्र कालद्वयस्य प्रत्येकं षड्भेदनिरूपणं । यथा,—सुषमसुषमः, सुषमः, सुषमदुःषमः, दुःषमः, दुःषमसुषमः, अतिदुःषमश्चेति । क्रमेण षट्कालानां स्थितिकालनिरूपणं । जीवानामायुःप्रमाणनिरूपणञ्च । एवं षट्सु कालेषु क्रमेण नराणामुत्सेध-वर्ण-आहार क्रमादिनिरूपणं । अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनं : तत्र जातानामुत्पत्त्यादिविधानकथनं । कर्मभूमिप्रवेशक्रमकथनं । तत्र जातानां कुलकराभिधानानां मनूनां नामानि यथा,—क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहनप्रभृतीनि । मनूनामन्योऽन्यमन्तरकालनिरूपणं ।

तत्र प्रथमं पञ्चमकः, अवसर्पिण्योः षष्ठादेव द्वयसन्नि अन्तरे तत्र कालाकारैर्व्वादिभिः समूहां मानव-क्रियाप्रकाशोनिरूपणं । एवं तेषां सर्व्वकथनं कल्पनिरूपणञ्च । अथ तीर्थिकानां लोकव्यवहारो द्वासप्ततिः कल्पेन चादिब्रह्मणा निर्मित इति कथनं । चतुर्थे काले (दुःषमे) चतुर्विंशतितीर्थङ्कराणामुत्पत्त्यादिकथनपूर्व्वकं पार्श्वजिनवर्द्धमानजिनयोरन्तरालादिवर्णनं । जिनानामन्तरालनिरूपणं । जिनधर्म्मोच्छित्तिकालनिरूपणं यथा,—पुष्पदन्तादारभ्य शान्तिनाथावसानेषु सप्तसु अन्तरेषु धर्म्मोच्छेदपरिच्छिन्नतामभावात् सद्धर्म्मो नासीदिति तत्र कथनं । अथ द्वादशचक्रिणां (जिनानां) नामानि यथा,—भरतः, सगरः, मघवान् सनत्कुमारः, शान्तिजिनः, कुन्थुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, महापद्मः, हरिषेणः, जयः, ब्रह्मदत्तश्चेति । एषां स्थितिकालादिनिरूपणं । काल-महाकाल-माणवक-पिङ्गल-नैसर्प्य-पद्म-शङ्ख-पाण्डु-नानारत्नाख्यनवनिधिनिरूपणादिकं । सेनापति-गृहपति-स्थपतिप्रभृतिचतुर्द्दशरत्नकथनं । विजय-अचल-सुधर्म्म-नन्द-नारायण-कृष्णादीनामर्द्धचक्रिणां नामादिकथनं । एषां स्थितिकालनिरूपणं । तत्र कृष्णस्तु नेमीश्वरजिनस्य समये उत्पन्न इति कथनं । अर्द्धचक्रिणां प्राप्तगतिकथनं । तत्र कृष्णादीनां भूमिं प्रापेतिकथनञ्च । भीम-महाभीम-रुद्र-महारुद्र-प्रभृतिनवनारदकथनं । नारदानां कलहप्रियत्वादेवगतकालमादिकथनञ्च, भीमावलि-जितशत्रु-जितनाभिप्रभृत्येकादशरुद्रनामकथनपूर्व्वकं तेषां स्थितिकालादिनिरूपणं । अथ-ऋषभ-वासुपूज्य-नेमि-पार्श्वनाथादीनां तीर्थङ्कराणां वर्णकथनं, वंशकीर्त्तनञ्च । विजयार्द्ध-कल्किनोः कालनिरूपणं । एवं विंशतिकल्किनामानि प्रत्युपकल्किसमयकथनादिकं । तत्र धर्म्मादीनां विनाशकारणकथनं । षष्ठकाले सम्वर्त्तकादिवातादीनामाविर्भावादिवर्णनञ्च ।

अथ लवणार्णववर्णनं । तन्मध्यस्थितविजयार्द्धवर्णनञ्च । लवणार्णवाभ्यन्तरस्थानां पातालानां वर्णनं । तत्र पूर्व्वोक्तां दिशि स्थितानां वडवामुख-कदम्बक-पाताल-यूपकेशराभिधानानां तेषां परिमाणादिकथनं एवमन्यत्र स्थितानां ज्ञेयं । पातालान्तःस्थितयोः जलानिलयोः वर्णनं । पूर्णिमादौ लवणसमुद्रे जलोत्थानपरिमाणकथनं । द्वीपवर्णनादिकं । कालोदकसमुद्रवर्णनादिकं । धातकीखण्डपुष्करद्वीपादिवर्णनं । मानुषोत्तरपर्व्वतवर्णनं । दिक्कूटादिवर्णनं । तत्र पूर्व्वदिक्कूटे विजया, वैजयन्ती, जयन्ती, अपराजिता, नन्दा नन्दवती, नन्दोत्तरा, नन्दिषेणेति दिक्कुमारीकथनं । एवमन्यस्यां दिशि ज्ञेयं । द्वीपसमुद्रादीनामधीश्वरनिरूपणं । एवं वारुण-क्षीर-घृत-क्षौद्र-नन्दीश्वर-अरुणादिद्वीपसमुद्रेषु ज्ञातव्यं । विशेषेण नन्दीश्वरद्वीपवर्णनं । तत्रत्यजिनालयादिवर्णनञ्च । अथ त्रिलोकस्थितानामकृत्रिमाणां चैत्यालयानां सामान्येन आकारादिनिरूपणं । तत्र जिनप्रतिमालक्षणादिवर्णनञ्च ।

No. 2042. आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसालङ्कृतिनामवृत्तिसहितम् ।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on a page. Extent, 8,048 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1525. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

A'ptamímáñsita, together with a commentary entitled *A'pta-mímáñsá-lañkṛiti*. A treatise on Jain philosophy, explaining the different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary is by Vidyánanda.

Beginning. वृत्तिग्रन्थस्य । श्रीवर्द्धमानमभिवन्द्य समन्तभद्रमुद्भूतबोधमहिमानमनिन्द्यवाचं ।
शास्त्रावताररचितस्तुतिगोचराप्त-मीमांसितं कृतिरलं क्रियते मयास्य ॥१॥

अथ श्रीवर्द्धमानस्य परमजिनेश्वरसमुदयस्य समन्तभद्रस्य तद्गुणवाचक संस्तवनमाप्तमीमांसि-
तस्यालङ्करणे तदाश्रयणात् तदभ्युदयमासभवे तद्घटनात् । इत्यादि ।

मूलग्रन्थस्य । देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः ।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान् ॥
अध्यात्मं बहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः ।
दिव्यः सत्यो दिवौकःस्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः ॥ इत्यादि ।

End. मूलस्य । जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान् ।
यतिपतिरजो यस्याधृष्यान्मताम्बुनिधेर्लवान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नाना परे समुपासते ॥

वृत्तिग्रन्थस्य । येनाशेषकुनीतिवृत्तिसरितः प्रेक्षावतां शोषिता-
यद्वाचोऽप्यकलङ्कनीतिरुचिरास्तत्त्वार्थसार्थद्युतः ।
स श्रीस्वामिसमन्तभद्रयतिभृद्भूयाद्विभुर्भानुमान्
विद्यानन्दघनप्रदोऽनघधियां स्याद्वादमार्गाग्रणीः ॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसालङ्कृतौ दशमः परिच्छेदः ।
श्रीमदकलङ्कशशधरकुलविद्यानन्दसम्भवा भूयात् ।
गुरुमीमांसालङ्कृतिरष्टसहस्री सतामृद्ध्यै ॥
श्रीमूलसङ्घबलात्कारगणे श्रीकुन्दकुन्दान्वये
श्रीदेवीश्वरलघुपूजकभिधा (?) श्रीदेवसंघाग्रणीः ।
श्लोकसंख्यापरार्द्धं नास्ति ।

संवत् १५२५ । वर्षे पोषसुदि ९ । शुक्रवासरे । शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।

पुस्तके यादृशं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥
वृषभादीन् जिनान् वर्धमानान्तान् प्रणिपत्य वै ।
अष्टसहस्रीयां प्रशस्तिं विदधे क्रमात् ॥
टबहाख्ये पुरे श्रीमज्जिनमन्दिरसुन्दरे ।
शकेन्द्रःसावदीनाह्वे सर्वीं पाति क्षितेजना ॥
श्रीविक्रमभेनमाबाद्याब्दके पञ्चदशाब्दके ।
वर्षाणां पञ्चविंशत्या नवम्यां कृष्णपौषके ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः स्तवनीयत्वकथनं । तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थंकरत्वात् विपक्षादिमद्दोद्यत्वाच्च । यो महान् न भवति न तीर्थंकरो न भवति, यथा-ऽस्मदादिः, तस्मात् तीर्थंकरस्वामी महान् भवतीति निरूपणं । अथ प्रमाणसंख्यादिसम्वादकथनं । सुगतकपिलादीनामाप्तत्वखण्डनपुरःसरं तीर्थंकरस्य भगवत आप्तत्वव्यवस्थापनं ।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्वज्ञः स्तुत्यः श्रेयोऽर्थिनां, श्रुतेरेव श्रेयःसाधनोपदेशसिद्धेरिति मीमांसकमतोपन्यासपूर्वकं तत्खण्डनं । अथ स्वर्गकामोऽग्निहोत्रेण यजेतेत्यादौ भावनैव वाक्यार्थ इति भाट्टाः । नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः । विधिरेव वाक्यार्थ इति वैदान्तिका इत्येषां स्वोपपादनपुरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं । अथ सौगतमतेन अन्यापोह एव शब्दार्थ इति निरूपणपूर्वेण तन्मतेन प्रत्यवादखण्डनं । तथाहि वस्तुस्वभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिराकरणेऽपि विधेर्वाक्यार्थत्वाघटनात् न भावना वाक्यार्थः सिद्धो भट्टस्येति न सम्मति विधेयं । विधेरपि प्रमाणप्रमेयतदुभयरूपाद्यष्टविधविकल्पसङ्कुलतया बाध्यमानत्वात् । तथाहि प्रमाणं विधिरिति कल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् स्वरूपमेवेति चेन्न सर्वथा निरंशस्य तस्याद्वैतस्य विधेः प्रमाणप्रमेयरूपद्वयविरोधात् । कथमिदानीं उपनिषद्वाक्यं प्रतिभासमात्राद्भिन्नं कथं वा तत् परिकल्पितादवाक्यात् शिष्यादेः परमार्थप्रत्यायकात् परमब्रह्मणः प्रतिपत्तिः, तथात्वे परिकल्पिता-धूमादेः पारमार्थिकपावकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत । अतएव कथमिदानीमन्यापोहः शब्दार्थ इति प्रतिषिध्यते । वस्तुस्वरूपाभिधायिनोऽपि शब्दस्य अन्यापोहाभिधायित्वे अन्यपरिहारेण क्वचित् प्रवृत्तिनिवृत्तिमतां पायादिभिरपि शब्दार्थो माभूदिति समुदितार्थः । अथ विधेरप्रवर्तकत्वनिरूपणं । तथाहि विधिः प्रवर्तकविधिः प्रवर्तकस्वभावो वा स्यादप्रवर्तकस्वभावो वा । आद्यश्चेत् वैदान्तिकानामिव सौगतादीनामपि प्रवर्तकः स्यात् । ननु तेषां विपर्ययात् न प्रवर्तक इति चेत्, तत एव वैदान्तिकानामपि अप्रवर्तक इति वक्तुं शक्यते तदुभयोः समानाक्षेपसमाधानत्वात् । यदि पुनरप्रवर्तकस्वभाव एव विधिस्तदा कथं वाक्यार्थः स्यान्नियोगवत् । यथा,-विधिः वाक्यार्थो न अप्रवर्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिशा विधेः फलरहितत्वादिकमूहनीयं । तदनेन प्रकारेण

आक्षेपप्रदर्शनादिपूर्वकं भावनैव वाक्यार्थ इति निष्कर्षकथनं। तथापि न परोदितो विधिर्वाक्यार्थः सिद्ध्यति, नियोगस्यैव वाक्यार्थत्वोपपत्तेः। अथ नियोग एव वाक्यार्थोऽस्त्वित्यपि न युक्तं यागार्थविनियोगस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोगविध्यादिस्वरूपप्रतिपादके सर्व्वत्र वाक्ये भावनाया एव वाक्यार्थत्वप्रतीतेः सैव वाक्यार्थः। सा च द्विविधा शब्दभावना अर्थभावना च। एतत् स्वरूपादिविवेचनं। प्रवर्त्तकज्ञानविवेचनं। तत्र द्रव्यवादी सांख्यो भेदं संकल्पितं मन्यते, तथा पर्य्यायवादी बौद्धः अभेदं संकल्पितत्वेन मनुते। एवमुभयोरप्यावे वस्तुनः सर्व्वथापि अर्थक्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं। तत्र च पुरुषाद्वैतस्य संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं। तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुस्वरूपयोः सर्व्वथा भेदमिति बौद्धमतनिराकरणं। अथ दृश्यानुपलब्धिरभावं साधयति। अदृश्यानुपलब्धिः संशयं साधयतीतिमतनिराकरणं। विज्ञानवादखण्डनं। इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-भट्ट-प्रभाकर-सांख्य-वेदान्तिकनयनिराकरणपूर्वकं सुगतादयः परस्परविरुद्धक्षणिकनित्याद्यनेकान्तसमयाभिधायिनः सर्व्वे न सर्व्वदर्शिन इति तथा श्रुतयोऽपि परस्परविरुद्धकार्य्यस्वरूपाद्यर्थाभिधायिन्यः सर्व्वा न प्रमाणभूता इति निरूपणं। किञ्च, कस्या अपि श्रुतेः प्रामाण्यं नास्तीति निर्णयः। प्रामाण्यवादः तत्र चार्व्वाकमतखण्डनपुरःसरं अनुमानादिप्रामाण्यसंस्थापनं। तत्त्वोपप्लववादिमतनिरसनं। अतत्त्वोपप्लववादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं। प्राचीननैयायिकमतदूषणं। प्रामाण्यं स्वतोग्राह्यमितिमतखण्डनं। बौद्धमतखण्डनं। सांख्यमताक्षेपकीर्त्तनं। वेदान्तिकमतदूषणं। अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमनभ्यासदशायान्तु परत एव स्वपरतः इत्यनेकेषां मतकथनं। अनेकान्तवादकथनं। अथ सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्वमिति स्याद्वादिनः समतनिष्कर्षकीर्त्तनञ्च। तथा अनेकप्रमाणवादिनामपि कपिलकणभक्षाक्षपादपातञ्जलवेदान्तिकनैयायिकमीमांसादीनामभिमतानामपि प्रमाणानां तथा मताक्षेपपुरःसरमुक्तस्य प्रमाणान्तरत्वसंस्थापनं। अथ यदसत् तत्र सुनिश्चितसम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा मरीचिकायां सलिलं सम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा च मेघमूर्द्धनि मोदकं सन्दिग्धासम्भवद्बाधकं। सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणश्च सर्व्वज्ञ इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्व्वज्ञे विवादाभावतानिरूपणं। चेतनस्य चात्मनोऽज्ञानावरणादिकर्म एव मदिरादिवत् मोहोदयकारणमितिनिरूपणं। अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावरणस्योदये जीवस्य स्यादितिनिरूपणं। विज्ञानवादखण्डनं। पृथिव्यादौ चेतनादिगुणस्य स्वभावेऽनुपलम्भाद्यनुपपत्तेरिति पृथ्व्यादिमयशरीरादात्मनः पृथक्त्वादिनिरूपणं। यदात्मनः प्रकाशादेः व्यावृत्तिः अथः घटोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः। तादृशात्मनोऽपि कर्म्मणां निवृत्तौ परिशुद्धिः शुद्धस्वभावो हि अयो वातिरिक्ताभिप्रेता सा च बाह्यनिरेव सर्वैरिति महाप दनेऽपि न नाशे द [illegible] वेति निरूपणं। अभावखण्डनं। आत्मनि अज्ञानरूपमलस्य आगन्तुकत्वनिरूपणं [illegible] मतनिरसनं। तथा संसारकारणं मिथ्यादर्शनादिकं, तन्निवर्त्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः। आत्मनः ज्ञानादिगुणस्वभावत्वकथनेन दोषस्वभावत्वाभिधेः दोषस्य कादाचित्कत्वादिकथनं। अविद्यावादनिराकरणं। अथ अर्थदुष्टत्वात् निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवचनत्वात्, तथा

कथनात् पृथिव्याकायिकादिविषयको भवति तद्विवरणकथन प्रकारेण कथाकथनमादित्यादि-
प्रकारेण तत्र निर्ग्रन्थादिसाधर्म्यकथनेन सर्वेषां परमार्थेन निरूपणं । नैरयिकादिप्रश्नकथ-
नं । जीवलक्षणविशेषणं । तथा हि कर्मभेदेनायविभक्तानां कर्तृत्वकर्मभिन्नजीवो जीव इति
निरूपणकथनं । पूर्वकृतप्रदेशादिनिरूपणानुगतेन चार्वाककथनं । ज्ञानभेदेन जीवभेदनिरूपण-
प्रसङ्गेन जीवाचारादिकलक्षणं । पुद्गलस्य जीवेनाभिन्नत्वकथनं । देवादेरागमनोऽभिनिर्गमन-
कथनं । संसारस्य कथाकथनमादिप्रवादकथनानुगेन निर्ग्रन्थानां निरतिप्रमादकषायवेदानां
कर्मबन्धुलक्षणं । ज्ञानादीनामाराधनाकथनानुगेन चारित्रकथनं । कायचारकायनि-
रूपणप्रसङ्गेन चक्रिवासुदेवादिरूपविशेषणं । वासुदेवपदादिकथनं । पापकोऽन्यतः नारकाणां
तुल्यादीनां वेदनाकथनप्रकाशनं । अथ योगादिलक्षणं । रूपवेदनादिपरिणामादीनां जीव-
नां लक्षणं । प्रत्यक्षप्रमाणनिरूपणं । आयावस्थाकथनं । सर्वजीवनिकायानुसारेण निरूपणा-
दिलक्षणनिरूपणं । पुद्गलनिरूपणं । अथ सूक्ष्मवादादिकथनं । प्रत्याहारवादकथनं । आवे-
शनवादकथनं । मनुष्यायामवादप्रकाशनं । अद्वैतवादकथनं । प्राणभावादिवादनिरूपणा-
पनं । अथ जीवलक्षणादिकथनं । वेदाविरुद्धधर्मप्रामाण्यवादकथनं । शब्दप्रमाणविवेचनं ।
अथ जीवांशकादिलक्षणं । ब्रह्मणां चन्द्रमसादिप्रकाशनं । सर्वाभावेकवादकथनं ।
एकत्ववादकथनं । प्रमादिकथनानुवर्तनविधिनिरूपणं । मायोपमाः स्वप्नोपमाश्च सर्वे भावा
इति जीवलक्षणं । निर्विकल्पकत्वमादौ ज्ञानस्वभावकथनं । सम्यग्ज्ञानलक्षणादि-
निरूपणं । तत्र चक्रिवासुदेवादिप्रभवलक्षणकथनं । अद्वैतवादकथनं । नित्यानित्यवादप्रति-
षेधकथनं । प्रत्यक्षज्ञानलक्षणविवेचनं । कार्यकारणलक्षणनिरूपणादिकं । प्रत्यक्षानुमानयोः
प्रामाण्यनिरूपणादिकं । लक्षणलक्षणकथनं । प्रमाणाभासकथनं । संवेदनस्य जीवस्वरूपनि-
रूपणं । जीवलक्षणादिकथनं । परलोकवादसंस्थापनं । देवपुरुषकारयोरुभयोरेव विभिन्नयोः
लक्षणनिरूपणं । पुण्यपापभेदात् द्वैविध्य द्वैविध्यनिरूपणादिकं । तत्र पुण्यपापाश्रवहेतुनिरू-
पणं । निर्ग्रन्थानामविरतिप्रमादकषाययोगानां कर्महेतुत्वनिरूपणं । संज्ञादिनिरूपणम् ।
जीवस्य ममत्वनिरूपणं । ईश्वरस्य जगन्निर्माणकर्तृत्वादिवादकथनं । आत्मा सर्वगतस्वभा-
वेन शरीरादिकार्यकरणमिति निरूपणं । वेदवाक्यप्रामाण्यनिराकरणं । अनुमानस्य प्र-
मेयावगमप्रकाशनं । अन्यद्दर्शनज्ञानचारित्रमोक्षकारणकथनं ।

No. 2043. भगवतीवृत्तिः । Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches. Folia, 217. Lines, 21 on a page. Extent, 18,144 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bhagavatí-vṛitti. A Sanskrit commentary on the Bhagavatí Sútra, a Jaina work in Mágadhí on *Viváḍha-prajṇápti*—or unfailing knowledge—*i. e.,* knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. सर्वज्ञमीश्वरमनन्तमसङ्गमग्र्यं सार्वीयमस्मरमनीशमनीहमिद्धं ।
सिद्धं शिवं शिवकरं करणव्यपेतं श्रीमज्जिनं जितरिपुं प्रयतः प्रणौमि ॥ १ ॥
नत्वा श्रीवर्द्धमानाय श्रीमते च सुधर्म्मणे ।
सर्वानुयोगवृद्धेभ्यो वाण्यै सर्वविदस्तथा ॥ २ ॥
एतट्टीकाचूर्णी जीवाभिगमादिवृत्तिलेशांश्च ।
संयोज्य पञ्चमाङ्गं विवृणोमि विशेषतः किञ्चित् ॥ ३ ॥

End. पुस्तकलेखकजाता अशुद्धयः प्रकटार्थतोऽपि न व्याख्याताः ॥

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14¼ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-kaumudí. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. नमत्सुरशिरःस्फुरितपद्मचामरधारिणे ।
पैशोत्पन्नमदारम्भमूलच्छेदाय शम्भवे ॥

End. तथा च दृष्टौ ॥ ये चान्यापि विकल्पने कथाम् काव्येन यच्छतीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां शब्दार्थालङ्कारविवरणं सप्तमः परिच्छेदः ॥
इति काव्यालङ्कार-गुणदोषप्रकाशिनी ।
चास्मोदयतु सर्वान्तःकुमुदं काव्यकौमुदी ॥

विषयः । अथ काव्यस्य गुण-दोषालङ्कृतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकविरुद्धधर्मविवेचनम् । Substance, country-made paper, 12¾ × 5¼ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-liñartha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्पादपंकजमवेक्ष पृथगर्थमनुभवं ।
प्राप्यते तमहं वन्दे गोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥
ज्ञानानन्दमयं ब्रह्मानन्दमजमव्ययं ।
ज्ञानानन्दविधं वन्दे गुरुमानन्दरूपिणं ॥ २ ॥

इह खलु परमकारुणिकेन भगवता श्रीमज्जैमिनिना श्रुत्यर्थ-जिज्ञासोः धर्मजिज्ञासा इत्यादिना द्वादशलक्षण्या धर्मो विचारितः । तत्र वेदेन प्रतिपादितः विधीयमानो धर्मः । यथा यागादिः ।

End. भावार्थाधिकरणवाक्यानामभिधानां भवन्ति

Colophon. इतः परं खण्डितं ।

विषयः । वैदिकेषु प्रत्ययार्थलिङ्क्रियोग पृथक्प्रत्ययार्थकर्तृकर्मव्यापारकपापाः शाब्दीभावनायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनं ॥

No. 2046. शारीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः । Substance, country-made paper, 10¾ × 4 inches. Folia, 119. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'áríraka-mímáñsá-bháshya-vivarana alias **Prakatártha.** A gloss on S'añkara's commentary on the Vedánta-sútra. Anonymous.

Beginning. सत्यं ज्ञानमनन्तं यत् कूटस्थं सुखविग्रहं ।
नित्यमुक्तं परं ब्रह्म भवामि तदहं सदा ॥
ज्ञानापि यस्य बहुकालसमर्पितमनेन
वाक्यानुसन्धानतया परिताप्यभेताः ।
तस्यैव तापत्रयनाश भवेच भाष्ये
प्रारभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतत् ॥

End. एवं ब्रह्मस्वरूपं नित्यभवं परमं पदं ।
तिष्ठामि च च नश्यामि अमृतापूरितं सदा ॥

Colophon. इति श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्यविवरणे प्रकटार्थे श्रीमच्चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ॥

विषयः । शारीरकमीमांसाभाष्यव्याख्यानं ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,880 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

S'ivárkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumárila Svámí, on Saṅkara's commentary on the Mímáṇsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rámakṛishṇa, and great-grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭasurí.

Beginning. आद्येऽध्याये धर्ममात्रं प्रमाणं मानाधीना मेयसिद्धिर्यतो हि ।
आद्ये पादे मानतोऽद्यागमानां वाक्यार्थवादादिमानं ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसुतश्रीमद्रामकृष्णात्मजभट्टदिनकरसुतगागा-भट्टकृतः शिवार्कोदयः समाप्तः ॥

विषयः । श्लोकैर्भट्टकुमारिलप्रणीतमीमांसासूत्रवार्त्तिकाख्यश्लोकवार्त्तिकस्य पद्यैर्निबन्धनं ॥
पद्यरूपमिदं वार्त्तिकं ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-kusumáñjali. A scholia on the Mímáñsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. श्रीविघ्नेशाय नमः । वन्दे लम्बकुमारस्मारितकमोचारिकवयः ।
कनकाधारचिरचरणौ चरणौ कमलानिधेः सुखदैः ॥ १ ॥
सारं यत् श्रुतिशिखराणां पुण्यानां दक्षिणेनवयसां ।
मत् कौमारवयसां शिवायावचेरा वन्दे ॥ २ ॥
उमारूपेममहतो लक्ष्मीनारायणाभिध ।
प्रभा:दिवाकरसमौ पितरौ भगवाःश्रये ॥ ३॥

श्रीमांसाकुसुमानामञ्जलिरेषोऽञ्जसाऽऽदरतः ।
श्रीरामपादपद्मे पावेन दिव्यः समर्पयतु ॥ ४ ॥
विश्वेश्वराध्वराख्यः मीमांसकमौलिकः ।
प्रीतिं करोतु प्रतिमां हृदये पावनादरात् ॥ ५ ॥

व्याख्यायते जैमिनिसूत्रार्थसमन्वयानां मतादभिमतपदे । पूर्वभागे विविधविषयेष्वनेक-
भेदेन प्रमाणेन विशेषरूपेण च प्रमाणे चिरे बहुशोऽपरिचितेषु भावान्तरेषु प्रमाणं प्रतिपाद्यते ।

Colophon. इति श्रीमांसकमहोदयकरण्डमुनामालाप्रकाशमन्वितविश्वेश्वरमहाध्वरिविरचिते
श्रीमांसाकुसुमाञ्जलौ द्वादशाध्यायान्तः पादः ॥

विषयः । श्रीमांसाकुसुमाञ्जलिः । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च खण्डितं ।

No. 2049. महारामायणं वा वासिष्ठरामायणं, वासिष्ठतात्पर्यप्रकाश-
नामटीकासहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15¼ × 9 inches. Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahárámáyaṇa alias **Vaśishṭha-rámáyaṇa**. A version of the history of Ráma, distinct from that of Válmíki. Usually attributed to the sage Vaśishṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Válmíki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Ráma, and the second expounds, in a dialogue between Ráma and Vaśishṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgítá. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedánta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. चक्रमयवलमानमस्तकपिण्डुकबोधसद्दितीयं पूर्वं ।
चिन्मयचित्तहृदि स्फुरन्तमनाथविकल्पितविश्वविलासमनामलाः स ॥ १ ॥
स्फुरितचित्तनमस्कृतमीहमुपदिश्येभ्रमितकटिभवशोभाभाभ्यविभ्रमकारं ।
कमपि चिन्मयमोदकृतोऽमलकमनुत्तमचिन्मयरूपं चारुकमोदराणां ॥ २ ॥
मुदुपचितमतिमनमोऽपरमुपकल्पितं चित्तभावमप्रतिमचारुरूपावतारं ।
चपेन्द्ररेणुरजं मुनिभिर्मुनीनां मनोभवरूपमपि मुदमा समानः ॥ ३ ॥

त्रिभुवनपावनमङ्गलजनोदयः यद्भवाम्बुधीन्दुरोदयः ।
कुशलवहृद्गिरिजाकरचौरवरी भवतनु सदा मत्कौमुदी ॥ ४ ॥
दृष्टे यत्रापवनवाबनयव यामे या पुत्रकव इयती विपिनेषु येषा ।
या शारदाम्बुजयना शरदिन्दुशोभा भाषा सदा वसतु मे हृदयान्धकारं ॥ ५ ॥
ये येनापि यस्य येअंमदिदं प्रयोजितं येहले
येऽप्येनापनते मुनिकुलिनुवो धर्मः स सर्वोदयः ।
ये काले कलयन्ति ये च परमपत्नीतिराजीपना-
स्ते सर्वेऽन्वहमत्र भवन्तु हृदि मे सीताभिरामाश्रयाः ॥ ६ ॥
यज्ञेन्दुभिर्हिंदु तमोचरद्भिर्वेदार्थसारामृतमुद्भिरन्तं ।
वाणीभुजान्विततमीहनिवेशं तं ब्रह्मविद्यादिगुरुं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
यदाजाजयपायिनां प्रतिपदं पत्वं सुधा भीरसा
यद्वाक्यार्थविचारणादिमितः सर्वोऽपि वारान्नरं ।
यद्वाणीनिमदाभपूर्वममसां तुष्टं जगत् पूजयत्
तस्मै श्रीगुरवे वसिष्ठमुनये नित्यं नमस्कुर्महे ॥ ८ ॥
यस्यार्पप्रथिता जगन्नयचिता या वेदमाता परा
यत्राऽऽत्मे तपसा वने सुरगणानन्याम् निजधुर्जतत् ।
तं श्रीवाल्मुनिर्विं तपस्विमुकुटालङ्कारचिन्तामणिं
विश्वामित्रमुनिं प्रपन्नमनवं मध्ये नम याम्यहं ॥ ९ ॥
श्रुत्वा यज्ञेन रामः प्रकटितमहिमा येन तस्मै वसिष्ठः
यः सीतां ब्रह्मविद्यामिव महर्षि पुनः सत्यमुदां किमादात् ।
यद्वाणी मोक्षमूलं प्रभवति जगदानन्दसन्दोहदर्शी
तस्मै वाल्मीकये श्रीगुरुममगुरवे भक्तिभावैर्नताः स्म ॥ १० ॥
पूर्णानन्दसभावसज्जनचितह्ले मायधोपासकायः
कावाग्रादुरितौर्पुंअंनमनयरतं श्रीयरङ्के निमग्नं ।
वायिव्यानवंजिष्ठं वचिरपि कलयन् श्रियभावं वितेने
यः संवादेन शास्त्राय्नजलधिममुं रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
विद्याभिः सह विपुला वितनतो येषां मुखं भारती
यत्नोत्कर्षसमाधिभिः स्थिरमेतो तदुमता येषां हृदि ।
याद्याश्रीवचनान्विताय सततं तीर्थं मतं सम्पदः
श्रीमच्छ्रञ्जनरमतीतिविदिताम् श्रीमद्गुरूणाम् भजे ॥ १२ ॥
श्रीः संविलैन वरणौ हृदयस्य रामचन्द्रौ मदं नु भरत नरहतौ च ।
।

येषामनवद्यविद्याहितमानसेनाम् श्रीमद्गुरूणाम् गुणराशिम् प्रणतोऽस्मि नित्यं ॥ १३ ॥

नानाविधविद्यामहार्णवकर्णधाराणाम् [illegible]नित्यमर्थांश्चिरन्तनाम् ।

श्रीमच्छास्त्राम्बुधीनद्गुणवर्धमानार्थांश्चित्तं देशिकवर्यान् प्रणतोऽस्मि ॥ १४ ॥

विवेकोऽपि यदिः प्रत्यक्षरतो मम् मानवम् श्रीमदा-

ध्यात्मिकतत्त्वज्ञानामि रचना पूर्वे यथेतानवीत् ।

तत्पूज्यां विदधे गुणिविमलमती धर्मैकनिष्ठे सदा

श्रीमद्गुरुपादपूर्वनवलाम् प्रणमितान् भजे ॥ १५ ॥

कतिचिरसुकराः क्व नु प्रबन्धाः क्व च मे वाक्प्रवृत्तिरेव जन्तुः ।

तदपि चिरयनेऽन्य बहुकृत्यं सदयमिदीक्षणेन मेऽवलम्बः ॥ १६ ॥

यशोपयितयाज्ञविचारज्ञानाभ्याससरामादिमनीषणानां ।

कृपानिधीनां कृतिनां समाश्रितम् सतां पदाम्बुरुहं समाश्रयः ॥ १७ ॥

वसुधयावेशनायेन तीर्थेऽस्मिन् भवसागरं ।

श्रीमद्गुणाकरेभ्यामान् श्रीगुरूणाम् सदा भजे ॥ १८ ॥

सामन्तयोगवनिता श्रीमद्गुरवधीऽस्ततैः ।

वाक्प्रश्नांशकाशोऽयं यथामति वितन्यते ॥ १९ ॥

प्रसंगन् गौरं मतिनिरय विन्दन् कृपया

प्रकृतिर्मे यथाव भवति ममाराधनकृते ।

यनेव याजेनावनरसमनिष्ठोज्ञितरिवे

विरचनुं वाञ्छामि प्रतिदिनममानन्दजननी ॥ २० ॥

यथामति यथाबुद्धि गाथायां बहुधेऽपिच ।

दुष्करत्वोक्तभावेषु दर्शयिष्ये यदिच्छं ॥ २१ ॥

किमनेकरवे गुणा नानारसविभूषणं ।

वाक्प्रश्नं रोचयत्वेतत् सुधीनां सदयं सदा ॥ २२ ॥

यावच्छक्तिनिदुर्भोग्यं स्फुटं व्याख्यायते पदं ।

क्लिष्टव्याख्यानपूर्णानु दुष्करमपि भोज्यते ॥ २३ ॥

यावत्पूर्णव्याख्यानं सर्वं मे वाक्प्रतीयतः ।

सन्तः भवन्तः सदया यत्नं वाचितं कृपिन् ॥ २४ ॥

अथ भगवद्दक्षिणादिमहामोदमित्याद्यनन्तरमनुःशब्दवसन्तरसाद्भविते समस्तराशवमरप-

वर्गान्वयेनोत्पन्नवैशिकटयरचनंकृते पदातिशयव्याख्यानीयके तावित्तवदनामकव्याख्यानाकृते

बहूनितवाक्येऽतिपदकर्मवाचनभावप्रार्थितमिकाये भंगारसरतले गुणानां निवेशानां प्रश्नेषोपाय-

दीक्षांगादिनीदर्शं समुदीक्ष्य व्याख्यानूद्देन तनुप्रश्नेषमाय भवदः पश्चात्तमः भावतान्

कृतस्य प्रवर्त्तकाः परमकारुणिको भगवान् वाल्मीकिः प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्य निर्विघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनादिसिद्धये ग्रन्थमादावनुशिष्टाचारप्राप्तं सर्व्वविघ्नमूलोच्छेदक्षमं सच्चिदानन्दाद्वयप्रत्यगात्मपरब्रह्मप्रतिपादकं मङ्गलमाचरन् वक्ष्यमाणस्य विषयप्रयोजने तटस्थ-स्वरूपलक्षणाभ्यां संक्षिप्य दिदर्शयिषुः प्रथमं यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति तद्विजिज्ञासस्व तद्ब्रह्मेति श्रुत्युक्तलक्षणचयविषयदेवताभावं तत्पदार्थं नमस्यति यत इति ॥

मू० । यतः सर्व्वाणि भूतानि प्रतिभान्ति स्थितानि च ।
यत्रैवोपशमं यान्ति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

End. यत् सर्व्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलानि शिव(?)स्फुटं ।
श्रुत्वा सुदीर्घ्यते यान्ति तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २५ ॥

Colophon. इति श्रीमद्रामायणे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे वाल्मीकीये मोक्षोपाये देव-दूतोक्ते महारामायणे संहितायां वासिष्ठे ब्रह्मदर्शने षोडशोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ । सम्पूर्णञ्चेदं निर्व्वाणप्रकरणमुत्तरार्द्धमिति शिवं

टी० । वाक्पुष्पाञ्जलिः सोऽयं मया भक्त्या समर्पितः ।
शिवः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाब्जयोः ॥ ॥

इति श्रीवासिष्ठतात्पर्य्यप्रकाशे निर्व्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे षोडशोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमद्गङ्गाधरसरस्वतीपादशिष्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशि-ष्यश्रीमद्गङ्गाधरेन्द्रसरस्वत्याख्यभिक्षोः शिष्येण आनन्दबोधेन्द्रभिक्षुणा विरचितः श्रीवासिष्ठतात्पर्य्य-प्रकाशः सम्पूर्ण इति ॥

विषयः । वासिष्ठोत्तरार्द्धव्याख्यानं । वासिष्ठोत्तरार्द्धे तु रामवसिष्ठसंवादेन निर्व्वाणमोक्ष-निरूपणं ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ × 3¼ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'śvaragítá-bháshya. A commentary on an episode of the Kúrma-puráṇa. By Vijnána Bhikshu. In this episode Súta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedánta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgítá, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedántism, instead of mixing it with the Sáñkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. यो वासना विगुणया निरवद्य नियन्तो प्रविश्य सर्वोऽस्यपदेव[illegible] वाक्यात्।
यस्मात् त्रिगुणपि सर्वविनिर्गतया मा येऽपयपेतु सतो सदसदिति॥
सर्ववेदान्तसारार्थसारविद्या समितस्फुटं।
व्याख्यानीश्वरगीतायामेव विज्ञानभिक्षुकः॥
एतेन भगवद्गीताव्याख्यापि भविष्यति।
मध्यादिभेदलाभस्य गीतयोरेकवात्मनः॥
श्रीनारायणेन कूर्मरूपिणा मन्वादिभ्योऽभिधानपूर्वाध्यायेषु यानं धर्मं च कूर्मपुराणे समस्तप-
दिष्टं तदेतत् सम्यक्नानुपलभ्यमानाः शौनकादयो ज्ञानसारं विस्तरतः श्रोतुकामाः पुनः सूतं पप्र-
च्छुरिमाय पुराणकर्णा व्यासदेवः। यस्य कथ्यर्दितिं यदूपुनराय भवतीति।

End. चातुर्वर्ण्यविधाराधिकारोऽस्ति शास्त्रोक्त विशेषण इदं पर्य कर्मयं स्फुटम
तु पाठे[illegible]कारो मत्वौति विशेषः।

Colophon. इति कूर्मपुराणे ईश्वरगीताव्याख्याने विज्ञानभिक्षुकृतमाले इयमो-
ऽध्यायः। ईश्वरगीताभाष्यं समाप्तं॥

विषयः। वेदान्तसारांशरूपायाः कूर्मपुराणान्तर्गतेश्वरगीताया व्याख्यानं॥

No. 2051. प्रश्नोपनिषदालोकः। Substance, country-made paper, 11½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadáloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnána Bhikshu. The text along with the commentary of Śaṅkara Ácbárya and the gloss of Ánandagiri has been printed twice. and the text has been translated into English by Rájá Rámamohan Ráya, Dr. Roer, Bábu Rájnarain Bose and others.

Beginning. अथ प्रश्नोपनिषदालोको व्याख्यायते॥ ॐ सुकेशा च भारद्वाज इत्यादि। प्रश्नोत्तर-
रूपं प्रश्नविज्ञोपलक्षणं। सुकेशा नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः तथा शिबेरपत्यं शैब्यः सत्य-
कामो नामतः तथा सौर्यायणी नामतः गर्गस्यापत्यं गार्ग्यः तथा कौसल्यो नामतः अश्वलस्यापत्यं
आश्वलायनः तथा विदर्भेरपत्यं भार्गवः वैदर्भिर्नामतः तथा कबन्धी नामतः कत्यस्यापत्यं कात्या-
यनः ते च ह्येते एते षड्संख्या मुनयो ब्रह्मपरा वेदब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठाः कार्यब्रह्मोपासकाः पर
ब्रह्मान्वेषणाः सगुणब्रह्म अपूर्वान्वेषकं।

End. ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्तृन् नमस्कुर्मति अत इति द्वितीयस्य समाप्तं ।
षष्ठः प्रश्नः ॥

Colophon. इति श्रीमन्निवृत्तं वेदान्तसारे प्रश्नोपनिषद्दीपिका समाप्ता ॥

विषयः । प्रश्नोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 x 4¼ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ástra-dípiká. A commentary on the Mímáńsá aphorisms of Jaimini. By Párthasárathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पुरुषार्थो प्रथमसूत्रेऽभ्यंक इति विरोधापत्तेः । सद्गुरुं ।

End. तदेवं कुशाग्रं यदपि च निपिडं चिन्तितु
तथा प्रत्याख्यातं विविधमिव यावं बहुधवचितं।
अलक्ष्यस्यन्नाभ्युदयविधिरिति अनेव (?) नु
प्रयोगो यथार्थः (?) अत उपरिविन्ना प्रकुरुते ॥

Colophon. इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां द्वादशाध्यायस्या-
ष्टमः पादः समाप्तः ॥

विषयः । मीमांसासूत्रव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये शेषे च खण्डितं ॥

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 x 8¼ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambiká-khaṇḍa of the **Skanda Puráṇa**. A part of the first or Máheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Puráṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kártikeya ; 2, Abstract of the work ; 3, Origin of the Naimisha forest ; 4, Prájápatyábhisheka ; 5, Birth of Rudra ; 6, Lopping off of the heads of Brahmá ; 7, Restoration of the heads ; 8, Devas' visit to Rudra ; 9, Birth of Suvarṇáksha ; 10, Curse on Daksha ; 11, Penance of Umá ; 12, Alligators (?) ; 13, Marriage of Umá ; 14, Praise of marriage with S'iva ; 15, Benediction on Vaśishtha ; 16, Birth of S'akti, son of Vaśishtha ; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vasishtha and Visvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of S'iva; 26, Umá's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to S'iva; 28, Worship of S'iva; 29, Kuvera's benediction on Panchachúda; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Daksha's sacrifice; 33, Birth of Vrisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukesa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama *(Yamagitá)*; 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukesa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgá; 54—56, Brahmá's benedictiom on Durgá; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmadatta; 59—68, Story of Kausika; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára; 70—71, Story of Narasinha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Hiranyáksha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varáha; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Srinhikeya; 123, Story of Harischandra; 124, Story of Parasuráma; 125, Worship of Vasudhá; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Párvati's accepting an Asoka tree for a son; 152, S'iva expounds Dharma; 153, Story of S'iva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On S iva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to S iva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Vináyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mátris deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tárakásura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahisásura; 176, Thrones of Mahesvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yama and Sanku; 179, Account of Kálanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadresvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Pralháda; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahláda's wars with Náráyana and its consequences.

Beginning. वक्राननः सकलचन्द्रनिभैकदन्तः सर्वात्मको गणपतिर्भुजगोपवीती ।

विघ्नानि नाशयतु शैलविधौ भवानी देवी च या कमलिनी वरदाम्बु जन्माः ॥

नमः परमदेवाय चैतन्यविज्ञानात्मने ।

सर्वेशो योगरूपाय संसारार्णवसेतवे ॥

स्थितिसर्गोपसंहारान् कर्त्रे धर्त्रे पुरारिणे ।

चतुर्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥

प्रजापतेर्मरीचये ब्रह्मकालाग्निरुद्रमूर्तये ।

प्रधाने परमे पुंसे ब्रह्मणे लोककर्त्तरि ॥

शुनकः संहिताध्यायनतपसा शौनकादयः ।

तीर्थसंस्थापनार्थाय चौर्यमार्गा कृताञ्जलिः ॥

पौराणिकमथोवाच सूतं सत्यपरायणं ।

ज्ञानरूपिन् महातीर्थे प्रख्यातार्थमुपागतं ॥

दृष्ट्वा ते सूतमायातं नमस्ते सुखमागताः ।

आत्मनोपगमनार्थं तपोऽर्थं समकल्पयन् ॥

स प्रणम्य ततः सर्वान् सूतस्तान् मुनिपुङ्गवान् ।

प्रहृष्टमानसं भेजे सर्वेषामसमाश्रितः ॥

तमासीनमथ स्वस्थं मुनयस्ते समाहिताः ।

प्रत्यूचे पुराणज्ञा नैमिषारण्यवासिनः ॥

कथितं भवताख्यानं पुराणस्य पुरा यथा ।

तेन नः प्रतिभातीदं ज्ञानात् सत्यपरीक्षणः ॥

सर्वागमपरार्थज्ञः सत्यधर्मपरायणः ।

द्विजपूजारतो नित्यं तेन पृच्छा भवत्वति ॥

भारताख्यानसदृशं पुराणाद्धु यदिहोच्यते ।

तस्मात् पृच्छामि ते सत्यं कार्त्तिकेयस्य धीमतः ॥

End. ये महीमानुगाः सर्वे चक्रवर्त्ती महासुराः ।

कुमारेश्वरप्रतिमासमो——————बभूव भूपतिवरं कुमारका ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायां कुमारिकाखण्डे ब्रह्मनारायणीये इन्द्रागमनं समाप्तं । कुमारिकाखण्डात्मको ग्रन्थः ।

विषयः । अथ १ मे अध्याये, कार्त्तिकेयोत्पत्तिः । २ ये, समुद्रमथिका । ३ ये, नैमिषारण्य-निवर्णनं । ४ थें, मनवः प्राजापत्याभिषेकः । ५ मे, दधीचिः । ६ ठे, मन्वन्तरवर्णनं । ७ मे, कथाप्रसंगाख्यानं । ८ मे, देवैः समुद्रमंथनविवरणं । ९ मे, सुवर्णाचलनिवर्णनं । १० मे, इन्द्र-

नायवर्णनं। ११ के, कलानवसावर्णनं। १२ के, नाराद्वाक्येोक्तं। १३ के, कलापरिचयनं। १४ के कलाविचारकथः। १५ के, वसिष्ठवरप्रदानं। १६ के, अग्निनामकवसिष्ठपुत्रोत्पत्तिः। १७ के, कलापपादमायविवरणं। १८के, राक्षसवधविवरणं। १९ के, वसिष्ठे विश्वामित्रेण वैरवि-वर्णनं। २०के, नन्दिलपःप्रवेशः। २१ के, नन्दिना महादेवस्तुतिः। २२के, वरोपवरलेपकथनं। २३के, नन्दीश्वराभिषेकार्थं महादेवेन इन्द्रादिदेवनाकारणं। २४के, नन्दीश्वराभिषेककृतिकथनं। २५ के, नन्दीश्वरविवाहकथनं। २६ के, माता मेनका कथिता पतिविन्दा पुत्रा दुःखिता पार्वती शिवकलीपतनाय धर्मनाशिकार इत्यादिविवरणं। २७के, शिवाय श्रो-शिवकादिद्वादशकथनं। २८ के, शिवपूजाविधिः। २९ के. कुबेरपदपूजावरप्रदानं। ३० के, पारावतीमाहात्म्यं। ३१के, दधीचमाहात्म्यं। ३२ के, दधपञ्चनिमाणवर्णनं। ३३ के, दधोन्नतिवर्णनं। ३४के, वपनकृवरप्र-दानं। ३५के, कुबेरवरप्रदानं। ३६के, पिशाचः। ३७के, नरकमहाभीमं, नरकभीतिवर्णनञ्च। ३८के, मायावीनामनरकवर्णनं। ३९के, कालसूत्रकनरकवर्णनं। ४०, कुम्भीपाकनरकवर्णनं। ४१, वसिपत्रवनाख्यनरकवर्णनं। ४२, वैतरणीनरकवर्णनं। ४३, अवीचिनरकवर्णनं। ४४, पद्मार्बु-दनरकवर्णनं। ४५, महापद्माख्यनरकवर्णनं, रौरवनरकवर्णनञ्च। ४६, महारौरवनरकवर्णनं। ४७, तमोनामनरकवर्णनं। ४८, महातमोनामनरकवर्णनं। ४९, यमगीताकथनं। ५०, संसारच-रित्रकथनं। ५१, सुकेशमाहात्म्यं। ५२, नरकाभावोपायवर्णनं। ५३, कुर्माशपोषणं। ५४, मङ्गलवाचनानां। ५५, महादानफलानां। ५६, कुवेरवरप्रदानं। ५७, पापानोपायानं। ५८, महाद्भुत राज्ञो दानानं। ५९, कौशिकीकथावर्णनं। ६०, कौशिका विन्ध्यगिरिगमनकथानां। ६१, दैत्योत्पत्तिवर्णनं। ६२, शुम्भदैत्यवधवर्णनं। ६३, चतुरविजयवर्णनं। ६४, चतुरोत्सववर्णनं। ६५, ६६, देवा कौशिका च चतुरापा कुवरकानां। ६७, कौशिकाभिषेकनं। ६८, कौशिकी-देवकला वा देवका देवेषु सर्वेषु च देवा मनोरथम् इत्यादिकानां। ६९, पार्वतीका च चरन्न सन्दर्शनमहानां। ७०, ७१, नारसिंहेन शिरश्छेदिपुत्रवहनानां। ७२, चन्द्रोत्पत्तिवर्णनं। ७३, चन्द्रकोर्त्तिविवरणं। ७४, चन्द्रवरप्रदानं। ७५, शिरश्चापस्य चतुरप्रवेशनानां। ७६, शिर-श्चापस्य कथाप्रवेशनानां। ७७, चतुरशामवर्णनं। ७८—१०६, पञ्चाशतधाषावधि चतु-रप्रमाणावर्णनं देवासुरयुद्धवर्णनं। १०७, महासेनवर्णनं। १०८, महासप्तवाहनानां। १०९, महादेवस्य कुमेदनमहानां। ११०, दानफलविवरणं। १११ एकनाथादिग्रहफल-कथनं। ११२, तीर्थं पर्वविवरणं। ११३, पञ्चतत्त्ववर्णनं। ११४, चन्द्रलब्धी मीढकको-पाख्यानं। ११५, विष्णुना पद्मनेत्रत्वे चतुरे च देवानां पुरं। ११६, ११७, नानागणादु-र्भावः। ११८, ग्रहनाथवर्णनादः। ११९-१२०-१२१, नानाग्रामोद्भवे तीर्थस्थापावर्णनं। १२२, वैदिकैश्ववर्णनं। १२३, वरिष्ठर्षिनिर्देशः। १२४, महादेवानरपुरानवराग्निवर्णनं। १२५, महामायविद्यावर्णनं। १२६, १२७, १२८, महापवरदानानां। १२९—१४८ वार्षिकद्विव-क्षानावधि पञ्चमार्षिकद्विदशमानावर्णनं चक्रवाकदरपाचकानां। १४९,१५०,

१५१, पार्वत्या पुष्पमालाशोकतरोः परिग्रहकथनं । १५२, ऋषिभिः पर्वतपतिकथनं । १५३, मयादेवकार्य्यस्य विवाहोत्सवकथनं । १५४, अरुन्धत्याः कथं शिवेन समं इति पार्वतीमध्ये शिवोत्करं । १५५, अमतृप्रेमोत्कर्ष कथं ग्रामागवाहिनं इति पार्वतीमध्ये शिवोत्करं । १५६, तुलनात्महादिना शिवस्थापनफलकथनं । १५७,१५८, १५९, पुष्पाचनफलं । १६०, मेरदानफलकथनं । १६१, विनायकोत्पत्तिः । १६२, स्कन्दोत्पत्तिः । १६३, स्कन्दस्य सेनापत्ये देवादीनामागमनकथनं । १६४, स्कन्दविनाशार्थं इन्द्रेण मातृगणप्रेरणं । १६५, स्कन्देन सह इन्द्रस्य युद्धकथनं । १६६.१६७, स्कन्दस्य देवसेनापतित्वविवरणं । १६८, स्कन्दाभिषेकवर्णनं । १६९, स्कन्दाभिषेकदर्शनादेशः । १७०, १७१, १७२, १७३, तारकासुरवधविवरणं । १७४, स्कन्दं प्रति इन्द्रस्तवाख्यं । १७५, महिषासुरवधविवरणं । १७६, महेश्वरमाहात्म्य । १७७, महेश्वरस्तुतिः । १७८, पीठायुधं येन सामवेदमाख्यानं यमदूतानां सकृत्कर्तव्य प्रत्याख्यानं । १७९, काशप्रदायतनकथनं । १८०, १८१, वामपार्श्वकादनां । १८२, देवायतनोद्देशः । १८३, महेश्वरारूढं । १८४, देवदारुवने सह देवतागमानां काथावर्णनं । १८५, आयतनवर्णनं । १८६, मयवरदानं । १८७, त्रिपुरवर्णनं । १८८,—१९४, यथाक्रीत्यधिकमताध्यायात् पञ्चमवत्यधिकशताध्यायपर्यन्तं त्रिपुरवधकथनं । १९५, कौशलवर्णनं । १९७, कौशलजीवनं । १९८, १९९, अन्धकयुद्धं । २००, अन्धकविजयः । २०१, हिमवत्सभावर्णं । २०२, त्रिरिपाकं । २०३, २०४, त्रिपुरदाहकथनं । २०५, मेरोत्पत्तिः । २०६, पश्चादेवनागणाभगवत्कथनं । २०७, २०८, नारायणेन सह अन्धकयुद्धवर्णनं । २०९, अन्धकादवधकथनं । २१०, नारायणेन चक्रलाभवर्णनं । २११, अन्धकदामस्तरमः । २१२, परमदैवतकथनं । २१३, दानवैः सह देवानां युद्धकथनं । २१४, अन्धकान्तकपवरणं । २१५, चतुरश्रोत्पत्तिविवरणं । २१६, अन्धकनारायणयुद्धे दम्भासुरवधकथनं ॥

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका । Substance, country-made paper, 13 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Governmen of India; also another copy at Berhampur, Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatíndramata-dípiká. A summary of the dualistic form of the Vedánta doctrine. By S'ríniváśadása, son of Govinda Áchárya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

Beginning. श्रीवेङ्कटेशं करिशैलनाथं श्रीदेवराजं घटिकाद्रिसिंहम् ।

कृष्णेन साकं यतिराजमीडे स्वप्ने च दृष्टान् मम देशिकेन्द्रान् ॥ १ ॥

यतीश्वरं प्रणम्याहं वेदान्तार्यं महागुरुं ।

करोमि बालबोधार्थं यतीन्द्रमतदीपिकां ॥ २ ॥

श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं भक्तिप्रपत्तिभ्यां प्रसन्नः स एव उपायः । अप्राकृतदेशविशिष्टः स एव प्राप्य इति वेदान्तवाक्यैः प्रतिपादयतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-मुनि-यतीश्वरप्रभृतीनां मतानुसारेण बाल-बोधार्थं वेदान्ताचार्यानुसारिणी यतिपतिमतदीपिकाख्या शारीरकपरिभाषा मया संक्षेपतस्ति-मानया यथामति संग्रहेण प्रकाश्यते ।

End. सङ्ग्रहेण वेदान्तानां चिदचिद्विशिष्टाद्वैतमेकमेव प्रवृत्ति तात्पर्यं यत एव चिदचिद्विशिष्टं ब्रह्मैकमेवेति मया भगवान् नारायणः प्रोक्तः । प्रकृतिपुरुषादेनुपदमस्य तत्त्वैव प्रकारं निरूपितवान् अतः चिदचिद्विशिष्टो भगवानेव वासुदेवो नारायण एवैकं तत्त्वमिति विशिष्टाद्वैतवादिनां दर्शनमिति सिद्धं ।

इति विविधविचित्रं मानमेयप्रकारं यतिपतिमतदीपे श्रीनिवासदासः ।

यतिपतिमतदीपं वेदवेदान्तसारं न भजति मतिमान् यः सम्प्रदायैकलभ्यः ॥

Colophon. इति श्रीवाधूलकुलतिलकश्रीमहाचार्यस्य प्रथमदासेन श्रीमद्वेङ्कटविरि-नाथपदकमलसेवापरायणमात्मीयनामधेयकृतिरूपेण गोविन्दार्यसूनुना श्रीनिवासदासेन विर-चितायां यतीन्द्रमतदीपिकायामद्रव्यपरिच्छेदो नाम दशमोऽवतारः ॥

विषयः । श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं इति प्रतिपादयतां व्यास-बोधाय-न-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-यतिवरप्रभृतीनां मता-नुसारेण बालबोधार्थं संक्षेपतो दशभिः परिच्छेदैर्वेदान्तमतार्थसंकथनं । तत्र १—मे परि-च्छेदे, प्रत्यक्षनिरूपणं । २-ये, अनुमाननिरूपणं । ३-ये, शब्दनिरूपणं । ४-र्थे प्रकृतिनिरूपणं । ५ मे, कालनिरूपणं । ६ष्ठे नित्यविभूतिनिरूपणं । ७-मे, बुद्धिनिरूपणं । ८-मे, जीवनिरूपणं । ९-मे, ईश्वरनिरूपणं । १०-मे, अद्रव्यनिरूपणं ॥

No. 2055. दीपप्रकाशः । Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dípa-prákáśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rájarájeśvarí according to Tántric rules. By Premanidhi Sarmá.

Beginning. चमाधापमामेकरवकरं कुन्दरनटी
चरीभूतोऽरातिमममममचामाममयने ।
करी मर्त्यामर्त्यापलुसमतीभूलविपणा-
दरीद्राहमेवामिव जयति दीपाककवरिः ॥ १ ॥

End. यस्यायोममनी यती भुवनी माना विवेकापनि-
र्मामप्रेमनिधीति पञ्चकुसमः कुर्यावचो मम्मुः ।
कृपाद्यं ममवीर्यं जामजमयं भूरमकेवमम्-
दम्यामन्दयमेऽमुमा मिवमता दीपप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीप्रेमनिधिशर्मविरचितो दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामगमत् ॥

विषयः । मन्त्रोक्तविधमेन श्रीराजराजेश्वरीदेवमकदीपदानविधिवर्णनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पनम् । Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'abdaprakáśa alias **Dípaprakáśa-ṭippana**. A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रणम्येदेवं शिवाद्देवपीठस्थं राजराजेश्वराख्यं रमेशं ।
सद्दीपप्रकाशस्थितशिवमब्दप्रकाशं मनोमय भावानुरोधात् ॥ १ ॥

अथ नानातन्त्रपञ्चाशोयमलाद्यनादिकरवकांमयात्स्वाते श्रीराजराजेश्वरीपाणकममचेकी-भूरीशोपकारादिकारा श्रीशैवदेवोपाध्यायप्रसादमाकाङ्क्षमाणो दीपप्रकाशनामानं शाक्तदीप-प्रक मकनवान्यथं शिवादिर्वीकम्परामातुं शचिनीदिनचन्द्रोऽमिवदस्रोऽनमुद्रावाकं यथं स्वितोपुंसकमामिप्रतिबन्धकप्रत्यूहव्यूहविध्वंसनार्थं संस्देवस्य दीपप्रियतया महाफलतया सारस्वाधिकतरं प्रसादभजनमिवेन दीपप्रकाशमिमांके दीपाककतयैव सारकोऽपिमममर्ं तथा च तथा सारसमत्कारापाणर्ं मत्वं कृता शिवशिवाये मिवभावि । यथापेत्यादि ।

End. यदि पि उभरस्थां दिशि मुनिवंशविषये वा + मेतिमचिमपर्णांतरैमाता-सरिपति. श्रीमद्वैद्यकदेवदत्तीयकपाप्रसूनिवनिषामभवकाहिमोऽवर्द्धं कामो निवसोऽस्ति पर्णुताकः । तथा च जननाम्ना शिवं हरिनामं शिवं शिवात्मजामव शिव पञ्चकर्तेरस्त दीप-

प्रकाशः दीपस्य पूर्वोपदिष्टस्य प्रकाशः शब्दस्य दीपप्रकाशनामा ग्रन्थ एवोऽनुष्ठितो बुद्धिपूर्वकं न शब्दप्रकाश इत्यर्थः ।

इत्थं शब्दप्रकाशपरत्वकथया रामरामेश्वरस्य
श्रीरामगीतार्थतात्पर्यमनुविरचनाश्रये मानसाये ।
तन्वाश्रयां प्रपूर्वैः परपरत्वविरोधेन नानाग्रन्थे
सूत्रं सूत्रस्य ग्रन्थाद्दत्तमिव परं मक्ति संक्षेपमात्रं ॥ १ ॥
कथाभिः सकलः प्रभाव उदितो रत्नाकरं सन्तो
सूत्रं भक्तिनरहितगीतामितिके ग्रन्थेऽपि दर्शितं ।
तत्संक्षेपविमतोपयत्नके दीपप्रकाशे किल
कृता शब्दगतिः प्रकाशितपरार्था शास्त्रं निर्मिता ॥ २ ॥
शास्त्रार्थं कृतो समाचारन्हितादितो ग्रन्थात् ।
दीपप्रकाशकस्यैतद्व्याख्यं विमर्शति ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि सर्वोऽस्ति यत्र शब्दप्रकाशेऽपि सर्वोऽस्तु तत्र ।
शब्दप्रकाशेन विना न कृतो दीपप्रकाशे भविता प्रवेशः ॥ ४ ॥
यच्छ्रोत्रोत्तमनी सती सुभगी माता पितामापति-
र्नाम प्रेमनिधीति पन्थकुलभूः कृष्णाचको ऽभवत् ।
तस्यात्मजं सुमतीयं शास्त्रपरं भूधरानैवपाभू-
इत्यानन्दमतोऽमुना विमलता शब्दप्रकाशः कृतः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रेमनिधिपन्थविरचितदीपप्रकाशटिप्पनसूत्रशब्दप्रकाशः समाप्तः सम्पूर्णः ॥

विषयः । शब्दादीपप्रकाशाभिधानकृतग्रन्थार्थानां प्रकाशीकरणं ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, 11¾ × 4¾ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Murshidábad, Jápharaganj, Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śástra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patanjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (आद्यपत्रं नास्ति)। चित्तवैराग्याभ्यासाभ्यां अविद्याक्षय (?) संशय-प्रमादालस्याविरति-भ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि ।

End. कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा वा चितिशक्तिरिति ।

Colophon. इति योगशास्त्रे कैवल्यपादश्चतुर्थः ॥ समाप्तः ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रतात्पर्यविषयीभूतार्थस्य संक्षेपेण कथनं ॥

No. 2058. योगमणिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः । Substance, country-made paper, 11¾ × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamaṇi-prabhá. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Rámánanda Sarasvatí, pupil of Govidánanda. It follows the Pátanjala-bháshya.

Beginning. वन्दे ज्ञानात्मसुखदं पुराणपुरुषं हरिं ।
प्रकृत्या चैतया युक्तं योगेशं योगदायिनं ॥
पतञ्जलिं सूत्रकारं प्रणम्य व्यासं मुनिं भाष्यकारं भक्त्या ।
भाष्यानुगां योगमणिप्रभाख्यां वृत्तिं विधास्यामि यथा मतिश्च ॥
इह खलु भगवान् पतञ्जलिः प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यङ्गशास्त्रप्रतिपाद्यं दर्शयति ॥
अथ योगानुशासनम् ॥

End. यत्नादयं प्रमादविरतः स वाचकः दुरेरिदं ।
मूलं सत्पाठना दृष्टे सतर्कितं कृपान्वितं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यगोविन्दानन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रवृत्तौ योगमणिप्रभाख्यायां कैवल्यपादश्चतुर्थः समाप्तः ॥

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुगतव्याख्यानं ॥

No. 2059. पथ्यापथ्यविबोधकः । Substance, country-made paper, 9 × 4½ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,729 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Keyadeva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. यत्नैकं निरवद्यं विश्वममलं यत्नेनैकेनतु'

यत्नं यःसृष्टवान् अवतरति यथा विश्वमेतद्धितानां ।

यश्च प्राणप्रदानात् प्रभवति पुरुषः सर्वकार्येषु नित्यं

कर्तुं तं देवमाद्यं स्मरतु रमवरत्नाकरत्वात् अशेषं ॥ १ ॥

भारद्वाजपवित्रगोत्रतिलकः श्रीपद्मनाभोऽभव-

द्वैद्यानां निवहैकनायकमणिः सद्धारणारम्भः ।

तत्पुत्रो गुणभूषितः समभवत् श्रीमान्तुकाख्यो भिषक्

येन प्रांशुरभूदयं रमवनेऽस्मै सर्वविदःस्वयं ॥ २ ॥

तत्सुतः कैयदेवोऽस्मि वैद्यशास्त्रविशारदः ।

अचिरशास्त्रौ येन कृतोऽयं नाम पावटः ॥

नानारोगकरोऽस्माकं प्रयोगाय रसादिषु ।

पथ्यार्थं क्रियते तेन पथ्यापथ्यविबोधकः ॥ ३ ॥

End. योगः कार्मिकं पुष्टिकुष्टिसूपचयः क्रमः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यकैयदेवपण्डितविरचिते पथ्यापथ्यविबोधके मिश्रवर्गोऽष्टमः सम्पूर्णोऽयं ॥

विषयः । पथ्यापथ्यविवेचनं ॥

No. 2060. न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 13¼ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,358 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Ácháraya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professor E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो

विम्लानो न विमर्द्देऽप्यनल्पकमधुर्याभिनाथुः ।

हंसकेन निवेशितः पदयुगे श्रुत्यन्तवार्ताप्रम-
येतो मे रसवत्रिविष्टमनसः स्वायम्भुवाशीविषः ॥
सर्वांश्चपदंसीमांसंमातमपि सर्वाविदः ।
बहुधाविमतश्चात्र परमात्मा निरूप्यते ॥

End. इत्येव श्रीनिकुञ्जराधिविलसच्छ्री-
वेङ्कटाचार्येऽपि च दृष्टिपथावभौ हरौ ।
यो वा मतः विमलदेवगुरोर्यशश्च
श्रीमोऽस्मनेन पदवीडवमर्पणेन ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीमद्वेङ्कटनाथविरचितन्यायकुलिशाधिकरणं समाप्तं ।

विषयः । इंचरे विप्रतिपन्नानां चार्वाक-मीमांसक-बौद्ध-दिगम्बर-शाक्तानां मतं श्रीमद्-वेदान्ताचार्येणानेन सद्-युक्तिबलेन प्रयत्नेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्वल्लभः । Substance, country-made paper, 9 x 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Áhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Díkshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*sañskáras*) 3rd, Ádhána or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योगिनो यं प्रपश्यन्ति हृदाकाशे सनातनं ।
+ + + + + + वन्दे देवकीनन्दनं हरिं ॥
यजुषां सर्वलोकानामर्थं प्रवदं ततः ।
संस्कारहोमानावश्यं विधिः कार्यतेऽत्र मुदे ॥

End. ततो ब्राह्मणभोजनं संकल्पयेत् । इत्याधानपद्धतिः समाप्ता ॥

Colophon. इति श्रीविट्ठलदीक्षितविरचिताह्निकपद्धतौ यजुर्वल्लभाख्यायां आधा-नाधानं सपरिकरं नाम तृतीयः खण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

विषयः । अत्र खण्डत्रयं वर्तते तत्र प्रथमे यजुर्वेदाह्निकक्रमप्रयोगः । द्वितीये यजुर्वे-दानां संस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्वेदाधानाधानप्रयोगः ॥

No. 2062 हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता । Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 slokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. हौत्रं करिष्यन् संवरेत् प्रतिज्ञापयन्नीते ।

End. वाचो वा तद्रूपांशु तद्रूपांशु ॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके हौत्रिके यजमेऽध्यायः ॥

विषयः । यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्मप्रपदनं ।

No. 2063. देवीमाहात्म्य-टीका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tíká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By S'aṅkara S'armá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं नत्वा श्रीमच्छङ्करशर्मणा ।
देवीमाहात्म्यटीकेयं क्रियते विदुषम्मता ॥

पूर्वं भगवद्वादरायणमुनेः शिष्यो जैमिनिर्नाम कृतिर्भारततिषये सन्दिग्धमना मार्कण्डेय महापातकथ मो मुनेभारतविषयेऽस्मत्सन्देहो दूरीक्रियतामित्यवदत् । — — — — — — — — — — पक्षिणः ऊचुः;—मार्कण्डेय उवाचेत्यादि ।

End. सार्वाभौमविना मनुरिति पूर्वराजर्षिः सवर्णिर्भविता यौगपति सावर्णार्णवपात् ॥

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणोक्तदेवीमाहात्म्यव्याख्यानं ।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-málá. A paraphrase of the 'Námaliñgá nuśásana' of Amara Siñha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalápa-vyákaraṇa.

Beginning. अनादिनिधनाख्यमनीश्वरौ सच्चम + + दृशं शिरोर्थं ।

निर्विष्टवैयाकरणमूढानां निरस्य कुर्वोऽमरकोषमालां ॥

अथवा अचरः सन्ति निपुणाः पाणिनीदिना ।

तथापि मादृशां बलः बद्ध कालापगुरवे ॥

अथ अमारस्ये निहाचारविशुद्धसंप्रदायविशुद्धविद्यातार्थेन अमीहदेवतायाः सेवनीयदैवेन मतानं दर्शयति अन्तेत्यादि । ये धीराः स विष्णुः सेवनां अवश्चितिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. समाप्तिश्चायमवायं नाम ।

विषयः । अमरकोषमालायां ।

No. 2065. दत्तकविवेकः । Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Súlapáṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmaṇa Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।

दद्यान्माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥

मनुः । माता पिता वा दद्यातां यमद्भिः पुत्रमापदि ॥

सदृशं प्रीतिसंयुक्तं स ज्ञेयो दत्रिमः सुतः ॥

प्रीतिसंयुक्तमित्यनेन यत्रोऽभिचारप्रयोगे पुत्रानुमतत्वेन ज्ञापिता । इत्यादि ।

End. संसारस्य कुशलस्य सर्वेषां भवतु ।

यत्र देवा तु कन्या जाता तत्रैव युधिष्ठिर ॥

Colophon. इति भूतप्रतिष्ठानतन्त्रविवेकः समाप्तः ।

विषयः । इन्द्रपुरस्थसंक्षेपतस्तद्विधानादिनिरूपणं ।

No. 2066. छन्दोमञ्जरीटीका । Substance, foolscap-paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhando-manjarí-ṭíká. A commentary on the *Chhando-manjarí*, an elementary treatise on versification. By Dátaráma.

Beginning. नत्वा वाणीश्वरीपदं गुरुवंशचरणं ।

छन्दोमञ्जरीटीका दातारामेण तन्यते ॥

यद्यपि कतिधा व्याख्या व्याख्याताः पूर्वसूरिभिः ।

तथापि बालबोधाय मयाप्याख्यायतेऽधुना ॥

ग्रन्थकारेण ग्रन्थस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तये शिष्टाचारप्रमाणकादावे विघ्नविनिहिता-सिध्दैवतानमस्कारस्य मङ्गलं वस्तुनिर्देशश्च कृतः । सर्वधर्म्मा मङ्गलमूलके तत्र मङ्गलं । आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखमित्युक्तेः ।

गङ्गादासकृतां मञ्जरीं परिभाषया नमस्कृत्य ।

गङ्गादासकारेण रचितैः षड्भिरन्वितं ॥

इत्यमित्यादि ।

End. भाराक्रान्तेति । हरिः पीताम्बरो जयति जगतु तुभ्यं नमः । विष्णुः, तुर्य सर्व विशेषण इत्या जगद्गुरुकृष्णवर्णसंयोगेनं———

Colophon. परिसमाप्तिवाक्यादिकं नास्ति ।

विषयः । गङ्गादासकृतछन्दोमञ्जर्या व्याख्यानम् ।

No. 2067. शाक्तक्रमः । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,508 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Láṭora, Zilá Rájasáhí, Kumár Yogendranátha Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purṇánanda Paramahañsa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Tráutrics are required to perform.

CONTENTS: I. Proper place for Ekaliñga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajna.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *China* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship ot snoes. Form ot Kámakalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Níla.

VI. Rites for becoming Vira. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥

कुलार्णवं प्रपञ्च सारकैश्वर्य्यसंहिता ।
[illegible] च ॥
[illegible] कुलार्णवं ।
पूर्णानन्देन विदित्वा [illegible] ॥
इये [illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्द[illegible]विरचिते [illegible] ॥

विषयः । १मकाण्डे,—[illegible] । [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । जपविधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः ।

२ये काण्डे,—[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं ।

३ये काण्डे,—कुमारीपूजाविधिः । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible] ।

४र्थे काण्डे,—[illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं ।

५मे काण्डे,—[illegible]कथनं । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः ।

६ष्ठे काण्डे,—[illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] ।

७मे काण्डे,—[illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं ।

No. 2068. पुराणसर्व्वस्वं । Substance, Palm-leaf, 40 × 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Puráṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Puráṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Goyardhana Páṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Sríśatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'áka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति ।)

विचार्य तु यथाशास्त्रं विद्वान् पुण्य पुरस्सरः ।
दैवज्ञो ब्राह्मणैश्च यथा विधृतदक्षिणः ॥
ग्रहयागी परात्मज्ञः प्रभुविद्भिः सुबुद्धिभिः ।
वाचको वाग्मिश्रेष्ठश्च सर्वशास्त्रार्थनीतिवित् ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुण्यं समाप्तं जनपदविदितं कारितं यज्ञकार्ये-
ष्वालोकैर्विधानैरनुदिनमखिलं पण्डितान् पूजयित्वा ।
सर्वेषाम् पुराणं परमशुभकरं भूपतं भूतलेऽस्मिन्
आचन्द्रार्कप्रकाशात्प्रभवतु जनपद्भूपभूयशुभ्रमकान्दे ॥
श्रीमद्गौडमहीमहीपतिनृपतिप्रासादप्रसादोद्भवः
पुण्याः प्राप्तमखण्डितोऽतिपद+++श्रीखानराज्ञिना ।
पश्चात् श्रीप्रभुरायखानपदवी लब्धा परानन्दे
श्रीपाठकेऽपुरन्दरः कुलपरो धीरो गभीरो बुधैः ॥
पुराणसर्वस्वमिदं प्रयत्नाद्यत्नारि श्रीगौडेश्वरपाठकेन ।
मनोरमं पुण्यवतां जनानां श्रीमत्खानस्य यशः प्रकाशं ॥

Colophon. इति पुराणसर्वस्वं समाप्तं । शुभमस्तु शकाब्दाः १६०० ॥

विषयः । विविधपुराणसारसंग्रहरूप निर्णयोऽयं पञ्चरात्रः । तत्र इंगोत्पत्तिकथनं । भुवन-कोषवर्णनं । विशेषेण भूलोकवर्णनं । ज्योतिश्चक्रसन्निवेशसंस्थानादिकथनं । तीर्थप्रकरणानि । तत्र विशेषेण गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । जलदानप्रकरणं । आश्रमप्रकरणं । भक्तिप्रकरणं । वस्तुप्रकरणं । पतिव्रतोपाख्यानं । श्राद्धादिप्रकरणं । वारा-णसीमाहात्म्यं । गयामाहात्म्यं । जगन्नाथमाहात्म्यं । वराहनृसिंहपुराणवचनादिकथनं । भारतकथनकथनं । रामायणकथनकथनं । चातुर्वर्ण्यपुराणवर्णनिरूपणं । तत्र तापात्ययतः परिभाषाकथनं । वर्णाश्रमकीर्त्तनं । वर्णधर्माः । ग्रामस्थमाहात्म्यं । ग्रामपादीनां जीविका-दिनिरूपणं । वर्णसङ्करनिरूपणं । दशविधसंस्कारकथनं । विवाहादावविविधकथनमुखेन विवाहादि-लक्षणकीर्त्तनं । पतिव्रताधर्मविधिः । मधुपर्कविधिः । गर्भाधानविधिः । तत्र श्रीहरणादि-कथनं । पुत्रकथनं । दायानुगमनविधिः । चान्द्रायणविधिः । पशुरोगादिविधिः । वि-पर्यविधानविधिः । विशेषेण प्रातःस्नानादिकमानविधानं । विशेषेण शिवलिङ्गादिपूजाविधि-कथनं । भक्तिप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । पापप्रकरणं । हरिहरादिकथनकीर्त्तनं । दुर्गापूजा-प्रकरणं । एकादश्यादिमाहात्म्यं । गीतामाहात्म्यं । विष्णुनामप्रकरणं । नरकगमनादि-

आचाम्यं । गोवैद्यादिविधिः । विनयादविधिः । चारित्रविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । अथ वादिविधिः । साध्वीधर्मकथनं । स्त्रीणां व्यभिचारादिकथनं । स्त्रीणां मलप्रकरणं । वाक्प्रस्न-विधिः । पतितधर्मकीर्त्तनं । शौचप्रकाशकथनं । अथ विशेषेण ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्राणामादि-लक्षणकथनं । वाणप्रस्थाश्रमकथनं । धर्म्मलक्षणकथनं विस्तरेण राजनीतिकीर्त्तनं । कोटवा-दिकामन्त्रकथनं । व्यवहारविधिकथनं । अथ विस्तरेण विचारप्रकाशकथनम् । परीक्षा-विधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो नीतिसारकथनं । कर्णवेधप्रकरणं । कालज्ञानकथनं । धनु-र्वेदकथनं । अश्वलक्षणादिकथनं । मण्डलादिरत्नपरीक्षाविधिः । वैद्यामृतादिकथनम् । पुष्पराग-कर्कोतन-पुलक-रुधिराख्यादिरत्नपरीक्षणं । स्फटिकरत्नविधिः । अथ वस्त्रविधग्रहभेद-लक्षणादिनिरूपणं । वास्तुनिरूपणादिक । ग्रहचिकित्साविधिकथनं । वस्त्रपरीक्षादिविधिः । ग्रहयुद्धकथनं । नाट्यप्रकरणं । यन्त्रप्रकरणं । रागप्रकरणं । योगिनीप्रकरणम् । दशरथीपनविधिः । विवाहविधिः । गोनिष्क्रमण-प्रवेशनविधिः । वास्तुयज्ञादिविधिः । भूकम्पादिमङ्गलनिरूपणं । प्राकुमन्त्रविधिः । च रत्न निरूपणं । उत्तमविवेकः । हस्त्यश्वादिकथनं । वाद्यप्रकरणं । उपमर-णानुसरणादिविधिः । भावोत्पत्तिकथनं दानप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । महादानप्रकरणम् । संवत्सरकल्पनिरूपणं । दुर्गोत्सवविधिः । मङ्गलाभिषेकनिरूपणं । पदार्थनिरूपणं । पूजादिनिरूपणं । पञ्चमीकृत्य आवश्यकादिविधिः । कालदण्डादिलक्षणकथनं । चित्रविद्या । एकादश्यादि-व्रतविधिः । कलौ वर्ज्जनिरूपणं द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । भविष्यकथनं । प्रसादचरित्रकीर्त्तनम् ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 × 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lálora, Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dána-ratnákara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chandes'vara Ṭhakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Túlápurusha*, on the banks of the Vágvatí river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnákara*. The specific names of the others were *Kritya, Vyavahára, S'uddhi, Pújá, Vivála* and *Grihastha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. यत् पातु गोपवध्वः स्तनाः शिवाङ्गविलोकितं ।
बालं त्वलभीतावविशायनिव गीरवं ॥
वक्षिणावोयग्रतिपठन्न रक्तो कुम्भरार्वेखर् वे-

यस्मीकस्तुंगपीनस्तनिविनतहृदयैः मानवैरन्यानां ।
कुर्वीं निस्वपराणां स्तुतमपुत्र हली मैं महादानदानैः
श्रीमद्बल्लालसेनोऽयं रचयति रुचिरं दानसागरं सः ॥
श्रीबल्लालसेनेन । मतिमतामेव प्रयत्नात्मना
मेधाविविधधूनिपादसहिता यत्नेन दुष्प्राप्तिका ।
नामतः परितस्तदे हृदयमीयाम् दयतः प्रभो
नामं नास्ति यतोऽनपुस्तकमयी दानाहृतापूरयाः ॥
यत्र दानानि देवेन बोधे निर्मितमानवः ।
कल्पद्रुमः पारिजातः कामधेनुः क्वचित् क्वचित् ॥
यत्रोननमपि यद्दानं दानसागरे पुनः ।
नानादिग्धनलक्षणमयं गौरवादुद्दीरितं ॥
दानविधि + + दानलक्षणं विवक्ष्यते ।
देवादेय + रत्नोऽय पात्राणां कथनं ततः ॥
महादानानि सर्वाणि गोमहस्तमन्ततः ।
धान्यादिगोदानानि गृहधेन्वादिकानि च ॥
ततः कल्पतो दानं ततो पंचमहीधरं ।
इत्यष्टादशैव तद्दानं भूमिस्वर्णयोः ॥ इत्यादि ।

End. नायको विनायकः यक्षराट् कुबेरः ।
यत्र ना दिग्गजाः नाथांनपापि कथयामि ते ॥
यद् दानं सम्यक् तत्र देवीं तत्र प्रतिष्ठापयेत् ।
यावद् यावत् कुर्याद् दाराणां नरकः स्थितं ॥
यः पाण्डुरामर्षिककर्ण्डुपर्वत-
श्रीभूतवाचकदर्शीविधिवीन् विनिन्द्य ।
दीर्घोदधिनिःसरितसूदरितावरणो-
रात्रे यदं निजितनावलजनमलति ॥
मद्या येचमयदये वसुमती वेगोद्धृता लीलया
निधनायनिवेदितः क्षितिभुजा लक्ष्मीः समासादिता ।
इतः कण्ठोपगोऽधिनिधने यशोधरैरोपदे-
यैर्धवाभ्युदयाय तेन विहितः श्रीदानसागरः ॥
श्रीमद्दानसम्भारगुणविधुयानिधानेषु तथा स्मरणे ।
रत्नाकरा यत्रीगुणो निवहाः दानापूर्तापूरणेन तु ॥

एतद्गुरुकुलचन्द्रे वसति यावदेवं
वसति भवभवे यावतीविष्णुतीरे।
वहित तुषितपुष्पैराजता सर्वदायि
विविधविभवनुपासाकुल+दानदानः॥

Colophon. इतिश्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमिथिलेश्वरश्रीहरिसिंहदेवात्मजमहाराजाधिराजश्रीमि-
थिलेश्वरश्रीभवेश्वरविरचितो दानरत्नाकरः समाप्तः। शकाब्दाः १००७।

विषयः। दानविधिनिरूपणं। दानफलकीर्त्तनं। देयादेयनिरूपणं। पात्रनिरूपणं।
प्रतिग्रहादि। प्रतिग्रहादिकथनं। सङ्कल्पादिनिर्णयविधिः। तत्र वस्तुविशेषादिपरिमाण-
कथनं। विरक्तसंसारदानविधिः। तत्र गवादानं। कपिलादानं। भौमयदानं।
कामधेनुदानं। हिरण्याश्वरथदानं। गजरथदानं। हस्तिदानं। विश्वचक्रदानं। कल्पलता-
दानं। सप्तसागरदानं। रत्नधेनुदानं। महाभूतघटदानं। पञ्चलाङ्गलकदानं। हिरण्य
धेनुगोसहस्रदानं। तिलद्रोणकलशदानं। धर्मकदानं। कनकाश्वदानं। गुडाचलदानं। सुवर्णा-
चलदानं। तिलाचलदानं। रूप्याचलदानं। रत्नाचलदानं। लवणाचलदानं। शर्कराचल-
दानं। गुडधेनुतिलधेन्वादिदानं। उभयतोमुखीदानं। वस्त्रयुग्मदानं। कन्यादिकदानं।
भूमिदानं। सर्वदानं। विद्यादानं। तत्र शिवलिङ्गविधिः। विद्याधारपुस्तकविधिः। पुस्तक-
विधिः। प्रतीतिकर्त्तव्यविधिः। पीतरक्तपरिगृहस्थभेदेन तत्सामान्यविधिकथनं। वेदनीयप्रति-
ष्ठाविधिः। वाद्यसंग्रामविधिः। शोचनविधिः। पाठकर्मविधिकथन। पारीक्ष्यदानविधिः।
धर्मपदानविधिः। हिरण्यस्थापनविधिः। कल्पदानविधिः। पात्रदानविधिः। जापदानविधिः।
चतुर्दानविधिः। तिलदानविधिः। नवग्रहदानविधिः। धनुर्वेदाख्यदानविधिः। जलविषयदान-
विधिः। कालपुरुषदानविधिः। देवमार्गदानविधिः। वापीकूपतडागादिविधिः। दशादिप्रतिष्ठा-
विधिः। मार्गदानविधिः। प्रतिपदाद्यवधिः भत।

No. 2070. आशौचदीपिका। Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 406 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyár, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-dípiká. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭáchárya.

Beginning. विलोक्य सर्वशास्त्राणि विचार्याशौचसङ्ग्रहात्।
विश्वेश्वरेण रचिता क्रियतेऽशौचदीपिका॥

तत्र मनुः । दशाहं शावमाशौचं सपिण्डेषु विधीयते । इत्यादि ।

End. इति द्वादशविधपुत्राः सन्तानैरेव गोत्रजा पिण्डदानादिकारिणः ।

Colophon. इति श्रीवंशीधरमहाचार्यविरचिता अशौचदीपिका समाप्ता ।

विषयः । जननमरणाशौचनिरूपणं । सपिण्डादिनिरूपणं । दाहादिकारिनिर्णयश्च ।

No. 2071. अशौचसंग्रहः । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahácharya.

Beginning. श्रीमद्गुरुपदाम्भोजं प्रणम्य सुखसाधनं ।
अशौचसंग्रहं कुर्वे महाचार्यचतुर्भुजः ॥

तत्र जननाशौचं । जनने पितुः सपिण्डानां दशाहाशौचं । इत्यादि ।

End. गोत्रान्तरगतकन्यायाः पुत्रपौत्रयोः सद्यःशौचं । ततः सर्वं दाहादिकं कार्यं ।

Colophon. इति महाचार्यश्रीचतुर्भुजविरचितोऽशौचसंग्रहः समाप्तः ।

विषयः । जननमरणयोः सपिण्डाशौचनिरूपणं । सद्यःशौचं । त्र्यहाशौचं । अशौचसङ्करः । गर्भस्रावाद्यशौचं । सद्यःशौचादिकथनं । अशौचिनां कार्याकार्यविधिः । दाहाधिकारिणः ।

No. 2072. अशौचव्यवस्था । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Aśaucha-vyavasthá. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rádhánátha Bhúsura.

Beginning. श्रीगोपालं नमस्कृत्य श्रीराधानाथभूसुरः ।
जननादौ तथा मृत्यौ अशौचव्यवस्थितिं ॥

तत्रादौ जननाशौचं ।

एकस्या चतुर्थेऽपि प्रथा यानेन कौशिकी ।
दैवं पैतृ यत् कर्म तत्र प्रथा तु पञ्चमे ॥ इत्यादि ।

End. निमित्ताद्यनिमित्तोऽशौचं न स्यात्तदपरो यदि ।
स्नात्वा तदहं भुञ्जीत तदा पूर्वान्नमाचरेत् ॥
इत्यशौचव्यवस्था गौडानामनुसारतः ।
लिखिता शुद्धिबोधाय या बोध्या सद्भिरन्वहम् ॥

विषयः । जननमरणाशौचनिरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Gopálalála Gośvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage By S'úlapáṇi Mahámahopádhyáya. The colophon adds the title *Sahuḍiyálam*, the purport of which is not intelligible.

Contents: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. नमोऽस्तु देवतापादपद्मायाध्यात्मकाय ।
सम्बन्धस्य विवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

तत्र मनुः । असपिण्डा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्मणि मैथुने ॥

अस्यार्थः । या मातुरसपिण्डा असमानपिण्डा न भवति इत्यादि ।

End. एतासां कन्यानामविवाह्यत्वमित्यर्थः । अन्यत् सुबोधमिति ।

Colophon. इति साहुडियालमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ।

विषयः । द्विजानां विवाहयोग्यकन्यानिरूपणं । सपिण्डनिरूपणं । राजन्यवैश्ययोः पुरोहितगोत्रनिरूपणं । सगोत्राविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानानन्तरं परित्यागोपदेशकथनं । अविवाह्याकीर्तनं ।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः। Substance, country-made paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribháshá-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Sañskrit grammars of the Páṇini class, including the Káśiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Síradeva.

Beginning. स्फुरयति नवरागा भास्वरामा प्रसन्ना
प्रशमभणितदोषा स्फीतशोभा च यस्मा।
विविधविततविद्या आवभावोप्यशान्ते
प्रभवतु परिभाषावृत्तिरावेदितैषा॥

व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणं। या व्याख्यानाद्यर्थपरम्परोपदेशात् सन्देहेऽपि विशेषावगमो भवति। न तु लक्षणाभाव इति। इत्यादि।

End. उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु पटत्वं समस्तं न व्यभिचरति। तत्र पटत्वे भावप्रत्यय-सामान्यमभिदधाति। सर्वोऽपि न क्रियासमत्वं॥ १०२८।

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ जैनन्यायसूत्राः परिभाषाः समाप्ताः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां व्याख्यानं। तथा जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासापरनाम-धेयकाशिकावृत्तिपञ्चिकायां समुद्धावितानां न्यायसूत्रकपरिभाषाणाञ्च विशदीकरणमिति॥

No. 2075. काशिकाविवरणपञ्जिका, वा (काशिकान्यासः)। Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zila Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśiká-vivaraṇa-panchiká *alias* **Káśiká-nyása.** A commentary on the Káśiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थः। परिभाषेयमिति परितो व्यापृता भाषा परिभाषा। तथा चाहं, परिभाषा पुनरेकदेशस्था सर्वं शास्त्रं यथावेश्मप्रदीप इति। कथं पुनरर्थाद्वै परिभाषेयं नाधिकार इति यद्विधिविषयत्वाभिप्रायादिति। इत्यादि।

End. चचरहणकात्मकहामा तेन दर्शितं, चचविभवति विवक्षिति हह् चच वाः।

Colophon. इति बोधिसत्त्वदेशीयाचार्यश्रीजिनेन्द्रबुद्धिपादविरचितायां काशिकावि-वरणपञ्जिकायां षष्ठाध्यायस्य द्वितीयः पादः।

विषयः। अथादित्वकृतकाशिकाव्याख्यानेद्वितीयाध्यायादारभ्य षष्ठाध्यायद्वितीयपादपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2076. तन्त्रप्रदीपः। Substance, country-made paper 14 × 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,562 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. नाव। कृताद्यन्ययोपरमातो वर्णाभावे विधिविहितति उच्चारणापद्य-मानावयव+ : चाहेन एव उच्चारणं प्राप्नोति। इत्यादि।

End. इति विवरेन दीर्घङकारपवचं। शाकाने प्रत्यपनिवचनं नद्यादिवन्माद्यादि-कार्यं दत्तान्यादिति॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमैत्रेयरक्षितकृतौ तन्त्रप्रदीपेऽष्टमोऽध्यायः।

शुभमस्तु। शाकेऽम्बरीषे नभसि शिवापक्षागमे विधौ।

श्रीनारायणेन लिखितः स्वस्य पाठाय यत्नतः॥

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतकाशिकाविवरणपञ्जिकायाः प्रथमाध्यायद्वितीयपादादारभ्य षष्ठ-अध्यायपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2077. स्मृतिकौमुदी। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य रघुनाथस्य मन्नामीहनकं।

तन्वते रामकृष्णेन स्मृतेर्यं स्मृतिकौमुदी

[illegible] एव [illegible] न एव निरूप्यते। [illegible] रचितं [illegible] इत्यादि।

End. [illegible] इति [illegible]।

Colophon. इति [illegible] कृतिकौमुदी परिपूर्णा।

विषयः। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] विधिः। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] निरूपणं। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible] विधिः। [illegible]।

No. 2078. वेदान्तसारभावार्थदीपिका। Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Va-iyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedántasára-bhávártha-dípiká. A commentary on Sadánanda's Vedántasára, an epitome of the Vedánta doctrine. By Vedántavágíśa.

Beginning. नत्वा [illegible]।
वेदान्तसारभावार्थदीपिकां वितनोम्यहं॥

[illegible]

स्वीयं यत् स्वत्वसमानाधिकरणत्वादयमिति अविद्यमानत्वमिति । तत्र स्वत्वं द्विविधं स्वत्वसत्त्वं सहस्रत्व । यत् स्वत्वमेव दृश्यत्वादर्शकं—इत्यादि ।

End. तस्य प्रत्यभिज्ञानेन विस्मितिस्मारितत्वकं ।
चित्रवन्नो मृतेः पादरेखयोऽपूर्वभावतः ।
येषां यद्विभिन्नारोप भिद्यतेऽन्यमंशं ततः ॥
ज्ञापकस्यमतिः कोऽत्युपपाद्यमिदं यथा ।
तथापि दृष्टिसाम्यार्थं कृता चेयं यथामति ॥

Colophon. इति सदसद्विचारचमत्कारचन्द्रिका श्रीवेदान्तवागीशेन कृता वेदान्तसारस्यार्थदीपिका समाप्ता ।

विषयः । सदानन्दयोगीन्द्रकृतवेदान्तसारप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commentary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhyáya.

Beginning. ननु मध्यमाचरणमिति समानैव मनीषिभावनारम्भमुखं सद्गुरावनं सम्पद्-वच । यत्राचारलभावप्रवचनाविच्छराति सत्वादीति । अनवद्यमिदं तन—इत्यादि ।

End. तद्वेव विवदन्तिति येषामंशद्वयमादयामेन यथा व्यादिह्योतदचं इति यड्-विंशेति शिवम् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामभद्रकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता । शकाब्दाः १६०८ ।

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2080. श्राद्धविवेकभावार्थदीपः । Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi. Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance old. Prose. Correct.

S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa. A commentary on S'úla-páṇi's S'ráddha-viveka, a summary of the rules regarding S'ráddha offerings to the manes. By Jagadíśa.

Beginning. प्रणम्य नित्यां निपुणां निजेशां श्रीचक्रपाणिप्रथमं तथैव ।
मनोहरश्राद्धविवेकपद्यभावार्थदीपं प्रकटीकरोति ॥
श्रीमता जगदीशेन कृतिनश्च विजानता ।
शूलपाणिकृतग्रन्थे क्रियते कौतुकं कियत् ॥
निखिलमहनिबन्धमूलं यत्नतश्च प्रबोधनपरात् विवेकोक्तिः । धर्मशास्त्राणामीनत्वेन इति दुर्बो-
दुरन्वयेन मलमलाविष्कृतं । इत्यादि ।

End. नहि तं नरकस्थाय दद्यात् इति पिण्डदाने फलश्रुतिरित्यत आह नरकेति ।
अर्थवादस्तु विधाने इत्यर्थः । कर्मान्तरं प्रधानभूतमितिशेषः ॥

Colophon. (परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्तीति)
विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमाला । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose Correct.

Adhikaraṇa-málá. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahámahopádhyáya.

Beginning यस्यापदहस्तुरनिभृतजावबेध-निद्रातभाखतविभिर्वच्छावलम्बः ।
सकलसुखकरकोटिविकसत्स्री-सौभाग्यं तिमिरमहुर्खलनोग्र ॥
चतुराणिनां बुधानां भूयसां सुरद्विजानां ।
आचाराधिकरणानां गोविन्देऽसिद्धसमनुष्वे ॥
अग्निहोत्रं जुहोतीति श्रूयते तत्र विशयते किमिदं कर्मनाम उत अग्निदेवताकगुणविधा-
नमिति तत्र पूर्वपक्षः इत्यादि ।

End. यत्रादौ श्रुतिवाक्यकारकमेव तस्य फलं किन्तु फलसाधनताविधारकमेवेतदर्थे ।
विषयो विशयश्चैव पूर्वपक्षस्तथोत्तरं ।
निर्णयश्चेति पञ्चाङ्गं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतं ॥

Colophon. इति पुष्पाकृष्णोद्भवरावणेनाचार्यश्रीविष्णुवाधिकरणकाण्डं समाप्तं । विषयः । प्रकिरणकप्रकादिकथनं । अथ प्राथमेनाद्यकर्मनामधेयाधिकरणं । बोधि-शेषे मेमेयवकेबेटदर्थ विविकोमुवाद इति विकल्पं । कथैवाकोभावविकल्पं । वाचिकाधिक-रणं । विभेदाधिकरणं । राक्षसाधिकरणं । विचकिताधिकरणं । पूर्वाबदनोपकाशः । दर्शनीयकाव-विज्ञानविकरणं । वाक्यद्विधेयधिकरणं । संदेशमनुष्यानकः । प्रणावनिमतविचारः । दैविकवि-कल्पनाहरेणपदानबचनं । पृतिविधाधिकरणं । विपाद्याधिकरणं । वचनाभ्यासः । नद्भाव-कर्मप्रकाशः । वर्णपाद्याधिकरणं । पर्वनामाचारः । कुनयाकाधिकरणं । वचनमवचारः । यज्ञावि-करणं । प्रतिविधविकरणं । चवितमवनाधिकरणं । पाताधिकरणं । विभवपरिवर्तनाधिकरणं । कपाताधिकरणं । वेदेह वैतिल्पावः । पुष्पं वैतिल्पावः । दर्भोपेताधिकरणं । नववमवर्णविवेचनं । मुखम कर्ण भेदकनाधिकरणं । पत्राधिकरणं । अविपालन्यायः । पापविन्यायः । पुरोडाशन्यायः । वर्णसंहाधिकरणं । संपूवायः । वचनकाधिकरणं । वेदविवाधिकरणं । वर्णसंख्याधिकरणं । वपयुद्धाधिकरणं । पार्वैताधिकरणं । कर्मण्यधिकरणं । आवेद्याधिकरणकबन्धविवेचनम् ।

No. 2082 रावणवधः । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rávaṇa-badha. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Ráma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of th. MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Purushottama Deva S'armá. The date of writing is S'aka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

rom the fact of its being remarkably correct and containing some iew readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are vorthy of note. The first is the name of the work. In all the modern ISS. of the work that I have seen the name of the book always appears o be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to ne in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Maháká́vya*) on the iistory of Ráma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the iame Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under iotice, however, gives the specific name *Rávaṇa-badha* or "the Destruction of Rávaṇa," and in the colophon of the Serampur edition he same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name vas held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upála-badha* and the *Kirátárjuníya*, which are best known by the names of heir authors Mágha and Bháravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rávaṇabadha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much livided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'rídhara Svámí, to be the author. Its words are इति वड्भीवास्तव्यश्री-धरस्वामिसूनोर्भट्टिश्रास्वामिनः कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे लुङ्-प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svámí. His words are लक्ष्यं लक्षणं चोभयमेकत्र विदुषः प्रदर्शयितुं श्रीस्वामिसूनुः कविः भट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार। Haribara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍaríkáksha, the 3rd in order of age, in his *Kalápa-dípiká*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartí, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अत्र गावभाषामवेत्यावस्थाय श्रीभर्तृहरिकविना शब्दकाण्डेऽलंकृतम्। The fifth, Vidyávinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'rídhara Svámí: अत्र कविना श्रीधर-स्वामिसूनुना भर्तृहरिणा सर्गबन्धः। And lastly, Bharata Mallika, who lived at Kánchrápárá in the Hooghly district, about 150 years ago, names Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: भर्तृहरिनामकवि-श्रीरामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार।

19

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prákrit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramáditya, but a grammarian and poet who was son of S'rídhara Svámí, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyávinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭikávyam memoratur*" (p. 175 *b*); but in his notices of the *Prauḍha-manoramá*, (p. 132 *b*), of the *Subodhá*, (p. 175 *a*), of the *Amara-kosha*, (p. 132 *b*), and of the *Sarasvati-kaṇṭhábharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dájí observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kávya, describing at the same time the exploits of Ráma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Paṇḍit S'eshagiri S'ástrí gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Bráhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Bráhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vais'ya, the fourth of the S'údra caste. They were called Bráhmaṇí, Bhánumatí, Bhágyavatí and Sindhumatí. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramárka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramárka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi kávya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dájí, Bohlen and S'eshagiri S'ástrí recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhatṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhatti* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhatti*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is *Bhaṭṭi* the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámí or S'risvámí, S'rídhara Svámí, Bhartṛihari and Chandragupta. The last two occur in aphocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymaṅgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámí is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'rí which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'rídhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानाम् ॥ स २२, श्लोक ३५ ॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'rídhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Saurásh̤ṭra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'rídhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balaráis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Siláditya I, Charagṛiha I, and then by a second S'rídhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'rídhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'rídhara in the case of the king is followed by the epithet sena, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'rídhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the poet's father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhmaṇ poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अभूत्नृपो विबुधसखः परन्तपः श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः ।
गुणैर्वरं भुवनहितच्छलेन यं सनातनः पितरमुपागमत् स्वयं ॥

End. काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानां ॥

Colophon इति भट्टीयाचार्य श्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिभट्टस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये
तिङन्तकाण्डे लुङ्प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः ।

विषयः । श्रीरामचरितवर्णनं ।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम् । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Vánesvara Miśra.

Beginning. व्याख्याता। अस्मिंस्तु सति निवृत्तिमेवे परमितिवचनात् परामर्शनीति न्यायः। तदेतत्तु भग्न प्रत्यभिज्ञ अधिकारे भेदोऽभिधेयादौ न गुरुत्वे व्याख्याने—इत्यादि।

End. रूपरूपाभ्यस्त न व्यादिनीनं न सतं। इत्यत्तु स्वेऽभ्यस्तमेति निपेधान प्रदेशे समवयवं॥

Colophon. इति श्रीवाचेश्वरमिश्रतनूजश्रीमन्मथमिश्रविरचिते तत्त्वप्रदीपिकाटीकायां प्रथमो-ऽध्यायः।

विषयः। त्रिनेत्रबुद्धिसामर्थ्याभिज्ञानशिरःशिखायाः श्रीवेश्वरविवेन तत्त्वप्रदीपाभिधाना या टीका कृता तस्याः प्रथमाध्यायचतुष्पादरूपस्य व्याख्यानं।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (आश्चर्यपर्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,996 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1,578. Place of deposit, Variyá, Post Siũdá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodha-bhanjaní.** A gloss on the Mahábhárata. The codex contains only the portion referring to the Harivaṅśa section. By Rámakṛishṇa.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य सर्वलोकनमस्कृतं।
आश्चर्यपर्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ परमकारुणिको भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवत्कृष्णचरितेन लोकानां सं स्थितीः ना-
नाचरितश्रवणेन उपचितमनादिवासनादिकमलकल्मषादिहरणेन रचितवेदार्थमभि प्रवृ-
त्तवता भगवच्चरितस्यानुकरणाय प्राधान्येन भगवच्चरितवर्णनात्मकमाश्चर्यपर्वणां महाभारतस्य
परमरहस्यभूतानां अर्थेऽपि अविहितविस्तृतिवाचीं अप्रकं वर्णयति निर्विकल्पं इत्यनुकर-
णानुकरणीयत्वं यत्र इति वैशम्पायन श्रीजनमेजय प्रत्याश्चर्यपर्वप्रयत्नकर्त्तारौ सूतेन
गुरुचरितानां सतं अस्य पञ्चाशदध्यायेन निरूपयति जनमेजयादि। न त्वाद्यारम्भाध्याये
अर्थं भारतैकदेशत्वं यथा अश्नाति नैमिषारण्ये पर्वाध्यायादयेव तु इति वाच्यं। यथाकथंचित्प्रका-
शीति तद्वैश्यात्। इत्यादि।

End. यावज्जीवेऽपि चातुर्वर्ण्यं अपि वेदेभ्यो यदा ईश्वराज्ञापिव।
कृत्वै महत्सर्वैः अपि चिरन्तुवेष च।
महता वर्षितैर्देवैः समग्रमणिचैर्यैः॥
इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यामाश्चर्यपर्वणि विनीतु हरिवंशे विष्णु

पर्वोपाख्यानं । समाप्तोऽयं विरुद्धांशपरिहारकः । समाप्तश्चेदमाश्वमेधिकं । समाप्ता चेयं शतसाहस्री वैयासिकी महाभारतसंहिता सर्वपर्वसमन्वितात् मङ्गलम् इति ।

अष्टादशमितपर्वमहाख्यानामृतोऽनुपश्यतः ।

नानार्थनाम शब्दानां नानार्थादरतेन च ॥

शान्तिश्च मतभेदस्य व्याख्यानं यद्भृतं मया ।

प्रमोदायास्तु सन्तानु सर्वपर्वविदां सतां ॥

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिनी विरोधभञ्जनी समाप्ता । श्रीरस्तु लेखके सदा । शकाब्दाः १६७८ ॥

विषयः । हरिवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 2085. **महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्मपर्वव्याख्यायः ।**
Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhañjaní.** Another part of the work noticed under the next preceding No. It refers to the Mokshadharma section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।

व्याख्यानं मोक्षधर्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवद्गुणपक्षेऽहमिति श्रीयुधिष्ठिरसंवादच्छलेन सर्ववर्णानां सर्वाश्रमाणाञ्च धर्मांश्च बोधयितुं परमकारुणिको भगवान् व्यासः प्रसन्नः युधिष्ठिरराज्यलाभप्रतिपादकस्य मोक्षधर्मो-पोद्घातस्य प्रतिबन्धकीभूताया गुरुविप्रघाताया वंशमेधावसरस्य तत्त्वा च शान्तिपर्व समा-रभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । कृते उदके उदककार्ये पाण्डवाः सर्वे—इत्यादि ।

End. परिनिष्ठितं सकलनयसमये निर्वेचितं सम्प्रति विशारदं येन ।

निर्वाणधर्मविषयं प्रविचरन्तमेवं

व्याख्यानमेतदनुपुष्टि मया कृतं तत् ।

चित्ता विमलसुधियः प्रतिभान्तु सन्तः

सर्वज्ञभावसदृशैः प्रभवेऽपवीधी ॥

Colophon. इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शान्तिपर्वणि मोक्ष-धर्मे सम्पूर्णमुपाख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्वान्तर्गतमोक्षधर्मपर्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2086. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, दानधर्म्मपर्व्वाध्यायः।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rajásáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhañjaní.** Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dánadharma section.

Beginning. प्रणम्य कृष्णं वरदं विघ्नकान्तारनाशनं।
व्याख्यानं दानधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ धर्म्मांशेन मय्यार्भीहमित्यवादितिशोधयितुं युधिष्ठिरस्य समभावापन्नविपाद्मनसश्चैक-कार्य्यं समहत्याऽनुशासनपर्व्वं शान्तिपर्व्वानन्तरमाह युधिष्ठिर उवाचेत्यादिना। उपवर्णितमरि-त्वा शासनमिति वर्ण्यतीति—इत्यत्र यथाऽभिप्रेतोऽवदत् चाभिप्रेताथामप्रार्थी। इत्यादि।

End. समीचीनामापि दुर्गं शोभां यत्र संयुक्तं महारथे। सचाच्यतः शोभनः। शान्तिपर्व्वणि उपमानुशासने दानधर्म्मः समाप्तः। विषयस्य महाभारतस्यप्रकाशिका महापुरितस्यास्य चाधःसमस्तवायमेविकं पर्व्वणविपत्ति इति।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शान्तिपर्व्व। शकाब्दाः १५७८।

विषयः। महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतदानधर्म्मपर्व्वाध्याय . व्याख्यानं।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, आश्वमेधादिपञ्चकम्।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhañjaní.** Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhárata.

Beginning. भारतवर्षं नमस्कृत्य विरोधिज्ञानदीपकं।
पर्व्वपञ्चकव्याख्या रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवत्प्रसादेनैव धर्मं जिज्ञासीति प्रतिपादयितुं शान्तिपर्व्व-जिज्ञासायामेवाश्वमेधस्य आश्वमेधिकं पर्व्व प्रारभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि। महाबाहुः कृती महीं महानः। विधत्ते यत्नेन बाधः प्रजाः। इत्यादि।

End. यदा पुष्करतीर्थं मध्ये तत्रागतमनुजमनेनैव इति भावः । स्वर्गारोहणकं पर्व्व समाप्तं । अस्मात् भाषार्थं पर्व्व भविष्यति ।

Colohpon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्याम् आश्वमेधादि पर्व्वपर्व्वं । श्लोकाः ११७८ ।

विषयः । महाभारतीयाश्वमेधिकाश्रमवासिक-मौषल-महाप्रस्थानिक-स्वर्गारोहणपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभञ्जनी, (आदिपर्व्व) । Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent, 2,179 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Ádi Parva.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतबोधिनी ।
विरोधभञ्जनी टीका रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ वेदार्थस्यातिदुरूहतया कलियुगमनुष्याणामबोधतया विहितनिषिद्धज्ञानाभावेन प्रवृत्तिनिवृत्त्यभावप्रसङ्गेन तेषां प्रत्यवायः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिवृत्तान्त-रूपेण दुर्य्योधनादिवदिति शिक्षार्थं राजसूयादावसमर्थानामनधिकारिणाञ्च तत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीकृष्णः सर्व्वोपकारकः सर्व्वज्ञ इति स एव सर्व्वमयोऽधिकारीति ज्ञानार्थञ्च महाभारतार्थ-प्रकाशमारभते भारतञ्च नमस्कृत्येति पदं प्रणामार्थकं प्रणामविषयार्थकञ्च । इत्यादि

End. परिणाम अपि प्रदक्षिणीकृत्य ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामादिपर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयादिपर्व्वव्याख्यानम् ।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (सभापर्व्व ।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 1,015 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Sabhá Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या सर्व्वलोकैकपालकं ।
तन्यते रामकृष्णेन सभापर्व्वप्रकाशिनी ॥

यथ सभापर्व्वव्याख्या । अथ अनन्तरमुपाख्यानं वक्ष्येऽहम् । मधुच्छन्दसो न कर्णेन इति च द्युतेन न देवितव्यमिति च दोषविदु पाण्डवचरितवर्णनेऽपि वक्तव्यम् । अवधान् भीष्म-द्रोणादयः सभापर्व्वणो यथा वैशम्पायन उवाचेति ।

End. द्युतपरीक्षया द्युतविवेचना । इति सभापर्व्वणि व्याख्यातः ।

Colophon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्यां सभापर्व्व समाप्तम् ।

विषयः । महाभारतीयसभापर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2090. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (आरण्यकपर्व्व ।) Substance, country-made paper, 18 × 3, inches. Folia, 70. Lines 7 on a page. Extent, 2,777 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Vana or Áraṇyaka Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या नीलकण्ठेश्वरस्तुतम् ।

क्रियते रामकृष्णेन व्याख्यारण्यकपर्व्वणः ॥

यथ पाण्डित्यागमपि कार्य एव सुखं भवति नान्यथेति दर्शयितुं मध्ये मुख्यकथयैव प्रतिज्ञा पाण्डवा धार्त्तराष्ट्रेण निर्व्वासितुं प्रतिज्ञातार्थसिद्धिरूपोऽपि तदुत्तमं भवेत् भीष्मद्रोणादय वनकुतीव्याख्यारण्यकं पर्व्वारभते जनमेजय उवाचेत्यादि । जितत्वा द्युतसिद्धा । इत्यादि ।

End. अतिदूरे नद्यां न क्षयितिन निमित्तः । शपथ भावः । इत्यारण्यके पारक्षेपं । महाभारतेऽरण्यकं पर्व्व । एतदनन्तरं यो यत्र एतत वाक्य महाभारतमित्यादि महाभारतम् इति तु सम्प्रदायानुरोधात् यद्वे इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामारण्यकं पर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयवनपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2091. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (विराटपर्व्व ।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 379 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Viráṭa Parva.

Beginning. प्रणम्य नन्दजातं प्रत्यक्षाक्षप्रदं हरिं ।
विराटपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥
अथ पर्व्वादौ विघ्नविनाशमिति परमविषयादपि पर्व्वौ न त्याज्य इति च वैशम्पियु युधिष्ठिरप्रतिज्ञायाञ्च जनकवैकल्यार्थमवगम्य श्रीकृष्णद्वैपायनमुनीश्वरपर्व्वारम्भे अनन्तरं तथाप्रे- त्यादि । पूर्व्वस्य पितुः पितामहाः । पितामहात् पूर्व्वं इति केचित् । इत्यादि ।

End. येऽन्याश्रिताः पाण्डवाश्रिताः । सर्व्वं धर्म्मं जीवितञ्च । कवे कारिते ॥ विराटपर्व्वार्थवि- जमुनिवादः । समाप्तमेदं विराटपर्व्वं । अथानन्तरमुद्योगपर्व्वं भविष्यति ॥

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां विराटपर्व्व ·
विवरणः । महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2092. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (उद्योगपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,950 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post, Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Udyoga Parva.

Beginning. प्रणम्य नन्दजातं सच्चिदानन्दविग्रहं ।
उद्योगपर्व्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥
अथ अनन्तरमिदानीं विप्रजनकस्य न कदाचिद्धर्व्वविरिति इत्यं पितुं पाण्डवचरितप्रति- पादनजनकवैकल्यार्थमवगम्य अनन्तरम् श्रीकृष्णद्वैपायनः सप्तममुद्योगपर्व्वं समारभते कृत्वा विवाह- मित्यादिना । कृत्वा कारयित्वा पाण्डव शिवप्रीतयः । सपक्षाः सबान्धवाः । इत्यादि ।

End. या चाभिध्याश्चापि सुखानि येषां ते प्रविशस्तरतुमुखाः । येनाभिनिर्यापयत् उद्योगपर्व्व च समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामुद्योगपर्व्वं । शकाब्दाः १५७८
विवरणः । महाभारतीयोद्योगपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी. (भीष्मपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 862 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Bhíshma Parva.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य भक्ताभीष्टफलप्रदं ।
मन्यते रामकृष्णेन व्याख्यानं भीष्मपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्भक्तस्य धर्म्मस्य जय एवेति बोधयितुं धर्म्मोपाख्यानमि-श्रमापमयेऽश्वमेधमहत्या पञ्चपर्व्वं वक्तुं तद्गतकृष्णजिज्ञासायां जनमेजयप्रश्नमवतारयति कथं युधीत्यादि । कुरवेषु धर्म्मक्षेत्रे । इत्यादि ।

End. [illegible] पृथिव्याकाशव्यापकं । [illegible] दर्शनमित्यर्थः । ततो [illegible] । तद्देव भमिपर्व्वं । तदनन्तरपर्व्वाणु गीतोपयुक्तमेव गीतैव [illegible] । [illegible] । ततः समाप्तिपर्व्वणामेव श्रीकृष्णः [illegible] इति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां भीष्मपर्व्वं ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (द्रोणपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,422 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Súndi, Zilá Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Droṇa Parva.

Beginning. [illegible] नमस्कृत्य [illegible] ।
तन्यते रामकृष्णेन व्याख्या [illegible] ॥

अथ [illegible] इति बोधयितुं [illegible]-[illegible] भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः [illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] । [illegible] । यथा इति [illegible] । [illegible] ।
[illegible] इति ।

Colophon. इति द्रोणपर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयद्रोणपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (कर्णपर्व ।)
Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia. 3. Lines, 80 on a page. Extent, 1,110 Slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zila Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Karṇa Parva.

Beginning. अज्ञानान्धनिमग्नानं समस्तान्य हरिं प्रभुं ।

नत्वा रामकृष्णेन व्याख्यानं कर्णपर्वणः ।

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः श्रीकृष्णानुपद इव विपरीतदृष्टिः सम्यगवेति स एवोपाख्य इति वाक्यविनुमहत्वं कर्णपर्व समारभते ततः द्रोण हते राजभिरित्यादिना । ततो नारायणमित्यो-पाख्यानम् । इत्यादि

End. स पाठकः श्रोता च । महामुनेस्तमस्य इदं महाश्चैत्यादि समस्तपदं वैश-म्पायनवाक्यं । इति कर्णपर्व समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां कर्णपर्व ।

विषयः । महाभारतीयकर्णपर्वव्याख्यानं ।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (शल्यादिचिकम् ।)
Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia. 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,291 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The S'alya and the two subsequent Parvas.

Beginning. श्रीकृष्णचरणाम्भोजं निवेश्य स्वान्तषट्पदं ।

नत्वाते रामकृष्णेन व्याख्यानं शल्यपर्वणः ॥

अथ भगवच्चरणारविन्दचेतस एव सन्तैरुभिरिति दर्शयन् श्रीकृष्णद्वैपायनः युद्धप्रतिपा-दकमध्यैकाख्यतामत्वा भवन् शल्यपर्व महाभागः सत्तिप्रविष्टाजस्य भावतारा प्रश्नमव-तारयति जनमेजय उवाचेत्यादि पाण्डवैर्द्रोण्याकं विप्रमाणं इत्यादि ।

End. सर्वाश्चराः सम्प्रत्ययाः । इति शल्यपर्व समाप्तं । अथानु शान्तिपर्व भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शल्यादिचिकं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयशल्य-सौप्तिक-स्त्रीपर्वव्याख्यानं सदापर्वाध्यायेषु शल्यपर्वान्तर्भूततया व्याख्यात इति विज्ञेयं ।

No. 2097. मञ्जरी, वा स्वरोदयटीका। Substance, country-made paper, 16 × 8½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághátṭa, Zillá Nuddea. Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácháryya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Manjarí *alias* **Svarodaya-ṭíká**. A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhúdhara. Vide Vol. I, p. 276 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमानन्दसन्दोहं नमस्कृत्य गुरुं ।
मया स्वरोदयस्याख्या मञ्जर्याख्या वितन्यते ॥
कान्यिके गुरविन्दमुकुन्दे ज्योतिर्विद्यामयी-
शैरवानकुलेऽभवे वसवत् श्रीगोपालसर्वोकरः ।
तस्यैव सपदन्दवन्दितपदः श्रीदेवदत्ताभिधः
श्रीरत्नं विदंशयोऽभवत्ता: स्वतयोद् वा पन्तिभवाद्दिमः ॥
गुरवो पादद्वमकमलसमराचिताः ।
भूधरनामा सुतः श्रीमान् सवामार्यं मनोत्सवः ॥
अथ शिवपार्वतीसंवादरूपस्वरोदयस्य व्याख्यानं ... अर्थ तत्र समस्त-
रीति । इत्यादि ।

End. यः कारवेत् सकलदोषहरां सदार्थां ।
मासिनं प्रमाणवृदया गुरवः सदैव ॥

Colophon. इति श्रीभूधरकृतौ मञ्जर्याख्यायां स्वरोदयव्याख्यायां मासिकफलं परिपूर्णं ।
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । स्वरोदयाभिधानशिवपार्वतीसंवादस्य व्याख्यानं ।

No. 2098. ध्यानयोगसारः, (पद्मपुराणीयः।) Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 66 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Sántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyána-yoga-sára. An extract from the Padma Puráṇa, giving an account of the incarnation of Kṛishṇa as Gauráṅga at Nuddea. The work is apocryphal.

Beginning. ओं ओं त्रिवे सत्यमाने पूजनां कार्य दक्षिणे ।
कथितं यत् पुरं धामं सदैव नारदेन वै ॥
कथो पुण्यं भवदीयं मध्यतं पि महात्मना ।
सविचयि ततो कथीकथा तं दक्षिणी मती ।
श्रीमद्विष्णुप्रिया मे मः सत्यभामे ममैव च ॥ इत्यादि ।

End. इत्युक्ता नारदस्तत्र कैलासोपवने मुदा ।
शिवेन च परं सर्वं तथो च मैत्रकहिम ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे ध्यानयोगसारे सकलपुराणमुख्ये शिवनारदसंवादे कलि-पावनमाहात्म्यं कथितं श्रीहरिवासरादिव्रतोपाख्यानं नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः । शकाब्दाः १७१८ ।

विषयः । भगवान् श्रीकृष्ण एव गणेशमन्त्रस्वरूपेण जगद्धीते चवनरित्यनीति तत्त्वजमुखेन तत्परिकरायां दक्षिणेश्वरत्मामादीनां लक्ष्मीविष्णुप्रियादिरूपेण चवतारणवमव ।

No. 2099. सिद्धान्तार्णवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nuddea, Mahendranátha Brahmachárí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhántárṇava. A Vedánta treatise founded on the commentary of S'aṅkara on the Vedánta Sútra. By Raghunátha Sárvabhauma. CONTENTS: on the true nature of the Supreme soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedánta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Pariṇáma, Sáṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Máyá. The four Vyúhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. आदित्यं विविधैर्भेदैर्भावादिभिरवस्थितं ।
आत्मवे चमणं तं तथाखिलतरवे ना॥

इत्थं च मंगलाचरणमनन्तरविषयप्रयोजनादिमर्थात् आत्मा वा अरे श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्या-सितव्येति—इत्यादि ।

End. तस्मादिति विशेषणस्याप्रयोगः + कैवल्यकथनात् तस्यैव मोक्षो नित्यसिद्धानन्दा-त्मक एवेति सिद्धं ॥

Colophon. इति श्रीरूपनारायणकृतौ सिद्धान्तार्णवः परिपूर्णः ।

विषयः । शास्त्रारम्भप्रयोजनं निरूपितमिदं वेदान्तस्वरूपम । तत्र आत्मा वा अरे इत्यत्र विधिविवेचनम् । ब्रह्मणः स्वरूपनिरूपणं । निर्गुणमोक्षवादिमतखण्डनं । विवर्तवा-दखण्डनं । परिणामवादखण्डनं । परमाणुवादखण्डनं । द्वैताद्वैतिकमतं पुनर्मतनिरूप-णं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बत्वखण्डनं । ब्रह्मणः प्रतिबिम्बत्वखण्डनं । प्रकारान्तरेण ब्रह्मणः नित्यत्वकथनं । मायाविद्ययोः स्वरूपकथनं । चतुर्व्यूहनिरूपणं । तत्त्वमस्यादिवाक्यार्थकथनं । वेदस्य नित्यत्वकथनं । ब्रह्मणो वेदैकवेद्यत्वकथनं । ब्रह्म नामरूपादिप्रमाणसिद्धिनिरूपणं । जीवस्य उत्क्रान्त्यादिकथनं । तत्त्वज्ञानोपायकथनं । मोक्षोपायकीर्तनम ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper, 17 × 4½ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránaghát, Zilá Nuddea, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Vedánta-siddhánta-kaumudí. On the Bakhti doctrine founded on the non duality of the soul. By Haridása.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the authority of the Vedas. The Bhágavata Puráṇa proved to be as authoritative as the Vedas. The Śástras all logically lead to Brahma. Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salvation. Nature of salvation.

Beginning. नत्वा श्रीमदनानन्दं माधवं नन्दनन्दनं ।
क्रमः वेदान्तसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥

अथ अस्माकं कर्ता इत्यतः मानवो मनन इत्यादिदर्शनमरिमातन्त्रमनर्वचनमनेकवेदान्त-वाक्यविचारात् विचार विना अनुपपत्त्यातिशयोर्थान्तरकारणभावविभेदात् भेदाभेदवाद-भावमात्रमपरत्वेन ब्रह्मज्ञानाय प्रारंभामाचं । वेदान्तविचारः कर्तव्य इति इत्यादि ।

End. यावित्कै सर्वान्तर्यामित्वा मद्येव सन् प्रमाप्येति विमुक्त विमुच्यते—— युक्तिबोधितनित्यविभुत्वमूलत्वाद्यनन्तकल्याणगुणाभिमाय इति शिवं।

Colophon. इति श्रीहरिदासकृता वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी समाप्ता।

विषयः। शुद्धाद्वैतवादमवलम्ब्य विरचितोऽयं ग्रन्थः। तत्र ब्रह्मणो निर्विशेषत्वकीर्त्तनं। जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बवादखण्डनं। ब्रह्मणोऽंशो जीव इति निरूपणं। सच्चिदानन्द एव ब्रह्मस्वरूप इति निर्बंधः। तस्य स्वाभाविकज्ञानादिशक्तिमत्त्वकथनं। श्रीमद्भागवतस्य वेद-तुल्यत्वनिर्बंधः। ब्रह्मणः साकारत्वनिरूपणं। ज्ञानापेक्षया भक्तेरभ्यर्हितत्वकथनं। भगवतो भक्तवश्यत्वनिर्बंधः। मोक्षोपायकथनं। मोक्षस्वरूपविवेचनञ्च॥

No 2101. माधुर्य्यकादम्बिनी। Substance, country-made paper, 11 × 5¼ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1860. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mádhurya-kádambiní. On faith as the only means of salvation. Faith and devotion to be directed to Krishṇa who is the embodiment of the divine soul. With this object the work opens with a disquisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of creation, assume a corporeal form. The author then describes various forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. स्वस्ते नवभक्तिमत्स्विततैः सञ्जीवनी सामता-
रत्नं कामतपनुंदाशदमनी विद्यापमोहासिनी।
दूरात्मे मदमाभिनेऽपि सरसीभावाय भूयात् प्रभु-
श्रीचैतन्यकृपानिरङ्कुशमहामाधुर्य्यकादम्बिनी॥
भक्तिः पूर्वैः श्रिता तान्तु रसं पश्येद्यदात्मधीः।
तद्वोमि सततं रूपनाम प्रियजनं हरेः॥

एष जगत्‌परमानन्दमयादपि पूर्ववाद् ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठेति ——इत्यादि।

End. माधुर्य्यवारिधेः कृष्णचैतन्यादुद्धृतै रसैः।
इयं धिनोतु माधुर्य्यमयी कादम्बिनी जगत्॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्य्यकादम्बिन्यां पूर्णमनोरथो नामाष्टमामृतवृष्टिः।
सम्पूर्णेयं माधुर्य्यकादम्बिनी ग्रन्थं प्रीतये वा...दिति। संवत् १८६०।

[illegible]

No. 2102. दानचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 on a page. Extent, 1,982 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dána-chandriká. A treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayaráma. The work is an abstract of the Dánakhanda of Hemádrí.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।
क्रियते जयरामेण रम्येयं दानचन्द्रिका ॥
दानं दैवञ्च दाता च सम्प्रदानं चतुष्टं तथा ।
चतुर्दाता विधाता च च एतद्वं समाप्यते ॥
तत्रादौ दानप्रशंसा ।

End. अनेन विधिना कुर्वन् सर्वं भवति चाक्षयमिति ।

Colophon. इति श्रीजयरामविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्तनं । दैवगुणकीर्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । सर्वकर्म । द्रव्यदैवतनिर्णयः । प्रतिग्रहविधिः । सर्वेषु दानेषु सामान्यतः प्रयोगकीर्तनं । हिरण्यदानविधिः । वैतरोणमोक्षणादिरूपदानविधिः । चक्रहलदानविधिः । धान्यादिदानविधिः । घृतमोक्षदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । गजाश्वादिदानविधिः । वरदोलादिदानविधिः । कन्यादानादिदानविधिः । अन्नशय्यादीपदानादिविधिः । धार्मिकवस्त्रादिदानविधिः । स्वर्णोपानादिदानविधिः । सर्वांवगादिदानविधिः । संक्रान्तितिथिनिमित्तकदानविधिः । मासविशेषादिदानविधिकीर्तनञ्च ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 38. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,443 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ranághát, Zilá Nadiyá, Pandit Dínanátha Bhattáchárya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Meghadúta-tíká. A commentary on Kálidása's Meghadúta. Anonymous.

Beginning. इह खलु निखिलभरतखण्डरचितनिरवद्यकमलालयस्नोत्सवमहयानिलकल्प-श्रीकृष्णपादपद्मपरमानुध्यानादिसम्पादनलब्धसन्धारोहि, महाकाव्यलक्षणानां सम्भवत्वापि महाकवि-श्रीकालिदासविरचितमादिदं महाकाव्यमुच्यते + + + + + + + सहृदयहृदयसंवेद्यः सुविनैषामस्य निर्देशो युज्यते + + + प्रथमेन तथाच्यमादिश्लोकः । कश्चित् कान्तेति । कश्चि-दनिर्दिष्टनामा यक्षः रामगिर्याश्रमेषु वसतिं चक्रे निवासं कृतवान् । रामो दशरथात्मजः तेन चापितो गिरिः । पूर्वं सीतासम्भितो रामस्य स्थितवानिति इत्यादि ।
चरितानि विरचितानि सुखानि यत्र ॥ १२४ ॥
इत्यभूतं सुरचितपदं मेघदूतस्य नाम्ना
कालक्रीडाविरचितजने विप्रयुक्ते विनोदं ।

+ + + + शिति विबुधना हर्षिभावं कवीनां
समायां यो धरणसुमनं कालिदासश्चकार ।

Colophon. इति श्रीकविराजमुकुटालङ्कारेण श्रीकालिदासेन (कृतं नैषधमहाकाव्यं) तस्य टीका समाप्ता ।

विषयः । कालिदासकृतनैषधकृतस्य व्याख्यानम् ।

No. 2104. नैषधीयप्रकाशः (पूर्वनैषधीयः) । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 250. Lines, 9 on a page. Extent, 9,843 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Naishadhíya-prakáśa. A commentary on the Naishadha Kávya, of S'ri Harsha. By Náráyaṇa Vedarakara, son of Narasiñha and Madálasá. The codex contains only the first half of the work.

Beginning. वैदेही यस्य वामे अवति भवजनितं दक्षिणे लक्ष्मणोऽपि
श्रीमानग्रे हनूमाननुसरणपरो यस्य विश्वप्रभवः ।
कोदण्डं कामभेदं दधदपि करकपोलवारी समन्ता-
दव्याद्वाव्ययमाद्यजितविशिखो विश्वनाथो जितश्चाप् ॥
दशवदनहरिद्विपः श्रीतार्थनः सत्याग्रहीत्समः ।
रघुकुलकैरवचन्द्रः पायाद्वायःसतो रामः ॥
जगाय भूपाङ्कपतां श्रीरामो अखिलाधिपः ।
कृतेयत्नमपदे यस्य पद्मी सुरदुर्लभा ॥
नमो श्रीनरसिंहपण्डितपितुः पादारविन्दद्वयं
मातुश्चापि मदालसेत्यभिधया विख्यातकीर्तेः स्थितौ ।
श्रीरामेश्वरदीक्षितोः सुमनसां संप्रार्थ्य यथा-
बुद्धि श्रीनिषधेन्द्रकाव्यविवृतिं नित्यांति नारायणः ॥
यस्य प्रकट वेदर्भ नलयं श्रीपतिं यथं ।
कुर्मो मया नैषधीयप्रकाशं सुखदां मुदे ॥

विवक्षितस्य निर्विघ्नसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरिप्राप्तमाशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो चापि मङ्गलमिति सम्प्रदायार्थं चर्मकृतिति प्रमाणमधीयन्तामा कविः सुरुचश्रीमदरसमाद्यान्तीतर्हेयतामनमबार-भवम्रमामाचरति । यदि नु किञ्चिदपस्तुनिर्देशमङ्गलं स्मरणमित्याह । अथ पुण्यश्लोकनलचरित्-निबन्धनं निर्विघ्नमधिगमाभिप्रायेण निबीयेनि ।

End. वैनायकवृषणा रीत्या निर्णीते । इतरं पूर्ववत् ।

Colophon. इति श्रीवेदरक्षरोपनामकश्रीमद्रसिंहपण्डितात्मजनारायणकृते मैथिलप्रकाशे चरमः पर्वः समाप्तः ।

विषयः । श्रीचण्डकमैथिलचरितमहाकाव्यस्य सर्गाणां व्याख्यानम् ।

No. 2105. स्मार्त्तसमुच्चयः । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadíyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Correct.

Smárta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of S'rídeva Mahámahopádhyáya. Contents: Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercallary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Saṅskáras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. श्रीनारायणपादपङ्कजनतिप्राप्तप्रबोधोदयो-
वेदानङ्गयुतान् समस्तनिगमान् सांख्यत्रयाधिष्ठितान् ।
मीमांसैकरसांश्च वैः स्मृतिततं चार्थागमेनान्वितं
सर्वं यो बहुधोद्य पण्डितकविः श्रीदेवशर्माभवत् ॥
तस्य श्रीनिलिकप्रभूतिनिरतो नन्दाभिधोऽभूत्सुतो
दृष्ट्वा देवगदाधरविन्ध्यतस्ततो यस्य प्रसिद्धा प्रभुः ।
सोऽयं पण्डितमण्डलीसुखकरं धर्म्यक्रियाज्ञापकं
इमं स्मार्त्तसमुच्चयं वरचयच्चित्तैः समाकर्षितं ॥

तत्र प्रथमतो धर्मस्वरूपं निरूप्यते । तत्र भगवान् जैमिनिः । चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म इत्यादि ।

End. इतरविषयतु तत्तत्सहजमीमांसायां परिशेष इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदेवशर्मसूनुश्रीनन्दपण्डितविरचितः स्मार्त्तसमुच्चयः समाप्तः ।

विषयः । धर्मस्वरूपनिरूपणं । कालविवेचनं । तिथ्यादिनिर्णयः । तत्र प्रतिपदादितिथिद्वैधे व्यवस्थानिर्णयः । संक्रान्तिनिर्णयः । मलमासविवेचनं । क्षयमासादिविवेचनं । विवाहनिरूपणप्रसङ्गेन सपिण्डादिकथनं । विवाहादिनिरूपणं । गर्भाधानादिसंस्कारनिर्णयः । आह्निकविधिः । अन्त्येष्टिविधिः । अशौचनिरूपणं । शुद्धिनिरूपणं । श्राद्धादिविधिकथनं । प्रायश्चित्तनिरूपणं । दायभागकथनं । व्यवहारनिरूपणम् ।

No. 2106. दायभागटीका । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majidá, Post Ráṇághaṭ, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭíká. A commentary on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By Rámabhadra Nyáyálaṅkára, son of S'rínátha Áchárya-chúḍámaṇi.

Beginning. आलोच्य नानाविधिं-निबन्धानाथ विशेषतः ।

आर्य्यैरार्य्यैर्नुते विहितमिता दायभागस्य ॥

यस्मात्पुत्रे विभूतिविधानाय दृष्टैवतावतीसंज्ञकत्वं मरणकालावच्छिन्न निरूपणे पत्न्यादिविशेष-प्रवोधनाभ्यासः । तस्मादीति । अथ प्रयोजनं दायभागनिर्णयः । स च संकलयन्नेतादृगवस्था दुःख-निवृत्तिरेवानुगतं मोक्षः । अविशेषो दायभागः । तत्रापि यत्र यत्र तत्राविशेषाभ्यां कार्य्यकारण-भावो विषयविषयिभावश्च । इत्यादि

End. यत्रयत्र तात्पर्य्यं यथोचितं विरोधश्च परिहरतः सदृशीनकतीभूतस्य अदृष्टानुराग-भावादेऽपि न वैयर्थ्यमिति भावः । पञ्चतरेति सुधीभिरिति ।

श्रीरामभद्ररचितां याऽसौ संक्षिप्य दीपिकामेतां ।

श्रीमूतवाहनकृते-रंभीरार्थे विद्वन्तु विद्वांसः ॥

Colophon. इति श्रीमदाचार्य्यचूडामणिसूनुश्रीरामभद्रन्याया-लङ्कारभट्टाचार्य्यविरचिता दायभागटीका समाप्ता ।

विषयः । श्रीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2107. कामसूत्रं । सभाष्यं जयमङ्गलाख्यटीकासहितञ्च । Substance, country-made paper, 13 × 7 inches. Folia, 120. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Káma-śútra with the commentary of Mallinága, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vátsyáyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallinága, and an exegesis by Yas'odhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegesist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma*; 2nd, wealth or *artha* economics; 3rd, enjoyment, *káma*, and 4th, salvation or *moksha*. On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to Sukra Achárya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *káma-sutra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. Káma in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vátsáyana refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vátsyáyana is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyáya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (सूत्रकारस्य प्रारम्भवाक्यं यथा,) शास्त्रे प्रकृतत्वात् तत् धर्मार्थकामेभ्यो नमः। प्रजापतिर्हि प्रजाः सृष्ट्वा तासां स्थितिनिबन्धनं त्रिवर्गस्य साधनमध्यायानां शतसहस्रेणाग्रे प्रोवाच। तस्यैकदेशिकं मनुः स्वायम्भुवो धर्माधिकारिकं पृथक् चकार। बृहस्पतिरर्थाधिकारिकं। महादेवानुचरश्च नन्दी सहस्रेणाध्यायानां पृथक् कामसूत्रं प्रोवाच। — — — — — — — — — — — — — संक्षिप्य सर्वमर्थमल्पेन ग्रन्थेन कामसूत्रमिदं प्रणीतवान् वात्स्यायनः।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यं यथा,—

वात्स्यायनीयं किल कामसूत्रं प्रस्तावितं कैश्चिदिहान्यथैव।

तस्माद्विधास्ये जयमङ्गलाख्यां टीकामहं सर्वविदं प्रणम्य॥

इह चत्वारो वर्गा मोक्षकामधर्मार्थाख्याः सन्ति अनुशासनीयाश्चेति । तत्र मोक्षधर्मार्थानां शास्त्रान्तरे लोकयात्राविषयत्वात् त्रिवर्गः पुरुषार्थः । तथापि धर्मार्थयोर्वैगुण्यात् काम एव फलभूतः पुरुषार्थ इति कामवादिनः । स चोपायं विना न भवतीति तदुपायमविज्ञा- तुराचार्यो मल्लनागः पूर्वाचार्यमतानुसारेण शास्त्रमिदं प्रणीतवान् । इत्यादि ।

End. शास्त्रस्य ग्रन्थभागत्वात् येन येऽर्था न वेदिताः ।
सन्ति तावत्परा ग्रन्थाः सन्ति चार्थपरा अपि ॥
प्राक् तत्र वर्णितो ह्यर्थो वेश्यायोगाश्च वैशिके ॥

इति वात्स्यायनीयकामसूत्रे वैशिके षष्ठेऽधिकरणे अनुबन्धार्थानर्थसंशयविचारा वेश्याविशेषाश्च षष्ठोऽध्यायः ॥

समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं वात्स्यायनकामसूत्रस्य ॥

भाष्यस्य शेषभागं यथा ——

एता षट्पञ्चाशद्वादशसंख्यास्ति विशेषः समासतो सर्वाधारमिति । इति वात्स्यायनीयकाम-सूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां विदग्धाङ्गनाविरहकातरेण गुरुदत्तेन्द्रपादाभिधानेन यशोधरेणै-कत्रकृतसूत्रभाष्यायां वैशिके षष्ठेऽधिकरणे षष्ठोऽध्यायः । समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं ॥

Colophon. इत्यपरार्द्धं + जयमङ्गलराजाधिराजश्रीजयसिंहदेवराजाभिराज्ये कूचवुद्धामनि-श्रीमद्विक्रमदेवस्य भारतीभाण्डागारे श्रीवात्स्यायनकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां वैशिक-मधिकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । प्रथमे साधारणाधिकरणे,—शास्त्रसंग्रहः, त्रिवर्गप्रतिपत्तिः, विद्यासमुद्देशः, नाग-रकवृत्तं, नायकसहायदूतीकर्मविमर्शः इत्येतानि पञ्च प्रकरणानि ।

द्वितीये साम्प्रयोगिकाधिकरणे,—प्रमाणकालभावेभ्यो रतावस्थापनं, प्रीतिविशेषाः, आलिङ्गन-विचाराः, चुम्बनविकल्पाः, नखरदनजातयः, दशनच्छेद्यविधयः, देश्या उपचाराः, संवेशन-प्रकाराः, चित्ररतानि, प्रहणनयोगाः, तद्युक्ताश्च सीत्कृतोपक्रमाः, पुरुषायितं, पुरुषोपसृप्तानि, औपरिष्टकं, रतारम्भः, रतावसानिकं, रतिविशेषाः, प्रणयकलहश्चेति चतुर्दश प्रकरणानि ।

तृतीये कन्यासम्प्रयुक्तकाधिकरणे,—वरणविधानं, सम्बन्धनिर्णयः, कन्याविस्रम्भणं, बालायामुप-क्रमाः, इङ्गिताकारसूचनं, एकपुरुषाभियोगाः, प्रयोज्यस्योपावर्तनं, अभियोगतः कन्यायाः प्रतिप-त्तिः, विवाहयोगाश्चेति नव प्रकरणानि ।

चतुर्थे भार्याधिकारिकाधिकरणे,—एकचारिणीवृत्तं, प्रवासचर्या, सपत्नीषु ज्येष्ठावृत्तं, कनिष्ठावृत्तं, पुनर्भूवृत्तं, दुर्भगावृत्तं, आन्तःपुरिकं, पुरुषस्य बह्वीषु प्रतिपत्तिश्चेति अष्टौ प्रकरणानि ।

पञ्चमे पारदारिकाधिकरणे,—स्त्रीपुरुषशीलावस्थापनं, स्त्रीषु सिद्धाः पुरुषाः, अयत्नसाध्या योषितः, परिचयकारणानि, अभियोगाः, भावपरीक्षा, दूतीकर्माणि, ईश्वरकामितं, आन्तः-पुरिकं, दाररक्षितकं चेति दश प्रकरणानि ।

षष्ठे नैमित्तिकाधिकरणे,—ग्रहणसमयाद्यनिमित्तस्नानप्रकारकथनं, उपाकर्मविधिः, श्राद्धार्थं, पर्वाद्यनापाय, नित्यप्रतिपत्तिः, निषिद्धान्नभक्षणं, विष्णोर्नैवेद्यनिवेदनं, लाभालाभविशेषाः, चतुर्मास्यव्रतसंकल्पः, नित्यादिविशेषावेति दश प्रकरणानि ।

(पुस्तकेऽस्मिन् चोपनिषदिदं सप्तमाधिकरणं नास्ति)

(सप्तम विषया यथा,—पुरश्चरणं, वशीकरणं, ध्यानयोगाः, मन्त्रग्रहणाक्षणं, हविविषयः, चिरयोगावेति षट् प्रकरणानीति ।)

No. 2108. वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaishṇava-siddhánta-vaijayantí with a commentary entitled **Prakáśiká.** A manual of Vaishṇava faith and worship. By Rághavendra Muni.

Beginning. ऊर्ध्वं भवभावनानुगमनं यातुर्विधातुं भव-
विधातुः पतगेन्द्रकेतुरचितं लीलावतीर्णो वरं ।
धर्मात्मानमपि प्रपन्नतुरगतां येन: सतां मानतां
जीवातुं जगदिन्द्रजालरचनाहेतु हरिः पातु वः ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती प्रकाश्यते ।
श्रुतिस्मृतिप्रमाणेन मतेनैव मयं कृता ॥

इति कर्तृ प्रार्थितसम्प्रदायप्रवर्त्तितविद्वानिवारणाय सदाचारपरम्परापरिपालनाय च
सम्प्रदायनिपातं वेदान्तवेद्यं वस्तु प्रतीति चिन्तयामित्यादिपद्येन ॥

चिन्तयामयसमानमभिरामापापमार्य परं
रत्नाद्रैरपि विग्रहा परमया मायापवे यस्य: ।
प्रेमाविद्धमनियसो मुकुन्दो गोपीभिरामाद्दिन:
सोऽयं मन्दसुतोऽभिनन्दति सदानन्दाय वन्दावने ॥ इत्यादि ।

End. श्रीकृष्णाद्दाय इन्द्रावनभुवि वसता राघवेन्द्राभिधेन
प्राप्तो निष्ठा विचाराद् निगमपथगयेष्वीषसंसारहान्यै ।
सिद्धान्तैर्वैष्णवानां सुमतिविरचिता वैजयन्ती विचित्रा
कण्ठेषां कवीन्द्रैरविकलभुवनी यादिद्विपक्षांगमाय ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्तीप्रकाशिका ।
दीपिकेव कृते यस्यां वाञ्छ्यतां गुरुतरैः ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रविरचितायां वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्त्यां समस्तसूत्रकल्पित-
कल्पो नाम पञ्चमो ऽध्यायः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । प्रथमः साकारत्वकथनं । जीवस्यैव परमसूक्ष्मरूपत्वप्रतिपादनं । जीवस्यनित्य-
त्वस्य सर्वदानन्दरूपतया निरूपणकथनं । तत्र विविधवादनिरसनं । ब्रह्मणस्सत्वादिना
निष्प्रतिपत्तिनिराकरणपूर्वकं प्रमाणेन सच्चिदानन्दस्वरूपविशिष्टत्वेनाविद्यादिवर्जितो जीव इति
निरूपणं । संसारस्य स्वप्नावस्थानप्रकथनं । तत्र विविधवादखण्डनं प्रमाणलक्षणविशेषणादिकं ।
जीवस्य व्यवहारदशायां संसारदशा न तु परमार्थतः तस्य मायाकल्पितत्वादिभेदप्रकारादिनिरू-
पणं । वैराग्योपयोगित्वेन संसारस्य—मिथ्यात्वं निरूप्य मत्तिरस्कारत्वं किञ्चिदपि न वेत्ति वादि-
विप्रतिपत्तिनिरूपणं । तत्र सांख्यमतमुपपाद्य तत्खण्डनं । पातञ्जलमतोपपादनपूर्वकं तन्निर-
सनं । वैशेषिकमतोपपादनपूर्वकं तत्खण्डनं । न्यायमतोपपादनं तत् खण्डनं । एवं पूर्वपक्षा-
दिप्रमाणवादिमीमांसकादिमतान्युपपाद्य तत्खण्डनपुरःसरं प्रमाणेन तत्त्वादर्शनमिति प्रथम-
प्रकरणं । नानाजीववादखण्डनपुरःसरमेकजीववादखण्डनं । साक्षात्कारनिरूपणमुखेन प-
ञ्चानामनवच्छेदनं । तत्र सांख्यादिवादखण्डनं । प्रवृत्त्यादिनिरूपणं । पक्षादिनिरूपणं । प्रम-
माणादिनिरूपणं । प्रतिबन्धकादिनिरूपणं । तत्र प्रतिबन्धकस्वरूपादिविवेचनं । प्रतिपा-
दकत्वादिनिर्णयः । भेदवादखण्डनं । प्रमाणतः पञ्चतत्त्वकथनं । संवित्स्वरूपविवेचनं । तद्वत्
तत्प्रामाण्यनिरूपणं । तस्य प्रत्यक्षत्वादिकथनं । कर्म-ज्ञानसमुच्चयोः सामञ्जस्यकथनं ।
मुक्तिपदार्थादिप्रकारकथनं । भक्तिमत्त्वादिस्वरूपकथनादिकं । ब्रह्मविद्यास्वरूपादिवर्णनं ।
तत्त्वज्ञानादिप्राप्तिविवेचनं । जीवन्मुक्तस्वरूपादिकथनं । मोक्षस्वरूपविवेचनं । तत्र नाशित्वा-
दिमतखण्डनं । वेदान्तमतखण्डनं । मुक्तानामतिशयादिनिरूपणं । संसारस्वरूपादिकथनं । संसारादिर
... एव मोक्षाधिकारी नान्यः इति निरूपणं । तथा ब्रह्मप्राप्तिरेव मोक्ष इति निरू-
पणं । तत्र मायामतादिखण्डनं । ब्रह्मस्वरूपादिस्वरूपनिर्णयः । ईश्वरस्य ... कथनं ।
भगवत्स्वरूपकथनं । तद्भक्त्यादिकथनं । भगवद्भक्तानां मोक्षेऽपि सुखाभाव इत्यादि ... समा-
धानादिकथनं । भक्तिकथनं । तस्याः साधनभेदेन द्वैविध्यकथनं । ... द्विविधा ज्ञान-
रूपा प्रेमरूपा चेति । तथा भगवत्कीर्तनादिरूपविधानासक्तिनिरूपणं । ...
भक्तिप्रधानार्थत्वाद् भक्तेः प्राधान्यं ... निरूपणं । धर्मस्वरूपादिनिरूपणं । साकार-निराकार-
सगुण-निर्गुणत्वादिप्रतिपादिकानां श्रुतीनां समाधानकथनं । भगवच्छरीरस्य नित्यत्वादिनिरूपण-
मुखेन नाशित्वादिमतनिरसनं । भगवल्लीलादिविचारः । रासलीलापरिकरस्य भगवत्स्वरूपत्वकथनं ।
लीलावतारतात्पर्यकथनं । अवतारादिभक्तस्य निरूपणकथनं ।

No. 2109. स्कन्दपुराणे,—केदारखण्डम् । Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page. Extent, 4,010 ślokas.

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendranátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbhángá, Bábu Gaurcśvara Sinha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khanda of the Skanda Purána. This is one of the several books or Khandas, of the Skanda Purána. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS: I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dákshâyaṇi hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the tridental sectarial mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. S'aiva philosophy. Story of Sundarí, daughter of a king of Kási.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávaṇa. Devas repair to Vishṇu, and devise means for the destruction of Rávaṇa.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Háláhala poison. Birth of Gaṇes'a. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahusa. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishṇu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle wath Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of S'vetarájá. Merits of the S'ivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of S'iva, Gánes'a, Kártika, &c. Gambling between S'iva and Umá, S'iva, losing everything by play, retires from Kailása to a forest. Umá, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to S'iva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedára-khaṇḍa.

Beginning. यस्याज्ञया जगत्सृष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः ।
संहर्त्ता कालरुद्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं क्षेत्राणां क्षेत्रमुत्तमम् ।
तत्रैव नैमिषारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥
दीर्घसत्रं प्रकुर्वन्तः सत्रिणां सुमतेन वा ।
तेषां सन्दर्शनोत्कण्ठादागतो हि महातपाः ॥
व्यासशिष्यो महाप्राज्ञो लोमशो नाम नामतः ।
तमागतं ते ददृशुर्मुनयो दीर्घसत्रिणः ॥
उत्तस्थुर्युगपत्सर्वे सार्घ्यहस्ताः समुत्सुकाः ।
दत्त्वार्घ्यपाद्यसत्कारं मुनयो वीतकल्मषाः ॥
तं पप्रच्छुर्महाभागाः शिवधर्मं सुविस्तरं ।
ऋषय ऊचुः ।
कथयस्व महाप्राज्ञ देवदेवस्य शूलिनः ।
महिमानं महाभाग ध्यानाध्ययनमर्च्चनम् ॥
[illegible] किं फलं [illegible] इत्यादि ।

End. शृण्वन्ति चैव ये भक्त्या [illegible] त्वमृतं गताः ।
शैवधामनिदं [illegible] परमं मतम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे केदारखण्डे शैवमाहात्म्ये [illegible] अध्यायः । समाप्तमिदं केदारखण्डम् । (इतः परं [illegible] लिखितं ।)

विषयः । १मे, अध्याये,—[illegible]

१-२, अध्याय,—[illegible] । [illegible] विस्तरो मतः ।

अथ शिवाहर्तं सम्प्राप्ता सतीयं पितृगृहात् पतिनिन्दनमाकर्ण्य अत्यर्थं निर्वेदमापन्ना ध्यानं प्रविवेश । तदनन्तरं नारदमुखेन प्रतिनिधनमाकर्ण्य श्रीधर्मशिवो भगवान् स्वो जटामेकां शिरसिजेरपि आस्फालयामास । ततः समुत्पन्नयोः कालीवीरभद्रयोः दक्षयज्ञविनाशादिवर्णनं ।

४—५, अध्याये,—इन्द्रादिदेवप्रभृतिभिः सार्द्धं वीरभद्रस्य युद्धवर्णनं । प्रसन्नशिवतोषकथनं । दक्षस्य छागमस्तकप्राप्तिकथनं । दक्षकृतशिवस्तोत्रकथनं । शिवमाहात्म्यकथनं । शिवाष्टनामादिकीर्त्तनं । अथ इन्द्रद्युम्नस्य राज्ञ उपाख्यानकथनं । करवीर अर्क-धुस्तूरादिपुष्पैः शिवपूजाकरणे फलोत्तरं प्रशंसाविस्तरकथनं । बिल्वपत्रमाहात्म्यकथनं । विभूतिमाहात्म्यकथनं । शिवपूजामाहात्म्यकथनमुखेन अवन्तिपुरवासकस्य गान्धर्वमानवैश्यस्य उपाख्यानकथनं ।

६—७ अध्याये,—शिवप्रतिष्ठाविधिकथनप्रसङ्गेन सतीविरहविधुरस्य विधुभूषणस्य मनोहरवेशेन दारुवनप्रवेशवर्णनं । तत्र ऋषीणां शापेन शिवस्य पतनप्राप्तिः शिवपतनवृत्तिकथनं । शिवलिङ्गस्थापनकथनं । भूतं ते अर्घ्यं नमस्कृत्य सुरभिं प्रति देवानां शापदानकथनम् । अष्टषष्टिलिङ्गोत्पत्तिकथनं । शिवार्चनमाहात्म्यकीर्त्तनं । नामभेदे शिवलिङ्गस्य नामभेदकथनम् । पाशुपतव्रतकीर्त्तनं काशीराजकुमार्याः सुन्दर्याः उद्दालकस्य अंशः स्वर्ग्याकरणत्वान्तकीर्त्तनं ।

८ अध्याये,—इन्द्रचन्द्रसूर्यादीनां रक्षणार्थं नानाश्रमादिशिवपूजनकथनं । शिवमाहात्म्यकथनेन गोकर्णपर्वते रावणकृतशिवार्चनविवरणकथनं । नन्दिना सह रावणस्य विरोधकथनं । इन्द्रं प्रति तस्य शापदानविवरणकथनम् । रावणविपन्नानां देवानां वैकुण्ठगमनपूर्वकं वैकुण्ठशोभाकीर्त्तनं । भगवत उपदेशेन देवानां वानररूपेण जन्मग्रहणकथनं । रामावतारकथनादिकञ्च ।

९—११ अध्याये,—बलिकृतस्वर्गैश्वर्यहरणविवरणं । बलिविप्रहृतस्य इन्द्रस्य ब्रह्मलोकगमनादिकथनं । भगवत उपदेशेन तस्य सुतलगमनपूर्वकं बलिना सह संवादकथनं । समुद्रमन्थनप्रसङ्गादिकथनं । दक्षस्य कोपात् कालकूटस्य उद्भवः, तेन च महादेवस्य भस्मीभूतकथनम् । अथ शान्तिकथनं । देवानां प्रार्थनया शिवविषपानात् अप्सरोविष्णुप्रभृतीनां प्रादुर्भावकथनं । तस्य उत्पत्त्यादिकथनेऽस्य प्रार्थनया चतुर्णां सर्वेषु पूजनमाहात्म्यकीर्त्तनं । तस्य पूजनविधिकथनं । मथ्यमानात् समुद्रात् चन्द्रादीनामुद्भवकथनादिकं ।

१२—१४ अध्याये,—समुद्रात् लक्ष्म्या उत्पत्तिकथनादिकं । अमृतपरिवेशनकाले विष्णोः मोहिनीरूपधारणादिकथनं । सुरासुरयोः युद्धवर्णनं । राहुं पुरस्कृत्य दैत्यानां जयलाभकथनं । राहुभयेन चन्द्रस्य शिवनाशिप्रपन्नतादिकथनं । विष्णुकृतकालनेमिवधवर्णनादिकं । युद्धहतानां दैत्यानां शुक्रेण सञ्जीवनप्राप्तिकथनं । इन्द्रेण सह दधीचेः विरोधकथनं । त्रिशिरसो विश्वरूपस्य कथनं इन्द्रकृतविश्वरूपवधविवरणकथनं । अथैकदा ततः सोमेन विश्वरूपस्य शिरांसि चिच्छेद । ततस्तेन पुत्रेण विश्वरूपः शोकपानमकरोत् ततः कपिञ्जलाः समभवन् । तथा सुरापानमतस्य अथ ब्रह्महत्याविमुक्तिशान्त्यादिकथनम् ।

१८—१९ अध्याये.—देवानां [illegible] तारका[illegible]विवरणकथनं। [illegible] मधुः [illegible]कथनं। [illegible] इन्द्रादिकानां [illegible]कथनं। देवान् प्रति [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कथनं। [illegible]कथनं। [illegible]कीर्त्तनं। [illegible] [illegible]कथनं। [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कीर्त्तनं। [illegible]कथनं।

२०—२१ अध्याये,—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] देवानां [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कथनं। पार्वत्याः [illegible]। [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कथनं। [illegible]। [illegible] [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible]कथनं।

२१—२२ अध्याये,—[illegible] [illegible] [illegible]। देवानाम् [illegible] [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कथनं। कुमारस्य [illegible]कथनं। [illegible]। कुमार[illegible]। [illegible]कथनं। [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] [illegible]कीर्त्तनं। कुमारेण [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]माहात्म्यकीर्त्तनं।

२२ अध्याये.—[illegible]कीर्त्तनं। [illegible] [illegible]कथनं। [illegible] [illegible] इत्यादि [illegible] पार्वत्या [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] पार्वत्याः [illegible] [illegible]कथनं। [illegible]। [illegible] इति।

No. 2110. नामकौमुदी। Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Purohitapáḍá, Káṇágháṭ, Paṇḍit Rámalála Bandyopadhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-kaumudí. A treatise on faith in Krishna as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaishṇavas. By Gaṅgádhara, son of S'iva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Máháṅkara.

Beginning. ममकारं रमानाथं मनसानवसानकं ।
यदाश्रितमनूक्ता यत्पिंडुतयः ॥
अज्ञापर इतिप्रातो भगवद्भक्तिविहृतः ।
नामवादं समालोक्य मनीषितप्रवेशने ॥
भगवन्नामकां रम्यां परिभाष्य परायणां ।
श्रुतिस्मृतिविवेकेन कुर्मोऽहं नामकौमुदीं ॥
तत्र प्रथमचिन्तायां ।
ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः । इत्यादि ।

End. तस्मात् भगवन्नामोच्चारणमात्रेणैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरवश्यंभवेदिति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमद्भागवतैकपरायणश्रीश्वरमहःप्रियेण निखिलरिक्तगुणसिद्धान्तमहा-भगवद्भक्तिविहृत्य लक्ष्मीधरविरचिता नामकौमुदी समाप्ता । शकाब्दाः । १६०२ ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य सर्वं भगवत्तानिरूपणं । तस्य पूर्णनिर्णयः । विविधप्रमाणोपन्यासेन श्रीकृष्णनामनिरूपणं । नामनामिनोः एकत्वप्रकटनप्रकाशावधानाकीर्तनं । कृष्णनामस्य चिह्नत्वं.नां निन्दाकथनं । दशविधभक्तिकथनं । सुखास्यविवेककथनं । महाभागवततत्त्वप्रकाशकीर्तनं । भगवत्कीर्तनादिषु नामसंकीर्तनस्यैव प्राधान्यनिरूपणं । नामापराधविवेचनं । भगवत्येव सर्वेषां शास्त्राणां तात्पर्यमितिप्रदर्शनं । भगवद्भक्तसमादरः । संक्षेपेण श्रीमद्भागवततात्पर्यकथनं । नामसंकीर्तनेनैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरितिकीर्तनञ्च ।

No. 2111. निर्वाणप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirváṇa-prakaraṇa. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedánta philosophy. By S'uka, son of Vyása.

श्रीशुकाचार्य्य उवाच ।

Beginning. मेदाभेदौ सपदि गलितौ पुण्यपापे विशीर्णे
मायामोहौ क्षयमधिगतौ नष्टसन्देहवृत्तेः ।
शब्दातीतं त्रिगुणरहितं प्राप्य तत्त्वावबोधं
निस्त्रैगुण्ये पथि विचरतां को विधिः को निषेधः ॥ इत्यादि ।

End. सर्वं सत्यं परममनवं ज्ञानकलारूपं
मायारूढे इदमहं ज्ञानिकानापदीयं ।

तेषां रूपं निगमपदं वाचयुवाहर्न चः
प्रातः काले पठति सततं याति निर्वाणमार्गं ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं निर्वाणदशकं सम्पूर्णं ।

विषयः । निर्वाणदशकस्तवरूपं तत्त्वावबोधनं ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, fresh. Prose. , Correct.

A'rsháṇukramaṇí. Index to the Ṛishis who are supposed to be the authors of the Ṛig Vedic hymns. By Saunaka.

आर्षानुक्रमणी लिख्यते ।

Beginning. ॐ ऋग्वेदसंहितायां ये च द्रष्टारो मुनिपुङ्गवाः ।
तदनुक्रमणाचार्यं नमामि परमेश्वरीम् ॥
अग्निमीळ इत्यादि प्रथमं मण्डलं पठि ।
शतर्चिनस्तु विज्ञेया ऋषयः सूक्तविन्दवे ॥
तेषां पूर्वं मधुच्छन्दा मेधातिथिरनन्तरः ।
शुनःशेपकृतीवे च हिरण्यस्तूप अन्तरः ॥ इत्यादि ।

End. ये वेदमन्त्राः सकलाः सुदृष्टा येनार्षानुक्रमणी प्रदिष्टा ।
नमोऽस्तु तेभ्यो मुनिपुङ्गवेभ्यो भवन्तु ते शान्ति करा सदा नः ॥

Colohpon. इति शौनकाचार्यकृतार्षानुक्रमणी समाप्ता । संवत् १८२० ।

विषयः । ऋग्वेदसंहितास्थमन्त्राणामृषिनिरूपणं ।

No. 2113. रासोल्लासतन्त्रे रासगीतिका । Substance, country-made paper, 8 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page Extent, 137 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagiśa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rása-gítá. A poem in praise of the Rása festival of Kṛishṇa and Rádhá. It professes to be an extract from the Rásollása Tantra.

श्रीनारद उवाच ।

Beginning. श्रीराधाकृष्णदेवस्य आख्यानमिदं शुभम् ।
रासमहोत्सवं नाम शृणु मानवोत्तम ॥

राधामाधवयोर्नाम्नां ह्यनामजपात्मकम् ।
यः पठेत् प्रातरुत्थाय साधितः स न बध्यते ॥ इत्यादि ।

End. सर्वोत्तम सर्वेश्वरे मुखे भाति सरस्वती ।
सर्वांशकालवैभवं लभते सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीराधेशावनमे रासमौलिका सम्पूर्णा ।

विषयः । राधाकृष्णयोः राधेशायनकालीनलीलावर्णनं ।

No. 2114. सर्वानुक्रमणिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvánukramaṇiká. An index to the Ṛishis, the Devas and the metres of the hymns of the Vájasaneyi Sañhitá of the Yayur Veda. By Kátyáyana.

Beginning. ॐ नमस्ते हरिवत्सवि हृदयं यामिहितं येन शुक्लानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं विवस्वन्तं प्रणीतवर्णसंक्रमणमभिधाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुर्वेदाम्नाये सर्वे सखिले सशुक्रिये ऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामोऽयथासमितिमाचरणादेषां छन्दो न विद्यते । प्रकार ऋषयः सर्वान् परमेष्ठ्यादयो देवता मन्त्राणमुक्ता गायत्र्यादिकाः छन्दो-माध्यन्दिनीयशाखायां ... प्रतिमासमुक्तान्यन्यानि माध्याह्निकाविहिता योऽधीते-ऽनुक्ते भवति कृतेनानीत्यादि ।

End. यज्ञसूत्रा या बहुतिथिभाष्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्वानुक्रमणिकेषा कतिपयमतः कात्यायनस्य यातनिर्मितमताः कात्यायनस्य । च ।

Colophon. इति सर्वानुक्रमणिकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्ता चेयं सर्वानुक्रमणिका ।

विषयः । सर्वेषां माध्यन्दिनयजुर्मन्त्राणाम् ऋषिदैवतनिरूपणं । कतिपय छन्दसादिकथनञ्च ।

No. 2115. विवरणम् । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 ślokas. Character, Nágara. Date, Sᴀᴍ. 1889. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmaṇḍana. An essay in refutation of the doctrine of Máyá. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that Krishṇa is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the Vaishṇavas in a condensed form. By Viṭṭhala Díkshita, son of Vallabha Díkshita.

Beginning. [illegible]

[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible]

Colophon. इति [illegible] संवत् । १८८८ ।

विषयः । [illegible]

No. 2116. [illegible] । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,026 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Malamásatattva-ṭiká. A commentary on the Malamásatattva of Raghunandana; on intercallary months. By Rádhámohana Go-s'vamí.

Beginning. प्रणम्य राधापतिमीश्वरं-तं मलमासतत्त्वकृतम् ।
वरं विद्यानन्दनं नमोऽस्ति श्रीगोस्वामीऽयं मलमासतत्त्वे ॥ .

मलमासतत्त्वविवृतिविवरणाय परमेश्वरकविरचनारम्भं कुर्वन् शिष्यशिक्षायै मङ्गल-विधानं तथा विघातधाताय प्रतिजानीते प्रणम्येति । कृष्णेत्यादि कृतिपालक मलमासविषयं। अधिकृत्य इत्यादिकार्थं व्याख्यातीति परम्परया । इत्यादि ।

End. तत्र तत्रापि श्रेयाद्यर्थतया श्रेयादिशास्त्रविहितकर्मणस्तथा मलमासप्रकाश-कतत्त्वस्य मलमासे हि श्रेयादिपदप्रयोगानुपपत्तिरिति ॥

Colophon. इति श्रीमदद्वैतवंशोद्भवश्रीराधामोहनगोस्वामिभट्टाचार्यविरचिता मल-मासतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानं ॥

No. 2117. उद्वाहतत्त्वटीका । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághaṭa, Paṇḍit Madhusudana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Udváhatattva-ṭiká. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kás'iráma Váchaspati Bhaṭṭáchárya.

Beginning. यया मूर्तोपदर्शनपरायणाऽपि मूर्त्या :
श्रीकामकामपरस्य विधाय चित्ते ।
श्रीमद्विरामकुशली कविना विचार्य
उद्वाहतत्त्वविवृतिं विमनोऽपि यायात् ॥
कृतिनामानन्दी श्रीकामदेवं नमस्कृत्य ।
विविच्यतं विधौ श्रीमद्भवानि रघुनन्दनं ॥

उद्वाहतत्त्वव्याख्यानविषयकविघ्नविघाताय नमस्करोति । अतः उद्वाहतत्त्वविघ्नविघाताय प्रच-लाराः परमेश्वरप्रणामं मङ्गलं समाचरन् । तत्र शिष्यशिक्षार्थमादौ विघ्नादि प्रणम्येति । वाक्-पदज्ञ पदज्ञ उद्वाहार्थं नामादि प्रदात पठित इति उद्वाहार्थं नामाधिनिति विशेषणमुक्तं ।

End. पञ्चमाः शूद्रादनुलोमजाः । इतराः न प्रतिलोमजा इति ।
यं प्राप्य सकलशास्त्रविधुयः श्रीरामकृष्णाख्यः

श्रीराधेशचरणाम्बुजमौ क्षरीन्द्रबृन्दालिः ।
देव श्रीमुकुन्दचिरणकृतिना प्रयेन विमादिना
टीका भाविकुसुमदानामपि भविभिः भावुकवैचेतना ।

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता उद्वाहतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतोद्वाहतत्त्वस्य व्याख्यानं ।

No. 2118 देवीपुराणम् । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇághát, Babu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Deví Purána. Legends and traditions regarding the Deví and her wars, designed so as to glorify the Deví, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmá himself at the request of an assembly of Rishis. The S'áktas insist that this is an original Purána, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyása; but the Vaishṇávas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhágavata Puráṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Vishṇu Puráṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

CONTENTS: 1—2. Introduction, Rishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vaśishṭha. Story of Nṛipaváhana and Chitráṅgada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Vishṇu. Vaśishṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyádhara.

3 to 6. Conquest of Pátála by Kála, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Deví, and address her hymns.

7 to 9. The Deví descends on the Vindhya mountain. Nárada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Deví. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumára Yoga. Story of Hutágni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Deví, under the name of Vindhyaváśini, destroys Korakála and other demons. Indra praises the Deví.

22 to 29. Durgápújá. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Deví at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Deví in the creation of the universe. Her superiority over Brahmá, Vishṇu and Mahádeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kshemaṅkarí.

44 to 48. Aparájitá-vidyá. Story of Amayásura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Deví worshipped by Paras'uráma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Deví and her manifestations as Mátrikás on particular occasions, and also of S'iva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vináyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Deví.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Deví. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmá and others. Praise of Kálágnirudra. Description of Háṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimá. Do. of the signs of the planets. Do. of Chaṇḍeśvara. Praise of the Deví on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Áśvina. Worship of the Mátris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyá, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Deví.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭásura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Vishṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishṇu. Story of Vighna, his destruction by Gaṇesa. Praise and worship of the Mátrikás. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Controul of the passions. Story of Naraváhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Deví.

Beginning. नमस्कृत्य शिवां देवीं सर्वभावगतां शुभाम् ।
पुराणं संप्रवक्ष्यामि यथोक्तं ब्रह्मणा पुरा ॥
ऋषय ऊचुः ।
अश्वमेधे समाप्ते तु दक्षस्य मखवित् ।
पुराणार्थं वयं सर्वे आगता ऋषि भाविताः ॥
कथ्यतां यथा श्रीतात्मा भूताः सम्भवदायकाः ।
अधिकाय चिन्ताख्यं देवी देवमलक्षणा ॥
स्कन्दस्य च शिवः शक्तिचैतन्यस्य प्रणवो ।
यथा सर्वोत्तमं यथा देवदेवसमागतः ।
कथयस्व मुनिश्रेष्ठ परिपृष्टमसमा यथा ॥ इत्यादि ।

End. यथादि कथितं शुभ्रं शिवशक्तं पापनाशनम् ।
पुराणं पावनं दिव्यं देवदेवेन भाषितम् ॥

Colophon. इत्याद्ये देवीपुराणे देवदेवीसंवादे देव्याः स्तवराजः समाप्तः ॥
१२८ अध्यायः ।

विषयः । १—२ अध्याये,—वसिष्ठोपदेशेन [illegible]विवरणवर्णनं । [illegible]वर्णनं । शिवाधिनायक देवेन्द्रस्य विष्णुनामकस्य इन्द्रियाविजये-नावलोकनवर्णनं । [illegible] च [illegible] शंकरे [illegible] विष्णुवरप्रतिज्ञापि [illegible]-वर्णनं ।

३—६ अध्याये,—घोरसुरस्य कालस्य [illegible] च [illegible] देवदत्तां [illegible]-[illegible]वर्णनं । [illegible] [illegible] [illegible]-वर्णनं । घोरसुरविनाशनार्थं देवानां [illegible] देवीदेवस्तोत्रं । एवं विघ्नघ्नादिशक्तदेवी-तोषवर्णनं ।

७—८ अध्याये,—देवीविद्याभवनसप्तविवरणवर्णनं । [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] मातृणां [illegible]वर्णनं । [illegible] देवतानां [illegible] [illegible] [illegible]

चेतादिकथनं । अथ विवाहयोग्यकन्यालक्षणादिकथनम् । योषयोनवदन्तजालकलक्षणेन भक्ष-भक्ष्यादिकथनं ।

१०—१३ अध्याये,—कल्किविवाहाभाव कलकुमारयोरनुष्ठानप्रकारकथनं । तत्र क्षमा-धिनामकस्य राजस्य विवरणकथनं । कुरुकनामधेयस्य दैत्येन्द्रस्य विवरणकथनं । तस्य पितोः प्रपुत्रा मानवेनुत्रासकथनं । वेनुपप्लुत्यायविधिकथनं । इन्द्रध्वजस्थापनादिकथनं ।

१४—२१ अध्याये,—वामदग्नर्यादिदैत्येन्द्रस्य घोरस्य दुःसहदर्शनकथनं । विन्ध्यवासिनी-जन घोरकाद्यादिदैत्यपराजयं । इन्द्रजनदेवीकोपकीर्तनं । नारदस्य विन्ध्यवासिनीदर्शनेन वच-कीर्तनं । दुर्वेशपक्षकथनं । मायामैनवधकथनम् ।

२२—२९ अध्याये,—चारित्रप्रज्ञानमीमचामयमयोर्देवीपूजापचनाकथनं । नवमीकल्प-विधिकथनं । अथ दुर्गापूजाविधिकथनम् । ध्वजारोपणविधिकथनं । शाद्धमन्त्राभिलेखन-कथनपूर्वकं तत्र तत्र तत्त्वनिरूपणं । प्रदेयादी भक्तमते फलादिकथनम् । नवीनांतानां स्त्रिमाया देव्याः पूजने फलाधिककथनं । वस्तुधारादानयोग्यकालादिनिरूपणं । यामविधिक-कथनपूर्वेण कुलनिर्वाणादिविधिकथनं । विशेषेण देवीमाहात्म्यकथनं । देवीमाहात्म्यपाठादि-विधिकीर्तनम् ।

३०—३३ अध्याये,—देव्याः प्रतिरूपमेन अलक्ष्मीमादिकथनं । तस्याः परमादिनिरूप-णम् । वसिष्ठादीनां सर्वेषां देवीपूजनेन चामर्थ्यप्राप्तिकथनं । तत्र देवभेदेन देवार्चनस्फटि-कादिमूर्तिभेदपूजनकथनं । देवार्चनाचारविधिकथनं । कर्मविशेषे नदीतीरदुर्गारण्याश्रमा-नादिषु देव्याः पूजनकर्तव्यताकथनं । देव्याः प्रतिष्ठापनविधिकथनं ।

३४—३८ अध्याये,—प्रभावलक्षितकोपकीर्तनं । तत्पुरतः स्थितेन दुर्गानगविधानादिकथनं । देव्याः मन्त्रनिर्माणकलंपनदंष्ट्रादिकरणे फलश्रुतिकथनं । देवीपूजनं कृत्वा दुःखिभ्योऽन्नादिदा-नकर्तव्यताकथनं । देवीप्राचादविरचन ध्वजदानादिविधिकथनं । अनेन विशेषदेवीकोपकीर्तनं । वर्णमानुविधादिदेवीनामनिर्वचनकथनं । अथ सर्वेषां देवभिन्नानामां विवरणं ज्ञेयं ।

३९—४३ अध्याये,—नवादेवीनां ध्याननिरूपणं । नामभेदे देवदेवेन देवा मूर्तिविशेषपूजन-विवरणकथनं । देवीमन्त्रभावकथनपूर्वेण दैत्यराजस्य वधस्य इतान्तकीर्तनं । दुन्दुभिनामकस्य दैत्येन्द्रस्य उपाख्यानकथनं । पंचकृत्यां चाविर्भावकथनं । तस्याः पूजाविधिकथनं । तथा तद्वध-वृत्तान्तकथनं । नामकथादिदेवीनामप्रशंसादिकीर्तनं ।

४४—४८ अध्याये,—नवादेवान् नन्दिन चपराजितनाविद्याप्राप्तिकथनं । चक्रवातस्य विवरणकथनं । एकादशकालचतुरादशादित्यविश्वेदेवादीनां नामकथनं । नवग्रहोत्पत्त्यारम्भ-कथनं । परशुरामकृतदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनं । चक्रवातानुष्ठानयोग्यतिथ्यादिनिरूपणं कालचक्र-व्याख्यानपूर्वेण तिथिरत्नादिकथनकथनं । पांतिपत्रपंचामादिकथनं । चतुर्थी वृतादिनिरू-पणं ।

[illegible]

९७—१०१ अध्याये,—वर्णाश्रमधर्मकथनं। तत्र आद्याश्रमविधिकथनं। वेदपाठक्रमादि-विधिकथनं। अग्निहोत्रादिविधिकथनं। वैश्वानिरिक्षक्ष्ये निरागत्य आपजननकथनं। आश्रमान्तरः धर्माधर्माश्रमधर्मकथने विधिरपि। आचारकथनं। अविमारोपणविधिकथनं। आश्रमविशेषे इच्छ-विशेषेण देवीपूजनकालाधारकथनं। विजयादशमीविधिकीर्त्तनं। कपोतादिसम्बन्धकजन्मादानविधि-कथनं। अन्नविधिविनायकनिवेदनविधिः। अवधानविधिकथनं।

१०४—११४ अध्याये,—शैवधेनुहस्तधेनुतिलधेन्वादिदानविधिः। चद्रव्रतविधिकथनं। ऐकभक्तव्रतविधिकथनं। आश्रमविशेषे कन्यादिभेददानविधिः। वेदोत्पत्तिकथनं। मन्वन्तरकथनम्। यज्ञनिरूपणं। आयुर्वेदोपोद्धातकथनं। त्रिदशमौषधप्रकारकथनं। आयुर्वेदनिरूपणमुखेन वृक्षमूलादिकथनं। महाराष्ट्रीयत्रिवक्रमप्रसङ्गेन नारायणमन्त्रे महाकपिल महादेवयोः सम्बन्धनिरूप-कथनं तत्र विनायकोत्पत्तिकथनम्।

११५—१२८ अध्याये,—विष्णुमतविनायकहोमकीर्त्तनं। विनायकस्य अभिषेककथनं। तद्दानमहात्म्यकीर्त्तनम्। विनायकं पुरस्कृत्य विघ्ननाशाय देवानामुद्यापनसमन्त्रमाहात्म्यकथनं। विघ्नवधकथनमुखेन तस्य रूपादिवर्णनं। उमामहादिकथनम्। नाडमदपूजामाहात्म्यकथनं। तत्र अरिष्टसूर्यवधादिविस्तरकीर्त्तनम्। श्रीकृष्णमूर्तिप्रतिष्ठाकारकथनं। धर्माधर्मप्रवृत्तिनिरूपणं। तत्र महापातकस्य दण्डकथनं। चिरप्रीतिविधिकथनं। कर्मविशेष बहुदेवप्रभेदकथनम्। पुण्यविधि-कथनं। मुद्देवपूजाविधिः। देवीस्तवराजकथनम्।

No. 2119. वैष्णवामृतम्। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇágháṭa, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaishṇavámṛita. On the duties, feasts and fasts of Vaishṇavas. Anonymous.

Beginning. श्रीदामोदरपादपङ्कजयुगं नित्यं मुनीन्द्रैः स्तुतं
देवानामपि दुर्लभं शिवपदं धर्मार्थमुक्तिप्रदं ।
संसारार्णवतारणैकतरणिं भक्तेष्टदं सर्व
सानन्दं सततो नमामि हृदये श्रीमीदंशिवो यदा ॥
सारात्सारं सङ्गृह्य वैष्णवानां हिताय वै ।
शास्त्राणां शोधयित्वैव वैष्णवामृतमुच्यते ॥ इत्यादि।

End. सर्वं विदधतुः सर्वसाधनाना परेशः कन्यान्।

चिरोवं श्रवं वदन् वाक्यं न चि नक्ष च ।
इति हरिभक्तिविलासात् सर्वमुद्धृतं ।

Colophon. इति श्रीवैष्णवाचारे श्रीविष्णोर्भक्तिविलासाभिधि: । अस्यायं विषयावली । विषय: । वैष्णवधर्मसंस्थापनं । सर्वधर्मान् परित्यज्य वैष्णवधर्मस्य कर्तव्यत्वं । वैष्णवगुरुलक्षणं । गुरुशिष्यलक्षणनिरूपणं । शिष्यलक्षणादिकथनं । वैष्णवदीक्षाप्रकारविचारादिनिरूपणं । दीक्षाप्रकरणं । अथ मन्त्रदानविधानादिविचारकथनं । दीक्षाकालनिरूपणं । जपमालानिर्णय: । जपसंख्याकरणे विशिष्टाविशिष्टमालादिकथनं । सर्वेकालाचार: । स्नानविधिकादिकथनं । विष्णुपूजाविधि: । परिवारपूजनविधि: । सन्ध्यावन्दनविधि: । तुलसीचयनविधि: । वैष्णवानामाह्निकलक्षणनिरूपणं । अथ शौचदन्तधावनस्नानसन्ध्यादिविधिनिरूपणं । पीठपूजोपचारादिविधि: । श्रीकृष्णपूजनप्रकारादिकथनं । पुरश्चरणविधिकथनं । विष्णुनामनिरूपणं । श्रीरामनवमीकथनं । वामनद्वादशीव्रतकथनं । जन्माष्टमीव्रतकथनं । नृसिंहचतुर्दशीकथनं । शयनव्रतकथनं । पवित्रारोपणकथनं । दीपदानव्रतकथनं । परिवर्तनव्रतकथनं । रासयात्राव्रतकथनं । चन्दनयात्राकथनं । रथयात्राकथनं । स्नानयात्राकथनं । मथुरायात्रादिविधिकथनं श्रीयं । विष्णुविधिकथनं । तुलसीमाहात्म्यकीर्तनं । एकादश्यादिव्रतमाहात्म्यकथनं । विष्णोरवतारा: । प्रतिमाविधि: । प्रतिष्ठाविधि: । विष्णोर्भक्तिविलासविधिविशेषमयं ।

No. 2120. भगवद्भक्तिचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 164. Lines, 5 on a page. Extent, 3,260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráná-ghát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Bhagavad-bhakti-chandriká. On the doctrine of faith and the divinity of Kṛishṇa, including directions how faith and devotion should be evinced. Anonymous.

Beginning. कमलनयनकुसुमा कुवलयार्चितपदा:
प्रणतजनमन्दार: कोऽपि श्रीनन्दबाल: ।
त्रिभुवनसुखकारी श्रीमुरारी मुकुन्द:
परिचरितनरदेवो मोक्षदं सन्तनोतु ॥

इह खलु भगवद्भक्तिचन्द्रिका सर्वेषामेव सर्वेषां विषयाणां विशेषनिरूपणार्थं प्राचीनाचार्यप्रणीत सर्ववेदवेदान्तसिद्धान्त इति सर्ववेदार्थनिरूपणेन भगवद्भक्तिमहिमा भगवतस्तत्त्वं प्रतिपादितं । इत्यादि ॥

End. [illegible] [illegible]

Colophon. इति श्री[illegible] ।

[illegible] ।

No. 2121. प्रायश्चित्तप्रकाशः । Substance, country-made paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1698. Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyaśchitta-prakáśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhaṭṭáchárya, son of Balábhadra.

Beginning. [illegible]

[illegible] + + + + [illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ।

प्रायश्चित्तप्रकाशोऽयं प्रद्योतनेन तन्यते ॥

अथ प्रायश्चित्तलक्षणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । इत्यादि ॥

End. [illegible] इति [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] विरचितः प्रायश्चित्तप्रकाशः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्रायश्चित्तलक्षणकथनं । [illegible] प्रायश्चित्ताकरणे [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । प्रायश्चित्त[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] प्रायश्चित्तकथनं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] । [illegible] । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] ।

No. 2122. वृन्दावनशतकम्, वा वृन्दावनरहस्यम् । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Raṇághâṭa, Bâbu Surendranátha Pala Chaudhúri; another copy at Calcutta, Bábu S'uvaladása Mallik. Appearance, new. Verse. Correct.

Vṛindávana-rahasya *alias* **Vṛindávana-sataka.** A century of verses in praise of the sanctity of the town of Vṛindávana. By Prabodhananda Sarasvati. The codex is obviously incomplete, for it contains only 28 s'lokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning [illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] । इत्यादि ।

End. श्रीमद्वृन्दावन[illegible] ।

इति श्रीवृन्दावनरहस्यम् ।

Colophon. इति श्रीप्रबोधानन्दसरस्वतीपादविरचितं श्रीवृन्दावनशतकं समाप्तम् ।

विषयः । वृन्दावनमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 2123. **दायभागटिप्पनी ।** Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 3,099 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇágháṭ, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávagísa. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭippaní. A gloss on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By S'rínátha, son of S'ríkara Áchárya.

Beginning. नवनीरधरनीलमङ्गमम्बुजावलिपरमेदुराम्बरं ।
मौलिनवाक्लमसेरताचरं चिन्मयं मुरहराख्यं महः ॥
जीमूतवाहनविवरणयो विवर-
प्राप्त्यानुसृतिहरवचःसमाधि ।
दुर्बोधस्य विषये नितरां मया नतु
वा क्वापदे ऽग्रिममतिप्रतिबोधचेतोः ॥
श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीनाथेन धीमता ।
टिप्पनी दायभागस्य मांमायन विधीयते ॥

आचारादौ विप्रविषःनाय महाचारबोधितकर्मत्वतां क ःत्वं विधित्सुः परःत्रत्ययं प्रयोजन सम्बन्धाभिधेयाभिधित्सुः ग्रंथकारः प्रतिजानीते, सम्यादीत्यादि । इत्यर्धमित्यवधानार्थमत्या भेयः । इत्यादि ।

End. एवञ्चेति दुहितुरभ्यर्हितायाः पत्न्या भेःगावमिहधने यद्यनन्तराधिकारि त्वमधिकारत्वदा सुतरां दुहितृधिकारेऽपीतिभावः । शेषं सुगमं ।

Colophon. (इतः परं नास्ति ।)

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य पञ्जिका नाम व्याख्यानं ।

No. 2124. **गुणप्रकाशविवृतिः ।** Substance, country-made paper, 11 × 2¼ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidágada Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Váṇesvara Vidyáratna; other copies at S'ántipura, Ramayadava Chuḍamaṇi, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakáśa-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇávali of Varddhamána Mis'ra. By Mathuránátha Tarkavágís'a, son of S'rírâma Tarkálankára. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakás'a-didhiti-Máthuri. There is Guṇaprakás'a-vivṛiti by Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. कुशिकामलगुडेन पूरयन् मंजिरां मनसकृपितहाति ।
मोचयन्विवशगवोपकार पातु केऽपि पवनीरदस्थितिः ॥
श्रीललामकृतामलकंकणीरचीनका ।
कृष्णकामनिरुक्तिः नियते विदुषां मुदे ॥
निर्मितं हरिदिनामवमनाभिलामयता हयं मतादेवमन्मानकानामकिमनमानदर्श मतं
विचरिचारे चारे। निवसति स्वर्वेति । इत्यादि ।

End. महामेघादिविमैतन्य कार्यंबन्धमोन कृतोपेतुमं समानेव चैतन्याकानामाकानाम
मामवैतेविवसिताव विशुद्धिकमोमायदेव इति शक्ष । (इत्यमीत्यादि)
विषयः । भवंतावतात विरचावतीमकामक कामार्थ ।

No. 2125. वैष्णवतोषणी । Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa Gráma. Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; other copies, at Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaishṇava-toshaṇí. A commentary on the tenth book of the Bhágavata Purána. By Sanátana Gos'vámi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Cháitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. श्रीमच्छ्रमोप तं स्मरकनुस्वरं ।
श्रीगोविन्दं प्रपद्ये दीनानुकम्पकारणं ॥
वन्दे श्रीकृष्णचैतन्यं भगवन्तं कृपार्णवं ।
प्रेमभक्तिवितानार्थं गौडेष्ववततार यः ॥
श्रीनामचपुरीं वन्दे यतीन्द्रं विश्ववंद्युतं ।
कोपैकपूरितेनोपेन प्रेमभक्तिकुराङ्कुरः ॥
श्रीमाधवविभक्तीनापरिरमापि यैः ।
श्रीपरमानिन्दाद्रोहाय वन्दे भक्तेरदयाप ॥
— — — — — — — — — — — — ।
श्रीचैतन्यपदाम्भोजमधुपैरेव वैष्णवैः ।

समापयितुं मया शैवं शैवरत्नदीपकी ।

— — — — — — — — — ।

श्रीकृष्णतीर्थानिशाचार्योऽपि श्रीमच्छङ्कराचार्येतिमतेन प्रोक्ता शिवाराध्या-

ध्यायात् । अध्यायः समाप्तःविवेकविवरणात् । इत्यादि ।

End. यथोक्तपूर्वपूजया शैवकल्प महोत्सवीत्यादि ॥

Colophon. इति श्रीरत्नदीपिकायां समाप्तिमगमत् ।

श्रीमच्छिवरत्नस्य प्रीत्यै भगवतः प्रभोः ।

शिवयो रत्नकोशे पूर्णा शैवदीपकी ॥

ये श्रीमदर्थं प्राप्य स्मृते प्रत्याय ज्ञायते ।

तत्प्रदा दैवविद्याः प्रथमे वदन्ति श्रिताः ॥

मन्मथः श्रीभगवतः पैशाचलक्षणाम्बुधौ ।

शैवाद्वैतमिदं वेदोऽयं श्रीमत्तातनमाशिनां ॥

महेशमहिमविशेषाय विविधन्यविधिवक्ष्या ।

यथोक्तदक्षिणावेन श्रीशैवेदं निवेदये ॥

तप्तपादपद्मप्रसादितवली शास्त्रामृतप्राशिनी

जिह्वा कल्पलता यशो मधुकरी भूमीश्वरी सत्यवे ।

देवी राजवल्लीमणिः कर्णाटभूमिपतिः

श्रीमत्वंशमलङ्कृतगुणि अरशश्चान्तधामतोः ॥ १ ॥

पुष्पकस्य भवन रत्नपद्मराजावरदे रोहिणी-

ज्ञानस्वर्णवत्सोदरः सुरपतेर्गुणपृथ्वीशोऽभवत् ।

धर्मज्ञार्थनिपुणितेऽस्मिन्नधपुण्यदैवविद्यामभू-

त्श्रीविनयविघ्ननिवर्हदेव इति या ख्याति विजयो नयस्वान् ॥ २ ॥

नविवादीपूर्वसम्प्रतिनयमहतस्य तनयो

ज्ञानप्राप्ते कर्मवरपरिवराजो गुणनिधी ।

महोदारः सात्त्वे प्रभवतरभावं वदति ये

अमारात्मा साक्षे निजानिमनुजप्रेरितनया ॥ ३ ॥

विनयन् सं राज्यं मधुरिपुपदभक्तिनिहिते

पिता माता कर्मवरपरिवराज्ञां विलसद्दे ।

विनयोऽहं कर्मवरमकलितो वरिवरः

सदाचारादीनां कुशलिकलमर्थवपदो ॥ ४ ॥

श्रीकर्मवरदेव रत्नदीपिनिर्मितराजः सभा-

द्रष्टविकुरवै: चर्च हृविनया वैरवबदेवं वधौ ।
मयादौ विवरैवरव विदवे वधू: सुर्च संयम्
वब्ध: पुरमवीजमनुरूविधिं श्रीबल्लमाखाभिधं ॥ ५ ॥
वधूर्भेद: चाङ्गेविनविरचि वर्मीवनिवद्दा
रचयाावां वस वकुठमडकमाखवचवा ।
चवयावयेमाकनिमचुदय: कर्वेवद्दी
न वात: केषां वा न विवा चयकवेवरहुन: ॥ ६ ॥
विवाय मुक्तिचेवर: विवरधुविवायचूपां
चकुरवकुतरविक्तौनठविवायवधुंकुच: ।
तवीद् मुखमदंवविवितिवपूचयाद: चमा-
दुयाय मयचवे व विव चवमाव: कृती ॥ ७ ॥
पुर्नि श्रीपुरयोजबज चवमववैव वचोयवे:
कम्याहदूक्षेय याहंचमयदेनव यथाःधना: ।
मयाद: पुरपंमजा वकुअवडावय मारायको-
श्रीर: श्रीमधुरारिवमयकुच: श्रीमान् मुकुन्द: कृती ॥ ८ ॥
बाबवय मुकुन्दतोऽजिवर: श्रीमान् कुमारवधि:
वविवारचवाय यद्गुवचनिवेषावयं यवन: ।
वमुचेयु र्विहवेचयवद्येचाकदाचजिरे
ये वं संयवमूय चेर च पुमवमूचवेरचिंतं ॥ ९ ॥
चादि: श्रीवल्लमावमवर्षमुव: श्रीकवधाना मत:
श्रीमद्वल्लभमामर्थयमवित्रियोनिविवं ये रायवन: ।
चावायानिवता मवो मवयन: श्रीकृष्णचैतम्+ -
भावाच्च चलु घेजिरे मुरचटवेसाचचर्चवविवि ॥ १० ॥
च: सर्वावरव: विता सम च तु श्रीरामजावेद्दियान्
मद्दावो दनवयवो पुनचू दन्यावर्न मकृतौ ।
यायां भावरमूगनीवंविवचोवश्रीवधीमविवि-
रचुचें संवरायमन्दनवना: वमेव सेववित्मा: ॥ ११ ॥
वन्विवं रचुमावदाव इति विवात: विवो दाविवा-
कृष्णोमयवापंवोवियविवयचे पूर्वम् वदा दीयति ।
रवाणमय रघुवावरवतीवेवाममेयेविमवो-
भेकुयवयदे ममविधुमवैवारमयंमावीवयवे: ॥ १२ ॥

शैवायनतक्कयाजाद्भवेः जाताद्भुत च ।
नानाश्चर्य्यगुणमेवाद्भः श्रीराधवल्लभिका ॥
यशोदानन्दहेतु कार्य्यं श्रीरंगपूजनं ।
श्रीमद्गुणगणेमन्दोऽष्टाहमयवता ॥
कथायोग्यविकावली गोविन्दविरहावली ।
गोवेनुगानरागाच स्वयः सुप्रतिष्ठिताः ॥
विरहवर्णिकानायकानायकं नाट्यकर्म ।
नायिकाद्याभवेमाला रसावलयूमं ततः ॥
मथुराजसिका पक्षावली नाट्यचन्द्रिका ।
संचिन्त्रश्रीभागवताबलमेवं च सङ्गताः ॥
चन्द्रवल्लभवेषघ्नं श्रीमद्भागवतावृतं ॥
हरिभक्तिविलासच मंडीका हिरण्यहर्षितो ॥
श्रीकाव्यघटिकली च श्रीमद्देवदवीपिको ॥

विषयः । श्रीमद्भागवतीयदशमस्कन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 2126. महाभारतार्थसङ्ग्रहदीपिका, (आदिपर्व्व) । Substance, palm-leaf, 10 × 1¾ inches. Folia, 121. Lines, 5 on a page. Extent, 2,571 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Niśiḍágaḍa Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánеśvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mahábháratártha-sangraha-dípiká. A commentary on the Mahábbhárata. By Arjuna Mis'ra, son of Is'ána. The codex contains only the Ádi Parva or the first book.

Beginning. वन्देऽहं गुरुचरणारविन्दयुगं
पुरुषार्थं निपुणं मदनीषितेषु ।
यतो चरित्रेषु पादपद्मयुग्मं
मानसिजमधिवलीकनिजस्थिताय ॥
वैद्याय नमे व्यासाय महे देवीपविवन्दोपवर्ग्मप्रसादाय नमः महाभिख्यमानवपवित्रपारेष्ठो नमः ।
श्रीईश्वरीयपादादिमनसा सोमे यजनः :
शिवो अर्जुनमिश्रेण भारतार्थप्रदीपिका ॥

अथ प्राचेषु पुराणेषु भगवद्वासुदेवादिदेवानां नमस्कारोद्देशकाले नव श्रीहरिवंशपदाद्यानां कट-
शेषादि । अथ श्रीमद्विष्णुश्वेताद्विमतानुसारेण पञ्चमवक्तारोत्पत्त्यं यथामति लिख्यते । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । ॐ नमः पितामहाय । ॐ नमः प्रजापतिभ्यः । ॐ नमः श्रीकृष्णद्वैपाय- नाय । ॐ नमः सर्व्वविघ्नविनायकेभ्यः । इत्यादि ।

End. अपवर्गार्थं योगार्थं । कृताः कल्पाः कविनाः चरिताः । ११८ । श्रीकृष्णः ।

Colophon. इति भारताचार्यपाठकश्रीमद्गौरामनन्दभारताचार्यविरचितायां महाभारतार्थप्रदीपिकायां टीकायामादिपर्व्व समाप्तं । शकाब्दाः ११।

माघे मासि कृष्णपक्षे पञ्चे बुधदिने मुदा ।
टीकेयं लिखिता यत्नात् श्रीदुर्गारामशर्म्मणा ॥

विषय । महाभारतीयादिपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2127. योगचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 10 × 2¼ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 420 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrama, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhattachárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandriká. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta S'armá. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Hatha-sanketa-chandriká* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. इदं प्रणम्य सूत्रार्थचन्द्रिका क्रियते मया ।
अनन्तशर्म्मणा श्रीमद्विद्वदानन्दकारकम् ॥
अथ योगानुशासनम् ।
अथशब्दोऽधिकारार्थो, योगोऽत्र समाधानम् । अनुशिष्यते व्याख्यायते येन तत् । इत्यादि ।

End. सर्व्वसिद्धिप्रदमुना मम चित्तिः शैव भावनीयमि ॥ ३३ ॥
सूत्रार्थचन्द्रिकाख्या कृतेयं योगचन्द्रिका ।
अनन्तशर्म्मणा वाचिका विपश्चितः ॥

Colophon. इति श्रीअनन्तशर्म्मविरचितायां योगचन्द्रिकायां चतुर्थः पादः ।

विषयः । पतञ्जलिकृतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2128. आचारदर्पणः । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhattáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áchára-darpaṇa. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including Śráddhas and other obligatory rites. By Śrídatta Paṇḍita.

Beginning. ह्रीविनोदचक्रेषु विमुखानन्ददायिषु ।
हरिरविरुतावज्ञवीक्षणी पुनातु वः ॥
श्रीदत्तादिभिनोदकं इव बालकर्मचिन्तां ।
निबध्नाति निबन्धोऽयं श्रीदत्ताभिधसूरिणा ॥
तत्र मनुः । ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थौ चानुचिन्तयेत् । इत्यादि ।

End. अपि च श्राद्धे प्रथमे पिण्डार्थेन । तत्र योग्या पितृपितामहाः पतिभिः सह प्रपत्स्यन्ति श्रीदत्तमिश्रदर्शनात् ॥
समूलनवमाभोगेनाभीमांसाचारनिबन्धकः ।
श्रीदत्तेन समासेन आचारे दर्पणः कृतः ॥
दुर्वचमपि यत्नं मे तस्मादिदमभाषितं ।
अपि सर्वादरं तीर्थपुष्टिकामार्थं ग्रथितं ॥

Colophon. इति श्रीमदुपाध्याय श्रीदत्तकृत आचारदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । प्रातरुत्थानविधिकथनं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनानुकल्पविधिः । आचमनापवादः । दन्तधावनविधिः । स्नानं स्नानादिविधिः । स्नानाङ्गतः स्नानविधिः । मध्याह्नस्नानादौ स्नानविधिः । स्नानानुकल्पकथनं । स्नानाशौचाभावप्रयोगः । वासः परिधानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः प्रयोगकथनं । जपविधिः । जपमालादिविधिः । जपकर्तुर्नियमादिकथनं । प्रणवविधिकथनं । स्वाध्यायविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोपकरणकथनं । पूजाविधिः । देवपूजादौ पूजोपकरणकथनं । पुष्पादिविवेचनं । वैश्वदेवबलिकर्मकथनं । तत्र प्रयोगकथनं । नित्यश्राद्धविधिः । मधुपर्कोपकरणम् । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनं । शयनविधिकथनं ।

No. 2129. तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।
Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan. Pandit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintámaṇi. The great Nyáya work of Gaṅgeśa. The codex contains only that portion of the work which treats of inference

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'varánumána-prakáraṇa*) and of the errors of the Chárváka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning एवमनुमाने विरुपिते नयाध्यवसितमनुपपत्तिरेवनिरिः निराहो नाह्यं-मेव यदपत् यथार्थमानुमानात् । ननु निराहिरं प्रत्येकं न पचः नच समस्योऽतिप्रसङ्ग-प्रसङ्गात् । नापि निमित्तमेककर्त्तृकत्वात् । इत्यादि ।

End. ...... न च नुतिमाव .... सिद्धिः ॥

Colophon. इति ....। शाके १४०८ ।

विषयः । ईश्वरानुमानप्रकारकथनं । ....। ...... इति निरूपण.

No. 2130. षट्चक्रदीपिका । Substance, country-made yellow paper, 10 x 8 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guḍapgráma, Post, Bhástáḍá, Zilla Burdwan., Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shaṭchakra-dípiká. A commentary on Púrṇánanda's Shaṭchakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rámanátha Siddhánta.

Beginning .... ।

षट्चक्रदीपिकाटीका रच्यते ...... ॥

...... । .... । ...... । इत्यादि

End. .... ॥ ११ ॥

.... ।

...... टीका षट्चक्रदीपिका ॥

Colophon. इति ...... षट्चक्रदीपिका समाप्ता ।

विषयः । .... ।

No. 2131. भावचन्द्रिका । Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bháva-chandriká. A dissertation on the nature of devotion (*bháva*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chaṇḍídása.

Beginning. वन्दे वृन्दावनासीनमिन्दिरानन्दमन्दिरं ।
उपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं सानन्दं नन्दनन्दनं ॥
एव खलु परमतत्त्वसाक्षात्कारश्चैव परमपुरुषार्थरूपतया तद्धितमात्र इत्यादि ।

End. अतएव ऐश्वर्य्यमाधुर्य्यमय्योर्माधुर्य्यमय्या एव श्रीकृष्णाविर्भावपूर्णतया समुत्कर्ष इति सर्व्वसम्मतं । इति ।

Colophon. इति श्रीमन्महाप्रभुचरणारविन्दमधुव्रतश्रीचण्डीदासकृता भावचन्द्रिका सम्पूर्णा ।

विषयः । महाभावं विना श्रीकृष्णमाधुर्य्यातिशय्यानुभवो न जायते इति निरूपणं । महाभावस्वरूपकथनं । भावलक्षणं । रागानुरागादिस्वरूपकथनं । समञ्जसा रतिस्वरूपकथनं । कामानुगास्वरूपकथनं निजाभिलाषानुकम्पेन द्विविधभावनिरूपणं । रागमार्गस्य सुदृढताकथनं । साधनचतुष्टयनिरूपणं । बलकरभेदनिरूपणं । सामान्यतत्त्वनिरूपणं । भगवल्लीलाया नित्यत्वादिकथनं । महाभावस्य सर्व्वांत चौत्कर्षप्रदर्शनं । स्वानिभक्तादिषु भाववत्त्वाकथनं । भगवत एव पूर्णतमाकारत्वमिति कथनं । भगवत्कामविशेषस्य प्रेमविशेषत्वकथनं । माधुर्य्यलीलाया उत्कर्षनिरूपणञ्च ।

No. 2132. शुद्धिदर्पणम् । Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-darpaṇa. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yájṇika.

Beginning. यथा यथेयवादानां तुष्टापि भवीयसः ।
वाग्भिर्वाञ्छितैरेव क्रियते शुद्धिदर्पणं ॥

तथाद्य शुद्धिपदार्थो निरूप्यते,—तत्र विहितकर्मार्हत्वप्रयोजको धर्मविशेषः शुद्धिः इत्यादि ।

End. यदि च गुणवचनोऽयं न तदा द्रव्ये उपसर्जनीभूतस्य द्रव्यस्य यदितरत्वं गम्यते इति ।

Colophon. इति श्रीमद्वर्धमानाप्रियकृतौ शुद्धिदर्पणं समाप्तिमगमत् ॥

विषयः। तथादौ शुद्धिपदार्थकथनं। जननमरणाशौचयोर्व्यवस्था। अशौचनिरूपणं। अशौचान्तरितमध्ये व्यवस्थाकथनं : अशौचसङ्करकथनं। सपिण्डाशौचं। अशौचे कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं, जातिविशेषाशौचं। अशौचापवादः। अस्थिसञ्चयनादिविधिः। अशक्तस्नानकथनं। द्रव्यशुद्धिकथनं। वापीकूपतडागेषु जले अशुद्धिनिरूपणं। प्रसवमरणे शुद्धिकथनं। सूतिकादिस्पर्शे दोषादिव्यवस्था। पञ्चगव्यव्यवस्था। मूत्रपुरीषत्यागनिरूपणं। वर्णमध्ये पृथक् शौचनिरूपणं। पिण्डदानव्यवस्था। अशौचान्तर्दिनकृत्यं। दण्डग्रहणविधिकथनं। प्रेतक्रियाधिकारिणः। दत्तकाशौचनिरूपणं। उभयशौचाशौचादिव्यवस्थाकथनञ्च ।

No. 2133. धर्म्मरत्नाकरः। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 153. Lines, 7 on a page. Extent, 3,023 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhattáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratnákara. A digest of the Smriti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rámes'vara Bhátta Mahámahopádhyáya.

Beginning. यस्माद्दामोदरस्यात्मानन्दनिर्मुक्तचेतसः ।
मोक्षमाप्नुवन्ति तं वन्दे नन्दनन्दनम् ॥
नत्वा वागीश्वरीं देवीं परं विघ्नहरं तथा ।
रामेश्वरेण क्रियते धर्मरत्नाकरो मुदा ॥

तत्रादौ धर्मस्वरूपं निरूप्यते तत्र जैमिनिः। चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म इति । इत्यादि ।

End. इति वचनेन गृहस्थयोरन्तरायमपि धर्मोपायसम्पत्तिरिति ।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायभट्टश्रीरामेश्वरविरचितो धर्मरत्नाकरः समाप्तः ।

विषयः। धर्मस्वरूपनिरूपणं। तिथिकृत्यं। मासादिकृत्यं। मासभेदनिरूपणं। कृष्णादितिथिव्यवस्थाकथनं। प्रतिपदादिषु विहितकृत्यविधानकथनं। उपवासविधिकथनं। नक्षत्रनिरूपणं। कन्यादानिरूपणं। संक्रान्तिनिरूपणं। ऋतुनिरूपणं। विवाहव्यवस्थाकथनं। विवाहलग्नादिकथनं। अशौचनिरूपणं। जननमरणविधिकथनं। अनुमरणव्यवस्थादिकथनं। देशान्तर-

चतस्र प्रेतभावप्रधारणकथनं । चतौर्थ्यादिमलत्याद्विनिरूपणं । पर्व्वश्राद्धविधिः । वृषोत्-सर्गादिविधिः । षोडशश्राद्धसपिण्डीकरणादिविधिकथनं । पित्रादिपतितश्राद्धकथनं । अपरक्रिया-धिकारिनिरूपणं । मलमासनिरूपणादिकं । तीर्थश्राद्धादिविधिकथनं । नामश्राद्धविधिकथनं । जीवच्छ्राद्धकश्राद्धविधिकथनं । गजच्छायाश्राद्धविधिकथनं । दर्शश्राद्धविधिकथनं । द्रव्यशुद्धिकथनं । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । प्रायश्चित्तविधिकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तकथनं । गोमूत्रादिनिरूपणं । दानकविधिकथनं । दानकालोचादिनिरूपणं । चतौचाभावकथनं । वेदाध्ययनविधिकथनं । सन्ध्या-तर्पणादिविधिकथनं । वनध्यायनिरूपणञ्च ।

No. 2134. न्यायमुक्तावली, वा लौकिकन्यायमुक्तावली । Substance, Palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,513 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Láukika-nyáya-muktávalí ALIAS **Nyáya-muktávalí.** A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakás'átmá. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word Nyáya added; thus *Andha-darpaṇa-nyáya* or the Nyáya or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpana*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gañgá-śrota-nyáya* or the argument of the stream of the Gañges, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. पालने विमलस्वच्छन्दये अन्नकर्म्मणि रक्षोजुषे जये ।
नामसाय जगतः प्रकाशकाद् दैवज्ञापये नमः सदे ॥
प्रकाशात्मा यतिः सम्यक् बालानां बोधसिद्धये ।
करोति लौकिकन्यायमुक्तावलिमनिन्दितां ॥

यथायादिह पारम्भैतावद्ग्रन्थे प्रसङ्गेन प्रत्याकरसंवादेष्वपि पठितानां न्यायानां सङ्कलि-तव्यीया । इत्यादि ।

End. यथाह यवस्य बाध्यतया उपक्रमस्यैवोपसंहार इति तद्वेव वाक्यार्थकथामहतोऽपि इति बोध्यं ॥

Colophon. इति श्रीमद्भवदेवभट्टाचार्य्यविरचिता न्यायमुक्तावली सम्पूर्णा।

विषयः। कार्य्यैव कारणंप्रत्यय इति न्यायस्य लक्षणादिकीर्त्तनं। सर्वं सत्यं प्रेयं। कीट-भ्रमरन्यायः। वीचितरङ्गन्यायः। दण्डचक्रभ्रमणन्यायः। शाखाचन्द्रन्यायः। देहलीदीपन्यायः। प्रासाद-वासिन्यायः। ज्योतिर्न्यायः। अध्यारोपापवादन्यायः। सोपानारोहणन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे इति न्यायः। कारणगुणप्रक्रमन्यायः। वरगोष्ठीन्यायः। देवदत्तापुत्रन्यायः। स्वामिभृत्यन्यायः। अर्द्धकुक्कुटीन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। कदम्बगोलकन्यायः। परिभ्रमन्यायः। सर्वापेक्षान्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। मण्डूकप्लुतिन्यायः। शूकावस्थतीन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे न्यायः। देवताधि-करणन्यायः। भावकार्य्यानेककारणन्यायः। गोबलीवर्द्दन्यायः। अतिकूपखनन्यायः। यत्तत्तर्कं तद-नित्यं न्यायः। न हि निन्दा निन्दितुं प्रवर्त्तते न्यायः। समवायसम्भेदन्यायः। स्वमधीते महाभाष्य-न्यायः। तद्भिन्नभिन्नस्य तद्भिन्नत्वन्यायः। चतुर्वेदविन्न्यायः। अश्मलोष्टन्यायः। नीरक्षीरन्यायः। सुन्दोपसुन्दन्यायः। स्व स्वामिभावन्यायः। एकाकिनी प्रतिज्ञान्यायः। काकदन्तपरीक्षान्यायः। नष्टाश्व-दग्धरथन्यायः। घट्टकुटीप्रभातन्यायः। विषवृक्षन्यायः। पञ्जरचालनन्यायः। घुणाक्षरन्यायः। ग्रामवृद्धिगमनन्यायः। निम्नगप्रवाहन्यायः। वामाचक्रन्यायः। महाजनोन्यायः। सिंहावलोकन-न्यायः। पूर्वमपवादा निविशन्तेन्यायः। कौण्डिन्यन्यायः। पिष्टपेषणन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। प्रमत्तगीतन्यायः। अन्धोपज्ञकन्यायः। ग्रामकपरित्राजकन्यायः। आपृष्टं नास्तिन्यायः। अर्द्ध-जरतीयन्यायः दृष्टपटन्यायः। कूर्माङ्गन्यायः। एकत्र निर्णीतः शास्त्रार्थ इति न्यायः। तुष्यतु दुर्ज्जन इति न्यायः। गजभुक्तकपित्थन्यायः। काकाक्षिन्यायः। कैमुतिकन्यायः। अर्द्धजरतीन्यायः। अर्द्धं त्यजति पण्डित इति न्यायः। उष्ट्रलगुडन्यायः। देहलीदीपन्यायः। कष्टियंगमपदत्यातीतिन्यायः। शाब्दी ह्याकाङ्क्षान्यायः। छत्रिणोगच्छन्तीति न्यायः। प्रवालमत्कन्यायः। कारणनाशे कार्य्य-नाशन्यायः। स्वप्रधानन्यायः। बककुमुदन्यायः। दृष्टप्रयोजनन्यायः। अन्धदर्पणन्यायः। मूर्खवेतन-न्यायः। चित्रपटन्यायः। अरण्यरोदनन्यायः। काकतालीयन्यायः। मध्यमग्रहणन्यायः। अजाकृपाणी-यन्यायः। अग्नीषोमीयन्यायः। अशोकवनिकान्यायः। कूपन्यायः। आम्रवणन्यायः। दूरादृष्टं वस्-तिन्यायः। विवाहप्रकरणन्यायः। तमःप्रकाशन्यायः। अविमृश्यकारिन्यायः। स्फटिकलौहित्य-न्यायः। प्रतिबिम्बितचन्द्रन्यायः। कूपनिम्नतायन्यायः। मैत्रपीठन्यायः। बध्यघातकन्यायः। वह्नि-धूम धूमाद्वह्निरितिन्यायः। मण्डूकपादुकान्यायः। वह्निधूमन्यायः। आकाशापरिच्छिन्नन्यायः। येन नोपक्रम्यते येन नोपसंह्रियते स वाक्यार्थ इति न्यायलक्षणादिकथनञ्च।

No. 2135. पातञ्जलसूत्रभाष्यं। Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 959 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guáḍpa, Post Bhástáḍá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátanjala-sútra-bháshya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Ṭhakkura, son of Srikṛishṇadeva Mahámahopádhyáya, of Mithilá.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च योगिनः ।
भवदेवेन तत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥

मङ्गलं कुर्वन्नेव शिष्याध्यापनाय प्रतिजानीते पतञ्जलिमिति । अथ श्रीकेशवार्यतया ग्रन्थारम्भप्रत्येव मङ्गलं करोत्यनेन मङ्गलाचरणं । इत्यादि ।

End. आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच मोक्षे प्रतिष्ठितं ।
इत्यादिश्रुतिरपीत्यर्थः ॥
एवं चतुर्थेचरणे कैवल्यं प्रतिपादितं ।
पतञ्जलिमुनीन्द्रेण येन तं भावयाम्यहं ॥
रमापाद्मजलव्याख्यां कल्पयित्वा मयाप्यहं ।
श्रिया हृदिस्थते श्रीमत्पादाम्भोजे रमापतेः ॥
शाकेऽब्धिषड्वाण + + + + + मासेऽथवायवस्वपक्षे ।
+ + तिथौ श्रीभवदेवशर्म्मा पतञ्जलेर्भाष्यमिदं बभाषीत् ॥
यत्नधर्मेतश्च पाठ्यमीया पङ्क्त्याद्यतोभाष्यमिदं बभाषि ।
भागीरथीतो + + मष्टीमा ये सर्वीयमनुयान्ति सन्तः ॥
— — — — — — ।

Colophon. इति मैथिलपण्डितश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्याय ठक्कुरश्रीभवदेवशिष्य-शिष्यपण्डितश्रीभवदेवविरचिते पातञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यचरणव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2136. व्यवहारदर्पणम् । Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,093 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Veguṇegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yájṇika.

Beginning. नवेक्षं भारतीं + + भाषितार्थप्रकाशके ।
तनोति याज्ञिकोऽनन्तो व्यवहारेषु दर्पणम् ॥

अथ व्यवहारमातृकाणां नामानि ।
वि भागाविंशतयश्चैव पदं भाष्य वदति ।
भाषाचन्द्रेश्वरव्यवहार इति भूताः ॥ इत्यादि ।

End. न तत्पदपदानूत्तं भवात् वितुत्पादनं ।
विना तत्र विधिविहितार्थं इति ।

Colophon. इति श्रीवर्द्धमानविरचितो व्यवहारदण्डः समाप्तः ।

विषयः । व्यवहारमातृकानिरूपणं । व्यवहारदर्शनविधिः । भाषापादनिरूपणं । भाषा-दोषानुक्तभाषाविधिः । प्रतिज्ञापत्रे दोषनिरूपणं । उत्तरपादनिरूपणं । क्रियापादविधिः । उत्तरदोषनिरूपणं । रत्नादिनिरूपणं । प्रत्यवस्कन्दनविधिः । प्राङ्न्यायोत्तरविधिः । हीनत्वादिनिरूपणं । उत्तराभासनिरूपणं । अभियोक्तृसाक्ष्यादिनिरूपणं । साक्षिलक्षणमुद्रादिनिरूपणं । पत्रा-विधिः । साक्षिविप्रकारकथनं । दोषविधिः । सन्धानादिनिरूपणं । जयपत्रलेख्यप्रकारकथनं । युक्तिनिरूपणं ।

No. 2137. मालतीमाधवटीका । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nisidágada, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyáratna; another copy at Magráṇí, Post Madhuvaní, Zilla Darbhángá, Paṇḍit Chhoṭilál Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Málatimádhava-ṭíká. A commentary on the Málatimádhava of Bhavabhúti. By Jagaddhara Mahámahopádhyáya. He is described as a Dharmádhikárí or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. यस्यश्चिद्वदनमन्दारकुसुमोलाकुम्भटाघटयो-
द्यवदावदवन्दमुकुलविकाम् नमस्कारकः ।
वाङ्मयं यदहोगमनविनदो गौरीमुखेन्दुद्यतम्
पीयूषप्रसदोदयादिव दधदेकमुखं वदा ॥
मत्वा गुरुत् गुरुगुणयुक्तोऽस्य टीकां
विद्यादिदीपभरतगुणविमर्दविधां ।
सन्तोषकतदुरवधार्यनिर्णयनिभ
चीनाम् जगद्धरसुधी वितनोति टीकां ॥

श्रीकण्ठकविवरभवभूतिनाटकेऽस्मिन्
टीका यद्यप्यसन्ति नापि विलसन्ती यत् ।
बालाय दुर्बलमतस्य भवेद्यतेन-
दुर्बोधवदं तदभिलाञ्छति कर्तुमेव ॥

इह तावदवदातां नान्दीं विदधान एव कविरस्मत्पूज्यश्रीचितधिविमनुसय प्रवचनचौव-वैरकाव्यकाव्यविकासरेण कर्मोद्दरीत्मीर्मनरूपं मङ्गलं प्रकरणादौ निबध्नाति सानन्दमिति । इत्यादि ।

End. अथ रतार्थे इदानीं ———— ———— ।
वाक्यार्थाम्बुधिपयविनं मीमांसयाकूतं ।
मूलं श्रीरत्नधरं कविवरं पुत्रं पवित्राशयं ॥
विद्याधरं वरलक्ष्मीजनदेव श्रीरः श्रीरं अनेन ज्ञपितं गुरवोत्तमाख्ये ।
प्राञ्जल योऽयमयं गुणिनं सुपुर्वं तं रत्नपूर्वधरतोय जगद्धरस्य ॥
येनापाठि कठोरतोलमलतं वैशेषिकं वर्णितं
येनागाधि समोनयावनिधयं तत्त्वात्मिनीयं मतं ।
इन्दोरुद्धरणेषु यथावरतं येनाध्यगायि श्रुति-
वल्लानुया जगद्धरस्य कविनुदीक्षयमप्युन्नतं ॥
चक्रेण वं रत्नधरोऽतिमयोऽतिममकृपा इमयन्निकायि ।
जगद्धरं नतृप्तजलिनकेऽङ्कः समाप्तिमाप्नोतिमेऽजगद्धः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महोपाध्यायधर्माधिकरणिकश्रीजगद्धरकृतटीकायां दशमो-ऽङ्कः समाप्तः ।

विषयः । भवभूतिकृतमालतीमाधवप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 2138. गीताप्रदीपः । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍ, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gítá-pradípa. A commentary on the Bhagavadgítá section of the Mahábhárata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. [illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] +[illegible]+ [illegible] ॥

+ + + [illegible]

[illegible] ।

[illegible]-

[illegible] ॥

इत्यादि [illegible]

[illegible]

[illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] ।

([illegible] ।)

— — — — — — — — — ।

[illegible]+ [illegible]

[illegible] + + + + + +

[illegible]-

[illegible] ॥

— — — — — — — — ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

— — — — — — — — ।

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]-

[illegible] ।

— — — — — — — — — ।

विषयः । भगवद्गीतायाः व्याख्यानं ।

No. 2139. संक्रान्तिविवेकः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájaśáhi, Paṇḍit, Rádhánátha Vidyáváchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkránti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'úlapáṇi, who was the chief judge in the Court of Lakshmaṇasena of Gour.

Beginning. नत्वा इन्द्रादिदेवेभ्यः शाश्वतं सन्ततस्तवं ।
संक्रान्तिविवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

अथ संक्रान्तिः । आदौ संज्ञा मेषादिराशिषु रविसंक्रमतोऽवस्था सम्भवतोऽवस्था । तत्र ध्वाङ्क्षसंज्ञा । मन्दा मन्दाकिनी ध्वाङ्क्षी घोरा चैव महोदरी । इत्यादि

End. तत्र महोदराख्य । पुष्पूर्वोक्तविवेके वारादित्यादिसंक्रान्तिदोषप्रशमने इत्यादिना ।

Colophon. इति सार्वभौमश्रीमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः संक्रान्तिविवेकः समाप्तः ।

विषयः । आदावत्र संक्रान्तिसंज्ञाकथनं । विशेषसंज्ञाकथनं । दिवासंक्रान्तिव्यवस्था । रात्रिसंक्रान्तिव्यवस्था । परादिरात्रसंक्रान्तिव्यवस्था । संक्रान्तिनानात्वव्यवस्था । पुण्यादिपुण्यकालनिरूपणं । संक्रान्तिदोषशान्त्युपायकथनं ।

No. 2140. तत्त्वचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Átákulágrám, Zillá Rája-śáhi, Paṇḍit Rádhánátha Vidyáváchaspati; another copy at Post Málipotá, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Káśinátha Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandriká. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Gadasiñha, a grammarian of some repute.

Beginning. नत्वा तां शशिवदनं + + रम सरस्वतीं ।
क्रियते भारवेर्काव्ये हितविधानचन्द्रिका ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

End. [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ।

विषयः । [illegible]

No. 2141. महावेदान्तषट्कम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhi, Bábu S'ámicharaṇa S'ányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mahávedánta-shatka. Six stanzas on the essence of the Vedánta doctrine, showing the identity of the divine and the human soul. By S'aṅkára Áchárya.

Beginning. मनोबुद्ध्यहंकारचित्तानि नाहं न च श्रोत्रं न जिह्वा न च घ्राणनेत्रं ।
न च व्योम न भूमिर्न तेजो न वायुश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

End. अहं निर्विकल्पो निराकाररूपो विभुर्व्याप्य सर्वत्र सर्वेन्द्रियाणां ।
न चा बन्धनं नैव मोक्षो न चाविश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं महावेदान्त-षट्कं समाप्तं ।

विषयः । जीवब्रह्मैक्यवर्णनं ।

No. 2142. तत्त्वसारः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 84 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhi, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Tattvasára. The means of obtaining the knowledge of Brahma disclosed in a dialogue between Mahádeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Puráṇa.

Beginning. कैलासे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
प्रणम्य शिरसा स्कन्दो वाक्यमेतदब्रवीत् ॥
भक्तियोऽस्ति मया नाथ पुरा श्रीशङ्करे ।
सर्वासामर्थसाधनमेतदिच्छामि वै ॥ इत्यादि ।

End. अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलं तपः ।
अद्य मे सफला भक्तिस्त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥

Colophon. इति तत्त्वसारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवस्कन्दसंवादेन ब्रह्मज्ञानप्राप्त्युपायकीर्त्तनं ।

No. 2143. गर्भगीता । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Átákulágrám, Post Dighápatiyá, Bábu Ánandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Garbha-gítá. On the Vedánta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Krishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgítá, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यं ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतं
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥
अर्जुन उवाच ।
गर्भवासं जरामृत्युं किमर्थं भ्रमते नरः । इत्यादि ।

End. तथाहमेव प्रयत्नेन ज्ञानमेव भवेत् सदा ।
मिथ्याभूतं जगत्सर्वं मायया कल्पितोऽपि च ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु प्रथमोऽध्यायः । समाप्ता गर्भगीता ।

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादेन ज्ञानमार्गोपदेशकीर्त्तनं ।

No. 2144. सुबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonálegrám, Post Májanagara, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhiní. A commentary on the Bhagavadgítá. By Gauḍapáda Ácharya.

Beginning यथाव्याप्तं जगन्मूर्त्ती पवित्रेण महोजसे ।
श्रीमद्‌ भाष्यैते चैतन्‌ मधे श्रानानन्दे नमः ॥
वैदिके श्रुतिः पूर्वं वद्‌ब्रह्मकल्पाश्रयः ।
भाष्याकाः सर्वैस्तप्याक्रान्‌ सितं मधनामदं ॥

इह कल्याणो मधोवेचे भगवद्‌गदितं भाष्यभोपदेशं विषयतोऽप्रामयोन विभूय पुनरूक्त भाष्यवचं प्राप्तु‘ ममपर्न इच्छति पर्यु‌त यथाय । इति ।

End. सर्वमामयभुवि तस्ये सर्वराशिमे सिवं पुमर्थेन न लिप्यते । इति भाष्यः ।

Colophon. इति श्रीमद्भगवद्गीताटीकायां सुबोधिन्यां श्रीगौडपादाचार्यविरचितायां ब्रह्मोपेदेशक । समाप्तेयं टीका ।

विषयः । भगवद्गीतायाः भाष्यम्‌ ।

No. 2145. ज्योतिःसूत्रं । Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrám, Post Májanagara, Zilla Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotiḥ-sútra. A manual of civil astrology. By S'ríkrishṇa Chakravartí. Contents. Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (*annáśana*). S'ráddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

Beginning. नत्वा श्रीगुरुचरणौ दुर्गोत्सवप्रमाणमादर्श्य ।
क्रियते ज्योतिषां सूत्रं श्रीकृष्णचन्द्रवर्मणा —
तत्रादौ राश्यादीनां संज्ञा ।
वह्निभ मुनयोऽराशिं मेषवर्ष ग्रहस्य भं । इत्यादि ।

End. यात्रायामुक्तितिथयः मत्वाकृत्योदर्शी तिथिः ।
शीतं वैवाहिकं प्रोक्तं कुर्वीयान् परिवर्जयेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णचन्द्रवर्मणा विरचितं ज्योतिःसूत्रं समाप्तम् ।

विषयः । राशिनिरूपणं । लग्ननिरूपणं । नक्षत्रविभागकथनं । ग्रहोच्चादिकथननिरूपणं । ग्रहाणां दृष्टिनिरूपणं । गोचरशुद्धिः । विषनाड्यादिनिरूपणं । नक्षत्रायतं । तिथिवारादिकथनं । वारवेलादिनिरूपणं । यात्रिकलग्नादिनिरूपणं । चन्द्रबलकथनं । श्रीजयपत्र-वामचन्द्रादिनिरूपणं । नवकन्यकाशुभाशुभकथनं । जातकर्म । अन्नप्राशनं । नवान्नं । यात्राकालमानादिनिरूपणं । चूडोपनयनादिकथनं । विवाहकथनं । भूमिकम्पविवेचनञ्च ।

No. 2146. दोलयात्राविवेकः । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Dolayátrá-viveka. An essay on the swing festival of Govinda. By Śúlapáṇí Mahámahopádhyáya, who lived in the court of Lakshmaṇa-sena, of Gauḍa.

Beginning. नत्वा नारायणं दृष्ट्वा सर्वशास्त्राणि यत्नतः ।
विवेको दोलयात्रायाः क्रियते शूलपाणिना ॥
स्कन्दपुराणे । जैमिनिवचनम् ।
फाल्गुने मासि कुर्वीत दोलारोहणमुत्तमं ।
तत्र क्रीडन्ति गोविन्दो नानाविधविहारैः ॥ इत्यादि ।

End. अत्रैव वचनबीजः फलातिशयार्थः । स्कन्दपुराण-देवीपुराण-ब्रह्मपुराण-गुणवचनैः वचनैरुक्तादिति दिक् ।

Colophon. इति शूलपाणिमहामहोपाध्यायविरचितो दोलयात्राविवेकः समाप्तः ।

विषयः । दोलयात्राविधिकथनं । तत्र पञ्चामृतविधिः । तन्त्राचारादिनिरूपणं । कविमत-विधिकथनञ्च ।

No. 2147. विचारनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Syámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-nirnaya. Miscellaneous dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopála Nyáyapanchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. स्वस्य राधिकाकान्तं विश्वसारिरहस्यदं।

विचारनिर्णयोऽयं गोपालेन वितन्यते ॥

अथ विचारनिर्णयः। स च विचारार्थमावश्यकं संशयपूर्वपक्षोपन्यासपूर्वकं यथार्थतात्पर्यनिर्णया-त्मकः। इत्यादि।

End. पूर्वाह्णमनन्तरं मध्याह्नव्यापकतया पूर्तिः ·

यतोऽयमत्र विपुटादिकयुते चराचराणां जठरेषु संस्थित।

+ + + + + + + + + + + + + + + + यज्ञाय यतोऽस्तु यज्ञे ॥

Colophon. इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यकृतविचारनिर्णयः समाप्तः।

विषयः। विचारस्वरूपनिरूपणं। अधिकारनिरूपणं। सर्वेषामादिविवेचनं। श्राद्ध-कालविवेचनं। दानकालविवेचनं। कालनिरूपणं। तत्त्वदेवतानिरूपणं। कन्यादान-निरूपणं। आचमनादौ दिगाद्यवलोकनादिविवेचनं। यज्ञोपवीत कन्यादादिकाल यज्ञादावपि कालविवेचनं। उपोषणविवेचनं। उपाकर्मविवेचनं। रोगविवेचन। तथ कृष्ण-दिनिरूपणं। इति।

No. 2148. दुर्गोत्सवनिर्णयः। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Májanagara, S'yámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit, Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirnaya. A treatise on the Durgápújá and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं संसारध्वान्तनाशनं।

निर्णयः शारदार्चाया गोपालेन वितन्यते ॥

अथ दुर्गोत्सवकालनिर्णयः। तत्र शरत्कालीनदुर्गापूजा नित्या। तथा च कालिकापुराणं।

योऽमोहाद्यथवालस्याद्देवीं दुर्गां न पूजयेत्। इत्यादि।

End. चतुर्थं पञ्चमं दद्या देवमाल्यप्रपूजनं ।
स्नानं कुर्व्वीत कुर्य्याच्च स्नानं सर्व्वौषधीजलैः ॥

Colophon. इति दुर्गोत्सवनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः । दुर्गापूजाया नित्यत्वकथनं । नवम्यादिकल्पव्यवस्थाकथनं । प्रतिकल्पव्यवस्था एवं षष्ठ्यादिषु ज्ञेयं । बलिदानविधिः । होमविधिः । नवम्यामेव दक्षिणा कर्त्तव्येति कथनं । शुभाशुभकथनदर्शनफलकीर्त्तनञ्च ।

No. 2149. तत्त्वदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípiká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kavikaṇṭhábharaṇa Áchárya Virúpáksha.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै ।
शब्दार्थभागोविषमश्चण्डिकाया यथायथं ।
विविच्यते विरूपाक्षशर्म्मणा तद्गतात्मना ॥

क्रौष्टुकिनामा द्विजः प्रियशिष्यः शिरसा नत्वा मार्कण्डेयं महामुनिं पप्रच्छ भगवन्निह जगति मन्वन्तरमन्वोऽभूताः, तेषां मध्ये सावर्णिरष्टमोमनुर्बभूव । स च भगवत्या महामायायाः प्रभावेन कीदृशोऽभूदिति श्रोतुमिच्छामि । मार्कण्डेयोमुनिरपि तस्मै प्रियशिष्याय कथां कथयितुमुपचक्रमे मार्कण्डेय उवाचेति । कवि मदे तस्मात् ममम्बादयश्चेति उप्रत्यये कचुः चमस कचुरिति पृषोदरादित्वाद्वलोपे चकचुरित्यागमः । इत्यादि ।

End. पुरोगम चार्दभे । संज्ञापकवमुपपमित्यादयः । देवा इति मुनिसचैवामिति यकारलोपः ।

Colophon. इति श्रीकविकण्ठाभरणाचार्य्यविरूपाक्षकृतायां तत्त्वदीपिकायां चण्डी-श्लोकार्थप्रकाशः सम्पूर्णः ।

शैवगाशुणितिग्रोमिर्विधे शकवत्सरे ।
चचारि चण्डिकाटीका श्रीविरूपाक्षशर्म्मणा ॥
विज्ञाः सदा सदसतां पथपश्यवीता नैवं मदीयचरिते कुरुतोपहासं ।
दैवायत्तत्व कवितापिततावंतत्वं प्रज्ञाद्योयदि विदन्ति सदं चराकाः
तस्मादुपदच लिखितं विधुरोपधेलोः कार्य्या सता गुणता न कदाग्यता ।

ज्ञानेन चोलमलसा जगदंबतीनां ज्ञानास्पदं मतिमतां किल यस्य एषः ॥
दैवाच्चोऽस्मति चाभिवचो कलमा मध्यात्मरागिविचरणारविन्दचेताः ।
महज्जनिर्जनपदेषु पदं चरेतत् चिरं न चाचिकिमतोन च वाचमेवं ॥

विषयः । माकंडेयपुराणान्तर्गतदेवीमाहात्म्यव्याख्यानम् ।

No. 2150. चमत्कारचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonapura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkára-chandriká. On the amours of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Kavikarṇapura Gos'vámí.

Beginning. चत् कावयं पुचिरचमत्कारचारानिर्भीताम्
चमत्काचा निरित्व्रतः चार्ज्जवेणवधेवः ।
नमेवकं श्वचमविरामममात्मविदानेः
चोऽस्या + + दंमनविगतेः ज्ञ्यपेतमचपः ॥
मातः प्रातः किमिव कुरुषे दक्षुने येठिकेयं
वधाद्दक्षा किमिव निचितं किं मयाभेद ख्यातो ।
ज्ञातवेन प्रथयमिलिः चेकमंचाहरिचं
मित्राशा मे भवति मचती पुचि गोचेव्यासि ॥
कचा चन्दनचन्दचद्द्याभःकचूरिकाकुङ्कुमा-
चक्राचाजनुचेचनाचेतन मे मेचचरेचोचचा ।
काचीकुचचचद्दाचनुपमं वैदूर्य्यमुक्तावरि-
प्रत्यर्थं नरोत्तमचमिचचानयें प्रमाद्दर्णवे ॥ इत्यादि ।

End. चचूविभ्रकुटिलाक्षचरोजवराचुमाचचचुचलविलाचचुचोरमोषि ।
चन्मात्र चानविचरेषु कुचूर्द्धचं प्रेमाकरः प्रतिपदं प्रमदोर्मिकुचे ॥

Colophon. इति श्रीकविकर्णपूरगोस्वामिविरचितचमत्कारचन्द्रिकायां चतुर्थकुतूहलं ।
समाप्ता चेयं चमत्कारचन्द्रिका ।

विषयः । प्रथमे कुतूहले,—मधुपानःप्रविष्टस्य कृष्णस्य चन्द्रिमधुविरचो राधिकाश्वचन-
मरचाविरोषुचमनर्थं । २ये कुतूहले,—एकदा नकुचे राधिकया चच निकषोप चीकृष्णः

तत्र समागतां चण्डिकामालकस्य चलितमृदुरूपपरिच्छेदेन तां अवधानावेक्षितवर्णनं । इवे कुटूषवे, —चचेवद्दा । चामेन विचयानन्दस्वप्नजितवन्धाः राधायाचिकित्सार्थं विचवैद्यरूपेण श्रीकृष्णस्य तत्र समागमनवर्णनं । ४वें कुटूषवे,—चन्द्रमरमेवद्दा मानमलिनहृदयां राधिकां धामादिभिःकर्षावैरपि प्रसादयितुमसमर्थाजन्य श्रीकृष्णः स्त्रीरूपपरिच्छेदेन तां प्रसादयामावेति-वृत्तवर्णनं । इति ।

No. 2151. रासोल्लासतन्त्रं । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Podo-grám, Bábu Vinodavihári Kaviràja. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Krishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. श्रीनारद उवाच ।

श्रीराधाकृष्णदेवस्य माधुर्यमहोत्सवं व्रतं ।
रासक्रीडनं नाम शृणु भागवतोत्तम ॥
राधानामसुधायुक्तं कृष्णनामरसायनं ।
यः पिबेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बाध्यते ॥
येनोपायेन चरते रासे राधाकृष्णपदद्वयं । इत्यादि ।

End. स्त्रीशस्य पठेद्भक्ते मुखे भाति सरस्वती ।
धर्मार्थकाममोक्षांश्च लभते सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीरासोल्लासतन्त्रे श्रीराधाकृष्णयोः क्रीडावर्णनं समाप्तं ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य रासक्रीडनमहोत्सवकथनं । रासलीलास्वरूपवर्णनं । रासलीला-कीर्त्तनञ्च ।

No. 2152. गोविन्दविरुदावलीव्याख्या । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhávali-vyákhyá. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindávana. Anonymous.

Beginning. गोष्ठोद्यन्मुखपानजलःपनश्च जिह्वमि गोकुलवत् ।
योऽतिस्वयोऽतिनीलः पीतवसनाकरे कलाश्रयः ॥
सन्तापयत्तु य एव हरिप्रियेषु मध्यांशकनिकरैरमृतैरतिमधैः ।
विस्फरिनयां बहुविधां कविविरुदश्रीः कृपाभियोगविकचिन्तवरः स जीयात् ॥
यद्गीता विरुदावल्या गोविन्दविरुदावली ।
सोऽसमर्थापि विशेषज्ञ स नावहितः लिख्यते ॥

— — — — — — — — — — — यस्यां कलिकानामादिमायामथहनमस्या-
कलिकायाः प्रारम्भ श्लोकद्वयं वर्णयति । मध्वित्यादि । पं हरिधिजनयनश्रीगोविन्द येन नया—
इत्यादि ।

End. वासुदेवोपिसुयमन्याविर्भावी गौरचन्द्रः । स्फुटमन्वत् ।
गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यानदि विशारदाः ।
गोविन्दभक्ताकृत्यनु मयि विद्याविभूषणे ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दविरुदावली व्याख्याता ।

विषयः । विरुदावलीलक्षणादिविवेचनपुरःसरं गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यानम् ।

No. 2153. सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boráliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayrásúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sárátsára-tattva-saṅgraha. On the essential principles, dogmas, fasts, observances and rituals of the Vaishṇavas. By Raghunáthadása.

Beginning. चमत्कारानविनाशाय ज्ञानभक्तिप्रदाय च ।
करुणाभिरूपाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
गौराङ्गं तमवेत्यहं प्रणयादभ्यरोजमहं ।
कृपाम्बु परमानन्दं वन्दे प्रेमोन्मदप्रदं ॥
श्रीकृष्णं राधिकाकान्तं यशोदं नन्दं गुरं ।

गोविन्दं सच्चिदानन्दं वन्दे वृन्दावनेश्वरं ॥
गुरुः कृष्णः कृष्णनाम तद्भक्तिश्च जनस्तथा ।
एते पञ्च निरूप्यन्ते त्यक्ता तद्विमुखान् जनान् ॥
गुरुः कृष्णः कृष्णनाम सारात्सारं परात्परं ।
तद्भक्तिरपि तल्लीला तत्परोऽपि तथा जनः ॥

तथादौ श्रीगुरुतत्त्वलक्षणं । इत्यादि ।

End. ततोऽदुःसङ्गमुत्सृज्य सत्सु सज्जेत बुद्धिमान् ।
सन्त एवास्य छिन्दन्ति मनोव्यासङ्गमुक्तिभिः ॥

Colophon. इति सारात्सारतत्त्वसङ्कुले पञ्चतत्त्वोपाख्याने षष्ठविवेकः ।

इति श्रीरघुनाथदासविरचितः सारात्सारतत्त्वसङ्कुलः समाप्तः ।

विषयः । प्रथमे विवेके,—गुरुलक्षणतन्माहात्म्यकीर्त्तनं । वैष्णवलक्षणं । वैष्णवदीक्षाया-श्चावश्यकत्वकथनञ्च ।

द्वितीये विवेके,—श्रीकृष्णस्वरूपादिनिरूपणं । तन्माहात्म्यकीर्त्तनं । कृष्णं परित्यज्य देवतान्तरभजनदोषकथनञ्च ।

तृतीये विवेके,—श्रीकृष्णनाममाहात्म्यकीर्त्तनं ।

चतुर्थे विवेके,—भक्तिस्वरूपादिकथनं । भक्तजनकर्त्तव्यनिरूपणं । श्रवण-वन्दन-दर्शन-चर्च्चन-स्मरण-कीर्त्तनादिफलकथनादिकं । श्रीमद्भागवताखादकर्त्तव्यतानिरूपणं । वैष्णवसङ्ग-माहात्म्यकथनं । मथुराद्वारकादिधाममाहात्म्यकथनं । प्रसादमाहात्म्यकथनं । हरिवासरकर्त्त-व्यता । चरणौ प्रतिनिधिविधानं । उपवासनिरूपणं । जन्माष्टम्यादिव्रतविधिकथनं । सङ्गा-सेवनविधिः । तुलसीसेवनविधिः । चन्दनादिपूजनमाहात्म्यकथनञ्च ।

पञ्चमे विवेके,—वैष्णवलक्षणकथनं । तन्माहात्म्यकथनं । तत्कर्त्तव्यनिरूपणञ्च ।

षष्ठे विवेके,—बहिर्मुखलक्षणादिकथनं । तत्सङ्गवर्ज्जनस्यावश्यकताकथनञ्च । इति ।

No. 2154. कलापदीपिका, भट्टिटीका । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhi, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalápadípiká. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi Svámí, (*ante* p. 148). By Puṇḍaríkáksha son of S'ríkánta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains the text by references to the rules of the Kalápa Vyákaraṇa. The commentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. नत्वा महेश्वरं ज्ञानाक्षरं नरोत्तमम् ।
दृष्ट्वा पाणिनिमतं यदपि श्रीपुरुषोत्तमः ॥
पाणिनिप्रक्रियायां वै प्रसिद्धमाह कौतुकं ।
कलापप्रक्रिया नव्याद्यप्रसिद्धा प्रकाश्यते ॥
कुमितस्यान्नमहोत्सवस्वर्षिण्नु यथा ।
कलापदीपिका धर्मे समयाशेषमात्र च ॥

अथ कविना धर्मधर्मोपदेशकथनाय काव्यमथ कथयन्मनाय क्रमः । अथ श्रीभविष्याण-प्रबृत्तिक्रमकाव्यानि चत्वारि वचनमपि विविधं प्रबन्धकथनकाव्यकथनभेदात् । अथ प्रबन्धकाव्यानि रीतिविशिष्टाः काव्यैः प्रबन्धनं प्रबन्धकाव्ये च काव्यकथनं यथ माघा + + यथा चत्वारि वचनानां प्रकर्षेण तत् श्रीभट्टिकाव्यं महेशादौ इतिहासं व्याख्यायते । महाकाव्यकाव्यादाविषयीकृत्य-क्रियाव्युत्पत्तिप्रयोग कथंच इति कलापव्याकरणाभ्यां प्रवृत्तिरित्थं कुम्भकेदेवरम्याकरणाभ्यां प्रवृत्तव्याकरणानिवर्त्तते पर्यंतिदिति । इत्यादि ।

End. यदि + + + मि पुरुषकाव्यविदो
लघुदीपयन्ति मनसोऽपि महाकवीन्द्राः ।
भाष्य वै बचनं महर्षेरवलं
यद्यामुनानपि क्षयोऽस्य यथा वचः ॥
रत्नाकरोऽवगति बहुधनाकुलानि
पीत्वा प्रयान्ति विबुधाः सदृशीं सुरानी ।
श्रीकामधीर इति मम कुलोऽभिमतो
महाकवीन मनसा चरितं सदैवम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमच्छ्रीकान्तमण्डितात्मजश्रीपुरुषोत्तमकृतायां कला-पदीपिकायां भट्टिटीकायामशेषाशास्त्रमं नाम द्वाविंशः सर्गः । समाप्तायं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६५०॥
विशेषः । कालकलनानुसारेण व्याकरणशब्दा प्रदर्श्य भट्टिकाव्य न वा ज्ञायं ।

No. 2155. भाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,089 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1648. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sábá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bháshávritti. A commentary on the epic poem called Rávaṇa-badha of Bhaṭṭi S'vámí. By Purushottama. This differs from the work described under the next preceding Number in making the Kátantra its grammatical authority.

Beginning. नमोऽस्तु वाच भाषायां यथा पिशुनिकावर्च
पुरुषोत्तमदेवेन सुधी हर्षिर्विधीयते ॥

अथ शब्दानुशासनं । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्यविशेषवता च लक्षणेन शब्दान्वाख्यानात् । वर्णानामुपदेशः क्रमव्युत्पत्तिसौकर्यार्थः । तदुभयं संज्ञार्थं । सा च लाघवेन शास्त्रप्रवृत्त्यर्था । अकारस्य विवृतोपदेशः आकारस्य ग्रहणार्थः । अ इ उ ण् ऋ ऌ क् इत्यादि ।

End. अकारस्य विवृतोपदेशः प्रतिज्ञातः स प्रयोगे संवृतो भवेत् । इत्यः सिद्धिः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीपुरुषोत्तमदेवस्य भाषावृत्तावष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
काशिकाभागवृत्त्योश्च शिवाम्बां वीक्षितुं धीः ।
तदा विधिमयतां आत्मभाषावृत्तिरियं मम ॥
वर्धतु मम मनः श्रीदेवीपादाम्बुजे
द्विजपति वितनपारं वेवितं यस्तुराद्यैः ।
अखिलदलितमनोज्ञं चिन्तयंस्तूयमानो-
चरणविविदितनामा भूसुरः श्रीपदाद्यः ॥
शकाब्दाः १६४५ ।

विषयः । वैदिकप्रक्रियोपयोगिसूत्रपरित्यागेन काशिकावृत्त्यनुसारेण च पाणिनिसूत्राणां सोदाहरणव्याख्यानं ।

No. 2156 स्मरणक्रममाला । Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaraṇakrama-málá. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaishṇavite tract. By Viśvanátha Chakravarti, the author of the Chaitanya-charitámṛita.

Beginning. सर्वाभीष्टप्रद श्रीमद्गुरुदेव दयानिधे ।
नानाविघ्नभयाक्लिष्टं पाहि मां शरणागतं ॥
अथ श्रीगौरचन्द्रस्य । यथा ।
निशान्ते गौरचन्द्रस्य शयनस्य निजालये ।
प्रातःकाले कृतोत्थानं स्नानं तद्भोजनादिकं ॥

28

पूर्व्वाह्णसमये भक्तमन्दिरे परमोत्सुकं ।
मध्याह्ने परमाश्चर्य्यकेलिं कुरुते निजके ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीमत्पादपद्मसेवनं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्त्तिविरचिता स्मरणमङ्गलमाला समाप्ता ।

विषयः । गौरचन्द्रस्य प्रातरादिकालेषु स्मरणप्रकारकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य वृन्दावनस्य च । तथा गौरचन्द्रस्य मानसोपचारैः पूजाक्रमकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य अपिच गौरचन्द्रस्य पूर्व्वोक्त-विधानेन स्मरणादिप्रकथनं ।

No. 2157. पद्धतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 10 × 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájasáhi, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradípa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Krishṇa, Rádhá, Gauráñga, and the followers of the last. By Ghanasyámadása.

Beginning. श्रीशचीनन्दनं गौरचन्द्रं गोकुलवल्लभं ।
वन्दे श्रीमन्नवद्वीपे सदा कैशोरविग्रहं ॥
अद्वैतप्रकटीकृतो नरहरिप्रेष्ठः स्वरूपप्रियो-
नित्यानन्दसखः सनातनगतिः श्रीरूपहृत्केतनः ।
लक्ष्मीप्राणपतिर्गदाधररसोल्लासी जगन्नाथभूः
साङ्गोपाङ्गसपार्षदः स दयतां देवः शचीनन्दनः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीराधाकृष्णचैतन्यभजनक्रमपद्धतिः ।
कारुण्यानां प्रमोदाय संक्षेपान्निर्म्मिता मया ॥
दीने मयि घनश्यामे कृपालेशं कुरु प्रभो ।
श्रीपद्धतिप्रदीपोऽयं मन्त्रो भवतु जीवनं ॥

Colophon. इति श्रीघनश्यामदासविरचितः श्रीपद्धतिप्रदीपः सम्पूर्णः ।

विषयः । चतुःकालीयगौराङ्गस्मरणविधिकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य । ततो गौरादीनां ध्यानक्रमकथनं । श्रीराधिकादीनां ध्यानक्रमकथनमुखेन गोकुलवृन्दावनादिचिन्तनप्रकारकथनं । पूर्व्ववत् नित्यानन्दाद्वैतगदाधरसार्व्वभौमादीनां ध्यानादिकथनं । प्रियनर्म्मसखी-प्राणसखीप्रभृतीनां ध्यानादिकथनं । बलदेवनन्दयशोदारोहिणीसुबलमधुमङ्गलावतंसराधाकुण्डश्यामकुण्डयमुनादीनां ध्यान-कथनं । अष्टकं प्रार्थनाकथनञ्च ।

No. 2158. विराटपर्व्वटीका । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tájapura-grám, Post, Deṅgápáḍá, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Viráṭaparva-ṭíká. A commentary on the Viráṭa section of the Maháblárata. By Arjuna Mis'ra, son of I's'ána Mis'ra. (*Cf.* p. 154).

Beginning. वन्देऽर्ज्जुनमिश्रेण प्रणम्य चरणाम्बुजं ।
विराटपर्व्वणः श्लोका व्याख्यायन्ते यथामति ॥

कथं विराटनगरे इत्यादेः सभां विराटस्य ततोऽभिजग्मुरित्यन्तस्य विराटपर्व्वणश्चतुर्व्वर्गैकसा-धनीभूतं सत्यं द्यूतच्छलप्रयुक्तायामज्ञातवत्सरकरणप्रतिज्ञायां न त्याज्यमिति तात्पर्य्यार्थः । विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं द्वैतवनादित्यन्तस्य अज्ञातवासनिर्व्वाहाज्ञातपरिचर्य्यापरिपाकः तत्र च यां कामवस्थामुपगतस्तोपजिजीविषोः प्रभुश्रीपदं श्रेयःसाधनमिति । इत्यादि ।

End. मैरेयं मद्यविशेषः । अभ्यत एव अभिलक्ष्य स्थिता । श्रिया शोभया ॥
अल्पधीमन्दधीव्याख्यामाख्याये हतिनां मुदे ।
विराटदीपिकैषास्तु मम सञ्चितवेश्मनि ॥

Colophon. इति श्रीभागवताचार्य्यपाठकाचार्य्यश्रीमदीशानतनयश्रीमदर्ज्जुनमिश्रकृता विराटटीका समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2159. महाभारतं आश्वमेधिकपर्व्व । Substance, palm-leaf, 29 × 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápura-grám, Post, Boyáliyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahábhárata, A'śvamedha Parva. The history of the Páṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukshetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahábhárata of Vyása, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyása's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recession of Vyása. The only portion extant is the A'svamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyása's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
जनमेजय उवाच ।
कथं युधिष्ठिरः श्रीमान्मम पूर्व्वपितामहः ।
अश्वमेधं क्रतुवरं चक्रे बन्धुभिरन्वितः ॥
जैमिनिरुवाच ।
शृणु राजन् प्रवक्ष्यामि धर्म्मराजस्य चेष्टितं ।
हते पितामहे याते धर्म्मपुत्रोऽतिदुःखितः ॥
यदृच्छया च संप्राप्तं व्यासं पप्रच्छ सादरं ।
केनोपायेन मे नश्येत् गोत्रवधाहृतं अघं ॥
भूयं पितामहमाप्नोमि तस्मै भूमि तपोधन ।
पिता भीष्मेण कर्णेन द्रोणेन च विवर्ज्जितं ॥
न मे प्रीतिप्रदं राज्यं यत् प्राप्तं पूर्व्वमार्ज्जितं ।
कर्णस्य मन्दिरं रम्यं प्रशुचेःपणमन्वितं ॥
मया शून्यं कृतं तत्तु मान्यतं दानवर्ज्जितं ।
यथार्थिनां मया नित्यं लब्ध्वा यानि प्रदर्शिताः ॥
यथाद्भूमि शुभानि तव शुभानि शोकदं ।
पितृमदीयमिदं राज्यं यत्र भीष्मेण मानुजाः ॥
सार्धं विरचितं यदेतं चतुर्भिर्वर्ज्जितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यहं श्रवणादेव सदा धर्म्मफलं लभेत् ।
यथाप्रत्यपि वै कार्यो विधिः सावधिवर्ज्जितः ॥
यथोदितैव पर्व्वाणि कथितानि विस्तरात्मने ।
ततश्चाश्वमेधाख्यं पर्व्व राजन् शृणुष्व तत् ॥
इत्यन्वयेय राजेन्द्र कुरुराज्ये कुलोद्वह ।
वर्षाणि नव जातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते जैमिनीये आश्वमेधिके पर्व्वणि भवकथनं नाम नवष-ष्टितमोऽध्यायः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जैमिनिना सह जनमेजयस्य संवादेन भीष्मद्रोणादिस्वजन-विनाशजनितस्य युधिष्ठिरस्य व्याससमीपे शोकप्रकाशनं । भगवता व्यासेन च तस्य अश्वमेधानुष्ठा-नेन पूतोभवेति सन्दिष्टोऽसौ कथं मया महायज्ञोऽयं विस्तरचितेन च यज्ञमिदं प्रचरते कर्त्तुमिति सम्बन्धसमस्तामूर्च एव भगवानाह मदनाभिधानेन यदान्वेन राज्ञा विनाशदर्शितः पराक्रमश्चाव

ब्राह्मणेभ्योऽपहृतं धनं प्रदत्तं, तच्च तेनाद्य पर्य्यन्तमद्यापि केनाप्यस्पृष्टमिति वर्त्तते। महात्मनीव समारभतां याग इति। भीमपुत्रस्यामकर्णादिसहचरसहितस्य यज्ञीयाश्व ग्रहणार्थं वृषकेतुमेघवर्णाभ्यां सह भीमस्य यौवनाश्वराज्यगमनविवरणकथनं। भद्रावतीपुरीवर्णनं।

४—६ अध्याये,—भीमपौत्रस्य मेघवर्णस्य अश्वहरणपूर्व्वकं पलायमानस्य पश्चात् धावन्तं ससैन्यं यौवनाश्वमुपलभ्य कर्णपुत्रस्य वृषकेतोः समरसंरम्भवर्णनं। अथ मूर्च्छामापन्ने वृषकेतौ भीमेन सह यौवनाश्वकुमारस्य सुवेगस्य युद्धवर्णनं। अथान्तरे मूर्च्छितस्य यौवनाश्वस्य वृषकेतुप्रयत्नेन लब्धचैतन्यस्य च नितरां निर्व्विण्णतया भीमसाह्वय तेन सह सन्धाय ताश्व स्वपुरीं प्रवेशयतोऽश्वहिनापुरप्रयाणवर्णनं। अथ जरद्गवाया हस्तागमकीर्त्तनञ्च।

७—११ अध्याये,—कृष्णयुधिष्ठिरादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय सपरिजनस्य यौवनाश्वस्य स्वपुरीगमनकथनं। संक्षेपेण भगवलतलयज्ञविवरणं' संक्षेपतः ब्राह्मणादीनां वर्णानां धर्म्मकथनं। विधवाकृत्यनिरूपणं। अन्यकीर्त्तेरिष्टीप्रभृतिसम्बन्धकथनं। लक्ष्मीस्थैर्य्यकारणकथनं। अथ यज्ञानुष्ठानकाले वसुदेवेन सार्द्धं भगवतः सान्निध्यार्थं तमानेतुं भीमस्य द्वारकापुरीप्रवेशपूर्व्वकं तत्र भोजनपारिपाट्यदर्शनवर्णनं। कृष्णस्य भोजनकाले सत्यभामायाः परिहासकरणं। सपरिवारस्य कृष्णस्य हस्तिनापुरीमुद्दिश्य गमनकाले कामिनीनां मनोऽभिलाषवर्णनं। कृष्णमुद्दिश्य गोपानां सुभाषितकथनञ्च।

१२—१५ अध्याये,—सद्याधिमखकृतकृष्णतोषवर्णनं। आत्मसङ्कल्पकृतस्तोत्रकथनं। अथ पुरीप्रवेशपूर्व्वकं कृष्णादीनां यज्ञीयाश्वदर्शनकाले अनुशाल्वकर्त्तृकाश्वहरणनामकीर्त्तनं। तेन सह युद्धकाले प्रद्युम्नकृष्णादीनां मूर्च्छाप्राप्तिकथनं। अनुशाल्वेन सह युधिष्ठिरस्य सन्धिकरणकथनं। अथ चैत्रपूर्णिमायां युधिष्ठिरस्य अश्वमेधारम्भकथनं। अश्वरक्षार्थमर्जुनस्य नियोजनकथनं। अथ माहिष्मतीपतेर्नीलध्वजस्य पुत्रः प्रवीराभिधानः पुष्पितासु लतासु सार्द्धं कौतुकवशेन रममाणोऽसौ अश्ववरं वीक्ष्य तां पुरीं निनायेतिकथनं। तेन सह पार्थादीनां युद्धवर्णनं। तत्र स्वाहानामिकया नीलध्वजकुमार्य्या वह्नेर्विवाहवृत्तान्तकथनञ्च। अथ नीलध्वजेन पार्थाय अश्ववरे दत्ते नितरां मन्युवेगसमापन्नाया नीलध्वजपत्न्या ज्वालाभिधायाः प्रतिशायाः पतिपार्थवैरवशेन पुत्रशोकार्त्ताया गङ्गाया शापरूपेण बभ्रुवाहनशरप्रवेशकथनं।

१६—२१ अध्याये,—अथ विन्ध्यगिरिप्रदेशं प्रति चलितस्य अश्ववरस्य शिलास्पर्शेन जड़ीभावप्राप्तिकथनं। ततश्च पार्थस्य सौभरिमुखात् उद्दालकमुनिपत्न्याः शिलाभावप्राप्तिविवरणश्रवणकथनं। तत्र प्रसङ्गेन स्त्रीणां विहिताविहितव्यवहारकथनञ्च। अथ चम्पापुरीपतेर्हंसध्वजस्य तद्वरलब्धपुत्रवधकथनप्रसङ्गेन तत्पुत्रस्य सुधन्वनः प्रियामनोरथसम्पादनव्यग्रतया पार्थमभियोधयितुं पित्रा दत्ताज्ञस्यापि कालविलम्बदर्शनात् शङ्खलिखितोपदेशेन तस्य तप्ततैलप्रवेशदण्डकथनं। तत्र भगवत्स्मरणप्रभावेण अक्षतशरीरस्य तस्य पुनः पित्रा सह पाण्डवकुलकटकाय प्रयाणवर्णनं। अथ

अर्जुनेन तस्य सुधन्वशिरसः छेदपादयोः पतनवर्णनं। तथा तद्‌गजमस्तकपतने मंडपे छेदा-
न्यया सुधीवनप्रकरणस्य प्रयाससहितस्य चलितस्य सदृशस्य पुरतस्तत्युद्धकाय शिवारूपेण प्रति-
वीतेः परोक्षप्रदर्शनं। अथ पराजितोऽसौ शिवानुचरोऽनिजावस्थां पार्थाय कथयामास। तथा
च सोऽकृष्णमभिचिन्तितोऽभवत्, भूतपतिः स्वयमेव अस्त्रेणं सद्वृर्षणायाय प्रेरयामास। अथ
तस्मिः स्वावपातेन संमूर्च्छितस्य पतितोऽ कथमपि प्रयासमीषं तत्रिविवेष। अथान्तरे तस्मी
तस्थासकथचनेन शिवसन्तोषनायाय तत्स्वधनालापां योजयामासेति स्वात्मकथनं। अथ तुरगस्य
शरीरप्रवेशेन तुरगीभावप्राप्तिकथनं। ततस्तस्य स्वप्रभावप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

२२—३६ अध्याये,—अथ सभावमायस्य हयवरस्य वीराभ्यप्रवेशपूर्व्वकं तत्र बन्धनप्राप्ति-
कथनं। अथ दूरे पराजिताया नारीपुरीस्वामिन्याः प्रमीलायाः पार्थहस्तपाणिग्रहणकथनं। अथस्य
राक्षसपुरीप्रसङ्गकथनं। तस्य मणिपुरगमनप्रसङ्गेन मणिपुरवर्णनं। पितृशापेन चित्राङ्गदाया
सर्पीभावप्राप्तिकथनं। बभ्रुवाहनस्य पार्थेन सह युद्धेऽपि पुत्रवर्णनप्रसङ्गेन कुशेन सह रामस्य
समरसंरम्भे हनुमता समुद्दिष्टे संक्षेपेण रामचरितवर्णनं। सीतानिर्व्वासनकाले रामेण सह
भरतादीनां विवादकथनं। विस्तरेण रामकृताश्वमेधयज्ञकीर्त्तनं। सद्गुरुसमीपात् तस्य
बन्धनप्राप्तिकथनादिकञ्च।

३७—४८ अध्याये,—बभ्रुवाहनहतपार्थस्य केतुविनाशकथनं। उलूपीचित्राङ्गदयोः परि-
देवितवर्णनं। तयोरुपदेशेन सञ्जीवकमणिप्रभावात् तेषां जीवनप्राप्तिकथनञ्च। प्रपश्चात् बभ्रुवा-
हनस्य सञ्जीवकमणाम्रमविवरणकीर्त्तनं। यदा खलु बभ्रुवाहनेन पार्थोऽभिपातितस्तदा पुनराह्वाय-
देशेन दुर्बुद्धिहतपार्थशिरोऽपहरणविवरणकथनं। रत्नपुराधिपतिपुत्रस्य ताम्रध्वजस्य युद्ध-
वृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र तत्पितुर्मयूरध्वजस्य हयप्राप्तिकथनाय कृष्णाय देहार्द्धदानविवरण
कथनञ्च।

४९—५९ अध्याये,—अर्जुनस्य मयूरध्वजात् हयप्राप्तिकथनं। माहिष्मतीपुराधिपस्य वीरव-
र्म्मणः अग्निदेवसमविरोधकथनं। यमेन सह वीरवर्म्मसुताया मालिन्या विवाहकथनं। तत्र यज्ञ-
प्रसङ्गेन विचित्रविकारादिरोगाणां वंशादिकथनं। भक्तैः तेषां कर्म्मविपाककथनञ्च। चन्द्रहास-
चरितप्रसङ्गेन विवरणकथनं। अर्जुनादीनां नारदमुखात् चन्द्रहासचरितविवरणकथनं। तत्र
दुष्टबुद्धेर्मन्त्रिणः सुताया विषयाः चन्द्रहासस्य विवाहादिकीर्त्तनञ्च।

६०—६८ अध्याये,—कौन्तलपस्य राज्ञः पुत्रसमागमस्य चरित्राध्यायकथनं। चन्द्रहा-
सस्य भगवत्पार्थिवं समर्पितस्य मदनस्य वधहेतुकीर्त्तनं। सामन्तानां स्वप्नावस्थाकथनं।
कथापूर्व्वोत्तरप्रयाणावसरे हयप्रवेशहेतुकीर्त्तनं। तत्र पतितानामर्जुनादीनां रथकुञ्जराणां सैन्य
सैन्यप्रवेशनस्य बकदाल्भ्यस्य कृष्णेदर्शनप्राप्तिकथनं। अथ जयद्रथस्य नगरप्रवेशकाले पार्थस्य दुःख-
प्राप्तिकथनं। विस्तरेण युधिष्ठिरस्य अश्वमेधयज्ञवर्णनं। दक्षिणादानकीर्त्तनञ्च।

No. 2160. आयुर्व्वेददीपिका, वा चरकतात्पर्य्यटीका । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 266. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokas. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Puntiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhikádhara Kaviràja. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká**. A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapáṇidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by A'treya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sútrasthána, Nidánasthána, Vimánasthána, Sárírasthána, Indriyasthána, Chikitsitasthána, Kalpasthána, and Siddhisthána. This eightfold division obtains also in Susruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. गुणत्रयविभेदेन मूर्त्तित्रयमुपेयुषे ।
त्रयीभुवे त्रिनेत्राय त्रिलोकीपतये नमः ॥
सरस्वत्यै नमो यस्याः प्रसादात् पुण्यकर्म्मभिः ।
सुविदर्पणसंक्रान्तं जगद्ध्यवमीक्ष्यते ॥
प्रत्यक्षादिविदे वेदभरद्वाजपुनर्व्वसून् ।
कृताग्निवेशचरकप्रभृतिभ्यो नमो नमः ॥
पातञ्जलमहाभाष्ये चरकप्रतिसंस्कृते ।
मनोवाक्कायदोषाणां हन्त्रेऽहिपतये नमः ॥
मरद्गतक्कदिह्चरकार्थानुगामिनी ।
क्रियते चक्रदत्तेन टीकायुर्व्वेददीपिका ॥
अस्याः चक्षुर्व्वाक्कुथानुतिपरिक्षीनपुनानीति वो-
मासं नोपयितुं पवोदपयसां मात्रीति भिक्षूयति ॥
व्याख्याभ्यासरसप्रकाममनिदं मन्निन् यदि प्राप्यते
त्वापि + + कथोगुणक तदसौ कर्वे चर्व दीयतां ॥

इह हि धर्म्मार्थकाममोक्षपरिपन्थिरोगोपशमाय भगवद्भिर्मुनिभिः प्रणीतायुर्व्वेदतन्त्रेष्वति-विस्तरेण सन्ति सर्व्वमानावस्थायुर्व्वेदपुरुषार्थी न सम्यगर्थाधिगमः । तदनधिगमाच्च नहिचि-ताभ्युदाये तद्वैद्यपदवीमलंजायतेति मन्दमानः चरककारचिकित्सितस्थानप्रविष्टोऽस्मदायुर्व्वेदानधि-सुबोधनार्थं शास्त्रमर्थविचारं कायचिकित्सायथासमायुर्व्वेदतन्त्रं प्रवेतुमारभामहे । तत्रैव तन्त्रे सूत्रनिदानविमानशारीरेन्द्रियचिकित्सितकल्पसिद्धिस्थानाख्यकेऽभिधानके निखिलतन्त्रप्रधानाध्या-भिधायकतया सूत्रस्थानमेवादौ पठ्यमतोऽस्मदुपलभ्यते । सूत्रस्थानं समुद्दिष्टं । तत्रास्य प्रियं मुखं । इत्यादि ।

End. यथाक्रमविषयत्वेन पूर्व्वोक्तो + + रोगाधिकारिको विषयं सम्बः सायुर्व्वेदमित्या-दि चरकः प्रवक्ष्यामीत्यादि । सर्व्वमवाद्यमसूत्रीयः ।

Colophon. इति श्रीचक्रपाणिदत्तकृतायामायुर्व्वेददीपिकायां चरकतात्पर्य्यटीकायां इन्द्रियस्थानं समाप्तं । सन् १२७७ साल ।

विषयः । चरकोक्तिसूत्रनिदानचिकित्सितस्थानस्य व्याख्यानं ।

No. 2161. रसेन्द्रसारसङ्ग्रहः । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Rádhikádhara Kavirája. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasára-saṅgraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metalic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the *rationale* of medical treatment. By Gopálakṛishṇa Kavirája.

Beginning. रसेन्द्रमिव निःशेषजगदानन्दकारणं ।

अखण्डमपि सर्व्वं भवता प्रकटं योगसाधनं ॥

नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं दृष्ट्वा तन्त्राण्यनेकशः ।

श्रीगोपालकृष्णेन क्रियते सारसङ्ग्रहः ॥

चिकित्सायां ये केचित् कथिताश्च भवन्ति हि

एकीकृत्य तु ते सर्व्वे लिख्यन्ते यथाक्रमम् ॥

अथ रसशोधनमाह ।

आयुष्यमारोग्यमिहार्थधर्म्मप्रदं नृणां ।

चिरमारोग्यदायित्वात्तस्यैवाद्यः स्मृतोऽधिकः ॥ इत्यादि ।

End. दोषोष्माद्भिसवाद्दोषाख्या मध्नन्ति येषया ।
चक्र सूतस्य माहात्म्यं वेत्ति मधुनं चापरः ॥
मधानीशकथः ।

Colophon. इति रसेन्द्रसारसंग्रहे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातूनां जारणमारणादिविविधकथनपूर्ब्बकं ज्वरादिषु सर्व्वाधिकारेषु भैषज्यविधानकथनं । भैषज्यकरणप्रकारकीर्त्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 187 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamanjarí. On metalic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapáṇidatta and Náráyaṇa. By S'álinátha.

Beginning. यस्य श्रीभूमिपत्नी निवसति सततं निश्चला वक्षसीव
यस्याः सर्वे धनुष्मान् सुकनकसुषमोल्लासवत्पीतवासाः ।
भक्त्याये चक्रवत्क्षितिपतिमनुःस्वच्छवक्त्राणि चापी-
द्वेषेन्द्रैः स्तूयमानं जलधररुचिरं तं भजे रामचन्द्रं ॥
उक्ताश्चक्रेण ये द्रव्यगुणा नारायणेन च ।
तथान्यैश्च लिखितास्ते शालिनाथेन यत्नतः ॥
कश्चिट्टीकाकृतो व्याख्याविशेषमविमत्य सः ।
पर्य्येन लिख्यते यत्नं व्याख्यानं वचनं च ॥
यच द्रव्यगुणा यत्नं कथ्यन्ते रोगवल्लभाः ।
येषां ज्ञानेन भिषजो न मुह्यन्ति कदाचन ॥
किञ्चिद्द्रव्येण कुरुते कर्म्मपाकेन चापरं ।
गुणान्तरेण वीर्य्येण स्वप्रभावा द्रव्यमेव च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परिचरन्ति मानवमहितीयं
देवलसोऽपिनवधनामकरं परस्य ॥
येषां मुखे यतिक + + पद + भाषां
स्नेहेन वा भवति काव्यमयं नराणां ॥

Colophon. इति श्रीशालिनाथविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातूपधातूनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण गुणनिरूपणं ।

No. 2163. नाडीविज्ञानम् । Substance, country-made paper, 20 × 8½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 178 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Rádhidhara Kaviréja. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Náḍivijnána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. ब्रह्माण्डस्यादिदेव विष्णुं त्रिपुरारि वासवः ।
स्व वेदवेदं वेदविन्द्यं पौरुषि वर्णेश्वरवर्णं ॥
देवीन्द्रमवधायुर्षं वर्णाश्रमूरुवासवं ।
प्रणम्य नाडीविज्ञानं क्रियते शास्त्रदर्शिभिः ॥
श्रीमद्गोविन्दरामेण सेनेन क्रियतागुणा ।
श्रीगुरोश्चरणाम्भोजप्रसादेनयथाक्रमात् ॥
प्रथमं तावन्नाडीपरीक्षणादेव वात-पित्तकफिनरोगाणां साध्यासाध्यत्वविशेषज्ञानत्वमाह ।
इत्यादि ।

End. मध्यादिरात् प्रवक्ष्येव मध्यमाने मधुपानेवेन् ।
क्वचित् + + + वक्ष्यमाणान् नाडीरवविज्ञानतः ॥
क्वचित् प्रकरणानापि नाडीज्ञान + + [illegible] ॥

Colophon. इति नाडीविज्ञानं समाप्तं ।

विषयः । ज्वरादौ नाडीपरीक्षाविवरणं ।

No. 2164. णत्वभेदः । Substance, country-made paper, 20 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Paṇḍit Iśánachandra Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral ṇ. By Mádhava Achárya.

Beginning. आदुर्वारौ गुणः कोणो कणं च इत्यपि ।
वाणी मणिः पाणिश्च श्रेणिकेणुः कणा कणः ॥ इत्यादि .

End. मणवाणी च वाणूरः स्थूणा कणश्च गणिका ।
पौराणिकवचनेषु प्रयुक्ताः केवल कीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति माधवाचार्यकृतो णत्वभेदः समाप्तः ।

विषयः । णकारादि मूर्द्धन्यणकारयुक्तानां शब्दानां प्रदर्शनं ।

No. 2165. रसेन्द्रकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 21 × 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájas'áhí, Bábu Rádhikádhara Kaverája. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpadruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭa, Mahámahopádhyáya, son of Nílakaṇṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Bráhmáṇa of Drávida. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmaceutist.

Beginning. श्रीमेशं यज्ञभवनं निर्गुणं निरुपाधिकं ।
सदसद्रूपिणं वन्दे तं कारणकारणम् ॥
वन्दे चरणपद्मं श्रीगौरीनीलकण्ठयोः पित्रोः ।
यत्कृपया जलजन्माचरन्ति दुःखाम्बुधिं तीर्णाः ॥
तापत्रयापहर्ता हरिरिव वह्निजिविरञ्चिसम्भवः ।
स जयति सुधादीप्तः पीताम्बर इव पारदेश्वरः ॥
रसलोकोपचारैः सुवाचाः विविधेशाय ।
तत्तद्रसेन्द्रतन्त्राद्रसेन्द्रकल्पद्रुमे वाचाः ॥
वैद्यपविपालिक चार्वेदः श्रीमद्वेदकृष्णजनितः ।
श्रीरामकृष्णभट्टः कलितामिव नीलकण्ठभट्टसुतः ॥
यत्विमलकुलमात्कविकिश्चति प्राकृतावी यः ।
स कथं सरससमानो यो नानुपयातानां येषां ॥ इत्यादिः ।

End. पञ्चावचमते कुर्यादेवमं चाभयोदयं ।
इति विषाधिकारः ।
रसोद्भूतं निखिलाजवेषु सुखेषु चैवोभयकर्मकारि ।
सिद्धौषधं यत् सुलभं प्रसिद्धं यथानुभूतं ववरा रचितं ॥
सिद्धौषधमभिचरितमखिलमिति ।

Colophon. इति दाक्षिणात्यद्राविड़वैदिक-श्रीनीलकण्ठभट्टात्मज-श्रीरामकृष्णभट्टमहामहोपाध्यायकृते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रवेशनकाण्डः समाप्तः । समाप्तश्चायं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधो ग्रन्थः ॥

विषयः । रस (पारद) शुद्धि-मूर्च्छा-बन्धन-मारणादिविधिकथनं । रसमध-अभ्रक-माक्षिक-हरिताल-मनःशिला-सिन्दूरशोधनादिकथनं । तथा चपलविमलादिशोधनकथनं । योगसं-

स्नानविधिः। सर्व-रोग-नाश-श्रीमद-रस-औषधधनीनां भक्षणविधिः। मषीधावनवर्णनं। वकराधावनवर्णनं। मच, दोलायन्त्रं। स्वेदनीयन्त्रं। कच्छपयन्त्रं। सोमानलयन्त्रं। वंशपात्र-यन्त्रं। पुटयन्त्रं। पातन-डमरु-यन्त्रयन्त्रादि। भूधरयन्त्रं। वज्रमूषायन्त्रं। वालुकायन्त्रं। मल्लिकायन्त्रं। मालिकायन्त्रं। गौरीयन्त्रं। नम्रकयन्त्रं। कोष्ठयन्त्रं। डमरुयन्त्रं। जलयन्त्रं। एतेषां यन्त्राणां निर्माणप्रणालीकथनं उपयोगिता च कथनञ्च। रसायनविधिवर्णनं। ज्वरादिषु सर्वेषु रोगेषु भैषज्यनिरूपणं। औषधभक्षणविधिकीर्तनञ्च।

No. 2166. त्रिपुरासुन्दरीस्तुतिकाव्यम्। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundari Deví. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurásundarí-stuti-kávya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurásundarí and of her achievements. By Kálidása, son of Rámagovinda. The work is an imitation of the Gítagovinda of Jayadeva.

Beginning. वन्दे वाञ्छितदात्रीं त्रिपुरपरमतां सुन्दरीं दिव्यवेशां
प्रातःसन्ध्याम्भपुञ्जद्युतिनिजविभवं मन्दिरामन्दरूपां।
भक्ताभीष्टानिरिक्तंप्रदपदकमलां मल्लिनां मानुकम्पां
लक्ष्मा त्रिनायमानामविरह + + नमु स्मृमन्मोरमतां॥

— — — — — — — — — —

उदयत्श्रीभुवनेश्वरीपदपरः श्रीदुर्गारामेश्वरो-
द्दाम। धनदरिद्रमोक्षपरः मर्दन्मनामानः।
भाग्या रामरतिकृतिमे चिर कवं चंद्रोदयोऽयं सती
श्रीदुर्गपदमेवोदयाञ्जरनमः मन्दप्रियः मर्मद। ॥
श्रीकालीचरणाब्जयोर्मधुव्रतमः श्रीमत्पमःकानुग-
कम्प्रीत्या परया प्रियावंशमताः श्रीरामगोविन्दजः।
श्रीकृष्णीवदिनन्दनः सुविहितः श्रीकालिदेवेऽमहान्
राजीवहितमानःसौमधवरव्याख्याम्बये सन्मनः॥

— — — — — — — — — ।

रामेश्वरलनवद्दपरिवेशः।
प्रवदितमपिमनमावनमधः। इत्यादि।

End. इति वरवरमाहीपाश्रितरसकाव्यप्रबन्धकनिपदश्रीरामभूतिप्रबन्धः।
समस्तितुभिदमायर्याचमे माधमक्ष सुजनरत्नविधाये कालिकामाहिकाभे॥

धीरानन्दशोषकारी गुणकुलविदितो नामसत्यादिभामा
नामश्रीरामगोविन्दचरणशरणः श्रीमतः कालिदासः ।
सर्गोऽयाद्द्वादशोऽयं त्रिभुवनजननीस्तोत्रसाध्ये सुकाव्ये
गच्छे तस्यातिभव्यं स्तुत इव उत तत्त्वाधवः श्रावयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीत्रिपुरसुन्दरीस्तुतिकाव्ये द्वादशः सर्गः ॥
शाकेऽग्निमुनिषट्चन्द्रमानितेऽब्दे कृतं मया ।
मातापितृपदध्यानकालिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गे,—त्रिपुरसुन्दर्य्या आविर्भाववर्णनं । २ये सर्गे,—तस्यास्तपस्यावर्णनं । ३ये सर्गे,—तस्या माहात्म्यवर्णनं । ४र्थे सर्गे,—तत्कृतजगत्सृष्टिवर्णनं । ५मे सर्गे—जगद्रूपनामगत-वर्णनं । ६ठे सर्गे,—देव्याः शरीरवर्णनं । ७मे सर्गे,—रूपवर्णनं । ८मे सर्गे,—स्वाभीष्टसिद्धये प्रार्थ-नावर्णनं । ९मे सर्गे,—देव्या रत्याभासवर्णनं । १०मे सर्गे,—सुरसंवादे देव्या अधिष्ठानवर्णनं । ११शे सर्गे,—देवीभक्तमाहात्म्यवर्णनं । १२शे सर्गे,—भक्तजनाभिलाषवर्णनमुखेन देव्या नाममा-हात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । (जयदेवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निर्म्मितमिदं गीतिकाव्यमिति भ्रम् ।)

No. 2167. गीर्व्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 × 4, inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání Saratsundarí Deví. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girváṇa-padamanjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarája.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. कुशल्या भवन्तः । कस्मादागताः । कां दिशमलङ्कर्त्तुं स्थ । कां दिशमलं कर्त्तुमीच्छा । कुत आगताः । कर्णाटदेशादागताः । कस्माद्देशात् समागता भवन्तः । महाराष्ट्रदेशात् समागतावयं । के यूयं । वयमुत्तरदेशिकाः । किमागमनकारणं । अत्र किञ्चित् प्रयोजनमुद्दिश्य समागतास्माभिः । इत्यादि ।

End. मम यद्गुणदत्तु भवद्भयोग्यं तदेव मया स्वीकृतं स्वामिनः ॥
कृता वरदराजेन गीर्व्वाणपदमञ्जरी ।
मनोप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्व्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । बालानां संस्कृतप्रवेशाय प्रश्नोत्तरक्रमेण संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्त्तनं । कवि-दुपन्यासावतारेण च विवोपदेशकथनञ्च ।

No. 2168. देवीभक्तिरसोल्लासः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Devíbhakti-rasollása. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Durgá, and the second of the true nature of Vidyá, or the female energy. By Jagannáráyaṇa.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥

End. [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥

Colophon. इति देवीभक्तिरसोल्लासे [illegible] ।

विषयः । प्रथमविलासे देव्याः [illegible] । द्वितीये विद्या-[illegible] ।

No. 2169. मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávagíśa. Appearance, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Ráma Tarkavágís'a. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. नत्वा मधुपदाम्भोजमविनाशवडिविदं ।
मुग्धबोधव्याकरणशेषमतं रामशर्म्मणा ॥

णिजन्ताद्र्त्वाश्चौ वेवर्णं । णिजन्तादेः पदार्थपर्य्यन्तो वेवर्णं स्यात् । यथाहयौ यत्वं । एकीमणिजन्तिः सूरतः । इत्यादि ।

End. पुष्पमत्वाः । निमिषकालीनत्वा पुष्पमध्ये यावकः स्युः । अग्निहोत्रयाजी पुत्रोऽभिजिता जनाः कठः श्रोत्रियता श्रोत्रायाद्वीत् यज्वी अजिता इत्यादि ।

विद्वन्मन्दोदयम्योऽलमुपरि बोबोपदेवः कवीन्द्र-
श्चेन व्याकातिशयां कठिनतरमपि प्रेक्ष विद्यार्थ्य यत्नात्
नानातन्त्राणि दृष्ट्वाऽखलमविरचितं रामशर्म्माऽप्यशेषं
तन्वापायाप्रबोधं अकृतमितमतये श्रीयुतः सन्ततान ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामतर्कवागीशविरचितं मुग्धबोधपरिशिष्टं परिपूर्णं ।

विषयः । बोपदेवकृतमुग्धबोधव्याकरणानुक्तानां वैयाकरणप्रक्रियाणां सोदाहरणस्वरूप-प्रदर्शनं ।

No. 2170. उष्मभेदः । Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávágíśa. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. येषः शर्व्वविशालशालसकलं शोषिदंशोषिबोधः
शकशीषप्रमशोभनश्च सूर्यं शरणं शिवं ।
सुखं दर्शनमाशनं सुभगं कैशाखप्रभांसुखं
शिवं शोषकश्लेषशेखरविराजैरावतेषमुतं ॥ इत्यादि ।

End. कंसर्व घोषणं यर्व्वं सवलावसवाध्वजं ।
सहसारसर्व्वसारसापुरुषोत्तमाः ।
+ + + कलवल दन्त्यस्तम्भ संस्थिताः ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमविरचित उष्मभेदः समाप्तः ।

विषयः । शकारादिक्रमतः शषसयुक्तानां शब्दानां निर्द्देशनं ।

No. 2171. हैमाङ्गिकी । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Ráya Nimanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimáṅgíkí. A poem in praise of Gauráṅga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Vishṇu. By Mahes'auáráyaṇa S'armá, disciple of Rádháramaṇadása, a Vaishṇava of great sanctity.

Beginning. चेतोभिः कलितः स्ता:िव नवद्दीपे पुनर्वा इव-
देवां कान्तिमुपं यतीन्द्रमचलां मूर्त्तिं चरन्नः चर्चे ।
इत्थां प्रादुरभाचि चः कलितनध्यान रवेमुद्भाजितं
तं सर्वेऽपि विवेन्द्रनन्दितपदं चैतन्यदेवं भजे ॥
सन्तोभिरुपधायरेव वद्दैनारोध वेतायना यं
जन्मः कदरेऽपि वन्ति गुणवद्योभिः विवाङ्गः परं ।
यं मन्त्र गुणरेऽपि वेमिमिवर्यं भूतांमनसा इयं
तत्वार्थं पुरुषोत्तम विचित्तः पीताम्बरः कश्चित ॥
यदृभिदं कुसमैदुरन्तसंसर्वं नीतः भवं दुःखिता
दृष्टा दशकुटुम्बकपञ्जरितं यातायरदुःखोपितं ।
चित्तोत्पावनरीरितं विषयं मायाद्विवैयन्तरं
यथः प्रापयं ककामदेवं मार्द्रकमितीदृशं ॥
ये येनं चरितावलम्बि मरयं निर्विशतातारयद्-
भूतानं वन्दे गुणनिवरवमनवन्दि माविनं ।
देवां भारतसूक्तिः विमलनां वाक्याकलीदुनी
तत्त्वादाप्य निवेदनामनयीः कथाभिरूपचरंथं ॥ इत्यादि ।

End. तत्वार्थीयनमर्द इदतूक्तिमनुगतां ।
भौतप्राप्यतं भुवाहरवायां वदा नव ॥
यमी नारायणायादो मराय च मनोगतः ।
वरीयताय मारमै वैदुपायाय वै नमः ॥

Colophon. इतीरमद्भाकवरविद्यालयरथयमनयवायागुरीवनरामद्धवीरविदग्ध-
मनवन्दिरावरिद्रूरितनननरिद्ववरणा विद्यागुवारवचरितपीन्द्राररवविराजमानपरवनावनयी-
व-पीवनरावरवधरावभिराम-चौवैमयापावीवर्मवारात्प्रवित-पीतचैतन्यावचर्द्धितवित्सा
हैमाङ्गिकी नाम नीलमीदामरचतुरुतिः समाप्ता ।

पितवः । शैराशापरमाणपिवक पैतमस सोपदाजीन तस भमपद्पतारसंवापमं माया-
म्मपयंमं परितकीर्त्तनम ।

No. 2172. तन्त्रप्रदीपः । Substance, palm leaf, 12 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1493. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradípa. A commentary on the Sáradá-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmaṇa Des'ika.

Beginning. वन्दीहमनुपवघुम्ममसंवघान-
सप्राङ्गनं मधुरमानममधुतम ।
माध्वीकधौरमविवासकवाविलम्बि
वीतस्ममनुजमिव पिवमानमीश्रु ॥
पौवीपावकिरीटरमरपिप्रौपमप्रभामकत-
कोरवैरपहार — — — — — — ।
— — — — रावमेन्द्रहृदती हारिद्रापिमावच-
कमाद्दाविरमूढुमहावर रविकालः कुमारावली ॥
भीमारद्दातिलकदुर्गममार्गसौधा-
मष्ठामवाम्भतमधीतितिरीपितार्थाः ।
संक्षापतामनुपदं वाजितं पिवोच
— — — — — — — — — ॥

यत तन्त्रस देवताप्राधान्याद्देवतानाव मन्त्रमवतया मन्त्राणामपिवषीकलतया यर्षाना-
मपि मत्रिपरिनामिनात् मन्त्रेरपि विपाभिन्नतया मन्त्रमूर्त्तं दैवतं शिवं मूलीभूतं — — —
— — — — — — शिवशिवावी नतिपमाति । विद्यामन्देति । इत्यादि ।

End. ईशिकोपमवकारगुरा । नवीनानि विवेषवानि । शेषं सुगमं ॥
प्राभूतूदेवरानीभिनरिपुवपनिर्दंपैमारावचाम-
वमापि हो तनूजौ परिचरपिमवौ रावषोभिपिलिपौ ।
तव भीपीरसिंहः कालह्म + + + कवीवान्
यारीन्द्रोवेन वषोक्रतपिपुकलोद्शपिवीरामचेन्द्रः ॥
भीपीरसिंह + + + भीरामचेन्द्रः सुरमारपोऽभूत् ।

यद्दृश्यत्वापि + + + कस्यचित्तु दुराशां विभवे बभाषीत् ॥
— — — — — — — — — — ।
— — — साहित्यप्रकाशितनवरसरसिकाख्यविभावनशीलिः ।
भूपः श्रीराधवकृष्णचरित्रमुरलवर्णैर्वैष्णवप्रश्नाः
वैशीभैनाविद्यामीं बहुवदपि + + पुरतीकां प्रकाशि ॥
श्रीराधवेन्द्रवल्लभभावी महाचरितामृत कृपाकरः ।
श्रीमाद्धाताविश्वकप्रकाशं तत्प्रदीपं वत्सरि भीरः ॥
श्रीश्रीरविचाकमराधवेन्द्रमपूर्वकलक महाचरण ।
तत्प्रदीपे वत्सरि वचविंशप्रकाशेपुष्पप्रकाशः ॥
शुभमस्तु १८९१ ।

विषयः । वैष्णवैर्बलिदानप्रसङ्गनिवर्तनस्य व्याख्यानं ।

No. 2173. सात्वताचारवादार्थः, वा भक्तिविलासमतदीपिका । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiya, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatácháravádártha *alias* **Bhaktiviláśa—matadípiká.** A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaishṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śástras, particularly at the Durgápújá festival. By a disciple of Rádháramanadása, of Vrindávana.

Beginning. अपि वैष्णवपूजा बहुभिः प्रतिपादिता ।
न वैष्णवविचारेषु तद्वर्षं नहि दृश्यते क्वचः ॥
हिंसा बहुविधा लोके शास्त्रेष्वपि प्रदर्शिता ।
सैषा वैष्णवैर्नाह्यते सापराधे हि या ॥
शास्त्रानीलप्रकाशाच्छन्नाहिंसाविधि ।
वैष्णवा विषयद्वारा कृष्णपादाब्जसेविनः ॥
प्रायशो वैष्णवजनाः कुर्वन्ति बहुधा मतं ।
तद्वत् सर्वत्र प्राज्ञजनैः विविधकर्मं ॥
तदेतद्वचनानां तथा अपि दैवाद्विहितं ।
दुर्वादं नहि पापाचारप्रचारकं यथा ॥

पञ्चमाणेऽथपित्रां निराकर्तुं निषिध्यते ।
कालादिक्रमतानित्य नीरधर्मांनर्द्धितुं ॥
— — — — — — — — — ।

वैद्यमधुरा ममचापि प्राचिनिर्मितसारसंग्रहसारबैद्यमतप्रकाशकृद्वैद्यकप्रकरणवक्ष्ये:——इत्यादि ।

End. इत्थं मानसतादिमावनिदिताविंशाख्याविंशकवै-
बाहवृत्तार्णवसत्र कूपपतनवत्क्षा छपेन्दुः स्थितो ।
द्वीपा चादिविहारवेताः परमतः प्राप्ताद् प्रमेर्मिश्रमो-
पवाद् मुक्त माधिकाः प्रियजनचेत् कालभूतेष्वपं ॥
पतृप्रमाननदीतिरेव विषिक्तवेतावरात्मजात्
कायवीमृतदाविचाप्तमुदभिः कालवं मत्वा कवि: ।
वीरावाररामभिषिचोहि अवरवद्राजमानावरो-
हन्तारवो वराखवीतन मुदश्रीमोपदेशा स्थि चः ॥

Colophon. इति वाचनाचारचाहाथीपत्नाखा अविविवाचनप्रदीपिकायां वैद्यविं-
शापरिच्छेदः ।

विषयः । निरुतंकवचाशर्मिवचनवनीनुसारितिः समस्तिकपचागवैचक्रमविचक्षितैः सा च-
तमवैद्यविंशापि मा जाता कर्यचेति श्रुतिस्मृतिपुराणादिप्रमाणसंवादेन विविधवादप्रदर्शनेन
च अतिक्रमवादवचनपूर्वकं सर्वेषापि विंशावाक्यमानविरूपणं ।

No. 2174. स्मृतिसङ्ग्रहसारम् । Substance, country-made paper, 14 × 8 inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent, 811 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-saṅgrahasára. A collection of Vyavasthás on various Smṛiti topics, founded on the rules laid down in Raghunandana's digest. By Mahes'a Paṇchánana.

Beginning. प्रणम्य गोपालपदारविन्दं पितोश्च सम्यादिकसत्र मातं ।
चपलकर्णेवविधानहेतुं सचेतसां चित्तमोदि यीरः ॥
विरितस्य विविधस्य कर्मकोशानकारकः ।
सप्तसारभूतः सर्वं पण्डितैः परिदिश्यते ॥
मार्गवपविविधां जननी जरवे तथा ।
दृष्टहारमपचारेः ऋषिः प्रणम्य मापतः ॥ इत्यादि ।

End. चतुर्थे नवेह्नोरो नवमे तु दैशिकी ।
इत्येते कथिता योगा यात्रा कर्तुं रजस्वला ॥

Colophon. इति श्रीसर्वेश्वरत्र्यम्बकविरचितं कृत्यचूडामणौ यात्रा समाप्तं ।

विषयः । रघुनन्दनमतानुसारेण निरूपितोऽयं ग्रन्थः । तत्र मलमासनिरूपणं । द्वितिथि-रूपणं । अष्टकाचारादिनिरूपणं । चतुर्दशादिकर्माविशेषे गोरजादिनिरूपणं । स्वस्त्ययनादनाद-विधिकथनं । दुर्गादिदिनविधिविशेषणं । एकादश्युपवासनिरूपणं । पारणविधिनिरूपणं । अन्नाशि-विधिरूपणं । श्राद्धादिनिरूपणं । अन्नादानादिविधिकथनं । पुरश्चरणविधिः । चान्द्रायणादि-देवीविधिः । रात्र्यादिनिरूपणं । रथयात्रादिविधिः । जन्माष्टम्यादिविधिः । शारदोत्सवपूजा-दीपान्वितादिकालीपूजादिव्रतानुविधानं । नीलषष्ठी । शिवचतुर्दशी । मनोकामनी । यात्राविधिः । मलिम्लुचादिविधिः । शान्तिकर्मविधिः । सहागविधिः । तत्र यात्रादिनिरूपणञ्च ।
(तत्र सर्वत्र वचनानीष्टं दृश्यते ।)

No. 2175. दुर्गावबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya and Gopivallabha Bhaṭṭácharya; another copy at S'ántipura, Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgávabodhiní. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Chaturbhuja Mis'ra.

Beginning. एकमूर्तिरपि त्रिगुणविधेर्या ब्रह्मविष्णुहरसंज्ञके ।
लास्यते जगतां विभर्ति सृष्टिस्थितिलयकरा मनोऽस्ति मां ॥
श्रीचतुर्भुजनरनामकः चण्डिकास्तुतिरिमं विविच्यते ।
श्रीरवार्थं इव तु नान्यः श्रीरतामपि नराः निर्गादिनी ॥
सत् किल मनुसम्बादरोचकमाकोचनी श्रीनिमित्तंसावर्णविषयेषु श्रेयुविनयाथेषु समिधा-नीयार्थेऽवबोधितुपक्रमाचार्यीत् । तत्र मार्कण्डेय कथायत इति सर्वोपरिमित्राह् विख्यात-कर्णिकाचतुरः पण्डितः इत्यत्र मुनिर्मोपदिष्टोऽप्यापि मर्यादाकारीत् । — — — — — —
सहस्रनामपदत्रयपठनमात्रा सर्वपवित्रः तत्तु । मार्कण्डेय उवाचेत्यादि । तत्रकोरपत मार्कण्डेयः इत्यादि ।

End. देवीमाहात्म्यमात्रयंटीका दुर्गावबोधिनी ।
श्रीचतुर्भुजमिश्राणां रचिताविधितं चिरं ॥
श्रीचतुर्भुजमिश्रेण सर्वेषांसरलमतीः ।

वर्द्धमानविरचिता न्यायलीलावतीप्रकाशटीका कुर्वाणदीधिती ॥

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितायां लीलावतीप्रकाशव्याख्यायां कुर्वाणदीधित्यां देवीलावतीव्याख्या समाप्ता ।

शाके रविवर्षे चन्द्रे चतुर्थे मार्गशीर्षके ।

देवीलावतीव्याख्याटीका लि ताम्रलिप्तायोऽलिखत्सुदा ॥

विषयः । वर्द्धमानकृतलीलावतीव्याख्यायाः व्याख्यानम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 × 2¼ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhitisára-manjarí. Glossarial notes on Raghunátha's commentary on the Anumánakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By Siddhántavágís'a Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रथमतः व्याप्तिं वक्ष्यति व इति । संयोगादिरूपमध्येन वह्न्याद्यवच्छिन्ना-दिरनित्यादिरूपमध्यमकार्यं विशेषणतानवच्छेदकेति साध्याभाववद्वृत्तित्वमव्यापकत्वादि ।

End. नीलविशिष्टघटेऽपि विशेषणत्व तथापि तत्त्वेन विषयाविषयकज्ञानाभाव-त्वादिति विशेषणवत्त्वमपाकृत्य प्रामाण्यादिकमालुपेक्षितं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता अनुमान-दीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतानुमानखण्डदीधितेर्व्याख्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 × 2¼ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Saṅskára-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva Bhaṭṭa's treatise on Saṅskáras. By Rámanátha Vidyáváchaspati. The commentator not only explains all difficult passages, but also supplements the text with expositions of topics not therein referred to, but which are germane to the subject.

Beginning. वाचस्पत्यप्रभृतयो स्वतन्त्रमतानां विमौष्ठाधे ।
वेदाविदिनटपदां तिरिमनपदां नवहानः ॥
अज्ञपरिमितसारं वारं वारं विचार्य विन्यानं ।
वाचस्पतेरचवां विद्यावाचस्पतिर्विकाशयति ॥
मयदेवीपञ्चाग्नीअक्तोमुहानपदतो ।
चन्द्रानुज्ञदुःस्थानि विनयापि प्रतापतः ॥
यस्मादयो विनुविधानाय सतं चतुर्विशोदेवमनिदपकाइचं नियतियावी मतवादंप-
चावकनेकवादोवा अज्ञयनयने यस्माहो नियमानि चतुर्वर्गेभीति ।

End. इदं सर्वं विवेचितं वाचस्पत्यसंसारावर्तशब्दोषु ।
तन्मं पौनरुक्तिदं मधुरवादूरचनहीपितं विमलं ।
नाम्निकरावस्थानापुरूषरीयं धर्मि समुने ॥
विरचया यदा सर्वविद्या यक्ष पुराणरी ।
पीयावस्तिका नेमे नेमेदं तन्मनूनपं ॥
वेदवेदप्रणीतायमविधि प्राकचमरे ।
अमरदेवीपञ्चीवेचं रामनाथेन निर्मिता ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिविरचिते संसारावर्त-
नित्यके द्वितीयः परिच्छेदः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
यथादृष्टं तथाहिखितं लेखके नास्ति दूषणं ।
भीमस्यापि रणे भङ्गो मुनीनाञ्च मतिभ्रमः ॥
शाके नागाष्टनिधिमिते माघरे कर्कटके
विंशत्यंशे विधुदिने प्रभाते च यत्नात् ।
नाकेशेन रघुदयनाचिनविता वनद्धं
हेमाङ्गावागरलिपिकतान् तन्त्रतोपुरविमा ॥

विषयः । अमरदेवमहत्तनामवेदोसंसारावर्तयोः अनुक्तानपूरणपूर्वकं दुरूहांशबोधनेन व्याख्यानं ।

No. 2178. अमरकोषभाष्यम् । Substance, palm-leaf, 12 × 1¼ inches. Folia, 134. Lines, 6 on a page. Extent, 4,005 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Amarakosha-bháshya. A commentary on the Námaliṅgánuśásana of Amara Siṅha. By Raghunandana Śarmá, son of S'ríkṛishṇa Bhaṭṭa. The work is limited to the Manushyavarga section of the text.

Beginning. यं शैवाः शिवमित्युपेन्द्रमपरे पौराणिका वैष्णवं
धर्मेशं सुगताश्च बुद्धमपरं यं वादिका मेनिरे ।
वेदान् वेदविदोऽद्वितमक्षरमिति द्वैतासमद्वैतिन-
स्तं ध्यानं परमं परात्परतरं वन्दे प्रणवात्मकं ॥
कात्यायनयाज्ञि+आश्वलायनादीन् कालञ्जलञ्चापि विचार्य्य यत्नात् ।
श्रीरायवेन्द्रोऽमरसिंहकोऽपि तनोति आर्थं सुधियां हिताय ॥

विविधविद्यावारानुसितकर्मवतार्थं विप्रविधानकं मन्त्रमादौ नियाति + + + + + + + + अभीष्टदेवतावचर्प महतां समाश्रितेतुभृतसुधीङ्गानतत्रत्वा विप्रोपदेशाचाय यत्नेन ये श्रीराः स आराध्यतां । तच्छब्देन विशेषवचनात् प्रसादनामाशताहरि विष्णुरत्र इति भावः । इत्यादि ।

End. नाराद्यत्मेव नाशद्यत्मकमिति । नाशद्यत्माभिद्याविकमिति वाक्यदायः ।

Colophon. श्रीश्रीकामदेव भट्ट तनूजेन द्विजन्मना ।
निरमायि सतां प्रीत्यै भाष्यं मानवधर्मकं ॥

विषयः । अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनस्य मनुष्यवर्गान्तं व्याख्यानं ।

No. 2179. दानसागरः । Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 102. · Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánáságara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhmaṇ caste. By Mahárájádhirája Kámadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dánaságara of Vallálasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning नमामि श्रीरघुनाथं रामं कामदमीश्वरं ।
गुरुञ्च ज्ञानदातारं तारकं भववारिधेः ॥
अथादौ दानपात्रतया ब्राह्मणप्रशंसा । तत्र मनुः ।
ब्राह्मणो जायमानो हि पृथिव्यामधिजायते ।
ईश्वरः सर्व्वभूतानां धर्म्मकोषस्य गुप्तये ॥
प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथाग्निर्दैवतं महत् ।
श्मशानेष्वपि तेजस्वी पावको नैव दुष्यति ॥

क्रयणाजय यज्ञेषु भूय एवाभिवर्द्धते ।
एवं च धर्मविदेषु वर्णेषु धर्मकर्मसु ॥
धर्मेण ब्राह्मणः पूर्वोद्दिष्टं परत्र भवत् । इत्यादि ।

End. अकृत्वा नरकं दानं न भूतं न भविष्यति ।
धर्मज्ञानेन कर्त्तव्यं भूमिभृद्भिः प्रयत्नतः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाराजाधिराजनिःशङ्कशङ्करश्रीमद्बल्लालसेनदेवविरचिते दान-सागरे पारिहारावर्त्तः ॥

विषयः । ग्रन्थप्रशंसाकीर्त्तनं । दानप्रशंसा । दानफलपात्रादिकथनं । दानपात्रापात्रादि । दानपरिपाटीकथनं । दानकालनिरूपणं । पुरुषविशेषकथनं । देशकालविशेषकथनं । अपदानकथनं । प्रतिग्रहविधिः । द्रव्यदेवताकथनं । परिभाषाकथनं । तत्र महादानपरिभाषाकथनं । कर्म्मोपधिमन्त्र-कथनं । सर्वाङ्गमन्त्रकथनं । सर्वोपकरणकथनं । मासपरिभाषाकथनं । महादानविधिविकल्पनादिकं । तुलापुरुषविधिः । तुलापुरुषप्रयोगकथनं । (एवं षष्ठ शेषं ।) हिरण्यगर्भदानं । ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वदानं । हेमहस्तिरथदानं । पञ्चलाङ्ग-लदानं । धरादानं । विश्वचक्रदानं । महाकल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । मेरुदानं । धान्याचलदानं । एवं लवण-गुड़-तिल-कार्पास-घृत-रत्न-रौप्य-शर्क-राचलदानानि । तिलधेनु-घृतधेनु-जलधेनुप्रभृतिदानं । गृहदानादिकथनं । भूमिदानादिक-थनं । पात्रमन्त्रादिदानकथनं ग्रन्थदानमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च ।

No. 2180. स्मृतिरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Rámeśvara Chúḍámaṇi. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-ratnákara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedácbárya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. चेतसे सर्वभूतानां संसाराब्धिसुसेतवे ।
गुरवे सर्वविद्यानां शम्भवे विभवे नमः ॥
आलोच्य सर्वशास्त्राणि शास्त्रवृद्धांश्च यत्नतः ।
हिताय नित्यविद्यानां स्मृत्यर्थः क्रियते मया ॥
नित्यनैमित्तिकाचारकर्माणि विविधानि च ।
सर्वाण्यत्र निरूप्यन्ते धर्मशास्त्रोद्धृतानि च ॥

तत्र मनुः।

आचाराल्लभते ह्यायुराचाराल्लभते सुखं। इत्यादि।

End. यस्या माताऽभिषस्य मातुली च प्रसूतिका।

सुवत्यग्नि इत्यरायेव भूमिष्ठन्तु नवोदकं॥ इति॥

आसीत् पूर्वं सुरगुरुसमः कामरूपेऽग्रजन्मा

दृष्ट्वा रूपं प्रमुदितमनाः प्रार्थयामास शम्भी।

वासं कृत्वा तदनु नृपतिर्व्यासमुवेवंशाये

ग्रामाणं मे + + + + + + + + ॥

— — — — — — माश्चारीतवरचापि कृपय — — —। — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्येन सम्प्रोय + मे पुरा।

जात एव वने सोऽपि भावितो — — — — ॥

— — — — — — — — — यस्या-

श्चान्हिदिक्षा श्रुतिपथकुशला भूमिदेवा बभूवुः।

विष्णूपाध्यायदेवात् — — — — — — — — —

— — — — — — — — —।

— — — — — तेनैव शिष्टेश्वाणां कुतूहलात्।

संक्षिप्य विस्तरं शास्त्रं ग्रन्थः सङ्कलितोऽधुना।

Colophon. इत्याचार्यविक्रमीवेदाचार्य्यकृतौ स्मृतिरत्नाकरः परिपूर्णः।

विषयः। सदाचारप्रशंसा। प्राभातिकपद्यश्लोकादिस्मरणविधिः। शौचस्थाननिरूपणं। विण्मूत्रादित्यागविधिः। तत्र उपवीतस्य कर्णे निधानमेकवस्त्रविषयमिति निर्णयः। तत्र मौनस्या-वश्यकता चाशौचविधिः। स्नानविशेषे द्रव्यवतोऽपि विण्मूत्रादिकमनुत्सर्जेदिति कथनं। शारीरमल-शौचविधिः। आचमनविधिः। तदादौ पादप्रक्षालनस्यावश्यकतानिरूपणं। आचमनीयजललक्षणं। आचमननिमित्तकथनं। पुनर्निष्ठीवनादौ दक्षिणकर्णस्पर्शस्यावश्यकता। दन्तधावनविधिः। तत्र दन्तकाष्ठलक्षणतदुपयुक्तमन्त्रादिकथनं। प्रातरेव केशप्रसाधनं कर्त्तव्यमिति तद्विधिकथनं। कुश-लक्षणं तदुपयुक्तमन्त्रादिकथनञ्च। प्रातःस्नानविधिकथनप्रसङ्गेन तत्कालादिविवेचनं। मृत्ति-कादिभिः स्नानविधिकथनं। शिखाबन्धनविधितन्मन्त्रादिकथनं। प्रातःसन्ध्याविधिः। तत्र प्राणाया-मविधितत्स्वरूपनिरूपणं। गायत्रीजपविधिः। प्रसङ्गान्मध्याह्नसायंसन्ध्यानिरूपणं। अशौचादि-निमित्तसन्ध्यावर्जनावश्यकतानिरूपणं। ब्रह्मयज्ञविधिः। मध्याह्नस्नानविधिः। तिलकविधिः। तद्व-र्णनमन्त्रादिकथनञ्च। बह्वृचतुलस्यादिमालाधारणविधिः। तर्पणविधिकथनं। तत्करणाप-त्ततन्त्रादिकथनञ्च। तत्र संक्षेपेण विधिकथनं। वैश्वदेवविधिः। तत्र होमलक्षणादिकथनं। शालिकरण-निरूपणञ्च।

विधिकीर्त्तनम् । [illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । अथ
दिक्[illegible] । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]नादि-
कथनं । [illegible]विधिः । [illegible] कर्मनिषेधकथनं । [illegible]विधिः । [illegible]-
दौ [illegible]विधिकथनं । [illegible] [illegible]निरूपणं । [illegible]-
[illegible]विधिकथनं । [illegible]विधिः । पुंसवनविधिः । सीमन्तोन्नयनविधिः । जातकर्मविधिः ।
एवं नामकरणनिष्क्रमणादिविधिकथनं । अथ [illegible]विधिः । [illegible]विधिकथनम् ।
[illegible]विधिः । चूडाकरणविधिः । कर्णवेधविधिः । [illegible]विधिः । विद्यारम्भविधिः । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]-
दिनिरूपणं । [illegible]विधिकथनं । [illegible]कथनं । [illegible]
[illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिकथनादिकं । [illegible]-
[illegible]विधिकथनम् । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं ।
अथ [illegible]निरूपणं । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]
[illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । अथ [illegible]भेदेन [illegible]-
[illegible]विवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिविवेचनं । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । अथ [illegible]-
[illegible] । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । अथ [illegible]-
दिविधिविवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] ।
[illegible]विधिविवेचनं । अथ [illegible] पूजा [illegible]निरूपणं । [illegible]पूजाविधिः । दुर्गोत्स-
वनिरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । अथ [illegible]कीर्त्तनं । [illegible]-
धिः । [illegible]विधिः । [illegible]पूजाविधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]-
विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]पूजाविधिः । [illegible] । [illegible]
[illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । अथ [illegible]विवेचनं । [illegible]-
दिनिरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणम् । [illegible]-
[illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]-
विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible] । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विवेचनं । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिकथनं [illegible]कथनं ।
[illegible]कथनं । अथ [illegible]निरूपणं । अथ [illegible]कथनं ।
अथ [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः ।
[illegible]कथनं । [illegible] [illegible]कथनं । [illegible]-

[illegible]विधिः। कूपका[illegible]कूपादिविवेकः। अथ [illegible] प्रायश्चित्तविधिनिरूपणं। अथ [illegible]निरूपणं। [illegible]विवेचनं। [illegible]निरूपणादिकं। प्रायश्चित्तेन [illegible]निरूपणं। [illegible]निरूपणं। [illegible]कथनं। [illegible] प्रायश्चित्तवि-शेषकथनं। [illegible] प्रत्येकं प्रायश्चित्तविधानं। [illegible] प्रायश्चित्त-कथनं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible] कथनं। [illegible] प्रायश्चित्तकथनं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। [illegible]प्रायश्चित्तं। अथ [illegible]निरूपणं। [illegible]कथनं। [illegible]नि-रूपणं। [illegible]निरूपणञ्च।

No. 2181. रघुवंशविवेकः, वा, व्याख्याबृहस्पतिः। Substance, palm-leaf, 11 × 1¼ inches. Folia, 279. Lines, 6 on a page. Extent, 8,579 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ránághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, very old. Prose. Incorrect.

Raghuvaṅśa-viveka *alias* **Vyákhyá-vṛihaspati.** A commentary on Kálidas'a's great epic, the Raghuvaṅs'a. By Vṛihaspati Mis'ra.

Beginning. [illegible] + [illegible]।
[illegible]॥
[illegible] + + + + [illegible]
[illegible]।
[illegible]+
+ + + + + + + + + + ॥
[illegible]-
[illegible]।
[illegible]-
[illegible]॥
[illegible]
[illegible]।
[illegible]
[illegible] —— [illegible]॥

नाभ्रामयामजमुखोमुखश्रीकमाको
कालीनमाद्विमुखमीरयम् स्मिमन्तीः ।
यश्चोच्चिमा प्रियममा प्रतिकामदनि-
र्मूर्णेव निर्दनिरश्रुकुचि निदं मीति(?) ॥
नम्बधेद्यद्विमध्यक्षिरं मृदोधेन्
+ + + + धन:—निन + + कुमिमाम् ।
चिदक्षमात्त चिनयो धवयो नचेषु
मीढाधिपादुःचिनपवृत्प्रनिद्धः ।
बे।,वं मतिहवस्रनि + नमकावो-
———————रघुवंशविवेकमेकं
नमन्दुरावर्तनिकीर्तिदुरावाप
— — — — — — — — — ॥

End. वन वचःन,—पूर्वापेचेति । पूर्वं रचये धनं दृनं । चक्रे च मद्दंबाय ना-
हलधनं दानुकर्णनीत्यपेचमाचः । नन्दात्मानाहलं ॥

Colophon. इति मश्रीनाथनोधकविचक्रवर्तिदासभरावार्यश्रीमद्गृहवास्तिनिमितलते रघुवंशविवेके वाक्यादवम्मनो मप्रदशः सर्गः ।

विषयः । कालिदासकृतरघुवंशस्य व्याख्यानम् ।

No. 2182 धर्म्मपुराणं । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,433 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uḷágrám, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭacharya. Appearance, old. Verse. Correct.

Dharma-puráṇa. One of the Upapuránas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not Adhyáya as the subdivisions of the Puráṇas and the Upapuráṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyása, in compliance with the request of the Ṛishis assembled at the Naimisha forest.

CONTENTS. Praise of Bráhmaṇas. Do. of Gáyatrí. The presiding divinity of the Gáyatrí. Gáyatrí five-headed. Mantras of Vásudeva. Classification of Bráhmaṇas according to their merits. The worst of Bráhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Bráhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Bráhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇís prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilva tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*áchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'rádda. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Máṇḍavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Puráṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for concremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhman boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c. Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elcocarpus ganitrus*). Merits of the emblic myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning रक्षन्तु वः प्रचण्डानलपुञ्जविभाः
काश्यपनामदग्न्याद्यतपस्विताराः ।

चामूरपूर्वकविरचकपावकज्ञाः
प्रलयरजनिचिता चरिताङ्कदृष्ट्याः ॥
यथा चरमदेवाय वैकुण्ठविषयाश्रये ।
धर्मैतोयेनकपाय संघातार्थपरायणे ॥
नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
शौनक उवाच ।
सूतानां वरः पूर्णानुकथां पतेनानुग । इत्यादि ।

End. इत्यवाकिञ्चया चापि येऽत्यात्र पुरुषोत्तम ।
आकर्णी वे ततः पुण्या ते ब्रजा निर्वाणदायकं ॥

Colophon. इति श्रीधर्मपुराणे महाभारताख्ये षष्ठाद्यमः पर्वः ॥
शाके वीजविधानसुपतिरवताराङ्किते कार्त्तिके
श्रीमत्केशवशर्मणः श्रवणता गौरीशदेवेन वै ।
ज्ञानानां किल धामदायकगरे पावेचरणाश्रये
पुण्यं धर्मपुराणमात्र लिखितं ह्रस्वा गु यशामकाः ॥
पुराणं यततः श्रीमं गैरवैष लिपि पातकी ।
चतुर्वर्गविस्तीर्णोऽस्य वरच मरवं मवित् ॥ शकाब्दाः ११९० ।
(अयन्तु न लिपिकाल इति ज्ञेयं ।)

विषयः । व्यासेन सह शौनकस्य संवादेन भारतकथामाहात्म्यकीर्त्तनं । भारतीयकथामाहात्म्यकथनं । सदसिद्धावदेवतानिरूपणं । भाषायाः पञ्चमीवेदत्वादिकथनं । वासुदेवजन्मादिकथामाहात्म्यकीर्त्तनं । [illegible] । धर्मकार्यादि ब्राह्मणस्य धर्मनिर्वेदकीर्त्तनं । पुत्रकापि यथाद् वासुचरितस्य धनाख्यानकीर्त्तनं । नवकुमारचरणकथनं । नानाकर्मणा शुभनिबन्धनिषेधः । सदाचारादिनिरूपणं । दुरितनाशकत्वेन नारीनादिदोषविशेषनिरूपणं । धर्मकवतोदिनिषेधः । श्राद्धादिप्रशमनिषेधः । शुद्धचविचारः । ब्राह्मणस्य धर्मोपायसंयोगकथनं । सप्त पुरुषादिभ्यादिकत्वनिरूपणं । परलोकवार्त्तादिकः कथादिदानविधिकथनं । गौरापूजनाचार्य्य । चतुर्भ्यादीनां क्रमेण चतुर्विंशादिविवर्त्तनेन परिपालितसमीतिकथनं । गीतकामशेषु चनि-यमदेवमातकथनं । पृथ्वादिचर्यभेदेन गौदानकथनं । दशौर्द्धविधिः । सप्त ग्रामःशान्तिनिरूपणं । नागपञ्चम्यादिविधिः । अहदेवतादिकथनं । कुशनिबन्धक्रमेण कुशदेवतादिनिरूपणं । लिङ्गमाहात्म्यकथनं । अष्टादिपूजाविधानं । आचारविधिकथनं । नानाकल्पे दोषकथनं । प्रायश्चित्तकथनं । गीतवत्यादिचतुर्विधकथनं । गौतामलिखादयी विशेषकथनं । लिपिवशीवर्यो दोषकथनं । गुणादिकर्मे दोषकथनं । कलिदाषिकवाशुकादिवनमाहि

दोषकथनं। शौचनादौ दिङ्‌निरूपणं। कालनिरूपणं। पितृभक्तिकथनं। पित्रोरननुज्ञया तीर्था-
दिगमने दोषकथनं। अथ पतितोपाख्यानकथनं। गुर्वादीपाख्यानकथनञ्च। पितृभावे दयोत्-
सर्गकर्मतानिर्णयः। अथ दानादिविधिकथनं। तीर्थविशेषे पितृभावे विशेषनिरूपणं। मरणो-
त्तरदिनकर्मकथनं। अपितृतीर्थादिभावमाहात्म्यनिरूपणं। देवात् मातापितृ प्रायश्चित्तकथनं।
अथ सप्तर्षीपाख्यानकथनं। मान्धोपाख्यानकीर्त्तनञ्च। परदारगमननिषेधकथनं। गोविन्दना-
ममाहात्म्यकथनं। पुरातनगणमाहात्म्यकीर्त्तनं। पितृपापकर्मकथनं। धर्म्मपापस्य आत्मघट-
दानविधिकथनं। सप्तमरणविधिकथनं। विवाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं। कन्याविक्रयादौ दोष-
कथनं। सत्यप्रशंसा। अथ शूद्रोपाख्यानकथनं। अवन्त्योपाख्यानकथनं। सतीधर्मोपाख्यानकथनं।
मधुपर्कोपाख्यानकथनञ्च। अथ वातादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। अश्वत्थादिमाहात्म्यकीर्त्तनं।
सेतुप्रकरणकथनं। गोप्रचारकथनं। कूपादिदानविधिः। देवगृहनिर्म्माणादिकथनं। दरिद्रपता-
दिविधिः। वस्त्रादिमाहात्म्यकीर्त्तनं। धात्रीमाहात्म्यं। अथ प्रेतोपाख्यानकीर्त्तनं। तुलसीमाहात्म्य-
कथनं। तुलसीमञ्जरीमाहात्म्यकथनमुखेन तुलस्याः स्तवादिकथनं। गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनञ्च।

No. 2183. कृत्यकल्पतरुः, (नियतकालकृत्यकाण्डम्।) Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 3,446 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1510. Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmídhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakálakṛitya. The subject is Áchára in all its phases.

Beginning. येन प्रत्यहमत्र विष्णुपदवि स्नानादिभिः कर्मभि-
र्वेदैः पञ्चनिरम्यपात्रकथितनिर्णीतः + + + + + ।
+ + + + + + ललक्ष्य विरचनार्थं स लक्ष्मीधरः
काण्डं नैयतकालिकं कलयति प्रीत्यै सतीर्थं सतां ॥
स्नानानां चावनं शौचविधिः स्नानविधिर्जपः ।
तर्पणं वैश्वदेवादिपञ्चयज्ञविधिक्रमः ।
भोजनं पञ्चलोपेतं सार्धं च भोजनोत्तरं ॥
+ + + + + + + + प्रथमं तदनन्तरं ।
तिथिकृत्यञ्च कामारदीपदानविधिक्रमा ॥
गोग्रहणा दयोत्सर्गैः पुरातनपदे विधिः ।
+ + + + + + + + + + लक्ष्म प्रबद्धचिना ॥

चतुर्दशाब्द वर्षादि कार्य्ये नैमित्तिके ।

अथ नैमित्तिककृत्यानि । तत्र दृष्टः ।

End. स शेषकालवीतराजन् पावकोपा नरः सदा ।
न तत्र पुरतोऽपीह वाचयेत् मार्गितोऽपि वि
प्रतरात् प्रभुपादुकस्तु यदाभक्तिसमन्वितः ।
सेना कौतुकमापन्न स श्रोत्रियावीयुधैः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायविरचिते कर्मकमलाकरे नैमित्तिक-कृत्यानां समाप्तमिति ।

धर्मंजगतीश्वनिश्चितमहाबाहोर्महारिकृत्यानां ।
नैमित्तिककृत्यकमलाहितदानविधानानां ॥
द्विपञ्चदिग्भेदे शशिते मासे चैत्र नवम्यां ।
परिपूरितं विनिश्चय श्रीरघुनन्देन प्रयत्नेन ॥

शकाब्दाः १५१० । सालः ७ चैत्रः । शेषकर्मविपाकादि ४२१० ।

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणं । दन्तधावनादिविधिः । विशेषेण दन्तकाष्ठनिरूपणं । प्रातः-स्नानादिविधिनिरूपणं । स्नानकालादिनिरूपणं । केशादिप्रसाधनविधिः । देवकार्य्यकालादिनिरू-पणं · क्रियाकालादिविधिः । सन्ध्याविधिः । जपविधिः । तर्पणविधिः । वैश्वदेवादिविधिः । अति-थिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । चतुर्दिशादिविधिप्रतिषेधविशेषाः । सुरादि-पानकप्रायश्चित्तं सम्यगविधिप्रतिषेधविशेषाश्च । भोजनेऽन्तरकर्म्मनिरूपणं । शयनविधिः । अधो-वासविधिः । रजस्वलाधर्म्मकथनं । धर्म्मज्ञनिरूपणं । तत्र संज्ञाभिनिर्णयः । तत्तत्रिर्णय-कालान्तर्गतविहितनिरूपणं । तत्र विशेषेण चैत्रादिषु तिथिविशेषे कृत्यविशेषनिरूपणं । आकृष-कालादिषु कार्त्तिकपौषमासादौ दीपदानादिकथनं । सोमदिवसोऽविधिः । दर्शाद्यं वि-धिः । दमयन्त्यादिविधिः । पुराणपाठकस्यविधिः । तत्र शास्त्रकर्त्तादिकृत्यादिपरोक्षकृत्यादिक-थनञ्च । अथ सर्वेषु विशेषेण विधिविशेषनं कृत्यनिर्णयं ।

No. 2184. आह्निकाचारराजः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 5 inches. Folia, 218. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadíyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áhnikácháraráje. A digest of the Smṛiti rules regarding every-day duty. By Rámánanda Váchaspati, great-great-grandson of Push-karáksha, of the family of Sarvánanda. It was compiled under the auspices of Rájá Kṛishṇachandra Ráya, of Nadíyá, about the middle of the last century. The Rájá is named Mahárája Rájendra.

Beginning. नत्वा पुरुषवरेण चालितमचला श्रीकान्त मूर्त्त्यैकतां
गोविन्दाभिरिहाधिपतिञ्च भवदेवेशान्वये राजते ।
नत्वा पादपदारविन्दमनसो श्रीकण्ठचन्द्रोदयः
सन्मन्त्रं च समादिदेश विदुषीयन्त्रं दिनाहर्कं च ॥

अपि च ।

श्रीस्यां येन निराजितं त्रिभुवनं कान्त्या जितचन्द्रमा
मत्वा देवगुरुः सुधा च वचसा मूर्त्या मनःसम्भवः ।
सत्या क्षमा चमया द्विजाः कुलतिलः पुण्यैः प्रतापैर्नृपा
द्यामैर्द्दीनजनौघदुःखमथिर्न्न हृद्वारिमायाधिपः ॥
येनेदं वाजपेयप्रभृतिमखवरैरग्निहोत्रैश्च नित्यं
नत्वा श्रीरामकृष्णेश्वरमिरिरिनमयामूर्त्तयः स्थापिताश्च ।
गेहे यस्याभिकन्या निवसति सततं भारती कण्ठदेशे
चाद्वैतब्रह्मरूपा सरससरसिजी निश्चला स्वस्तरोजे ॥
सोऽयं गौड़द्विजेन्द्रो भरतभुवि महाराजराजेन्द्रनामा
श्रीरामश्रीरामपुरखोलपकुलतिलकः श्रीनवद्वीपनाथः ।
आहेद्रागम पूर्णौ द्विनविविधमतप्रन्थसंघान् विलोक्य
श्रीरामानन्दनामा रचयति रुचिरं चाह्निकाचाररराजं ॥
चाचाक्षु पुष्करायः सर्व्वान्विकुलोऽजन्मनः ।
तस्य प्रपौत्रपौत्रेण श्रीराजेन्द्रसभासदा ॥
श्रीवाचस्पतिना मन्यो निबन्धोऽयं प्रकाशितः ।
निबन्धेऽत्र संक्षेपात् स्थानाहारादिकं ब्रुवे ॥
विण्मूत्रयोः सु सर्व्वस्य शौचं विशेषतः ।
—————— दिवसपदशाय चतुर्भागविभागे त्रानकालापरं । इत्यादि ।

End. सञ्जिताम्बरधारिश्चनभस्य भोरसप्रता ।
सम्पादयेत् पातोदोषादोषस्य निन्दितः ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजराजेन्द्रदेवकृताह्निकाचारराजीये समाचारणमरं ।
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । स्नानोत्थानविधिः । विण्मूत्रत्यागविधिः । शौचविधिः । पादप्रक्षालनविधिः । दन्तधावनविधिः । स्नानाशौचविकल्पं । कर्मोपकरणधारणविधिः । तत्र श्रीचां विशेषकथनं । तिलकादि-
धारणादिकथनं । कर्माङ्गतिलकायनक्रमः । वस्त्रावधारणादिविधिः । कर्माङ्गतिलकविधिः । यज्ञो-
पवीतादिकथनं । यज्ञपवित्रादिसत्वविधिः । सम्प्रदायविशेषे तिलकविशेषकथनं । कर्माङ्गदर्भनिक-

वर्णं । शिवादिकर्मादिप्रयोगविधिः । कर्मान्तसर्वेश्वरादिविधिः । शिवाराधनविधिः । प्रातःस्नान-
विधिः । सर्वतोभद्रमण्डलादिविशेषणम्, नानाप्रकार कर्माणि । सर्वत्रविवेकः, तत्र नानाद्रि-
मतेन विविधपर्वतकथनं । मानसपूजादानविधिः । तत्र गुरुस्थाने सर्वत्र प्रायश्चित्तादिवि-
वरणं । सर्वपूजाप्रकारविवरणम् । आवरणादिविशेषणं । देवतादिविधिः । कुण्डादीनामभि-
षेकविधिः । कुम्भादिकथनं । कुशीलवराज्यादिनिरूपणं । प्रणवमन्त्रादिपञ्चकथनं । मन्त्राव-
यवकथनं, मात्रावयवकथनं । नित्यहोमविधिः । सप्तविंशतिमुद्रेण सप्तकथनं । वेदा-
ध्ययनादिविधिः । सन्ध्याविधिः । वेदपठनादिकथनं । शिवमन्त्रादिनिरूपणं । शिवाराध-
कथनं । एवं कल्पादिनिरूपणं । मन्त्रपुरश्चरणादिनिरूपणं । सर्वविधादिचतुर्दशविद्याकथनं । धर्म-
शास्त्रनिरूपणं । तिथिनिरूपणं । मास मासादिकथनं । संक्रान्त्यादीनां कालिकादिनिरूपणं । पञ्चगव्या-
दिविधिः । एवं तिथ्यादिपर्वकथनं । व्रतादिनिरूपणं । प्रहराणां सन्ध्यादिविधिकथनं । सर्वत्र-
कर्माणि । यथाक्रमेण सप्तविधिकथनं । कलशस्थापनादिपञ्चनियमविधिः । यथाक्रमस्ना-
विधिः । स्नानमन्त्रादिनिरूपणं । पुष्पादिपुण्यदिव्यादिकथनं । महापापानुद्धीर्णं ।
प्रायश्चित्तनिरूपणं । कालविशेषे प्रायश्चित्तं । महापातकादिकथनं । यथाक्रमं विधिः । प्रत्य-
क्षविधिः । देवपूजाविधिः । पूजाकालनिरूपणं । शिवलिङ्गादिपूजनविधिः । सर्वदेवतादि-
निरूपणं । पुष्पादिविशेषणं । पञ्चदेवतापूजाक्रमः । सर्वोपचारैः देवपूजाधिकारविशेषणं । प्रात-
र्नानाविधादिकथनं । तत्र नानामतभेदेन पूजाकथनम् । सर्वदेवतानिरूपणं । शालग्रामपूजावि-
धानादिकथनं । नानामतभेदेन पूजाविधि । तुलसीमाहात्म्यं । नानामतभेदेन पूजायां विशेष-
कथनं । गणेश-सूर्य-विष्णु-शिव-दुर्गापूजासु विशेषकथनं । नानामतभेदेन शिवलिङ्गपूजायां संस्कार-
दिकथनं । वैश्वदेवादिविधिनिरूपणं । पितृकर्मादिकथनं । चतुर्दशलिङ्गदानविधिः । तिथिविशेषा-
विधिः । जीवन्मुक्तिनिरूपणक्रमेण मन्त्रसंस्कारादिनिरूपणं । श्रीरामनवमी विधिः । जन्माष्टम्यादि-
कथनं । नवरात्रनिरूपणं । महाशिवरात्रिनिरूपणं । तत्र प्रसङ्ग कारकनिर्णय-शैव-वैष्णवसम्प्रदायानां
कर्मकथनं । तथा स्नान-दान-जप-श्राद्धादीनां नियमादिकथनकथनं कर्मक्रमः । परन्तु तिथि-
निर्णय-वारविशेष-नक्षत्र-विषयेण-मासपक्ष-योगविशेष-निषेधकालादीनां कर्मकथनं । कर्म-
कालनिरूपणं । नानामतभेदाः परिचयः । एवं प्रसङ्ग प्रकरणनिरूपणं । नानाजीवनादिविधिविधि-
शेषणं । दानविधानिरूपणं । तथानिषेधादिसर्वदेवादिपूजाविधानकथनं । व्रतविधिकथनं । व्रतो-
द्यापनविधिकथनं । तत्र पूजादिप्रकरणकथनं । एकादश्यादिकथनं । कर्मो शुभाशुभलक्षणकथ-
कथनं । तत्र सर्वत्र विषयेषु विशेषतो नानामतभेदप्रदर्शनपूर्वकं विविधप्रमाणोद्धरणेन निर्णयतत्त्वं
प्रदर्शितमिति शेषं ।

No. 2185. गायत्र्युपनिषत् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annádáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí Upanishad. Praise of the Gáyatrí and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ गायत्र्युपनिषत् । ॐ तत् सत् । ॐ य इदं विश्वं प्रतिष्ठामायतनमेतत् । तत्पदम् यदि तत्त्वतो अधीयेत् तत् सत्यप्रतिष्ठं सविता गायित्र्यां गायत्र्यां इत्यादि ।

End. स योगी स सर्व्वगामी स एव परमब्रह्म । ब्रह्मतत्त्वोभवति ब्रह्मतत्त्वोभवति । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्र्युपनिषत् ।

विषयः । गायत्र्याः पदभेदेन पादभेदेन च देवताकथनपूर्व्वकं तत्स्वरूपाद्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2186. गायत्रीहृदयम् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Benares, Bábu Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatrí-hṛidaya. On the origin of the Gáyatrí hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhṛiti, the true meaning of the Gáyatrí, different modes of contemplating the Gáyatrí at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ॐ परमात्मने नमः । विष्णुर्देवः । सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ॐ नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः ब्रह्माणं परिपृच्छति । इत्यादि ।

End. इदं नित्यमधीयेत ब्राह्मणः प्रयतः शुचिः ।
सर्व्वपापैः प्रमुच्येत ब्रह्मलोके महीयते ॥
ॐ सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै ॐ शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्रीहृदयं समाप्तं ।

विषयः । गायत्र्याः स्वरूपकथनं । मातृकाणां न्यासकथनं गायत्र्यंगकथनं । ध्यानं गायत्र्यादौ गायत्र्याः ध्यानविशेषकथनं । गायत्रीजपप्रकारकथनं ।

No. 2187. गायत्रीव्याख्या । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇaghaṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyákhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn. Anonymous.

Beginning. अथ गायत्रीव्याख्या । ये बीजानि गायति धीवृंहितः सर्वो कार्यं सर्वेति सूत्र- भिः सर्वैः त्रिधा गेयत्वात् त्रिवेदाभिव्यक्तीः देवता सवता सर्वाभिव्यक्तेषाद्गत्वात् प्रेरयतु सर्वस्थि- तयं प्राणं सत्यस्थितत्वं । इत्यादि ।

End. इत्येव गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा सम्पूर्णा ।

Colophon. इति गायत्रीव्याख्या समाप्ता । ॐ तत्सत् ।

विषयः । गायत्र्या व्याख्यानं ।

No. 2188. पिच्छिलातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Siuḍi, Zillá Vírabhuma, Kuladánanda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Pichchhilá Tantra. An apochryphal or mediæval Tantra. The codex is incomplete. CONTENTS: I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Káliká. III. Praise of the mantra of Durgá. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralizing poisons. X. Assumption by Kaulas of Víra and Pas'u characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kálí for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgá.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
भवानी रहसि प्रीत्या जगाद मधुरं वचः ॥
देव्युवाच ।
भगवन् देवदेवेश लोकानुग्रहकारक
कथितं यत्त्वया देव कालिकासाधनक्रमं ।
अन्यासामपि देवीनां साधनानि वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End. तस्य विघ्नाः पलायन्ते वयं गर्भसुखं व्रजेत् ।
इयं विधिः कालिकायाः दुर्गायाः सौख्यदा मता ॥

Colophon. इति पिच्छिलातन्त्रे चतुर्दशः पटलः ।

विषयः । प्रथमे गर्भाधिकारनिरूपणं । २ये,—कालिकामाहात्म्यकीर्त्तनं । ३ये,—दुर्गामन्त्रमाहात्म्यकथनं । ४र्थे,—तन्मन्त्रादिविधिकथनं । ५मे,—बन्ध्यादिनाशनमन्त्रादिकथनं । ६ष्ठे,-वशीकरणोच्चाटनविधिकथनं । ७मे,—चौरधारणविधिकथनं । ८मे,—९मे,—वशमायया विवसाधनादिमन्त्रकथनं । १०मे,—दिव्यवीरपशुभावकथनं । ११शे,—अभीष्टसिद्धये कालीमन्त्रजपविधिकथनं । १२ शे,—नित्यपूजाविधिकथनं । १३शे,—भूतशुद्धिविधिकथनं । १४शे,—दुर्गामन्त्रनिरूपणं ।

No. 2189. शृङ्गारतिलकटीका । Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 246 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

S'ṛiṅgára-tilaka-ṭíká. A commentary on an erotic work called *S'ṛiṅgára-tilaka*, and commonly attributed to Kálidása. By Kavirája-chandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. यदङ्घ्रिवारिजरजःपरमाणोरनुग्रहात ।
नश्यत्यज्ञानतिमिरं तं वन्दे गुरुमव्ययं ॥
श्रीकालिदासेन कवीन्द्रचन्द्रशिरोऽवतंसेन कृतेष्वमीषु ।
श्लोकेषु शृङ्गारकुतूहलेषु करोति टीकां कविराजचन्द्रः ॥
सर्वत्र शृङ्गाररसस्य यत्नं पश्यन्ति आत्मस्य तु वेत्ति कश्चित् ।
प्रत्यक्षभूतं सुतरां यथाक्रम् देवे विविधं परमं पुमांसं ॥

— — — — — — — [illegible] — — — — — — — — [illegible] ।

End. [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2190. तन्त्रकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 17 × 8 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudí A Tantric digest. Anonymous.

Contents : Religion defined. Káliká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyas, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Káliká, Ugratárá, Nílasarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishṇu and Rudra from the union of S'iva and S'akti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhava, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of S'údras. Philosophy of Jṇána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapá* mantra. Ritual for the worship of S'iva. Do. do. of S'yámá. External worship. Internal worship. Purification of the month. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauragaṇes'a. Rules for Purus'charaṇa. Duties of S'údras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।

चलितं ध्यानं शीघ्रं चित्तं धैर्यं गुरुशुचिः ॥
नानाभावविनिर्मुक्ता गुणातीता निरञ्जने ।
नित्यमनाच,—
सप्तविंशतिमात्राणां यथोक्ता विशेषता ।
पुनः प्रणीयते चाग्ने या नित्या परिकीर्त्तिता ॥ इत्यादि ।

End. कुब्जकस्योक्तिमात्रं तु इदं नित्यं समाचरेत् ।
सपुना सोमपानेन यथा कविनायकै ॥
सर्वसिद्धिर्भवत्याशु सत्यं सत्यं वदामि ॥

Colophon. इति पारमेश्वर्यां सप्तकोटिकायां हरगौरीसंवादे कुब्जकस्य प्रथमः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः । शकाब्दाः . १०२८ ।

विषयः । सप्तनिरूपणं कालिकैव परं ब्रह्मेति निरूपणं । मतभेदेन सप्तविंशतिप्रकारमेदा-त्रिधाकथनं । पूर्व्वपश्चिमादिकुब्जिकाकथनं . तेषामुत्पत्तिकथनं विभागकीर्त्तनञ्च काशीपूर्व्वपरि-च्छेदनामकथनं । जपतारानीलसरस्वत्यादिरूपधारणविवरणकीर्त्तनञ्च । विद्यानामाभ्रकीर्त्तनं । अष्टभैरवीप्रकरणकथनं । त्रिपुरसुन्दर्यादिसप्तविंशतिमात्राणामुत्पत्तिकथनं । पञ्चमहाभूत-देवीशरीरात् मरणायेन नायकोद्दिष्टत्वादीनामुत्पत्तिकथनं । तथा डाकिन्यादिशक्ती-प्रकृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च । डाकिन्यादीनामुत्पत्तिः । चक्राणां नामनामोत्पत्तिः । स्थावरजङ्गमादिसृष्टिः । अनन्तोनामाभायनकथनं । तथा जगतः प्रतिबिम्बस्वरूपकीर्त्तनञ्च । जीवदर्पणयोगेन जीवानामु-त्पत्ति प्रकारकथनं । शारीरविद्याकथनं । सर्वोत्तमत्वातिरिक्ताद्विशरीरस्थविवरणकथनं । मूलाधारादिषट्चक्रगमनकीर्त्तनं । दीक्षाविधिकथनं । विविधाविधिसमुत्पन्निरूपणं । सिद्धविद्या-निर्णयः । कुमार्यां कर्त्तव्यताविनिर्णयं । ध्यानयोगकथनं । धामयोगकथनं । जपविधिकथनं । होमविधिः । नित्यपूजाविधिः । नैमित्तिकपूजाविधिः । तत्र काम्यपूजनविधिः । चक्रार्च्चनविधिक-थनं । मुक्तेश्वरविधिः । कुलाचारादिनिरूपणं । वेतुनयावेतुनिरूपणं । मन्त्रवेतुनिरूपणं । पञ्च-मुद्रानिरूपणं । घोरमेघजलनिपातं । पुरश्चरणविधिकथनं । कुमार्यां कर्त्तव्यताविनिरूपणं । हविष्करणविधिकथनं । कुब्जकस्य विधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2191. काशीखण्डटीका (उत्तरार्द्धं ।) Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 on a page. Extent, 2,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśikhaṇḍa-ṭíká. A commentary on the Káśikhaṇḍa section of the Skanda Purána. By Chaitanya *alias* Rámánanda, disciple of Rámendravana.

Beginning रामं नमामि परमाद्भुतकर्माणं
चित्तस्य रञ्जनमपाकृतकल्मषौघं ।
सेव्यावमानरसमस्तविबुधावमानं
श्रीजानकीमुखकमलविकासदक्षं ॥
यत्पादपद्मरजसि प्रथमं निवेश्य सद्धर्मं ।
वन्दे तं गुरुं वन्दे श्रीरामेन्द्रवनाभिधं ॥
गुरुरत्नोदधिः सर्वदोषापहारकः ।
जयतात् सचिदानन्दपदाभिलाषी वरः ॥
पदच्छेदकैरवादिर्ना विलक्षणावतादिनाच ।
व्याख्येयं पद्मपुराणान्तर्गतकाशीखण्डस्य ॥

अतीतेऽध्याये कश्यपः काशीवासाय पुत्रं विनतां दारां च प्रेषयामास । इत्यादि वक्ष्यतीत्यादिना । पुनरपि दारायां प्राप्तवतीति वक्तुं तदनुसारमपि तदाख्यानं प्रतिजानाति । वक्ष्यामि दारां तं । इत्यादि ।

End. वेदान्ते गतपरमात्मा इव "गुरवे" भावं वेदाय श्रीवेदव्यासे काशीखण्डस्य च गुरवे "वेदव्यासपादः" ।
यं वेदव्याससाक्षात्कार इव चित्ते तथा चतुर्विंशत्यध्याये
प्राकृतार्थे प्रकृत्या स भवति परमः श्रीगुरेन्द्रो गुरुः ॥
वेदान्तेऽयं पुराणार्थविदो श्रीरामवनाख्य
सांख्यवेदविदः कणाद इव योगैश्चिन्तकैः सेवितः ।
न्याये योगशास्त्रे च गुरुर्वृतो यस्य सम्प्रदायभावी-
महाभाष्यचतुर्मुखेषु विचारणे प्राकृतव्याकरणादिषु ॥
काशीखण्डे च कल्पे च द्वे टीके लिखिते मया ।
तत्र काशीखण्डस्य व्याख्या तेन परिष्कृता ॥
काशीखण्डपदार्थप्रकाशिकेयं गुरुकृपाविवेको
+ + + + महादेवस्य समयः शुद्धात्मनः सर्वदा ।
अत्यन्तं गृहे ततः समभवत् श्रीरामवनाख्य गुरु-
चरणेषु लिखिता विनाय विदुषां टीका सुधीभिर्मता ।
इति श्रीकाशीखण्डटीकायां समाप्तोऽध्यायः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमदुत्तमपादशिष्य श्रीरामेन्द्रवन-
शिष्येण वेदव्यासपदवीधरेण रामानन्देन कृता काशीखण्डटीका समाप्ता ।

विषयः । स्कन्दपुराणीयकाशीखण्डस्य एकपञ्चाशदध्यायादारभ्य परिशेषपर्यन्तं व्या-
ख्यानं ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopanishad. A dissertation on the great Vedántic dogma of *Tattvamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ महावाक्यप्रकरणं व्याख्यास्यामः । तत्त्वमसीति सोऽहमिति महावाक्यं ।—इत्यादि ।

End. हृदयकमलमध्ये सूर्यबिम्बासनस्थं
सकलभुवनबीजं सृष्टिसंहारहेतुं ।
अवनुवपुपमिन्दुं तदपद्मासनस्थं
भुजगवलयहारं भस्मदिग्धाङ्गमीशं ॥

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अध्यात्मनिरूपणमुखेन तत्त्वकथनञ्च ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopanishad A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upanishad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथातो धर्मजिज्ञासा । ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं मोक्षैककारणं मोक्षः सर्वात्मतासिद्धिः—इत्यादि ।

End. प्रातरुत्थाय दैविकः साक्षात्सिद्धिर्भवति भैरवश्च परमेश्वरी यथाचारविशेषोऽपि इति पूजां कुर्वन्ति यदि श्रेष्ठा मन्यन्ते "द्विजत्वं" मन्यन्ते तदा । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. कालिकोपनिषत्। Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kálikopanishad. A dissertation on the mantras of Káliká, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ कालिकोपनिषत्। अथ हैनां ब्रह्मरन्ध्रे ब्रह्मस्वरूपिणीं आप्नोति सुभगां त्रिकूटां मुक्तां सुभगां—इत्यादि।

End. सामस्वरूपेण विचिन्तयति इत्य वै कालिकामनोर्वा तारिणि तारामनोर्वा त्रिपुरामनोर्वा सर्वेषां भुवनमनोर्वा इत्येतान् विद्या। ॐ नमः शम्‌ ॐ नमः शम्। ॐ नमः शम्। ॐ कालिकायै। ॐ कालिकायै। ॐ कालिकः।

Colophon. इत्याथर्वणे वेदे सौभाग्यकाण्डे कालिकोपनिषत् समाप्ता।

विषयः। कालिकायाः मन्त्रध्यानमाहात्म्यादिकथनं।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः। Substance, agallochum bark, 14 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paríkshápaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vásudeva. The ordeals are what have been fully described in Mcnaughten's Hindu Law.

Beginning. विश्वरूपमुमानन्दं सदाशिवमनामयम्।
विधाय्यं सर्वशास्त्र परीक्षाविधिरच्यते॥
प्रमाणं मानुषं ज्ञेयं लिखितादित्रयं पुरः।
दिव्याणि द्विविधं तत्र तुरीयं + + यं स्मृतिः।
तुलाग्न्यादिविधि कोषादिव्यानीह विग्रहे॥ इत्यादि।

End. एवं द्वादशसंख्यानां। अथ पञ्च प्रकारेण धर्मादिकार्थिति परीक्षापद्धतिः।

Colophon वसुः स्वाम विप्रं धर्म प्रयत्न विधार्थं च।
वासुदेवाभिधेय परीक्षापद्धतिः कृता॥

विषयः । योगादिषु मन्त्राभिषेकेषु दीक्षितप्रमाणेन चाभ्यंगमनयात्रे संप्रयःप्रयोगाय गुणाप्रयाद्विपरीता कर्मेतिविकल्पनागमनं तेषां प्रयोगकथनं । तत्र—कालपयोऽथवाभिषेके पदी-चाभिषेचकर्णवत्ताकथनं । गुणापदीचाविधिः । एतत्प्रयोगः । एवं परत्र ज्ञेयं । पश्चिपदीचाविधि-कथनं । सदृकपदीचाविधिः । षिवपदीचाविधिः । कोपपदीचाविधिः । तत्कुलपदीचाविधिः । मन्त्रमायनविधिः । कलोपकर्मादिकविधिः । दक्षविधिकथनं । पयादिपरिमाणकथनं ।

No. 2196. तारोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 45 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá. Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Táropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tárá, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारोपनिषत् । अथ देवा मन्त्रत्रभे प्रमाणकल्पिणीं तारिणीं प्राप्नोति । तारयतीति तारा तारा वाचंपवाचरूपा मन्त्रविष्णुब्रह्मरुद्रादिबिन्दुमेलनरूपा विद्या—इत्यादि ।

End. सकलाविद्यविद्यानां देवताप्राणप्रकाशनानां कालिकाविधिमानि कल्पानि कुर्य्यात् । ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः, ॐ शान्ति ।

Colophon. इति तन्त्रविद्या तारोपनिषत् ।

विषयः । तारायाः मन्त्रार्थविधिपूजाप्रकारादिकथनं ।

No. 2197. त्रैपुरोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddese Tripurá. This work also professes to be a Upanishad, and to belong to the Saubhágya Káṇḍa of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमस्त्रिपुरायै । ॐ तिस्रः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्षणी यत्राकथा अक्षराः सन्निविष्टाः अधितिष्ठन्ति भाम पुरा पुराणी महत्तरा तत्त्वानां दर्शनानां—इत्यादि ।

End. एष ह्यनवद्या परमेश्वरस्य नाम एवं प्रणमर्द्धसंयुक्ता न विद्या । ॐ ।

Colophon. [illegible] समाप्ता । ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2198. कपिलसूत्रभाष्यम् । Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,336 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá, Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sútra-bháshya. A commentary on the Sáṅkhya aphorisms of Kapila. By Sáṅkhyáchárya. According to the commentator, a Bráhman of the name of Ásuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sáṅkhya Sútra which includes 526 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholiast of Kapila may be trusted, the *Tattwa-samása* is the proper text of the *Sáṅkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sáṅkhya-*[illegible] and the *Yoga-sútra*. (Essays, p. 241. Mr. Hall, however, demurs to this, and takes the *Tattwa-samása* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The Tattwa-samása is the same with the Kapila-sútra under notice. Mr. Hall noticed two commentaries, but, they are different from our text.

Beginning. [illegible] इति ।

[illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] इति ।

इति सांख्यभाष्ये चतुर्थः पादः ।

Colophon. इति श्रीशंकराचार्यकृतवचिवकल्पनाम्ने प्रथमाध्यायः । समाप्तेदं ग्रन्थं चाणक्यार्थं ।

विषयः । सप्तसमाध्यायान्तर्गतविषयाणामत्र व्याख्यानं ।

No. 2199. गुप्तवती । Substance, foolscap paper, 16 × 3½ inches. Folia, 143. Lines, 7 on a page. Extent, 3,055 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Guptavatí. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Bháskararáya Bhárati Díkshita, son of Gambhíraráya Bhárati Díkshita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिधनगरावयेन वेदवनवास्यानावसरे विविक्य कथितं श्रीविष्णुधर्मोत्तरे । दुर्गां देवीमुपश्रयामि सुदुर्गामित्य+तं मस्कराचार्यमित्यपत्रुवदेन कथितं वन्दे गुरूणां गुरुं ॥

विधिविष्णुप्रमुखामरेड्यपदितिमात्रेण शिवोऽप्यनीश्वरः ।
आमद + + + सम्यं क्रमः सप्तशताशकपुण्यभञ्जिका ॥
कवचार्गले च कीलकमाद्यं मध्ये चरित्रत्रयी ।
अन्ते प्राधानिकवैकृतिके मूर्तिचयं रहस्यानां ॥
इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेष्वन्तर्भूता गुप्ताम् ।
अर्थान् प्रकटीकुरुते भास्कररायोऽधुना कश्चित् ॥

End. तेन इति । १८ । २० । २१ । २२ । रहस्यत्रयस्यापि अध्ययनं विधत्ते आख्यानमिति । अथ चितः पर्यायधामसचित इति सर्वं शिवं ।

इति गुप्तवत्यां मूर्तिरहस्यव्याख्या नाम षोडशोऽध्यायः । १६

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणसर्वतन्त्रस्वतन्त्रश्रीमद्गम्भीरराय भारतीदीक्षितात्मजभास्कररायभारतीदीक्षितविरचिता गुप्तवतीसमाख्या सप्तशतीव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । कवचार्गलाकीलकव्याख्यानपुरःसरं सप्तशतीतिप्रथितस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानमत्र च मूर्तिरहस्यरहस्यादेः कीर्तनं ।

No. 2200. वेदान्तचिन्तामणिः । Substance, aguru-bark, paper, 18 × 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,260 ślokas. Character,

Bengali. Date ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedánta-chintámaṇi. A dissertation on the Vedánta doctrine as expounded by Saṅkara Áchárya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedánta-sútra. By S'uddha Bhikshu, disciple of Vis'ves'vara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीनीलकण्ठशिरोमणये रघुनाथाय ;
श्रीरामविश्वेश्वरपादपद्मं संसारसन्तापहरं प्रणम्य ॥
शाश्वद्दिनस्थं सुविचार्य्य शुद्धो वेदान्तचिन्तामणिमातनोति ॥
ममकृते विद्यायाथ मद्धानन्दपदा +पि ।
ममःकाय +मे वेदा विविधा विहृतीकृताः ॥

अथ कश्चिद्धीमतामग्रगण्यः एव अथापि अत्रान्तरे वा प्रामाणिकमुक्तिमित्यादिकमुक्तं प्रकरणः साधनचतुष्टयात् मोक्षोपायं वेदेऽस्मिन् ददमापानतो आनाति भाष्यकृत् कारण सर्वं विधं भवतीत्याक्षेपणेन सर्वेषां जिज्ञासोः सर्वतोविरक्तोऽधिकारी भावति सम्पदे इदं पुनः विद्याये इदं धर्मं निष्कामनित्यकर्मणा मानद्दे सत्यदमनमित्युपसंहारादानन्दानं मोक्षोपायः स्यातस्य च विवेकमाद्यात्मा वा यदे ददव दत्याकरणं अनुप न हेतुः मानवो मन्दोनिर्दिष्टा- स्तिमन दतऩेन ममनिर्दिष्टावनाभ्यां वक्तोपकार्य्यांशाभ्यां वचनमपि विधीयत इति । इत्यादि ।

End. भाष्यटीकाविवरणमत्प्रकाशार्थंकृतः ।
वेदान्तचिन्ता + + + मणयाश्चे विप्रवये ॥
यत्नेनर्षेकसंयमचतुःसूत्रीसमाश्रितः ।
वेदान्तचिन्तामणिना प्रीयात् श्रीरघुनन्दनः ॥
उपमानादिभिर्लिङ्गैर्वेदान्ता+र्थनिरूपितं ।
तं वन्दे श्रीरघूद्वहकारणं वृषकपिधं ॥

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीविश्वेश्वरानन्दभगवत्पूज्यपादपादपद्मशिष्यशुद्धभिक्षुविरचितः श्रीवेदान्तचिन्तामणिः समाप्तः ।

विषयः । शाङ्करमतस्थापनपूर्व्वकं विरुद्धमतानामपाकरणपूर्व्वकं ब्रह्मसूत्रस्य प्रथमाध्यायस्य प्रथमपादीयचतुःसूत्रीव्याख्यानं ।

No. 2201. शक्तितत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 306 s'lokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'ákta class, treating of the adoration of S'ákti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलासशिखरे रम्ये निकुञ्जकुसुमान्विते ।
रत्नसिंहासने देवी मुदिता शिवसन्निधौ ॥
नानारत्नकथा रम्या कथयन्तौ परस्परं ।
देवी पप्रच्छ भो नाथ मन्त्रार्थ केन वा ज्ञातं ॥
केन वा प्राप्यते सम्यक् केन वा क्रियते च तत् ।
किं वा तद्ब्रह्मणोरूपं किं कर्म्म किञ्च साधनं ।
तत्सर्व्वं श्रोतुमिच्छामि कृपया वद शङ्कर । इत्यादि ॥

End. चतुर्द्दिक्षु महेशानि लोकपालान् समर्च्चयेत् ।
तद्बहिश्चैव वज्राद्यान् पूजयेद्भाग्यहेतवे ॥
ततो यथाशक्ति जप्त्वा पूर्व्ववच्च समाचरेत् ।

Colophon. इति शक्तितन्त्रे पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—महाकालसंवादेन जगदुत्पत्तिकथनं । परापश्यन्तीमध्यमावैखरीशक्तिनिरूपणं । दुर्गादिनाममाहात्म्यकीर्त्तनं । शिवशक्तेः शतनामकीर्त्तनं ।

२य पटले,—शिवशक्तिभेदकथनपूर्व्वकं दुर्गामन्त्रनिरूपणं । षडङ्गन्यासादिकथनं । पुरश्चरणविधिकथनं । पूजायन्त्रादिनिरूपणं । वह्निदाहयोग्यपात्रपत्रादिनिरूपणं । ध्यानदत्तादिकथनं । नवशक्तिपूजादिविधिः । भुवनेश्वर्य्यादिशक्तिकथनञ्च ।

३य पटले—भुवनेश्वरीमन्त्रध्यानादिकथनं । छिन्नमस्तामन्त्रध्यानादिकथनं । शूलिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । वज्रप्रस्तारिणीमन्त्रध्यानादिकथनं । नित्यामन्त्रध्यानादिकथनं । महिषमर्द्दिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । शक्तिमायावतीमन्त्रध्यानादिकथनञ्च ।

४र्थे पटले,—त्रिपुरामन्त्रध्यानादिकथनं । तत्पुरश्चरणविधिकथनं । त्रिपुरायन्त्रनिर्म्माणप्रकारनिरूपणं । दमनकुसुमपल्लवादौ प्रायश्चित्तादिविधानं । श्रीचक्रदर्शनादिफलकीर्त्तनं । त्रिपुरविधानकथनञ्च ।

५मे पटले,—पञ्चमीशक्तिवर्णनकथनं । ताराम्लेच्छतारध्यानादिकथनं । छिन्नमस्तामन्त्रध्यानादिकथनं । धूमावतीमन्त्रध्यानादिकथनं । उच्चाटनादिविधिकथनं । त्रिशालवासिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । गौरीमन्त्रोद्धारादिकथनञ्च ।

No. 2202. तन्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,715 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct

Tantra-dípiká. A digest of the various forms of worship of S'ákta divinities inculcated in Tantras. By Gopála Bhaṭṭa.

Beginning. नत्वा प्रथमं चिद्रूपां नित्यानन्दां निरंजनं ।
अव्यक्तं परमं ब्रह्म गुर्व प्रकृत्यं तथा ॥
निरोक्तानन्तशास्त्राणि विविधान् बहूनपि ।
श्रुतिस्मृत्यविरोधानि आगमा कारणानि च ॥
आगमानामशेषाणां चरितानां क्रमेण तु ।
श्रीगोपालेन विप्रेण क्रियते तन्त्रदीपिका ॥
दीक्षादिलक्षणं चैव मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयं ।
तन्त्रेऽस्मिन् सम्यगुक्तानि विदुषां प्रीतिहेतवे ॥

अथ का दीक्षा दिव्यभावोदयदुरितक्षयाय ज्ञानम्—इत्यादि ।

End. महामारी महाविद्या सर्वकामफलप्रदा ।
अतः पूजादिकं सर्वं पूर्ववत् समाचरेत् ॥

Colophon. इति काम्यप्रकरणः ।

विषयः । दीक्षालक्षणकथनं । दीक्षया चातुर्थ्याभिरूपणं । सद्गुरुलक्षणादिकथनं । शिष्यलक्षणतद्गुणिप्रकरणं । मन्त्रविचारादिलक्षणकथनं । सिद्धमन्त्रादिलक्षणकथनं । दीक्षाकाला-दिनिरूपणं । अथ मन्त्रचक्रादिकथनं । दीक्षा-मन्त्रदीक्षा-क्रमदीक्षाभेदनिरूपणं । महाकलशी-दीक्षाविधिः । सर्वसाधारणनित्यपूजाविधिः । नाडिचक्रतत्त्वनिरूपणं । तत्र तन्त्रोक्तविधानेन प्राणा-यामाचमनादीनां विस्तरशोविधानकीर्तनं । पूजाविधौ चासननिरूपणकथनं । विशेषेण भूत-शुद्धिनिरूपणं । प्राणायामनिरूपणञ्च । सामान्यतोविविधाविधिनपूजादि । पूजाविधानरूपणं । नैमित्तिककाम्यसर्वविधिनिरूपणं । परमेशानी गौरपूजाविधिकथनं । जपादिविधिकथनं । मानसपूजाविधिः । मन्त्रचक्रनिरूपणं । कुमारी विशेषलक्षणकथनं । वामाचाराणां कुलनिरूपणं । वीरविधिकथनं । अवधानादिनिरूपणादिकं । सकलविधिनिपुरश्चरणविधिकथनं । तन्त्राणां विवि-धसंस्कारविधिः । सर्वतोभद्रमण्डलादिकथनं । पञ्चाङ्गन्यासादिविधिः । मन्त्रचैतन्यजननिरूप-णादिकं । अङ्गन्यासादिपूजनविधिकथनं । ध्यानादिकथनं । एवं वीरादिमन्त्रनिरूपणं । सिद्धमन्त्रा-दिनिरूपणं । मन्त्रादिमन्त्रेषु प्रत्येकं पुरश्चरणविधिकथनं । वासुदेवादिमन्त्रनिरूपणं । एवं राम-

चर्तिचलन्यादिमाननिरूपणं । चित्ररत्नकलनकथनं । वस्त्रोपादिमानकथनं । अश्वमादिमा-
दिमाननिरूपणं । चतुर्मादिमानकथनं । एवं चतुर्थाचातापन्यादिमानकथनं । प्रतीर्थं पुरत-
रवकथनम् । पिशुनेन कांचिनामननिरूपणतत्प्रभावादिकीर्त्तनं । गुल्मकालीयविद्यादिनिरूपणं ।
नयाकालीनमादिकथनं । नारायिकादिविधिकथनं । नवशायनादिविधिकथनं । पत्नेवोतिनी
पीरवायनविधिकथनं । पीयमादिमाने प्रावषिषकथनं । न.दिवीकालापन्यादिकथनम् ।

No. 2203. मानसोल्लासः । Substance, paper, 11 × 4 inches. Folia, 331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Place of deposit, Bhágalpur, Nityánanda Miśra, Paṇḍit of Zillá School. Verse. Incorrect.

Mánasollása. This is a different recension of the work noticed under No. 1215, (*cf.* III, p. 182). It is deficient in the chapters on architecture, and conforms more closely to the main object, that of supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders, classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food, dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other topics regarding which kings should have a general knowledge. By Bhúlokamalla Somes'vara, of the Chálukya dynasty. I notice it here to supply the full table of contents as given in the introduction to the work.

Beginning वन्दे पदद्वन्द्वं शिवशिवमहमवेश्वरं ।
सर्वंताङानिबोधूलविघ्नतूलतमूनलः ॥
शाववस्य लिपिरस्य मधिपस्य विनोदनम् ।
पारायनविनोदे च विनोदः सारमेयजः ॥
क्रीडनीयकजातानां विनोदे मतिमाश्रयोः ।
चतस्र च कथानाम विनोदस्य चमत्कृतेः ॥
प्रमदाया विनोदाख्यानि रीतिमाः ।
एव वोक्तप्रदा क्रीडा विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
पर्व्वे प्रसरोद्याने प्रेषायां जलकेलने ।
क्रीडा तु प्राहवे देशे वालुकायां मतिमिति ॥
गजवेषेषु वा गोष्ठ्यां प्रविशालयमेषापि ।

चतुरङ्गाक्षयोः क्रीडा वराटकपणीन्द्रयोः ॥
पञ्जिकायां नलिके च क्रीडावारणचत्वरे ।
जलक्रीडा रतिक्रीडा क्रीडानां विंशतिः इयम् ॥
अध्यायशतकं चैवं चतुष्करणानि च ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं मानसोल्लासकौतुकम् ॥
विस्तृतं लक्षणाभिर्ख्ये कथ्यते शुभोदयम् ।
अथादौ कथ्यते राज्यप्राप्तिकारणविंशतिः ॥
स्थिरराज्यस्य भूभर्त्तुरुपभोगाय विंशतिः ।
प्रमोदजनकाश्चाहुर्विनोदा अपि विंशतिः ॥
हर्षोत्पादिका क्रीडा: विंशतिः परिकीर्त्तिते ।
अनुक्रमणिकां तत्र वच्मि संक्षेपतः पुरः ॥
अथ सत्यवचनं कार्यं परद्रोहस्य वर्जनम् ।
वर्ज्जनं चाभक्ष्यमांसभक्षणस्य च वर्जनम् ॥
दानं मनोहरं वाक्यं विद्यापूर्णप्रवर्त्तनम् ।
गोब्राह्मणदेवतानामग्नीनां विप्रेषु तर्पणम् ॥
पितॄणां तर्पणं कार्यमतिथेश्चैव भोजनम् ।
शुश्रूषणं गुरूणां च तपस्विषु सज्जनम् ॥
दीनानाथेषु करुणं भूतानामपि पोषणम् ।
शरणागतरक्षा च राज्यलाभाय विंशतिः ॥
अथ प्राप्तस्य राज्यस्य स्थैर्यकारणविंशतिः ।
अमात्यादि तथा मित्रः मन्त्रः षड्गुणा अपि ॥
उपाया अपि चत्वार इति विंशतिरीरिताः ।
अथ राज्योपभोगस्य विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
स्नानमभ्यञ्जनं चापि पादुकानुलेपनस्य च ।
ताम्बूलस्य विलेपस्य भोगं चामरभाजयोः ॥
धूपवासयोर्भोगासनाभरणयोरपि ।
पुष्पाणामुपभोगाय भोजनस्य जलस्य च ॥
पादाभ्यङ्गस्य यानानां शय्यानां सदनस्य च ।
भूषणं योषितश्चेति भोगानां विंशतिः इयम् ॥
विंशतिः कथिता भोगा विनोदानामतोऽधुना ।
अत्र शस्त्रस्य शास्त्रस्य विनोदान् गजवाजिनो ॥

चतुष्कविनोदस्तु विनोदज्ञानपूर्वकः ।

End. सम्प्रदायं चतुर्थं ज्ञानं तथा श्रीकालितिमिरः ।
कामधेनुरिदं ज्ञानं मानवीजावसंस्थितं ॥
मायमयेन पर्व ज्ञानं सर्वज्ञत्वमवाप्नुते ।
मानवो ज्ञानं ज्ञानं चक्षिशेरात्मतामुयात् ॥
वैकोचिमवर्णे प्रहोदधिं प्रपूजितः ॥ ११ ॥

Colophon. इति श्रीमहागमादिराजमहमेयपुरुषविद्यापाषाणभारदश्रीमल्लोकाक-श्रीशैवेश्वरदेवविरचिते चतुरचिन्तामणौ मानवीजावे कुवेरपादपद्मलीलावती पञ्चम-प्रकरणं समाप्तम् ।

No. 2204. मनोरमा । Substance, agaru bark, 21 × 4¾ inches. Folia, 159. Lines, 11 on a page. Extent, 7,821 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1649. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Corrupt.

Manoramá. A commentary on the Tantrarája, a digest of the Tántric doctrine of Kádimata, compiled by Nrisiñha, a king of the Dekkan, after instructions received by him from one Kaṇṭhes'a Dijavara, a Guru of the king of Kás'mír, when he was on his travels in the south. It seems from some corrupt verses in the introduction that a commentary was written on the first twenty-two chapters of the work by one Subhagánandanátha, and on the next fourteen by his pupil Prakas'ánanda Deśika, and a revised version of that was written by Sundaravara, who styles himself *Khemábhṛit* or king. The extent of the commentary is reckoned at 1,195 verses. The codex is obviously incomplete, though described as complete in the colophon.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय । चातुर्योगेन प्रथमपाशार्थमंत्रेणावबद्धाः क्रियते । अथ श्रावाहनमः कालकालमनदीपिनमाहृदरायीकः । इत्यत्रेरकादिभूरः । सार्थीनमुवमवरः सा-चतुष्टादशावशेषाणमुवयवीनपति विद्योतदोषयतीत्यर्थः :—इत्यादि ।

End. श्रीमत्कादिमते नक्षे श्रादानं समवंशया ।
अक्षराणां शारदायं मूर्धं पदावलीरितं ॥
काश्मीरराजस्य गुरु श्रीकण्ठेशोद्विजेश्वरः ।
इतिश्रीपदपूर्वीसपरिक्रमागमेश्वरः ॥

कृत्वा विद्याविनोदङ्गं रामचेतुं सखीजना ।
दैवैवानुग्रहीतोऽभूत्सर्वेषामिवे यदिवंशराट् ॥
तस्मात्सर्वीमयोत्सवाविलासा सेतु निर्मिता ।
वाञ्छा वयोरत्नाविन्ना तैव वाद्धियतस्तु ॥
सुखमानन्दनाथेन हार्दिकसर्वकामधि ।
तद्राज्यपालितानां पदानां पितिषोंबे ॥
चतुर्दशानां तस्मिन्नः प्रकाशमानन्दैर्मिथः ।
तां सुन्दरवरत्नाकराणां प्रावृतमद्रावतः ॥
प्रभासा चैवं तस्माद्राज्यवाचा सर्वोरसाचा ।

Colophon. शुभमस्तु । शकाब्दाः १६७९ ।

विषयः । समस्तज्ञानविधाननस्वरूपस्य व्याख्यानम् ।

No. 2205. वासिष्ठचन्द्रिका, वा वासिष्ठपददीपः । Substance, country-made yellow paper, 15 × 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 4,207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Váśishṭha-chandriká ALIAS **Váśishṭha-padadípa.** A commentary on the philosophical portion of the Yogaváśishṭha Rámáyaṇa. By Advayáraṇya.

Beginning. चन्दिदानन्दविग्रहं नरसिंहाजितं नमः ।
वेदान्तवेद्यं सर्वेशं परमानन्दविग्रहं ॥
सर्वज्ञमद्वयं ब्रह्मबोधकात्मम् (?) इति श्रुतिर्जगौ ।
यस्य वेदविदितस्य वदन्ते किं नवनवविज्ञानयोगिनः ॥
ततमवगारिवविद्दीनदानैकजीवं
कृपितरनिकृतजैः पूज्यमानं त्रिगुणं ।
चिद्रासवकदोषं तव (?) विज्ञानमूर्त्तिं
मृतिमद्भुतमाराध्य सदा चिन्तनार्थं ॥
वीरं सर्वविजयिनः शिवराजमान्यं
वाञ्छातरैर्विरचितमर्थितमीप्सितेव ।

इहैव भारयति विश्वमनादि बीजभा-
दनादि यतवज्जगदन्धितय इयत्तः ॥

— — — — — — — — — ।

श्रीमद्गुरुजनैश्चाद् यतःसङ्गलितमाधिहास् ।
प्रणम्य गुरूंपवित्रः कुर्मे बालिकपञ्चिका ॥
बालिकाविं तितीर्षन्ति यस्मात्रिव श्रीसभा ।
दानपादाशमन्नार्थं यतुमर्हन्ति सूरयः ॥

अथ समन्ताभावन्दाद्दितीयः परमात्मा भगवद्वारायणः कल्पादौ येनापि तपःप्रधानश्रीनाथ
चित्प्रधानोभगवान् प्राणवर्णानुसारेण यथार्थं तथाचेतनात्मार्थः—इत्यादि ।

End. षट्कारकनिर्णये बालिकपद्दीपके ।
संसारजरनिर्णीतं निर्णोयत्रक्रियाभ्यमात् ॥

— — — — — — — — — — ।

यक्रिन बोधनिधौ निधाय भगवान् विश्वाप्रचारेश्वरं
ब्रह्माख्या रमणः प्रियापवपरः शेरं चचारा+षु ।
इत्था नाम+निर्णोपकनवे विद्याधिकारोचितं
प्रापत्तं परमं सुखं भुवि महादेवाख्यं सख्ये ॥

— — — — — — — — — ।

स जयति कविताकुधानिधानं
द्विजकुलपतिरपिकोऽभिनन्द्यः ।
अतिविपुलया+ +समालभावं
प्रकृत्यमीवकतिथं उद्यार ॥
निम्बद्रिहं वेदनिविहपिहं
प्रकृतमूलायपदं विमार्गं ।
चिर्वं पवित्रं सकुलप्रकाशं
अन्वम् प्रसंगम् पुमर्थभाक् स्यात् ॥
श्रीलक्ष्मणचपलो वरवारिचौरी चरेन्द्रा प्रज-
श्रीमत्कृतनाकदक्ष चिमयाद्दाच्छिदरानाथवे ।
प्रारब्धः पद्दीपकः यत्र मया+क्रिम समर्पितो
वाराक्षः परिरक्षतो हस्तिपरैः———— ॥

Colophon. इति षट्कारकटीका समाप्ता ।

विषयः । बोधमधिकृत्य समस्तिकारकाद्दारभ्य निर्णयप्रकरणानां व्याख्यानं ।

———

No. 2206. महिमप्रकाशिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 493 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakáśiká. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of S'iva. By Govindaráma Siddhántavágís'a Bhaṭṭácharya, son of Rámadeva.

Beginning. या कर्णे चचराचरस्य जननी त्वावपि यं योगिनो-
ध्येयेदं शिवतोऽपरा (?) श्रुतिमपा यस्ते न वक्तुं क्षमाः ।
यस्याङ्गं च करोति सर्वमखिलं यस्मिन् पुनर्लीयते
यस्यान्तं न विदुर्मुनीन्द्रनिवहास्तस्मै नमः शम्भवे ॥
श्रीरामात्मदेवादिप्रसवहरा + + कारोदकीर्ण-
चिन्ताद्यादिकसालिततिपदयशस्संशालीनवस्त्रोः ।
सोऽयं श्रीगोविन्दरामः सकलगुणमहिमः कुर्वे हि सिद्धान्त
सिद्धान्तैरियं + + + + लघुना स्वल्पमात्रप्रबन्धैः ।
मया कृतेयं महिमप्रकाशिका
शोभाप्रबन्धेष्वनुरूपकाशिका ।
कालात्मनामुद्धितमोविनाशिनी
गूढार्थपाद्दृष्टचित्तप्रकाशिनी ॥

पुरा किल काश्यां पुष्पदन्तनामा गन्धर्वराजोऽत्यन्तं प्रतिदिनमेव राजोद्याने पुष्पाण्य- हरति उद्यानरक्षकाः प्रातःकुसुमान्यनवाप्य चिन्तिताः बभूवुः । — — — — — — — — श्रीगुरुःस्तवमे च महिम इत्यादि ।

End. श्रीमत्पुष्पदन्तेन निर्मितमद्भुतं तच्छ्रवणियं
अस्या तत्पदपद्मबन्धनमवन् + + + मुन्ताकला ।
व्याख्यां परिबध्य श्रद्धविद्यो गोविन्दरामविदुषा—
टीका मया विनिर्मिता हि विविध + + स्फुटाङ्गे सदा ॥
यदत्राज्ञानात् प्रमादाद्वा यत्र स्खलितं मम ।
तत् क्षमध्वं क्षमाशीलैः सद्भिः कृपया हि ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यकृता महिमप्रकाशिका महिम्नः- स्तवटीका समाप्ता ॥

विषयः । पुष्पदन्तकृतमहिम्नः स्तवस्य व्याख्यानं ।

No. 2207. नलचरितटीका (पूर्व्वभागः)। Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-ṭíká. A commentary on the *Naishadha-charita.* By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayás'arma S'armá, of the Sáṇḍilya gotra.

Beginning. नमामि वाचामधिदेवतां तां
चिन्तामणेर्मैकनिकेतनत्वां ।
प्रसादमासाद्य यदीयमेव
वाणीचरत्नापि कविप्रवृत्तिः ॥
यद्येव सन्ति महाकविभिः प्रणीता
नानार्थवीथमधुरा विवृतिप्रबन्धाः ।
तेषां तदेव सुलभा न तथा नवैषा
बद्धेन + + + + + यथेन्दुकान्तिः ॥
यत्नं सुधीरपि गुरुमनुपास्य यस्य
प्राप्नोति किञ्चिदपि नैव रहस्यमस्य ।
काव्येऽस्य + + विहितौ कविपण्डितस्य
चापाय किं तु + + प्रति चालकस्य ॥
तथापि चापलात् + + + + मुखे-
ऽस्य प्रबन्धोऽपि मितानुवेला ।
टीकामयीमादिपुरीऽपि कार्ये
चापल्य किं तत्वविधौ विचारः ॥

निपीयेत्यादि । स नलोनाम राजा आसीत् । इत्यादि ।

End. परमात्मानं बाधीतत्व तज्जपी सती तत्परिभूय तिष्ठतीत्यर्थः । यद्वोपायो-क्तिःपर्यन्तं चपाय ननता नव—इति मुनेः । एकमेवाद्वितीयं प्रकृत्यादिनुति. । नित्यं विज्ञानं मध्येनादिना च । बोधकं पूर्व्वं संवादात्मकमेव । प्रकाश एव चरतं, तस्य श्रीमत्सुचन्द्र यथा सुधा-मयतया प्रकाशरूपोऽस्याविति । नेतिनेतियपदर्शनमलोति प्रवृत्तं । इव सर्वं देवतामर्थमनुदिश्य द्वीपान्तरमुपकोर्णं "श्रीम" मुनेः सर्वंकल्पमात्रतं । जम्बूद्वीपे + + सर्वत्र चातल तत्पुर-चतुष्टयस्य विधौ निजस्य च + + + यथतिमत्वात् देवभूमिमलंवेलयदोषः ॥

जातः प्राक्शिवधर्मेऽपि शिवधर्मसुधाब्धिदेवाद्विवर्णा-
शिवेनाप्यखिलप्रश्नप्रसन्नवक्ता प्राणप्रश्नाश्रयः ।
धर्मोद्दिष्टनुतो भूयसि दुर्भिक्षेऽपारदैन्यस्य नाथा
श्रीनाथायेत्यवेयाः सन + + + नन्दाकुमारस्य ॥
भवानन्द नमस्तेऽस्तु + श्रीगुरुदेवते—
दिवाकर इति पुत्रः प्रथितधर्मकर्मा मतः ।
बभूव जनवाजिषिः स नन्दकर्ममर्मो सुतः
पिता परमया भुवोऽजयति देवदत्तजः ॥
तस्मोऽर्थवद्य रत्नशिवदा चाताकजः श्रीमतः
उद्धार्यं शिवधर्मराजचरिते वक्ताभिरेकादश ।
सर्वैः सर्वं विवेतनीयं नरवचनानामनाद्युत्तमः
वेयं धारयत्यमी वितनुतां शिवं प्रमोदं सतां ॥

Colophon. इति श्रीनन्दिकेश्वरसंहितायां शिवधर्मोत्तरे नन्दिकेश्वरकृतः सर्वः ।

विषयः । श्रीहर्षेश्वरमेव चरितस्य एकादशकर्म्माणां व्याख्यानम् ।

No. 2208. नन्दिकेश्वरसंहिता, वा शिवधर्म्मोत्तरं, अथवा नन्दिकेश्वरपुराणम् । Substance, foolscap paper, 12 × 3¼ inches. Folia, 130. Lines, 7 on a page. Extent, 2,314 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-sañhitá ALIAS **Nandikeśvara-puráṇa** ALIAS **Śivadharmottara.** The second part of a treatise on the divinity and adoration of S'iva, called S'ivadharma, a S'aiva Tantra, in which S'iva, as Nandikes'vara or the master of Nandi, expounds S'aiva doctrines for the edification of Sanatkumára and his followers.

CONTENTS: I. Praise of S'ivadharma. Virtues of S'ivá's liñgam. Liñgams of crystal and other materials appropriate for Indra and other gods. Sin of not worshipping S'iva. Merit of worshipping liñgams.

II—V. Duties of worshippers of S'iva. Merit of erecting temples for S'iva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in S'iva's temples. Bathing of liñgams. Offerings of aromatics and edibles to ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves. Rules for songs and music before liñgams.

VI—VIII. Hymn to S'iva (Rudragítá)—S'ánti or benedictions. Worship of S'iva on particular lunations and months. All sacred pools reside in liñgams. Merit of singing and music before liñgams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining S'aiva emancipation. Special worship of liñgams. Vow of worshipping S'iva for twelve months together. The fast of Kailása. Rules for gifts of cows. Duties of S'aivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudráksha seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in S'iva defined. Yoga in reference to S'iva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokarṇa, Bhadrakarṇa and other principal seats of S'iva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of S'iva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of S'iva. Characteristics of heaven and hell. Jṇána Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning S'iva. Mantras of S'iva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of S'iva. Rules of expiations for followers of S'aiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Boginning. सर्व्वाकारमयोपस्य अनंतः सर्व्वदा शिवं ।
आत्माच्युतपापाच्च शिवं भवतु सर्व्वदा ॥
शिवमाद्दौ शिवं मध्ये शिवमन्ते च सर्व्वदा ।
सर्व्वेषां शिवभक्तानां मनुजानां नश्चिवं ।
कैलासे सुखासीनं शिवमंत्रपरायणा ।
नन्दिकेश्वरमासाद्य दृष्टा सर्व्वे समुत्थिताः ।
नत्वा कृत्वा भवाद्देवं मुनिसंस्तुतोऽगमः ।
सनत्कुमारः सुमनाः प्रच्छति स्म यथाविधि ॥
भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ शिवधर्म्मं सनातनं ॥

येनुं पि चपक वर्ते वरं चर्चा चमावता । इत्यादि ।

End. यावुना पूरितोवन्येश्वरस्य वचेद्धति ।
वयोवं वगुद्वाय वरीवां वहस्मरे ॥
वयेवं वते ईपि मनवहाचुना वच ।
नवचं वचेवावातं किं पूनः वरिष्यति ॥

Colophon. इति नन्दिकेश्वरसंहितायां शिवधर्मोत्तरे एकविंशतितमोऽध्यायः ।

विषयः । १—२ये, अध्याये,—नन्दिकेश्वरस्य सनत्कुमारेण सह संवादेन शिवधर्माणां माहात्म्यकीर्त्तनं । शिवक्षिप्राय माहात्म्यकीर्त्तनं । इन्द्रादिदेवसंदेन स्वक्रियादिशिवपूजापरत्वकथनं । शिवपूजाया अवश्ये प्रत्यवायनिरूपणं । चतुर्वर्गेदाम् विधिशिवकथनं । शिवपूजामाहात्म्यकथनं ।

३—४र्थे अध्याये,—शिवस्थाना विषयादिकथनं । शिवायतननिर्माणफल ४। शिवाय-पञ्चवायमाहात्म्यकथनपूर्वक मोक्षादिफलविधिकथनं । शिवस्नानविधिकथनं । धूतोपूरवादि-द्रव्यैः स्नपने प्रत्येकं फलविशेषकथनं । गन्धाद्यानविधिकथनं । धूपदीपादिनिरूपणं । पुष्प-विशेषं । विल्वपत्रार्पणादिकथनं । गीतादिवाद्यविधिः ।

६—८मे अध्याये,—दशशीलकथनं । ज्ञानयज्ञफलकथनं । लिपिकल्पनादिविशेषे शिवपूजामाहात्म्यकथनं । शिवलिङ्गे समस्तीर्थावस्थानकथनं । शिवलिङ्गसमीपे नृत्यगीतादिमाहात्म्यकथनं । गीतामाहात्म्यकथनं गेयतत्त्वविशेषे शीर्षविशेषविधिकथनं । गोदानविधिकथनं ।

९—११शे अध्याये,—शैवनियमाद्युपायकीर्त्तनं । शिवलिङ्गस्थापनकथनं । द्वादशमासीय-शिवव्रतकथनं । शैवधर्मकथनं । गोप्रदानविधिकथनं । कन्यादानमोक्षमहापातकशैवाचारक-चनं । सप्त द्वादशप्रकारादिदानफलविधिकथनं । चाण्डालादि माहात्म्यकीर्त्तनं । सत्पात्रादिकथनं ।

१२—१४शे अध्याये,—शिवभक्तिनिरूपणं । शैवयोगमाहात्म्यकथनं । ध्यानविधिकथनं । ध्याननिरूपणं । योगसंसारकर्मक्षयशैवज्ञाननिरूपणं । प्रणवकथनं । मुक्तिकथनं । शिव-भक्तस्य दानादिकथनं । संसारदुःखादिकथनं । योगाय ध्यानयोगकथनं । पापभेदनिरूपणं । संसारस्य दुःखमयत्ववर्णनं ।

१५—१७ अध्याये,—येन येन पापेन यद्भूतोऽभोगभावने नरकनिरूपणं । (कर्मविपाक-कथनं ।) नरकेश्वनिरूपणं । प्रेतभावनिरूपणं । नरकयन्त्रणाकथनं । शिवध्यानकथनं । शिवमन्त्र-कथनं । विद्यादानफलकीर्त्तनं ।

१८—२१ अध्याये,—कर्मसूत्रकथनं । जन्मसूत्रकथन । ज्ञानसूत्रकथनं । शिवमन्त्राय दान-माहात्म्यकथनं । शैवगणविशेषनिरूपणं । गोदानमाहात्म्यादिकथनं । वेदादिपुराणश्रवण माहात्म्यकथनं ।

No. 2209. न्यायरत्नावली। Substance, aguru bark, 19 × 3 inches. Folia, 106. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáyaratnávalí. A commentary on the *Siddhántavindu*, of Madhusúdana Sarasvatí, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chárváka, Bauddha, Jain, Sáńkhya, Nyáya, Vais'eshika and other doctrines, observed from a Vedánta standpoint. By Brahmánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. यतोऽयमखिलाम्बराभासितिरेषि ।
अमलानामयोद्यानकल्पानुवर्तिने ॥
यदेवविदेशीयापादतीर्थीय संयताद् ।
सिद्धान्तबिन्दु काचिद् ब्रह्मानन्देन तन्यते ॥
महतामिह यत्नेऽपि यं गुरूणामनुग्रहः ।
वक्तुं प्रकटीकुर्मो न्यायरत्नावलीमिमां ॥

तत्रादितीर्थकृताज्ञानविरचितमन्दमतयोर्जीवब्रह्मणोरैक्यमुक्तानन्दरूपं मद्रूपं मया-श्रीमदादिवेदान्तवाक्यानां स्थितीयविषयप्रयोजनादिसम्बन्धप्रयोजकमतानामभूतं सर्वं सिद्धे-न्याययुक्तिविवेचनचरणानां श्रीमदाचार्यमधुसूदनसरस्वतीपादानां कृतमयादं वेदान्तदर्शन दर्शनेषु सर्वेषु दर्शनीयतमं दर्शयितुं——————प्रकरणं कर्तव्यतया प्रतिजानीते,— श्रीमद्गुरुत्यादि । श्रीमच्छङ्कराचार्यो यथावदाचरेति कर्तव्यानः । इत्यादि ।

End. सम्पतिरसयोरेकः प्राप्तो निरन्येषम्भ । अत एव शैवदं गुणत्वं वस्तुतत्त्व कर्तव्यतानुपादेयः ।

श्रीनारायणतीर्थानां गुरूणां चरणाम्बुजं ।
नत्वापि वाङ्मनःकायैरनन्यशरणैः सदा ॥
कृती श्रीब्रह्मानन्दसरस्वत्याः सदाम्बुजं ।
यदेवाङ्गुष्ठ संसारसागरोत्तीर्णः ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिता सिद्धान्तबिन्दुटीका न्यायरत्नावली समाप्ता । शुभमस्तु ।

विषयः । मधुसूदनसरस्वतीकृतसिद्धान्तबिन्दुनामकवेदान्तप्रकरणस्य चार्वाक-बौद्ध-जैन-सांख्य-न्याय-वैशेषिकादिमतखण्डनपुरःसरं व्याख्यानं ।

No. 2210 मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Úlá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. An appendix to Vopadeva's Sanskrit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakiśora Bhaṭṭácharya Chakravartí.

Beginning. अथ कारकं निरूप्यते । तत्र क्रियान्वयित्वं कारकमिति लक्षणं । तत्र क्रिया-न्वयत्वं कारकत्वे विधाय पूर्वं दत्तानि इत्यत्र अस्मदादौ व्याप्तिः । तत्र स्वार्थनिष्ठप्रयत्नावच्छिन्न-क्रियायाः कारकत्वाभावात् । सम्बन्धाभिविवक्षितपूर्वमपि एव कारकपदार्थत्वात् प्रयोज-कांशत्वे तु देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र सम्बन्धिन्यतिव्याप्तिः ।

End. इत्यत्र: चिन्त: पुंस्त्वः स्वाहा । प्रेमा प्रेम । क्वापि प्रत्ययान्तानां क्वचित् लि-ङ्गान्तराभिधानात् । यथा विशेषको एव पौंस्नं मुक्ता एव मौक्तिकं ।

Colophon. इति नन्दकिशोरभट्टाचार्यचक्रवर्त्तिकृते मुग्धबोधपरिशिष्टे तद्धितप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । मुग्धबोधव्याकरणस्य कारकप्रकरणाद्यारभ्य तद्धितप्रकरणपर्य्यन्तं यावत् व्याक-रणप्रतिपाद्यविषयं । कारकसमासाद्यवयवं अन्यान्यविधिविवेचनं । समासादिनिरूपणञ्च ।

No. 2211. आर्य्यासप्तशती । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Úlá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Áryá-saptaśatí. Seven hundred stanzas in the Áryá mitre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Áchárya.

Beginning. पाणिग्रहे पुलकितं वपुरैशं भूतिभूषितं जयति ।
अङ्कुरित इव मनोभूर्यस्मिन् भस्मावशेषोऽपि ॥
मानन्नं वन्दे विवसितद्विति नामहं विनामयेन्मोदः ।
प्रातर्ध्वंसति तत्र: तत्कालमतिमानवत: मधु: ॥ इत्यादि ।

End. उदयनबलभद्राभ्यां सप्तशती शिष्यसोदराभ्यां नः ।
द्यौरिव रविचन्द्राभ्यां प्रकाशिता निर्मलीकृत्य ॥

विरचय्य वाक्यमालां वागस्य इव कवितद्दं क्विप् ।
शक्तनाद्यंश्रमसनीमेना शैवशंकराचार्यः ॥

Colophon. इति श्रीशैवशंकराचार्यविरचितशास्त्रार्थसंग्रहणी समाप्ता ।

विषयः । ब्रह्मस्वरूपनिरूपणं ।

No. 2212. शारीरकन्यायनिर्णयः । Substance, country-made paper, 15 × 8½, inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,308 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'árírakanyáya-nirṇaya. A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta Sútra. By A'nandajṇána, disciple of S'uddhánanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. अखण्डानन्दपूर्णमर्थविषयैर्भावैः पुनर्भावद्
अध्वं सम्बन्धहृतः भुवनं निर्द्वन्द्वमाधावन्तं ।
मायामायाविभानविश्वविभवं यस्याविवर्तं परं
ब्रह्मज्ञानमनर्थशान्तिचतुरं ब्रह्म प्रपद्ये सदा ॥
येनेदं सकलं पुनाति निगमा यं प्राहुरेकात्मतो-
पार्थं येन जगज्जनि सततं यस्मै नमस्कुर्महे ।
यस्माद्विश्वमुदञ्चमसरा यत्र प्रयाद्यात्मनो-
पश्चिम् यत्स्वप्रकाशनि स्फुरदिदं तस्मै नमो विष्णवे ।
— — — — — — — — — — ।
महाभाष्यमनवाप्तसमवुदग्रैवनमप्राचेना-
ज्ञायेबपविवः सज्जनवता सर्वैरपि निर्मिद्विताः ।
यस्मिन् मुक्तिपयोमुमुक्षुविधिः संग्राह्यैनः संबभौ
तस्मै भाष्यकृते नमोऽस्तु भगवत्पादाभिधां बिभ्रते ।
यस्माद्भाष्यवरटीकविषयाभिर्व्यक्तमार्गाश्रिता
संक्षिप्तं प्रविवक्तुमुदुर्लभा यापं पत्नाय्यामिवं ।
रश्मिन् विभजिदं प्रसादि समभूद् वेदान्तुरीमे यता
शुद्धानन्दमुनीश्वराय गुरवे तस्मै परस्मै नमः ॥
व्याख्यातोऽपि ग्रन्थीकथनार्थेषु मा
येनः परत्वपि परापरावर्थे ।

शारीरके मयदनुयवसंभव-

भेदावयषु ययया वय वमवर्षे ॥

यथामनो पुरेणाच विषायालमायया ।

श्रीमच्चारीरके भाषे वरिये भावनिर्णयं ॥

जिज्ञासनमनिमुपाद्ापिमवेदान्तयोनिरापानमः पलिपत्नं माकाश्चीयविद्यं यनुपमकार्तं भावयोर्निर्वैतुं मयवदाद्रायवः सूचितवान,—ययातोम शक्तिज्ञावेति ।

End. कृपाभावम प्रौकवलाव,—यवाह मि ब्रह्महितिं । यथाययरिवमाशिरेव परि- + + के + + रक्ष यजते कृपसेव कभावापनुकंययम वेदान्तसीनांचामाकम ययनयानिरोपवायकाप्तानां वाकरेन उपमाद्रमावयवेपात् परिवमायमनुवियविति मावः ।

भावार्य ज्ञानमदे + + प + ययद + + + मयंमहा

+ + + + + + + प्रकृत परमहंसकृषयं ययनी ।

मुवानन्दाकृपिदुसकृमिवरविमतमोडाडोशिमूला—

मन्दज्ञानवयीता जयति मुद्दितं नदिमा सीयिका ॥

कृष्णेव वक्रयावीव बाक्यानामि ययाचिया ।

बाक्या नमामि वैवासेन + + + + यवाज्ञता ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमुवानन्दपूज्यपादशिष्यमयदाम-म्दवानन्दले श्रीमच्चारीरकभाष्यविमाले भावनिर्णये चतुर्थोध्यायम चतुर्थपादः । समाप्तश्च शारीरकभावनिर्णयः ।

विषयः । ब्रह्मसूत्रीयशाङ्करभाष्यम व्याख्यानम् ।

No. 2213. योगिनीतन्त्रं, (द्वितीयभागः ।) Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 3,510 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Yoginí Tantra. An original Tantra of the S'ákta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

CONTENTS, I. Praise of the Tantra. Forms of Kálí. Characteristics of Gurus. Kálí identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kálí, Tárá, and Vidyá. Rosaries. Resolution

to adopt S'ákta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshiping S'akti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI—IX. Characteristics of Dívya and Bira conditions. Svapnávatí Vidyá, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginís. Story of Ghora, a demon.

Beginning. कैलास शिखरासीनं प्रहृष्टं परमेश्वरं।
पप्रच्छ गिरिजाकान्तं गौरी तं हृष्टमानसं॥
गौर्य्युवाच।
भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वशास्त्रविद प्रभो।
कथितं योगिनीतन्त्रं त्वया यद् जगद्गुरो॥
माहात्म्यं कीर्त्तितं तत्र पुरा कौवेरमन्दिरे। इत्यादि।

End. व्रतं परं तु कर्त्तव्यं प्रतिष्ठां पुरश्चरेत्।
नित्यशो सर्व्वकालेषु दिवाभागतवाचरेत्॥
इति ज्ञात्वा देवेशि प्रयत्नेन व्रतं चरेत्।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे सर्व्वतन्त्रोत्तमोत्तमे द्वितीयभागे नवमः पटलः।

विषयः। १मपटले,—योगिनीतन्त्रमाहात्म्यादिकथनं। कालीरूपवर्णनादिकं। कृत्ता-चारमन्त्रग्रहणादिकथनं। शाक्तेय मन्त्रग्रहणविधिनिरूपणं। सप्तमपटलकादिकथनं।

२ये पटले,—शाक्तेतरमन्त्रविषयोपदेशकथनं। मायाविद्यामहात्म्यं। संकल्पविधिः। दीक्षाविधिकथनं। पूजादिकाण्डादिनिरूपणं। यथाकाले सन्ध्याया अकरणे तत्प्रायश्चित्तकथन-प्रायश्चित्तविधानम्।

३य—५मे, पटले,—रोगादिनाशककवचादिकथनं। वशीकरणादिसाधककवचकथनं। राज्य-कुल-धन-प्राप्त्यभावादियन्त्रकथनं। षट्कर्म्मादिसाधनकथनं। खट्ट प्रयागादनविधिः। बिल्वमूलसाधनविधिः। मुण्डसाधनविधिकथनम्।

६ष्ठ—९मे पटले,—दिव्यवीरभावादिनिरूपणं। स्वप्नावतीविद्यानिरूपणं। मृतसञ्जीवनी-विद्याकथनं। सर्व्वाकर्षणीविद्यादिकथनं। योगिन्युत्पत्तिविवरणकथनं। तथ घोरनामकदैत्योपा-ख्यानकथनं।

—— · ——

No. 2214 भगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavatí-padya-pushpáñjalí. A hymn in praise of the Deví and her attributes. By Rámakrishṇa, son of Bhadra Suri Tripáṭhi, of Karavaiṇjunapuram.

Beginning. भगवतीभगवत्पदपङ्कजं
भ्रमरभूतसुरासुरसेवितं ।
सुजनमानसहंसपरिस्तुतं
कमलयाऽमलया निभृतं भजे ॥
तानुभावपि मन्दं विभ्रमभुवद्दैवते ।
नत्वाराध्यकोऽपत्नेको न रविश्चाम मेऽस्वरः ॥ (?)
चरित्रवत्नुवपद्यं पद्यपद्यं ऽमुदामा-
दृभिमतपदमायामश्चिभावादरेण ।
तानुचरि करोमि प्रीतये भक्तिभाजां(?)
भगवति पदपद्मे पद्यपुष्पाञ्जलिं ते ॥ इत्यादि ।

End. रमवति विकलचं + च चितं : ...
+ परजवर + महामहत्त्वः कपोलां ।
चहत शुभमर्थं रम्यपदैकवर्णां
चवनभवनचेतुः प्रीतये विश्वमातुः ॥

Colophon. इति श्रीभगवतीपादारविन्दमकरन्दपानमधुपा + च + + + कर मैकुन्दपुर्वाभिजनभद्रसूरिचिपाठितनुजरामकृष्णकविना विरचितभगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः ।
विषदः । श्रोचवाचेन देवी चपद्मपरमात्मादिकीर्तनं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम । Substance, country-made paper, 12 × 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 ślokas. Character. Nágara. Daté, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadánrasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Námávali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of S'iva, are strung together. By S'aṅkara Ácharya.

Beginning. ये चन्द्रचूड़ मदनान्तक शूलपाणे
स्थाणो गिरीश गिरिजेश महेश शम्भो ।
भूतेश + + भयसूदन मामनाथं
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥
हे पार्वतीहृदयवल्लभ चन्द्रमौले
भूताधिप प्रमथनाथ गिरिजाधिनाथ ।
हे वामदेव भव रुद्र पिनाकपाणे
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥ इत्यादि ।

End. गौरीविलासभवनाय महेश्वराय
पञ्चाननाय शरणागत + दाय ।
सर्वाय सर्वजगतामधिपाय तस्मै
दारिद्र्यदुःखदहनाय नमः शिवाय ॥

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं नामावलीस्तोत्रं समाप्तं ॥

विषयः । स्तोत्रच्छलेन शिवनामावलिकथनं ।

No. 2216. लघुसप्तशतीस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1772. Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Laghusaptaśatí-stotra. A hymn in praise of the Deví as described in the well-known Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Pṛithvídhara A'chárya.

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

Beginning. यत्कर्णे सर्वजितं कलयति मनुजा
ब्रह्मादिस्तं तदखिलं कथयं प्रसीद ।
तं चेतसा वयं इति प्रविचार्य चित्ते
चित्ते महीपवरौ शरणं प्रपन्ने ॥
या मेधिमासालवायतिरेव शेष-
शय्यो हरावितनधः पुरुषः पुराणः ।
मध्वेकपाटविपशोकसदन्ध मीऽपि
बालूर्णजातमवतः समतं चकार ॥ इत्यादि ।

36

End. श्रीशिवनाममालिकेयं
श्रीमत्कुमारेणगुणैकारकः ।
मम प्रसादाच्छ्रुतनामवतीः
इत्यौचरा शोभनमिदं चकार ॥

Colophon. इति श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं अनुपमस्तोत्रं सम्पूर्णं ।
संवत् १७७९ वैशाख १४ लिखितमिदं मधुवैनाथसुतेन विष्णुदेवेन ॥

विषयः । श्लोकपञ्चाशेन देवमाहात्म्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणस्तुतिः । Substance, country made paper, 13 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidásá Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'ivapanchásiká ALIAS **A'tmárpaṇastuti.** A hymn in praise of S'iva. In course of the hymn the author dedicates himself to the divinity. By Apyayí Dikshita.

Beginning. कस्ते बोद्धुं प्रभवति परं देवदेव प्रभावं
यस्मादित्थं विविधरचना सृष्टिरेषा बभूव ।
भक्तिग्राह्यस्त्वमिति तदपि त्वामहं भक्तिमात्रात्
स्तोतुं वाञ्छाम्यतिमहदिदं साहसं मे सहस्व ॥
क्षित्यादीनामवयववतां निश्चितं जन्म ताव-
त्तन्नास्त्येव क्वचन कलितं कर्त्रधिष्ठानहीनं ।
नाधिष्ठातुं प्रभवति जडो नाप्यनीशश्च भाव-
स्तस्मादाद्यस्त्वमसि जगतां नाथ जाने विधाता ॥ इत्यादि ।

End. आत्मार्पणस्तुतिरियं भगवन्निबद्धा
यद्यप्यनन्यमनसा न मया कृता ते ।
वाचापि केवलमयं शरणं वृणीते
दीनो वराक इति रक्ष कृपानिधे मां

Colophon. इति श्रीशिवपञ्चाशिकाप्पयदीक्षितकृतात्मार्पणस्तुतिः समाप्ता
विषयः । श्लोकपञ्चाशेन शिवमाहात्म्यादिकीर्त्तनं ।

No. 2218. स्मृतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,060 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'mṛitipradípa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandras'ekhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. नमामि देवकीनाथं वर्ण्यं यशसः पतिं ।
प्रभुं भूतभविष्यस्य वर्त्तमानस्य च सत्पतिं ॥
श्रीविष्वक्सेनयुग्मं प्रणम्य हृष्टमानसं ।
प्रदीपं स्मृतिशास्त्रेषु कुरुते चन्द्रशेखरः ॥
तत्रादौ तिथिनिरूपणाय स्कन्दपुराणं ।
कलाषोडशमात्रेण देवि प्रोक्ता महाकला ।
संस्थिता परमा माया देहिनां देहधारिणी ॥ इत्यादि ।

End शुद्धिश्चाशौचान्तरागमनेऽपि प्रोक्तवत्सर्वादश्वेतरायणमथापः । इति ।

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरशर्मविरचिते स्मृतिप्रदीपे अशौचविवेचनं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । तत्रादौ तिथिनिरूपणादिकथनं । मासादिसम्बन्धनिरूपणं । कृष्णादितिथि-व्यवस्थाकथनं । प्रतिपदादितिथिविशेषव्याकथनं । तत्र तत्र विहितकर्मनिरूपणञ्च । जन्माष्टमी । नवरात्रव्यवस्था । मन्वन्तरादिनिरूपणं । पूजाप्रकथनं । एकादश्युपवासविधिः । संक्रान्तिनिरूपणं । ग्रहणनिरूपणं । श्रवणद्वादशीविधिकथनं । अनुमरणादिविधिः । अशौचनिरूपणं । श्राद्धाधिकारि-निरूपणं । अशौचान्तादिसङ्करनिरूपणं । दशमांशादिविधिः । षोडशमासनिरूपणं । सपिण्डदान-विधिकथनं । प्रायश्चित्तविषयादिकालनिरूपणं । षट्कामायकालादिकथनं । विवाहनि-रूपणं । सपिण्ड्यादिनिरूपणं । कन्यादिसम्प्रदानकथनं । कन्यादानफलनिरूपणं । गर्भाधानादिसंस्कार-निरूपणं । सूतिकाषष्ठीपूजाविधिकथनं । चाडकाविधिकथनं । विद्यारम्भादिकालनिरूपणप्रसङ्गेन अनध्यायकालनिरूपणञ्च ।

No. 2219. श्रुतिकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'rúti-kalpadruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedánta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridása, a Vaishṇava hermit.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं वृन्दारकेन्द्रैरपि वन्द्यमर्त्यं ।
चतुर्भुजश्यामसुधारसार्द्रं मरीचिमालं रसभावितस्थं ॥
मुक्तिकल्पद्रुमोमायं मनोर्थं परिकल्पितः ।
अत्रास्य प्रपठन्तु मा पठन्तु पण्डितैर्बुधाः ॥
अथ भगवान् नन्दनन्दन एव मुक्तिमुक्तिपुराणादिषु प्रेमभेदाभिधितः । तथाहि इत्यादि ।
तथाहि ।

End. न चलति निजवर्णधर्मतो यः समसतिरात्मसुहृद्विपक्षपक्षे ।
न हरति न च हन्ति किञ्चिदुच्चैः स्थितमनसं तमवेहि विष्णुभक्तं ॥

Colophon. इति श्रीश्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमधुव्रतपरिदासवृत्तः मुक्तिकल्पद्रुमः समाप्तः ।

विषयः । भगवान् नन्दनन्दनः श्रीकृष्ण एव परब्रह्मस्वरूपश्च इति निरूपणं । भक्तेः स्वरूपनिरूपणं । भक्तिलक्षणादिविवेचनं । नवधाभक्तेः भगवत्प्रीतिकथनं । भक्तिविभागादिकथनं । श्रीमद्भागवतस्य मुक्तिकल्पद्रुमपदसंज्ञाभीष्टकथनं । भक्तैव भगवत्प्राप्तिर्न तु ज्ञानादिभिरिति निरूपणं । भगवद्भीतयैव भगवत्प्रीतिरिति निरूपणं । भगवतः सगुणकथनं । नामानामपराधेषु कीर्तनं । नामकीर्तनादिमहिमवर्णनं । मनुष्यजन्मादिपुण्यानां समन्वयनिरूपणं । पापक्षयादिप्रकाशकथनपूर्वकं तदाक्षेपकथनं । भगवद्भक्तौ सर्वेषामधिकार इति निरूपणं । भगवद्भीतादीनां निरूपणं । चित्तशुद्ध्यादिनिरूपणं । पापक्षयादिमुक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तानां भेदप्रकारादिनिरूपणं । प्रेमभक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तलक्षणकथनं ।

No. 2220. सिद्धान्तमञ्जरीभावदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāṇághāṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Corect.

Siddhántamaṇjarí-bhávadípiká. A commentary on the Siddhántamaṇjárí of Jánakínátha. By Kṛishṇa S'armá.

Beginning. मेघाञ्जनाभा रुचिरे तडिन्मालीनि मनोज्ञादरनीलसुन्दरा ।
कृष्णादिकान्ता गुणशालिनी मां पातु सदा निरिरताश्रया ॥
प्रणम्य शिवयोः पादौ श्रीजानकीनाथस्य ।
सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या क्रियते भावदीपिका ॥

प्रतिबिम्बप्रतिबन्धीभावसमाय तत्र परमात्मनस्तारकत्वं सत्त्वं चित्प्रतिबिम्बे प्रवृत्तोऽध्या-रूपाद्येतूनां सङ्गाचरणाय चादौ निबध्नाति ग्रन्थेति।

End. यद्यप्युद्देशेन तयोक्तं, तथापि तयोर्द्वयं निश्चाययोश्चिन्त्यात्——————इत्यतः परं खण्डितत्वात् परिसमाप्तिकथकवाक्यं नास्ति।

विषयः। आत्मजीवात्मतत्त्वाद्यभिधानमन्थ्याः व्याख्यानं।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जूषा। Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 *ślokas*. Character, Bengali. Date, *Sm.* 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhánta-manjúshá. A dissertation on the adualistic Vedánta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By S'iva Bhárati, disciple of Jnánendra Bhárati.

Beginning. प्रणम्य भगवत्पादान् ज्ञानेन्द्रभारतीयतीन्।
कृता सिद्धान्तमञ्जूषा तत्कृपालेशतोमया॥

अथ आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो निदिध्यासितव्येति श्रुत्या आत्मतत्त्वज्ञानस्य अभि-चिंतनोक्तेः——इत्यादि।

End. अतएवाविद्यानिवृत्त्या जीवन्मुक्तिरित्यादि सिद्धान्तरहस्यं।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यज्ञानेन्द्रभारतीपूज्यपादशिष्यश्रीशिवभा-रतीकृता सिद्धान्तमञ्जूषा परिपूर्णा। संवत्। १६५८।

विषयः। आत्मा वा अरे इत्यत्र नियमविधिरयमितिनिरूपणं। ब्रह्म एव जगदुपादान-मितिनिरूपणं। मायाविद्ययोर्भेदवादिमतकथनपूर्व्वकं तत्खण्डनं। मायाशक्तिरेव उपादानमि-तिमतखण्डनं। उपादानखण्डनं। अध्यासादिस्वरूपविवेचनं। प्रत्यक्षादिप्रमाणषट्कनिरूपणं। अपरोक्षज्ञानस्वरूपकथनं। प्रत्यक्षस्य पुनः प्राधान्यनिरूपणं। प्रतिबिम्बमिथ्यात्वमभ्युपगच्छतां मत-खण्डनपूर्व्वकं बिम्बप्रतिबिम्बभावेन जीवेश्वरयोर्विभाग इतिनिरूपणं। मिथ्यात्वस्वरूपकथनं। चित्त-शुद्धिद्वारा कर्म्मणां विद्योपयोगित्वनिरूपणं। आत्मनो निर्गुणत्वनिरूपणं। आकाशस्य नित्यत्ववादख-ण्डनं। जीवात्मस्वरूपनिरूपणं। मनसो नित्यत्ववादखण्डनमुखेन न्यायवैशेषिकसिद्धान्तखण्डनं। ब्रह्मस्वरूपनिरूपणं। सांख्यमतखण्डनं। एकजीववादव्यवस्थापनं। अपवर्गकारणनिरूपणप्रसङ्गेन नानामतखण्डनं। जीवन्मुक्तिनिरूपणञ्च।

No. 2222. रत्नमाला । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ratnamálá. A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmaṇa Bhaṭṭa.

Beginning. प्रणिपत्य सरस्वतीं भ्रातरं पितरं गुरुं ।
रत्नमालां प्रकुर्व्वेऽहं सुधानां तोषकारकं ॥
चमत्कारजननशीकृतसुजनचयानां
हिताथं कनकभूषणभूषितानां ।
विबुधवेदमनसांपरलोकानां
कार्य्यं मयापि मनसा बहुयत्नतः तु । इत्यादि ।

End. श्रान्तं जना मता इह रत्नमाला पिबन्ति कविः ।
मणिव चादिशोऽपुनर्भेदोपविरचितस्येवमालया ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणभट्टकृता रत्नमाला सम्पूर्णा ॥

विषयः । चमत्कृतप्रश्नोत्तरादिप्रधानतया विविधशास्त्रविषयकाणां प्रहेलिकादिकथनम् ।

No. 2223. सुभाषिणी । Substance, country-made paper, 15 × 4½ inches. Folia, 148. Lines, 8 on a page. Extent, 3,601 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subháshiní. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. नमो भवानीचरणारविन्दं सदाशिवं शिवदं विनायकं ।
मानिकालमणिविनिमाकनुरौ सुधाविशीभारविनामतीका ॥

अथ भवानिविनोदविः प्रतिदिनमदितौर्धपरिरकणाय नानाविधकाव्यकलापरतम् चारीभत-
त्रिवेणिविरचनेऽत्रिपदिपाठनाय बहुविदं सं कठःवचम् श्रीमद्भगवत्पिहारा समर्थकार्य विकी-
र्षित प्रभौति, मिव इति ।

End. कोवाणरवा कलेवःपन्यद्र चपजनुः-भूगवन दृश्यते ।

Colophon. इति श्रमन्नृपमिश्रविरचितविवादार्णवसेतौ विविधवाक्यादिषु नीलकण्ठोदधृतमतं-
समाप्तं कुमारिलात् भारद्वाजीमतमहात्म्यः सर्वः ।

विषयः । भारद्वाजविधानमार्गुमीवकालस्य वाक्यार्थं ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyáshṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rúpa Gos'vámí, a companion of the saint.

Beginning. परिष्वङ्गो भेजे मुकुन्दमनमाकामलगुणं
कलाकुर्यां राधा प्रियतरवधीनानुनयिनः ।
स एव भेजे जातः प्रभुरपरगौरैकतनुभाक्
शचीसूनुः किं मे नयनपदविं यास्यति पुनः ॥
पुरोदेवग्रामः प्रणयमधुना स्नानमधुरो-
मुकुन्दोऽविन्दोपरिपदपरिचर्यो रचितपदः ।
मदपद्म प्रायोऽमृतमनमनीतानिलमुक्त
शचीसूनुः किं मे नयनपदविं यास्यति पुनः ॥ इत्यादि ।

End. शचीसूनोरस्याष्टकमिदमभीष्टं विरचयन्
सदा दैन्योद्रेकादतिविशदबुद्धिः पठति यः ।
प्रकामं चैतन्यः प्रभुरतितरां प्रेमविवशः
दृशोरेवानन्दं प्रविकटयति तस्मै स्वयमपि तं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वामिकृतं चैतन्याष्टकं ।

विषयः । शोकाकुलतया गौराङ्गमहिम्न स्तोत्रमष्टकेन महिमविस्तरस्य चैतन्यदेवस्य-
स्वरूपवर्णनं ।

No. 2225. प्रबोधचन्द्रोदयः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilása-stava. A hymn in praise of the frolics of Krishṇa at Vṛindávana. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning प्रतिस्फुरितवेदं कानानेदवैतानिकिः।
विना नाः संसरन्नालामवारैः यान्तु मां मठाः ॥
इत्थं यावैवन्नवश्लिश्चरिदं दृढं कुरामाविना ।
चिरं मामनिपाश्वमनिमिषैः श्रीपादिविरैर्वेशेनं ॥
आमिन् प्रेमसुधारयं कचकपा प्राक् पावक श्रीबरे ।
पेवैमानवधार्थं सम्मनवं + + + + + + + ॥ इत्यादि ।

End. इदं निजमनोहरव्रजविलासनामकं
सदा व्रजजनोत्तमसुरमानुरीकृतं ।
मुदः कुतुकसभृताः परिपठन्ति ये सत्तमा
सदं परिचरैरेष्टं निकुञ्जगम पश्यन्ति ते ॥

Colophon. इति श्रीव्रजविलासस्तवः समाप्तः ।

विषयः । कृष्णिकाले गोकुलस्य वृन्दावनलीलामाहात्म्यवर्णनं ।

No. 2226. गौराङ्गस्तवकल्पतरुः । Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folium, 1 Lines, 16. Extent, 25 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághaṭa, Zilla Nadiyá, Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gauráṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gauráṅga *alias* Chaitanya. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning. अति इष्ट्वा वक्त्र प्रमदजनवर्यैःशिखरजाः
कुवक श्रीचन्द्रोपरि इपति पुष्पारविन्दं ।
कथाभ्यां यः कर्णेप्सितमसृताख्यांषु च सम-
कारैः गौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति ॥
धर्मांकनायालं नवविविधरत्नैरिव सम-
चित्रदंतकपात्रस्त्वं धनकम्पापुलकैः ।
पवन् निपतन् नृतन् सिविविधितनैर्निरतकरुः
पुरः श्रीगौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति ॥ इत्यादि ।

End. इति श्रीगौराङ्गोद्गमचिन्तितचन्द्रमाप्रकृष्ट-
प्रभाभाजनभावविभवविभवभावं सुरवर्षं ।
सुकृतोऽस्तिमदीयचिरिव यथाभावविभवे-
रखं विवेकिनिर्मलरसकृत् मनोकमयकं ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णकान्तविद्याविनोदगौराङ्गचन्द्रवलयनवः समाप्तः ।
विषयः । श्रीकृष्णचैतन्य गौराङ्ग प्रकृतिमाधुर्य्यवर्णनं ।

No. 2227. लीलावत्युदाहरणम् । Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 1,822 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Lílávatyudáharaṇa. Examples and exercises in illustration of Bháskara Ácbárya's rules of Algebra as given in his Lílávatí. By Viśvesvara.

Beginning. गोपालकृष्णमनिशं कुलदेवमुपास्महे ।
यत्पदाम्बुजं यस्य सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥
अथ श्रीभास्कराचार्य्यविरचितलीलावत्याः यथावत् सकलार्थसिद्धिर्भवति तदर्थं उदाहरण-
रचि । प्रीतिं भक्तजनस्येति । इत्यादि ।

End. पुनः कीदृशी सर्वोत्तमदृष्टान्तमीलपयं ।

Colophon. इति श्रीभास्करीये विवरणे श्रीविश्वेश्वरकृतलीलावत्युदाहरणं समाप्तं ।
विषयः । भास्कराचार्य्यकृतलीलावतीनामकगणितग्रन्थस्य व्याख्यानम्

No. 2228. तत्त्वसमासः । A. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit. Calcutta, Professor Maheśachandra Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

B. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sántipura. Rámanátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Tattvasamása. A summary of the different topics of the Sáṅkhya doctrine, with an exegesis by an unnamed author. It is the

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as Kapila-sútra, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the Bráhmaṇa is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for Ásuri is generally described to have been a brother of Kapila, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

"A certain Bráhmaṇ, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage Kapila, the teacher of the Sáñkhya. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—'Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?' Kapila replied—'I will tell you.'"

This introduction is followed by the so-called sútras, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are-(1) "Eight 'produced' (*prakṛiti*); (2) sixteen 'productions' (*vikára*); (3) 'soul' (*purusha*); (4) the 'triad of qualities' (*traiguṇya*); (5) 'development' (*sañchara*); (6) 'dessolution' (*pratisañchara*); (7) the 'instruments of soul' (*adhyátma*); (8) 'the province of an organ' (*adhibhúta*); (9) 'the presiding supernatural agent' (*adhidaivata*); (10) the five 'functions of the faculties' (*adhibuddhi*); (11) the five 'sources of action' (*karmma-yoni*); (12) the five 'airs' (*váyu*); (13) the five that consist of action (*karmmátman*); (14) 'ignorance' (*avidyá*) under five divisions; (15) 'disability' (*aśakti*) of twenty-eight kinds; (16) 'acquiescence' (*tushṭi*) of nine kinds; (17) perfections (*siddhi*) of eight kinds; (18) the 'radical categories' (*mulikártha*) of ten kinds; (19) 'benevolent nature' (*anugraha-sarga*); (20) 'elemental creation' (*bhúta-sarga*) of ten kinds; (21) 'parental creation' (*dhátusan.sarga*) of three kinds; (22) threefold 'bondage' (*bandha*); (23) threefold 'liberation' (*moksha*); (24) threefold 'proof' (*pramáṇa*); (25) threefold 'pain' (*dukkha*) :—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the *Sáñkhya* entitled the 'compendium of principles' (*tattvasamása*)."

B limits the number of the sútras to 23, omitting 21 and 25, making one sútra of 4 and 5, and reckoning the last line as a sútra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sútra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sútras into 4 sections, ranging, the first three sútras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sútras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sáñkhya-pravachana-bháshya*, (p. 28,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sáñkhya-sára*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the Sáñkhya Sútra and the Sáñkhya-káriká, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the Sáñkhya available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sútras *Tattvasamása—Tattvasamásákhya Sáñkhya sútráni*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *athátah tattvasamásatá sáñkhya-sútrani vyákhyásyámah*, and at the end, *Iti sáñkhya sútráṇi samáptáni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sáñkhya-darśana bháshya* in the epigraph of section I; *Sáñkhya-bháshya* in the rubrics of sections II and III; and *Sánkhyácharya-kapila-sútra-bháshya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tattvasamásákhya-sánkhya-sútra-vṛitti-krama-dipiká*, and the second, *Sánkhya-sútra-kramenaisa vyákhyátá krama-dipiká*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sáñkhya-sútra* alias *Kapila-sútra*, and of the exegesis *Sáñkhya-sútra-bháshya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kṛita* after *Sáñkhyácharya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakáriṇí*, the *Sáṇkhya sútra vivaraṇa*, and the *Sáñkhya-krama-dipiká* alias *Sáñkhyálenkára* or *Sánkhya-*

sútra-prakshepiká which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvayáthártha-dípana* and the *Tattvasamása-vyákhyá*, by Bhávágaṇesa Díkshita and Kshemánanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sáṅkhya-sútra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasamásatah* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasamása* as the identifying name.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] । [illegible]
[illegible] ।

End. [illegible] । [illegible] ॥
[illegible] कपिलस्य महात्मनः ।
[illegible] ॥
सांख्यसूत्रस्येयं व्याख्याता क्रमदीपिका ।
[illegible] +++ [illegible] ॥

Colophon. समाप्तेयं सांख्यक्रमदीपिका ।
विषयः । [illegible] व्याख्या ।

No. 2229. अर्थरत्नावली । Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, D[illegible]nátha Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnávalí. A commentary on the Gítagovinda of Jayadeva. By Gopála Chakravartí, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]

पुष्पन् मैत्रपाथसां परिरम्भो याचाद्याधाकुहं ।
मिलोद्यानेकशाखाभि विचार्य्य निपुणं गुरुः ।
जेःयादः कुर्व्वे टीकामर्थरत्नावलीमहां ॥
श्रीमद्गीतगोविन्दव्याख्याने स्फुरन्ति यति ये रसाः ।
सर्वं तान् कथयेत् वर्णान् मदीया बुधिरल्पिका ॥
नानाविधा टीकार्थैर्विकल्पिता-
पि जाति टीका बहवोऽस्य यद्यपि ।
तथा नवैव परितोषयेत्सदे
पदे पदे मत्करणा विभीयते ॥
धर्मार्थीमेकमाचार मोचिता मयका सता ।
रसाकरेण रत्नं किं मूल्यं यथार्थ मृग्यते ॥

अथ निखिलपूर्वं प्रारिप्सितपरिसमाप्तिकामः कविकुलतिलकः सकलशास्त्रविशारदः परम-कारुणिकः श्रीजयदेवकविः श्रीजयदेवोऽस्मिन्निबन्धेऽपि अनायासेनैव सकला श्रीकृष्णचरणारविन्दे प्रवर्तितुमनाः श्रीकृष्णगुणवर्णनप्रधानं महाकाव्यमारभमाणः । सर्वप्रयोजनसाधकमनुष्ठेयं मङ्गलाचरणं । आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशोऽपि तन्मुखमिति काव्यादर्शानुसारेण आशीर्वादात्मकं पुरस्कुर्वन् कवीश्वरदेवतानां श्रीकृष्णश्रीराधयोर्मङ्गलमाचरति । मेघैरित्यादि ।

End. सततरस कथयितीभूतः सत्कवीनामरमणैः ।

प्रकृत्य यथाय कविदपि + + कक्षपदवी—
मतं शास्त्रं यावैवं भ्रमयति स्तुतिवेतनमिव ।
बलं यद्येतां दर्पितरपि पुनात्यापन+कान्
गुरुं महाकाव्ये समितिरिवमपूर्णां मुदमितः ॥
व्याचीतन्त्रकुलोत्पत्तोनवबट्टी श्रीमान् विरचितनिज-
शास्त्रः स्थिरदत्तसूनुविलसतोञ्ज्ञानाकरो ऽभूततः ।
कुर्व्वाद्याय इति प्रसीदरतिवलाकरोयः कृती
लोपाहः किल श्रैव निर्मलधिया टीका कृतेयं मुदा ॥
शब्दाद्यधावेन्दुमिते शकाब्दे माघे सितौ पञ्चदशस्य वारे ।
टीकामिमां स्वकनीलकण्ठो व्याख्यात्री ललितोत्सवाय ॥

Colophon. इति नवलकृष्णपण्डितकृतश्रीगोपालचक्रवर्तिविरचितायां श्रीगीतगोविन्दटीकायामर्थरत्नावल्यां द्वादशसर्गविवरणं ।

विषयः । जयदेवकृतश्रीगीतगोविन्दस्य व्याख्यानम् ।

No. 2230. शूद्राहःकृत्यतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper. 18 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Śántipura, Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'údráhah-kṛitya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Súdras. By Raghunandana Bhaṭṭácharya.

Contents: S'ráddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyúdayika or śraddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. S'ráddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Pauráṇic mantras to be recited. The five Yajṇas. Peculiarities in *áchamana* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarial marks (*tilakas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Visvedeváh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं यदुकुलोद्भवं ।
शूद्राहःकृत्यतत्त्वानि वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।
तत्र नत्वा जगन्नाथं शुद्धिशुद्धिप्रदायकं ।
शूद्राणां [illegible] वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ श्राद्धविधिः । मत्स्यपुराणे,—एवं शूद्रोऽपि श्राद्धं [illegible] सर्वदा । नमस्कारेण मन्त्रेण कुर्य्यादामान्नवद्बुधः । श्राद्धं [illegible] [illegible] [illegible] श्राद्धमनुष्ठितव्य । एवं [illegible] शूद्रोऽपि कुर्य्यादित्यन्वयः । नमस्कारेण मन्त्रेण न तु [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] तेन तु [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] [illegible] [illegible] ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं शूद्राहःकृत्यतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । शूद्राणां श्राद्धकर्त्तव्यत्वं । आह्निकश्राद्धनिरूपणं । [illegible] [illegible] शूद्राधिकारनिरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ।

No. 2231. सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः । Substance, country-made paper, 12 × 8½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasútra-sannyása-paddhati. Rules for the ordination of Sannyásis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are (1) Brahmá, Vishṇu and Rudra, (2) Vaśishṭha, (3) S'akti, (4) Paráśara, (5) Vyása, (6) S'uka, (7) Gauḍácbárya, (8) Govindácbárya, (9) S'aṅkarácbárya, (10) Rúpavedántácbárya. The four principal disciples of S'aṅkarácbárya were—Svarúpácbárya, Padmácbárya, Toṭakácbárya, and Pṛithvídharácbárya. Of these, the first had for his disciples Tírtha and Áśrama; the second had Vana and Jraraṇya; the third had Giri, Parvata, and Ságara; and the fourth had Sarvasvatí, Bhárati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyásis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, *viz.* initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Ashṭaká śráddha, Vis'yahoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchíkaraṇa, meditation or Samádhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyásis.

ॐ गणेशाय नमः ।

Beginning. आदौ वेदान्ताचार्यः ब्रह्मा, द्वितीये आचार्यः विष्णुः । तृतीये आचार्यः रुद्रः, चतुर्थे आचार्यः वशिष्ठः । इत्यादि ।

End. तीर्थाश्रमवनारण्यगिरिपर्वतसागराः ।
सरस्वती भारतीच पुरी नाम दशाह्वयं ।

आनन्दचैतन्यस्वरूपे ब्रह्मण्येवेति । (ओंकार-नीडकार-आनन्दकार-सूत्रकार)? । इति प्रकारः समाप्तः ।

Colophon. इति सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः समाप्ता ।

विषयः । यज्ञादयवपनकारादिकथनं । अथ मनुविष्णुवत्स-भविष्य-ब्रह्म-पराशर-वायु-
पुराण-औशनसादि-गोविन्दभाष्यकार-मदनपारिजात-कल्पतरुप्रभृतिग्रन्थकारकथनं । तत्र कर्त्तव्याशौचे
पक्षद्वयं, गौडकारिकायां भवदेवभट्टादि मतं शूलपाणिमतं चेति विद्वद्भिर्मन्तव्याः । अथ
प्रसंगेन उक्तदायांशे वीर्यादि वाचस्पति मिश्रमतं मतः सत्यम् हि विज्ञानेश्वरादि मिताक्षरा
कामधेनु दायभागाद्यंशे च सरस्वती मालती सुधी चेति विश्वरूपः । तत्र यज्ञादयवपनमीमांसा-
कथनं । दीक्षाविधिकथनं । यज्ञोपवीतधारणविधिः । सर्वविधिः । परस्परपरविधिः । मौञ्जीधारणवि-
धिः । अथ यज्ञोपवीतविनाशादिदोषविधिकथनम् । स्नानविधिः । सन्ध्यावन्दनविधिः । सामवेद-
पाठेन पूजाविधिः । विवाहोपयमनविधिः । विवाहे वरवधूवरणविधिः । षष्ठीव्रतकथा ।
तत्सर्वविधिः । मध्याह्नादिकमनाशारसंकीर्णप्रकारकथनं । वात्स्यविवेकोपनिषदादयः । पुरु-
षोत्तमक्षेत्रादिकथनं । परमेश्वरीदीक्षाविधिः । दिव्यमन्त्रदीक्षाविधिः । पवित्रारोपणविधिकथनम् ।

No. 2232. द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 18 × 8 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa; another copy at Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopinátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvádaśayátrápramaṇa-tattva. Proofs regarding the twelve great festivals of Vishnu. By Raghunandana Bhaṭṭácharya. The festivals are,—Chandana Yátrá, Snána Yátrá, Guṇḍichá Yátrá, (in the months of Áshádha, Mágha, and Chaitra) Sayana Yátrá, Dakshiṇa-párśva-parivartana Yátrá, Váma-párśva-parivartana Yátrá; Utthána Yátrá, Chhádaní Yátrá, Pushyábhiseka, Sapyodanavidhi, Dola Yátrá, Madana-bhanjiká. Detailed accounts of these festivals will be found in my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Begininng. प्रणम्य जननीं चार्यं कर्त्तव्यकथनार्थकं ।

द्वादशयात्रासकलं वक्ष्ये श्रीरघुनन्दनः ॥

यथादौ द्वादशयात्राकाले पुरुषोत्तमदेवस्य च यत्रादौ निर्णयार्थं । इत्यादि ।

End. यत्रा ते पवनं कुर्यात्सर्वकामविपाकतः ।

इति यात्राप्रकरणमाविष्कृतिमिति ।

Colophon. इति द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वं । समाप्तं ।

विषयः । वैशाखादिद्वादशमासेषु विष्णोर्द्वादशयात्राविधिकथनं । तत्र वायुपुराणविष-
यं । वैशाखे चन्दनयात्राविधिः । ज्यैष्ठे स्नानयात्राविधिः । आषाढ़शुक्लद्वितीयायां आषाढ़स्नान-

[illegible]

No. 2233. पुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 11 × 8½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 68 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácháryya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Pushpáñjali. A hymn in praise of the Deví. By Rámakṛishṇa.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] + [illegible]
[illegible] + + + [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] पुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः ।
[illegible] । [illegible] ।

No. 2234. गोविन्दस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 11 × 8½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácháryya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS **Vilvamaṅgala-stava.** A hymn in praise of Vishṇu as Govinda. By Vilvamaṅgala.

Beginning. श्रीकृष्ण विष्णो मधुकैटभारे
भक्तानुकम्पिन् भगवन् मुरारे ।
त्रायस्व मां केशव लोकनाथ
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥
वचे कृष्णाय यादवानां
दुःखार्णवोत्तारणकारणाय ।
जिह्वा सदा श्रीमदनन्तनाथा
गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ इत्यादि ।

End. सुखावसाने इदमेव सारं दुःखावसाने इदमेव गेयं ।
देहावसाने इदमेव जाप्यं गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ ६९ ॥

Colophon. इति श्रीविल्वमङ्गलकृतं गोविन्दस्तोत्रं समाप्तं । शुभमस्तु सर्वेषां ।

विषयः । गोविन्दस्य केशवादिनानानामकीर्त्तनं ।

No. 2235. द्विरूपकोषः वा शब्दभेदप्रकाशः । Substance, country-made paper, 11 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirúpakosha ALIAS **S'abdabheda-prakáśa.** A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. श्रीचरणाम्बुजचन्द्रिकायां सङ्कुचितापि चरा कवीनां ।
ज्योत्स्ना कमलस्य शब्दभेदप्रकाशोऽभिधानश्चर्चार्थः ॥
भिन्नार्थकानां शब्दानां भिन्नार्थानामपि ।
चराचिन्तामणिश्चाभिधो यत्र पाठः प्रकीर्त्तितः ॥ इत्यादि ।

End. शब्दभीतिकरान्तु यत्नतोऽपि कथये ।
तत्तुल्यस्य नार्थोऽपि यत्नादिह न दृश्यते ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमदेवकृतद्विरूपकोषः समाप्तः ।

विषयः । एकार्थकविभिन्नार्थकशब्दानां वर्णनं ।

No. 2236. मानसिकपूजनम् । Substance, country-made paper, 10 × 8¼ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácharya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyáváglśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mánasika-pújana. A hymn in which Vágdeví, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'añkara Ácharya.

Beginning. कचरि मातव मरकतमयमैलंडिनि वाग्दचि वाग्दचि वाग्दचि ।
 चनिलपाड्ंकटाचनिरीचचैलंवदिदं जगदम्ब सुधीकुर ॥
 कनककचितदिशीभमानं दिनि दिनि पूर्णतरवंकुमपुतं ।
 मणिमयमणपमध्येपि मानसेपि ग्रपरा पि समर्थं मदीदुं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यहं भक्तिसंयुक्तीवः पूजनमिदं पठेत् ।
 वाग्वादिन्याः प्रसादेन सम्पदाम् स कविर्भवेत् ॥

Colophon. इति शङ्कराचार्यविरचितं मानसिकपूजनं समाप्तं ।

विषयः । मानसोपचारेण वाग्देव्याः पूजाविधिकथनमुखेन तदाराध्यादिकीर्तनं ।

No. 2237. श्राद्धप्रदीपः । Substance, palm leaf, 13 × 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,467 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácharya. Appearance. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A summary of the rules for the performance of various kinds of S'ráddhas. By Madanamanohara Mahámahopádhyáya, son of Madhusúdana Paṇḍitarája.

Beginning. वंशोत्तसागरवने हृदये निधाय
 श्रीकृष्णपादयुगलमरहरिव ।
 श्राद्धादि तत्सदयवार्यां मुनीश्वराणां
 श्राद्धप्रदीपमिव वपुषि बद्धविमाय ॥

अथ ब्राह्मणद्वाचरयमाद्धपत्येहरू इति विविधतो । इत्यादि ।

End. श्राद्धविधविधानात् श्रावदपर्व पि यावविहासितिविधादिति ।

Colophon. इति श्रीमदोवाधायतविधारायषुरुष्वाचवनषावशोवाचाधपौरख्न-
श्रीयद्रविरचिते श्राद्धप्रदीपे श्रीपेबाबवर्त्वं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

· विषयः । श्रद्धर्मविदां श्राद्धविविविधकरणं । अथ श्राद्धकत्वकर्त्तव्यं । विषमवणादिविविध-
कर्म । श्राद्धवंरत्नाचवणं । विविधाविविधयर्विकरणं । श्राद्धे वक्ष्यमाणादीनां देवताविकरणं ।

[illegible]

No. 2238. प्रायश्चित्तपारिजातः। Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,645 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Práyaśchitta-párijáta. A digest of the Smṛiti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapáṇi.

Beginning. [illegible]

[illegible]

अथ प्रायश्चित्त [illegible] —इत्यादि।

End. इति [illegible]

Colophon. इति [illegible] प्रायश्चित्तपारिजाते [illegible]

विषयः। प्रायश्चित्त [illegible]

No. 2239. [illegible]। Substance, country-made paper, 17 × 4 inches. Folia, 188. Lines, 8—9 on a page. Extent, 12,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandriká. A digest of the Smṛitis regarding duty. By Ápadeva Mahámahopádhyáya.

Beginning. इन्दिरासुन्दरवाक्त्रं कुन्देन्दीवरलोचनं ।
नामन्दं परमानन्दं वन्देऽहं नन्दनन्दनं ॥

अथ सर्वेषां कर्मणां कालाधीनत्वात् प्रथमतः स एव निरूप्यते । तत्र कालः । तिथिनक्षत्र-वारादिकालक्षणेषु बहुधा । विहितं वा निषिद्धं वा कालवर्जितं भवेत् । इत्यादि ।

End. एतस्मात् कालात्ययोऽतिरेकमात्रौ तन्निमित्तेन एव उपदेशः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमदापदेवकृता स्मृतिचन्द्रिका परिपूर्णा ।

विषयः । कालस्वरूपनिरूपणं । तिथ्यादिलक्षणादिकथनं । मलमासादिनिरूपणं । तत्र विहिताविहितकर्मनिरूपणं । मलपरित्यागकथनं । तद्गतप्रतिकर्मणः कालनिरूपणं । मन्वादि-तत्त्वनिरूपणं । तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं । प्रातःस्नानादिविधिः । इत्यादितत्त्वादिविधिः । स्नानविधिः । तर्पणविधिः । सन्ध्याविधिः । गायत्रीजपविधिः । माध्यान्हविधिः । मासभेदे देवताभेदकथनं । पञ्चविंशेषकथनम् । सन्ध्याकालकथनं । वैश्वदेवादिविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । पाणिग्रहणविधिः । भोजनविधिः । सन्ध्यासन्धिनिरूपणं । शयनविधिः । गर्भाधानविधिः । पुंसवनादिविधिः । तत्र स्त्रीशूद्रयोर्विशेषकथनं । नामकरणादिविधिः । दायविभागनिरूपणं । व्रतविधिः । विवाह-विशेषणं । वरकन्यालक्षणादिकथनं । कन्यादोषादिकथनं । सपिण्डादिनिरूपणं । सपिण्डत्वा-दिविशेषणं । गान्धर्वादिविधिः । कन्यादानविवाहादिनिरूपणं । गर्भाधानविधिकथनं । विवा-हादिविधिः । पुत्रानन्तरविधाननिरूपणं । सीमन्तकथनं । एकादशीव्रतविधिः । प्रसङ्गात् जन्माष्टमीव्रतविधानकथनं । शिवरात्रिव्रतकथनं । श्रीरामनवमीव्रतकथनम् । अन्नप्राशनविधिः । नामकर्मविधिः । नामकरणविधिः । अन्नप्राशनविधिः । निष्क्रमणविधिः । तत्र कालप्रशस्त्यादिवि-शेषणं । चूडाकरणविधिकथनम् । चूडाकरणकर्णवेधादिविधिः । उपनयनविधिः । तत्र वेदाध्ययन-विधिकथनं । ब्रह्मचर्यविधिकथनम् । समावर्तनविधिकथनं । गर्भस्रावपतनकथनं । मासप्रमाणवि-धिकथनं । अशौचविधिकथनं । तत्र तत्र निर्णयादिकथनम् । सपिण्डेतिविधिकथनं । दाहादिवि-धिकथनं । पञ्चमहायज्ञविधिः । उपनयनानुगमनादिविधिः । पर्वोपनिरूपणं । वहुराशौच-निरूपणं । सूतकाशौचं । मृताशौचं । दत्तकस्यनिरूपणं । पूरकदानादिविधिः । चौरादिविधिः । श्राद्धविधिः । पैतृमेधविधिः । पैतृकादिदानविधिः । मासादानविधिः । वृषोत्सर्गविधिः । काम्य-वृषोत्सर्गविधिः । सपिण्डविधिः । सपिण्डीकरणादिकालविशेषणं । पिण्डपितृयज्ञादिश्राद्धविधिः । महालयाश्राद्धादिनिरूपणं । नवरात्रव्रतादिविधिः । महालयादिश्राद्धविधिः । नान्दीश्राद्धादिनि-रूपणं । श्राद्धे विहिताविहितद्रव्यनिरूपणं । एकोद्दिष्टादिविधिनिरूपणम् ।

No. 2240. इन्द्रजित्केरली। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Raṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. नानाद् पैठीनसंवादं मत्वे केरलिमानितं।
  निशाकरमिवे सार्थं गत्वे.सर्वेणिरे मनः॥
  नक्षत्रानक्ष शीतस नवग्रहनक्षत्रावला।
  नगुवलीमितं केन गत्वे सर्वेणिरे गंतः॥
  ज्ञानसद्दीपनादाय वर्णि सदा सद्वरैः।
  सत्रेवेन संयुक्तं न्यायवेदुन+वरैः॥
नव कपठलवचना वर्णाः शुभाशुभकराः। इत्यादि।

End. इतीषदसदर्के। शीघ्रता। सर्वार्थकोष पाककुवदयुवाम् ज्ञानदं। नानव संज्ञाना नवराहिर्वं दत्ता नवराहुदिनहुसकालप्रासावेकोक्ष विभिन्नरत्नीयं। सदा नायुवी इत्यादि।

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (ली) समाप्ता।

विषयः। वर्णेषु स्तोषु नवरविशेषवशेन शुभाशुभज्ञानोपायनिरूपणं।

No. 2241. आयुर्दायटीका। Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Ráṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácháryа. Appearance, new. Prose. Correct.

Áyurdáya-ṭíká. A commentary on the *Áyurdáya*, an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathuránátha Tarkavágis'a.

Beginning. शीलता मधुरानाथसंज्ञाविद्यशीलता।
  निमद्दीयत इवंनं आयुर्दायस भावना॥
नव विद्याभूदिति अवलाजीवदर्शादिपरैः परमोपयोर्दर्शितत्वादिदं लविद्यायुर्दाया- दिवत्त इत्यर्कं। इत्यादि।

End. नव नवार्थ गंते इतीपंतवाले च दत्ता। जयार्थेतत्केसमाहूवेषो कपो- कूपलोपपि शीलंचाले।

विषयः। विद्यार्थवचनवस्य सामान्यं।

No. 2242. स्पष्टजातकपद्धतिः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kaṇḍá, Zillá Rañgapur, Ramendra Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashṭa-játaka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By Rághunanda S'armá.

Beginning. नत्वा परतत्त्वं देवीं रामानन्दसमन्विता ।
क्रियते विद्यानन्दोपाय स्पष्टजातकपद्धतिः ॥
आदौ ज्यातापदैर्दैवोजनकाद्यः स्फुटितं ।
सम्यक्प्रकाशाः कार्य्याः शिवाम्भोजसमुद्भवा यतः ॥
अथवात् कर्मणा येन यान्ति दशकुलानां द्विधि । इत्यादि ॥

End. यदहं प्राप्तं जन्मनक्षत्रचक्रेषु द्वादशगुणितं जन्मपेत भावः । यत्र जन्मनक्षत्रो-द्भवं त्रिंशद्गुणितं येन भावः षष्टिगुणितं येन भावः ।

विषयः । जन्मपत्रिकाकरणविधिकथनं ।

No. 2243. निदानतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Rañgapur, Ramendra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidána-tattva. A commentary on the Panchasvará, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upádhyáya.

Beginning. अथ मानावरस्वरकारादुदयात्प्रहारान्त पञ्चस्वराणां वक्ष्ये यदि पतितं तत्र यानि दिनानि येषु स्वतुर्भागः । दिनानि पितिविंशत्य चतुर्विंशतिदिनानि येषामपि यानि मृत्युकालकालज्ञानानि तत्र स्युः । इत्यादि ।

End. ॰अथवाद्वितीयस्वरयोर्द्वौ द्वौ यादौ पतितौ अपितामपितनिमित्तज्ञानिमित्तेन मनोरथसारोपायः ।

Colophon. इति सदुपाध्यायविरचितं निदानतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । पञ्चस्वराभिधानग्रन्थस्य व्याख्यानम्

No. 2244. भावुनाथा । Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extent, 120 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Raṅgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Correct.

Dhátumálá. A dissertation on obscure and little-used verbal roots and their conjugations. By Is'varakánta.

Beginning. धाता श्रीमत्पीयूषनिधिं कलहंसैर्विना
मायावीवरकोषकामवशिका धातूमला + छिना ।
स + पूत मयागुणी पद्धिधी मयागुणाकाविका
मूलाद्युरितवान् प्रभुभवदवान् धातावित्यवोल्लसता ॥
क्षिपति लेपति + + + पचे पिपर्ति क्षिणु कणोति पिबते ।
भवति च भावयते भवते क्षुदोत्तु ईङ्गवतोहृति च जुः । इत्यादि ।

End. प्रथते प्रथमोति क्षयिष्यते क्षिणोति च ।
पचते पाचमोति चात् क्षिपो क्षिपत इत्यपि ॥

Colophon. इति धातुमाला समाप्ता ।
लिपिकर: । अथनेह्य केषाञ्चिद्धातूनां प्रदर्शनं ।

No. 2245. शान्तिशतकव्याख्यातरङ्गिणी । Substance, country-made paper, 13 × 8¼ inches. Foli., 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,002 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1663. Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Raṅgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ánti-śataka-vyákhyá-taraṅginí. A commentary on Síhala's century of verses called *Sántis'ataka*. By Rámakánta Váchaspati, of the Chaṭṭa sept.

Beginning. धवीश्वरं विश्वसृष्टिस्थितिलयगुरुर्यं
महार्थाणं यदि धन्वा कूपेष्वापूरादि ।
मत्वा वार्तं विनयि कुतुकाश्रावयाभीष्टसु-
धांशा शान्तिशतकम्य रामकान्तश्चकोति ॥

तेषामधोगदेवतोपवारात्मवहरणोतो विष्णुवीताय कविसर्वोत्तमतवाचं वोचयेत्तदिति वक्तिमेत्य वचनाप ममवाम इति क्षिपत्यायु विधानादयिताहि ।

End. क्षितपः इतेन कर्णधारेश्वरी न पिरोष इतिमता ।

Colophon. इति चट्टवोद्भवश्रीरामकान्तवाचस्पतिविरचिता शान्तिशतकव्याख्या-तरङ्गिणी समाप्ता । समाप्तं पुस्तकमेदं । शकाब्दाः १६६३ ।
लिपिकर: । श्रीदुर्गाचरणशर्मणः पुस्तकम् ।

वैदर्भीप्रायबन्धं येन काव्यं जगति दुर्लभं ।
सर्वं दातारमस्तावत्करोऽसौ गुणाधिकः ॥
तस्माद्‌जायत सदाचारनामधेयो धीरो महाचार इव प्रथितः पृथिव्यां ।
योऽयं गुणाकरवरे पद्मनाभ मिश्रो मीमांसको विमलकीर्त्तिपवित्रमूर्त्तिः ॥
विद्याधरमजनसद्देव पुत्रं(?) मीमांसकं सुविदितं सुविनयविधानं ।
सन्दर्भकर्मपरमहमसम्पन्न-योगं निजान्वयपरोऽजनिविद्यानिधानं ॥
रत्नधरं वरमेकसुपुत्रं प्राप्य यमाः समकुल विप्रवं ।
येन जिता गुणिनो न + + + ते सर्वगुणेन वसन्ति मूर्ध्नौ ॥
दृढमधन्यागमयं धीरो लेभे सुतमरिन्दमं ।
श्रीअमरदत्तनामानमनन्तगुणशालिनं ॥
विद्यामृताम्बुरवे पवित्रे चापे निचिते चपि धारिते ये ।
नैयायिकेनापि कवीश्वरेण टीका कृता तेन अमरदत्तेन ।
येनापाठि कठोरतोसमस्तं वैशेषिकं दर्शनं
येनाज्ञायि सकोपकाव्यनिचयस्तत्पाणिनीयं मतं ।
छन्दोऽनुशासनं येन भरतं तन्नाममात्रं श्रुतं ।
तन्नाम्नेन अमरदत्तेन कविना टीका कृतेयं मुदा ॥
नानाछन्दवती नितान्तचतुरा रम्यार्थसार्थान्विनी
नानालङ्कृतिसुन्दरी रसमयी युक्तान्वया भाविनी ।
निर्दोषा कृतजागतेव सुखिनी टीका समेयं तत-
त्कालेनाजनपालयन्तु कविमनोज्ञा मनः सर्वदा ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीअमरदत्तविरचिता तत्त्वदीपनी समाप्ता ।

विषयः । छन्दोऽनुशासनगतगाथानां व्याख्यानं ।

No. 1982. प्रमाणप्रमोदः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,020 s'lokas. Character, Maithili. Date. ? Place of deposit, Magrani-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kanái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pramána-pramoda. A dissertation on the Vedánta doctrine regarding the soul. By Gokulanátha Upádhyáya.

eginning. वाचा कृत्यानुबन्धे स्फुटललितपदन्यासतः सन्निधानं
प्राप्तो ऽसौ तत्परापि प्रथितमततया योग्यता संगतश्च ॥
भूयो भेदाप्तवन्तो [illegible]
यं बोधे [illegible] परिरचतु स वो [illegible] ॥
श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्या श्रवणं विधीयते। तच्च प्रमाणवाक्यमात्रादेव श्रवण-
मननाङ्गं न तु वेदादेव——इत्यादि।

d. तस्मात्सर्वैव कार्य्ये भगवदनुमानस्य चेतनत्वादावावश्यकानि सर्वाण्येवानुमानानि
निरुपाधिकान्येवेति नास्ति नास्ति कस्यापि कथायामेवावसर इति सन्तः परि-
पश्यन्तः।

lophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितः प्रमाणप्रमोदः समाप्तः।

यः। आत्मा वा अरे श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्या श्रवणं मननाङ्गं विधीयते, तत्र श्रोतव्यः
श्रुतिवाक्येभ्य इत्यादि स्मृतावपि श्रुतिपदं प्रमाणवाक्योपलक्षकमिति सर्वैव प्रमा-
णवाक्यमात्रादेव श्रवणं मननाङ्गं न तु वेदादेवेति पक्षधरमिश्रमतोपन्यासपूर्वकं
तत्र दूषणप्रदर्शनं। [illegible]
[illegible] इति [illegible]
[illegible] तस्माद्वेदवाक्यादेव श्रवणं मननाङ्गं विधीयते
इति सप्रपञ्चं निरूपणं। किञ्च [illegible] मननं तच्चानुमानं, तच्च कार्य्यं-
[illegible] इति [illegible] सर्वैव कार्य्ये [illegible]
[illegible] इत्यादि कुसुमाञ्जल्युक्तानि सर्वाण्येवानुमानानि
निरुपाधिकतया समर्थितानीति संक्षेपः।

CLASSIFICATION.

I.—Veda S'a'stra.

a. Sañhitá (hymns).

b. Bráhmaṇa (ceremonials).

c. A'raṇyaka (do. appropriate for forest life).

d. Upanishad (theology).

e. Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).

II.—Aitihásika S'a'stra.

a. Itihása (history).

b. Puráṇa (ancient legends).

III.—Ka'vya S'a'stra.

a. Kávya (poems).

b. Náṭaka (drama).

c. Champú (poetico-prose compositions).

d. Kosha (miscellaneous poetical collections).

e. Upákshyána (tales and romances).

IV.—Abhidhána Sástra (lexicography).

V.—Vya'karaṇa S'a'stra (grammar).

VI.—Chhandas S'a'stra (versification).

VII.—Alanka'ra S'a'stra (rhetoric).

VIII.—Jyotisha S'a'stra (astronomy and astrology).

IX.—Smṛiti S'a'stra (law, civil and canonical).

X.—Sañgíta S'a'stra (music).

XI.—S'ilpa S'a'stra (arts).

XII.—Ka'ma S'a'stra (erotics).

XIII.—Darsa'na S'a'stra (philosophy).

a. Darsanika (philosophy in general).

b. Sáṅkhya (hylotheistic).

c. Nyáya (dialectic).

d. Vaiseshika (physical).

e. Mimáñsá (ritualistic).

f. Vedanta (monotheistic).

g. Yoga (theocratic).

h. Aparadarsanika (minor systems of philosophy).

XIV.—Bhakti S'a'stra (faith).
XV.—Tantra S'a'stra (mysticism).
XVI.—Vaidyaka S'a'stra (medicine).
XVII.—Jaina S'a'stra (Jaina religion).
XVIII.—Bauddha S'a'stra (Bauddhist religion).
XIX.—Anirdishṭa (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

3.—*c. Champú.*

3.—*d. Kosha.*

IX.—Smṛiti Sástra.

	No.	Page
S'ráddhendu, ...	1778,	96
S'uddhi-viveka, ...	1736, 1934,	25, 258
S'údra-paddhati, ...	1980,	302
Tattva-nirṇaya, ...	1845,	155
Tithi-nirṇaya, ...	1839, 1895,	149, 211
Tithi-tattva-chintámaṇi, ...	1902,	217
Tírtha-kaumudí, ...	1734,	21
Viváda-chandra, ...	1859,	172
Viváda ratnákara, ...	1842,	152
Vratodyápana-kaumudí, ...	1824,	132
Vyávahára-chamatkára, ...	1774,	91
Vyávahára-kalpataru, ...	1833,	142
Yati-dharma-samuchchaya, ...	1756,	75

X.—Sangíta S'ástra.

XI.—S'ilpa S'ástra.

XII.—Káma S'ástra.

XIII.—Darsana S'ástra.

13.—*a. Dars'anika.*

Sarvadarsana-s'iromaṇi, ...	1847,	158

13.—*b. Sáṅkhya.*

Sáṅkhya-káriká, ...	1815,	125
Sáṅkhya-pravachana-sútra-vṛitti, ...	1802,	117
Tattva-yáthárthya-dípana, ...	1757,	76

13.—*c. Nyáya.*

Áloka, ...	1907,	223
Chittrarúpa-vichára, ...	1957,	262
Dravya-kiraṇávalí-prakás'a, ...	1963,	281
Kaṇṭakoddhára, ...	1761,	83
Kaṇṭakoddhára, ...	1909,	225
Káraka-váda, ...	1900,	216

	No.	Page
Kusumanjali-vyákhyá, ...	1769,	87
Kusumánjali-prakaraṇa-prakáśiká, ...	1951,	273
Kusumanjalí-vivaraṇa, ...	1873,	189
Lílávatí ṭíká, ...	1908,	220
Nyáya-kaustubha, ...	1765, 1861, 84,	174
Nyáya-nibandha-prakáśa, ...	1889,	207
Nyáya-siddhánta-manjari, ...	1862,	175
Nyáya-siddhánta-muktávali-dípiká, ...	1821,	130
Nyáyatattva-paríkshá, ...	1877,	193
Padártha-khaṇḍana-vyákhyá, ...	1941,	265
Padártháya-divya-chakshu, ...	1962,	284
Prámáṇyáloka-ṭippaṇí, ...	1870,	185
Pratyaksha-maṇiraśmi-chakra, ...	1869,	185
Pratyaksháloka, ...	1976,	289
Śabdáloka-rahasya, ...	1864,	177
Śabdakhaṇḍa-ṭippaṇí, ...	1975,	299
Siddhánta-tattva, ...	1872,	188
Siddhánta-tattva-viveka, ...	1885,	201
Tarka-prakáśiká, ...	1863,	176
Tarkatattva-nirúpaṇa, ...	1860,	174
Vákya-váda, ...	1910,	264
Yañlugauta Śiromaṇi	1772,	90

13.—*d. Vaiśeshika.*

Padártha-dharma-saṅgraha, ...	1961,	283
Kiraṇávali, ...	1968,	289

13.—*e. Mímáṅsá.*

Adhikaraṇa-chandriká, ...	1911,	229
Adhikaraṇa-kaumudí, ...	1883,	199
Dharma-viveka, ...	1919,	210
Mímáñsá-pallvala, ...	1959,	281
Mímáñsártha-saṅgraha-kaumudí, ...	1786,	106
Nyáyaratna-málá, ...	1887,	203

	No.	Page
13.—*f. Vedánta.*		
Advaita-brahmavidyá-paddhati, ...	1761,	75
Anubandha-darsana, ...	1785,	105
Advaita-dípiká, 2nd, 3rd, 4th Adhya,...	1970, 1971, 1972,	292, 293, 295
Bheda-dípiká, ...	1879,	199
Mánasollása-vrittánta-vilása, ...	1783,	102
Panchapádiká, ...	1823,	131
Pramána-málá, ...	1787,	107
Pramána-pramoda, ...	1982,	305
Sáríraka-mímáṅsá-nyáya-saṅgraha, ...	1957,	280
S'ástra-siddhánta-lesa-vyákhyá, ...	1835,	145
Taittiríriya-śruti-várttika, ...	1724,	3
Upadesa-ratnamálá, ...	1797,	114
Vedánta-kalpataru-parimala, ...	1766,	85
Vedántáryá, ...	1781,	101
Vedánta-sanjá-dípiká, ...	1844,	155
13.—*g. Yoga.*		
Pátanjala-bháshya-várttika, Yoga-várttika, ...	1805,	116
Pátanjala-sútra-bháshya, ...	1884,	209
S'ántikalpa-pradípa, ...	1953,	270
Yoga-ratnamálá, ...	1954,	275
13.—*h. Aparadársanika.*		
XIV.—Bhakti S'ástra.		
Haribhakti-dípiká, ...	1874,	189
Páshanda-chapetiká, ...	1758,	77
Prapannadina-charyyá, ...	1725,	4
Trilakshaní-bháva-prakás'a, ...	1854,	166
XV.—Tantra S'ástra.		
Ágamatattva-saṅgraha, ...	1760,	79
Chandi-saparyyá-krama-kulpavallí, ...	1855,	167
Dattátreya-tantra, ...	1850,	163
Kályurddhámnáya Tantra, ...	1743,	38

	No.	*Page*
Liñgárchana-chandriká, ...	1944,	267
Mudrá-prakáśa, ...	1866,	181
Padárthádarśa, ...	1733,	20
Sádhaka-sarvasva, ...	1950,	273
Tantráloka-ṭíká, ...	1755,	74

XVI.—Vaidyaka S'ástra.

Háríta-sañhitá, ...	1770,	88

XVII.—Jaina S'ástrá.

XVIII.—Bauddha S'ástra.

XIX.—Anírdishṭa.

APPENDIX.

FROM

RAI RÁJENDRALÁLA MITRA, BAHÁDUR, C. I. E., LL. D.

To

A. PEDLER, ESQ.

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 8 *Maniktollah, August* 25, 1880.

SIR,

With reference to Government Resolution No. $\frac{12}{611}/11$ of date March 8, 1879, communicated to the Society under cover of Mr. Under-Secretary Bolton's Revenue Department No. $\frac{100}{70}$ mis, dated 27th idem, and in continuation of my letters as per margin,* I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me, to the close of the official year 1879-80, for the discovery and preservation of ancient Sanskrit Manuscripts in the Bengal Provinces.

* May 24, 1870. February 15, 1876.

Scope of Report.

2. The Resolution of Government requires "a report showing what progress has been made in all the branches of the work" entrusted to the Society. These branches include—1st, enquiry and collection of information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, compilation of lists thereof; 3rd, printing and publication of such lists; 4th, purchase of all rare or desirable manuscripts; 5th, publication of rare works. Of these the first four works have been, by direction of Government, entrusted to me, and this report will be confined to them. For the last the Society receives an annual grant of Rs. 3,000, for which, I presume, you will submit a separate report. The administration of the funds granted for the conduct of the works in my hands, has been carried on by the Society, and, I believe, accounts thereof have been annually submitted to Government by the Society, no further return, therefore, is now required.

Enquiry about MSS. Difficulty of access.

3. Of the works entrusted to me, the most important is the first, *i. e.*, the collection of information regarding rare manuscripts in private libraries. It forms the basis on which the others rest, and it is at the

same time the most difficult. Public libraries, or repositories accessible to the public, are unknown in this country, and private owners are all Hindus, who regard their manuscript treasures as sacred heir-looms which should be treated with every mark of veneration; and in many houses they are actually daily worshipped along with their lares and penates. In Hindu Maṭhs this is particularly the case, and access to them is not permitted, except after certain troublesome purificatory rites have been observed. Such Maṭhs in Bengal, however, are not very rich in rare works. Jain Maṭhs are richer, and there no worship is paid to MSS.; but they are not, generally speaking, open to other than persons of the Jain persuasion. The best places for rare works are Toles or native colleges owned by Paṇdits whose ancestors for several generations have been teachers; but the heads of such institutions are frequently absent from their homes, on invitations to S'ráddhas, and are mostly very suspicious and unwilling to exhibit their stores to strangers. Several visits have, therefore, to be paid to them before anything really valuable or rare can be seen. Moreover, such Toles are scattered wide apart over the country, and much time is lost in travelling from place to place before any satisfactory information can be obtained.

Time lost in preparing notices.

4. A great deal of time is also lost in preparing notices in the form adopted by me. The Government order prescribed a form which included only the name of the work, the name of its author, its extent in pages, its date, and its subject. These details could be compiled in a few minutes for each codex, and these are all that are supplied in the lists published in the other circles of enquiry; but it struck me, when I undertook the task for Bengal, that they were not sufficient, and that as the work could be done only once for all, the opportunity should not be neglected to make the lists as complete as possible. My suggestions were approved by Government, and the notices published by me include an amount of work which, in the case of every large codex, involves tedious reading of two or three days. Taking this fact into consideration, I believe that, on the whole, the results of my enquiry during the period under notice have been satisfactory. Many rare books have been discovered; several of them have been purchased; and lists have been prepared of a great number containing details amounting, in many instances, to an analysis of the entire work.

5. The enquiry has been conducted, as heretofore, by a travelling Paṇḍit working under my orders, and by myself whenever I had opportunities of going out of Calcutta. I have also carried on extensive correspondence with friends, acquaintances, and Sanskrit scholars, and obtained much aid and information from them.

Mode of enquiry.

6. In 1876, I visited Benares for the purchase of MSS. In 1877, I went to Ráníganj, Patna and Benares, obtaining a large number of MSS. from the last named place. In 1878, I had occasion to go to Gayá, and thence proceeded to Patna and Arrah. Next to Benares, Gayá is the most sacred city of the Hindus. It was the capital of a Hindu principality two thousand five hundred years ago, even before the birth of S'ákya Siñha, and held by the Buddhists for well nigh a thousand years as one of the principal seats of their religion. In the fifth century it reverted to the Hindus, and ever since it has been renowned as the sanctuary wherein rests the foot-marks of the divinity, which every pious Hindu is bound to visit at least once in his lifetime. But for all that, it is exceedingly poor in Sanskrit literature. Having had occasion to perform there the S'ráddha rite in honour of my parents, I spent a considerable sum of money, and thereby secured the good-will of a great number of Gawáls, as also of the few Paṇḍits living in the town, and they brought to me whatever Sanskrit manuscripts they had; but none of them had any worth looking at. Most of them are so ignorant that they cannot even repeat the services correctly when they officiate at S'ráddhas. In the neighbouring town of Buddha-Gayá, the Hindu Maṭh owned by Paṇḍit Hemanátha Giri, has a collection of over three hundred MSS. well preserved in a pukka house, and enjoying the benefit of a catalogue. As the works comprised in the collection were, however, not rare, I did not think it worth while to take a copy of the catalogue.

Places visited by me. Gayá.

7. Patna is even more ancient than Gayá, and was once the capital of an empire; but it, too, is as poor in Sanskrit MSS. as Gayá. There are no Paṇḍits of note, and none has any work of value.

Patna.

8. At Arrah there are four Jain Maṭhs, one of which is noted for a collection of Jain MSS., but, being a Hindu, I was not allowed access to it. I was told there were upwards of 600 MSS.

Arrah.

Benares.

9. At the Jain Maṭh at Benares I met with better reception, and my Paṇḍit was allowed for several days, to examine the MSS. there, but subsequently, when the Paṇḍit was engaged in taking notes of such of the MSS. as I thought rare, a rumour was spread that I would communicate to Europeans the secret mantras of the Jain faith, and my Paṇḍit's work had to be brought to an abrupt close.

Puri.

10. I had no opportunity to go to Orissa lately, but Bábu Kshirodachandra Ráya, for some time Head Master of the Government School at Puri, procured for me a nominal list of about 400 MSS. contained in the S'aṅkara Maṭh at that place. I visited it in 1868, but failed to obtain any detailed account of its manuscript treasures. From what I then saw I calculated that there were about two thousand MSS., and the list obtained, I therefore suspect, is incomplete. The Bábu has been kind enough also to obtain for me copies of several works of local celebrity on the history of Puri, and among them may be noted the *Svarṇádri-mahodaya*, the *Kshetra-máhátmya* and the *Guṇḍichá-máhátmya*, of which I have seen no notice in any catalogue hitherto published.

Places visited by travelling Paṇḍit.
Sántipur.

11. The work of enquiry in the Mufassil devolved mainly on Paṇḍit Rámanátha Tarkaratna, who travelled from district to district for more than ten months every year, and I have every reason to be satisfied with his ability, zeal and devotion to his duties. In the beginning of 1875-76, he spent four months at S'ántipur, in the Nuddea district. It is a place ot considerable repute, and the abode of a large number of learned Bráhmans, most of whom possess old MSS. One of them, Paṇḍit Kálidása Vidyávágísa, owns a collection of over one thousand codices, many of which are rare, and a few unique. They are kept in a pukka room, and great care is taken for their proper preservation. I have obtained descriptive notices of 92 of these codices. Among the works contained in this collection, the following may be noted as rare:

1. Mathuránátha's commentary on the Gautama Sútras.
2. Rámabhadra's gloss on ditto.
3. Vardhamána's commentary on the Kusumáñjalí.
4. Varadarája's Tárkika-rakshá.
5. Laugákshi's Tarka-kaumudi.

6. A commentary on the Tattva-pradípiká.
7. Ditto on the Bheda-dhikkára.
8. Brahma-sútra-samanjasá-vṛitti.
9. Rámánuja's Vedártha-saṅgraha.
10. Vis'ishṭádvaitopanyása.
11. Tattva-traya.
12. Prapannámṛita.
13. Aniruddha's commentary on the Sáṅkhya Sútra.
14. Mahádeva's ditto.
15. Náráyana's ditto on the Yoga aphorisms.
16. Yoga-sútra-maṇiprabhá-vṛitti.
17. Devala Smṛiti.
18. Vriddha-sátátapa Smṛiti.
19. Yajur-vidhána.
20. Prákṛita-pingala-prakáśa.
21. Ditto with the commentary of Chandras'ekhara.
22. Setubandha (672 years old).

The Gossains of S'ántipur are noted for their learning and for the interest they have evinced during the last three centuries in Sanskrit literature, and their collections have also been examined, as also those of Rámayádava Chúḍámaṇi, Bhuvaneśvara Tarkálaṅkára, Rámadhana Vidyávágisa and Rádhikáprasáda Gosvámi, and notices secured of 48 rare codices. In the village of Simlá, close by S'ántipur, the Bhaṭṭácháryas have a considerable collection of MSS. including about a hundred Tantras. Of these 15 have been noticed.

12. From S'ántipur the Paṇḍit proceeded to Birabhuma where, in the house of Rájá Rámaranjana Chakravarti, of Hitampur, he found 25 codices. These are daily worshipped with offerings of flowers, tulsi leaves, and sandal paste, but the Rájá allowed them to be opened by the Paṇḍit, who took notices of the contents of 8 of them. Close by Hitampur, in the village of Debrájpur, one Mahesa Bhaṭṭácharya has a small collection of 60 MSS., out of which 7 have been noticed. Proceeding thence to Kenduli, the Paṇḍit found a collection of about 200 MSS. in the monastery of Jayadeva. Most of the works were, however, in the Bengali language, and of little interest. They were found in an old chest in a neglected hut. Only 12 codices were deemed worthy of notice. Close by this

Birabhuma.

monastery, in the house of Gopála Bhaṭṭácbárya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopálapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bábu Mahendranáráyaṇa Gupta and Bábu Káśínátha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhuma where Sanskrit MSS. can be found is Bhímghar. There, in the house of Bámácharana Bhaṭṭácbárya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prákṛit Grammar of Kramadis'vara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siüḍi, in the house of Bábu Kuladánanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhá, there are 200 MSS. in the library of Bábu Kuladiprasád Sen, and the Bhaṭṭácháryas of Singur and Mañgalḍihi, there are 250 more, of which 56 have been examined and noticed.

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidábád zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bábu Rámadása Sen, of Berhampur. Bábu Rádhikáprasád Sen of that place, Paṇḍits Kálíbrahma Bhaṭṭácbárya, and Kálícharana Upádhyáya of Lálagolá, and Rání Yamunákumárí, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Puráṇas, and most of the Upapuráṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bábu Rámadasa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rámánuja Maṭh of Mahant Gopáladása. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bháradvája Sañhitá*, *Hanumat Sañhitá*, and *Vaśishṭha Sañhitá* I had not heard of before.

Murshidábád

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidábád, and subsequently at Guptipárá and S'ántipur, then at Birbhuma, spending

Goptipárá &c.

about two months at Benares for the purchase of MSS., and at the close of the year he was absent on sick leave for about nine weeks.

Tirhut.

15. In March 1878, I deputed the Paṇḍit to Tirhut, where he spent five months, returning home on the occasion of the Dusserah vacation, and spending the latter part of the year at Nashipur in the district of Murshidábád. In 1879, he was again sent to Tirhut, where he spent several months. The principal places visited in the district, were Darbhangá, Madhubani, Mujoná, Magrání, Lohaná, Behat, Gopálpur, Pilkhuyáḍgrám, and Sarvasímá. At the first named place the Library of the Hon'ble Mahárájá Lachhmis'var Siñha, Bahádur, was found to contain about 200 MSS., most of which were found to have been more or less injured by white-ants, but the codices were generally correct and complete. The Mahárájá was kind enough not only to allow all his MSS. to be examined, but recommended my Paṇḍit to the notice of the Paṇḍits of his place, and otherwise helped him greatly in carrying on his researches. The Library of Paṇḍit Kánáyi Jhá, the court paṇḍit of the Mahárájá, was found better kept, and comprised a select collection of Sanskrit works. Bábu Guṇes'vara Siñha, Bahádur, of that place has a collection of about 150 works on Smṛiti, including several rare ones. At his home at Magrání, Paṇḍit Kánáyi Jhá has a collection of 700 codices of great value. A nominal catalogue of these was secured, and notices of all the important works prepared. At Ujána, Bábu Jháṇjhá, is reputed to have a very large collection, but he did not allow my Paṇḍit to see more than 50 or 60 of them. A neighbour of his, Bábu Bholá Jhá was much more courteous and communicative, and his large collection was carefully examined. Paṇḍits Jogadatta Jhá, Gossain Jhá, and Digambara Jhá, of this place also own pretty extensive collections relating principally to Nyáya, Smṛiti and Kávya. Phanidhara Miśra of Behat is a professor of Jyotish, and in his library were found very correct texts of the *Brahma Siddhánta*, *Soma Siddhánta*, *Sammrit Siddhánta*, and *Siddhánta-tattva-viveka*. At Mujoná, Paṇḍit Bablál Páṭhak exhibited a collection of 150 MSS. Through the influence of Mr. Grierson, who interested himself in my researches, my Paṇḍit was very kindly received by Paṇḍit Bábu Jhaṇjhá of Pilkhúyáḍ, and allowed to prepare notices of 65 MSS. including a hitherto unknown commentary on the Gobhila Gṛihaya Sútra, by Bhaṭṭanáráyaṇa of the time of Lakhsmaṇa Sena. Alto-

monastery, in the house of Gopála Bhaṭṭáchárya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopálapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bábu Mahendranáráyaṇa Gupta and Bábu Kásínátha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhuma where Sanskrit MSS. can be found is Bhímghar. There, in the house of Bámácharana Bhaṭṭáchárya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prákṛit Grammar of Kramadís'vara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siüḍi, in the house of Bábu Kuladánanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhá, there are 200 MSS. in the library of Bábu Kuladíprasád Sen, and the Bhaṭṭácháryas of Singur and Maṅgalḍihi, there are 250 more, of which 56 have been examined and noticed.

Murshidábád

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidábád zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bábu Rámadása Sen, of Berhampur. Bábu Rádhikáprasád Sen of that place, Paṇḍits Kálíbrahma Bhaṭṭáchárya, and Kálícharana Upádhyáya of Lálagolá, and Rání Yamunákumárí, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Puráṇas, and most of the Upapuráṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bábu Rámadasa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rámánuja Maṭh of Mahant Gopáladása. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bháradvája Saṅhitá*, *Hanumat Saṅhitá*, and *Vaśishṭha Saṅhitá* I had not heard of before.

Goptipárá &c.

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidábád, and subsequently at Guptipárá and S'ántipur, then at Birbhuma, spending

an idea of the amount of work done by the Paṇḍit every week. On receipt of these forms, my assistants assort them, check them with the registers kept at my office, compare them with accounts previously received from other sources, and translate the details into English, leaving for me the task of writing out the general description of the works and translating the contents. Upwards of five thousand notices have been compiled, of which two thousand have been printed, and three thousand are now on hand. In addition to them a register has been kept, of all works of which only names have been communicated to me, together with notes of the places where the works are to be found.

Lists published.

19. The lists prepared by my assistants and elaborated by me, are, as stated in former reports, published under the name of "Notices of Sanskrit MSS." And of these seven fasciculi have been published during the period under report. Formerly each fasciculus was made up of 96 pages, and two or three such were published each year. Under orders of Government this plan has latterly been given up, and only one fasciculus has been published each year, the bulk being proportionally increased. The fasciculi published comprise nearly 1000 royal octavo pages, and descriptions of 842 separate codices. The descriptions are not only sufficient for the identification of the codices, but enough to convey a fair idea of their contents. In many instances the subject of each chapter has been accurately defined, and for the generality of works no further analysis will hereafter be required. In so far the work of analysis contemplated by Government to be hereafter undertaken, has been anticipated. I had hoped to have printed more, but during the last four years a great portion of the leisure I had from my official duties, had to be devoted to printing the second volume of my 'Antiquities of Orissa,' a large work on 'the Hermitage of Sákya Muni,' and two or three Sanskrit works. Something however, has been done by way of supplement to the 'Notices.' In 1877, I brought out a 'Descriptive Catalogue of Sanskrit Grammars' in the Library of the Asiatic Society of Bengal, giving detailed descriptions and full bibliographical references, so as to make it a hand-book of reference for the grammatical literature of the Hindus. In course of the current year I have published a similar Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Mahárájá of Bikáner. It contains descriptive accounts of over 2000 MSS. and extends to 755 pages. It has been so printed as to

form a companion volume to the 'Notices.' Considerable progress has also been made in the printing of an 'Analysis of the Sanskrit Buddhist literature of Nepal,' of which 70 different works were collected by Mr. B. H. Hodgson, while resident at Kátmándu, and presented to the Asiatic Society of Bengal. Three sets of these works were collected, of which the second was presented to the India House Library, and the third to the *Bibliotheque nationale* of France. Out of Nepal these works are nowhere to be found, and with the exception of the Lalita-Vistara, edited by me, none has yet been printed. The extreme rarity of these works, coupled with their importance in connexion with the history of Indian Buddhism, renders a full analysis of their contents highly desirable, and I am glad to be able to say that I have already printed 180 pages, and hope to complete the work in six months more.

Contents of the list.

20. As the 'Notices' are now before Government, it is scarcely necessary to dilate on their contents in this report. I beg to observe, however, that in making my selection of works for notice, I have always borne in my mind that the object of the undertaking is to form a complete record of the number and nature of the Sanskrit manuscripts now extant in the country, and that in many instances this record will be the only means of conveying information about them to European orientalists. It is certain that some of the works of which only one, two, or three copies are now extant, will, ere long, cease to exist altogether, and their memory can be preserved only by a record like the present. Popular works and school-books are being multiplied by the press, and consequently they are not subject to the risks to which Vedic, philosophic, astronomical and medical works are liable, and it is necessary, therefore, that those works which are liable to early destruction, should be taken up first. In the earlier fasciculi of the "Notices." I had also borne in mind that my work would be soon supplemented by catalogues of the MSS. in the Library of the Asiatic Society of Bengal and of the Sanskrit College of Calcutta, and accordingly omitted to notice all such codices as were contained in those repositories; but, seeing that the prospect of such catalogues being soon published is faint, I have of late changed my plan, and included in my 'Notices' all works that have come to hand without reference to those libraries.

The following classified list will show the different kinds of works which have been noticed :

I.	Veda.	
a.	*Sañhitá* (Hymns),	9
b.	*Bráhmaṇa* (Ceremonials),	6
c.	*A'raṇyaka* (Do. for forest life),	0
d.	*Upanishads* (Philosophical tracts),	26
e.	*Vaidika* (Sútras, rituals, phonetics &c.),	123
II.	Aitihásika S'ástra.	
a.	*Itihása* (History),	13
b.	*Puráṇa* (Ancient legends),	55
III.	Kávya sástra.	
a.	*Kávya* (Poems),	52
b.	*Náṭaka* (Drama),	12
c.	*Champú* (Poetico-prose compositions),	2
d.	*Kosha* (Miscellaneous poetical collections),	7
e.	*Upákhyána* (Tales and Romances),	6
IV.	Abhidána S'ástra (Lexicography),	13
V.	Vyákaraṇa S'ástra (Grammars),	29
VI.	Chhandas S'ástra, (Versification),	4
VII.	Alañkára S'ástra (Rhetoric),	15
VIII.	Jyotisha S'ástra (Astronomy and Astrology),	51
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),	128
X.	Sañgíta S'ástra, (Music),	0
XI.	S'ilpa S'ástra (Arts),	0
XII.	Káma S'ástra (Erotics),	1
XIII.	Darsana S'ástra (Philosophy),	1
a.	*Sáñkhya* (Hylotheistic),	5
b.	*Nyáya* (Dialectic),	90
c.	*Vais'eshika* (Physical)	5
d.	*Mímáñsá* (Ritualistic),	17
e.	*Vedánta* (Monotheistic),	72
f.	*Yoga* (Theocratic),	8
g.	*Aparadársanika* (Minor systems of Philosophy),	5
XIV.	Bhaktí S'ástra (Faith),	33
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism),	33
XVI.	Vaidyaka (Medical Science),	16

XVII.	Jain S'ástra (Jain religion),...........................	1
XVIII.	Bauddha S'ástra (Buddhist religion),...............	0
XIX.	Anirdhishṭa (Miscellaneous), ...	5
	Total, ...	842

Facsimiles.

21. Reference was made in para. 24 of the last report to facsimiles of old and rare works. Several such have been inserted in the fasciculi published since. One of them deserves special mention. It is the last page of a codex of the 'Setubandha' or the 'Marine Causeway,' a work of the 5th century, attributed to king Pravarasena of Káshmír. The codex is dated 102 of the era of Lakshmaṇa Sena, and is 672 years old. It is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. It affords indubitable proof of the antiquity of a character which is ordinarily supposed to be of a very modern date.

Change of plan.

22. The arrangement adopted by me in printing the lists was, after some correspondence, approved by Government. I find, however, that separate headings involve a great waste of space; I propose, therefore, if not otherwise instructed, to follow, in future fasciculi, the plan of Dr. Burnell's Tanjore Catalogue, so as to put more matter on each page. It will lead to a slight sacrifice of uniformity, but will otherwise prove economical.

Purchase of MSS.

23. The fourth head of my duties refers to the purchase of all rare and desirable manuscripts. My success in this branch has not been such as I could wish. As stated in para. 26 of my last report, opportunities for purchase are extremely rare in Bengal, and the trouble of getting transcripts made in the houses of the owners of MSS. (for they are seldom lent out) has been so great that very little has been done in the way of copying. Only a few have been so prepared, and I have depended mainly on purchases. The total number of my acquisitions, both by copying and purchases, amounts to 956, which, with previous purchases, make a total of 1,612. Several of these are very rare, and most are new to the collection of the Asiatic Society of Bengal. A classified list of the MSS. procured during the period embraced in this report is hereto

annexed (Appendix A); and it will be seen that it comprises several names which will be new to European scholars.

24. Some of the works obtained deserve special note. Under the head of *Sañhitás*, there is a codex which supplies the Kramapáṭha of the Mádhyandiní text of the White Yajur Veda. This, I believe, has not yet been brought to the notice of European orientalists. The plan of this páṭha or mode of writing the text is the same as that adopted in writing the Ṛig text, and the object is the same, namely, to prevent interpolation. The plan is to write the first word of a verse with the second; the second with the third; the third with the fourth, and so on, the last word being closed by the particle *iti*. To illustrate this with an English example I shall take the sentence, "let there be light; and there was light." Written in the Kramapátha form, it would run thus: Let there | there be | be light | light and | and there | there was | was light | Light iti. | In writing the Ṛik Sañhitá two other forms are used, namely, the *Jaṭá* and the *Ghana*, and they are much more complicated. I am not aware of these latter forms having ever been used for preserving the authenticity of the Yajur Veda. A text printed from such a páṭha would be the most authentic—much more so than any amount of collation of ordinary Sañhitá or Pada texts can possibly afford.

Rare MSS.

Under the head of Bráhmaṇa there is a complete codex of the *Aitareya-bráhmaṇa-bháshya*, which was not hitherto accessible in Calcutta. The *Kaus'ítaki Bráhmaṇa*, under the same head, is also valuable. Of Upanishads several fragments have been obtained with their commentaries.

My acquisitions of treatises relating to the Vedas are rich. They amount altogether to 190 codices, and comprise a great number of very rare works including several S'ikshás, a text of the *Jaṭápaṭha* with a commentary, a Pushpa-sútra with a commentary, two Sulva-Sútras, and several manuals for the performance of Vedic rites.

Under the head of Puráṇa, the only work worthy of special note is a codex of the *Nílamata Puráṇa*, containing traditions of Káshmír. I am indebted for it to Bábu Nilámbara Mukarji, Chief Justice of the High Court of Jambu. Several minor ones have been obtained which will be found new in Europe, and even in India reckoned as very rare.

In my last report I adverted to several Prákṛit grammars, which I had collected for my own private use. I have been able lately to obtain a commentary on one of them, the text of Kramadíśvara. It is unique, and I propose to give an abstract of it in my edition of the work of Kramadíśvara. I have employed copyists, too, for securing copies of my private acqusitions for the Government collection.

Of new poems, the *Sarjjana-charita*, the *Mudha-prakáśa*, the *Váyu-stuti*, the *Pitámbara-charita*, the *Megha-sandámini*, the *Anugama-tattva-málá*, and the *Sahṛidaya-hṛidayáloka* may be noted as new.

Under the head of S'ilpa or ancient Indian Art there is only one work, but it is a new one. It is entitled *Pratimá-pramáṇa*, and it supplies directions for the relative proportion of the figures of all the leading divinities of the Hindus. It is a guide to the formation of images, and highly interesting from an antiquarian point of view.

There are several names under the head of Philosophy. Among them the commentary (*ṭiká*) of Mathuránátha and the gloss (*vṛitti*) of Ráma-bhadra on the Nyáya aphorisms of Gotama are unique. The essay of Udayana on the *Kusumánjali* and the commentary thereon by Vardha-mána Miśra, are exceedingly scarce. I have not seen any of them at Benares, there is none in Calcutta, and my Paṇḍit has seen them nowhere in the different districts he has travelled over.

Among medical works there are three treatises on the diseases, defects, anatomy and characteristics of horses, which are alike curious and interesting. I have prepared an abstract of these, and intend to print it in the Journal of the Asiatic Society of Bengal. Brief abstracts of the contents of these works have been already published in the "Notices."

As yet very little has been done by orientalists in analyzing the contents of the voluminous literature of the Jains. The only work of importance yet translated is the *Kalpa Sútra*. In my catalogue of the Library of His Highness the Mahárájá of Bikáner, I have given abstracts of upwards of a hundred works of this class, and most of the seventy-two works purchased by me, will be found new in Europe.

Work remaining to be done.

25. Reference has already been made (para. 15) to the work remaining to be done in the district of Tirhut. It will, I believe, take fully two years. The districts of Púrṇiá, Máldá, Dinájpur, Rangpur, Rájsháhi and Pábná

have not been visited; but, except in some parts of Rangpur and Rájsháhi, the work to be done is not likely to be extensive. Kámákhyá in Assam has been the seat of Tántric learning for many centuries, and the number of Tantras likely to be found there will fully take up eighteen months or more. The whole of the eastern districts, except Dacca which was visited in 1871, has likewise to be visited. I know Mymensing contains a great number of Paṇḍits who are descendants of long lines of Paṇḍits, and they are sure to have rare or unknown works. Baidynáth near Deoghar, Midnapur and the province of Orissa are yet unvisited, and I calculate these will take up fully three years, and altogether a period of ten years more is necessary to complete the survey in which I have been engaged during the last ten years.

My official and other duties have hitherto prevented my devoting the whole of my scanty leisure to the task of passing through the press the lists prepared by my assistants, and I have now on hand over three thousand names in manuscript. In a short time I hope, however, to have more leisure at command, and, by steady application, to bring up arrears, and to keep pace with the work done by the travelling Paṇḍit. As a native of India, cherishing deep respect for the memory of those who have contributed so largely to the literary reputation of my native land, I look upon the work as a labour of love, and long earnestly to be able to place before the learned world of Europe an inventory, such as my work is intended to be, of the literary relics the people of India have inherited. Their extent is vast. In Liddell and Scott's Dictionary the total of Greek authors, whose works have descended to modern Europe, has been computed at 553, and of Latin authors of the classical period the total according to White and Riddle's Latin-English Dictionary is 218. Whereas of Sanskrit authors the total may be computed at four thousand, and the number of their works at 20,000, inclusive of Jain and Buddhist works. In a single catalogue, that of the Tanjore Collection, the total of Hindu authors given is 740. The comparison is, perhaps, not fair, as I am not in a position to supply the number of ecclesiatical and Byzantine writers who were numerous, nor that of mediaeval Latin authors, but the figures here given will, I hope, suffice to show that the literature with which I am concerned is in every way worthy of the consideration which

has been so generously to extended it by Government, and that the money spent on preparing an inventory of its relics has not been wasted.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RA'JENDRALÁLA MITRA.

APPENDIX A.

List of Sanskrit MSS. purchased for the Government of India.

SAṄHITÁ.

711 Sámaveda-Saṅhitá.
1167 Káṇva-saṅhitá-bháshya. Mahidhara.
1186 Yajus-saṅhitá-kramapáṭha.
1187 Ṛig-veda-saṅhitá.
1197 Garga-saṅhitá.
1410 Ṛig-veda-saṅhitá, prathamáshṭaka.
938 Ditto. Krama-saṅhitá, púrva-bhága.
1421 Ditto. Uttarabhága.
1587 S'ataradra-mantrártha-dípiká.
1412 Ṛig-veda, padapáṭha.
1165 Ashṭádhyáyi-bháshya. Mádhava.
1177 Vájásaneyi-padapáṭha.

BRÁHMAṆA.

708 Shadviṅśa-bráhmaṇa.
709 Táṇḍya-bráhmaṇa.
710 Sámavidhána-bráhmaṇa.
716 Ársheya-bráhmaṇa.
717 Mantra-bráhmaṇa.
940 Aitareya-bráhmaṇa-bháshya.
968 S'atapatha-bráhmaṇa-bháshya.
1258 Kaushítaki-bráhmaṇa.
1411 Aitareya, 9th bráhmaṇa.
1428 Várttika-sára.
1608 Aitareya-bráhmaṇa-bháshya.

ÁRAṆYAKA.

1353 Sambandha-várttika. Vṛihad-áraṇyaka-bháshyántargata.
1354 Ditto ṭiká.

UPANISHAD.

728 Vajra-súchyupanishad.
740 Ás'ramopanishad.
944 Maitrayupanishadáloka.
945 S'vetás'vataropanishadáloka.
946 Kaivalyopanishadáloka.
948 Máṇḍúkyopanishadáloka.
949 Kaṭhavallyupanishadáloka.
950 Taittiriyopanishadáloka.
951 Pras'nopanishadáloka.
1024 Aitareyopanishad-bháshya-vivaraṇa.
1152 Náráyaṇa-dharmopanishad.
1210 Náráyaṇa-dharmopanishad.
1415 Atharvanopanishads, 52.
1262 Ánanda-nidhi. Rámatápaní-ṭiká.
1070 Ís'ávásya-upanishaddípiká.
1150 Muktikopanishad.
1518 Kaivalyopanishaṭ-ṭiká.
1577 Kálágnyupanishad. Kshurikopanishad.
1574 Nárada-parivrájakopanishad.
1576 Vṛihajjábálopanishad.
1578 Rámatápani-ṭiká.

1577 Maitreyopanishad. Mantrikopanishad.
1574 Nárada-parivrájakopanishad.
1575 Nirálambopanishad.

VAIDIKA.

505 Isháṭaká-púraṇa.
659 Páráśara-śikshá.
660 Kátyáyana-śikshá.
662 Lomasi-śikshá.
663 Páṇiní-śikshá.
664 Jaṭápaṭala.
665 Jaṭápaṭala Svaráṅkuśa.
666 Amoghánandiní Síkshá.
667 Keśaví-śikshá.
668 A'pastamba-sútra-bháshya.
685 Yajurvedíya-kúśaṇḍiká.
730 A'dhána-práyaśchitta.
734 Aishṭika-práyaśchitta.
737 Baudháyana-sútra-darśa-púrṇamása.
738 Ditto práyaśchitta.
739 Baudháyanokta-cháturmásya-prayoga.
742 Baudháyana-sútra-darśa-púrṇamása.
743 Pavamána.
746 Ṛik-saṅkhyá-pariśishṭa. Somotpati and Mahánámni-pariśishṭa.
751 Naigeya.
755 Vyúha-navaratna.
756 Nividádhyáya Praügádhyáya.
757 A'śvaláyaníya-práyaśchitta.
761 Baudháyaníya-sútra-paśubandha.
762 Ditto chaturmásya-sútra.
764 Ditto dvaidhakáṇḍa.
765 Nakshatreshṭádi-n á n á v i - dheshṭi.
766 Mitravṛindeshṭi.
772 Baudháyana-sútriya A'dhána-prakaraṇa.
784 Kalpasútra-bháshya, Varadarajíya.
801 Chhándogya-mantra-bháshya.
831 Karka-bháshya.
873 Gajasútra-vyákhyá.
887 Gṛihya-sútra.
926 Prayoga-paddhati. Páraskara-gṛihya-sútra-vyákhya.
929 Uktha-pariśishṭa.
931 Kátyáyaníya-mulyádhyáya-vivaraṇa.
932 Anuvákadhyáya.
934 Ishṭakápúraṇa.
933 Nigama-pariśishṭa.
935 Pravarádhyáya-pariśishṭa.
936 Páka-yajṇa-nirṇaya.
937 A'pastamba-sútra-vṛitti.
1048 Paśubandha-káriká.
1049 Mahávrata.
1050 Sáma-práyaśchitta.
1051 Hautra-káriká.
1052 Mantropadhána-prakáśa.
1053 Mahágni-sarvasva.
1054 Gopáliká-káriká.
1055 Chayana-sútra.
1056 Chayana-prayoga.
1057 Viśvasṛijámayana-prayoga.
1059 Sarpa-saṅskára-vidhi.
1063 A'pastambáhnika.
1060 Yajṇatantra-sudhánidhi.
1065 Somotpatti.
1075 Naigeya-ṛigdevatá.
1077 Vájapeya-káriká.
1078 Sámánya-sútra.
1079 Mantra-vibhága.
1091 Káttyáyana-prátiśákhya.
1092 Ditto ṭiká.
1101 Vaudháyana-sútra, 3rd praśna.
1106 Sikshá-vivaraṇa.

1108 Pushpa-sútra.
1130 Páraskara-grihya.
1133 Sútra-pradípa, dráhyáyaníya.
1138 Pada-gáḍha.
1149 Náráyaníya-mádhava-bháshya.
1151 Mahá-pariśishṭa.
1153 Ápasatamba-dharma-sútra.
1164 Páraskara-bháshya. Haribara.
1169 Śikshá-paṇjiká.
1179 Nidána-sútra.
1180 Pushpa-sútra.
1181 Grihya-káriká.
1182 Sarvvánukramaṇiká.
1183 Kattyáyana-sútra-vyákhyá.
1192 Áśvaláyana-śrauta-sútra-bhá-shya.
1199 Baudháyana-sútra, 9th prasna.
1200 Darsa-púrṇamása-sútra.
1201 Paśubandha. Baudhayaníya.
1202 Cháturmásya, ditto.
1204 Ápastamba-sútra-vritti.
1205 Sámagána-phullasútra-ṭíká.
1213 Kátíya-púraṇa-bháshya.
1372 Súlva-pariśishṭa.
1373 Śáñkhyáyana-grihya-sútra.
1374 Ditto.
1375 Náradiya-śikshávivaraṇa.
1388 Bháradvája-sútra-bháshya.
1392 Ekáhábína-satrádi-brahma-paddhati.
1393 Kátyáyana-nakshatra-satra-prayoga.
1403 Apastambíya-áṇḍavilá-prayo-ga-vritti.
1404 Padaprabháva-bodhini.
1406 Kátyáyana-sútra-bhásya, Ananta.
1413 Sáṅkhyáyana-sútra.
1417 Vájasaneyi-padakrama.
1419 Grihya-sútra.
1420 Sáñkhyána-sútra.
1422 Ditto.
1067 Upalekhá.
1068 Ditto, bháshya.
1085 Vámana-śukta.
1155 Lakshaṇaratna-paribháshá.
1189 Rudra-bháshya.
1198 Mantrártha-manjarí.
1259 Mantra-sañhitá.
1269 Padakáriká-ratnamálá.
1295 Yajṇatantra-sudhánidhi.
1321 Śrutirahasya-prakáśa.
1322 Vádávalí.
1327 Patrálambana-vivaraṇa.
1429 Átma-váda.
1479 Dikshá-paṭala-vritti.
1485 Dikshá-paṭala.
1504 Daśa-sútra-ṭíká.
1505 Daśa-sútra-ṭíká *alias* Bálabo-dha-ṭíká.
967 Ápastamba Sútra.
987 Yajurvallabhá.
988 Ápastamba-darśachaturmásya.
993 Yajurhautrika.
994 Paṇchá-vidha-sútra.
992 Ápastambíya-uktha-sútra.
995 Kalpánupada-sútra.
996 Anupada-sútra.
997 Kshudra-sútra.
998 Kalpa-sútra.
999 Táṇḍálakshaṇa-sútra.
1004 Soma-yájamána.
1005 Agnichayaníya-káriká.
1006 Sañjṇákaraṇa-bháshya.
1007 Cháturjṇána.
1008 Saiva-prakáśa.
1009 Ekágnikáṇḍa-mantra-vyá-khyá.
1010 Kuṇḍárka, saṭika.
1011 Veda-lakshaṇádi-nirúpaṇa.

1012 Vihára-káriká.
1013 Atirátra-stomayága.
1016 Sákamedhá.
1017 Pratihára-samprayoga.
1018 Kaṅkili-prayoga.
1019 Kaṅkilí-maitrávaruṇa.
1020 Pauṇḍarika-somayága.
1021 Bráhmaṅásaṅsi-prayoga.
1022 Vájapeya-paddhatí.
1023 Jyotiṣṭoma-paddhati.
1025 Gajasútra-vyákhána.
1026 Pitṛimedha-paddhati.
1027 Vrihadáraṇyaka-sureśvara-várttika.
1028 Ágnidhra-prayoga.
1029 Darsa-púrṇamása-hautra-prayoga.
1030 Pavitreshṭí.
1222 Gṛihya-sútra, Páraskara.
1223 Gṛihyavivaraṇa, Karkopádhyáya.
1226 Ápastambíya-dharmra-sútra.
1227 Vimalodaya-málá, Ásvalayana-gṛihya-ṭika.
1228 Sáṅkhyáyana-gṛihya-sútra.
1229 Baudhayana-gṛihya-sútra.
1238 Ápastambiya-gṛihya-prayoga-vṛitti.
1240 Nakshatra-satra-sútra-vṛitti.
1244 Ásvaláyana-gṛihya-bháshya.
1245 Ásvaláyana-gṛihya-bháshya.
1246 Ásvaláyana-smártta-sútra.
1247 Sáṅkhyáyana-sútra, Purvárddha.
1248 Saṅhyáyana-uttarárddha.
1249 Gṛihya-prasna.
1251 Kátyáyana-prátisákhya-bháshya.
1253 Ápastambíya-sulva-bháshya.
1254 Ápastambíya-dharmma-sútra.
1260 Rudrádhyáya-bháshya, Mádhava.
1261 Gṛihya-práyaśchitta.
1263 Darsapúrṇamásádi-mantra-vyákhyá.
1271 Savitra-chayana, Baudháyana.
1272 Prátiśákhya, Átharvaṇa.
1273 Yajur-máṇjarí.
1282 Chayana-praśna.
1283 Ápastamba-sútra-vṛitti.
1286 Páraskara-gṛihya-prayoga-paddhatí.
1293 Chhandasipada.
1297 Gobhila-gṛihya-bhaṭṭa-bháshya.
1298 Chhándogya-pariśishṭa.
1031 Ádhána-prakaraṇa.
1033 Cháturmásya.
1033 Áraṇygáníya-rishichhaṇḍa-daivata-nirúpaṇa.
1035 Pravara-nirṇaya.
1036 Agnishṭomíya-stomayága.
1037 Vájapeya-sútra.
1038 Pauṇḍaríka-prayoga.
1039 Prayaśchitta-pradípiká.
1040 Sulva-pradipa.
1041 Sulva-ṭiká.
1042 Baudháyaniya-prayáśchitta.
1043 Navakaṇḍiká-sútra-śráddha-vidhi.
1496 Maitráyaṇí-somasaṅsthá-paddhati.
1559 Maitráyaṇí-gṛihya.
1455 Paśubandha-prayoga.
1331 Baudhayaniya, 2nd praśna.
1353 Mahávrata-bháshya.
1317 Kátyáyaníya-karka-bháshya.
1348 Baudhayaníya-ádhána-sútra.
1349 Drahyáyaníya-sútra-paddhati.
1350 Baudháyaníya-prayoga-sára.

1239 A'pastamba-dharmma-sútra-vṛittí.
1250 Brihadárṇyaka-sureśvara-várttika-páda.

Itíhása.

677 Gauragaṇoddesa-dípiká.
805 Itíhása-sámuchchaya.
808 Rámáyaṇa, Adí, Ayodhyá, and Kishkindhyá Káṇḍas with the commentary of Lokanátha.
1127 Rámáyaṇa-sára.
1304 Vaishṇava-várttámálá.
1315 Divyasahasra-vivṛití.
1573 Mahábháratártha-saṅgraha-dípiká.
1447 Udayapurká-Ráṇájíká-vaṅsávalí.

Puráṇa.

680 Mahábhágavata-puráṇa.
732 Ditto.
773 S'ivapu ·íṇa-Uttara-khaṇḍa.
775 Ekámra-puráṇa, 1st khaṇḍa.
776 Ekámra-puráṇa, 2nd khaṇḍa.
777 Ekámra-chandriká.
778 Kapila-saṅhitá.
809 Puráṇa-sára.
833 Vámana-purána.
853 S'ántanavi Chandí-ṭíká.
845 Nrisiṅha-puráṇa.
865 Nárada-páncha-rátra.
891 Súta-saṅhitá with a commentary.
892 S'iva-gítá, Padmapuráṇiya.
910 Vasishṭokta-upapuráṇa, 12th Adhyáya only, Subodhinyákhya-ṭikásahita.
1442 Bhágavata-ekádaśa-skhandha-bhávártha-pradipiká.
1452 Bhágavata-bhúshaṇa.
1453 Bhágavata-sandarbha-vyákyá.
1546 Brahma-gítá, Skandapuráṇiya, 1st and 2nd Adhyáya.
1546 Brahma-gítá-ṭíká.
1150 Sanatasújatíya-prakaraṇa.
969 Bhavishya-puráṇa.
970 Brahma-puráṇa.
971 Linga-puráṇa.
972 Skanda-puráṇa, Ambiká-khaṇḍa.
973 Skanda-puráṇa, Kumaríká-khaṇḍa.
975 Váyu-puráṇa.
977 Sámba-puráṇa.
978 Garuḍa-puráṇa.
980 Káliká-puráṇa.
985 Nárada-pañcharátra, Brihat.
991 Váyu-saṅhitá, A'dí-púraṇíya.
1142 Bhágavatártha-dipiká.
1316 A'dí-puráṇa.
1362 A'nanda-purá ·a.
1402 Saura-puráṇa.
1409 Bhágavata-chandra-chandriká.
965 Súta-saṅhitá.
1352 Kedára-kalpa.
953 I'svaragítá-bháshya, Kúrma-puráṇíya.
1586 Hayaśirsha-paṇcharátra.
1556 Nilamata-puráṇa.
1451 Vaidyanátha-máhátmya, Padma-puráṇiya.
1454 Ráma-giṭá.
1456 Rohini-vrata-kathá.
1597 Padma-puráṇa, Bhúmi-khaṇḍa.
1598 Padma-puráṇa, Sṛishṭi-khaṇḍa.

Kávya.

251 Chákshúsha-stotra.
405 Kumára-sambhava.
658 S'iśupála-vadha.

686 Stava-málá.
690 Ráma-lílámrita.
691 Ditto, ṭíká.
727 S'iśupálavadha-ṭíká.
774 Sadukti-karṇámṛita.
818 Prárthaná-śataka.
888 Sabhá-taraṅga.
890 Kámandakíya-nitisára-ṭíká.
912 S'ukra-nitisára and Kámandakiya-nitisára.
919 Saundaryya-lahari alias Ánanda-lahari-saubhágya-varddhinyákhya-ṭíká.
952 Kávya-kaumudí.
1103 Rámáryyáśataka, Saṭíka.
1105 Mádhavánalakathá.
1111 Harililá, Vopadeviya.
1132 Pítámbara-charita.
1134 Gitagovinda-mádhurí.
1135 Suryyana-charita-mahákávya.
1207 Náráyaṇa-stuti.
1230 Kṛishṇa-karṇámriṭa, saṭika.
1305 Vahirmukha-mukhamaṇḍana.
1317 Vidvan-maṇḍana.
1334 Kṛishṇámṛita-mahárṇava, Saṭika.
1345 Táratámya-stotra-vyákhyána.
1351 Nṛisiṅha-sarvasva.
1361 Moḍha-prakáśa.
1371 Ánanda-mandákiní.
1376 Sarvottama-stotra, Saṭíka.
1386 Gakuleśa-lílá-sudhásindhu.
1395 Kṛishṇa-varṇaṇa.
1398 S'itáráma-vihára.
1414 Kumárasambhava.
1072 Váyustuti, Mandabodhiní-ṭíká-sahita.
1076 Meghasaudáminí.
1080 Shaṭpadi, Saṭíka.
1096 Anyokti-muktávalí.
1343 Gupyashṭaka.
1120 Añugama-tattvamálá.
1126 Sahṛidaya-hṛidayáloka.
1310 Shaṭpadya-vivṛiti.
1308 Sarvottama-stotra-vivṛiti.
1242 Kshamáshodhaśa-vyákhyá.
1211 Váyustuti-ṭíká.
1171 Nṛipavilása.
1170 Atmánuśásana.
1330 Ráma-navaratna.
1389 Lakshmí-sahasra.
1394 Kavikalpalatá-vyákhyá.
1579 Chamatkára-chandṛiká.
1580 Gitávali-ṭíká.
1495 Mahimanákhya-stuti-ṭíká.
1591 Pravodha-kádambarí.

NÁṬAKA.

1554 Málinivijaya-vártika.
1564 Málatimádhava-ṭíká.
657 S'akuntalá.
771 Jagannátha-vallabha.
810 Vidagdhamádhava.
829 Vṛishabhanujá.
830 Ushá-rágodaya.
1119 Saṅkhalpa-suryyodaya.
1194 Satsaṅga-vijaya.
1367 Murárinátaka-ṭíká.

UPÁKHYA'NA.

889 Vetála-pancha-viñśati.
986 Vṛihatkathá.
1118 Siṅhásana-dvátṛiñsata.
989 S'ukasapta-tiká.
1464 Pradyumna-charita.
1466 Pulya-vidhána-vratopákhyána, Kathá-sarit-ságara.

ABHIDHA'NA.

748 Anekártha-saṅgraha.
760 S'ighrabodhini alias námamállá.
942 Amarakosha-ṭíká-vá vákyasudhá.

1172 Víjakosha.
755 Viśvaprakáśa.
1116 Mátriká-nighaṇṭa.
1161 S'ivákosha.
1162 Indrakosha.
1252 Kalpataru-kosha.
846 Pada-chandriká, Amarakosha-vyákhyá.

VYA'KARAṆA.

694 Sañkshiptasára-rasavati-vritti.
702 Setusañgraha, mugdhabodho-ṭiká.
719 Sañkshiptasára-pariśishṭa-ṭiká.
731 Prákritapáda-ṭiká.
745 Dhátulakshaṇa.
822 Mugdhabodha-ṭiká, Kridanta-ṭivanta.
823 Ditto. Taddhita.
871 Vaiyákaraṇa-manonmajjana-ṭiká
872 Páṇiniya-bháshyádi-tátparyya-vivaraṇa.
876 Subvibhaktyartha-viveka.
881 Paribháshendu-śekhara-kásiká.
893 Yañluganta-siromaṇí.
894 Siddhánta-kaumudí-guḍa-phakkiká-prakáśa.
917 Vaiyákaraṇa-bhúshaṇa-sára.
Vaiyákaraṇa-darpanákhya-ṭiká-sahita.
930 Prayoga-ratnamálokta-subádikrit.
1401 Liñgavritti.
1506 Gaṇapáṭha.

CHHANDAH.

792 Piñgala-ṭiká.
793 Piñgala.
1370 Prákrita-piñgala.
1303 Chhandonusásanavritti.
1480 Piñgala.
1212 Vritta-ratnávali.

ALAÑKA'RA.

682 Kávya-prakáśádarsa.
683 Kávya-prakáśa-ṭiká.
718 Kávya-prakáśa.
796 Alañkára-sañgraha, vá Chandráloka, saṭika.
835 Kávya-prakáśa, saṭíka.
913 Kávya-prakáśa-nidarsana.
921 Alañkarodáharaṇa-salya-vandha-devi-stotra.
1098 Alañkára-sarvasva.
1407 Alañkára-sarvasva.
1301 Vritti-várttika.

JYOTÍSHA.

661 Jyotísha.
864 Muhurtta-ratna.
898 Jyotir-ratna-málá.
899 Narapatí-jayacharyáya.
901 Muhúrta-darpaṇa.
902 Jyotíh-kalpataru.
903 Jyotis-śástra-samuchchaya.
914 Jyotih-sañgraha.
922 Svarodaya *alias* narapatijayacharyyá-ṭiká.
923 Suryya-siddhánta-vivaraṇa.
955 S'ivárkodaya.
962 Sivárkodaya.
1044 Rájávalí.
1173 Yantra-ratnávalí, saṭika.
1193 Adbhuta-ságara.
1281 Praśna-vaishṇava.
1355 Yantra-chintámaṇi-ṭiká.
1363 Yantra-prakáśa-ṭiká.
1391 Yantra-ratnávali.
1435 Siddhánta-sundara.
1601 Grahalághava-sañgraha, saṭika.
1602 Ditto.
1603 Horá-śára.

1604 Yantra-chintámaṇi, saṭíka.
1600 Surya-siddhánta-sodáharana-vyákhyá.
767 Brahma-siddhánta.
768 Mahá-siddhánta.
769 Vyasa-siddhánta.
770 Brihadárya-bhaṭṭa-siddhánta.

SMṚITI.

863 Yaśovanta-bháskara.
1342 Dharmma-nirṇaya. Dharmma-bhushanákhya-ṭíká-sahita.
384 Svadharmáddhabodha.
656 Manu-saṅhitá.
670 S'ráddha-chintámaṇi.
687 Varsha-kaumudí.
693 Abhisheka-paddhati.
701 S'uddhyádi-saṅgraháli.
721 Suddhyádi-vyávasthá-saṅkshepa.
723 S'uddhi-dípiká.
724 Práyaśchitta-saṅkshepa.
726 Gaṅgávákyávalí.
750 Suryyárghya-dána-prayoga.
799 S'uddhi-nirṇaya.
800 Durgotsava-viveka.
807 Karma-vipáka.
814 Durgápújá-paddhati.
816 Smárta-vyávasthárṇava.
819 Gayákṛitya.
820 Nírájana-vidhi-prakáśa.
826 Vyávahárádhyáya-ṭíká.
832 Madana-párijáta.
834 Aparárka.
841 Tithi-nirṇaya.
842 S'ráddha-káṇḍa.
843 S'ráddha-karma-vidhi.
848 Smṛiti-sudhákara.
857 Dharma-viveka.
858 S'iváshṭamurtti-tattva-prakáśa.
866 Nirṇayámṛita.
868 Smṛiti-bháshkara.
870 Kṛitya-mahárṇava.
875 A'chára-mayúkha.
877 Paráśara-smṛiti-ṭíká.
878 Jagannátha-prakáśa.
879 A'chára-chandrodaya.
882 Mánasollása, Saṭíka.
895 Hárita Sañhitá, Uttarárddha.
896 S'ráddhakalpa *alias* Pitribhakti-taraṅginí.
897 S'ráddhendu.
906 Yatidharma-samuchchaya.
1203 Hárita-smṛiti.
1216 Mitákshará-vá-várttika-ṭíká.
1224 S'raddhavidhi-bháshya. Karkopádhyáya.
1265 Kálanirṇaya-dípiká.
1266 Kṛitya-ratnávalí.
1267 Prayoga-ratna.
1277 Smárta-padártha
1284 Medhátithi-tíká.
1306 Utsavakála-nirṇaya-prakaraṇa.
1309 Nitya-kṛitya-nirupaṇa-Vishṇusvámi-sampradáyi.
1325 Brahmokta-yajṇavalkya-sañhitá.
1335 Karmanirṇaya, Saṭíka.
1337 Vishṇutattva-ṇirṇaya.
1340 Nitya-sañsári-prakaraṇa, Saṭika.
1357 Yama-smṛiti.
1358 Hárita-smṛiti.
1364 Sañskára-bháskara.
1365 Vaśishṭa-smṛiti.
1366 Sátátapa-smṛiti.
1396 Práyaśchitta-pradípiká.
1397 Dravya-suddhi-dípiká.

1399 Prayoga-párijáta.
976 Jayasiñha-kalpadruma.
886 Prayoga-darpaṇa.
749 Prayoga-sára.
1014 Kurukshetra-ratnákara.
1015 Tithyárka.
1058 Sanatkumára-sañhitá.
1064 Vibhágatattva-vichára.
1233 Sannyása-nirúpaṇa.
1342 Dharma-nirṇaya.
1081 Yáti-viveka.
1083 Dána-paṇjí.
1097 Gotra-pravaramaṇjarí.
1109 Dharma-praśnojvalá.
1073 Sannyása-grahana-paddhati.
1143 Anupa-vilása.
1144 Sakala-lakshanochchaya.
1264 Triñśatśloki *alias* Aśaucha-sañgraha.
1274 Jayamádhava-mánasollása.
1368 Saunaka-káriká.
1046 Ápastamba-smṛiti.
916 Vratodyápana-kaumudí.
966 Rájyábhisheka *alias* Rája-dharma-kaustubha.
983 Kála-nirṇaya.
1000 Kṛitya-ratnávalí.
1034 Karma-pradípa.
1062 Sañskára-nirṇaya.
1066 Sváchára-chaturdaśi-pariśishṭa.
1107 Dharma-pravṛitti.
1114 Prakaraṇa-prakáśa.
1121 Vyávahára-pradípa.
1136 Tírtha-chintámaṇi.
1154 Yama-smṛiti.
1163 Vasishṭa-smṛiti.
1166 Áchára-pradípa.
1168 Smṛiti-chandriká.
900 Vyavahára-chamatkára.
1432 Smṛiti-paribhásha.
1433 Devadása-prakáśa.
1436 Púrtta-kamalákara.
1437 Kṛitya-kalpataru.
1563 Áchárádarsa.
1568 Dharma-ratna.
1589 Dvaita-nirṇaya-prakáśa.
1607 Gṛihya-sañgraha.
1467 Indradhvaja-pújá.
1493 Káśí-tattva-vichára.
1561 Malamása-tattva-ṭíká.
1588 Rájábhisheka-prayoga.
1482 Prathishṭhá-sára-sañgraha.

Sañgíta.

1195 Rága-málá.
1196 Vádya-khaṇḍa.
1307 Sañgíta-ratnávalí.
847 Paṇcha-kalpa.
1110 Sañgíta-ratnákara.
1112 Nṛitya-ratnávalí.
1131 Táládhyáya.
1128 Sañgíta-kalpataru.
1129 Sañgíta-párijáta.
1139 Sañkírṇarága-lakshaṇa.
1141 Rasaratnávalí.

S'ilpa.

1472 Pratímá-pramáṇa.

S'ánkhya.

802 Sáñkhyatattva-kaumudí.
920 Sáñkhya-káriká, Sáñkhya-chandrikákhya-ṭíká-sahita.
943 Sáñkhya-sútra, Vṛitti-sahita.
908 Tattva-yáthártha-dípana.

Nyáya.

669 Nyáya-sútra-vyákhyá.
671 Anumáṇa-didhiti-ṭippaní.
673 Kusumáñjali-ṭíká.
684 Sidhánta-muktávali-guḍártha-prakáśiká.

688 Vidhiváda-ṭíká.
689 Bhásá-ratna.
695 Siddhánta-lakshaṇa-rahasya.
696 Vyáptyánugama.
697 Kevalánvayi-rahasya.
698 Anumáṇa-didhiti.
699 S'abda-parichchheda-rahasya.
700 S'akti-váda.
703 A'khyáta-vichára,
704 Anumáṇa-khaṇḍa-ṭíká.
705 S'abda-śakti-prakáśiká-bodhiní.
706 Chintámaṇí-prakáśa.
707 Ditto.
712 Pratyaksha-kshaṇḍáloka-darpaṇa.
713 Ditto, Maṇididhiti-vyákhyá-vivechaṇa.
714 Pratyaksha-manyáloka.
722 Tarka-paribháshá.
733 Pravartaka-jṇána-vichára.
781 Anvaya-bodhiní-ṭíká.
783 Nyáyavártika-tátparya-ṭíká.
785 Anumáṇa-chintámaṇi-ṭíká.
786 Lílávatí-prakáśa-rahasya.
787 Lílávatí-dídhiti-rahasya.
788 Lílávatí-rahasya.
789 S'abdaprámáṇya-chintámaṇi-rahasya.
791 Pratyakshya-chintámaṇi-didhiti.
794 Kusumaṇjali-prakáśa.
795 Pratyaksha-maṇi-phakkiká-maṅgala-váda.
812 Ditto, Chintámaṇyáloka, púrvárddha.
813 Anumityádi-bádhánta-didhiti.
817 Sakti-vichára.
821 Nyáya-sára.
825 A'káṅksháloka-máthurí-ṭíká.
827 Satpratipaksha-máthurí-ṭíká.
837 Nyáya-makaranda-saṭíka.
838 Tarka-saṅgraha.
840 Nyáya-dípávali.
852 Vishayatá-váda.
855 Aparokshánubhuti, Dípikákhya-ṭíka-sahita.
860 Nañváda-ṭippaní.
861 Samása-váda.
862 Sábdabodha-prakṛiyá.
918 Nyáya-siddhánta-muktávali-dípiká.
925 Nyáya-siddhánta-muktávali-prakáśa.
927 Viśishṭa-vaiśishṭa.
928 Pratijṇá-sútra-pariśishṭa.
984 Kusumaṇjali-vyákhyá.
1002 Dídhiti-bhávártha.
1003 Nyáya-bodhiní.
1045 Lilávatí-prakáśa.
1082 Lílávatí-śiromaṇi.
1086 Mímáñsá-nyáya-prakáśa.
1093 Nyáya-siddhánta-bhaṇjana.
1137 Anubhúti-prakáśa.
1178 Nyáya-bodhiní.
1218 Nyáya-sudhá, 3rd 2 páda.
1217 Ditto, 3rd 3 ditto.
1220 Ditto, 2nd 3 ditto.
1219 Ditto, 2nd 4 ditto.
1234 Pratyaksháloka-sáramaṇjarí.
1237 Nyáyasiddhánta-maṇjarí-dípiká.
1269 Lílávatí-didhiti.
1276 Dídhiti-bhavánandí.
1296 Tarka-pratibandhakatá-rahasya.
1387 Tárkika-rakshá.
1405 Anubhúti-prakáśa.
867 Pramáṇa-málá.
1047 Nyáyasiddhánta-maṇjarí.

1087 Mitabhásbí *alias* Sapta-pádarthi-ṭíká.
1174 Padártha-dípiká.
1344 Pratyak-tattva-chintámaṇi, saṭíka.
1175 Pratyaksha-pragalbhí.
1231 S'abda-parichchheda.
1235 Sarvopakáriṇí *alias* Bhavánandi-ṭiká.
1336 Pramáṇa-paddhati.
1341 Ditto, ṭíká.
1346 Bhávaprakáśiká *alias* Máyáváda-khaṇḍana-ṭíká.
904 Tantráloka.
957 Vaidika-liñartha-vivechana.
959 Mimáñsá-nyáya-prakáśa.
960 Ditto, sútra-paddhati, 8th Adhyáya.
961 Ditto, kusumaṇjalí.
963 Ditto.
990 Ditto, śloka-várttika.
1157 Tantra-ratna.
851 Vákya-dípiká, saṭika.
1430 Nyáya-siddhánta-tattvaviveka.
1434 Nyáya-kaustubha.
1439 Pratyaksha-ḳhaṇḍa-kaṇṭakoddhára.
1572 A'loka-kaṇṭakoddhára.
1570 Guṇa-prakáśa-vivṛiti.
1445 Lílávatí-bháva-prakáśa.
1444 Anumánáloka-ṭiká.
1492 Khaṇḍanoddhára.
1571 Kiraṇávalí-prakáśa.
1590 Tárka-tattva-nirúpaṇa.
1594 Tárkika-rakshá.
1439 Pratyaksha-khaṇḍa-kaṇṭakoddhára.
1448 Pratyaksháloka-darpaṇa.
1566 Pratyaksháloka.
1552 Nyáya-sára-padapaṇchiká.
1430 Nyáya-siddhánta-tattvaviveka.
1434 Nyáya-kaustubha.
1497 Nyáya-várttika-tatparyya-ṭíká.
1446 S'abda-parichchhedáloka.

VAIŚESHIKA.

824 Vaiśeshika-sútropaskára.
839 Siddhánta-chandrodaya.
1356 Sapta-padarthí.

MÍMA'ÑSA'.

1290 Mayúkhamáliká *alias* Bhaṭṭa-chintámaṇí-vyákhyá.
1359 Adhyayana-vidhi-vyákhyá.
735 Nyáya-ratnamála.
747 Tantra-ratna-ṭíká.
752 Bháṭṭa-dipiká.
753 Mímáñsá-siddhánta-lesa-sañgraha.
758 Mímáñsá-vártika.
763 S'ástrasiddhánta-sañgraha.
803 Adhikaraṇa-kaumudí.
869 Mímáñsártha-sañgraha-kaumudí.
874 Chandráloka, Chandráloka-prakása-sahita.
883 Sphoṭa-chaṭaka.
939 Tantra-várttika-ṭíká.
1147 Mímáñsá-tantra-dípiká.
1214 Mámañsá-várttikábharaṇa.
1215 Tantra-várttika-ṭiká.
1236 Tantra-ratna.
1241 Mímáñsá-nyáya-dípiká.
1255 Mímáñsá-bháshya-várttika, 1'3-páda.
1256 Ditto, 2-1-ditto.
1257 Ditto, tantra-várttika.
1289 Bháṭṭa-chintámaṇi.
1291 Mímáñsá-kaustubha.
1292 Bháṭṭa-dípiká.

1326 Mímáñsá-nyáya-prakáśa.
1408 Siddhánta-dípa.
1416 Śástra-dípiká-ṭíká.
1115 Śavara-bháshya-padayojaná.
1140* Várttika-káśiká.
1146 Sáṅkarshaṇa-mímáñsá.
1221 Ajitá *alias* Tantra-ṭíká-vyákhyá.
1275 Vidhi-rasáyana.

VEDA'NTA.

1418 Brahmasútríya-śaiva-bháshya.
1287 Brahma-sútra-vallabhí-bháshya.
1312 Brahma-sútra-anubháshya.
1313 Anu-bháshya-prakáśa.
1320 Brahma-sútra-bháshya, Saunaka-sampradáyi.
1285 Śástra-dípiká, from 3 to 12 A.
1390 Śástra-dípiká, 2nd Adhya.
958 Śástra-dípiká.
1328 Śáṇḍilya-sútra-pravachana.
905 Páshaṇḍa-chapeṭiká.
954 Śáriraka-mímáñsa-bháshya-vivaraṇa.
1188 Śástra-dípiká-ṭíká.
427 Táratamya-stava-vyákhyá.
628 Daśaśloka-ṭíká *alias* Siddhánta-vindu.
653 Gítá-tátparya-bodhiní.
655 Adhyátma-bhágavata.
692 Siddhánta-vindu.
674 Ashṭávakra-sañhitá.
715 Bheda-dhikṛití.
729 Shaṭśloki-vártíka.
741 Advaita-siddhyupanyása.
759 Advaita-chandriká.
779 Gítá-táparya-bodhiní.
782 Bhagavad-gítá-bháshya.
780 Adhyátma-sára.
836 Vedánta-saṇjṇá-prakṛiyá.
849 Hariyasí-gítá *alias* Bhagavad-gítá-ṭíká.
850 Páncháli-gítá-ṭíká.
856 Vedánta-tattva-traya-nirúpaṇa.
859 Vedánta-ratna-traya-parikshá.
834 Anubandha-darsana.
885 Áryá-vyákhyá *alias* Vedánta-traya-saṭíka.
909 Advaita-brahmavidyá-paddhatí.
1001 Vivaraṇa-tattvadípa.
1069 Gítá-tátparya-nirṇaya.
1088 Vedánta-sára, Rámánuja.
1094 Paṇchakosha-viveka.
1095 Svarúpa-prakáśa.
1099 Paṇchíkaraṇa-várttíka.
1022 Rasika-raṇjiní-gítá-ṭíká, 1st khaṇḍa.
1123 Ditto, 2nd khaṇḍa.
1124 Ditto, 3rd khaṇḍa.
1125 Gítá-bháshya, Rámánujíya.
1148 Súreśvara-várttika-víjákhyána.
1156 Vedánta-kalpalatá.
1185 Advaitánusandhána.
1190 Amṛita-taraṅgini-gítá-ṭíká.
1191 Tattvadípiká-gítá-ṭíká.
1225 Prapaṇcha-sára-viveka.
1232 Paramahañsáchára-paddhati.
1278 Paṇchíkaraṇa-tátparya-chandriká.
1280 Paṇchapadíka-vivaraṇa.
1288 Paṇchíkaraṇa-bhávaprakáśiká.
1383 Gitártha-vivaraṇa.
736 Siddhánta-lesa-guḍhártha-prakáśa.
744 Siddhánta-dípa.
854 Dvádaśa-mahávákya.
911 Tattva-pradípiká.
915 Paṇchapádiká.

964 Panchapádiká-vívaraṇa.
947 Upadeśa-ratnamálá.
974 Yatíndra-mata-dípiká.
1071 Prameya-ratnávalí, saṭíka.
1084 Tattva-bodha.
1145 Vishṇutattva-nirṇaya-ṭíká.
1184 Naishkarmya-sindhu.
1209 Śástra-prakáśiká.
1243 Prameya-saṅgraha.
1324 Prameya-ratnárṇava.
1332 Nibandha-ṭíká.
1338 Madhyasiddhánta-sára.
1339 Tattvodyota-ṭíká.
678 Tattva-prakáśiká.
1431 Vedánta-dípa.
1431 Vedánta-kalpataru-parimala.
1429 Átma-váda.
1595 Aláṭ-prakaraṇa-bháshya.
1569 Gítá-pradípa.

Yoga.

941 Pátaṇjala-bháshya-vártika.
924 Yoga-vásishṭa, Vásishṭa-tátparya-prakáśikákhya-ṭíká-sahita.
990 Yoga-maṇiprabhá.
1159 Yoga-chintámaṇí.
1279 Yoga-yátrá.
1400 Yoga-ratna-málá.
1061 Samádhi-dípiká.

Bhakti.

654 Bhakti-rasáyaṇa.
681 Ujjala-nílamaṇi-kiraṇaleśa.
708 Krishṇa-stava-málá.
806 Bhakhti-ratnávalí.
1074 Bhagavannáma-máhátmya-nírṇaya.
1102 Bhagavadbhakti-chandriká.
1104 Bhakti-rasáyaṇa.
1113 Vaishṇava-siddhánta-vaijayanti.
1158 Bhakti-raṅginí.
1311 Bhakti-siddhánta.
1381 Bhakti-haṅśa.
1384 Bhakti-varddhiní.
1385 Bhakti-márgíya-śaṅkánirása.
679 Shaṭśandarbha.
725 Krama-dípiká.
1206 Vishṇutattva-prakáśa.
1319 Prema-pattana.
1378 Bhakti-siddhánta-rahasya-nibandha.
1379 Tattvadípa-prakáśávaraṇa-bhaṅga.
1380 Jalabheda, saṭíka.
1382 Sanyása-nirṇaya-vivaraṇa.
1584 Brihad-Bhágavatámṛita, saṭika.
1606 Bhakti-siddhánta-rahasya.
1612 Bhakti-rasámṛita-sindhu.
1599 Govinda-lílámṛita.
1582 Náma-máhátmya.
1581 Rasamañjari-stava and Rádhá-saundaryya-maṇjarí.
1560 Vaishṇava-toshaṇí.
1314 Sampradáya-pradípa.

Tantra.

675 Gautama-tantra.
672 Tantra-sára.
790 Tárá-vilásodaya.
797 Syámá-kalpa-latiká.
804 Bhúta-ḍámara-tantra.
811 Syámá-rahasya.
815 Tárábhakti-taraṅginí.
907 Ágama-tattva-saṅgraha.
1369 Vírabhadra-tantra.
720 Ágama-kaumudí.
1100 Maṇḍapa-druma.
1360 Jyotishmatí-kalpa.
676 Urddhvámnáya-saṅhitá.
979 Dípa-prakáśa.

1466 Sára-chaulsí.
1468 Srávakáchára.
1469 Svarṇáchala-máhátmya.
1478 Sántinátha-puráṇa.
1480 Subháshita-ratna-sandoha.
1489 Sukha-nidhána.
1490 Siddha-chakráshṭa-pújá-ṭíká.
1494 Sridhara-vásishṭa-ṭíká.
1583 Sástra-prakása.
1592 Sañkara-siddhi-dípiká.
1470 Múláchára-pradípaká.
1483 Mahápála-charita.
1491 Mahápuráṇa-ṭippaní.
1593 Mita-bháshiṇí.
1481 Niyama-sára.
1005 Nirodha-lakshaṇa, saṭika.
1440 Prapannámrita.
1455 Paṇcha-stava.

Bauddha.

1294 Bauddha-mata-yantra-vidhi.
1270 Vítarága-stotra.
1427 Malinda-panná.

Anirdishṭa.

880 Laukika-nyáya-sañgraha.
1208 Adhikára-sañgraha.
1318 Sarva-siddhánta.
1323 Nava-ratna.
1377 Válabodha-prakása.
1558. Bhujja-bhárati.
1176 Prasasti-prakásiká.
1329 Prasasti-patriká.

INDEX TO VOL V.